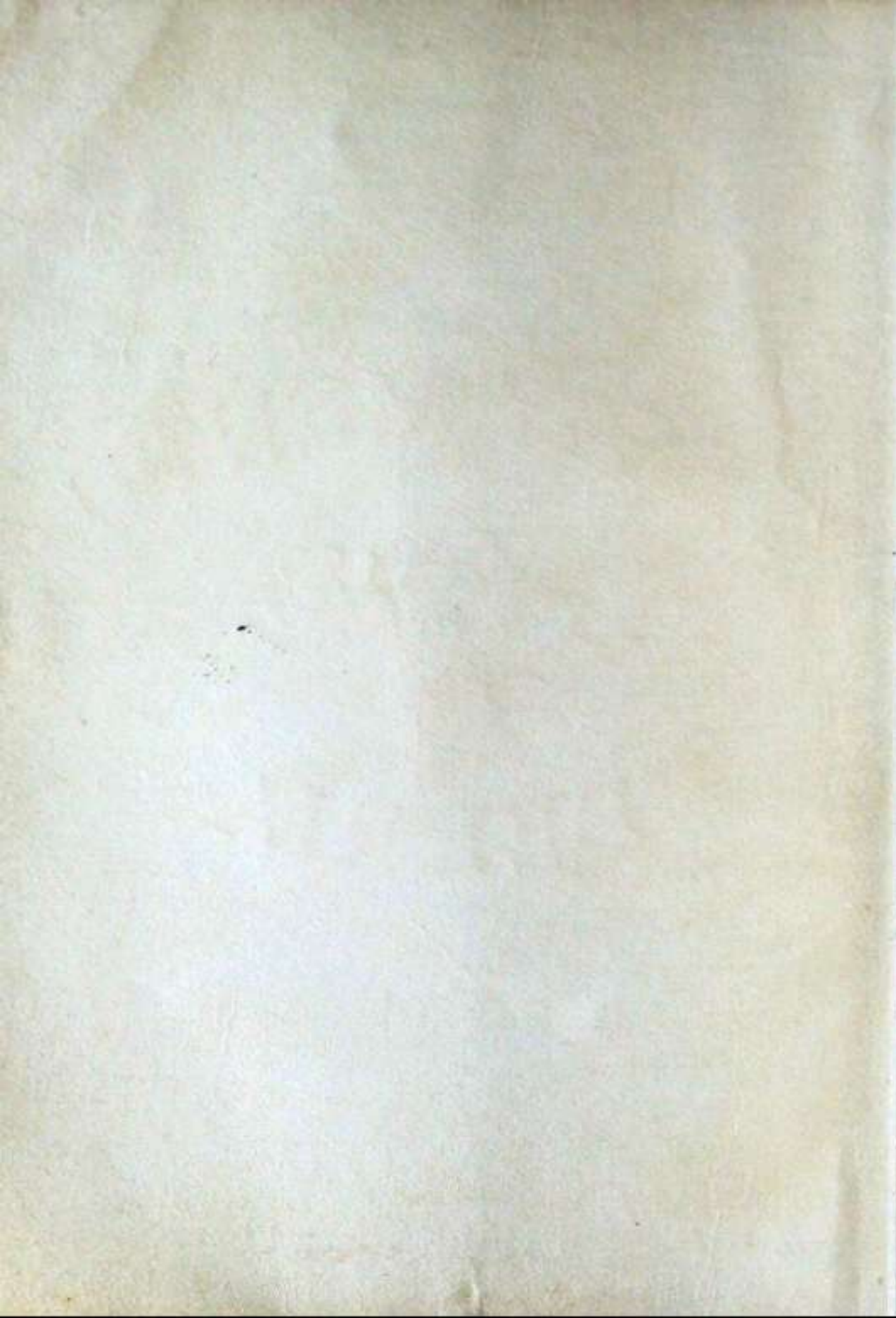

TESTAMENTU

BERRIA

M-55534

F-56273

ATV
27959

IESUS CHRIST

GURE IAUNAREN

TESTAMENTU

BERRIA.

MATTH. XVII, 5

Haur da ene seme maitea, ceinetan neure atseguin ona hartzen baitut, huni beha çaquizquiote.

CASA DE LA BIBLIA

Calle Cortes, 552

BARCELONA

THE TRINITARIAN BIBLE SOCIETY

7 Bury Street, Bloomsbury, London, Angleterre.

1908.

Printed by Horace Hart,
at the University Press,
Oxford; and ended this
Tenth of September,
1908.

OXFORDEN.

Horace Hart, Imprimizale.
1908 urtean.

TESTAMENTU BERRICO

liburuën icenac.

Evangelioa S. Mattheuen araura	28 cap.
Evangelioa S. Marken araura	16 cap.
Evangelioa S. Luken araura	24 cap.
Evangelioa S. Ioannen araura	21 cap.
Apostoluén Acteac	28 cap.

S. PAULEN EPISTOLAC.

Romanoetara	16 cap.
1 Corinthianoetara	16 cap.
2 Corinthianoetara	13 cap.
Galatianoetara	6 cap.
Ephesianoetara	6 cap.
Philippianoetara	4 cap.
Colossianoetara	4 cap.
1 Thessalonikeanoetara	5 cap.
2 Thessalonikeanoetara	3 cap.
1 Timotheogana	6 cap.
2 Timotheogana	4 cap.
Titogana	3 cap.
Philemongana	1 cap.
Hebraicoetara	13 cap.

EPISTOLA CATHOLICOAC.

S. Iacquesec	5 cap.
1 S. Pierrisec	5 cap.
2 S. Pierrisec	3 cap.
1 S. Ioannec	5 cap.
2 S. Ioannec	1 cap.
3 S. Ioannec	1 cap.
S. Iudac	1 cap.
Apocalypsea	22 cap.
Gucietan	260 cap.

IESUS CHRISTEN

EVANGELIO SAIN-

DUA S. MATTHEUEN

ARAURA

CAP. I.

1 *Iesus Christen burhasso eta haraguiaren arauzco aitzinecoac.* 18 *Nola hura Spiritu sainduaganic concebituric, Maria virgina Iosephen emazteaganic iayo ican den.* 21 *Cergatic icen eman cayón Iesus,* 23 *Emmanuel.*

IESUS CHRIST Daviden semearen, Abrahamen semearen generationeco Liburuä.

2 Abrahamec engendra ceçan Isaac. Eta Isaakec engendra ceçan Iacob. Eta Iacobec engendra citzan Iuda eta haren anayeac.

3 Eta Iudac engendra citzan Phares eta Zara Thamarganic. Eta Pharesec engendra ceçan Esrom. Eta Esromec engendra ceçan Aram.

4 Eta Aramec engendra ceçan Aminadab. Eta Aminadabec engendra ceçan Naasson. Eta Naassonec engendra ceçan Salmon.

5 Eta Salmonec engendra ceçan Booz Rakabganic. Eta Boozec engendra ceçan Obed Ruthganic. Eta Obedec engendra ceçan Iesse.

6 Eta Iessec engendra ceçan David regueá. Eta David regueac engendra ceçan Salomon Uriasen *emazte içanaganic*.

7 Eta Salomonec engendra ceçan Roboam. Eta Roboamec engendra ceçan Abia. Eta Abiac engendra ceçan Asa.

8 Eta Asac engendra ceçan Iosaphat. Eta Iosaphatec engendra ceçan Ioram. Eta Ioramec engendra ceçan Ozias.

9 Eta Oziasec engendra ceçan Ioatham. Eta Ioathamec engendra ceçan Akaz. Eta Akazec engendra ceçan Ezekias.

10 Eta Ezekiassec engendra ceçan Manasse. Eta Manassec engendra ceçan Amon. Eta Amonec engendra ceçan Iosias.

11 Eta Iosiassec engendra ceçan Iakim. Eta Iakimec engendra citzan Iekonias eta haren anayeac, Babylonerát eraman içan ciradenean.

12 Eta Babylonerát eraman içan ciraden ondoan, Iekoniasec engendra ceçan Salathiel. Eta Salathielec engendra ceçan Zorobabel.

13 Eta Zorobabelec engendra ceçan Abiud. Eta Abiudec engendra ceçan Eliakim. Eta Eliakimec engendra ceçan Azor.

14 Eta Azorec engendra ceçan Sadoc. Eta Sadokec engendra ceçan Akim. Eta Akimec engendra ceçan Eliud.

15 Eta Eliudec engendra ceçan Eleazar. Eta

Eleazarec engendra ceçan Mathan. Eta Mathanec engendra ceçan Iacob.

16 Eta Iacobec engendra ceçan Ioseph Mariaren senharra, ceinaganic iayo içan baita Iesus, cein erraiten baita Christ.

17 Bada Abrahamganic Davidgananoco generatione guciac, *dirade* hamalaur generatione. Eta Davidganic Babylonerát eraman içan ciraden arteranocoac, hamalaur generatione. Eta Babylonerát eraman içan ciradenetic Christ-gananocoac, hamalaur generatione.

18 Bada Iesus Christen sortzea hunela içan da. Ecen Maria haren ama Iosephequin fedatua cela, hec elkargana gabe, içorra eriden cedin Spiritu sainduaganic.

19 Orduan bere senhar Iosephec, ceren iusto baitzén eta ezpaitzuen hura diffamatu nahi, secretuqui utzi nahi ukan çuen.

20 Baina gauça hauc gogoan cerabiltzala, huná, launaren Aingueruá aguer cequiön ametsetaric, cioela, Ioseph Daviden semeá, ezaicela beldur eure emazte Mariaren hartzera: ecen hartan concebitu dena, Spiritu Sainduaganic duc.

21 Eta erdiren duc semé batez eta deithuren duc haren icena Iesus. Ecen hanc salvaturen dic bere populua hayén bekatuétaric.

22 Bada haur gucia eguin içan da, Iaunac Prophetáz erran ukan çuena compli ledinçát, cioela,

23 Huná, virgina bat içorra içanen da, eta er-

diren da semé batez, eta deithuren duté haren icena Emmanuel, cein erran nahi baita hámbat nola, Iaincoa gurequin.

24 Lotaric iratzarturic bada Ioseph ecuin ceçan Aingueruac manatu ceraucan beçala, eta har ceçan bere emaztea.

25 Eta etzeçan hura eçagut, bere lehen semeaz erdi cedino : eta dei ceçan haren icena Iesus.

CAP. II.

1 *Christ Bethlehem iayo.* 11 *eta Orientetic ethorri Çuhurrez adoratu.* 13 *Guero Ioseph ec, hala manamendu ukanic, Iesus eta haren ama Maria harturic Egyptora ihes eguiten.* 16 *Herodes ec haour chipiac hiltzen.* 21 *Ioseph ama-semequin Egyptetic itzularic, Nazarethera ethorten.*

IAYO cenean bada Iesus Bethlehem Iudea-coan Regue Herodesen demborán, huná Çuhurrac Orientetic ethor citecen Ierusalem era,

2 Cioitela, Non da Iuduén regue iayo dena ? ecen ikussi dugu haren içarra Orientean, eta ethorri gara hura adora deçagunçat.

3 Bada Regue Herodes ençunic *hori* trublacedin, eta Ierusalemec gucia harequin.

4 Eta bilduric Sacrificadore principal guciac eta populuaren Scribác, informa cedin hetaric non Christ sortzeco cen.

5 Eta hec erran cieçoten, Bethlehem Iudea-coan, ecen hunela scribatua duc Prophetáz,

6 Eta hi Bethlehem Iudaco lurrá, ezaiz Iu-

daco gobernadorén arteco chipiena, ecen hire-ganic ilkiren duc, Israel ene populua bazcaturen duen gobernadorea.

7 Orduan Herodes secretuqui Çuhurac dei-thuric informa cedin hetaric diligentqui, içarra aguertu içan çayen demboráz :

8 Eta hec Bethlehemerát igorriric, erran cie-cén, Ioanic informa çaitetzte diligentqui haourtchoaz: eta eriden duqueçuenean, iaqin eraci ie-çadaçue, nic-ere ethorriric adora deçadan hura.

9 Hec bada reguea ençunic parti citecen : eta huná, Orientean ikussi ukan çutén içarra hayén aitzinean ioaiten cen, haourtchoa cen lekuaren gainera ethorriric gueldi cedino.

10 Eta içarra ikussiric bozcario handiz boz citecen haguiz.

11 Eta etchera sarthuric eriden ceçaten haourtchoa bere ama Mariarequin : eta ahozpez adora ceçaten hura, eta bere thesaurac des-plegaturic presenta cietzoten estrenác, urrhe, encensu, eta myrrha.

12 Eta divinoqui ametsetan advertitu içanic ezlitecen Herodesgana itzul, berce bidez retina citecen bere comarcarát.

13 Bada hec retiratu eta, huná, Iaunaren Aingueruä aguertzen çayó Iosephi, dioela, Iaiquiric har itzac haourtchoa eta haren ama, eta ihes eguic Egyptora : eta aicén han *nic* darraqueadano : ecen Herodesec bilhaturen die haourtchoa hiltzeco.

14 Iosephec bada iratzarri eta, har citzan

haourtchoa eta haren ama gauaz, et retira cedin Egyptora.

15 Eta egon cedin han Herodesen finerano, Iaunac Prophetáz erran çuena compli ledinçát, cioela Egyptotic deithu ukan dut neure Semea.

16 Orduan Herodesec ikussirie nola Çuhurréz enganatu içan cen, asserre cedin haguitz: eta *bere gendea* igorric hil citzan Bethlehen eta haren aldiri gucietan ciraden haour bi urthetaco eta behereco guciac, Çuhurrétarie diligentqui informatu içan cen demboraren araura.

17 Orduan compli cedin Iaunac Hieremias Prophetáz erran ukan çuena, cioela,

18 Voza Rhaman ençun içan da, deithore eta nigar eta auhen handi. Rakhel bere haourragatic nigarrez egon, eta ezta consolatu nahi içan, ceren eztiraden.

19 Baina Herodes hil eta, huná, Iaunaren Aingueruá aguer cequiön ametsetan Iosephi Egypton,

20 Cioela, iaiquiric har itzac haourtchoa eta haren ama eta ioan adi Israeleco lurrerát, ecen haourtchoaren arimaren ondoan çabiltzanac hil içan ditue.

21 Hare bada iratzarri eta, har citzan haourtchoa eta haren ama, eta ethor cedin Israeleco lurrera.

22 Baina ençunic ecen Arkelausec regnatzten çuela Iudean bere aita Herodesen lekuan, beldur cedin hara ioaitera: eta ametsetan

divinoqui advertituric retira cedin Galileaco bazterretará.

23 Eta *hara* ethorriric habita cedin Nazareth deitzen den hirian: Prophetéz erran ičan cena compli ledinçát, ecen Nazareno deithuren cela.

CAP. III.

1 *Ioannesec penitentiá eta Christen ethortea predicatzen.* 4 *Ioannesen veztidurá eta viandá.* 6 *Bekatuén confessionea.* 7 *Ioannesec Phariseuac reprotchatzen.* 8 *Penitentiazco fructuac.* 9 *Abrahamen haour.* 10 *Aizcorá arbore erroan.* 11 *Urez eta Spiritu sainduazco Baptismoa.* 12 *Bahea escuan, lastoa suraco, eta bihia granereraco.* 13 *Christ batheyatu.*

BADA dembora hartan ethor cedin Ioannes Baptista, predicatzen çuela Iudeaco desertuan:

2 Eta cioela, Emenda çaitetze: ecen ceruētaco resumá hurbil da.

3 Ecen haur da Esaias Prophetáz erran ičan cena, cioela, Desertuan oihuz dagoenaren voza *da*, Appain eçaçue Iaunaren bidea, çucen itzaçue haren bidescác.

4 Ioannes hunec bada çuen bere abillamendua camelu biloz, eta larruzco guerricoa bere guerruncean inguru: eta haren viandá cen othiz eta bassa eztiz.

5 Orduan ethor cedin harengana Ierusalem eta Iudea gucia, eta Iordanaren inguruco comarca gucia.

6 Eta batheyatzen ciraden harenganic Iordanean, bere bekatuac confessatzen cituztela.

7 Ikussiric bada anhitz Phariseuetaric eta Saddukeuetaric ethorten ciradela haren baptis-mora, erran ciecen, Vipera castá, nore avisatu çaituzté hira ethortecoari ihes daguioçuen?

8 Eguin itzaçue bada fructuac emendamen-duaren dignoac.

9 Eta ezteçaqueola presumi ceuroc baithan erraitera, Abraham dugu aita: ecen badiot-suet, laincoac harri hautaric-ere Abrahami haour suscita ahal dieçaqueola.

10 Bada ia aizcorá arborén errora eçarria da: beraz arbore fructu onic eguiten eztuen gucia piccatzen da eta sura egoizten.

11 Eguia da, nic batheyatzen çaituztét urez emendamendutara: baina ene ondoan ethorten dena, ni baino borthitzago da, ceinen çapatén ekarteco ezpainaiz digno: harc batheyaturen çaituzté Spiritu Sainduaz eta suz.

12 Bere bahea bere escuan du, eta garbitu-ren du bere larraina: eta bilduren du bere oguibihia granerera: baina lastoa choil er-reren du behinere hiltzen ezten suan.

13 Orduan ethor cedin Iesus Galileatic Ior-danera Ioannesgana, harenganic batheya le-dinçát.

14 Baina Ioannesec haguitz empatchatzen çuen hura, cioela, Nic behar diát hireganic batheyatu, eta hi ethorten aiz enegana?

15 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçón,

Utzac oraingotz : ecen hunela complitu bebar diagu iustitia gucia. Orduan utzi ceçan *equitera*.

16 Eta Iesus batheyatu cenean, bertan ilki cedin uretic: eta huná, irequi içan çaiçcan ceruäc, eta ikus ceçan Iaincoaren Spiritua usso columba baten guissán iausten eta haren gainera ethorten.

17 Eta huná voz bat cerutic, cioela, Haur da ene Seme maitea, ceinetan neure atseguin ona hartzen baitut.

CAP. IV.

- 1 *Christ desertuan barur equin ondoan Satanez tentatu.*
 11 *Eta Aingueruëz cerbitzatu.* 17 *Predicatzen hassi.*
 18 *Guero Pierris eta Andriu, Jacques eta Ioannes deithuric.* 23 *Evangelioa du Galilean predicatzen eta eri anhitz sendatzen.*

ORDUAN Iesus eramán cedin Spirituaz desertura, deabruaz tenta ledinçát.

2 Eta barurtu çuenean berroguey egun eta berroguey gau, finean gosse cedin.

3 Eta ethorriric harengana tentaçaleac erran ceçan. Baldin Iaincoaren Semeá bahaiz, errac harri hauc ogui eguin ditecen.

4 Baina harc ihardesten çuela erran ceçan, Scribatua due, Ezta guiçoná ogui beretic vicico, baina Iaincoaren ahotic ilkiten den hitz orotaric.

5 Orduan hura du eramaiten deabruac Civitate saindura, eta du eçarten temploco pinacle gainean.

6 Eta diotsá, Baldin Iaincoaren Semea ba-
haiz, egotzac eure buruá beherera : ecen scriba-
tua duc, Ecen cargu emanen drauëla hiçaz be-
re Aingueruéy, eta bere escuétan eramänen au-
tela, eure oinaz harrian behaztopa ezadinçát.

7 Erran cieçón Iesusec, Berriz scribatua duc,
Eztuc tentaturen eure Iainco Iauna.

8 Berriz hura du eramaiten deabruac guci-
co mendi gora batetara, eta eracusten drautza
munduco resuma guciac eta hetaco gloriá :

9 Eta diotsá, Hauc gucioc emanen drauzqui-
át, baldin ahozpez adora baneçác.

10 Orduan diotsá Iesusec, Håbil Satan, ecen
scribatua duc : Eure Iainco Iauna adoraturen
duc, eta hura bera cerbitzaturen duc.

11 Orduan utziten du hura deabruac : eta hu-
ná, Aingueruác ethor citecen, eta cerbitzitzen
çutén hura.

12 Eta ençun ukan çuenean Iesusec, ecen
Ioannes presonér cela, retira cedin Galileara.

13 Eta utziric Nazareth, ethor cedin eta ha-
bita Capernaum itsas aldecoan, Zabulongo eta
Nephtalingo bazterrétan :

14 Compli ledinçát Esaias Prophetáz erran
içan cena, cioela,

15 Zabulongo lurrá eta Nephtalingo lurrá
itsassoraco bide *aldean* Iordanaz berce aldetic,
Gentilén Galileá :

16 Populu ilhumbean cetzanac argui handi
ikussi ukan du : eta herioaren regionean eta
itzalean ceunçanéy argui altchatu içan çaye.

17 Orduan-danic has cedin Iesus predicatzen, eta erraiten, Emenda çaitetze: ecen hurbil da ceruëtaco resuma.

18 Eta Iesusec, Galileaco itsas aldean çabila-la, ikus citzan bi anaye, Simon, Pierris erraiten dena, eta Andriu haren anayea, egoizten çutela sarea itsassora (ecen pescadore ciraden.)

19 Eta dioste, Çatozte ene ondoan, eta eguinen çaituztet guiça pescadore.

20 Eta hec bertan utziric sareac iarrei qui içan çaiçcan.

21 Eta handic aitzinago iraganic, ikus citzan berçeric bi anaye, Iacques Zebedeoren *semea*, eta Ioannes haren anayea, unci batetan bere aita Zebedeorequin, bere sarén adobatzen ari ciradela: eta dei citzan.

22 Eta hec bertan uncia eta bere aita utziric iarrei qui içan çaiçcan.

23 Eta inguratzen çuen Galilea gucia Iesusec, hayén synagoguetan iracasten ari cela, eta resumaco Evangelioa predicatzen çuela, eta sendatzen çuela eritassun mota gucia, eta langore mota gucia populuaren artean.

24 Orduan io ceçan haren famác Syria gucia: eta presenta cietzoten gaizqui ceuden guciac, eritassun diversez eta tormentaz eduqui ac, eta demoniatuac, eta lunaticoac, eta paralyticoac: eta sendatzen cituen.

25 Eta gendetze handi iarrei qui cequión Galileatic, eta Decapolistic, eta Ierusalemetic, eta Iudeatic, eta Iordanaz berce aldetic.

CAP. V.

3 *Dohatsuac cein diraden.* 13 *Apostoluac deitzen lurreco gatz eta munduco argui.* 14 *Mendi gaineco civitatea ecin estal, eta nehorc ez candela vicia gaitzurupean ecarten.* 16 *Obra onac.* 17 *Christ certara ethorri.* 19 *Fidelén eguimbidea.* 21 *Hiltzecáz, gaitzerizteaz, adulterioaz.* 29 *Escuineco beguiaz eta escuaz.* 31 *Senhar emaztén separationeaz.* 33 *Ez iniuriatzeco.* 39 *Iniuria suffritzeco.* 44 *Etsayac onhesteco, eta persecutatzalearagatic othoitz eguiteco.* 48 *Perfectionea.*

IESUS bada, ikussiric gendetzeac, igan cedin mendi batetara : eta iarri cenean hurbildu ičan çaizcan bere discipuluac.

2 Eta bere ahoa irequiric iracasten cituen, erraiten çuela.

3 *Dohatsu dirade* spirituz paubreac : ceren hayén baita ceruëtaco resumá.

4 *Dohatsu dirade* nigarrez daudenac : ceren hec consolaturen baitirade.

5 *Dohatsu dirade* emeac : ceren hec lurra heretaturen baituté.

6 *Dohatsu dirade* iustitiaz gosse eta egarri diradenac : ceren hec asseren baitirade.

7 *Dohatsu dirade* misericordiosoac : ceren hæy misericordia eguinen baitzaye.

8 *Dohatsu dirade* bihotzez chahu diradenac : ceren hec laincoa ikussiren baituté.

9 *Dohatsu dirade* baquea procuratzen dutenac : ceren hec laincoaren haour deithuren baitirade.

10 *Dohatsu dirade* iustitiagatic persecuta-

tzen diradenac : ceren hayén baita ceruētaco resumá.

11 Dohatsu içanen çarete nehore iniuria erran draunqueñeanean, eta persecutatu çaituqueztenean, eta hitz gaichto gucia erran duqueiteanean çuen contra, gueçurrez ene causaz.

12 Boz eta aleguera çaitetzte, ceren çuen saria handi baita ceruētan : ecen hala persecutatu ukan dituzté çuen aitzineco Prophetác.

13 Çuec çarete lurreco gatzá : eta baldin gatzá gueçat badadi, cerçaz gacituren da ? ezta guehiagoric deusgay, camporát iraitzeco eta guçonéz ohondicatu içateco baicen.

14 Çuec çarete munduco arguia. Ecin estal daité civitate mendi gainean iarria.

15 Eta eztuté iraiçhequiten candelá eta hura eçarten gaitzurupean, baina candelerean, eta argui eguiten draue etchecho guciéy.

16 Hala argui begui çuen arguiac guçonén aitzinean, çuen obra onac ikus ditzatençát, eta glorifica deçaten çuen Aita ceruētan dena.

17 Eztuçuela uste ecen Leguearen edo Prophetén abolitzera ethorri naicela : eznaiz ethorri abolitzera, baina complitzera.

18 Ecen eguiáz diotsuet, iragan daiteno ceruä eta lurra, iota bat edo punctu huts bat ezta Leguetic iraganen, gauça guciac eguin diteno.

19 Norc-eré beraz hautsiren baitu manamendu chipién hautaric bat, eta iracatsiren baititu hunela guçonac, chipién deithuren da *hura* ceruētaco resumán : baina norc-eré eguinen baiti-

tu eta iracatsiren, hura handi deithuren da ceruëtaco resumán.

20 Ecen erraiten drauçuet, baldin abundo-sago ezpada çuen iustitiá Scribena eta Phari-seuena baino, çuec etzaretela sarthuren ceruëtaco resumán.

21 Ençun ukan duçue nola erran içan çayen lehenagocoéy, Eztuc hilen : eta norc-eré hilen baitu, *hura* iudicioz punitu içateco digno date.

22 Baina nic erraiten drauçuet, ecen nor-eré asserretzen baitzayó bere anayeri causa gabe, iudicioz punitu içateco digno datela : eta norc-eré erranen baitrauca bere anayeri, *Raká, hura* conseilluz punitu içateco digno datela : eta norc-eré erranen baitrauca, *Erhoá*, suzco gehennaz punitu içateco digno datela.

23 Beraz baldin eure oblationea eramaiten baduc aldarera, eta han orhoit bahadi ecen hire anayeac baduela cerbait hire contra,

24 Utzi eçac han eure oblationea aldare aitzinean, eta habil : lehen appoint adi eure anayerequin, eta orduan ethorriric presenta eçac eure oblationea.

25 Aicén adisquide eure partida contrastarequin fitetz, harequin bidean aiceno, ezemón eure partida contrastac iugeari, eta iugeac ezemón sargeantari, eta presoinean eçar ezadin.

26 Eguiaz erraiten drauát, ezaiz ilkiren handic, renda deçaqueáno azquen pelata.

27 Ençun ukan duçue ecen lehenagocoéy erran içan çayela, Eztuc adulterioric iauquiren.

28 Baina nic erraiten drauçuet, Norc-eré beguiesten baitu emazteric, hura guthicia deçançát, hambatez adulteratu duqueela harequin bere bihotzean.

29 Bada baldin eure begui escuinac trebuca eraciten bahau, idoqui eçac hura, eta iraitzac eureganic: ecen hobe duc hiretaco, gal dadin hire membroétaric bat, eta eztadin hire gorputz gucia egotz gehennara.

30 Eta baldin eure escu escuinac trebuca eraciten bahau, trenca eçac hura, eta iraitzac eureganic: ecen hobe duc hiretaco, gal dadin hire membroétaric bat, eta eztadin hire gorputz gucia egotz gehennara.

31 Halaber erran içan da, Norc-eré utziren baitu bere emaztea, bemó separationeco letrá:

32 Baina nic diotsuet, ecen norc-eré utziren baitu bere emaztea, salbu paillardicaren causaz, adulterio eguin eraciten draucala: eta nor-eré utziarequin ezconduren baita, hanc adulterio iauquiten duela.

33 Berriz ençun ukan duçue, ecen lehena-gocoéy erran içan çayela, Ezaiz desperiuraturen, baina rendaturen drautzac Jaunari eure iuramendu promettatuac.

34 Baina nic diotsuet ezteçaçuen iura batre, ez Ceruáz, ecen laincoaren thronoa da:

35 Ezeta Lurráz, ecen haren oinetaco alkiada: ezeta Ierusalemmez, ecen Regue handiaren civitatea da.

36 Halaber eure buruáz eztuc iuraturen, ecen bilo bat churi ezpa beltz ecin daidic.

37 Baina biz çuen hitza bay, bay : ez, ez : eta hauçaz goiticoa, gaichtotic da.

38 Ençun ukan duçue, ecen erran içan dela, Beguia beguiagatic, eta hortza hortzagatic.

39 Baina nic erraiten drauçuet, Eztieçoçuela resisti gaizquiari : baina baldin norbeitec io baheça eure escuineco mathelán, itzul ieçóc bercea-ere.

40 Eta hiri auci eguin nahi drauánari, eta eure iaccá edequi, utzi ieçóc mantoa-ere.

41 Eta norc-eré nahi ukanen bai hau bortchatu lecoa baten *equitera*, albeitindoa harequin biga.

42 Escatzen çayanari emóc : eta hireganic maillebatu nahi duena ezteçála iraitz.

43 Ençun ukan duçue ecen erran içan dela, On eritziren draucac eure hurcoari, eta gaitz eritziren draucac eure etsayari.

44 Baina nic erraiten drauçuet, Onhets itzaçue çuen etsayac, benedica itzaçue maradicatzen çaituztenac, ungui egui eçue gaitz daritzuénéy : eta othoitz egui çue oldartzen çaitzquienacgatic, eta persecutatzen çaituztenacgatic.

45 Çuen Aita ceruétan denaren haour çaretençát : ecen *harc* ilki eraciten du bere iguzquia gaichtoén eta onén gainera, eta igorten du uria iustoén eta iniustoén gainera.

46 Ecen baldin çuey on daritzuénéy on ba-

darizteçue, cer sari ukanen duçue? eztuté publicanoéc-ere hori bera eguiten?

47 Eta baldin çuen anayéy solament beguitharte eguiten badraueçue, cer guehiago eguiten duçue? eztuté publicanoéc-ere horrela eguiten?

48 Çareten bada çuec perfect, çuen Aita ceruëtan dena perfect den beçala.

CAP. VI.

1 *Elemosynáz.* 5 *Othoitzáz.* 14 *Elkarri nola barkatzeco.* 16 *Baruráz.* 19 *Thesaur equiteaz.* 24 *Iaincoa eta abrasassunac ecin cerbitza.* 25 *Vicitze temporalaz artharic ez ukaiteco.* 33 *Iaincoaren resumá eta hartaraco eguimbidea lehenic bilhatzeco.*

BEGUIR auçue çuen elemosyná eztagui çuen guixonén aitzinean heçaz ikus çaitetzençát: ezpere sariric eztuçue ukanen çuen Aita ceruëtan dena baithan.

2 Bada elemosyna eguiten duánean, ezteçála trompettá io eraci eure aitzinean, hypocritéc eguiten dutén beçala synagoguétan eta carriquétan, guixonéz estima ditecençát: eguiaz diotsuet recebitzen dutela bere saria.

3 Baina hic elemosyna eguiten duánean, ezalbeilequi hire ezquerrac, cer eguiten duen hire escuinac.

4 Hire elemosyná secretuan dençát: eta eure Aita secretuan dacussanac, rendaturen drauc aguerrian.

5 Eta othoitz eguiten duánean, ezaicela hy-

pocritác beçala : hæy laket ciayec congregatio-
nétan eta carrica cantoinétan çutic daudela o-
thoitz eguitea, guiçonézikus ditecençát: eguiaz
erraiten drauçuet een recebitzen dutela bere
saria.

6 Baina othoitz eguiten duánean, sar adi eure
gamberatchoan, eta eure borthá ertsiric, othoitz
eguióc eure Aita secretuan denari: eta eure
Aita secretuan dacussanac rendaturen drauc
aguerrian.

7 Bada othoitz eguiten duçuenean, ezteça-
çuela anhitz edas Paganoéc beçala : ecen uste
duté bere anhitz edasteaz ençunen diradela.

8 Etzaretela beraz hetarát irudi : ecen bada-
qui çuen Aitác ceren behar çareten, esca ç-
quizquoten baino lehen.

9 Hunela beraz çuec othoitz egui çue, Gure
Aita ceruétan aicena, sanctifica bedi hire icena:

10 Ethor bedi hire resumá. Eguin bedi hire
vorondatea ceruän beçala lurrean-ere.

11 Gure eguneco oguia iguc egun.

12 Eta quitta ietzague gure çorrac, nola guc-
ere gure çordunéy quittatzen baitrauegu.

13 Eta ezgaitzála sar eraci tentationetan, bai-
na delivra gaitzac gaichtotic. Ecen hirea duc
resumá, eta puissançá, eta gloriá seculacotz.
Amen.

14 Ecen baldin barka badietzeçue guiço-
néy bere faltác, barkaturen drauçue çuey-ere
çuen Aita cerucoac.

15 Baina baldin barka ezpadietzeçue guiço-

néy bere faltác, çuen Aitác-ere eztrauzquiçue barkaturen çuen faltác.

16 Guehiago, barur daguiçuenean, etzarete-la itchura tristetaco hypocritác beçala : ecen desguisatzen dituzté bere beguitharteac, barur diradela guiçonéy agueri zaiztençát : eguiaz erraiten drauçuet, ecen recebitzen dutela bere saria.

17 Baina hic barureguiten duánean uncta eçac eure buruä, eta ikuz eçac eure beguithartea :

18 Guiçonéy barur aicela agueri ezaquiençát, baina eure Aita secretuan denari : eta eure Aita secretuan dacussanac rendaturen drauc aguerrian.

19 Eztitzaçuela eguin çuen thesaurac lurrean, non cerrenac eta herdoillác goastatzen baititu, eta non ohoinéc çulhatzen eta ebaisten baitituzté.

20 Baina eguin itzaçue çuen thesaurac ceruän, non ez cerrenec ez herdoillac ezpaitu goastatzen, eta non ohoinéc ezpaituté çulhatzen ez ebaisten.

21 Ecen non baita çuen thesaura, han içanen da çuen bihotza-ere.

22 Gorputzaren arguia da beguia : beraz baldin hire beguia simple baduc, hire gorputz gucia argui datec :

23 Baina baldin hire beguia gaichto baduc hire gorputz gucia ilhun datec : beraz baldin hitan den arguiá ilhumbe baduc, ilhumbe hura cein handi *date* ?

24 Nehorc bi nabussi ecin cerbitza ditzaque: ecen edo batari gaitz eritziren drauca, eta berceari on: edo batarequin eduquiren du eta bercea menospreciaturen. Ecin cerbitza ditzaqueçue Iaincoa eta abrastassunac.

25 Halacotz erraiten drauçuet, eztuçuen artharic çuen vicitzeaz, cer ianen duçuen eta cer edanen: ezeta çuen gorputzaz, cerçaz veztituren çareten: ezta vicia viandá baino guehigo, eta abillamendua baino gorputza?

26 Considera itzaçue ceruco choriac, ecen ezuté ereiten, ez errequeitatzen, ezeta grane-retara biltzen, eta çuen Aita cerucoac hatzen ditu hec: etzarete çuec anhitzez hec baino excellentago?

27 Eta norc çuetaric artha ukanez eratchequi, ahal dieçaqueo bessu bat bere handitassunari?

28 Eta veztiduráz cergatic çarete arthatsu? ikas eçaçue nola landaco floreac handitzen diraden: ez nekatzen dirade, ez iruten duté.

29 Baina erraiten drauçuet are Salomon-ere bere gloria guciarequin eztela veztitu içan hetaric bat beçala.

30 Bada baldin landaco egun belhar dena, eta bihar labean eçarten dena, Iaincoac hala inguru veztitzen badu: eza çuec anhitzez areago, fede chipitacoac?

31 Eztuçuela beraz artharic erraiten duçuela, Cer ianen dugu, edo cer edanen dugu, edo cerçaz veztituren gara?

32 (Ecen gauça hauc guciac Paganoéc bil-

hatzen dituzté) ecen badaqui çuen Aita cerucoac, ecen gauça hauen gución beharra baduçuela.

33 Baina bilha eçaçue lehenic Iaincoaren resuma eta haren iustitiá, eta gauça hauc guciac emanen çaizquiçue gaineraco.

34 Etzaretela bada arthatsu biharamunaz : ecen biharamunac beretaco artha ukanen du : egunac asco du bere afflictioneaz.

CAP. VII.

- 1 *Ez iudicatzeco.* 6 *Gauça saindua oréy ez emaiteco.*
 7 *Escatzeco, bilhatzeco, bulkatzeco.* 12 *Scripturaren sommarioa.* 13 *Bortha herssia eta çabala.* 15
Propheta falsuac. 16 *Arborearen fructua.* 21
Aita cerucoaren vorondatea equinen duena salvaturén. 22 *Miraculu falsu eguiléz.* 24 *Harroca edo sable gaineco etcheáz.*

EZTEÇAÇUELA iudica, iudica etzaitztençát. 2 Ecen cer iugemenduz iudicaturen baituçue, iudicaturen çarete : eta cer neurritz neurthuren baituçue, aldiz neurthuren çaiçue.

3 Eta cergatic behatzen duc eure anayeren beguico fitsera, eta eure beguico gapirioari ezatzayó ohartzen ?

4 Edo, nola diotsóc eure anayeri, Utzac idoqui deçadan fitsa hire beguitic, eta horrá, gapirioa hire beguián ?

5 Hypocritá, idocac lehenic gapirioa eure beguitic, eta orduan behaturen duc, idoqui deçán fitsa eure anayeren beguitic.

6 Ezteyeçuela gauça saindua oréy, eta eztitzaçuela egotz çuen perlác urdén aitzinera: bere oinéz ohondica eztitzaten, eta itzuliric çathica etzaitzaten çuec.

7 Esca çaitézte eta emanen çaiçue: bilha eçaçue, eta eridenen duçue: bulka eçaçue, eta irequiren çaiçue.

8 Ecen escatzen den guciac, recebitzen du: eta bilhatzen duenac, erideiten du: eta bulkatzen duenari, irequiren çayó.

9 Ecen nor da çuétaric guiçoná, baldin bere semea ogui esca badaquió, harri emanen draucana?

10 Eta, baldin arrain esca badaquió, ala sugue bat emanen drauca?

11 Beraz çuec gaichto çaretelariç baldin badaquiçue gauça onén çuen haourréy emaiten: cembatez areágo çuen Aita ceruétan denac emanen drauzte gauça onac escatzen çaiçquionéy?

12 Bada guiçonéc çuey eguin dietzaçuen nahi dituçuen gauça guciac, eguin ietzeçue çuecere hæy halaber: ecen haur da Leguea eta Prophetác.

13 Sar çaitézte bortha herssitic: ecen bortha largoa eta bide çabala da perditionetara irioiten duena, eta anhitz dirade hartaric sartzen diradenac.

14 Ecen bortha herssia da eta bide herssia vicitzera eramaiten duena: eta guti dirade hura erideiten dutenac.

15 Beguir auçue bada propheta falsuétarie, cein ethorten baitirade çuetara ardi abiturequin : baina barnean otso harrapari dirade.

16 Bere fructuétarie eçaguturen dituçue hec. Ala biltzen duté elhorriétarie mahatsic, edo karduétarie ficoric ?

17 Hala arbore on guciac fructu onac eguiten ditu, eta arbore gaichtoac fructu gaichtoac eguiten ditu.

18 Arbore onac fructu gaichtoric ecin daidi, eta arbore gaichtoac fructu onic ecin daidi.

19 Fructu onic eguiten eztuen arbore gucia piccatzen da eta sura egoizten.

20 Bere fructuétarie beraz eçaguturen dituçue hec.

21 Niri Iauná, Iauná, erraiten drautan gucia ezta sarthuren ceruétaco resumán, baina ene Aita ceruétan denaren vorondatea eguiten duena.

22 Anhitzec erranen draut egun hartan, Iauná, Iauná, eztugu hire icenean prophetizatu, eta eztitugu hire icenean deabruac egotzi campora, eta eztugu hire icenean verthute anhitz eguin ?

23 Eta orduan erranen drauet claroqui, Egundano etzaituztét eçagutu : parti çaitetzte eneganic iniquitate eguiten duçuenóc.

24 Norc-eré bada ençuten baititu ene hitz hauc, eta hec eguiten, hura dut comparaturen guicón çuhur bere etchea arroca gain batetan edificatu duenarequin :

25 Eta erori ičan da uria, eta ethorri ičan dira-
de ur sobernác, eta eraunsi ukan duté haicéc,
eta io ukan duté etchearen contra: eta ezta erori
ičan: ecen arroca gainean fundatua cen.

26 Eta norc-eré ençuten baititu ene hitz hauc,
eta ezpaititu eguiten, comparaturen da guiçón
erho bere etchea sable gainean edificatu due-
narequin.

27 Eta erori ičan da uria, eta ethorri ičan dira-
de ur sobernác, eta haicéc eraunsi ukan duté,
eta io ukan duté etche haren contra, eta erori
ičan da, eta haren deseguitea handi ičan da.

28 Eta guerta cedin, propos hauc acabatu ci-
tuenean Iesusec, populua miraz baitzegoen ha-
ren doctrináz.

29 Ecen iracasten cituen autoritate çuenac
beçala, eta ez Scribéc beçala.

CAP. VIII.

2 Sorhayoa. 5 Kenteneraren muthil eria eta fedea. 11
Gentilén vocationea eta Iuduén iraiztea. 13 Sin-
hesta. 14 Pierrisen ama guinharrebá, bayeta anhitz
demoniatu eta eri sendatu. 19 Christi iarreiquiteco
vorondate çuen Scribá. 21 Bere aita ohortzi behar-
rez congít esquez cegoen discipulua. 24 Itsassoco tem-
pestatea Christec cessa eraciten. 28 Eta bi demoniatu
sendaturic, deabruéy urdétara ioaitera congít emaiten.

ETA menditic iautsi cenean, gendetze handi
iarreiqui cequiön.

2 Eta huná, sorhayo batec ethorriric adora
ceçan hura, cioela, Iauná, baldin nahi baduc,
chahu ahal niroc.

3 Eta escua hedaturic hunqui ceçan hura Iesusec, cioela, Nahi diát, aicén chahu. Eta bertan chahu cedin haren sorhayotassuna.

4 Orduan diotsá Iesusec, Beguir auc nehorri ezterroán: baina habil, eta eracuts ieçóc eure buruá Sacrificadoreari, eta presenta eçac Moysesec ordenatu duen oblationea, hæy testimonia getan *dençát*.

5 Eta sarthu cenean Iesus Capernaumen, ethor cedin harengana Kentener bat othoitz eguiten ceraucala,

6 Eta cioela, Iauná, ene muthilla diatzac etchean paralytico, gaizqui tormentatua.

7 Eta diotsá Iesusec, Nic ethorriric sendaturen diát hura.

8 Eta ihardesten çuela Kentenerac erran ceçan, Iauná, eznauc digno ene atharbean saradin: baina errac solament hitza, eta sendaturen baita ene muthilla.

9 Ecen ni-ere guiçón nauc *berceren* meneco, ditudalaric neure azpico gendarmesac, eta erraiten diarocát huni, Ohá, eta ioaiten due: eta berceari, Athor, eta ethorten due: eta neure cerbitzariari, Eguic haur, eta eguiten die.

10 Eta *haur* ençunic Iesusec mirets ceçan: eta dioste çarreizconéy, Eguiaz erraiten drauçuet, eztudala Israelen-ere hain fede handiric eriden.

11 Baina badiotsuet ecen anhitz Orientetic eta Occidentetic ethorriren diradela, eta iarriren diradela Abrahamequin, Isaakequin eta Iacobequin ceruëtaco resumán:

12 Eta resumaco semeác egotziren diradela campoco ilhumbera : han içanen da nigar eta hortz garrascots.

13 Eta erran cieçón Iesusec Kentenerari, Ohá, eta sinhetsi duán beçala eguin bequic. Eta senda cedin haren muthilla ordu hartan be-rean.

14 Eta Iesusec Pierrisen etchera ethorriric, ikus ceçan haren ama-guinharreba ohean ce-tzala, eta helgaitzac çaducala.

15 Eta hunqui ceçan haren escua, eta utzi ce-çan helgaitzac, eta iaiqui cedin, eta cerbitza citzan.

16 Eta arratsa ethorri cenean, presenta cieço-ten anhitz demoniatu : eta egotz cietzen cam-pora spirituac hitzáz, eta gaizqui ceuden guci-ac senda citzan :

17 Compli ledinçát Esaias Prophetáz erran i-çan cena, cioela, Hare gure langoreac hartu ukan ditu, eta gure eritassunac ekarri ukan ditu.

18 Eta ikussiric Iesusec gendetze handi bere inguruän, mana citzan *discipuluac* ioan litecen berce aldera.

19 Eta hurbilduric Scriba batec erran cieçón, Magistruá, iarreiquiren natzaic hiri, norát-ere ioanen baitaiz.

20 Eta diotsá Iesusec, Aceriéc çulhoac citié eta ceruco choriéc ohatzeac, baina guiçonaren Semeac eztic non bere buruä reposa deçan.

21 Guero bere discipuluétaric berce batec er-

ran cieçón, Iauná, permetti ieçadác behin ioan nadin neure aitáren ohorztera.

22 Eta Iesusec erran cieçón, Arreit niri, eta uzquic hilac bere hilén ohorztera.

23 Eta uncian sarthu cenean, iarreiqui içan çaizcan bere discipuluac.

24 Eta huná, tormenta handi bat alcha cedin itsassoan, hámbat non uncia baguéz estaltzen baitzén: baina bera lo cetzan.

25 Eta hurbilduric bere discipuluéc iratzar ceçaten, ciotela, Iauná, beguira gaitzac, galdu guihoaçac.

26 Eta dioste, Cergatic çarete ici fede chipitacoac? Orduan iaiquiric mehatcha citzan haiceac eta itsassoa: eta sossagu handia eguin cedin.

27 Orduan gendéc mirets ceçaten, ciotela, Ceric da haur, non haicec-ere eta itsassoac obeditzen baituté?

28 Eta iragan cenean berce aldera, Gergesenén regionera, aitzinera ethorri içan çaizcan bi demoniatu thumbétaric ilkiric, gucizco terribleac, hámbat non nehor ecin iragan baitzaiten bide hartaric.

29 Eta huná, heyagora eguin ceçaten, cioitela, Cer duc gure eta hire artean, Iesus Iaincoaren Semeá? ethorri aiz huna ordu baino lehen gure tormentatzera?

30 Eta cen hetaric urrun urdalde handi bat alha cenic:

31 Eta deabruác othoiztez çaizcan, cioitela,

Baldin campora egoizten bagaituc, permiti ieçaguc urdalde hartara ioaitera.

32 Eta dioste, Çoazte. Hec bada ilkiric ioan citecen urdaldera: eta huná, urdalde hura gucia oldar cedin garaitic behera itsassora, eta hil citecen urétan.

33 Orduan urdainéc ihes eguin ceçaten: eta ethorriric hirira, conta citzaten gauça guciac, eta cer demoniatuéc heldu içan çayen.

34 Eta huná, hiri gucia ilki cequiön Iesusi aitzinera: eta ikussi çutenean hura, othoitz eguin cieçoten retina ledin hayen comarquétaric.

CAP. IX.

- 2 *Iesusec paralyticoa sendatzen.* 9 *Mattheu deitzen.*
 12 *Phariseuéc ihardesten.* 14 *Bayeta Iohannesen discipuluéc.* 22 *Odola çariön emaztea sendatzen.*
 27 *Itsu bi arguitzen.* 32 *Demoniatu mutua sendatzen.* 35 *Hor emen ari predicatzen eta sendatzen.*
 38 *Guero du Evangelioaren avançamendutan othoitz eguitera exhortatzen.*

ORDUAN sarthuric uncira iragan cedin berce aldera, eta ethor cedin bere hirira.

2 Eta huná, presenta cieçoten paralytico bat ohean cetzanic: eta ikussiric Iesusec hayén fedeá, erran cieçón paralyticoari, Auc bihotz on, semé, barkatu çaizquic eure bekatuac.

3 Eta huná, Scribétaric batzue erraiten çutén bere baithan, Hunec blasphematzan du.

4 Eta ikussiric Iesusec hayén pensamenduac,

erran ceçan, Cergatic gaichtoqui pensatzen duçue çuen bihotzetan ?

5 Ecen cein da erratchago, erraitea, Barkatu çaiçquic eure bekatuac : ala erraitea, Iaiqui adi eta ebil adi ?

6 Daquiçuençát bada ecen guiçonaren Se-meac baduela authoritate lurrean bekatuén barkatzeco, (orduan diotsá paralyticoari) Iaiqui adi, har eçac eure ohea, eta habil eure etcherát.

7 Orduan iaiquiric ioan cedin bere etcherát.

8 Eta gendetzéc *hori* ikussiric mirets ceçaten, eta glorifica ceçaten Iaincoa, ceinec eman ukan baitraue halaco authoritatea guiçonéy.

9 Eta handic iragaiten cela, Iesusec ikus ceçan guiçóm bat peage lekuan iarria Mattheu deitzen cenic, eta diotsá, Arreit niri. Eta iaiquiric iarrei qui cequión :

10 Eta guertha cedin, Iesus *haren* etchean mahainean iarriric cegoela, huná, anhitz publicano eta vicitze gaichtotacoric ethorriric, iar baitzitecen mahainean Iesusequin eta haren discipuluequin.

11 Eta *hori* ikussiric Phariseuéc erran ciecén haren discipuluéy, Cergatic publicanoequin eta vicitze gaichtotacoequin iaten du çuen magistruac ?

12 Orduan Iesusec *hori* ençunic erran ciecén, Osso diradenéc eztuté medicuren beharric, baina eri diradenéc.

13 Baina çoazte, eta ikas eçaçue cer den, Misericordia nahi dut eta ez sacrificio. Ecen

eznaiz ethorri iustoén deitzera, baina bekatoren, emendamendutara.

14 Orduan ethor citecen harengana Ioannesen discipuluac, cioitela, Cergatic guc eta Phariseuéc barur eguiten dugu maiz, eta hire discipuluéc ezpaituté baruric eguiten ?

15 Eta erran ciecén Iesusec, Ezconduaren gamberaco gendéc doluric ekar ahal dirote, ezcondua hequin deno ? Baina ethorriren dirade egunac edequiren baitzaye ezcondua, eta orduan barur eguinen baituqueite.

16 Halaber nehore eztrauca eratchequiten oihal pedaçu latz bat abillamendu çar bati : ecen compligarri eratchequiac edequiten du abillamendutic, eta gaizquitzenago da ethendurá.

17 Eta eztuté eçarten mahatsarno berria çahagui çarretan : ezpere lehertzen dirade çahaguiac, eta mahatsarno issurten, eta çahaguiac galtzen : baina mahatsarno berria çahagui berrietan eçarten duté, eta biac beguiratzen dirade.

18 Gauça hauc hæy erraiten cerauztela, huná, iaun batec ethorriric adora ceçan hura, cioela, Ene alaba orain hil içan duc : baina ethorriric eçarrac eure escua haren gainean, eta vicico baita.

19 Eta iaiquiric Iesus iarreiqui cequiön, eta haren discipuluac.

20 (Eta huná, hamabi urthez odol iariatzez eri cen emazte batec guibeletic ethorriric hunqui ceçan haren abillamendu ezpaina.

21 Ecen erraiten çuen bere baithan, Baldin

solament hunqui badeçat haren abillamendua, sendaturen naiz.

22 Orduan Iesusec itzuliric eta hura ikussiric erran ceçan, Aun bihotz on, alabá, eure fedeaç saluatu au. Eta senda cedin emaztea ordu berean.)

23 Eta Iesusec ethorriric iaun haren etchera eta ikussiric soinulariac, eta gendetzea tumultu eguiten ari cela,

24 Dioste, Retira çaitetze, ecen ezta hil nescatchá: baina lo datza. Eta truffatzen ciraden harçaz.

25 Eta, idoqui içan cenean gendetzea, sarthuric, har ceçan haren escuá: eta iaiqui cedin nescatchá.

26 Eta laster ceguian famá hunec lur hartan gucian.

27 Eta Iesus handic iragaiten cela, iarrei qui içan çaiçcan bi itsu oihuz ceudela, eta cioitela, Auc pietate guçaz Daviden semeá.

28 Eta ethorri cenean etchera, ethor citecen harengana itsuoc, eta dioste Iesusec, Sinhesten duçue horiahal daididala? Diotsate, bay launá.

29 Orduan hunqui citzan hayén beguiac, cioela, Çuen fedeaçen araura eguin bequiçue.

30 Eta irequi citecen hayén beguiac, eta debeta citzan mehatchurequin Iesusec, cioela, Beguir auçue nehorc eztaquian.

31 Baina hec ilkiric barreya ceçaten haren famá herri hartan gucian.

32 Eta hec ilkiten ciradela, huná, presenta cieçoten guiçón mutu demoniatu bat.

33 Eta deabrua campora egotzi içan cenean, minça cedin mutua : eta mirets ceçaten gendetzéc, cioitela, Egundano ezta aguertu hunelaco gauçaric Israelen.

34 Baina Phariseuéc erraiten çutén, Deabruén princearen partez campora egoizten ditu deabruac.

35 Eta inguratzen cituen Iesusec hiri eta burgu guciac, iracasten ari cela hayén synagogué-tan, eta predicatzen çuela resumaco Evangelioá, eta sendatzen çuela eritassun mota gucia, eta langore mota gucia populan.

36 Eta ikussiric Iesusec gendetzeac, compas-sione har ceçan heçaz, ceren baitziraden errebelatuac eta barreyatuac ardi artzainic eztute-nac beçala.

37 Orduan dioste bere discipuluéy, Segur uz-tá handi da, baina languile guti.

38 Othoitz egui oçue bada uzta Iabeari, irion ditzan languileac bere uztara.

CAP. X.

1 Sendatzeco dohainac. 2 Apostoluén contua eta ice-nac. 7 Hec igorri predicatzera. 11 Baquea hayén recebitzalén. 16 Çuhur eta simple içateco. 17, 21 Persecutionéz. 20 Spiritu saindua Apostoluétan minço. 27 Ilhumbean eta beharrira errana. 28 No-ren nehor beldur içateco den. 29 Bi parra-chori. 30 Gure biloac contatuac. 32 Christen aboatzeaz, edo ukatzeaz. 34 Baqueáz, ezpatáz. 35 Dissensionéz. 37 Ahaidéy baino Christi hobe eritziteco. 38 Norc bere crutzea hartzeco eta Christi iarreiquiteco. 39 Vici-aren galtzea edo beguiratzea. 40 Prophetén recebitzea.

ORDUAN bere hamabi discipuluac bere-gana deithuric, eman ciecén bothere spiritu satsuén contra, hayén campora egoiz-teco, eta eritassun mota guciaren eta langore mota guciaren sendatzeco.

2 Bada hamabi Apostoluén icenac dirade hauc: lehena, Simon erraiten dena Pierris, eta Andriu haren anayea: Jacques Zebedeoren semea, eta Ioannes haren anayea.

3 Philippo eta Bartholomeo: Thomas eta Mattheu publicanoa: Jacques Alpheoren *semea* eta Lebeo, icen goiticoz Thaddeo.

4 Simon Cananeo, eta Judas Iscariot, hura traditu-ere çuena.

5 Hamabi hauc igor citzan Iesusec, eta eman ciecén manamendu, cioela, Gentiletarát etzoaz-tela, eta Samaritanoén hiritan etzaitzeta sar:

6 Bainaitzitic çoazte Israeleco etheco ardi galduétara.

7 Bada partitu eta, predica eçaçue, erraiten duçuela, Ceruétaco resumá hurbil da.

8 Eriac senda itzaçue, sorhayoac chahu itzaçue, hilac resuscita itzaçue, deabruac campora egotz itzaçue: dohainic recebitu duçue, eta dohainic emaçue.

9 Eztaguiçuela provisioneric urrhez, ez cilharrez, ez cobrez çuen guerricoétan:

10 Ezeta maletaz bidecotzát, ez birá arropaz, ez çapataz, ez uhez, ecen languilea bere vi-ciaren digno da.

11 Eta cein-ere hiritan edo burgutan sarthu-

ren baitzarete, informa çaitetze nor den hartan dignoric, eta çaudete han parti çaitetzeno.

12 Eta cembeit etchetan sarthuren çarete-
nean, saluta eçaçue hura.

13 Eta baldin etchea digne bada, ethor bedi çuen baquea haren gainera: baina baldin digno ezpada, çuen baquea çuetara itzul bedi.

14 Eta nor-eré recebituren ezpaitzaituté, eta ez çuen hitzény behaturen, etche edo hiri hartaric ilkitean iharros albeitzineçate çuen oinetaco errhautsa.

15 Eguiaz erraiten drauçuet, emequiago tractaturen diradela Sodomaco eta Gomorrhaco lurrecoac iudicioco egunean, ecen ez hiri hura.

16 Huná, nic igorten çaituztét çuec, ardiac otsoén artera beçala: çareten bada çuhur sugueac beçala, eta simple usso columbác beçala.

17 Eta beguira çaitetze guiçonétaric: ecen livraturen çaituzté consistorioétara, eta bere synagoguétan açotaturen çaituzté.

18 Eta gobernadorelara eta reguetara eramanen çarete ene causaz, hec eta Gentiléc testimoniage *haur dutençát*.

19 Baina livra çaituztenean, eztuçuela artharic nola edo cer minçaturen çareten: ecen ordu hartan berean emanen çaiçue cer minça çaitetzqueten.

20 Ecen etzarete çuec minço çaretenac, baina çuen Aitáren Spiritu çuetan minço dena.

21 Eta livraturen du anayeác anayeá heriotara, eta aitác haourra: eta altchaturen dirade

haourrac aita-amén contra, eta hil eraciren dituzté.

22 Eta guciéz gaitzetsiac içanen çarete, ene icenagatic: baina norc-eré perseveraturen baitu finerano hura salvaturen da.

23 Eta persecutaturen çaituztenean hiri hartan, ihes egui çue berce batetara: ecen eguiazer raiten drauçuet, eztituçue inguraturen Israeleco hiri guciac, non ethor eztadin guiçonaren Semea.

24 Ezta discipulua magistruaren gaineco, ez eta cerbitzaria bere iaunaren gaineco.

25 Asco du discipuluac bere magistrua beçaladen: eta cerbitzariac, bere iauna beçala: baldin Aitafamiliá bera Beelzebub deithu baduté, cembatez guehiago haren domesticoac?

26 Etzaretela beraz hayén beldur: ecen ezta deus estaliric aguerturen eztenic, ezeta deus secreturic iaquinen eztenic.

27 Ilhumbean erraiten drauçuedana, erraçue arguiari: eta beharrira ençuten duçuen, predica eçaçue etche gainétan.

28 Eta etzaretela beldur gorputza hiltzen dutenén, eta arimá ecin hil deçaquetenen: bainaitzitic çareten beldur arimá eta gorputza gehennán gal ahal ditzaquenaren.

29 Bi parra-chori eztirade dirutcho batetan saltzen? eta hetaric bat ezta lurrera eroriren, çuen Aita gabe.

30 Etare çuen buruco bilo guciac contatuac dirade.

31 Etzaretela beraz beldur : parra-choriéc baino çuec guehiago valio duçue.

32 Bada norc-ere aboaturen bainau guiçonén aitzinean, aboaturen dut nic-ere hura ené Aita ceruétan denaren aitzinean.

33 Baina norc-eré ukaturen bainau guiçonén aitzinean, ukaturen dut nic-ere hura ené Aita ceruétan denaren aitzinean.

34 Eztuçuela uste ecen baquearen eçartera, ethorri naicela lurrera : eznaiz ethorri baquearen eçartera, baina ezpataren.

35 Ecen ethorri naiz guiçonaren bere aitáren contra gudutan eçartera, eta alabáren bere amáren contra, eta errenaren bere ama-guinharrebáren contra.

36 Eta guiçonaren etsay beráren domesticooac *icanen dirade.*

37 Aita edo ama ni baino maiteago duena, ezta ene digno : eta semea edo alabá ni baino maiteago duena, ezta ene digno.

38 Eta bere crutzea hartzen eztuena, eta niri ondotic eztarreitana, ezta ene digno.

39 Bere vicia beguiraturen duenac, galduren du hura : eta bere vicia galduren duenac ene causaz, beguiraturen du hura.

40 Çuec recebitzen çaituztenac, ni recebitzen nau : eta ni recebitzen nauenac, ni igorri nauena recebitzen du.

41 Prophetaren icenean Propheta bat recebitzen duenac, Prophetaren saria recebituren du : eta iustoaren icenean iusto bat

recebitzen duenac, iustoren saria recebituren du.

42 Eta norc-eré edatera emanen baitrauca beire bat ur hotz huts chipi hautaric bati discipuluren icenean : eguiaz diotsuet, eztuela bere saria galduren.

CAP. XI.

2 *Ioannes Baptistac Christgana igorten.* 3 *Haren mandatalgoa.* 13 *Leguea eta Prophetac.* 14 *Elias.* 16 *Merkatuan iarriric dauden haourrac.* 18 *Christezco eta Ioannesezco reputationea.* 20 *Corazini, Bethsaidari, eta Capernaumi eguiten çayen reprotchua eta mehatchua.* 24 *Sodoma.* 25 *Chipiëy Evangelioa declaratu.* 26 *Nekatuac eta cargatuac Christec beregana deitzen.* 29 *Haren uztarria.*

GUERO guertha cedin, Iesusec bere hamabi discipuluéy manamendu emaita acabatu çuenean, parti baitzedin handic iracats eta predica leçançát hayén hirietan.

2 Eta Ioanneseç presoindeguian ençunic Christen obrac, igorriric bere discipuluétaric biga,

3 Erran cieçón, Hi aiz ethorteco cen hura, ala berce baten beguira gaude ?

4 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçén, Çoazte eta conta ietzoçue Ioannesi, ençuten eta ikusten dituçuen gauçac :

5 Itsuéc ikustea recrubatzen duté, eta mainguac badabiltza, sorhayoac chahutzen dirade, eta gorréc ençuten duté, hilac resuscitatzen dirade, eta Evangelioa paubrëy denuntiatzen çaye.

6 Eta dohatsuda scandalizaturen eztena nitan.

7 Eta hec ioaiten ciradela, has cedin Iesus erraiten populuari Ioannesez, Ceren ikustera ilki ičan çarete desertura? haiceaz erabilten den canabera baten?

8 Baina ceren ikustera ilki ičan çarete? guiçón abillamendu preciosoz veztitu baten? huná, abillamendu preciosoc ekarten dituztenac, Reguén etchétan dirade.

9 Baina ceren ikustera ilki ičan çarete? Propheta baten? bay diotsuet eta Propheta baino handiago den baten.

10 Ecen haur da ceinez scribatua baita, Huná, nic igorten diát neure mandataria hire beguitharte aitzinean, ceinec hire bidea appainduren baitic hire aitzinean.

11 Eguiaz erraiten drauçuet, ezta ilki emazte-tarie iayo diradenén artean nehor, Ioannes Baptista baino handiagoric: guciagatic-ere ceruëtaco resumaco chipiena hura baino handiago da.

12 Eta Ioannes Baptistaren egunétarie oraindrano, ceruëtaco resumari bortcha eguiten çayó, eta keichuéc harrapatzen duté hura.

13 Ecen Propheta guciéc eta Legueac Ioannesganano prophetizatu ukan duté.

14 Eta, baldin nahi baduçue recebitu, haur da Elias ethorteco cena.

15 Ençuteco beharric duenac, ençun beça.

16 Baina norequin comparaturen dut generatione haur? Merkatuan iarriric dauden, eta bere lagunéy oihuz dagozten haourtchoac beçalaco da,

17 Ceinéc baitioite, Chirula soinu eguin drau-
çuegu, eta etzarete dançatu : eressiz cantatu
drauçuegu, eta eztuçue deithoreric eguin.

18 Eçen ethorri da Ioannes iaten ez edaten
eztuela, eta erraiten duté, Deabrua du.

19 Ethorri da guiçonaren Semea iaten eta
edaten duela, eta dioite, Horrá, guiçon gor-
manta eta hordia, publicanoén eta vicitze
gaichtotacoén adisquidea. Baina iustificatu
içan da sapientiá bere haourrés.

20 Orduan has cequién *hunela* reprochatzen
haren verthuteric anhitz eguin içan cen hiriéy,
ceren emendatu etziraden :

21 Maledictione hiri Corazin, maledictione
hiri Bethsaida : ecen baldin Tyren eta Sidonen
eguin içan balirade çuec baithan eguin içan
diraden verthuteac, aspaldi çacurequin eta
hautsequin emendatu ciratequeen.

22 Etare diotsuet, Tyr eta Sidon iudicioco
egunean çuec baino emequiago tractatuac iça-
nen diradela.

23 Eta hi Capernaum cerurano altchatu içan
aicená, iffernurano beheraturen aiz : ecen bal-
din Sodomán eguin içan balirade hi baithan
eguin içan diraden verthuteac, egungo egu-
nerano egon çateán.

24 Etare badiossát, ecen Sodomacoac hi
baino emequiago tractatuac içanen diradela
iudicioco egunean.

25 Dembora hartan ihardesten çuela Iesusec
erran ceçan, Aitá, ceruco eta lurreco launá,

esquerrac rendatzen drauzquiát, ceren estali baitrauztec gauça hauc çuhurréy eta adituéy, eta manifestatu baitrauztec haour chipiéy.

26 Bay Aitá, ceren hala içan baita hire placer ona.

27 Gauça guciac niri neure Aitáz eman çaiquit: eta nehorc eztu eçagutzen Semea Aitác baicen: ezeta Aitá nehorc eztu eçagutzen Semeac baicen, eta nori-ere Semeac manifestatu nahi ukanen baitrauca.

28 Çatozte enegana fatigatuac eta cargatuac çareten guciác, eta nic paussu emanen drauçuet çuey.

29 Har eçaçue ene uztarria çuen gainera, eta ikas eçaçue eneganic ecen eme naicela eta bihotzez humil: eta çuen arimençát paussu eridenen duçue.

30 Ecen ene uztarria aisit da, eta ene cargáarin.

CAP. XII.

- 1 *Discipuluac Sabbath egunean buruca idoquiten ari.*
 7 *Misericordia eta Sacrificioa.* 8 *Sabbathoa.* 13
Escu eyharduna sendatu. 11 *Ardi lecera eroria.*
 15 *Christec eriac sendatzen.* 21 *Gentilén sperançá.*
 22 *Demoniatua sendatu.* 24, 31 *Blasphemioa.* 25
Resuma çathitua. 28 *Iaincoaren Spiritua.* 33 *Ar-*
bore ona edo gaichtoa. 39 *Ionasen signoa.* 41 *Ni-*
nivacoac. 42 *Egu-erdi aldeco Reguiná.* 43 *Spiritu*
gaichtoac. 49 *Christen eguiazco ahaideac cein.*

DEMBORA hartan ioaiten cen Iesus erein-
 cétan gaindi Sabbath egun batez: eta
 haren discipuluac ciraden gosse, eta has cite-
 cen buruca idoquiten, eta iaten.

2 Eta Phariseuec ikussiric erran cieçoten, Horrá, hire discipuluéc eguiten dié Sabbathoan eguin sori eztena.

3 Baina harc erran cieçén, Eztuçue iracurri Davidec gossez eguin çuena eta harequin ciradenéc ?

4 Nola sarthu içan cen Iaincoaren etchean, eta propositionezco oguiac ian cituen : hetaric iatea ez haren, ez harequin ciradenén, Sacrificadorén baicen sori etzelaric ?

5 Edo eztuçue iracurri Leguean, nola Sabbath egunétan Sacrificadoréc temploan Sabbath eguna hausten dutén, eta hoguen-gabe diraden ?

6 Bada erraiten drauçuet, ecen temploa baino handiago bat hemen dela.

7 Eta baldin bacinaquite cer den, Misericordia nahi dut eta ez sacrificio, etzintuquezten condemnatu hoguen-gabeac.

8 Ecen Sabbathoaren-ere Iaun da guiçonaren Semea.

9 Eta handic partituric hayén synagogara ethor cedin.

10 Eta huná, cen *han* guiçóm bat escua eyhar çuenic : eta interroga ceçaten, ciotela, Sori dá Sabbath *egunean* sendatzea ? *haur cioiten*, hura accusa leçatençát.

11 Eta harc erran cieçén, Nor içanen da çuetaric guiçoná, ardi bat duenic : eta, baldin hura Sabbathoan lecera eror badadi, harturen eta altchaturen eztuena ?

12 Eta cembatez da guiçoná ardia baino gue-

hiago? Beraz sori da Sabbathoétan ungui eguitea.

13 Orduan diotsá guiçón hari, Heda eçac eure escua. Eta heda ceçan, eta bercea beçain senda cedin.

14 Eta Phariseuéc ilkiric har ceçaten conseillu haren contra, nolatán hura hil leçaqueten.

15 Baina Iesusec *hori* eçaguturic leku eguin ceçan handic: eta iarreiçui cequiún gendalde handia, eta hec guciac senda citzan.

16 Eta mehatchurequin debeta citzan ezleçaten manifesta.

17 Compli ledinçát Esaias Prophetáz erran içan cena, cioela,

18 Huná, ene cerbitzari elegitu dudana, ene maiteá, ceinetan hartzen baitu bere atseguin ona ene arimác: eçarriren dut neure Spiritua haren gainean, eta iugemendu Gentiléy predicaturen draue.

19 Eztu iharduquiren, ezeta oihuric eguinen, eta nehorc eztu carriquétan haren voza ençunen.

20 Canabera çarthatua eztu chehaturen, eta kea darión lihoa eztu iraunguiren: iugemendua victoriatan ilki eraci diroeno.

21 Eta haren icenean Gentiléc speranza ukanen duté.

22 Orduan presentatu içan çayó demoniatu itsu eta mutu bat: eta senda ceçan hura, halaco maneraz non itsu eta mutu *cena* minço baitzén eta ikusten baitzuen.

23 Eta spanta cedin populu gucia, eta erraiten çuen, Ezta haur Daviden semea?

24 Baina Phariseuéc *hori* ençunic, erraiten çutén: Hunec eztitu deabruac campora egoizten Beelzebub deabruén princearen partez baicen.

25 Baina Iesusec eçagaturic hayén pensamenduac, erran ciecén, Bere contra partitua den resuma gucia deseguinena da: eta bere contra partitua den hiric edo ethec eztu iraunen.

26 Eta baldin Satanec Satan campora egoizten badu, bere contra partitua da: nolatan beraz iraunen du haren resumac?

27 Eta baldin nic Beelzebuben partez campora egoizten baditut deabruac, çuen seméc noren partez campora egoizten dituzté? Halacotz hec çuen iuge içanen dirade.

28 Baina baldin nic Iaincoaren Spirituaz campora egoizten baditut deabruac, beraz ethorri da çuetara Iaincoaren resumá.

29 Ezpa nolatan nehor sar ahal daite borthitz baten etchera, eta haren ostillamendua pilla, baldin lehen esteca ezpadeça borthitza? eta orduan haren etchea pillaturen duque.

30 Enequin eztena ene contra da, eta enequin biltzen ari eztena barreyatzen ari da.

31 Halacotz erraiten drauçuet, bekatu eta blasphemio gucia barkaturen çaye guiçonéy: baina Spirituaren *contrataco* blasphemioa barkaturen etzaye guiçonéy.

32 Eta nor-eré minçaturen baita guiçonaren

Semearen contra, barkaturen çayó hari: baina nor-eré minçaturen baita Spiritu sainduaren contra, etzayó barkaturen hari ez secula hune-tan, ez ethorteco denean :

33 Edo egui çue arbore ona, eta haren fructua on: edo egui çue arbore ustela, eta haren fructua ustel: ecen fructutic arborea eçagutzen da.

34 Viperén castá, nolatan ungui minça ahal çaitzquete gaichto çaretelariç? ecen biho-tzeco abundantiatic ahoa minço da.

35 Guiçón onac bihotzeco thesaur onetic ido-quitzen ditu gauça onac: eta guiçón gaichtoac thesaur gaichtotic idoquitzen ditu gauça gaich-toac.

36 Baina badiotsuet, ecen guiçonéc erran du-queiten hitz alfer guciáz, contu rendaturen dutela iudicioco egunean.

37 Ecen eure hitzétariç iustificaturen aiz, eta eure hitzétariç condemnaturen aiz.

38 Orduan ihardets ceçaten Scribétariç eta Phariseuétariç batzuc, çioitela, Magistruá, na-hi guendiquec hireganic cembeit signo ikussi.

39 Baina harc ihardesten çuela erran ciecén, Nacione gaichtoa eta adulteroa signo esquez dago: baina signoric etzayó emanen, Ionas Prophetaren signoa baicen.

40 Ecen hala nola Ionas balenaren sabelean hirur egun eta hirur gau içan baitzén: hala içanen da guiçonaren Semea lurraren biho-tzean, hirur egun eta hirur gau.

41 Ninivaco guiçonac iaiquiren dirade iudi-

cion natione hunequin, eta condemnaturen duté haur: ceren hec emendatu baitziraden Ionasen predicationera, eta huná, Ionas baino handiago den bat hemen.

42 Egu-erdico reguiná iaiquiren da iudicioan natione hunequin, eta *harc* condemnaturen du haur: ceren ethor baitzedin lurraren bazterretic Salomonen sapientiaren ençutera, eta huná, Salomon baino handiago den bat hemen.

43 Bada spiritu satsua ilki denean guiçonaganic, leku leihorréz dabila, paussu bilha, eta eztu erideiten.

44 Orduan erraiten du, Itzuliren naiz neure ilki naicen etchera. Eta ethorri denean, erideiten du hutsa, escobaturic eta appainduric.

45 Orduan ioaiten da, eta hartzen ditu berequin berckeric çazpi spiritu bera baino gaichtoagoac, eta sarthuric habitatzen dirade han, eta guiçon haren fina hatsea baino gaichtoagoda: hala natione gaichto huni-ere helduren çayó.

46 Eta hura oraino populuari minço çayola, huná, haren amá eta anayeac ceuden lekorean, harequin minçatu nahiz.

47 Eta cembeitec erran cieçon, Hará, hire amá eta hire anayeac lekorean diaudec, hirequin minçatu nahiz.

48 Baina *harc* ihardesten çuela erran cieçon *hura* erran cionari, Nor da ene ama, eta nor dirade ene anayeac?

49 Eta hedaturic bere escua bere discipuluén

gainera, erran ceçan, Huná ene ama eta ene a' nayeac.

50 Ecen norc-eré eguinen baitu ene Aita ceruëtan denaren vorondatea, hura da ene anaye, eta arreba, eta ama.

CAP. XIII.

3 *Haci ereillearen comparationea.* 18 *Haren declarationea.* 10, 14 *Cergatic Christ comparationez minçoden.* 21 *Persecutionea.* 22 *Mundua, abrastassunac.* 24 *Hiracaren comparationea.* 31 *Mustarda bihiarena.* 33 *Altchagarriarena.* 44 *Thesaur landán gordearena.* 45 *Perlana.* 47 *Itsassora egotzi sarena.* 54 *Christ bere herrian menospreciatu.*

EGUN hartan berean Iesus etchetic ilkiric, iar cedin itsas costán.

2 Eta bil cedin harengana gendetze anhitz, hámbat non unci batetara sarthuric iar baitzedin : eta gendetze gucia itsas costán cegoen.

3 Eta erran ciecén anhitz gauça comparationez, cioela, Huná, ereille bat ilki cedin ereitera.

4 Eta ereitean *hacitic* batzu eror citecen bide bazterrera : eta choriac ethorri içan dirade, eta iretsi ukan dituzté hec.

5 Eta batzu erori içan dirade leku harriçuetara, non ezpaitzutén heuragui lurric : eta bertan ilki citecen, ceren ezpaitzutén lur barneric.

6 Guero iguzquia goratu eta, erre içan dirade, eta ceren ezpaitzutén erroric, eyarthu içan dirade.

7 Eta batzu erori içan dirade elhorri artera :

eta handitu içan dirade elhorriac, eta itho ukan dituzté hec.

8 Eta batzu erori içan dirade lur onera : eta fructu renda ceçaten, batac ehun, berceac hiruroguéy, eta berceac hoguey eta hamar.

9 Ençuteco beharriric duenac, ençun beça.

10 Orduan hurbilduric discipuluéc erran cieçoten, Cergatic comparationez minço atzaye ?

11 Eta harc ihardesten çuela erran cieçén, Ceren çuey eman baitzaiçue ceruëtaco resumaco secretuén eçagutzea, baina hæy etzaye eman.

12 Ecen norc-eré baitu, hari emanen çayó, eta hambatez guehiago ukanen du : baina norc-eré ezpaitu, hari duena-ere edequiren çayó.

13 Halacotz comparationez minço natzaye : ceren dacussatelaric ezpaituté ikusten, eta ençuten dutelaric ezpaituté ençuten, ez aditzen.

14 Hala complitzen da hetan Esaiasen prophetiá, ceinec baitio, Ençutez ençunen duçue, eta ez adituren : eta dacussaçuela ikussiren duçue eta etzaizquiete oharturen.

15 Ecen guicendua da populu hunen bihotza, eta beharriéz gogorqui ençun ukan duté, eta beguiac ertsi ukan dituzté : beguiez ikus, eta beharriéz ençun, eta bihotzaz adi ezteçaten, eta converti eztitecen, eta senda eztitzadan.

16 Bada dohatsu dirade çuen beguiac, ecen ikusten duté : eta çuen beharriac, ecen ençuten duté.

17 Ecen eguiaz erraiten drauçuet, anhitz Prophetac eta iustoc desiratu ukan dutela ikuste-

ra *çuec* ikusten dituçuen gaucén, eta ezpaitituzté ikussi: eta ençutera, ençuten dituçuen gaucén, eta ezpaitituzté ençun.

18 Çuec bada ençu çue ereillearen comparationea.

19 Noiz-ere nehorc ençuten baitu resuma hartaco hitza, eta ez aditzen, ethorten da Gaichto hura, eta harrapatzen du haren bihotzean erein cena: haur da bide bazterrean hacia recebitu duena.

20 Eta leku harriçuetara hacia recebitu duena, haur da, hitza ençuten, eta hura bertan bozcariorequin recebitzen duena:

21 Baina eztu erroric bere baithan, halacotz da iraute gutitaco: eta tribulationeric edo persecutioneric hitzagatic heltzen denean, bertan scandalizatzen da.

22 Eta elhorri artera hacia recebitu duena, haur da hitza ençuten duena, baina mundu hunetaco arthác, eta abrastassunezco enganioac ithotzen duté hitza, eta fructuric eztu eguiten.

23 Baina lur onera hacia recebitu duena, haur da hitza ençuten eta aditzen duena, ceinec fructu ekarten baitu eta eguiten, batac ehun, eta berceac hiruroguey, eta berceac hoguey eta hamar.

24 Berce comparatione bat proposa cieçén, ci-oela, Comparatu da ceruëtaco resumá haci ona bere landán erein duen guiçonarequin.

25 Baina guiçonac lo ceunçala, ethor cedin

haren etsaya, eta erein ceçan hiraca, ogui artean: eta ioan cedin.

26 Eta handitu cenean belharra, eta fructu eguin çuenean, orduan aguer cedin hiraca-ere.

27 Orduan ethorririe aitafamiliaren cerbitzariéc erran cieçoten, Iauná, eztuc haci ona erein eure landan? nondic du beraz hiraca?

28 Eta hanc erran cieçén, Guiçón etsayac hori eguin du. Eta cerbitzariéc erran cieçoten, Nahi duc bada goacen eta bil deçagun hura?

29 Eta hanc erran cieçén, Ez: hiracaren biltze-anogua-ere idoqui ezteçaçuen harequin batean.

30 Utz itzaçue biac elkarrequin handitzera uzta-arterano: eta uzta demborán, erranen drauet biltzaléy, Bil eçaçue lehenic hiracá, eta hers eçaçue açautoz erratzecotzát: baina oguia bil eçaçue ene granerera.

31 Berce comparatione bat proposa cieçén, cioela, Comparatu da ceruëtaco resumá, mustarda bihi guiçón batec harturic bere landán erein duenarequin.

32 Cein baita haci gucietaco chipiena, baina handitu denean, berce belharrac baino handiago da: eta arbore bilhatzen da, hámbat non ethorten baitirade ceruco choriac, eta ohatzeac eguiten baitituzté haren adarretan.

33 Berce comparatione bat erran cieçén, *cioela*, Comparatu da ceruëtaco resumá altchagarriarequin, cein emazte batec harturic hirur neurri irinen barnean gorde ukan baitu, gucia altchadadin arterano.

34 Gauça hauc guciac erran cietzén Iesusec comparationez gendetzéy, eta comparatione gabe etzayen minçatzen.

35 Compli ledinçát Prophetáz erran içan dena, cioela, Irequiren dut comparationez neure ahoa : declaraturen ditut munduaren fundatzeic gorderic egon içan diraden gauçac.

36 Orduan utziric populua ethor cedin etchera Iesus : eta ethorri içan çaizcan bere discipuluac, cioitela, Declara ieçaguc landaco hiracaren comparationea.

37 Eta hanc ihardesten çuela erran cieçén, Haci ona ereiten duena da guiçonaren Semea.

38 Eta landá da mundua : eta haci ona, resumaco haourrac dirade : eta hiracá, Gaichtoaren haourrac dirade :

39 Eta hura erein duen etsaya, da deabrua : eta uztá, munduaren fina da : eta uzta biltzaleac, Aingueruác dirade.

40 Bada hala nola biltzen baituté hiracá, eta suan erratzen, hala içanen da mundu hunen finean.

41 Igorriren ditu guiçonaren Semeac bere Aingueruác, eta bilduren dituzté haren resumatic scandaloguciac, eta iniquitate eguiten dutenac.

42 Eta egotziren dituzté labe daichecanera : han içanen da nigar eta hortz garrascots.

43 Orduan iustoéc arguituren duquite iguzquiac beçala, bere Aitaren resumán. Ençuteco beharric duenac ençun beça.

44 Berriz comparatu da ceruétaco resumá the-

saur landa batetan gorderic dagoenarequin, hura eridenic guiçon batec estali ukan du: eta harçazco bozcarióz ioaiten da, eta duen gucia saltzen du, eta landa hura erosten.

45 Berriz comparatu da ceruëtaco resumá guiçon marchand perla ederrén bilha dabilanarequin.

46 Ceinec, precio handitaco perla bat eriden çuenean, ioanic sal baitzeçan çuen gucia, eta eros baitzeçan hura.

47 Berriz comparatu da ceruëtaco resumá sare itsassora egotzi batequin, eta *gauça* mota gucietaric biltzen duenarequin:

48 Cein bethé içan cenean, idoqui baitzeçaten ur ezpondara: eta iarriric bil citzaten onac uncietara, eta gaichtoac camporát iraitz citzaten.

49 Hala içanen da munduaren finean: ethorriren diradé Aingueruác, eta separaturen dituqueizte gaichtoac iustoén artetic.

50 Eta egotziren dituqueizte labe daichecane-ra: han içanen da nigar eta hortz garrascots.

51 Erraiten draue Iesusec, Aditu dituçue gauça hauc guciac? Diotsate, Bay launá.

52 Eta harc erran ciecén, Halacotz Scriba ceruëtaco resumán iracatsia den gucia, comparatu da cembeit aita familia bere thesauretic gauça berriric eta çaharricidoquiten duen batequin.

53 Eta guerthá cedin, comparatione hauc acabatu cituenean, Iesus iragan baitzedin handic.

54 Eta ethorri cenean bere herrira, iracasten cituen hec berén synagoguetan: *hámbat non*

spantatuac baitzeuden, eta erraiten baitzutén, Nondic huni sapientia haur eta verthuteac?

55 Ezta haur charpanter-semé? ezta horren ama Maria deitzen, eta horren anayeac Iacques eta Ioses eta Simon eta Iuda?

56 Eta horren arrebác eztirade guciac gu baithan? nondic bada huni gauça hauc gucioc?

57 Eta scandalizatzen ciraden hartan. Eta Iesusec erran ciecéen, Ezta Prophétaric ohore gabe bere herrian eta bere etchean baicen.

58 Eta etzeçan eguin han verthute anhitziac, hayén incredulitatearen causaz.

CAP. XIV.

2 *Herodesec Christez duen opinioea.* 3, 10 *Ioannes Baptistaren hatzamaiteco eta hiltzeco causá.* 13 *Christ desertura retiratzen.* 17 *Borz oguiezco eta bi arrainezco miraculua.* 23 *Mendian Christec othoitz eguiten.* 26 *Eta itsas gainez çabilala,* 30 *Pierris hundatzetic beguiratzen.* 31 *Fedea duda gabe içateco.*

DEMBORA hartan ençun ceçan Herodes Tetrarkac Iesusen famá:

2 Eta erran ciecéen bere cerbitzariéy, Haur Ioannes Baptistá da, hura resuscitatu içan da hiletaric, eta halacotz verthutéç obratzen duté hunetan.

3 Ecen Herodesec hatzamanic Ioannes esteca ceçan, eta presoindeguián eçar, Herodias haren anaye Philipporen emaztearen causaz.

4 Ecen erraiten ceraucan hari Ioanneseç, Eztuc sori hori duán.

5 Eta hura hil nabi çuelaric populuaren beldur cen, ceren Propheta beçala baitzaducaten hura.

6 Bada Herodesen sor eguneco bestá eguiten cenean, dança cedin Herodiasen alabá artean : eta Herodesen gogara eguin ceçan.

7 Nondic iuramendurequin prometta baitzieçón, emanen ceraucala cer-ere esca bailedi.

8 Hare bada aitzinetic amáz instruitu içanic, Indac (dio) hemen platean Ioannes Baptistaren buruä.

9 Eta triste cedin Regue : baina cinaren, eta harequin mahainean iarriric ceudenén causaz, mana ceçan eman lequión.

10 Eta igor ceçan Ioanнесi presoindeguian buruären edequi eracitera.

11 Eta ekarri içan da haren buruä platean, eta eman cequión nescatchari, eta *hare* presenta cieçón bere amari.

12 Guero ethor citecen haren discipuluac, eta eramán ceçaten haren gorputza, eta ohortz ceçaten : eta ioanic conta cieçoten Iesusi.

13 Eta *hori* ençunic Iesus parti cedin handic unci batetan leku desertu batetara appart : eta ençunic gendetzeac oinez iarreiqui içan çaiçcan hiriétaric.

14 Eta ilkiric Iesusec ikus ceçan gendetze handibat, eta compassione har ceçan heçaz, eta hayén arteco eriac senda citzan.

15 Eta arrats aldean ethorri içan çaiçcan bere discipuluac, cioitela. Leku desertua due haur,

eta ordua ia iragan, eyec congít gendetzéy, burguëtarát ioanic iateco eros deçatençát.

16 Baina Iesusec erran cieçén, Eztuté ioaiteco mengoaric, eyeçue ceuroc iatera.

17 Eta hec diotsate, Eztiagu hemen borz ogui eta bi arrain baicen.

18 Eta harc erran cieçén, Ekaztaçue huna.

19 Eta populua belhar gainean iartera manaturic, eta borz oguiac eta bi arrainac harturic, beguiac cerurát goitituric, gratiác renda citzan, eta hautsiric eman cietzén discipuluéy oguiac, eta discipuluéc gendetzéy.

20 Eta ian ceçaten guciéc, eta ressasia citecen: eta goiti citzaten çathi soberatuetaric hamabi sasqui betheric.

21 Eta ian çutenac ciraden borz milla guiçonen inguruä, emazteac eta haourrac gabe.

22 Eta bertan Iesusec bortcha citzan bere discipuluac unçian sartzera, eta haren aitzinean berce aldera iragaitera: populuari congít lemon bizquitartean.

23 Eta congít emanic populuari, igan cedin mendira bereciqui, othoitz eguin leçançát. Eta arrastu cenean, ber-bera cen han.

24 Eta unçia ia itsassoaren artean cen, baguéz tormentatua: ecen haice contra cen.

25 Eta gauären laugarren veillán ioan cedin hetara Iesus, itsas gainez çabilala.

26 Eta hura ikussiric itsas gainez çabilala, discipuluac trubla citecen, erraiten çutela, Fantosma bat da, eta beldurtiz oihu eguin ceçaten.

27 Baina bertan minça cequién Iesus, cioela, Sporça çaitetzte: ni naiz, etzaretela beldur.

28 Eta ihardesten ceraucala Pierrisec erran ceçan, Iauná, baldin hi bahaiz, mana neçác hiregana ethortera ur gainez.

29 Bada harc erran ceçan, Athor. Eta iautsiric uncitic Pierris ioan cedin ur gainez, Iesusgana ethor ledinçát.

30 Baina haicea sendo ikussiric, icit cedin: eta hundatzen hassi cenean, oihu eguin ceçan, cioela, Iauná, salva neçác.

31 Eta bertan Iesus escuá hedaturic lot cequién, eta diotsá, O fede chipitacoá, cergatic dudatu duc?

32 Eta sarthu ciradenean uncira, sossega cedin haicea.

33 Orduan uncian ciradenéc ethorriric adora ceçaten hura, cioitela, Eguiazqui Iaincoaren Semé aiz.

34 Eta berce aldera iraganic ethor citecen Genesaretco lurrera.

35 Eta hura eçagutu ukan çutenean leku hartaco guiçonéc, igor ceçaten inguruco aldiri guci-
etara, eta presenta cietzoten eri ciraden guciac.

36 Eta othoitz eguiten ceraucaten solament hunqui leçaten haren abillamendu ezpaina, eta hunqui ukan çutén guciac senda citecen.

CAP. XV.

3 *Guiçonén doctrinaz.* 12 *Scandalizatzeaz.* 13 *Lan-
dare erroétaric idoquiren denaz.* 18 *Cerc nehor
satsutzen duen.* *Kananearen alaba sendatu.* 24

Christ norgatic igorri içan den. 26 Haourrén oguiaz. 28 Fedeáz. 30 Christec eriac sendatzen. 36 Çazpi oguiezco miraculua.

ORDUAN ethorten dirade Iesusgana Ierusalemetar Scriba eta Phariseu batzu, dioitela,

2 Çergatic hire discipuluéc iragaiten duté aitzinecoen ordenança? ecen eztitie ikutzen bere escuac oguia iaten dutenean.

3 Eta hanc ihardesten çuela erran cieçén, Eta çuec cergatic iragaiten duçue laincoaren manamendua çuen ordenançáz?

4 Ecen laincoac manatu ukan du, dioela, Ohora itzac eure aitá eta amá. Eta, Aitá edo amá maradicaturen duena, herioz hil bedi.

5 Baina çuec dioçue, Norc-eré erranen baitrauca aitari edo amari, Eneganic den dono gucia probetchaturen çaic: ohora ezpadeça-ere bere aitá edo bere amá *hoguen gabe date.*

6 Eta ezdeustu ukan duçue laincoaren manamendua çuen ordenançáz.

7 Hypocritác, ungui prophetizatu ukan du çueçaz Esaiasec, dioela,

8 Populu haur ahoz hurbiltzen çait, eta ezpainéz ohoratzen nau: baina hauén bihotza urrun da eneganic.

9 Baina alferretan ohoratzen nauté, iracasten dituztela doctrinatzát guiçonén manamenduac.

10 Eta populua beregana deithuric erran cieçén, Ençun eçaçue eta adi eçaçue.

11 Eztu ahoan sartzen denac satsutzen guiçoná : baina ahotic ilkiten denac satsutzen du guiçoná.

12 Orduan hurbilduric bere discipuluéc erran cieçoten, Eçagutu duc nola Phariseuac propos hori ençunic scandalizatu içan diraden ?

13 Eta harc ihardesten çuela erran ceçan, Ene Aita ceruëtacoac landatu eztuen landare gucia erroétaric idoquiñen da.

14 Utz itzaçue, itsuric itsuén guidari dirade : baldin itsuac itsua guida badeça, biac hobira eroriren dirade.

15 Orduan ihardesten çuela Pierrisec erran cieçón, Declara ieçaguc comparatione hori.

16 Eta Iesusec erran ceçan, Oraino çuec-ere adimendu gabe çarete ?

17 Oraino eztuçue aditzen ecen ahoan sartzen den gucia, sabelera ioaiten dela, eta retreitera egoizten dela ?

18 Baina ahotic ilkiten diradenac, bihotzetic partitzen dirade, eta hec satsutzen duté guiçona.

19 Ecen bihotzetic partitzen dirade pensamendu gaichtoac, hiltzecác, adulterioac, pailardiçác, ohoinqueriác, testimoniage falsuac, gaitzerraitecác.

20 Hauc dirade guiçoná satsutzen dutenac : baina escuac ikuei gaberico iateac eztu guiçoná satsutzen.

21 Eta ilkiric handic Iesus ioan cedin Tyreco eta Sidongo comarquetarát.

22 Eta huná, emazte Kananea bat aldiri he-
taric ilkiric, oihuz iar cedin, ciotsola, Auc pie-
tate niçaz Daviden seme Iauná, ene alabá duc
deabruaz gaizqui tormentatua.

23 Baina harc etzieçón ihardets hitzic. Or-
duan hurbilduric bere discipuluéc oñtitz ce-
guioten, cioitela, Emóc congít : ece... oihuz
diagoc gure ondoan.

24 Eta harc ihardesten çuela erran ceçan,
Eznaizigorri Israeleco etheco ardi galduétara
baicen.

25 Eta harc ethorriric adora ceçan hura,
cioela, Iauná, aiuta neçác.

26 Eta harc ihardesten çuela erran ceçan, Ez-
tungauça bidezcoa haourénoguiaren hartzea,
eta chakurréy egoiztea.

27 Baina harc erran ceçan, Hala duc, Iauná,
baina chakurrec-ere bere nabussiénmahainetic
erorten diraden appurretaric iaten dié.

28 Orduan ihardesten çuela Iesusec erran
cieçón, O emaztea, handi dun hire fedea :
eguin bequin nahi dunán beçala. Eta senda
cedin haren alabá orduandanic.

29 Eta partituric handic Iesus ethor cedin
Galileaco itsas aldera : eta iganic mendira, iar
cedin han.

30 Orduan ethor cedin harengana anhitz
gendetze, çutela berequin mainguric, itsuric,
muturic, hebainic eta anhitz berceric : eta eçar
citzaten Iesusen oinétara, eta senda citzan.

31 *Hala non populuac mirets baitzeçan*

çacusquianeanean mutuac minçatzen, hebainac sendaturic, mainguac çabiltzala, itsuéc ikusten çutela: eta glorifica ceçaten Israeleco Iaincoa.

32 Orduan Iesusec beregana deithuric bere discipuluac erran ceçan, Compassione dut populu huneçaz: ecen ia hirur egun du enequin dagoela, eta eztuté cer ian deçaten: eta eztitut baruric igorri nahi, bidean flaca ezti-tecençát.

33 Eta bere discipuluéc diotsate, Nondic guri hámbat ogui desertuan hunambat genderen ressasiatzeco?

34 Eta dioste Iesusec, Cembat ogui dituçue? Eta hec erran cieçoten, Çazpi, eta arraintcho batzu.

35 Orduan mana ceçan populua lurrean iartera.

36 Eta harturic çazpi oguiac eta arrainac, gratiáe rendaturic hauts citzan, eta eman cietzén bere discipuluéy, eta discipuluéc populuari.

37 Eta ian ceçaten guciéc, eta ressasia citecen: eta goiti citzaten çathi soberatuétaric çazpi sasqui betheric.

38 Eta ian çutenac ciraden laur milla guiçón, emazteac eta haourrac gabe.

39 Orduan congit emanic gendetzeari, igan cedin unci batetara: eta ethor cedin Magdaleco bazterrétara.

CAP. XVI.

4 *Ionasen signoa Phariseuék emaiten.* 6 *Hayén altchagarría.* 13 *Gendéc Christez dutén reputationea.* 16 *Christ promettatu içan cena, nola Iesus den.* 17 *Fedea Iaincoaganic heldu.* 18 *Harriaren gainean Eliçá.* 19 *Gakoac. Lotzea. Lachatzea.* 21 *Christec aitzinetic bere herioa erraiten.* 23 *Pierris Sathan deithu.* 24 *Christi iarreiqui nahi çayonacer equiteco.* 25 *Vicitzearen galtzea edo erideitea.*

ETA ethorriric Phariseuéc eta Saddukeuéc, tentatzen çutela, requiriceçaten cembeit signo cerutic eracuts liecén.

2 Baina harc ihardesten çuela erran ciecén, **Arratsean**, erraiten duçue, **Dembora eder equinen du**: ecen gorri da ceruä.

3 Eta goicean **diçue**, Egun tempestate **equinen du**: ecen ceruä orzgorri gaitz da. **Hypocritác**, ceruären irudiaz, iugeatzen daquiçue, eta demboretaco signoéz ecin diroçue?

4 Generatione gaichtoa edo adulteroa signo esquez dago, eta signoric etzayó hari emanen Ionas prophetaren signoa baicen. Eta hec utziric ioan cedin.

5 Eta ethorri ciradenean haren discipuluac berce aldera, ahanz cequién ogui hartzera.

6 Eta Iesusec erran ciecén, Gogo auçue eta beguira çaitetzte Phariseuén eta Saddukeuén altchagarritic.

7 Eta hec iharduquiten çutén bere artean, cioitela, **Hori dio**, ceren oguiric hartu eztugun.

8 Eta Iesusec eçaguturic erran ciecén, Cer

diharducaçue ceurón artean, fede chipitacoác, ceren oguïric hartu eztuçuen ?

9 Oraino eztuçue aditzen, eta etzarete guehi-agóric orhoit borz milla *guiçonén* borz oguïéz, eta cembat sasqui goititu cintuzten ?

10 Ezeta laur milla *guiçonén* çazpi oguïéz, eta cembat sasqui goititu cintuzten ?

11 Nola eztuçue aditzen ecen eztrauçuedala oguiz erran, beguira cindeizten Phariseuén eta Saddukeuén altchagarritic ?

12 Orduan adi ceçaten ecen etzuela erran, beguira litecen ogui altchagarritic, baina Phari-seuén eta Saddukeuén doctrinatic.

13 Eta ethorri cenean Iesus Kesareaco bazter Philipporenétara, interroga citzan bere discipuluac, erraiten çuela, Ni nor naicela dioite *guiçonéc*, *guiçonaren* Semea ?

14 Eta hec erran ceçaten, Batzuc, Ioannes Baptista : eta bercéc, Elias : eta bercéc, Hie-remias, edo Prophetétaric bat.

15 Dioste, Eta çuec nor naicela dioçue ?

16 Ihardesten çuela Simon Pierriseç erran ceçan, Hi aiz Christ Iainco viciaren Semea.

17 Eta ihardesten çuela Iesuseç erran cieçón hari, Dohatsu aiz Simon Ionaren semeá : ecen haraguiac ez odolac eztrauc *hori* revelatu, baina ene Aita ceruétan denac.

18 Baina are nic erraiten drauát, ecen hi aicela Pierris, eta Harri hunen gainean edifica-turen dudala neure Eliçá : eta iffernucó bor-thác etzaizcala hari garaithuren.

19 Eta hiri emanen drauzquiát ceruëtaco resumaren gakoac, eta cer-ere lothuren baituc lurrean, lothua içanen duc ceruëtan : eta cer-ere lachaturen baituc lurrean, lachatua içanen duc ceruëtan.

20 Orduan mana citzan expressuqui bere discipuluac nehori ezlerroten, hura cela IESUS CHRIST.

21 Orduandanic has cedin Iesus bere discipuluéy declaratzen, ecen behar çuela ioan Ierusalem-era, eta anhitz suffritu Ancianoétaric eta Sacrificadore principalétaric, eta Scribétaric, eta heriotara eman *behar cela*, eta hereneco egunean resuscitatu.

22 Eta hura appartaturic has cequión Pierris reprotchatzen, cioela, Eurorçaz auc pietate, Iauná: etzaic hiri hori helduren.

23 Eta harc itzuliric erran cieçón Pierrisi, Guibelerát adi eneganic Satan, empatchu atzait : ecen eztituc aditzen Iaincoaren *diraden gauçac*, baina guiçonén *diradenac*.

24 Orduan Iesusec erran cieçén bere discipuluéy, Baldin nehor ene ondoan ethorri nahi bada, renuntia beça bere buruáz, eta har beça bere crutzea, eta berrait niri.

25 Ecen norc-eré nahi ukanen baitu salvatu bere vicia, galduren du hura : eta norc-eré galduren baitu bere vicia ene causaz, eridenen du hura.

26 Ecen cer probetchu du guiçonac baldin mundu gucia irabaz badeça, eta bere arima

gal badeça? edo cer emanen du guiçonac bere arimaren recompensamendutan?

27 Ecen guiçonaren Semea ethorriren da bere Aitáren glorián bere Aingueruëquin: eta orduan rendaturen drauca batbederari bere obrén araura.

28 Eguiaz diotsuet, badirade hemen present diradenétaric batzu, herioa dastaturen eztutenic, guiçonaren Semea bere resumara ethorten ikus diroiteno.

CAP. XVII.

2 *Christ transfiguratu.* 5 *Hura ençuteco.* 11 *Elias.*
 13 *Ioannes Baptista.* 15 *Lunaticoa sendatu.* 17
Apostoluén incredulitatea. 20 *Fedearen botherea.*
 21 *Orationea eta barura.* 22 *Christec bere passiõnea aitzinetic erraiten.* 25 *Tributa pagatzen.*

ETA sey egunen buruán, har citzan Iesusec Pierris eta Jacques eta Ioannes haren anayea, eta eramán citzan appart mendi gora batetara.

2 Eta transfigura cedin hayén aitzinean, eta arguicedin haren beguithartea iguzquia beçala, eta haren abillamenduac churi citecen arguia beçala.

3 Eta huná, ikus citzaten Moyses et Elias ha-requin minço ciradela.

4 Eta ihardesten çuela Pierrisec erran cieçón Iesusi, Iauná, on duc gu hemen garén: nahi baduc, eguin ditzagun hemen hirur tabernacle, bat hire, eta bat Moysesen, eta bat Eliasen.

5 Oraino hura minço cela, huná, hodéy argui batec estal citzan hec : eta huná voz bat hodeyetic, cioela, Haur da ene Seme maitea, ceinetan neure atseguin ona hartzen baitut : huni beha çaquizquiote :

6 Eta *hori* ençunic discipuluac eror citecen, bere beguithartén gainera, eta icit citecen harguitz.

7 Orduan ethorriric Iesusec hunqui citzan hec, eta erran ciecén, Iaiqui çaitetzte, eta etzarete-la beldur.

8 Eta goitituric bere beguiac nehor etzeçaten ikus Iesus bera baicen.

9 Eta menditic iausten ciradela, mana citzan Iesusec, cioela, Nehori ezterroçuela visionea, guiçonaren Semea hilétaric resuscita daiteno.

10 Eta interroga ceçaten bere discipuluéc, cioitela, Cergatic beraz Scribéc erraiten duté ecen Elias behar dela lehen ethorri ?

11 Eta ihardesten çuela Iesusec erran ciecén, Elias ethorriren bada lehen, eta bere staturaco ditu gauça guciac :

12 Baina erraiten drauçuet ecen Elias ia ethorri dela, eta hura eztuté eçagutu ukan, baina eguin duté harçaz nahi ukan dutén gucia : hala guiçonaren Semeac-ere suffrituren du hetaric.

13 Orduan adi ceçaten discipuluéc ecen Ioanes Baptistáz erran cerauela.

14 Eta ethorri ciradenean populuagana, ethor

cedin harengana guíçóm bat, haren aitzinean belhauricatzen cela,

15 Eta cioela, Iauná, auc pietate ene semeaz, ecen lunatico duc eta gaizqui tormentatzen: ecen maiz erorten duc sura, eta maiz urera.

16 Eta presentatu diraueát hura hire discipuluéy, eta ecin sendatu dié.

17 Eta ihardesten çuela Iesusec erran ceçan, O natione sinheste gabea eta bihurriá, noizdrano finean çuequin içanen naiz? noizdrano finean suportaturen çaituztét? ekar daçue hura huna.

18 Eta mehatcha ceçan deabrua Iesusec, eta ilki cedin harenganic: eta senda cedin muthilla orduandanic.

19 Orduan ethorriric Iesusgana appart discipuluéc erran cieçoten, Cergatic gue ecin camporra egotzi ukan dugu hura?

20 Eta Iesusec erran cieçén, Çuen sinheste ga-beagatic: ecen eguiaz diotsuet, baldin mustarda bihi bat *den* becembat fede baduçue, erranen draucaçue mendi huni, Iragan adi hemendic hara: eta iraganen da, eta etzaiçue deus impossibleric içanen.

21 Baina *deabru* mota haur ezta ilkiten orationez eta barurez baicen.

22 Eta hec Galilean usatzen çutela, erran cieçén Iesusec, Içanen da, guíçonaren Semea livraturen baita guíçonén escuétara:

23 Eta hilen duté hura: baina hereneco egunean resuscitaturen da: eta triste citecen haguitz.

24 Eta ethorri içan ciradenean Capernaumera, ethor citecen Pierrisgana didrachmác recebitzen cituztenac, eta erran cieçoten, Çuen magistruac didrachmác eztitu pagatzen?

25 Dio, Bay. Eta etchean sarthu içan cenan, aitzin cequiön IESUS, cioela, Simon, cer irudi çaic? Lurreco Reguécnorenganic hartzen dituzté tributac eta taillac? beré haourrétaric, ala bercetacoétaric?

26 Diotsá Pierrisec, Bercetacoétaric. Diotsá Iesusec, Beraz libre dituc haourrac.

27 Baina scandaliza eztizagunçát, itsassora ioanic, egotzac amuä: eta lehen iganen den arraina har eçac, eta haren ahoa irequiric eridenen baituc statera bat: harturic hura eman iecéc enegatic eta hiregatic.

CAP. XVIII.

1 *Ceruëtaco resumán nor guehién.* 4 *Humilitatea.* 5 *Chipiaren recebitzea Christen icenean.* 6 *Ez nehor scandalizatzeo.* 10 *Chipiac ez menospreciatzeo.* 11 *Certara Christ ethorri.* 12 *Ardi errebelatua.* 15 *Correctione fraternala.* 17 *Excommunicationea.* 21, 35 *Barkatzea.* 23 *Bere cerbitzariéy contu esquez dauen Reguearen comparationea.*

ORDU hartan berean ethor citecen Iesusgana discipuluac, cioitela, Nor da handiena ceruëtaco resumán?

2 Eta deithuric haourtcho bat beregana Iesusec, eçar ceçan hura hayén artean.

3 Eta erran ceçan, Eguiaz erraiten drauçuet, baldin converti ezpaçaitetze, eta haourtchoac

beçalaca ezpaçaitetzte, etzarete sarthuren ceru-
ëtaco resumán.

4 Norc-eré bada bere buruä humiliaturen bai-
tu, haourtcho haur *den* beçala, hura da handie-
na ceruëtaco resumán.

5 Eta norc-eré recebituren baitu hunelaco
haourtcho bat ene icenean, ni recebitzen nau.

6 Baina norc-eré scandalizaturen baitu ni ba-
ithan sinhesten dutén chipi hautaric bat, hare
hobe luque urka lequiön bere leppoan asto-er-
rota harri bat, eta hunda ledinitsas hundarrean.

7 Maledictione munduari scandaloén causaz :
ecen necessario da scandaloac datocen, badaric-
ere maledictione guiçon hari, ceinez scandalo
ethorten baita.

8 Baldineta eure escuac edo eure oinac trebu-
ca eraciten bahau, trenca eçac hura, eta iraitzac
eureganic, hobe duc hire, mainguric edo escuba-
koitzdun vicitzean sar adin, ecen ez bi escuac e-
do bi oinac dituála suco gehennara iraitz adin.

9 Eta baldin eure beguiac trebuca eraciten ba-
hau, idocac hura, eta iraitzac eureganic: hobe
duc hire, begui batarequin vicitzean sar adin,
ecen ez bi beguiac dituála suco gehennara iraitz
adin.

10 Beguir auçue menosprecia ezteçaçuen chi-
pi hautaric bat: ecen erraiten drauçuet hauen
Aingueruëc bethiere dacussatela ene Aita ceru-
etan denaren beguithartea.

11 Ecen ethorri içan da guiçonaren Semea
galdu cenaren salvatzera.

12 Cer irudi çaiçue? baldin guiçón batec ehun ardi baditu, eta hetaric bat errebela badadi, eztitu lauroguey eta hemeretziac utziten, eta mendiétara ioanic eztu errebelatu cena bilhatzen?

13 Eta baldin guertha badadi eriden deçan hura, eguiaz erraiten drauçuet ecen bozcario guehiago duela harçaz, ecen ez lauroguey eta hemeretzi errebelatu etziradenéz.

14 Halaber ezta çuen Aita ceruétan denaren vorondatea chipi hautaric bat gal dadin.

15 Eta baldin hire anayec hire contra faltatu badic, oha eta reprehendi eçac hura, hire eta haren beraren artean: baldin behatzen baçaic, irabaci duc eure anayea.

16 Baina baldin behatzen ezpaçaic, har itzac eurequin oraino bat edo biga: biga edo hirur testimonioren ahoan hitz gucia fermu dençát.

17 Eta baldin hæy behatzen ezpaçaye, erróc Eliçari: eta baldin Eliçari behatzen ezpaçayó, albeiheduca pagano eta publicano beçala.

18 Eguiaz erraiten drauçuet, cer-ere lothuren baituçue lurrean, lothua içanen da ceruän: eta cer-ere lachaturen baituçue lurrean, lachatua içanen da ceruän.

19 Berriz diotsuet ecen baldin çuétaric biguec consenti badeçate lurraren gainean, esca ditecen gauça gucia eguinen çayela ene Aita ceruétan denaz.

20 Ecen non baitirade biga edo hirur bilduric ene icenean, han naiz hayén artean.

21 Orduan harengana hurbilduric Pierrisec erran ceçan, Iauná, cembatetarano bekatu eguinen du ene contra ene anayec, eta barkaturen draucat? *ala* çazpitarano?

22 Diotsá IESUSEC, Eztiossát çazpitarano, baina çazpitan hiruroguey eta hamarretarano.

23 Halacotz da comparatu ceruëtaco resumá beré cerbitzariequin contu eguin nahi ukan duen Regue batequin.

24 Eta contu eguiten hassi cenean, presenta cequión bat, hamar-milla talent hari çor ceraucanic.

25 Eta ceren harc ezpaitzuen nondic paga, mana ceçan haren iaunac sal ledin hura, eta haren emaztea, eta haourrac, eta cituen gauça guciac: eta çorra paga ledin.

26 Halacotz cerbitzari hunec bere buruá lurra egotzirik supplicatzen çuen hura, cioela, Iauna, auc patientia enegana, eta gucia pagaturen drauát.

27 Orduan compassione harturic cerbitzari haren iaunac, utzi ceçan, eta çorra quitta cieçón.

28 Baina ilkiric cerbitzari hunec eriden ceçan bere cerbitzari-quidétaric bat, ehun dinero çor ceraucanic: eta hura hatzamanic ithotzen çuen, cioela, Paga neçac çor duánaz.

29 Eta bere cerbitzari-quideac haren oinétara bere buruá egotzirik othoitz eguiten ceraucan, cioela, Auc patientia enegana, eta gucia pagaturen drauát.

30 Baina harc etzuen eguin nahi ukan, aitzitic ioanic eçar ceçan hura presoinean, çorra paga liroeno.

31 Bada ikussiric haren cerbitzari-quidéc cer eguin içan cen, triste citecen haguitz: eta ethorriric declara cieçoten bere iaunari eguin içan cen gucia.

32 Orduan hura deithuric bere iaunac diotsá, Cerbitzari gaichtoá, çor hura gucia quittatu drauát, ceren othoitz eguin baitrautac:

33 Ez-huena hic-ere eure cerbitzari-quideaz pietate ukan behar, nic-ere hiçaz pietate ukan dudan beçala?

34 Orduan asserreturic bere iaunac sargeantéy hura eman ciecén, hari çor ceraucan gucia paga lieçaqueono.

35 Hala ene Aita ceruëtan denac-ere eguinen drauçue çuey, baldin batbederac bere anayeri gogotic faltác barka ezpadietzoçue.

CAP. XIX.

2 *Eriac sendatu.* 3, 7 *Separationezco letrá.* 12 *Chikí-ratua.* 13 *Escuén impositionea.* 14 *Haur chipiac.* 17 *Munamenduén beguiratzea.* 21 *Perfect içatea.* 23 *Abratsac.* 29 *Gucia Christgatic utzi duqueenaz.*

ETA guertha cedin, Iesus propos hauc acaba-turic parti baitzedin Galileatic, eta ethor baitzedin Iudeaco bazterrétara, Iordanaren berce aldeaz.

2 Eta iarreiqui cequión gendetze handi, eta senda citzan han.

3 Orduan ethor citecen harengana Phariseuac, tentatzen çutela, eta ciotsatela, Utzi ahal diro guiconac bere emaztea eceinere causagatic?

4 Baina harc ihardesten çuela erran ciecén, Eztuçue iracurri ecen Creaçaleac hatsetic eguin cituela arra eta emea?

5 Eta erran çuela, Halacotz utziren ditu guiconac aita eta ama, eta iunctaturen çayó bere emazteari, eta içanen dirade biac haragui bat.

6 Bada guehiagoric eztirade biga, baina haragui bat. Beraz laincoac iunctatu duena, guiconac ezteçala separa.

7 Diotsate, Cergatic beraz Moysesec manatu ukan du separationeco letraren emaitera, eta haren utzitera?

8 Dioste, Moysesec çuen bihotzeco gogortasunagatic permittitu drauçue çuen emaztén utzitera: baina hatsetic etzén hala.

9 Eta erraiten drauçuet ecen nor-eré utziren baitu bere emaztea, paillardicagatic baicen, eta berce batequin ezconduren baita, adulterio iauquiten duela: eta utzi denarequin ezconduren datenac adulterio iauquiten duqueela.

10 Diotsate bere discipuluéc, Baldin horlaco bada guiconaren emaztearequilaco beharquia, eztuc on ezconcea.

11 Baina harc erran ciecén, Eztuté guciéc ardiesten hitz haur, baina eman içan çayenéc.

12 Ecen badiradechikiratuac, amáren sabele-

tic hala iayo ičan diradenac : eta badirade chikiratuac, guiçonéz chikiratu ičan diradenac : eta badirade chikiratuac, ceruétaco resumagatic bere buruäc chikiratu ukan dituztenac. Har ahal deçanac, har beça.

13 Orduan haourtchoac presentatu ičan çaiçcan escuac gainean eçar lietzençát eta othoitz leguiançát : eta discipuluec mehatcha citzaten.

14 Baina Iesusec dioste, Utz itzaçue haourtchoac, eta enegana ethortetic eztitzaçuela empatcha : ecen hunelacoén da ceruétaco resumá.

15 Eta escuac gainean eçarri cerauztenean, parti cedin handic.

16 Eta huná, cembeitec hurbilduric erran cieçón, Magistru oná, cer ungui eguinen dut vicitzé eternala dudançát ?

17 Eta hanc erran cieçón, Cergatic deitzen nauc on ? eztuc nehor onic bat baicen, *eta hura*, Iaincoa : baldin vicitzean sarthu nahi bahaiz, beguira itzac manamenduac.

18 Diotsá, Cein ? Eta Iesusec erran ceçan, Eztuc hilen, Eztuc adulteraturen, Eztuc ebat-siren, Eztuc testimoniage falsuric erranen.

19 Ohora itzac aita eta ama. Eta, Onhetsiren duc eure hurcoa eure buruä beçala.

20 Diotsá guiçon gazteorrec, Horiac guciac beguiratu citiát neure gaztetassunetic : cer oraino falta çait ?

21 Diotsá Iesusec, Baldin perfect ičan nahi bahaiz, oha, sal eçac duána, eta eman iecéc pau-

bréy : eta ukanen duc thesaur bat ceruän : eta athor, arreit niri.

22 Eta ençun çuenean guiçon gazteorrec hitz hori, ioan cedin tristeric : ecen on handiac cituen.

23 Orduan Iesusec erran cieçén bere discipuluéy, Eguiaz erraiten drauçuet, ecen abratsa nequez sarthuren dela ceruëtaco resumán.

24 Eta berriz diotsuet, errachago dela cable bat orratzaren chulhotic iragan dadin, ecen ez abratsa Iaincoaren resumán sar dadin.

25 *Gauça hauc* ençunic haren discipuluac spanta citecen haguitz, cioitela, Nor da beraz salva ahal daitenic ?

26 Eta Iesusec *hetarát* behaturic, erran cieçén, Guiçonac baithan hori impossible da : baina Iaincoa baithan *gauça guciac* possible dirade.

27 Orduan ihardesten çuela Pierrisec erran cieçón, Huná, gue utzi citiágu *gauça guciac*, eta iarreiqui gaitzaizquic hiri : cer içanen da beraz gure ?

28 Eta Iesusec erran cieçén, Eguiaz diotsuet, ecen çuec niri iarreiqui çaiçquidatenóc, regenerationean iarriren denean guiçonaren Semea bere maiestatearen thronoan, iarriren çaretela çuec-ere hamabi thronoén gainean, iugeatzen dituçuela Israeleco hamabi leinuac.

29 Eta norc-eré utzi baituque etcheric, edo anayeric, edo arrebaric, edo aita, edo ama, edo emaztea, edo haourric, edo landaric ene icena-

ren causaz, ehunetan hámbat recebituren due-
la, eta vicitze eternala heretaturen.

30 Baina anhitz lehen *diradenac*, içanen dira-
de azquen: eta azquenac, lehen.

CAP. XX.

1 *Languileac mahastira alocatzen.* 15 *Begui mali-
gnoa.* 18 *Bere passiónea Iesusec aitzinetic declara-
tzen.* 20 *Zebedeoren emaztearen requestá.* 28
Christ gure ministro eta redemptore. 30 *Itsu bi
arguitzen.*

ECEN, comparatu da ceruëtaco resumá aita-
familia batequin, cein ilki içan baita
arguiaren beguian languile alocatzera bere
mahasticotzát.

2 Eta languilequin accordaturic dinero bate-
tan eguneco, igor citzan bere mahastira.

3 Eta ilkiric hirur orenén inguruän, ikus
citzan berce alfer ceuden batzu plaçán.

4 Eta erran cieçén, Çoazte çuec-ere *ene* maha-
stira, eta bide datena emanen drauçuet.

5 Eta hec ioan citecen. Berriz ilkiric sey eta
bedratzi orenén inguruän, eguin ceçan molde
berean.

6 Eta hameca orenen inguruän ilkiric, eriden
citzan berce alfer ceuden batzu, eta dioste Cer-
gatic hemen çaudete egun gucian alfer?

7 Diotsate, Çeren nehore ezpaiquaitu alocatu.
Dioste, Çoazte çuec-ere *ene* mahastira, eta bide
datena recebituren duçue.

8 Eta arrastu cenean, erran cieçón mahasti
iabeac bere recebidoreari. Dei itzac languileac,

eta paga iecéc alocairuä, hassiric azquenétaric lehenetarano.

9 Eta ethorri ciradenean, hameca orenen inguruän *alocatuac* recebi ceçaten dinero baná.

10 Eta ethorriric lehenéc-ere, uste ukan duté guehiago recebituren çutela: baina recebi ceçaten hec-ere dinero baná.

11 Eta recebitu çutenean, murmuratzen çutén aitafamiliaren contra,

12 Cioitela, Azquen hauc orem bat eguin dié *lanean*, eta gure bardin eguin dituc, ekarri baitugu egunaren cargá, eta beroa.

13 Eta hanc ihardesten çuela hetaric batierran cieçón, Adisquideá, eztrauät hiri bidegaberice eguiten: ez aiz dinero batetan enequin accordatu?

14 Har eçac hire dena, eta habil: baina nahi diarocát azquen huni eman, hiri bay becembat.

15 Ala eznauc haiçu nahi dudanaren eguitera neure onéz? ala hire beguia gaichto duc, ceren ni on binauc?

16 Hala içanen dirade azquenac, lehen: eta lehenac, azquen: ecen anhitz dirade deithuac, baina guti elegituac.

17 Eta Iesusec Ierusalemerra igaitean, har citzan hamabi discipuluac appart bidean, eta erran cieçén,

18 Huná, igaiten gara Ierusalemerra, eta guiçonaren Semea livraturen çaye Sacrificadore principaléy eta Scribéy, eta hura condemnaturén duté hiltzera:

19 Eta hura drauete livraturen Gentiléy, escarnia, eta açota, eta crucifica deçatençát: baina hereneco egunean resus-citaturen da.

20 Orduan ethor cedin harengana Zebedeoren semén amá bere semequin, gurtzen, eta cerbait escatzen çayola.

21 Eta harc erran cieçón, Cer nahi dun? Diotsá, Ordena eçac iar ditecen ene bi semé hauc, bata hire escuinean, eta bercea ezquerrean, hire resumán.

22 Eta ihardesten çuela Iesusec erran ceçan, Eztaquiçue ceren esquez çaudeten: edan ahal diroçue nic edateco dudan copa? Eta batheya ahal çaitzquete ni batheyaturen naicen baptismoaz? Diotsate, Bay.

23 Orduan dioste, Ene copá edanen baduçue, eta ni batheyaturen naicén baptismoaz batheyaturen baçarete: baina ene escuinean edo ezquerrean iartea, ezta ene emaiteco, baina emanen çaye ene Aitáz appainduric dauënéy.

24 Eta hura ençunic berce hamarrac bekaitz citecen bi anayéz.

25 Iesusec bada hec beregania deithuric, dio, Badaquiçue ecen nationetaco princeéc seignoriatzen dutela hayén gainean: eta handiéc autoritatez usatzen dutela hayén gainean.

26 Ordea ezta hala içanen çuen artean: baina nor-eré handi nahi içanen baita çuen artean, biz çuen muthil:

27 Eta nor-eré nahi içanen baita çuen artean lehen içan, biz çuen cerbitzari.

28 Hala nola guizonaren Semea ezpaita ethorri cerbitzatu icatera, baina cerbitzatzera, eta bere viciaren rançoinetan anhitzengatic emaitera.

29 Eta hec Iericotic partitzen ciradela, gendetze handi iarreiqui cequión.

30 Eta huná, bi itsu bide bazterrean ceudenec, ençunic ecen Iesus iragaiten cela, oi hu eguin ceçaten, cioitela, Auc pietate guçaz Daviden seme Iauná.

31 Eta gendetzeac mehatchatzen cituen hec ichil litecençát, baina hec oi hu guehiago eguiten çutén, cioitela, Auc pietate guçaz Daviden seme Iauná.

32 Eta gueldituric Iesusec dei citzan, eta erran ceçan, Cer nahi duçue daguiçuedan ?

33 Diotsate, Iauná, gure beguiac irequi ditecen.

34 Eta compassione harturic Iesusec hunqui citzan hayén beguiac: eta bertan ikustea recebi ceçaten hayén beguiéc, eta hari iarreiqui cequiquión.

CAP. XXI.

7 *Christec Ierusalem bere sartzea equiten.* 12 *Salztzaleac eta erosleac templotic egoizten.* 14 *Eriac sendatzen.* 16 *Bere recebitzaleac sustengatzen.* 19 *Ficotzea eyhartzen.* 22 *Fedearen indarra orationean.* 25 *Ioannesen Baptismoa.* 31 *Iaincoaren vorondatea equiten dutenac.* 32 *Iudu incredulac.* 33 *Mahasti alocairutan emanaren comparationea.* 42 *Harcantoin nabussia.* 43 *Iuduac iraizten, eta Gentilac recebitzen.*

ETA Ierusaleme aldera ciradenean, eta ethor citecenean Bethphagera, Olivatzetaco mendi aldera, orduan Iesusec igor citzan bi discipulu,

2 Erraiten cerauela, Çoazte çuen aurkaco burgura, eta bertan eridenen duçue asto eme bat estecatua, eta ume bat harequin: lachaturic ekar ietzadaçue.

3 Eta baldin nehorc deus badarraçue, erraçue ecen Iaunac behar dituela: ecen bertan igorriren ditu hec.

4 Bada haur gucia eguin içan da Prophetáz erran cena compli ledinçát, cioela,

5 Erroçue Siongo alabari, Huná, eure regueá ethorten çain mansoric, eta asto emearen, eta uztarricoaren ume arraren gainean iarria.

6 Discipuluac bada ioan citecen, eta eguin ceçaten Iesusec ordenatu cerauën beçala.

7 Eta ekar citzaten astoa eta umea, eta eçar citzaten hayén gainean bere abillamenduac, eta iar eraci ceçaten hayén gainean.

8 Eta gendetze handic heda citzaten bere abillamenduac bidean, eta bercéc adarrac piccatzen cituztén arborétaric, eta bidean hedatzen.

9 Eta aitzinean ioaiten eta iarreiquiren cen populua oihuz cegoen, cioela, Hosanna Daviden semeá: benedicatu *dela* Iaunaren icenean ethorten dena, Hosanna leku gorenetan *aicená*.

10 Eta sarthu cenean hura Ierusalemen, civitate gucia movi cedin, cioela, Nor da haur?

11 Eta populuac erraiten çuen, Haur da Iesus Prophetá Galilean *den* Nazareteco.

12 Eta sar cedin Iesus Iaincoaren temploan, eta egotz citzan campora temploan saltzen eta erosten ari ciraden guciac: eta cambiadorén mahainac itzul citzan, eta usso colombác saltzen cituztenén cadirác.

13 Eta dioste, Scribatua da, Ene etchea, orationetaco etche deithuren da: baina çuec hura gaichtaguin lece eguin duçue.

14 Orduan ethor citecen harengana itsuac eta mainguác temploan: eta senda citzan hec.

15 Baina ikussiric Sacrificadore principaléc eta Scribéc *harc* eguin cituen miraculuac, eta haourrac oihuz ceudela temploan, eta erraiten çutela, Hosanna Daviden semeá: gaitzi cequién.

16 Eta erran cieçoten, Badançuc hauc cer dioitén? Eta Iesusec erran ciecén, Bay: eztuçue egundano iracurri, Haourrén eta edosquiten dutenén ahotic complitu ukan duc laudorioa.

17 Eta hec utziric, ilki cedin hiritic campora Bethaniarát: eta ostatu har ceçan han.

18 Eta goicean hirirát itzultzen cela, gosse cedin.

19 Eta ikussiric ficotze bat bidearen gainean, ethor cedin hartara, eta etzeçan deus hartan eriden historic baicen: eta diotsá, Guehiago fructuric hireganic sor eztadila secular. Eta eyhar cedin bertan ficotzea.

20 Eta hori ikussiric discipuluéc mirets ceça-

ten, cioitela, Nolatan bertan eyhartu içan da ficotzea ?

21 Eta ihardesten çuela Iesusec erran ciecén, Eguiaz erraiten drauçuet, baldin fede baduçue, eta duda ezpadeçaçue, ez solament ficotzeari *eguin içan çayoná* eguinen duçue, baina are baldin mendi huni badarroçue, Khen adi, eta iraitz adi itsassora, eguinen da.

22 Eta cerere galde eguinen baituçue orationean sinhesten duçuela, recebituren duçue.

23 Eta ethorri cenean templera, Sacrificadore principalac eta populo Ancianoac, hura iracasten ari cela, ethor citecen harengana, cioitela, Cer authoritatez gauça horiac eguiten dituc ? eta norc hiri eman drauc authoritate hori ?

24 Ihardesten çuela Iesusec erran ciecén, Interrogaturen çaituztét nic-ere çuec gauça batez, cein badarradaçue, nic-ere erranen drauçuet, cer authoritatez gauça hauc eguiten ditudan.

25 Ioannesen Baptismoa nondic cen ? cerutic ala guiçonétaric ? Eta hec baciharducaten berac baithan, cioitela, Baldin erran badeçagu, Cerutic: erranen draucu, Cergatic bada hura eztuçue sinhetsi ?

26 Eta baldin badarragu, Guiçonétaric: beldur gara comunaren: ecen guciéc daducate Ioannes Prophetatan.

27 Eta ihardesten ceraucatela Iesusi, erran ceçaten, Etzeaquigu. Erran ciecén harc-ere, Eztrauçuet nic-ere erraiten cer authoritatez gauça hauc eguiten ditudan.

28 Bainacerirudiçaiçue? Guiçón batec cituen bi semé: eta hurbilduric lehenagana, erran ceçan, Semé habil, egun travailla adi ene mahastian:

29 Hare ihardesten çuela erran ceçan, Eztiát nahi: baina guero urriquituric, ioan cedin.

30 Guero hurbilduric berceagana, erran cieçón halaber. Eta hare ihardesten çuela erran ceçan, Ni *nihoac* iauná, Eta etzedin ioan.

31 Bi hautaric ceinec eguin çuen *bere* aitáren vorondatea? Diotsate, Lehenac. Dioste Iesusec, Eguiaz erraiten drauçuet ecen publicanoac eta paillardác aitzincen çaiçquçuela Iaincoaren resumara.

32 Ecen ethorri da Ioannes çuetara iustitiazco bideaz, eta eztuçue hura sinhetsi: baina publicanoéc eta paillardéc sinhetsi ukan duté: eta çuec *hori* ikussiric, etzarete emendatu guero, haren sinhestera.

33 Berce comparatione bat ençuçue. Cen aita-familia bat, ceinec landa baitzeçan mahasti bat, eta hura hessiz ingura baitzeçan, eta hartan hobi bat eguin ceçan lacotzát, eta edifica ceçan dorre bat, eta aloca ciecén laborariéy: eta camporát ioan cedin.

34 Bada fructuén sasoina hurbildu cenean, igor citzan bere cerbitzariac laborariétara, fructuén recebitzera.

35 Eta laborariéc harturic haren cerbitzariac, bata çaurt ceçaten, eta bercea hil, eta bercea lapida.

36 Berriz igor ceçan berce cerbitzariric lehenac baino guehiago, eta hæy halaber eguin ciecén.

37 Azquenean igor ceçan hetara bere semea, erraiten çuela, Ondraturen duté ene semea.

38 Baina laborariéc ikussiric semea erran ceçaten bere artean, Haur da primua, çatozte, hil deçagun haur, eta gatchetzan hunen heretageari.

39 Eta harturic hura iraitz ceçaten mahastitic campora, eta hil ceçaten.

40 Dathorrenean bada, mahasti iabeac cer eguinen drauë laborari hæy?

41 Diotsate, Gaichto hec gaizqui deseguien: eta bere sasoinen fructuac renda dietzoyoten berce laborariri bere mahastia alocaturen.

42 Dioste Iesusec, Egundano eztuçue iracurri Scripturétan, Edificaçaléc arbuyatu dutén harria cantoin buru eguin içan da. Haur Iaunaz eguin içan da, eta da gauça miragarria gure beguién aitzinean?

43 Halacotz diotsuet ecen edequiren çaiçuela laincoaren resumá, eta emanen çayola hartaco fructuac eguinen dituen populuari.

44 Eta harri haren gainera eroriren dena, çathicaturen da: eta noren gainera eroriren baita, hura du chehaturen.

45 Eta ençun citzatenean Sacrificadore principaléc, eta Phariseuéc haren comparationeac, eçagut ceçaten ecen heçaz minço cela.

46 Eta hatzaman nahí çutelaric, populuaren beldur içan ciraden, ceren Propheta beçala hura baitzaducaten.

CAP. XXII.

2 <i>Ezteyén comparationea.</i>	9 <i>Gentilen vocationea.</i>	11
<i>Ezteyetaco arropá.</i>	17 <i>Tributac nori emaiteco.</i>	23
<i>Resurrectioneaz Christ interrogatzen.</i>	32 <i>Iaincoa, vicién Iainco.</i>	36
<i>Legueco manamendu handia.</i>		37
<i>Iaincoaganatco eta hurcoaganatco amorioa.</i>	41 <i>Ie- susec Phariseuac Christez interrogatzen.</i>	

ORDUAN Iesus, ihardesten çuela, berriz minça cequién comparationez, cioela.

2 Comparatu da ceruëtaco resumá, bere semearen ezteyac eguin cituen Regue batequin.

3 Eta igor citzan bere cerbitzariac ezteyetara gomitatuén deitzera: baina etziraden ethorri nahi içan.

4 Berriz igor ceçan berce cerbitzariric, cioela, Erreçue gomitatuéy, Huná, apprestatu dut neure barazcaria, ene cecenac eta haraquey guicenduac haraqueitatu dirade, eta gucia prest da: çatozte ezteyetara.

5 Baina hec conturic eguin gabe ioan citecen: bata bere bordarát, eta bercea bere merkatalgoarát.

6 Eta bercéc hatzamanic haren cerbitzariac iniuria eta hil citzaten.

7 Eta Regue ençunic *hori* asserré cedin: eta igorriric bere gendarmesac, deseguin citzan guicerhaile hec, eta hayén hiria erra ceçan.

8 Orduan dioste bere cerbitzariéy, Ezteyac prest badirade, baina gomitatu ciradenac, ezti-
rade digno içan.

9 Çoazte bada bide cantoinetara, eta eridenen dituçuen guciac dei itzaçue ezteyetara.

10 Eta cerbitzari hec ilkiric bidetara, bil citzaten eriden cituzten guciac, hámbat gaichtoac nola onac: eta bethé cedin ezteyén lekua, mahainean iarriric ceudenéz.

11 Eta sarthu cenean Regue mahainean iarriric ceudenén ikustera, ikus ceçan han guiçóm bat eztey arropaz veztitua etzenic.

12 Orduan diotsá, Adisquideá, nola huna sarthu aiz eztey arropá eztuála? Eta ahoa boça cequión.

13 Orduan erran ciecén Reguec cerbitzariéy, Oinetan eta escuetan estecaturic, ken eçaçue, eta egotz açue campoco ilhumbera: han içanenda nigar eta hortz garrascots.

14 Ecen anhitz dirade deithuac, eta guti elegituac.

15 Orduan appartaturic Phariseuéc conseillu har ceçaten nola hura hatzaman liroiten hitzean.

16 Eta igorten dituzté harengana bere discipuluac Herodianoequin, dioitela, Magistruá, baceaquiagu eguiati aicela, eta Iaincoaren bidea eguiázqui iracasten duála, eta nehoren ansiaric eztuála: ecen ezago guiçonén apparentiara behá:

17 Erraguc bada, cer irudi çaic? bidezco duc Kesari tributaren emaita, ala ez?

18 Eta eçaguturic Iesusec hayén malitiá, dio, Cergatic tentatzen nauçue hypocritac?

19 Eracus taçue tributeco monedá. Eta hec presenta cieçoten dinero bat.

20 Eta erraiten draue, Norena duc imagina haur eta scribua ?

21 Diotsate, Kesarena. Orduan erraiten draue, Renda ietzoçue beraz Kesaren diradenac, Kesari: eta Iaincoaren diradenac, Iaincoari.

22 Eta *hori* ençunic, mirets ceçaten: eta hura utziric ioan citecen.

23 Egun hartan ethor citecen harengana Saddukeuac, resurrectioneric eztela dioitenac, eta interroga ceçaten,

24 Cioitela, Magistruá, Moysesec erran dic, Baldin norbeit hil bada haourric ukan gabe, haren anayeac aliançagatic harturen du haren emaztea, eta leinu eguinendrauca bere anayeri.

25 Eta cituán gure artean çazpi anaye: eta lehena ezconduric hil ciedián: eta leinuric etzuenaren gainean, utzi cieçoan bere emaztea, bere anayeri.

26 Eta halaber bigarrenac eta hirugarrenac, çazpigarreneano.

27 Eta gucién ondoan hil ciedián emaztea-ere.

28 Resurrectionean bada, çazpietarie ceinen emazte içanen da? eeen guciéc ukan dié hura.

29 Eta ihardesten duela Iesusec dioste, Huts eguiten duçue Scripturác eta Iaincoaren verthutea iaquin gabez.

30 Eeen resurrectionean eztu nehore emazteric hartzen ez emaiten ezconçaz: baina dirade Iaincoaren Aingueruác ceruán beçala.

31 Eta hilén resurrectioneaz den becemba-tean, eztuçue iracurri cer Iaincoaz erran içan çaiçuen, dioela,

32 Ni naiz Abrahamen Iaincoa, eta Isaaken Iaincoa, eta Iacoben Iaincoa? Iaincoa, ezta hilén Iaincoa, baina viciena.

33 Eta *hori* ençunic gendetzeac spanta citecen haren doctrináz.

34 Phariseuác bada, ençunic ecen Sadduke-uac ichildu cituela, bil citecen elkargana.

35 Eta interroga ceçan hetaric batec, Legueco doctorac, tentatzen çuela hura, eta cioela,

36 Magistruá, cein duc manamendu handia Leguean?

37 Eta Iesusec erran cieçón, Onhetsiren duc eure Iainco Iauna eure bihotz guciaz, eta eure arima guciaz, eta eure pensamendu guciaz.

38 Haur duc manamendu lehena eta handia.

39 Eta bigarrenac hura irudi dic, Onhetsiren duc eure hurcoa eure buruä beçala.

40 Bi manamendu hautaric Legue gucia eta Prophetác dependitzen dituc.

41 Eta bildu ciradenean Phariseuác, interroga citzan Iesusec,

42 Cioela, Cer irudi çaiçue Christez? noren semé da? Diotsate, Dáviden.

43 Eta dioste, Nola beraz Davidec Spirituz deitzen du hura Iaun? dioela,

44 Erran drauca Iaunac ene Iaunari, Iar adi ene escuinean, eçar ditzaquedano hire etsayac hire oinén scabella.

45 Beraz baldin Davidec deitzen badu hura
Iaun, nola da haren semé?

46 Eta nehor ecin ihardets cieçoyon hitzic:
ez nehor etzequiôn ventura guehiagoric egun
harçaz harát interrogatzera.

CAP. XXIII.

2 *Iracastunétaric cer hartu behar den.* 4 *Carga piçuen
emaiteaz.* 5 *Phariseuéc cergatic obrác eguiten.* 8
Doctor bakoitza Christ. 9 *Iaincoa gure Aita.* 10
Doctorac. 13 *Ceruétaco resumaren erstea.* 16 *Tem-
ploaz iuratzea.* 23 *Mentaren detchematzea.* *Iuge-
mendua.* *Misericordia.* 27 *Sepulchro churituac.*
31 *Iuduec hil Prophetác.* 36 *Iuduén destructionea.*

ORDUAN Iesus minça cequién gendetzéy
eta bere discipuluéy.

2 Cioela, Moysesen cadirán iarten dirade
Scribác eta Phariseuác:

3 Cerere bada erranen baitrauçue beguira de-
çaçuen, beguira eçaçue eta egui çue: baina ha-
yén obrén araura eztaguiçuela: ecen erraiten
duté, eta ez eguiten.

4 Ecen carga piçuae eta iassan ecin daitez-
quenac biltzen dituzté, eta eçarten guiçonén
soinétara: baina bere erhiaz hunqui nahi ezti-
tuzté.

5 Eta bere obra guciac eguiten dituzté guiço-
néz ikus ditecençát: ecen çabaltzen dituzté
bere philacterioac, eta luçatzen dituzté bere
veztimenduetaco bazterrac.

6 Eta on darizté lehen placéy banquetétan, eta lehen cadiréy synagoguétan,

7 Eta salutationéy merkatuetan, eta guiçonéz deithu icateari Magistruá, Magistruá.

8 Baina çuec etzaitzeltela dei Magistru: ecen bat da çuen doctora, Christ: eta çuec gucioc, anaye çarete.

9 Eta çuen aita ezteçaçuela nehor dei lurrean: ecen bat da çuen Aita, ceruétan dena.

10 Eta etzaitzeltela dei doctor: ecen bat da çuen doctora, Christ.

11 Baina çuen artean handién dena, biz çuen cerbitzari.

12 Ecen bere buruá goraturen duena, behe-raturen da: eta bere buruá beheraturen duena, goraturen da.

13 Baina maledictione çuen gainean Scriba eta Phariseu hypocritác: ceren ersten baituçue ceruétaco resumá guiçonén aitzinean: ecen çuec etzarete sartzen, eta sartzen diradenac ezituçue utziten sartzera.

14 Maledictione çuen gainean Scriba eta Phariseu hypocritác, ecen iresten dituçue *ema* alhargunén etcheac, are luçaqui othoitz eguin irudiz: halacotz duçue condemnatione handia-goa recebituren.

15 Maledictione çuen gainean Scriba eta Phariseu hypocritác, ecen itsassoa eta leihorra inguratzén dituçue proselyto bat daguiçuençát, eta eguin denean, gehennaco semé eguiten duçue dobláz ceuroc baino areago.

16 Maledictione çuen gainean guidari itsuác, ceinéc baitioçue, Norc-eré iuraturen baitu temploaz, ezta deus: baina norc-eré iuraturen baitu temploco urrheaz, çordun da.

17 Erhoác eta itsuác, cein da handiago urrhea, ala urrhea sanctificatzen duen temploa?

18 Eta *erraiten duçue*, norc-eré iuraturen baitu aldareaz, ezta deus: baina norc-eré iuraturen baitu haren gainean den oblationeaz, çordun da.

19 Erhoác eta itsuác, cein da handiago oblationea, ala oblationea sanctificatzen duen aldarea?

20 Beraz aldareaz iuratzen duenac, iuratzen du harçaz, eta haren gainean diraden gauça guciéz.

21 Eta norc-eré iuratzen baitu temploaz, iuratzen du harçaz, eta hartan habitatzen denaz.

22 Eta iuratzen duenac ceruáz, iuratzen du Iaincoaren thronoaz eta haren gainean iarriric dagoenaz.

23 Maledictione çuen gainean Scriba eta Phariseu hypocritác: ecen detchematzen dituçue menta eta anisa eta cuminoa, eta utziten dituçue Legueco gauça piçuagoac, *hala nola*, iugemendua eta misericordia eta leyalitatea: gauça hauc eguin behar ciraden, eta hec ez utzi.

24 Guidari itsuác, eltzoa irazten duçue: eta camelua iresten.

25 Maledictione çuen gainean Scriba eta Phariseu hypocritác: ecen coparen eta plataren

campocoaldea chahutzen duçue: baina barnetic dirade arrauberiaz eta eccessez betheac.

26 Phariseu itsua, chahu eçac lehenic coparen eta plataren barnecoa, hayén campocoa-ere chahu dadincát.

27 Maledictione çuen gainean Scriba eta Phariseu hypocritác: ecen sepulchro churituac irudi duçue? hec campotic eder eracusten dirade: baina barnetic hilén heçurrez eta satsutassun oroz betheac dirade.

28 Halaber çuec-ere campotic guiçonéy eracusten zatzayezte iusto, baina barnean hypocrisiaz eta iniquitatez betheac çarete.

29 Maledictione çuen gainean Scriba eta Phariseu hypocritác: ecen Prophetén sepulchroac edificatzen dituçue, eta iustoén monumentac ornatzen.

30 Eta dioçue, Baldin gure aitén egunétan içan baguina, ezquinén hayén lagun içanen Prophetén odolean.

31 Halatan testificatzen duçue ceurón buruén contra, ecen Prophetác hil dituztenén semé çaretela.

32 Çuec-ere betha eçaçue çuen aitén neurria.

33 Sugueác, vipera castác, nola itzuriren çaiçquiete gehennaco iugemenduari?

34 Halacotz huná, nic igorten ditut çuetara Prophetác eta Çuhurrác eta Scribác eta hetaric batzu hilen dituçue eta crucificaturen: eta hetaric batzu açotaturen dituçue çuen synagoguétan, eta persecutaturen hiritic hirira:

35 Dathorrençát çuén gainera lurraren gainean issuri içan den odol iusto guçia, Abel iustoaren odoletic, Zakaria Barakiaren semearen odoleranocoa, cein hil ukan baituque temploaren eta aldarearen artean.

36 Eguiaz diotsuet, ethorrico dirade gauça hauc guciac natione hunen gainera.

37 Ierusalem, Ierusalem, Prophetác hiltzen eta hiregana igorriac lapidatzen dituaná, cembatetan bildu nahi ukan citiát hire haourrac, oilloac bere chitoac hegalen azpira biltzen dituen beçala, eta ezpaituc nahi ukan?

38 Horrá, guelditzen çaiçue çuen etchea desert.

39 Ecen badiotsuet, eznauçue ikussiren hemendic harát derraqueçueno, Benedicatu *dela* Iau-naren icenean ethorten dena.

CAP. XXIV.

- 2, 15 *Iuduén destructionea.* 3 *Christen advenimendua*
 5, 24 *Christ falsuac.* 6, 29 *Munduaren fineco signoac.* 12 *Iniquitatea, Caritatea.* 13 *Perseveraturen duena.* 14 *Evangelioaren predicationea.* 31 *Aingueruéc bilduren elegituac.* 32 *Ficotzearen comparationea.* 35 *Iaincoaren hitza equiazco.* 37 *Noeren egunac.* 39 *Dilubioa.* 42 *Veillatzeco.* 43 *Gauazco ohoina.* 45 *Cerbitzari leyala.* 48 *Cerbitzari gaichtoa.*

ETA templetic ilkiric Iesus retiratzen cen : eta hurbildu ičan çaižcan bere discipuluac templeco edificioén hari eracustera.

2 Eta Iesusec erran ciećen, Eztatucsiçue gauça hauc guciac ? eguiaz erraiten drauçuet, ezta gueldituren hemen harria harriaren gainean, deseguin eztadin.

3 Eta hura iarriric cegoela Olivatzetaco mendi gainean, ethor cequizquiön discipuluac apart, cioitela, Err aguc, noiz gauça hauc ičanen dirade ? eta cer signo hire ethortearenic eta munduaren finarenic *ičanen da* ?

4 Eta ihardesten çuela Iesusec erran ciećen, Beguir auçue nehorc seduci etzaitzaten.

5 Ecen anhitz ethorriren dirade ene icenean, erraiten dutela, Ni naiz Christ : eta anhitz seducituren duté.

6 Eta ençunen dituçue guerlác eta guerla hot-sac : beguir auçue trubla etzaitzeten : ecen gauça *hauc* guciac eguin behar dirade, baina ezta oraino ičanen fina.

7 Ecen altchaturen da nationea nationearen contra, eta resumá resumaren contra : eta ičanen dirade içurriteac, eta gosseteac, eta lur ikaratzetac lekutic lekura.

8 Baina hauc guciac dolore hatseac *dirade*.

9 Orduan livraturen çaituzté afflictionetara, eta hilen çaituzté, eta gende guciéz gaitz etsiac ičanen çarete ene icenagatic.

10 Eta orduan scandalizaturen dirade anhitz,

eta batac bercea tradituren du, eta batac bercea gaitzetsiren du.

11 Eta anhitz propheta falsu alchaturen dirade eta seducituren duté anhitz.

12 Eta ceren multiplicaturen baita iniquitatea, hozturen da anhitzen caritatea.

13 Baina norc perseveraturen baitu finerano, hura salvaturen da.

14 Eta resumaco Evangelio haur predicaturen da mundu universoan, natione guciéy testimoniagetan: eta orduan ethorrico da fina.

15 Dacussaçuenean bada desolationearen abominationea, Daniel prophetáz erran ičan dena, leku sainduan dagoela (iracurtzen duenac adi beça.)

16 Orduan Iudean *diratenéc*, ihes albeileguite mendietarát:

17 Eta etche gainean *datena*, ezalbeiledi iauts deusen bere etchetic eramaitera:

18 Eta landán *datena*, ezalbeiledi guibelerát itzul bere abillamenduén hartzera.

19 Dohain-gaitz emazte içorrén eta eredosquiten duqueitenén egun hetan.

20 Othoitz egui çue bada çuen ihes eguitea ez-tén neguän, ezeta Sabbath *egunean*.

21 Ecen tribulatione handia orduan içanen da, nolacoric ezpaita ičan munduaren hatsetic oraindrano, ez içanen.

22 Eta baldin laburtu ičan ezpalirade egun hec nehor salva ezlaite, baina elegituacgatic, egun hec laburturen dirade.

23 Orduan baldin nehorc badarraçue, Huná hemen Christ, edo han: ezalbeitzineçate sinhets.

24 Ecen altchaturen dirade christ falsuac, eta propheta falsuac, eta eguinen duté signo handi eta miraculu: bay possible baliz, elegituen-ere seducigarri.

25 Huná, aitzinetic erran drauçuet.

26 Beraz baldin nehorc erran badieçaçue, Hará, desertuan da, etzaitez tela ilki, Hará, gambrat-choétan da: ezteçaçuela sinhets.

27 Ecen hala nola chistmista ilkiten baita Orientetic, eta eracusten Occidenterano: hala içanen da guiçonaren Semearen ethortea-ere.

28 Ecen non-ere içanen baita sarrasquia, hara bilduren dirade arranoac-ere.

29 Eta bertan egun hetaco tribulationearen ondoan, iguzquia ilhunduren da, eta eztu emanen ilharguiac bere arguia, eta içarrac eroriren dirade cerutic, eta ceruétaco verthuteac ikaraturen dirade.

30 Eta orduan aguerturen da guiçonaren Semearen signoa ceruän: eta orduan plaignituren dirade lurreco leinu guciac, eta ikussiren duté guiçonaren Semea datorquela ceruco hodeyettan bothere eta gloria handirequin.

31 Eta igorriren ditu bere Ainguernac trompeta soinu handirequin, eta bilduren dituzté haren elegituac laur haicetaric, ceruën bazter batetic hayén berce bazterrerano.

32 Bada ficotzétic ikas eçaçue comparatio-

nea, ia haren adarra ninicatzén denean eta hostatzen, badaquiçue udá hurbil dela.

33 Hala çuec-ere dacusquiçuenéan gauça hauc guciac, albeitzinequite écen borthan hurbil datela.

34 Eguiaz erraiten drauçuet, eztela iraganen mende haur, gauça hauc gucioc eguin daitezqueno.

35 Ceruä eta lurra iraganen dirade, baina ene hitzac eztirade iraganen.

36 Baina egun harçaz eta orenaz den becembatean, nehore eztaqui, ez ceruëtaco Aingueruéc-ere, ene Aitác berac baicen.

37 Baina nola *baitziraden* Noeren egunac, hala içanen da guiçonaren Semearen ethortea-ere.

38 Ecen hala nola dilubioaren *aitzineco* egunétan iaten baitzutén eta edaten, ezconcen baitziraden eta ezconçaz emaiten, Noe arkán sarcedin egunerano.

39 Eta ezpaitzeçaten eçagut dilubioa ethorcedino, eta guciac eramán citzaqueeno: hala içanen da guiçonaren Semearen ethortea-ere.

40 Orduan biga içanen dirade landán: bata recebituren da, eta bercea utziren.

41 Biguec ehoren duté errotán: bata recebituranda, eta bercea utziren.

42 Veilla eçaçue bada, ecen eztaquiçue cer orduz çuen Iauna ethorteco den.

43 Eta hura iaqui çue, ecen baldin baleaqui aita familiác cein goait aldiz ohoina ethor lei-

ten, veilla liroela, eta ezliroela bere etchea çulhatzera utzi.

44 Halacotz çuec-ere çaudete prest: ecen uste eztuçuen orduan guiçonaren Semea ethorriren da.

45 Eta cein da cerbitzari leyala eta çuhurra, nabussiac muthillén compainiaren gaineco eçarri duena, hæy demborán vitança deyencát?

46 Dohatsu *da* cerbitzari hura bere nabussiac dathorreanean, hala eguiten eridenen duena.

47 Eguiaz erraiten drauçuet, ecen bere on gucién gaineco hura eçarriren duela.

48 Bada baldin erran badeça cerbitzari gaichto harc bere bihotzean, Luçatzen du ene nabussiac ethortera:

49 Eta has badadi cerbitzari lagunén cehatzen, eta iaten eta edaten hordiequin:

50 Cerbitzari haren nabussia ethorriren da harc uste eztuen egunean, eta eztaquian orenean:

51 Eta bereciren du hura, eta hypocritén contuan eçarriren: han içanen da nigar eta hortz garrascots.

CAP. XXV.

- 1 *Hamar virginac.* 13 *Veillatzeco.* 15 *Cerbitzariëy eman içan çaiztén talentac.* 18, 24 *Cerbitzari gaichtoa.* 31 *Azquen iudicioa.* 34 *Iaincoaren benedicatuac.* 35 *Misericordiazco obrac.* 41 *Mara-dicatuac.*

ORDUAN comparaturen da ceruëtaco resumá hamar virgina bere lampác harturic sposoaren aitzinera ilki diradenequin :

2 Eta hetaric borzac ciraden çuhur, eta borzac erho.

3 Erhoéc, bere lampén hartzean, etzeçaten har olioric berequin.

4 Baina çuhurréc har ceçaten olio bere unciétan bere lampequin.

5 Eta nola sposoac ethortera berancen baitzuen, guciac logale citecen, eta loac har citzan.

6 Eta gau-herditan oihu eguin cedin, Huná, sposoa heldu da, ilki çaitetzé haren aitzinera.

7 Orduan iaiqui citecen virgina hec guciac, eta appain citzaten bere lampác.

8 Eta erhoéc çuhurréy erran ciecén, Iguçue çuen oliotic: ecén gure lampác iraunguiten dirade.

9 Baina ihardets ceçaten çuhurrec, cioitela, Ez, beldurrez asco eztugun gure eta çuen : baina aitzitic çoazte saltzen dutenétara, eta eross açue ceurondaco.

10 Eta hec eroatera ioaiten ciradela, ethor cedin sposoa: eta prest ciradenac sar citecen harequin ezteyétara, eta erts cedin borthá.

11 Guero bada ethorten dirade berce virginacere dioitela, Iauná, iauná, irequi ieçague.

12 Baina harc ihardesten duela, dio, Eguiaz diotsuet, etzaituztét eçagutzen.

13 Veilla eçaçue bada : ecen eztaquiçue guiçonaren Semea ethorriren den eguna ez orena.

14 Ecen *gauça haur* guiçóm bat beçala *da*, ceinec lekorerát ioaitean dei baitzitzan bere cerbitzariac, eta bere onac eman baitzietzén.

15 Eta batari eman cietzón borz talent, eta berceari biga, eta berceari bat: batbederari bere anciaren araura: eta ioan cedin lekorerát bertan.

16 Eta ioan cedin borz talentac recebitu cituena, eta traffica ceçan heçaz, eta eguin citzan berce borz talent.

17 Halaber biga *recebitu* cituenac-ere, irabaz citzan berce biga.

18 Baina bat recebitu çuenac ioanic aitzur ceçan lurrean, eta gorde ceçan bere nabussiaren diruä.

19 Eta dembora handiaren buruän ethorten da cerbitzari hayén nabussia, eta contu eguiten du hequin.

20 Orduan ethorriric borz talentac recebitu cituenac presenta cietzón berce borz talent, ci-oela, Nabussiaá, borz talent eman drauzquidác, huná, berce borz talent irabaci citiát heçaz.

21 Erran cieçón bere nabussiac, Ungui, cerbitzari oná eta leyalá: *gauça gutian* içan aiz leyal, anhitzaren gaineco eçarriren aut: sar adi eure nabussiaren alegrancán.

22 Guero ethorriric bi talentac recebitu cituenac-ere diotsá, Nabussiaá, bi talent eman drauzquidác, huná, berce biga irabaci citiát heçaz.

23 Erran cieçón bere nabussiac, Ungui, cerbitzari oná eta leyalá, gutiaren gainean içan aiz

leyal, anhitzaren gaineco eçarriren aut : sar adi eure nabussiaren alegança.

24 Baina ethorriric talent bat recebitu çuenacere diotsá, Nabussiá, eçagutzen nián ecen guiçón gogorra incela, erein eztuán lekuan biltzen duála, eta barreyatu eztuán lekuan elkarganatzen duála.

25 Hunegatic beldurrez ioanic gorde diát hire talenta lurrean : huná, baduc eurea.

26 Eta ihardesten çuela bere nabussiac errancieçón, Cerbitzari gaichtoá eta lachoá, bahaquián ecen biltzen dudala erein eztudan lekuan : eta elkarganatzen dudala barreyatu eztudan lekuan.

27 Beraz behar erauën eman ene diruá cambiadoréy, eta ethorriric nic recebitu bainuqueen neurea lucururequin.

28 Edequi eçoçue bada huni talenta, eta emçoçue hamar talentac dituenari.

29 Ecen duen guciari emanen çayó, eta hámbat guehiago ukanen du : baina deus eztuenari, duena-ere edequiren çayó.

30 Eta cerbitzari alferra egotz açue lekoreco ilhumbera : han içanen da nigar eta hortz garrascots.

31 Bada guiçonaren Semea dathorreanean bere glorián, eta Aingueru saindu guciac harequin, orduan iarriren da bere gloriaren thronoan.

32 Eta bilduren dirade haren aitzinera natione guciac, eta bereciren ditu batac bercétaric, artzainac ardiac akerrétaric beretzen dituen beçala.

33 Eta eçarriren ditu ardiác bere escuinean, eta akerrác bere ezquerrean.

34 Orduan erranen draue Reguec bere escuinecoéy, Çatozte ene Aitáren benedicatuác, hereta eçaçue munduaren fundacionetic preparatu çaiçuen resumá.

35 Ecen gosse içan naiz eta eman drautaçue iatera: egarri içan naiz, eta eman drautaçue edatera: arrotz nincen, eta recebitu nauçue,

36 Billuci, eta veztitu nauçue: eri, eta visitatu nauçue: presoindeguián nincén, eta enegana ethorri içan çarete.

37 Orduan ihardetsiren draucate iustoéc, diotela, Iauná, noiz ikussi augu gosseric, eta bazcatu augu: edo egarriric eta edatera eman drauagu?

38 Eta noiz ikussi augu arrotz, eta recebitu augu? edo billuci, eta veztitu augu?

39 Edo noiz ikussi augu eri, edo presoindeguián, eta ethorri gaituc hiregana?

40 Eta ihardesten duela Reguec erranen draue, Eguiaz diotsuet, ene anaye chipién hautaric bati eguin draucaçuen becembatean niri eguin drautaçue:

41 Orduan erranen draue ezquerrecoey-ere, Maradicatuác, parti çaitetzte eneganic seculaco sura, deabruari eta haren aingueruëy preparaturic dauenera.

42 Ecen gosse içan naiz, eta eztrautaçue eman iatera: egarri içan naiz, eta eztrautaçue eman edatera.

43 Arrotz nincén, eta eznauçue recebitu: billuci, eta eznauçue veztitu: eri eta presoindeguian, eta eznauçue visitatu.

44 Orduan hec-ere ihardetsiren draucate, erraiten dutela, Iauná, noiz ikussi augu gosse, edo egarri, edo arrotz, edo billuci, edo eri, edo presoindeguian, eta ezaugu cerbitzatu?

45 Orduan ihardetsiren draue, erraiten duela, Eguiaz diotsuet chipien hautarie bati eguin eztraucaçuen becembatean, niri-ere eztrautaçue eguin.

46 Eta ioanen dirade hauc tormenta eternalera: baina iustoac vicitze eternalera.

CAP. XXVI.

1 *Iesusec aitzinetic erraiten nola hil bebar çuen.* 3 *Haren contra conseillu eduqueiten.* 14 *Iudasec hura saltzen.* 17 *Christec Bazcoa iaten.* 26 *Cenaren institutionea.* 30 *Canticoa ian ondoan.* 31 *Apostoluén scandalizatzea.* 34, 70 *Pierrisen ukatzea.* 37 *Triste Christ.* 40 *Discipuluac lo.* 41 *Veillatzeco eta othoitz eguiteco.* *Spiritua eta haraguia.* 48 *Iudasec Christ traditzen.* 57 *Christ Caiphagana eraman çan.* 59 *Testimonio falsuac.* 63 *Iesusec Christ dela aithortzen.* 67 *Iesus thustatzen eta buffetatzen.*

ETA guertha cedin, acabatu cituenean Iesusec propos hauc guciac, erran baitziecén bere discipuluéy.

2 Badaquiçue ecen bi egunen buruán Bazco eguiten dela, eta guçonaren Semea tradituren dela crucifica dadinçat.

3 Orduan bildu içan dirade Sacrificadore principalac eta Scribác eta populo Ancianoác Sacrificadore principal Caiphas deitzen denaren salara.

4 Eta conseillu eduqui ceçaten fineciaz Iesusen hatzamaiteco eta hiltzeco.

5 Baina erraiten çutén, Ez bestán, tumultoric eztençát populuaren artean.

6 Eta Iesus Bethanian Simon sorhayoaren etchean cela,

7 Ethor cedin harengana emazte bat, boeita bat unguentu precio handitacoric çuela, eta huts ceçan, hura iarriric egon eta, haren buru gainera.

8 Eta *hori* ikussiric, haren discipuluéy gaitzi cequién, cioitela, Certaco da goastu haur?

9 Ecen unguentu haur *precio* handitan saldu ahal çatequeen, eta eman paubrécy.

10 Eta *hori* eçagaturic Iesusec dioste, Cergatic fatigatzen duçue emazte haur? ecen obra om bat enegana obratu du.

11 Ecen bethiere paubreac ukanen dituçue çuequin: baina ni eznauçue bethi ukanen.

12 Ecen hunec unguentu hunen ene corputz gainera hustea ene ohortzecotzát eguin du.

13 Eguiaz erraiten drauçuet, non-ere predicaturen baita Evangelio haur mundu gucian, hunec eguin duena-ere contaturen da hunen memoriotan.

14 Orduan ioan içan da hamabiétaric bat Iu-

das Iscariot deitzen cena, Sacrificadore principalétara.

15 Eta dioste, Cer eman nahi drautaçue, eta nie hura çuey livraturen baitrauçuet? Éta hec assigna cietzóten hoguey eta hamar diru *peça*.

16 Eta gueroztic aicina bilha çabilan, hura tradi leçançát.

17 Éta altchagarri gaberico oguién bestaco lehen *egunean* ethor citecen discipuluac Iesus-gana, ciotsatela, Non nahi duc appain diaçágun iatera Bazcoa?

18 Eta harc erran ciecén, Çoazte hirira edoceingana, eta erroçue, Magistruac cioc, Ene demborá hurbil duc, hi baithan eguinen diát Bazcoa neure discipuluequin,

19 Eta discipuluéc eguin ceçaten Iesusec ordenatu cerauen beçala, eta appain ceçaten Bazcoa.

20 Bada arrastu cenean, iar cedin mahainean hamabiequin.

21 Eta hec alha ciradela, erran ceçan, Eguiaz erraiten drauçuet, ecen çuetaric batec tradituren nauela.

22 Orduan triste citecen haguitz, eta has cequión hetaric batbedera erraiten, Ala ni naiz, Iauná?

23 Baina harc ihardesten çuela erran ceçan, Norc eçarten baitu enequin escua trempatze-co platean, harc tradituren nau.

24 Segur, guiçonaren Semea badoa harçaz scribatua den beçala: baina maledictione gui-

çon haren gainean, ceinez guiçonaren Semea traditzen baita: on çuqueen guiçon harc baldin sorthu içan ezpaliz.

25 Eta ihardesten çuela Iudasec, ceinee hura traditzen baitzuen, erran ceçan, Magistruá, ni naiz? Diotsá, Hic erran duc.

26 Eta hec alha ciradela har ceçan Iesusec o-guia, eta gratiác rendaturic, hauts ceçan, eta eman ciecén bere discipuluéy, eta erran, Har eçaçue, ian eçaçue, haur da ene gorputza.

27 Eta harturic copá, eta gratiác rendaturic, eman ciecén, erraiten çuela, Edan eçaçue hunetariç gucióc.

28 Ecen haur da ene odol Testamentu berri-coa, anhitzengatic issurten dena bekatuén barkamendutan.

29 Eta badiotsuet, ecen eztudala edanen hemendic harát aihen fructu hunetariç, çuequin berriric neure Aitáren resumán hura edanen dudan egunerano.

30 Eta canticoa erranic ioan citecen Olivatze-taco mendirát.

31 Orduan dioste Iesusec, Çuec gucióc gau hunetan scandalizaturen çarete nitan: ecen scribatua da, Ioren dut artzaina, eta barreyaturen dirade arthaldeco ardiac.

32 Baina resuscita nadin ondoan, çuen aitzinean ioanen naiz Galileara.

33 Eta ihardesten duela Pierriseç diotsá, Gu-ciác hitan scandaliza baditez-ere, ni iagoitic ezniatec scandaliza.

34 Diotsá Iesusec, Eguiaz erraiten drauat, e-
cen gau hunetan oillarrac io deçan baino lehen
hiruretan ukaturen nauäla.

35 Diotsá Pierrisec, Are baldin hirequin hil-
tzera behar badaquit-ere, ez aut ukaturen. Ha-
laber discipulu guciec-ere erran ceçaten.

36 Orduan ethor cedin Iesus hequin Gethse-
mane deitzen den leku batetara: eta dioste di-
scipuluéy, Iar çaitetzte hemen, harache ioanic
othoitz daididano.

37 Eta harturic Pierris eta Zebedeoren bi se-
meac, has cedin tristetzen eta guciz keichatzen.

38 Orduan dioste Iesusec, Alde guciétaric tri-
ste da ene arima heriorano: çaudete hemen, eta
veilla eçaçue enequin.

39 Eta aitzinachiago ioanic, ahozpez iar ce-
din, othoitz eguiten çuela, eta cioela, Ene Aitá,
baldin possible bada, iragan bedi eneganic copa
haur: guciagatic-ere ez nola nic nahi baitut, bai-
na nola hic.

40 Guero ethorten da discipuluétara, eta eri-
deiten ditu lo daunçala: eta diotsá Pierrisi, Hor-
rela orem bat ecin veillatu duçue enequin?

41 Veilla eçaçue eta othoitz egui çue, sar etzai-
tezten tentationetan: ecen spiritua prompto da,
baina haraguia flacu.

42 Berriz bigarren aldian ioan cedin, eta o-
thoitz eguin ceçan, erraiten çuela, Ene Aitá,
baldin possible ezpada copa haur iragan dadin
eneganic, hura edaten dudala baicen: eguin bedi
hire voróndatea.

43 Guero itzuliric erideiten ditu berriz lo daunçala: ecen hayén beguiac sorthatuac ciraden.

44 Eta utziric hec, berriz ioan cedin, eta othoitz eguin ceçan herén aldian, hitz berac eraiten cituela.

45 Orduan ethorten da bere discipuluétara, eta dioste, Lo egui çue gaurguero, eta reposa çaitzte: huná, hurbildu da orena, eta guiçonaren Semea livratzen da gaichtoén escuétara.

46 Iaiqui çaitzte, goacen: huná, hurbildu da ni traditzen nauena.

47 Eta hura oraino minço cela, huná, Judas hamabiétaric bat, ethor cedin, eta harequin gendetze handia ezpatequin eta uhequin, Sacrificadore principalén eta populuco Ancianoén partez.

48 Eta hura traditzen çuenac, eman cerauen seignale, cioela, Nori-ere pot eguinen baitraucat, hura da: çatchetzate hari.

49 Eta bertan hurbilduric Iesusgana, erran ceçan, Magistruá, Ungui hel daquiála. Eta pot eguin cieçón.

50 Orduan Iesusec erran cieçón, Adisquideá, certan aiz hemen? Orduan hurbilduric eçar citzaten escuac Iesusen gainean, eta lot cequizquión.

51 Eta huná, Iesusequin ciradenétaric batec, avançaturic escua, idoqui ceçan bere ezpatá, eta ioric Sacrificadore principalaren cerbitzaria, edequi cieçón beharria.

52 Orduan diotsá Iesusec, Itzul eçac eure ezpatá bere lekura: ecen ezpata harturen dutén guciac, ezpataz hilen dituc.

53 Uste duc ecin othoitz daidiodala orain neure Aitari, eta baitinguzquet bertan hamabi legione baino guehiago Aingueru?

54 Nolatán beraz compli litezque Scripturác, *diotenean*, ecen hunela behar dela eguin?

55 Ordu hartan berean erran ciecén Iesusec gendetzéy, Gaichtaguin baten ondoan beçala ilki içan çarete ezpatequin eta uhequin, ene hatzamaitera: egun oroz çuen artean iarten nincén, iracasten ari nincela templean, eta eznauçue hatzaman.

56 Baina haur gucia eguin içan da, compli litecençát Prophetén Scripturác. Orduan discipulu guciéc, hura abandonnaturic, iheçeguin ceçaten.

57 Baina Iesus hatzaman çutenéc, eramán ceçaten Caiáphas Sacrificadore subiranoagana, non Scribác eta Ancianoác bilduac baitziraden.

58 Eta Pierris iarreiquiten çayón urrundanic Sacrificadore subiranoaren salarano, eta barnera sarthuric, iar cedin cerbitzariequin, fina ikus leçançát.

59 Eta Sacrificadore principalác eta Ancianoác eta conseillu gucia testimoniage falsu bilha çabiltzan Iesusen contra, hil eraci leçatençát:

60 Eta etzeçaten eriden: eta anhitz testimonio falsu ethorri bacen-ere, etzeçaten eriden *moldez*

coric. Baina finean ethorriric bi testimonio falsuc erran ceçaten,

61 Hunec erran du, Deseguin ahal dirot Iaincoaren temploa, eta hirur egunez hura reedifica.

62 Orduan iaiquiric Sacrificadore subiranoac erran cieçón, Eztuc deus ihardesten? cer *da* hauc hire contra testificatzen dutena?

63 Eta Iesus ichilic cegoen. Orduan ihardesten duela Sacrificadore subiranoac diotsá, Adiuratzzen aut Iainco viciaren partez, erran dieçaguán, eya hi aicenez Christ Iaincoaren Semea.

64 Diotsá Iesusec, Hic erran duc: baina are diotsuet, Hemendic harát ikussiren duçue guiçonaren Semea iarriric dagoela *Iaincoaren* botherearen escuinean, eta ceruco hodeyétan ethorten dela.

65 Orduan Sacrificadore subiranoac erdira citzan bere abillamenduac, erraiten çuela, Blasphematu du, cer guehiago testimonio behar dugu? huná, orain ençun ukan duçue hunen blasphemioa.

66 Cer irudi çaiçue? Eta hec ihardesten çutela, erran ceçaten, Hil mereci du.

67 Orduan thu eguin cieçoten beguithartera, eta buffeta ceçaten, eta bercéc cihorréz ukaldi eman cieçoten,

68 Cioitela, Christ, prophetiza ieçague, nor den io auëna.

69 Eta Pierris iarriric cegoén lekorean salán: eta ethor cequión nescato bat, cioela, Hi-ere Iesus Galileanoarequin incén.

70 Baina hanc uka ceçan gucién aitzinean, cioela, Etzeaginat cer dionán.

71 Eta hura corralerát ilkiten cela, ikus ceçan berce *nescato* batec: eta erran cieçén han ciradenéy, Haur-ere Iesus Nazarenorequin cen.

72 Eta berriz uka ceçan iuramendurequin, *cioela*, Ezteçagut guiçoná.

73 Eta appur baten buruän ethor citecen present içan ciradenac, eta erran cieçoten Pierrisi, Eguiazqui hi-ere hetarie aiz: ecen eure minçateac-ere declaratzen au.

74 Orduan has cedin maradicatzen eta arnegatzen, *cioela*, Ezteçagut guiçoná. Eta bertan oillarrac io ceçan.

75 Orduan orhoit cedin Pierris Iesusec erran ceraucan hitzaz, ceinec erran baitzeraucan, Oillarrac io deçan baino lehen, hiruretan ukaturen nauc. Eta camporát ilkirie nigar eguin ceçan mingui.

CAP. XXVII.

2 Christ Pilatgana eraman içan. 5 Iudasec bere buruä urkatu. 16 21 Barabbas. 26 Christ açotatu eta crucificatzeco livratu. 29 Elhorriz coroatu. 30 Thustatu eta escarniatu. 34, 48 Vinagrez eta behaçunez eradan. 38 Bi gaichtaguinequin crucificatu. 45 Herri gucia ilhundu. 46 Christec crutzean othoitz eguin. 50 Spiritua rendatu 51 Haren herioco miraculuac. 54 Kentenera. 60 Iosephc Christ ohortzi. 64 Sepulchroco goardac.

GUERO goiça ethorri cenean, conseillu eduqui ceçaten Sacrificadore principal eta populo Anciano guciéc Iesusen contra, hura heriotara eman leçatençát.

2 Eta estecaturic eramán ceçaten, eta livra cieçoten Pontio Pilat gobernadoreari.

3 Orduan Iudasec, hura traditu çuenac, çacusanean hura condemnatucela, urriquituric, itzul cietzén hoguey eta hamar diruäc Sacrificadore principaléy eta Ancianoéy.

4 Cioela, Bekatu eguin dut, odol innocentaren traditzeaz. Baina hec erran ceçaten, Cerdohacu guri? hic dacussála.

5 Et diruäc iraitziric templean, retina cedin, eta ioanic, urka ceçan bere buruä.

6 Orduan Sacrificadore principalec diruäc harturic erran ceçaten, Ezta sori hauc thesaurean eçar ditecen, ecen odol precioa da.

7 Eta conseillu harturic, eros ceçaten heçaz tupinaguile baten landá estrangerén ohortz leku.

8 Halacotz deithu içan da landa hura, odol landa, egungo egunerano.

9 Orduan compli cedin Hieremias Prophetáz erran içan cena, cioela, Eta hartu ukan dituzté hoguey eta hamar diruäc, estimatu içan denaren precioa, cein, estimatu içan baita Israeleco haourrés:

10 Eta eman dituzté hec tupinaguile baten landaren erosteco, Iaunac niri ordenatu cerautan beçala.

11 Eta Iesus eraman cedin Gobernadorearen aitzinera, eta interroga ceçan Gobernadoreac, cioela, Hi aiz Iuduén Regueá? Iesusec erran cieçón, Hic dioc.

12 Eta accusatu içanic Sacrificadore principaléz eta Ancianoéz, deus etzeçan ihardets.

13 Orduan diotsá Pilatec, Eztançue cembat gauça hire contra testificatzen dutén?

14 Eta etzieçón ihardets hitz batetara-ere: *hala* non miresten baitzuen Gobernadoreac harguitz.

15 Bada bestán costumatu çuen Gobernadoreac populuari beréc nahi çutén presoner baten largatzera.

16 Eta orduan baçutén presoner notable bat, Barabbas deitzen cenic.

17 Bildu ciradenean bada hec, erran cieçén Pilatec, Cein nahi duçue larga dieçaçuedan? Barabbas, ala Iesus, deitzen dena Christ?

18 Ecen baceaquian invidiaz hura livratu çutela.

19 Eta hura alki iudicialean iarririe cegoela, igor cieçón bere emazteac, cioela, Eztuála hic deus iusto horrequin, ecen anhitz iragan diát egun ametsetarie horrengatic.

20 Orduan Sacrificadore principaléc eta Ancianoéc burutan eman cieçoten populuari Barabbasen esca litecen, eta Iesus hil eraci leçaten.

21 Eta ihardesten çuela Gobernadoreac erran cieçén, Biotarie cein nahi duçue larga dieçaçuedan? Eta hec erran cieçoten, Barabbas.

22 Erran ciecén Pilatec, Cer eguinen dut bezaz Christ deitzen den Iesusez? Diotsate guciéc, Crucifica bedi.

23 Eta Gobernadoreac dioste, Baina cer gaizqui eguin du? Orduan hec oihu guehiago eguiten çutén, erraiten çutela, Crucifica bedi.

24 Eta ikussiric Pilatec ecen etzuela deus probetchatzen, baina tumultoa handitzenago cела, ur harturic ikuz citzan escuac populuaren aitzinean, cioela, Innocent naiz ni iusto hunen odolaz *den becembatean*: çuec ikuss açue.

25 Eta ihardesten çuela populu guciac erran ceçan, Horren odola dela gure gainean eta gure haourren gainean.

26 Orduan larga ciecén Barabbas: eta Iesus açotaturic livra ciecén crucifica ledinçát.

27 Orduan gobernadorearen gendarmeséc eramanic Iesus pretoriora, bil ceçaten haren aitzinera banda gucia.

28 Eta billuci çutenean, eman cieçoten soineira escarlatazco manto bat.

29 Eta elhorrizco coroa bat plegaturic eçar ceçaten haren buru gainean, eta canabera bat haren escuinean: eta haren aitzinean belhauricatz truffatzen ciraden harçaz, erraiten çutela, Ungui hel daquiála, Iuduén Regueá.

30 Eta thu eguinic haren contra, har ceçaten canabera hura, eta haren buruäri ceraunsaten.

31 Guero harçaz truffatu ciradenean, eraunz cieçoten mantoa, eta vezti ceçaten bere abillamenduez: eta eraman ceçaten crucificatzera.

32 Eta ilki ciradenean, eriden ceçaten guiçón Kyreniano Simon deitzen cem bat: haur bortcha ceçaten haren crutzearen eramaitera.

33 Eta ethorri ciradenean Golgotha deitzen den lekura (cein erran nahi baita hámbat nola bur-heçur lekua).

34 Eman cieçoten vinagre edatera behaçunarequin nahastecaturic: eta dastatu çuenean e-tzuen edan nahi ukan.

35 Eta crucificatu çutenean, parti citzaten haren abillamenduac, çorthe egotziric: compli le-dinçát Prophetáz erran cena, Partitu ukan dituzté ene abillamenduac, eta ene arroparen gainean çorthe egotzi ukan duté.

36 Eta iarriric ceudela beguiratzen çutén hurá han.

37 Eta eçar ceçaten haren buru garayan haren causa scribaturic, H A U R D A I E S U S I U D U É N R E G U E Á.

38 Orduan crucificatu içan dirade harequin bi gaichtaguin, bata escuinetic eta bercea ezqueretic.

39 Eta iragaiten ciradenéc iniuriatzen çutén hura, bere buruäc higuitzen cituztela,

40 Eta cioitela, Hic temploa deseguiten duá-norrec, eta hirur egunez edificatzen, empara e-çaceureburuä: baldin Iaincoaren Semea bahaiz, iauts adi crutzetic.

41 Halaber Sacrificadore principaléc-ere truf-fatzen ciradela Scribequin eta Ancianoequin, erraiten çutén,

42 Berceac emparatu ditu, bere buruã ecin empara diro: baldin Israeleco Regue bada, iauts bedi orain crutzetic, eta sinhetsiren dugu hori.

43 Fida da Iaincoa baithan, empara beça orain, baldin haren gogaraco bada: ecen erran du, Iaincoaren Semea naiz.

44 Hura bera, harequin crucificatu ciraden gaichtaguinec-ere reprotchatzen ceraucaten.

45 Baina sey orenetarie bedratzi orenetarano lur guciaren gainean ilhumbe eguin cedin.

46 Eta bedratzi orenén inguruän oihuz iar cedin Iesus ocengui, cioela, Eli, Eli, lama sabachthani? erran nahi baita, Ene Iaincoá, Ene Iaincoá, ceren abandonnatu nauc?

47 Eta han present ciradenétarie batzuc *hori* ençunic, cioiten, Elias deitzen du hunec.

48 Eta bertan laster eguinic hetarie batec, eta spongia bat harturic vinagrez betheric, eta eçarrire canabera baten inguruän, edatera eman cieçón.

49 Eta bercéc erraiten çutén, Utzac, dacussagun, eya ethorriren denéz Elias horren emparatzera.

50 Eta orduan Iesusec, berriz ocengui oihu eguinic, spiritua renda ceçan.

51 Eta huná, templeco velá erdira cedin bi çathitara, garaitic behererano, eta lurra ikara cedin, eta harriac erdira citecen.

52 Eta monumentac irequi citecen, eta anhitz Saindu lo ceunçanén gorputzac iaiqui citecen.

53 Eta monumentetarie ilkiric haren resurrectione ondoan, sar citecen Civitate saindura, eta aguer cequizquien anhitzi.

54 Eta Kentenera, eta harequin Iesusen beguirale ceudenac, *hur* ikaratzea eta eguin içan ciraden gauçac ikussirie, ici citecen haguiz, erraiten çutela, Eguiazqui Iaincoaren Semea cen haur.

55 Han ciraden halaber anhitz emazte urrundanic beha ceudela, cein iarreiçui içan baitzaizcan Iesusi Galileatic, hura cerbitzatzen çutela.

56 Hetarie cen Maria Magdalena, eta Maria Iacquesen eta Iosesen amá, eta Zebedeoren semen amá.

57 Eta arrastu cenean, ethor cedin guiçón abrats bat Arimatheatic, Ioseph deitzen cenic, hura-ere Iesusen discipulu içan cen.

58 Haur ethor cedin Pilatgana, eta esca cequión Iesusen gorputzaren: orduan mana ceçan Pilatec renda ledin gorputza.

59 Eta gorputza harturic Ioseph ec mihisse churi batetan barna eçar ceçan.

60 Eta eçar ceçan bere monument berri arroca batetan ebaquia çuenean: eta harri handi bat monument borthara itzuliric, ioan cedin.

61 Eta Maria Magdalena eta Maria bercea ciraden han iarriac sepulchro aurkán.

62 Eta biharamunean, cein baita *Sabbathoaren* preparatione ondoan, bil citecen Sacrificadore principalac, eta Phariseuac Pilatgana,

63 Erraiten çutela, Iauná, orhoitu gaituc nola

abusari harc, vici celaric, erran ceçan, Ondoco heren egunean resuscitaturen naiz.

64 Mania eçac bada beguira dadin sepulchroa heren egunerano, haren discipuluéc gauüz ethorriric, hura ebats ezteçaten, eta populuari derrotten, Resuscitatu da hilétaric: eta *halaz* baitate azquen errorea lehena baino gaichtoago.

65 Eta erran ciecén Pilatec, Badituçue goardac: çoazte, segura çaitzte daquiçuen beçala.

66 Hec bada ioanic segura ceçaten sepulchroa, harria ciguilaturic, goardequin.

CAP. XXVIII.

1 *Emazteac sepulchrora ethorri.* 2 *Lurra ikaratu, eta Aingueruä cerutic iausti.* 6 *Christ resuscitatu.* 9 *Emaztéy bidera ilki.* 17 *Discipuluéy aguertu, eta heçaz adonatu.* 19 *Bere Apostoluac predicatzen eta batheyatzen artzera igorri.*

ETA Sabbath azquenean, asteco lehen arguitu behar cen *egunean*, Maria Magdalena eta Maria bercea ethor citecen sepulchroaren ikustera.

2 Eta huná, lur ikaratze handi bat eguin cedin: ecen launaren Aingueruä iausti cedin cerutic, eta ethorriric aldara ceçan harria borthatic, eta iarriric cegoen haren gainean.

3 Eta cen haren ikartzea chistmista beçala, eta haren abillamendua churi elhurra beçala.

4 Eta haren beldurrez, ici citecen goardác, eta hilac beçalaca citecen.

5 Baina ihardesten çuela Aingueruäc erran cie-
cén emaztéy, Çuec eztuçuela beldurric: ecen
badaquit Iesus crucificatu içan denaren bilha
çabiltzatela:

6 Ezta hemen: ecen resuscitatu içan da, erran
çuen beçala: çatozte, ikuss açue launa eçarri içan
cen lekua.

7 Eta bertan ioanic erreçue haren discipuluéy,
ecen resuscitatu dela: eta huná, çuen aitzinean
doa Galileara: han hura ikussiren duçue. Huná,
erran drauçuet.

8 Eta bertan partituristic monumentetic iciapen
eta bozcario handirequin, laster eguin ceçaten
haren discipuluéy declaratzera.

9 Baina hecharen discipuluéy declaratzera cioa-
cela, huná, Iesus aitzinera ethor cequién, cioela,
Ungui hel daquiçuela. Eta hec hurbilduric lot
cequiztén haren oinéy, eta adora ceçaten hura.

10 Orduan dioste Iesusec, Eztuçuela beldurric:
çoazte, declara ieceçue ene anayéy, doacen Ga-
lileara: eta han ikussiren nauté.

11 Hec partitu eta, huná, goardétaric batzu e-
thor citecen hirira, eta declara cietzén Sacrifica-
dore principaléy eguin içan ciraden gauça gu-
ciac.

12 Orduan bilduric Ancianoequin, eta conseillu
harturic, diru somma ona eman ciecén gendar-
meséy:

13 Cioitela, Erraçue, Haren discipuluéc gauaz
ethorriric, hura ebatsi ukan duté gu lo gaunçala.

14 Eta baldin hori gobernadoreac ençun ba-

deça, gue sinhets eraciren draucagu, eta eguitecotarie idoquiren çaituztegu.

15 Eta hec diruã harturic eguin ceçaten iracatsi içan ciraden beçala: eta publicatu içan da propos haur Iuduén artean egungo egunerano.

16 Baina hameca discipuluac ioan citecen Galilearát, mendira, non ordenatu baitzarauen Iesusec.

17 Eta hura ikussiric adora ceçaten: eta batzuc duda ceçaten.

18 Eta hurbilduric Iesus minça cequién, cioela, Eman içan çait niri bothere gucia ceruän eta lurrean.

19 Çoazte bada eta iracats itzaçe gende guciac: batheyatzen dituçuela Aitáren eta Semeáren eta Spiritu sainduaren icenean:

20 Iracasten dituçuela *nic* manatu drauçuedan guciáren beguiratzen: eta huná, ni çuequin naiz bethiere munduaren finerano. Amen.

IESUS CHRISTEN

EVANGELIO SAIN-

DUA S. MARKEN

ARAURA

CAP. I.

1 *Baptismoa.* 5 *Confessionea.* 6 *Ioannesen veztidura eta ianharia.* 9 *Christec, batheyatu,* 13 *eta tentatu ičan den ondoan,* 14 *Predicatzen:* 17, 19 *Apostoluac deitzen:* 21, 39 *Synagoguetan iracasten.* 24 *Deabruac hura eçagutzen.* 25 *Guero Christec demoniatua, eta* 30 *Pierrisen ama-guinharreba sendatzen.* 35 *Desertuan othoitz eguiten,* 40 *Sorhaya sendatzen.*

IESUS CHRIST Iaincoaren Semearen Evangelio hatsea:

2 Scribatua den beçala Prophetétan, Huná, nic igorten diát neure mandataria hire begui-tharte aitzinean, ceinec appainduren baitu hire bidea hire aitzinean.

3 Desertuan oihuz dagoenaren voza *da*, Appain eçaçue Iaunaren bidea, plana itzaçue haren bidescác.

4 Batheyatzen ari cen Ioánnes desertuan, eta predicatzen çuen emendamendutaco baptismoa bekatuén barkamendutan.

5 Eta ioaiten cen harengana Iudéaco herri gucia eta Ierusalemecoac: eta batheyatzen cira-den guciac harenganic Iordáneco fluvioan, bere bekatuac confessatzen cituztela.

6 Eta cen Ioáñnes veztitua camelu biloz, eta larruzco guerrico batez bere guerruncean inguru, eta othi eta bassezti iaten çuen.

7 Eta predicatzen çuen, cioela, Ethorten da ni baino borthitzago dena ene ondoan, ceinen çapatetaco hedearen beheituric ezpainaiz lachatzeco digne.

8 Eguia da, nic batheyatzen çaituztét urez, baina harc batheyaturen çaituzté Spiritu sainduaz.

9 Eta guertha cedin egun hetan, Iesus ethor baitzedin Nazaréth Galiléacotic, eta batheya baitzedin Ioáñnesganic Iordánean.

10 Eta bertanilkiten cela uretic, ikus citzan, ceruäc erdiratzen, eta Spiritu Saindua usso columba bat beçala haren gainera iausten.

11 Eta voz bat eguin cedin ceruëtaric, cioela, Hi aiz ene Semé maitea, ceinetan hartzen baitut neure atseguin ona.

12 Eta bertan Spirituac irion ceçan hura deserta.

13 Eta egon cedin han desertuan berroguey egun, tentatzen cela Satáneç: eta cen bassa bestiequin, eta Aingueruëc cerbitzatzen çutén.

14 Eta Ioáñnes hatzaman içan cenean, ethor cedin Iesus Galiléara, predicatzen çuela Iaincoaren resumaren Evangelioa:

15 Eta cioela, Complitu da demborá, eta hurbil da Iaincoaren resumá : emenda çaitezte, eta sinhets eçaçue Evangelioa.

16 Eta Galiléaco itsas bazterrean çabilala ikus citzan Símon eta Andriu haren anayea, sareac itsassora egoizten cituztela (ecen pescadore ciraden.)

17 Eta erran cieçén Iesusec, Çatozte ene ondoan eta eguinen çaituztét guiça pescadore.

18 Eta bertan utziric bere sareac iarreiçui içan çaizcan.

19 Eta handic aitzinachiago ioanic, ikus citzan Iacques Zebedéoren *semea* eta Ioáñnes haren anayea, hec-ere unçian bere sareac adobatzen cituztela.

20 Eta bertan dei citzan hec : eta bere aitá Zebedéo unçian utziric languilequin, iarreiçui içan çaizcan.

21 Guero sartzen dirade Capernaúmen, eta bertan Sábbath *egunean* sarthuric synagogán, iracasten ari cen.

22 Eta spantaturic ceuden haren doctrináz, ecen iracasten cituen authoritate çuenac beçala, eta ez Scribéc beçala.

23 Eta cen hayén synagogán guiçóm bat spiritu satsua çenic, eta oihuz iar cedin,

24 Cioela, Ah, Cer duchire eta gure artean Iesus Nazarenoa ? gure deseguitera ethorri aiz ? baceaquiat nor aicén, *hi aiz* Iaincoaren saindua.

25 Eta mehatcha ceçan hura Iesusec, cioela, I-chil adi, eta ilki adi horrenganic.

26 Eta spiritu satsua hura çathituric, eta ocen-
gui oihuz iarriric, ilki cedin harenganic.

27 Eta spanta citecen guciac, hala non bere ar-
tean galdez baitzeuden, cioitela, Cer da haur?
cer doctrina berri da haur? authoritatez spiritu
satsuac-ere manatzen baititu eta obeditzen bai-
tuté?

28 Eta io ceçan haren famác bertan Galiléa in-
guruco comarca gucia.

29 Eta bertan synagogatic ilkiric, ethor cite-
cen Símonen eta Andriuen etchera Iacquese-
quin eta Ioánnesequin.

30 Eta Símonen ama-guinharreba cetzan hel-
gaitzarequin: eta bertan minçatu içan çaiçcan
harçaz.

31 Orduan hurbilduric goiti ceçan hura escu-
tic harturic, eta bertan utzi ceçan helgaitzac:
eta *harc* cerbitza citzan.

32 Eta arratsean, iguzqui sartzean, ekarten ce-
rautzaten guaizqui ceuden guciac eta demonia-
tuac.

33 Eta hiri gucia borthara bildua cen.

34 Eta senda citzan erharçun diversez eri cira-
den guciac: eta anhitz deabru campora egotz
ceçan, eta etzituen deabruac minçatzera utzi-
ten nola hura eçagutu ukan lutén.

35 Guero goicean, oraino ilhun handia cela, iai-
quiric ilki cedin, eta ioan cedin leku desertu ba-
tetara, eta han othoitz eguiten çuen.

36 Eta iarreiqui içan çaiçcan Símon eta hare-
quin ciradenac.

37 Eta eriden çutenean, erran cieçoten, Gu-
ciac hire bilha diabiltzac.

38 Orduan dioste, Goacén hurbilengo bur-
guëtara: han-ere predica deçadançát: ecen har-
tacotzát ilki içan naiz.

39 Eta predicatzen çuen hayén synagoguétan,
Galiléa gucian: eta deabruac campora egoizten
cituen.

40 Eta ethor cedin harengana sorhayo bat, o-
thoitz eguiten ceraucala, eta hari belhaurica-
turic ciotsala, Baldin nahi baduc, çahu ahal ne-
çaquec.

41 Orduan Iesusec compassione harturic *eta*
escua hedaturic, hunqui ceçan hura, eta erran
cieçón, Nahi diát, aicén çahu,

42 Eta *hori* erran çuenean, bertan ioan cedin
harenganic sorhayotassuna, eta çahu cedin.

43 Eta hura mehatchaturic bertan igor ceçan
camporát:

44 Eta erran cieçón, Beguirauc nehorì deus
ezterroan: baina ohá, eta eracuts aquíó Sacrifi-
cadoreari, eta presenta itzac eure garbitzeaga-
tic Moysésec manatu dituen gauçác hæy testi-
moniagetan.

45 Baina hura ilkiric has cedin anhitz gauça-
ren publicatzen, eta beharquiaren manifesta-
tzen, hala non guehiagoric aguerriz Iesus ecin
sar baitzaiten hirira, baina lekorean leku deser-
tuetan cen, eta ethorten ciraden harengana al-
de guciataric.

CAP. II.

3 *Christec paralyticoa sendatzen.* 5 *Bekatuac barkatzen.* 14 *Matthéu, eta* 17 *Bekatoreac deitzen.* 19 *Ezconduaz.* 20 *Barur eta afflictione ethorri beharrez.* 21 *Abillamendu çarreco pedaçu gogorraz.* 22 *Çahagui çarretaco mahatsarno berriaz.* 23 *Discipuluac Sáb bathoan buruca idoquiten ari.* 25 *Dauid ez* 26 *Propositioneco oquiéz.* 27 *Sáb bathoaz.*

ETA berriz sar cedin Capernaúmen *cembeit* egunen buruán, eta ençun içan da ecen etchean cela.

2 Eta bertan anhitz bildu içan dirade, *hámbat* non bortha aldiriec-ere ecin eduqui baitzitzaqueizten: eta declaratzen cerauen hitza.

3 Orduan ethor citecen *batzu* harengana, ekarten çutela laurez eramaiten cen paralytico bat.

4 Eta ceren ecin hurbil baitzequidizquion gendetzearen causaz, aguer ceçaten Iesus cen ethe gaina, eta hura çulhaturic, erauts ceçaten paralyticoa cetzan ohea.

5 Orduan Iesusec hayén fedea ikussiric, errancieçón paralyticoari, Semé, barkatu çaiçquic eure bekatuac.

6 Eta Scribétaric batzu ciraden han iarriac, eta iharduquiten çutén bere bihotzétan, *hunela,*

7 Cergatic haur hunela blasphemio erraiten ari da? Norc bekatuac barka ahal ditzaque Iaincoac berac baicen?

8 Eta bertan eçagaturic Iesusec bere spirituaz,

ecen hala ciharducatela berac baithan, erran cie-
ecén, Cergatic horrelaco gaucez diharducaque
çuen bihotzétan ?

9 Cein da erratchago, erraitea paralyticoari,
Barkatu çaiçquic bekatuac, ala erraitea, Iaiqui
adi, eta har eçac eure ohea, eta ebil adi ?

10 Daquiçuençát bada ecen guiçonaren Se-
meac baduela bothere bekatuén barkatzeco
lurrean (diotsá paralyticoari)

11 Hiri diossat, Iaiqui adi, eta har eçac eure o-
hea, eta habil eure etcheràt.

12 Eta bertan iaiqui cedin, eta ohea harturic,
ilki cedin gucién presentian : hala non guciac
spantatuac baitzeuden, eta glorificatzen baitzu-
tén Iaincoa, erraiten çutela, Egundano hunela-
co gauçaric eztugu ikussi.

13 Eta ilki cedin berriz itsas alderát : eta po-
pulgucia ethorten cen harengana, eta iracasten
cituen hec.

14 Eta urruti iragaiten cela, ikus ceçan Leví
Alphéoren *semea* peage lekuan iarriric, eta erran
cieçón, Arreit niri. Eta iaiquiric iarrei qui ce-
quión.

15 Eta guertha cedin, Iesus haren etchean ma-
hainean iarriric cegoela, anhitz publicano eta
gende vicitze gaichtotaco iar baitzedin Iesuse-
quin eta haren discipuluequin, ecen anhitz ci-
raden eta iarrei qui içan çaiçcan.

16 Eta Scribéc eta Phariseuéc ikussiric publi-
canoequin eta gende vicitze gaichtotacoequin
iaten çuela, erran cieçén haren discipuluéy, Cer-

gatic publicanoekin eta vicitze gaichtotacoekin iaten du eta edaten ?

17 Eta *haur* ençunic Iesusec dioste, Osso diradenéc eztuté medicuren beharrie: baina eri diradenéc: *ecen* ez naiz ethorri iustoén deitzera: baina bekatorén, emendamendutara.

18 Eta Ioánesen eta Phariseuén discipuluéc barur eguiten çutén: eta *hec* ethorten dirade eta diotsate, Cergatic Ioánesen eta Phariseuén discipuluéc barur eguiten duté, eta hire discipuluéc ezpáituté baruric eguiten ?

19 Eta erraiten draue Iesusec: Ezteyetaco gendec baruric ahal daidite ezcondua hequin deno? ezcondua berequin duteno baruric ecin daidite.

20 Baina ethorriren dirade egunac edequiren baitzaye ezcondua, eta orduan barur eguinen duté egun hetan.

21 Eta nehorc oihal pedaçu latz bat eztu iosten abillamendu çar batetan, ezpere haren compigarri berri harc edequiten draucaçarrari, eta gaizcoatzenago da ethendurá.

22 Halaber nehorc eztu eçarten mahatsarno berria çahagui çarretan: ezpere mahatsarno berriac lehertzen ditu çahaguiac eta mahatsar noa issurten da, eta çahaguiac galtzen dirade: baina mahatsarno berria çahagui berrietan eçarri behar da.

23 Eta guertha cedin hura iragaiten baitzén Sábbath *egun batez* ereincétan gaindi, eta has citecen haren discipuluac bidean cioacela buruca idoquiten.

24 Eta Phariseuéc erran cieçoten, Horrá, cer-gatic eguiten duté Sabbathoan eguin sori ez-tena ?

25 Eta hanc erran cieçén, Eztuçue egundano iracurri ukan, cer eguin çuen Davídec neces-sitate çuenean, eta gossetu cenean bera eta ha-requin ciradenac ?

26 Nola sarthu içan cen Iaunaren etchean Abi-áthar Sacrificadore principalaren demborán: e-ta propositioneco oguiac ian ukan cituen, Sa-crificadorén baicen iateco sori etziradenac, eta nola harequin ciradenéy-ere eman cerauen ?

27 Guero erran cieçén: Sabbathoa guiçonaga-tic eguin içan da, ez guiçoná Sabbathoagatic.

28 Bada guiçonaren Semea Sabbathoaren-ere iabe da.

CAP. III.

- 1 *Escu eyharra sendatzen.* 6 *Conseillu Christen contra*
 10 *Eriac sendatzen,* 11 *Spiritu satsuéc Christ eça-*
gutzen. 14 *Christec Apostoluac predicatzeco orde-*
natzen. 16 *Apostoluén icenac.* 22 *Blasphemioa.*
 24 *Resuma çathitua.* 29 *Spiritu sainduaren contra-*
taco blasphemioa. 35 *Christen eguiazco ahaideac*
cein diradén.

GUERO sar cedin berriz synagogán, eta cen han guiçóm bat escua eyhartua çuenic.

2 Eta gogoatzen çutén eya Sábbathoan senda-turen çuenez, accusa leçatençát.

3 Eta diotsá guiçon escu eyhartua çuenari, Iaiqui adi artera.

4 Guero dioste, Sabbathoan ungui eguitea da sori, ala gaizqui eguitea? persona baten emparatzea, ala hiltzea: baina hec ichilic ceuden.

5 Eta hetarát inguru behaturic asserrerequin, eta hayén bihotzeco obstinationeaz contristaturic, diotsá guiçonari, Heda eçac eure escua: Eta heda çegan, eta haren escua bercea beçain senda cedin.

6 Orduan ilkiric Phariseuéc, bertan Herodianoequin conseillu eduqui ceçaten haren contra, hura hil leçatençát.

7 Baina Iesus bere discipuluequin retira cedin itsasalderát: eta iarrei qui cequión gendetze handia Galiléatic eta Iudéatic.

8 Eta Ierusalemetic, eta Iduméatic, eta Iordánaz berce aldetic: eta Týreco eta Sydóneco inguruëtan habitatzen ciradenétaric gendetze handi, ençunic cein gauça handiac eguiten cituen, ethor citecen harengana.

9 Eta erran ciecén bere discipuluéy uncitcho bat bethi prest eduqui lequión, gendetzearen causaz, hers ezleçatençát.

10 Ecen anhitz sendatu ukan çuen, *hala* non afflictionetan ciraden guciac oldartzen baitziraden harengana hunqui leçatençát.

11 Eta spiritu satsuéc hura ikusten çutenean, haren aitzinera bere buruäc egoizten cituztén, eta oi hu eguiten çutén, cioitela, Hi aiz Iaincoaren Semea.

12 Baina hanc haguitz mehatchatzen cituen, manifesta ez leçatençát.

13 Guero igan cedin mendi batetara, eta dei citzan beregana nahi cituenac: eta ethor citecen harengana.

14 Eta ordena citzan hamabi harequin içateco, eta predicatzera igorteco:

15 Eta lutén bothere eritassunén sendatzeco, eta deabruén campora egoizteco.

16 Lehenic Símon, (ceini icen eman baitzieçón Pierris:)

17 Eta Jacques Zebedéoren *semea*, eta Ioáñnes Jacquesen anayea, (eta hæy icen eman ciecén Bonenergés, erran nahi baita, igorciri semeac.)

18 Eta Andriu eta Philippo, eta Bartholoméo, eta Matthéu, eta Thomás, eta Jacques Alphéoren *semea*, eta Thaddéo, eta Símon Cananéoa,

19 Eta Iúdas Iscariót, ceinec bera traditu-ere baitzuen.

20 Eta ethor citecen etchera: eta berriz gendetze handi bat bil cedin, hala non oguiaren iateco *artea*-ere ecin har baitziroiten.

21 Eta *haur* ençun çutenean haren ahaideac ilki citecen hatzaman leçatençát: ecen erraiten çutén, çoratu cela.

22 Eta Ierusalemetic iautsi içan ciraden Scribéc erraitençutén, ecen Beelzebúb çuela, eta deabruén princearen partez deabruac campora egoizten cituela.

23 Eta hec beregana deithuric, erran ciecén

comparationez, Nolatan Satánec Satán campora egotz ahal deçaque ?

24 Ecen baldin resuma bat bere contra partitua bada, ecin dauque resuma hura.

25 Eta baldin etche bat bere contra partitua bada, ecin dauque etche hura.

26 *Hala* baldin Satán-ere altcha badadi eta partitua bada bere contra, ecin dauque, baina fin du.

27 Ecin nehorc borthitz baten ostillamenduc, haren etchera sarthuric, pilla ahal ditzaque, baldin lehen borthitza esteca ezpadeça: eta orduan haren etchea pillaturen du.

28 Eguiaz erraiten drauçuet, ecen bekatu guciac guiçonén seméy barkaturen çaitzela, eta blasphematu ditunqueizten blasphemio guciac:

29 Baina norc-eré blasphematuren baitu Spiritu Sainduaren contra eztu barkamenduric ukanen seculan, baina içanen da condemnatione eternalaren hoguendun.

30 Ecen erraiten çutén, Spiritu satsua du.

31 Ethorten dirade bada haren anayeác eta haren amá: eta lekorean ceudela igor eitzaten *batzu* harengana, haren deitzera.

32 Eta iarriric cegoen haren inguruän gendetzeta, eta *hec* erran cieçoten, Huná, hire amác eta hire anayéc lekorean galdeguiten auté.

33 Orduan ihardets cieçén, cioela, Nor da ene amá, edo ene anayeác ?

34 Eta inguru behatu çuenean haren inguruän iarriric ceuden discipuluétara, dio, Huná ene amá, eta ene anayeác.

35 Ecen norc-eré eguinen baitu laincoaren vorondatea, hura da ene anaye eta ene arreba, eta ama.

CAP. IV.

3, 14 *Ereillearen comparationea.* 18 *Elhorriac.* 19 *Abrastassunac, Guthiciac.* 21 *Candela erachequia.* 24 *Neurria.* 26 *Haci lurrera egotzia.* 31 *Mustarda bihia.* 38 *Christec uncian lo equiten.* 39 *Haicea eta itsassoa cessa eraciten.* 40 *Fedea.*

GUERO berriz has cedin iracasten itsas bazterrean: eta bil cedin harengana gendetze handi, hala non bera uncira sarthuric, iarriric baitzegoen itsassoan: eta populu gucia itsas costan leihorrean cen.

2 Eta iracasten cerauen comparationez anhitz gauça, eta erraiten cerauen bere doctrinán,

3 Ençun eçaçue, Huná, ereille bat ilki cedin ereitera.

4 Eta guertha cedin ereitean, parte bat eror baitzedin bide bazterrera, eta ethor citecen ceruco choriac, eta irets ceçaten hura.

5 Eta berce *parte bat* eror cedin leku harriçuetara, non ezpaitzuen luranhitziç: eta bertan ilki cedin, ceren ezpaitzuen lur barnetassunic.

6 Baina iguzquia goratu cenean, erre cedin: eta ceren erroric ezpaitzuen, eyhar cedin.

7 Eta berce *parte bat* eror cedin elhorri artera, eta elhorriac handi citecen, eta itho ceçaten hura, eta etzeçan fructuric eman.

8 Eta bercea eror cedin lur onera, eta eman ceçan fructu goratzen eta handitzen cenic, eta e-

kar ceçan *bihi* batac hoguey eta hamar, eta berceac hiruroguey, eta berceac ehun.

9 Orduan erran ciecén, Ençuteco beharriric duenac, ençun beça.

10 Eta bera cela, interroga ceçaten haren inguruän hamabiequin ciradenéc, comparationeaz.

11 Eta erran ciecén, Çuey eman çaiçue laincoaren resumaco secretuaren eçagutzea: baina lekorean diradenéy comparationez gauça guciac tractatzen çaité:

12 Dacussatela ikus deçatençát, eta eztaquizquión ohart: eta dançutela ençun deçaten, eta adi ezteçaten: converti eztitecen eta bekatuac barka eztaquizquién.

13 Eta erran ciecén, Eztaquiçue comparatione haur? Eta nolatan comparatione guciac eçaguturen dituçue?

14 Ereilleac hitza ereiten du.

15 Bada hauc dirade bide bazterrera *hacia* *recebitzen* dutenac, ceinétan ereiten baita hitza: baina ençun dutenean, bertan ethorten da Satán, eta kencen du hayén bihotzétan erein cen hitza.

16 Eta hauc dirade halaber leku harriçuetara *hacia* *recebitzen* dutenac: eta ençun dutenean hitza, bertan bozcariorequin *recebitzen* duté hura.

17 Eta eztuté erroric berac baithan, baina iraute gutitaco dirade: guero heltzen denean tribulationeric edo persecutioneric hitzagatic, bertan scandalizatzen dirade.

18 Eta hauc dirade elhorri artera hacia recebitzen dutenac, hauc dirade, *diot*, hitza ençuten dutenac:

19 Baina mundu hunetaco ansiéc, eta abra-stassunezco enganioac, eta berce gaucetaco guhiciéc barneraric ithotzen duté hitza, eta fructu gabetzen da.

20 Eta hauc dirade lur onera hacia recebitu dutenac, ceinéc hitza ençuten baituté, eta recebitzen, eta fructu ekarten, batac hoguey eta hamar, eta berceac hiruroguey, eta berceac ehun.

21 Erran ciecén halaber, Ala candela ekarten da gaitzurupean, edo ohapean eçar dadinçát? eza candelerean eçar dadinçát?

22 Ecen ezta deus secreturic aguerturen eztenic, edo estal ahal daitenic: baina campora ethorri *behar da*.

23 Baldin nehorc ençuteco beharriric badu, ençun beça.

24 Guehiago erran ciecén, Gogo auçue cer ençuten duçuen: cer neurritz neurturen baituçue, neurturen çaiçue, eta emendaturen çaiçue, çuey ençuten duçuenoy.

25 Ecen duenari, emanen çayó: eta deusic ez-tuenari, duena-ere edequiren çayó.

26 Guehiago erraiten çuen, laincoaren resu-má da, guiçón hacia lurrera egotziric gau eta egun lo etzaten eta iaiquiten liçaten baten ançora,

27 Eta hacia ilkiten eta hatzen licén, harc etz-aquiala nola.

28 Ecen bere buruz lurrae fructu ekarten du, behin belhar, guero buru, guero ogui bihi be-thea buruän.

29 Eta aguertudenean fructua, bertan *guiçonac* du ecarten iguiteyá: ceren prest baita uztá.

30 Guero cioen, Cer irudi duela erranen dugu Iaincoaren resumác? edo cer comparationez comparaturen dugu hura?

31 *Hura da* mustarda haci bihi bat beçala, cein lurrean ereiten denean, baita lurrean diraden haci gucietaco chipiena:

32 Baina erein den ondoan, goratzen da, eta *berce* belhar gucietaco handiena eguiten da: eta adar handiac eguiten ditu, *hala* non ceruco choriéc ohatzeac eguin ahal baititzaqueizte haren itzalean.

33 Eta anhitz hunelaco comparationez tractatzen cerauen hitza, ençun ahal ciroitenaren araura.

34 Eta comparatione gabe etzayen minçatzen: baina appartean bere discipuluéy declaratzen cerauzten gauça guciac.

35 Eta erran ciecén egun hartan, arrastu cenean, Iragan gaitecen *uraren* berce aldera.

36 Eta populua utziric har ceçaten hura unci-an cen beçala: baina berce uncitchoac-ere baciraden harequin.

37 Orduan altcha cedin haice buhumba handi bat, eta bagác sartzen ciraden uncira, *hala* non ia bethatzen baitzén.

38 Eta hura unciaren guibeleco aldean cetzan

lo bururdi baten gainean: orduan iratzartzen duté, eta diotsate, Magistruá, eztuc ansiaric ceren galduac goacén?

39 Eta iratzarri cenean mehatcha ceçan haicea, eta erran cieçón itsassoari, Ichil adi, eta guldí adi. Orduan cessa cedin haicea, eta tranquillitate handi eguin cedin.

40 Eta erran cieçén, Cergatic çarete horrela icior? nola eztuçue federic?

41 Eta ici citecen icidura handiz: eta erraiten çutén elkarren artean, Baina nor da haur, haiceac eta itsassoac-ere obeditzen baituté?

CAP. V.

2 *Demoniatua sendatzen.* 7 *Deabruac Christ eçagutzen.*

9 *Legionea.* 13 *Deabruac permissionerequin urdétara sartzen.* 25 *Odol iariatzez eri cen emaztea.* 26

Haren dispendio medicuetan eguina. 34 *Haren fede.*

39 *Lo datzala erraiten hil denaz.* 41 *Iáirus-en alaba resuscitatzen.*

ETA ethor citecen itsassoaren berce aldera, Gadarenoén comarcara.

2 Eta ilki cenean uncitic, bertan aitzinera ethor cequión thumbétaric spiritu satsua çuen guiçóm bat:

3 Çeinec bere egoitea baitzuen thumbétan, eta cadenaz-ere nehorc ecin esteca ciroen.

4 Ceren anhitzetan cepoz eta cadenaz estecatu içan cenean, hauts baitzitzan cadenác, eta çatica cepoac: eta nehorc ecin ceba ceçaqueen.

5 Eta bethiere egun eta gau mendiétan eta thumbétan cen oihuz cegoela, eta bere buruäri harriz ceraunsala.

6 Eta ikussi çuenean Iesus urrundanic, laster eguin ceçan eta gur cequiön :

7 Eta oihuz voz goraz erran ceçan, Cer duc hire eta ene artean, Iesus Iainco subiranoaren Semea ? adiuratzen aut Iaincoaren *partez* ezneçacan tormenta.

8 (Ecen erraiten ceraucan, Ilki adi spiritu satsúa, guiçón horrenganic.)

9 Orduan interroga ceçan hura, Nola *duc* hire icena ? Eta ihardets ceçan, cioela, Legio *diät* icen : ecen anhitz gaituc.

10 Eta othoitz handi eguiten ceraucan, ezlitzan igor comarca hartaric campora.

11 Eta cen han mendi aldean urdalde handibat alha cenic.

12 Eta othoitz eguin cieçoten deabru *hec* guciéc, cioitela, Igor gaitzac urdétara, hetara sar gaitecençát.

13 Eta *permetti* ciecén bertan Iesusec. Eta ilkiric spiritu satsuac sar citecen urdétara, eta oldar cedin urdaldea gainetic beheraitsassora (eta baciraden bi millaren inguruä) eta itho citecen itsassoan.

14 Eta urdeac bazcatzen cituztenéc ihes eguin ceçaten, eta ekar citzaten berriac hirira eta campoétara : Orduan ilki citecen ikustera cer eguin içan cen.

15 Eta ethorten dirade Iesusgana, eta ikusten

duté demoniatu içan cena iarriric eta veztituric eta cençaturic, legionea ukan çuena *diot*: eta ici citecen.

16 Eta *haur* ikussi çutenéc erran cieçén hæy, nola demoniatuari heldu içan çayón, eta urdéz.

17 Orduan *hec* has cequizquión othoitz eguiten parti ledin hayén comarquétaric.

18 Eta hura sarthu cenean uncira, othoiztez çayón demoniatu içan cena harequin licén.

19 Baina Iesusec etzieçón permitti, aitzitic erran cieçón, Habil eure etcherát eurétara, eta conta iecec cein gauça handiac launac eguin drauzquián, eta *nola* hiçaz pietate ukan duen.

20 Ioan cedin bada, eta has cedin predicatzen Decapolisen cein gauça handiac eguin cerautzan Iesusec: eta guciéc miresten çutén.

21 Eta iragan cenean Iesus uncian berriz berce aldera, populu handi bil cedin harengana, eta cen itsas bazterrean.

22 Eta huná, ethor cedin synagogaco principal Iáirus deitzen cem bat, eta ikussi çuenean hura, egotz ceçan bere buruä haren oinétara.

23 Eta othoitz handi eguiten ceraucan, cioela, Ene alabatchoa hurrenean duc: *othoitz eguiten drauát*, ethor adin, eta eçar ditzán escuac haren gainean, senda dadinçát eta vici den.

24 Eta ioan cedin *Iesus* harequin, eta populu handi çarreyón, eta hertsen çutén.

25 Eta emazte bat cen odol iariatzea hamabi urthe *hetan* çuenic:

26 Eta anhitz suffritu ukan çuen anhitz medi-

cutaric, eta berea gucia despendatu çuen, eta e-
tzen deus probetchatu, baina gaizcoatuago i-
çan cen.

27 Hura Iesusez minçatzen ençunic, ethor
cedin gendetzean guibeletic, eta hunqui ceçan
haren arropá.

28 Ecen erraiten çuen, Baldin haren abilla-
menduac hunqui baditzat ber, sendaturen naiz.

29 Eta bertan agor cedin haren odol ithurria :
eta sendi ceçan bere gorputzean sendatu cela
plaga hartaric.

30 Eta bertan Iesusec bere baithan eçaguturic
harenganic ilki içan cen verthutea, itzuliric gen-
detzean, erran ceçan, Norc hunqui ditu ene a-
billamenduac ?

31 Eta erran cieçoten bere discipuluec, Bada-
cussác gendetzeac hertsen auela, eta dioc, Norc
hunqui nau ?

32 Eta inguru behatzen çuen, haur eguin çue-
na ikus leçançát.

33 Eta emaztea beldurric eta ikararic, nola
baitzaquian hura baithan eguin içan cena, ethor
cedin, eta egotz ceçan bere buruã haren aitz-
nera, eta erran cieçón eguia gucia.

34 Eta hare erran cieçón, Alabá, eure fedea
salvatu au, habil baquerequin, eta aicén sendo
eure plagatic.

35 Oraino hura minço cela ethor citecen *ba-
tzu* synagogaco principalarenetic, cioitela, Hire
alabá hil due, cergatic fatigatzen due Magi-
strua ?

36 Eta Iesusec erraiten cen hitz haur ençun çuen beçain sarri, diotsá synagogaco principalarri, Eztuála beldurric, sinhetsac solament.

37 Eta etzeçan permitti nehor iarreiqui lequión Pierris, eta Iacques, eta Ioáñnes Iacquesen anayea baicen.

38 Guero ethor cedin synagogaco principalarren etchera, eta ikus citzan tumultoa, eta nigarrez ceudenac, eta dolu handi ekarten çutenac.

39 Eta sarthuric dioste, Cergatic tormentatzen çarete, eta nigarrez çaudete? nescatchá ezta hil, baina lo datza.

40 Eta irriz ceuden harçaz: baina hare guciac idoquiric campora, har citzan nescatcharen aitá eta amá, eta harequin ciradenac, eta sartzen da nescatchá cetzan lekura.

41 Eta harturic nescatcharen escua, diotsá, Talithá-cúmi: erran nahi baita, Nescatchá (hiri diosnat) iaiqui adi.

42 Eta bertan iaiqui cedin nescatchá, eta baçabilan: ecen hamabi urthetacoa cen: eta span tamendu handiz spanta citecen.

43 Eta haguitz manatu ukan ditu, nehore haur ezlaquian: eta erran ceçan iatera nescatchari eman lequión.

CAP. VI.

2 *Christ bere herrian ez recebitzen.* 3 *Baina harçaz dirade scandalizatzen.* 6 *Nazarenoén incredulitatea.* 7 *Apostoluac igorten.* 12 *Emendamendua.* 13 *Oliostatzea.* 17 *Ioannes presoner equin.* *Herodiás.* 20 *Heródes Ioannesen beldur.* 27 *Ioannesi buruá edequi.* 29 *Haren gorputza ohortzi.* 30 *Apostoluac predicatzetic itzuli.* 35 *Borz oguiezco miraculua.* 48 *Apostoluén itsassoco tormentá.* 49 *Fantasma.* 50 *Fedea.* 56 *Eriac sendatu.*

GUERO parti cedin handic, eta ethor cedin bere herrira, eta baçarreitzan bere discipuluac.

2 Eta ethorri cenean Sabbathoa, has cedin synagogán iracasten, eta ençuten çutenétaric anhitzec miresten çutén, cioitela, Nondic huni gauça hauc? eta ceric da huni eman içan çayón sapientia haur, eta are hunelaco verthuteac hunen escuz eguiten baitirade?

3 Ezta haur charpanter? Mariaren seme, Iacquesen eta Iosésen eta Iúdaren eta Símonen anaye? eztirade hunen arrebac-ere hemen gu baithan? Eta scandalizatzen ciraden hartan.

4 Eta erraiten cerauen Iesusec, Ezta Prophe-ta bat desohoratzen bere herrian, eta ahaidén artean, eta bere etchean baicen.

5 Eta ecin equin çuen han verthuteric batre, cembeit eri bakoitz, escuac hayén gainean eçarriric, senda baitzitzan baicen.

6 Eta miraz cegoén hayén incredulitateagatic, eta inguratzen cituen burguác inguru, iracasten ari cela.

7 Orduan dei citzan hamabiac, eta has cedin hayén igorten birá: eta eman ciecén bothere spiritu satsuén gainean.

8 Eta mana citzan ezleçaten deus har bidecotzát, makila hutsa baicén: ez maletaric, ez o-guiric, ez diruric guerricoan.

9 Baina sandaleac iaunciac lituzten eta birá arropaz ezlitecen vezti.

10 Eta erraiten cerauen, Non-ere sarthuren baitzarete etche batetara, çaudete han handic ilki arterano.

11 Eta norc-eré recebituren ezpaitzaituzté, eta çuec ez ençunen, handic partitzean, iharros eçaçue çuen oinén azpico errhautsa, testimonia-getan hayén contra. Eguiaz diotsuet, emequia-go tractatuac içanen diradela Sodomacoac eta Gomorrhacoac iudicioco egunean, ecen ez hiri hura.

12 Eta *hec* partituric predicatzen çutén *batbedera* emenda ledin.

13 Eta deabru anhitz campora egoizten çutén: eta unctatzen çutén olioç anhitz eri, eta sendatzen cituztén.

14 Eta ençun ceçan regue Heródeseç minçatzen (ecen haren icena cen famatua) eta erran ceçan, Ioáñnes batheyatzen ari cena, resuscitatu içan da hilétaric, eta halacotz verthutéç obratzen duté hartan.

15 Bercéc cioiten, Elías da: Eta bercéc cioiten, Propheta da, edo Prophetétaric bat beçalaco.

16 Bada *hori* ençunic Heródeseç dio, Haur da

Ioáñnes nic buruã edequi draucadana, hura resuscitatu da hilétaric.

17 Ecen Heródes hunec *gende* igorriric har ceçan Ioannes, eta esteca ceçan presoindeguian, Herodiás bere anaye Philípporen emaztearen causaz, ceren hura emazte hartu baitzuen.

18 Ecen erraiten ceraucan Ioáñnesec Heródesi, Eztuc sori eure anayeren emaztea duán.

19 Halacotz Herodiás ayher çayón, eta hil eraci nahi çuen, baina ecin ceçaqueen.

20 Ecen Heródes beldur çayón Ioáñnesi, eçaguturic ecen hura *cela* guiçón iustoa eta saindua, eta ohore ekarten ceraucan: eta hura ençunic anhitz gauça eguiten çuen, eta gogotic hura ençuten çuen.

21 Bada egun carazcoa ethorri cenean, Heródesec bere sor eguneco banqueta eguiten cerauenean principiéy eta capitainéy eta Galiléaco principaléy :

22 Eta sarthuric Herodiásen alabá dançatu cenean, eta Heródesi eta harequin mahainean iariric ceudenéy atseguin eguin cerauenean, Reguec diotsá nescatchari, Esca aquit cer-ere nahi baitun, eta emanen draunat.

23 Eta cin eguin cieçón : Escaturen atzaitandan gucia emanen draunat, neure resumaren erdirano.

24 Eta harc ilkiric erran cieçón bere amari, Cerescaturen naiz? Eta harc erran ceçan, Ioáñnes Baptistären buruären.

25 Eta bertan sarthuric affectionatuqui Rø-

guegana, esca cequiön, cioela, Nahi diát orain bertan eman dieçadán platean Ioáñnes Baptístären buruä.

26 Eta Reguec haguitz tristeturic, cinagatic eta harequin mahaineaniarriric ceudenacgatic, eztu iraitzi nahi ukan.

27 Eta bertan Reguec, igorriric borreroa, mana ceçan ekar ledin haren buruä : harc bada ioanic edequi cieçón buruä presoindeguian.

28 Eta ekar ceçan haren buruä platean, eta eman cieçón hura nescatchari, eta nescachác eman cieçón bere amari.

29 Eta *hori* ençunic haren discipuluac ethor citecen, eta eramán ceçaten haren gorputza, eta eçar ceçaten thumbán.

30 Eta bil citecen Apostoluac Iesusgana, eta conta cieçoten eguin eta iracatsi çutén gucia.

31 Eta erran cieçén, Çatozte ceuróc appart leku desertu batetara, eta reposa çaitezte guti bat: ecen anhitz ciraden ethorten eta ioaiten ciradenac : eta iateco aicinaric-ere etzutén.

32 Ioan citecen bada leku desertu batetara unçian appart :

33 Baina ikus citzan populuac ioaiten, eta eçagut ceçaten hura anhitzec : eta oinez hiri guciataric laster eguin ceçaten hara, eta aitzin cequiztén hæy, eta bil citecen harengana.

34 Orduan ilkiric ikus ceçan gendetze handia Iesusec, eta compassione har ceçan heçaz : ecen ardi artzain gabeac beçala ciraden : eta has cequiön anhitz gauçaren iracasten.

35 Eta nola ia berandua baitzén, ethorri içan çaiçcan bere discipuluac, erraiten çutela, Desertu due leku haur, eta ia berandua due :

36 Eyec congít, inguruco herrietarát eta burguëtarát ioanic, berén ogui eros deçatençát: e-cen cer ian deçaten eztié.

37 Eta hanc ihardesten çuela erran ciecén, Eye-çue çuec iatera. Orduán diotsate, *Ala* ioanic erossiren dugu ber-ehun dineroren oguia, eta emanen drauegu iatera ?

38 Eta hanc dioste, Cembat ogui dituçue ? çoazte eta ikar eçaçue. Eta iaquin dutenean dioite, Borz, eta bi arrain.

39 Orduan mana citzan, iar eraci litzaten guciac mahaintaraz belhar pherde gainean.

40 Eta iar citecen arencaz, ehuná, eta berroguey eta hamarná.

41 Eta borz oguiac eta bi arrainac hartu cituenean, beguiac cerurát althaturic, gratiác renda citzan, eta hauts citzan oguiac: eta eman cietzén bere discipuluéy, hæy aitzinera eçar litzençát: eta bi arrainac parti cietzén guciéy.

42 Eta ian ceçaten guciéc, eta ressasia citecen.

43 Eta goiti ceçaten çathiétaric hamabi sasquitara, eta arrainétaric *cerbait*.

44 Eta ian çutenac ciraden borz milla guiçonen inguruä.

45 Guero bertan bere discipuluac sar eraci citzan uncira, eta aitzinean ioan eraci *itsassoaren* berce aldera Bethsaïdá alderát, berac populuari congít lemon bizquitartean.

46 Eta hec igorri cituenean, mendira ioan cedin othoitz eguitera.

47 Eta arrastu cenean, uncia cen itsassoaren erdian, eta hura bera leihorrean.

48 Eta ikus ceçan pena çutela, aurthiquiten: (ecen haice-contra çutén) eta gauären laurgarren veilla irian ethor cedin hetara, itsas gainez çabilala: eta nahi cituen hec iragan.

49 Baina hec hura ikussiric itsas gainez çabilala, uste çutén fantosma bat cela: eta oiha eguin ceçaten.

50 Ecen guciéc ikusten çutén hura, eta trubla citecen: baina bertan minça cequién, eta erran cieçén, Sporça çaitetzte, ni naiz, etzaretela beldur.

51 Orduanigan cedin hetara uncira: eta sossega cedin haicea: non are tinquetz spantago baitzitecen berac baithan, eta mirets ceçaten.

52 Ecen etzutén aditu oguiéz *eguin içan cena* ceren hayén bihotza gogortua baitzén.

53 Eta berce aldera iragan ciradenean, ethor citecen Genesaréthco lurrera, eta portu har ceçaten.

54 Eta uncitic ilki ciradenean, bertan eçagut ceçaten hura.

55 Eta laster eguin çutenean inguruco comarca hura gucia, has citecen ohetan erién ekarten, non cela hura ençuten baitzutén, *hara*.

56 Eta nora-ere sar baitzedin burguëtara, edo hiriétara, edo parropioétara, placétan eçarten cituztén eriac, eta othoitz eguiten ceraucaten haren arropa ezpaina berere hunqui leçaten: eta hunquitzen çutén guciac sendatzen ciraden.

CAP. VII.

2 *Escuac ikuci gaberie iatea.* 4, 8 *Guiçonén manamenduac eta doctriná.* 10 *Aitametaratco eguimbidea.* 15 *Nehor satsutzen dutén gauçac cein.* 21 *Bihotzetie heldu diraden gauçac.* 25 *Khananea.* 27 *Haourrén oguia.* 32 *Gor eta mothel cena sendatu.* 36 *Iesus laudatu eta magnificatu.*

ORDUAN bil citecen harengana Phariseuac, eta Ierusalemetic ethorri içan ciraden Scriba batzu.

2 Eta *hec* ikussiçutenean haren discipuluétarie batzuc escu communez (erran nahi baita, ikuci gabéz) iaten çutela oguia, arrangura citecen.

3 Ecen Phariseuéc eta Iuduguciéc, maiz escuac ikuciric baicen, eztuté iaten, aitzinecoen ordenancac eduquiten dituztela.

4 Eta merkatutic *itzultzén diradenean*, ikuciac ezpadirade, eztuté iaten. Anhitz berce gauçaric-ere bada beguiratzeco hartu dutenic, nola baitirade goporrén ikutzeac, eta cubenac, eta cobrezo uncienac, eta ohenac.

5 Guero interrogatzen duté Phariseuéc eta Scribéc, Cergatic hire discipuluac eztabiltza aitzinecoen ordenancén araura, baina escuac ikuci gabe iaten duté oguia ?

6 Baina harc ihardesten çuela erran ciecén, *Segurqui ungui prophetizatu ukan du Esaiasec çueçaz hypocritoç, scribatua den beçala*, Populu hunec ezpainezohoratzen nau, baina hayén bihotza urrun da eneganic.

7 Baina alferretan cerbitzatzen nauté, iraca-

sten dituztela doctrinatzat guizonen manamenduac.

8 Ecen Iaincoaren manamendua utziric, guizonen ordenançá eduquiten duçue, *hala nola*, euben eta goporrén ikutzeac: eta hunelaco berce gauçaric anhitz eguiten duçue.

9 Erraiten cerauen halaber, *Ungui nombait* iraitzen duçue Iaincoaren manamendua, çuen ordenançá beguira deçaçuençát.

10 Ecen Moysésec erran du, Ohora itzac eure aitá eta eure amá: eta, Aitá edo amá maradicturen duena, herioz hil bedi.

11 Baina çuec dioçue, Baldin norbeitec aitari edo amari baderró, *Eneganic içanen den* corbana (erran nahi baita donoa) probetchaturen çaic, *hoguen gabe date hura*.

12 Eta eztuçue permittitzen harc deus guehigoric eguin dieçón bere aitari edo bere amari:

13 Ezdeusten duçuela Iaincoaren hitza *ceuroc* ordenatu duçuen ordenançáz: eta hunelaco berce gauçaric anhitz eguiten duçue.

14 Guero deithuric populu gucia beregana, erran ciecén, Beha çaquizquidate guciac, eta adi eçaçue.

15 Ezta deus guizonaren campotic, hura balthan sartzen denic, hura satsu ahal deçaquenic: baina hareganic ilkiten diraden gauçac dirade, guizoná satsutzen dutenac.

16 Nehorc ençuteco beharriric badu, ençun beça.

17 Guero etchean sarthu cenean populutic re-

tiraturic, interroga ceçaten bere discipuluéc comparationeaz.

18 Eta dioste, Horrela çuec-ere adimendu ga-be çarete? Eztuçue aditzen, eeen campotic guiçoná baithan sartzen diradenétaric deusec ecin hura satsu deçaquela?

19 Ecen ezta sartzen haren bihotzera, baina sabelera, eta ilkiten da campora retreitera, chahutzen dituela vianda guciac.

20 Ciosten bada, Guiçonaganic ilkiten dena da, guiçoná satsutzen duena.

21 Ecen barnetic, guiçonén bihotzetic ilkiten dirade pensamendu gaichtoac, adulterioac, paillardicác, hiltzecác,

22 Ohoínqueriác, avaritiác, gaichtaqueriác, enganioa, insolentia, bekaizteria, gaitzerraitea, superbiá, erhotassuna:

23 Gaichtaqueria hauc guciac barnetic ilkiten dirade, eta satsutzen duté guiçoná.

24 Eta handic iaiquiric ioan cedin Týreco eta Sidóngo comarquetarát: eta etche batetan sarthuric, etzuen nahi nehorc iaquin leçan: baina ecin estali içan da.

25 Ecen harçaz ençunic emazte batec, ceinen alabatchoac baitzuen spiritu satsua, ethorriric egotz ceçan bere buruä haren oinétara,

26 (Eta emaztea cen Grec, nationez Syrophénissiana) eta othoitz eguiten ceraucan campora egotz leçan deabrua haren alabaganic.

27 Eta Iesusec erran cieçón, Utzan behin haourrac ressasia ditecen: eeen eztun gauça bidez-

coa haourrén oguiaren hartzea, eta chakurréy egoiztea.

28 Eta hare ihardets ceçan, eta erran cieçón, Hala duc launá: badaric-ere chakurréc iaten dié mahain azpian haourrén appurrétaric.

29 Orduan erran cieçón, Hitz horrengatic ohá, ilki dun deabrua hire alabaganic.

30 Eta ioan içan cenean bere etchera, eriden ceçan deabrua ilki cela, eta alabá ohe gainean cetzala.

31 Guero partituric Týreco eta Sidóngo quarterétaric, ethor cedin Galiléaco itsassora, Decapolisco comarquén arteaz.

32 Orduan presentatzen draucate gor nequez minço cem bat, eta othoitz eguiten escua gainean eçar lieçón.

33 Eta hura gendetzetic appart harturic, eçar citzan bere erhiac haren beharriétan: eta thu e-guinic, hunqui ceçan haren mihia.

34 Guero cerurat beguiac altchaturic suspirio eguin ceçan, eta erran cieçón, Ephphatá, erran nahi baita, Irequi adi.

35 Eta bertan irequi citecen haren beharriac, eta lacha cedin haren mihico etchequidurá, eta minço cen claroqui.

36 Eta mana citzan nehori ezlerroten: baina cembat-ere hare defenda baitziécén, unguiz guehiago publicatzen çutén.

37 Eta guciz miraculu esten çutén, cioitela, Ungui gauça guciac eguin ditu: gorréy ençun eraciten draue, eta mutuac minça eraciten ditu.

CAP. VIII.

5 Çazpi oguiezco miraculua. 11 Phariseuac signo esquez egon. 15 Phariseuén eta Herodianoén altchagarria. 22 Itsua sendatzen. 27 Christezco reputationea. 29 Iesus dela Christ. 31 Christec bere passionea aitzinetic declaratzen. 33 Pierris Satán deitzen. 34 Christi iarreiquirea, Crutzearen ekartea. 35 Viciaren salvatzea eta galtzea. 38 Christez ahalque icatea.

EGUN hetan, gucizco gendetze handia cen beçala, eta ezpaitzutén cer ian leçaten, dei citzan beregana Iesusec bere discipuluac, eta erran cieçén,

2 Compassione dut populuaz: ecen ia hirur egun du enequin daudela, eta eztuté cer ian deçaten.

3 Eta baldin igor baditzat baruric *cein* bere etcherát, flacaturendirade bidean: ecen horietaric batzu urrundanic ethorri ican dirade.

4 Eta ihardets cieçoten bere discipuluéc, Non dic hauc hemen nehorc ressasia ahal litzaque oguiz desertuan?

5 Eta interroga citzan, Cembat ogui dituçue? Eta hec erran ceçaten, Çazpi.

6 Orduan mana ceçan populua iar ledin lurrean: eta harturic çazpi oguiac, gratiác rendatu eta, hauts citzan, eta eman cietzén bere discipuluéy, presenta litzatençát: eta presentatu ciztutén populuaren aitzinean.

7 Bacituztén halaber arrain guti batzu, eta gratiác rendaturic, erran ceçan hec-ere presenta litzaten.

8 Ian ceçaten bada, eta ressasia citecen: eta altcha citzaten çathi soberatuétarie çazpi sasquitara.

9 Eta ian çutenac ciraden laur millaren inguruä, guero eman cieçén congit.

10 Eta bertan uncira sarthuric bere discipuluequin, ethor cedin Dalmanuthá bazterrétara.

11 Eta ethor citecen Phariseuac, eta has citecen harequin iharduquiten, hari cembeit signoren cerutic galdez çaizcala, hura tentatzen çutela.

12 Orduan barnadanic bere spirituan suspirio eguinic, erran ceçan, Cergatic generatione haur signo galdez dago? eguiaz diotsuet generatione huni signoric etzayola emanen.

13 Eta hec utzirie, uncian berriz sarthuric iragan cedin berce aldera.

14 Eta ogui hartzera *discipuluéy* ahanz cequién: eta ogui bat baicen etzutén berequin uncian.

15 Eta mana citzan, cioela, Gogo auçue eta beguira çaitetzte Phariseuén altchagarritic, eta Heródesen altchagarritic.

16 Eta baciharducaten elkarren contra, cioitela, Ceren oguiric eztugun *da hori*.

17 Eta *hori* eçagutu çuenean Iesusec, erran cieçén, Cer diharducaçue, ceren oguiric eztuçuen? oraino eztuçue consideratzen ez aditzen? oraino gogortua duçue çuen bihotza.

18 Beguiac dituçuelaric, eztacussaçue? eta beharriac dituçuelaric, eztançuçue? eta etzarete orhoit?

19 Borz oguiac hautsi nerauztenean borz milla *guiçonéy*, cembat sasqui çathiz beneric altchatu centuzten? Diotsate, Hamabi.

20 Eta çazpiac laur milla *guiçonéy* hautsi nerauztenean, cembat sasqui çathiz betheric altchatu centuzten? Eta hec erran cieçoten, Çazpi.

21 Eta erran cieçén, Nola eztuçue aditzen?

22 Eta ethor cedin Bethsaidára: eta presenta cieçoten itsu bat, eta othoitz ceguioten, hura hunqui leçan.

23 Orduan itsuaren escua harturic, eramán ceçan burgutic campora: eta haren beguiétara thu eguinic, eta escuac haren gainean eçarriric, interroga ceçan, deus balacussanez.

24 Eta *harc* beguiac altchaturic erran ceçan, Badiacusquiát *guiçonac*, ecen ohartzen nitziayec arboreac diruditela dabiltzala.

25 Guero berriz eçar citzan escuac haren beguién gainean, eta *berriz* goiti beha eraci cieçón: eta senda cedin, eta ikusten cituen urrundanic-ere claroqui guciac.

26 Orduan *Iesusec* igor ceçan hura bere etcherát, cioela, Ezadila burgura sar, eta nehoriz ezterroala burguän.

27 Eta Iesus eta haren discipuluac *handic* ilkiric ethor citecen Philippporen Kesaréa *deitzen deneco* burguëtara: eta bidean interroga citzan bere discipuluac, ciostéla, Nor naicela ni dioite *guiçonéc*?

28 Eta hec ihardets ceçaten, Ioáñnes Baptistá, eta bercéc Elías, eta bercéc Prophetétarie bat.

29 Orduan harc dioste, Eta çuec ni nor naice-la dioçue ? Eta ihardesten duela Pierrisec diot-sá; Hi aiz Christ.

30 Orduan debeta citzan mehatchurequin ne-hori *hura* ezlerroten harçaz.

31 Eta has cedin hayén iracasten, ecen behar cela guçonaren Semeac anhitz suffri leçan, eta reprobá ledin Ancianoéz, eta Sacrificadore prin-cipaléz, eta Scribéz, eta hil ledin, eta hereneco e-gunean resuscita ledin.

32 Eta claroqui propos hunez minçatzen cen. Orduan apparta ceçan Pierrisec, eta has cequi-ón reprotchatzen.

33 Eta harc itzuliric, eta bere discipuluetarát behaturic reprotcha ceçan Pierris, cioela, Gui-belerát adi eneganic Satán: ecen eztituc aditzen laincoaren diraden gauçac, baina guçonén *di-radenac*.

34 Guero populua beregana deithuric bere di-scipuluequin, erran ciecén, Norc-eré nahi bai-tu ene ondoan ethorri, renuntia beça bere bu-ruáz, eta har beça bere crutzea, eta berrait niri.

35 Ecen norc-eré nahi ukanen baitu bere vi-cia salvatu, galduren du *hura*: baina norc-eré galduren baitu bere vicia enegatic eta Evange-líoagatic, salvaturen du *hura*.

36 Ecen cer probetchu du guçonac, baldin mundu gucia irabaz badeça, eta bere arimá gal badeça ?

37 Edo cer emanen du guçonac bere arima-ren recompensamendutan ?

38 Eeen norc-eré ahalque içanen baita niçaz eta ene hitzéz generatione adultera eta bekatore hunetan, guiçonaren Semea-ere ahalque içanen da harçaz, dathorrenean bere Aitáren glorián Aingueru sainduequin.

CAP. IX.

2 *Christec transfiguratzén.* 7 *Hari behatzera hodeyetic manatzen.* 11 *Elias, Ioáñnes Baptistá.* 17 *Demoniatua.* 23 *Sinhestea.* 29 *Othoitzá eta barura.* 31 *Christec bere passionea aitzinetic erraiten.* 36 *Haur bat besoétara hartzen.* 41 *Christen icenean emaittea.* 43, 45, 47 *Scandalizatzen duen escuaz, oinaz eta beguiaz.* 44 *Hiltzen ezten harraz.* 50 *Baquez içateco.*

ERRAITEN cerauen halaber, Eguiaz erraiten drauçuet, ecen badiradela hemen present diradenotarie batzu, herioa dastaturen ezutenic, Iaincoaren resumá bothererequin ethorric dacusqueiteno.

2 Eta sey egunen buruän har citzan Pierris, eta Iacques eta Ioáñnes, eta eraman citzan mendi gora batetara appart hec berac, eta transfigura cedin hayén aitzinean.

3 Eta haren abillamenduac argui citecen, eta haguitz churit elhurra beçala, halaca non bolacalec lurraren gainean ecin hain churi eguin bailéçaque.

4 Guero aguer cequién Elías Moysésequin, eta minço ciraden Iesusequin.

5 Orduán Pierrisec hitza harturic diotsá Iesusi,

Magistruá, on duc gu hemen garén: eguin ditzagun bada hirur tabernacle, bat hire, eta bat Moysésen, eta bat Eliásen.

6 Eta cer minço cen etzaquian: ecen icituac ciraden.

7 Eta eguin cedin hodey bat hece stali cituenic: eta ethor cedin voz bat hodeyetic, cioela, Haur da ene Semé maitea: huni beha çaquizquote.

8 Eta bertan inguru behaturic, etzeçaten ikus nehor guehiagoric, Iesus bera baicen berequin.

9 Eta hec menditic iausten ciradela, mana citzan, nehorri ezlietzoten erran ikussi cituztén gauçac, guiçonaren Semea hilétaric resuscitatu licenean baicen.

10 Eta *hec* erran haur eduqui ceçaten berac balthan, elkarrri galde eguiten ceraucatela, cer erran nahi çuen, hilétaric resuscitatze hanc.

11 Guero interroga ceçaten, cioitela, Cergatic dioite Scribéc ecen Eliás lehen ethorri behar dela?

12 Eta hanc ihardesten çuela erran ciecén, Segur Eliasec lehen ethorriric bere staturaco ditu gauça guciac: eta scribatua den beçala guiçonaren Semeaz, *behar da* anhitz suffri deçan, eta ezdeusetan eduqui dadin.

13 Baina erraiten drauçuet ecen Eliás ethorri çan dela, eta hari eguin nahi ceraucaten gucia, eguin draucatela, harçaz scribatua den beçala.

14 Eta discipuluétara ethorriric, ikus ceçan gendetze handi bat hayén inguruän, eta Scribéc hequin ciharducatela.

15 Eta bertan gendetze gucia, hura ikussiric, spanta cedin: eta *harengana* laster eguinez saluta ceçaten.

16 Orduan interroga citzan Scriba hec, Cer diharducaçue çuen artean?

17 Eta ihardesten çuela gendetzecoétaric bateg, erran ceçan, Magistruá, ekarri diát neure semea hiregana, ceinec baitu spiritu mutu bat.

18 Eta non-ere har baiteça, çathicatzen dic: eta orduan haguna diarioc, eta garrascots bere hortzez eguiten dic, eta eyarthu dihoac: eta erran diraueát hire discipuluéy egotz leçaten campora, eta ecin eguin dié.

19 Eta harc ihardesten çuela erran ceçan, O natione sinheste gabea, noizdrano finean çuequin içanen naiz? noizdrano finean supportaturen çaituztét? ekar çue hura enegana.

20 Orduan ekar ceçaten harengana: eta ikussi çuenean, bertan spirituac çathica ceçan hura, eta lurrera eroriric iraulzcatzen cen haguna lariola.

21 Orduan interroga ceçan *Iesusec* haren aitá, Cembat demborá du haur heldu çayola? Eta harc diotsá, Haourra-danic.

22 Eta anhizetan sura egotzi dic eta urera, deseguin leçançát: baina deus ahal badaguic, hel aquigu, guçaz compassione harturic.

23 Eta *Iesusec* erran cieçón, Baldin hori sinhets ahal badeçac, gauça guciac ditue possible sinhesten duenaren.

24 Eta bertan haourraren aitác oihuz cegoela

nigarrequin erran ceçan, Sinhesten diát, Iauná, hel aquio ene incredulitateari.

25 Eta ikussiric Iesusec ecen populua lasterca elkarganätzen cela, mehatcha ceçan spiritu satsua, ciotsala, Spiritu mutuá eta gorrá, nic aut manätzen, Ilki adi horrenganic, eta guehiagoric ez adila sar hori baithan.

26 Eta *spiritua* oihu eguinic eta hura gaizqui çathicaçuric, ilki cedin: eta *haourra* hila beçalaca cedin, *hala* non anhitzec erraiten baitzutén ecen hil cela.

27 Baina Iesusec harén escua harturic, chuchent ceçan hura, eta iaiqui cedin.

28 Eta etchean sarthu cenean, bere discipuluéc interroga ceçaten appart, Cergatic guc hura ecin campora egotzi dugu?

29 Eta erran ciecén, *Deabru* mota hura bercela ecin ilki daite orationez eta barurez baicen.

30 Eta handic ilkiric, elkarrequin çabiltzan Galiléan gaindi: eta etzuen nahi nehore iaquin leçan.

31 Ecen iracasten cituen bere discipuluac, eta ciosten, Guiçonaren Semea livraturen da guiçonén escuétara, eta hilen duté: baina hilic, hereneco egunean resuscitaturen da.

32 Baina hec erran haur etzutén aditzen, eta beldur ciraden haren interrogatzera.

33 Eta ethor cedin Capernaümera: eta etche-
ra cenean, interroga citzan, Cer bidean ihardu-
quiten cenduten elkarren artean?

34 Eta hec ichil citecen: ecen elkarren contra

iharduqui çutén bidean, cein cen berceac baino handiagoa.

35 Eta iarri cenean, dei citzan hamabiac, eta erran cieçén, Baldin nehor lehen içan nahi bada, gucietaco azquenén içanen da, eta gucien cerbitzari.

36 Eta haourtcho batharturiceçar ceçan hayén artean, eta hura bessoétara harturic, erran cieçén,

37 Norc-eré hunelaco haourtchoétaric bat recebituren baitu ene icenean, ni recebitzen nau: eta norc-eré ni recebitzen bainau, eznau ni recebitzen, baina ni igorri nauena.

38 Eta ihardets cieçón Ioánnesec, cioela, Magistruá, ikussi diagu cembeit hire icenean deabruac campora egoizten cituenic, cein ezpeitarreicu guri: eta debetatu diagu hura, ceren ezpeitarreicu guri.

39 Eta Iesusec dio, Ezteçaçuela hura debeta: ecen ezta nehor ene icenean verthuteric eguiten duenic, eta bertan niçaz gaizqui minça ahal daitenic.

40 Ecen gure contra eztena, gure alde da.

41 Ecen norc-eré edatera emanen baitrauçue beire bat ur ene icenean, ceren Christenac çareten, eguiáz diotsuet, eztuela galduren bere saria.

42 Eta norc-eré scandalizaturen baitu ni baitan sinhesten dutén chipi hautaric bat, hobe luque errota harri bat haren leppoaren inguruän eçar ledin, eta itsassora egotz ledin.

43 Eta baldin eure escuac trebuca eraciten

bahau, trenca eçac hura: hobe duc dire, escu bakoitzdun vicitzean sar adin, ecen ez bi escuac dituála: gehennara ioan adin, behin-ere iraunguiten ezten sura.

44 Non hayén harra ezpaita hiltzen, eta sua ez iraunguiten.

45 Eta baldin eure oinae trebuca eraciten bahau, trenca eçac hura, hobe duc hire, mainguric vicitzean sar adin, ecen ez bi oinae dituála gehennara egotzadin, behin-ere iraunguiten ezten sura.

46 Non hayén harra ezpaita hiltzen, eta sua ez iraunguiten.

47 Eta baldin eure beguiac trebuca eraciten bahau, idocac hura, hobe duc hire, begui bakoitzdun Iaincoaren resumán sar adin, ecen ez bi beguiac dituála suco gehennara egotzadin:

48 Non hayán harra ezpaita hiltzen, eta sua ez iraunguiten.

49 Ecen batbedera suz gacituren da: eta sacrificio gucia gatzez gacituren da.

50 Gauça ona da gatzá, baina baldin gatzá gueçat badadi cerçaz hura gacituren duçue? Auçue ceuróc baithan gatz, eta baque auçue elkarren artean.

CAP. X.

2 *Senhar emaztén separationeaz.* 13 *Christi presentatu. içan çaizcan haourrèz.* 16 *Escuen impositioneaz.* 21 *Christi iarreiquiteaz.* 33 *Christec aitzinetic declaratzen nola hil behar den.* 35 *Zebedeoren semen requestá.* 45 *Christ gure ministro.* 46 *Itsua arguitu.*

GUERO handic partituric, ethor cedin Iu-
déacoaldiriétara Iordánaren berce aldeaz:
eta berriz gendetze bil cedin harengana: eta
ohi beçala berriz iracasten cituen.

2 Orđuan ethorriric Phariseuéc interroga ce-
çaten tentatzen çutela, Sori da guiçonac bere
emaztea utzi deçan?

3 Baina harc ihardesten çuela erran ceçan, Cer
manatu drauçue Moysésec?

4 Eta hec erran ceçaten, Moysésec permiti-
tu dic separationeco letraren scribatzera, eta e-
maztearen utzitera.

5 Eta ihardesten çuela Iesúsec erran ciecén,
Çuen bihotzeco gogortassunagatic scribatu
drauçue manamendu hori.

6 Baina creatione hatsetic, arra eta emea e-
guin cituén Iaincoac.

7 Hunegatic, utziren ditu guiçonac bere aitá
eta amá, eta iunctaturen çayó bere emazteari.

8 Eta biaciçanen dirade haragui bat. Beraz gue-
hiagoric eztirade biga, baina haragui bat.

9 Bada Iaincoac iunctatu duena guiçonac ez-
teçala separa.

10 Eta etchean berriz discipuluéc gauçá har-
çaz beraz interroga ceçaten.

11 Eta *harc* erran ciecén, Norc-eré utziren
baitu bere emaztea, eta berce bat emazte har-
turen, adulterio iauquiten du haren contra.

12 Eta baldin emazteac utzi badeça bere sen-
harra, eta berce batequin ezcon badadi, adulte-
rio iauquiten du.

13 Orduan presenta cietzoten haourtcho *batzu*, hec hunqui litzançát: baina discipuluéc me-hatchatzen cituztén, hec presentatzen cituz-tenac.

14 Eta hori ikus ceçanean Iesusec, fascha cedin eta erran cieçén, utz itzaçue haourtchoac enega-na ethortera, eta eztitzaçuela empatcha: eeen horlacoén da Iaincoaren resumá.

15 Eguiaz erraiten drauçuet, norc-eré ezpaitu recebituren Iaincoaren resumá haourtchoac anço, ezta hartan sarthuren.

16 Eta hec bessoétara harturic, escuac hayén gainean eçarriric, benedica citzan.

17 Eta hura ilkiten cela bideari *lequionçát*, norbeitec harengana laster eguinic, eta haren aitzinean belhauricaturic, interroga ceçan, Magistru oná, cer eguinen dut vicitze eternala here-ta deçadançát?

18 Eta Iesusec erran cieçón, Cergatic deitzen nauc on? eztuc nehor onic bat baicen, *eta hura*, Iaincoa.

19 Manamenduac badaquizquic, Ezteçála a-dultera, Ezteçála hil, Ezteçála ebats, Ezteçála testimoniage falsuric erran, Damuric eztaguio-ala *nehori*, Ohora itzac eure aitá eta amá:

20 Eta harc ihardesten çuela erran cieçón, Ma-gistruá, horiac guciac beguiratu citiát neure gaztetassunetic.

21 Eta Iesusec harenganát behaturic, onhets ceçan, eta erran cieçón, Gauça baten peitu aiz, habil, dituánac sal itzac, eta eman ietzéc pau-

bréy: eta ukanen duc thesaur bat ceruän: eta athor, arreit niri, crutzea harturic.

22 Eta hura faschaturic hitz hunez, ioan cedin tristeric: ecen on handiac cituen.

23 Orduan inguru behaturic Iesusec dioste bere discipuluéy, O cein nequez onhassundunac, Iaincoaren resumán sarthuren diraden!

24 Eta discipuluac spanta citecen hitz hauçaz. Baina Iesusec berriz ihardesten çuela erran ciecén, Haourrac, cein gaitz den abrastassunétan fida diradenac, Iaincoaren resumán sarditecen.

25 Errachago da cable bat orratzaren çulhotic iragan dadin, ecen ez abratsa Iaincoaren resumán sar dadin.

26 Baina hec are spantago citecen, bere artean cioitela, Eta nor salva ahal daite?

27 Baina hetarát behaturic Iesusec dio, Guiconac baithan impossible da, baina ez Iaincoa baithan: ecen gauça guciac possible dirade Iaincoa baithan.

28 Orduan Pierris has cedin hari erraiten, Huná, gue utzi citiágu gauça guciac, eta iarrei-qui gaitzaizquic hiri.

29 Eta ihardesten duela Iesusec dio. Eguiaz diotsuet, nehor ezta utzi duenic etchea, edo anayeác, edo arrebác, edo aitá, edo amá, edo emazteá, edo haourrac, edo landác, ene eta Evangelioaren amorecatic,

30 Recebi ezteçan orain demborá hunetan e-hunetan hámbat, etche eta anaye, eta arreba, e-

ta ama, eta haour, eta landa, persecutionequin, eta secula ethortecoan vicitze eternala.

31 Baina anhitz lehen *diradenac*, içanen dirade azquen: eta azquenac lehen.

32 Eta ciraden bidean igaiten ciradela Ierusalem: eta hayén aitzinean ioaiten cen Iesus, eta spantatzen ciraden, eta çarreitzola ciraden beldur. Eta harturic berriz hamabiac, has cequién ethorri behar çaizcan gaucén erraiten:

33 *Cioela*, huná, igaiten gara Ierusalem: eta guiçonaren Semea livraturen da Sacrificadore principalén eta Scribén escuétara, eta hiltzera condemnaturen duté, eta Gentilén escu-
etaraco duté:

34 Eta *hec* escarniaturen duté hura, eta açotaturen, eta thu eguinen draucate, eta hilen duté: baina hereneco egunean resuscitaturen da.

35 Orduan ethorten dirade harengana Jacques eta Ioáñnes Zebedéoren semeac, dioitela, Magistruá, nahi guendiquec cer-ere escaturen baicara, eguin ieçagun.

36 Eta hare erran cieçén, Cer nahi duçue da-guiçuedan?

37 Eta hec erran cieçoten, Eman ieçaguc, bata hire escuinean, eta bercea hire ezquerrean iar gaitecen hire glorián.

38 Eta Iesusec erran cieçén, Eztaquiçue ceren esquez çaudeten: edan ahal diroçue nic edaten dudan copá, eta ni batheyatzen naicen baptis-
moaz batheya ahal çaitzquete?

39 Eta hec erran cieçoten, Bay. Eta Iesusec er-

ran ciecén, Nic edaten dudan copá edanen badiçue, eta ni batheyatzen naicen baptismoaz batheyaturen baçarete :

40 Baina ene escuinean edo ene ezquerrean iartea, ezta ene emaiteco, baina *emanen çaye* preparatu içan çayenéy.

41 Eta *hori* ençunic hamarrac has citecen fachatzen Iacquesez eta Ioánnesez.

42 Baina Iesusehec beregana deithuric dioste, Badaquiçue ecen nationén gainean seignoria-tzea laket çayenéc, hayén gainean seignoriatzen dutela, eta hayén artean handi diradenéc autoritatez usatzen dutela hayén gainean.

43 Baina ezta hala içanen çuen artean: aitzitic nor-eré nahi içanen baita handiena içan çuen artean, içanen da çuen cerbitzari.

44 Eta nor-eré nahi içanen baita çuen artean içan lehen, içanen da gucién cerbitzari.

45 Ecen guiçonaren Semea-ere ezta ethorri cerbitzatu içatera, baina cerbitzatzera, eta bere viciaren anhitzen gatic rançoinetan emaitera.

46 Orduan ethorten dirade Iericóra: eta hura Iericótic ilkiten cela, eta haren discipuluac eta gendetze handia, Bartímeo Timéoren semé it-sua cegoen iarriric, bide bazterrean, esquez :

47 Eta ençunic ecen Iesus Nazarenó cela, has cedin oiñu eguiten eta erraiten, Iesus Davíden seméa, auc pietate niçaz.

48 Eta mehatchatzen çutén anhitzec ichil ledin: baina harc unguiz oiñu guehiago eguiten çuen, Davíden seméa, auc pietate niçaz.

49 Orduan Iesusec gueldituric, mana ceçan dei ledin. Eta dei ceçaten itsua, ciotsatela, Sporça adi, iaiqui adi: deitzen au.

50 Eta hura, bere mantoa egotzi çuenean, iaiquiric ethor cedin Iesusgana.

51 Eta ihardesten çuela erran cieçón Iesusec, Cer nahi duc daguiádan? Eta itsuaç diotsá, Magistruá, ikustea recebi deçadan.

52 Eta Iesusec erran cieçón, Ohá, eure fedeaç salvatu aú. Eta bertan recebi ceçan ikustea, eta iarreiquiten çayón Iesusi bidean.

CAP. XI.

1, 15 *Christec bere sartzea Ierusalemén eguiten.* 13 *Ficotzea eyhartzen.* 15 *Marchantac templotic iraitzen.* 17 *Etche orationetacoa.* 22 *Iaincoaren fedea,* 24 *necessario orationean.* 25 *Othoitz eguiteracoan barkatzeco.* 28 *Phariseuéc Christ tentatzen.* 30 *Ioannesen baptismoa.*

ETA Ierusalemé, Bethphagé eta Bethania Olivatzetaco mendi aldecoétara hurbiltzen ciradenean, igor citzan bere discipuluétaric biga,

2 Eta erran cieçén, Çoazte çuen aurkán den burgura: eta hartan sarthuren çareten beçain sarri, eridenen duçue asto-ume bat estecatua, nehor oraino gainean iarri içan etzayonic: lachaturic hura ekar daçue.

3 Eta baldin nehore badarraque, Cergatic hori eguiten duque? eraque ecen Iaunac duela haren beharra: eta bertan hura igorriren du huna.

4 Parti citecen bada, eta eriden ceçaten asto-umea estecaturic, bortha aldean campotic bi bideren artean: eta lacha ceçaten hura.

5 Eta han ceudenétaric batzuc erran ciecén, Cer ari çarete, lachatzen baituque asto-umea?

6 Eta hec erran ciecén, Iesusec manatu cituen beçala: eta ioaitera utzi citzaten.

7 Eta ekar ceçaten asto-umea Iesusgana, eta eçar cietzoten berén abillamenduac gainean, eta iar cedin haren gainean.

8 Eta anhitzec berén abillamenduac heda citzaten bidean: eta bercéc adarrac ebaquiten cituztén arborétaric eta bidean hedatzen.

9 Eta aitzinean cioacénéc, eta iarreiquiten ciradenéc, oihu eguiten çutén, cioitela, Hosanna, benedicatu dela Iaunaren icenean ethorten dena.

10 Benedicatu *dela* gure aita Davíden resuma Iaunaren icenean ethorten dena: Hosanná leku gorenétan *aicená*.

11 Eta sar cedin Ierusalemen Iesus, eta templean: eta gauça gucietara inguru behaturic, eta ia berandua cela ilki cedin Bethaniarát hamabiequin.

12 Eta biharamunean ilki içan ciradenean Bethaníatic, gosse cedin.

13 Eta urrundanic ikussiric fiçotze hostodun bat, ethor cedin eya deus hartan eriden ceçaque-

nez: eta hartara ethorriric, etzeçan deus eriden hostoric baicen: ecen etzén fico demborá.

14 Orduan ihardesten çuela Iesusec erran cieçón ficotzeari, Hemendic harát hireganic secular fructuric nehore ian ezteçala. Eta *haur* ençun ceçaten haren discipuluéc.

15 Eta ethorten dirade Ierusalem-era: eta Iesustemploan sarthuric, has cedin saltzen eta erosten ari ciradenén campora egoizten, eta cambiadorén mahainac, eta usso columba saltzalén cadirác itzul citzan.

16 Eta etzuen permittitzen nehore unciric erabil leçan templetic.

17 Eta iracasten ari cen, ciostéla. Ezta scribatura, ecen Ene etchea orationetaco etche dei-thuren dela natione gucietan? baina çuec hura gaichtaguin lece eguin duçue.

18 Eta *haur* ençun ceçaten Scribéc eta Sacrificadore principaléc, eta bilha çabiltzan nolatan hura hil leçaqueten: ecen beldur çaizcan, ceren populu gucia miraculuz baitzegoen haren doctrináz.

19 Eta arratsa ethorri cenean, ilki cedin *Iesus* hiritic.

20 Eta goicean aldetic iragaiten ciradela ikus ceçaten ficotzea erroetarano eyhartua.

21 Orduan orhoituric Pierrisec erran cieçón, Magistruá, huná, *hic* maradicatu duán ficotzea eyhartu duc.

22 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçén, Auçue laincoaren fedea.

23 Eguiaz erraiten drauçuet, norc-eré erranen baitrauca mendi huni, Ken adi, eta iraitz adi it-sassora: eta ezpaitu dudaric eguinen bere biho-tzean, baina sinhetsiren baitu ecen erraiten du-ena eguinen dela, cer-ere erranen baituque e-guinen çayó.

24 Halacotz erraiten drauçuet, ceren-ere othoitz eguiten duçuela escaturen baitzarete, sinhets açue ecen recebituren duçuela: eta eguinen çaiçue.

25 Baina othoitz eguiten iar çaitetzenean, bar-ka eçaçue baldin deus baduçue nehoren contra: çuen Aitá ceruëtacoac-ere çuey barka dietza-çuen çuen faltác.

26 Ecen baldin çuec barka ezpadeçaçue: çuen Aitá ceruëtan denac-ere eztrauzquiçue barka-turen çuen faltác.

27 Orduan ethorten dirade berriz Ierusalem-era: eta temploan çabilala, ethor citecen haren-gana Sacrificadore principalác, eta Scribác, eta Ancianoac.

28 Eta erran cieçoten, Cer autoritatez gauça horiac eguiten dituc? eta nore eman drauc au-thoritate hori gauça horiac eguin ditzán?

29 Eta Iesusec ihardestençuela erran cieçén, In-terrogaturen çaituztét nic-ere çuec gauça ba-tez: eta ihardes taçue, eta erranen drauçuet cer autoritatez gauça hauc eguiten ditudan.

30 Ioánesen baptismoa cerutic cen, ala guiço-nétaric? ihardes taçue.

31 Eta baciharducaten elkarren artean, cioite-

la, Baldin erran badeçagu, Cerutic : erranen du, Cergatic beraz eztuque sinhetsi hura ?

32 Baina baldin erran badeçagu, Guiçonétaric : populuaren beldur gara : ecen guciéc çaducaten Ioannes eguiazco Propheta içan cela.

33 Eta ihardesten çutela erran cieçoten Iesusi, Etzeaquigu. Eta Iesusec ihardesten duela dioste, Nic-ere eztrauçuet erranen cer authoritatez gauça hauc eguiten ditudan.

CAP. XII.

1 *Mahastia laborariéy alocatu.* 10 *Harria edificaçález arbuyatu.* 14 *Tributa pagatzeco denez.* 20 *Çazpi anayeren emazte içanaz.* 25 *Resurrectioneaz.* 28 *Manamendu principalaz.* 33 *Iaincoaganatco eta hurcoaganatco amorioaz.* 35 *Christ Daviden semé.* 38 *Scribétaric eta Phariseuétaric beguiratzeco.* 42 *Truncora emaiten çuen alargunaz.*

GUERO has cequién comparationez erraiten, Mahasti bat landa ceçan guiçon batec, eta ingura ceçan hessiz, eta eguin ceçan hobi bat lacotaco, eta edifica ceçan dorre bat, eta aloca cieçén laborariéy, eta camporát ioan cedin.

2 Eta igor ceçan laborariétara sasoinean cerbitzaria, laborariétaric recebi leçançát mahastico fructutic.

3 Baina hec hura harturic çaurt ceçaten, eta igor ceçaten hutsic.

4 Eta berriz igor ceçan hetara berce cerbitzari bat eta harri ukaldiz hauts cieçoten buruä, eta igor ceçaten desonestqui tractaturic.

5 Eta berriz berce bat igor cieçén, eta hura hil

ceçaten: eta anhitz berceac, batzu cehatzen eta berceac hiltzen cituztela.

6 Oraino bada bere semé maite bat ukan eta, hura-ere igorri ukan du hetara azquenic, cioela, Ahalque içanen dirade ene semearen.

7 Baina laborari hec erran ceçaten bere artean, Haur da primua: çatozte hil deçagun haur, eta gure içanen da heretagea.

8 Eta harturic hura hil ceçaten, eta iraitz ceçaten mahastitic campora.

9 Cer eguinen du bada mahasti iabeac? Ethorrenda, eta deseguinen ditu laborariae, eta emanen draue mahastia berceari.

10 Eta Scriptura haur-ere eztuçue iracurri? Edificaçaléc arbuyatu dutén harria, cantoin buru eguin içan da:

11 Iaunaz eguin içan da haur, eta da gauça miragarria gure beguién aitzinean?

12 Ayher ciraden bada haren hatzamaitera, baina populuaren beldur ciraden: ecen eçagutu çutén hayén contra comparatione haur erran çuela: eta hura utziric ioan citecen.

13 Guero igor citzaten harengana Phariseuétaric eta Herodianoétaric batzu, hura hatzaman leçatençát hitzean.

14 Eta hec ethorriric diotsate, Magistruá, bacequiagu ecen eguiati aicela, eta nehoren ansiaric eztuála: ecen ezago guixonén apparentiara beha, baina eguiazqui laincoaren bidea iracastenduc: Bidezcoductributaren Kesari emaita, ala ez? emanen diagu, ala eztiagu emanen?

15 Eta harc, eçaguturic hayén hypocrisiá, erran cieçén, Cergatic tentatzen nauçue? ekar daçue dinero bat, ikus deçadançát.

16 Eta hec presenta cieçoten: orduan dioste, Norena da imagina haur eta scribua? Eta hec erran cieçoten, Késarena.

17 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçén, Renda ietzoçue Késarenac Késari: eta laincoarenac laincoari. Eta mirets ceçaten haren gainean.

18 Orduan ethor citecen harengana Saddukeuac, ceinéc erraiten baituté eztela resurrectioneric, eta interroga ceçaten, cioitela,

19 Magistruá, Moysésec scribatu ukan diraucuc, baldin cembeiten anayeá hil baduc, eta utzi badic emaztea, eta haourric utzi ezpadic, har deçan haren anayeac haren emaztea, eta eguin dieçón leinu bere anayeri.

20 Cituán badaçazpi anaye: eta lehenac har cieçán emazte, eta hiltzean etzieçán leinuric utzi.

21 Eta bigarrenac har cieçán hura, eta hil cieçían, eta harc-ere etzieçán leinuric utzi: eta hirugarrenac halaber.

22 Eta har cieçateán hura çazpiéc, eta leinuric etzieçateán utzi: gucietaco azquenenic hil cieçían emaztea-ere.

23 Resurrectionean bada, resuscitatu diratenean hetaric ceinen emazte içanen duc? Ecen çazpiéc hura emazte ukan dié.

24 Orduan ihardesten çuela Iesusec erran cieçén, Eztuçue halacotz huts eguiten ceren ezpai-

taquizquiçue Scripturác, ezeta Iaincoaren verthutea ?

25 Ecen hilétaric resuscitatu diratenean, eztu nehore emazteric harturen, ez emanen ezconçaz: baina içanen dirade ceruëtaco Aingueruác beçala.

26 Eta hiléz den becembatean, ecen resuscitazten diradela, eztauçue iracurri Moysésen liburuän, nola berroan hari minçatu içan çayón Iaincoa, cioela, Ni *naiç* Abrahámen Iaincoa, eta Isaáken Iaincoa, eta Iacóben Iaincoa ?

27 Ezta hilén Iaincoa, baina vicién Iaincoa: çuec beraz haguitz enganatzen çarete.

28 Eta ethor cedin Scribétaric cembeit, hec disputatzen ençunic, eta ikussiric ecen ungui ihardetsi cerauela, *harc* interroga ceçan, Ceinda manamendu guçietaco lehena ?

29 Eta Iesusec ihardets cieçón. Manamendu guçietaco lehena *duc*, Behadi Israel, gure Iainco Iauná, Iaun bakoitz bat duc.

30 Onhetsiren duc bada eure Iainco Iauná, eure bihotz guçiaz, eta eure arima guçiaz, eta eure pensamendu guçiaz, eta eure ahal guçiaz: hau *duc* lehen manamendua.

31 Eta bigarrenac hura irudi *dic*, Onhetsiren duc eure hurcoa eure buruä beçala: hauc baino berce manamendu handiagoric eztuc.

32 Orduan erran cieçón Scriba *harc*, Ungui, Magistruá, eguiazqui erran duc, ecen Iainco bat dela eta harçaz berçeric eztela:

33 Eta haren onhetea bihotz guçiaz, eta adi-

menduguciaz, eta arima guciaz, eta indarguciaz : eta hurcoaren onhestea bere buruã beçala, guehiago dela ecen ez holocausta eta sacrificio guciac.

34 Eta Iesusec ikussi çuenean ecen hanc çuhurqui ihardetsi çuela, erran cieçón, Ezaiz urrun laincoaren resumatic. Eta nehor guehiagoric etzayón ausart interrogatzera.

35 Eta ihardesten çuela Iesusec erraiten çuen, temploan iracasten ari cela, Nola dioite Scribéc ecen Christ Davíden semé dela ?

36 Ecen Davídec berac erran du Spiritu Sainduaren inspirationez, Erran drauca launac ene launari, Iar adi ene escuinean, eçar ditzaquedano hire etsayac hire oinén scabella.

37 Beraz Davídec berac deitzen du hura Iaun : nondic da beraz haren semé ? Eta gendetze anhitzec ençuten çuen hura gogotic.

38 Eta erraiten cerauen bere doctrinán, Beguir auçue Scriba arropa lucequin ebili nahi diradenétaric, eta salutationéy merkatuétan *on dariztenétaric*,

39 Eta lehen cadiréy synagoguétan, eta lehen placéy banquetétan :

40 Iresten dituztela *ema* alhargunén etcheac, are luçaqui othoitz eguin irudiz : hauc recebituren duté condemnatione handiagoa.

41 Eta Iesusec truncoaren aurkán iarriric ce-goela, gogoatzen çuen nola populuac diru emaiten çuen truncora, eta anhitz abratsec emaiten cutén anhitz.

42 Eta ethorriric *emazte* alhargun paubre ba-

tec eman citzan bi peça chipi, baitziraden quadrant bat.

43 Orduan bere discipuluac beregana deithurric erran ciecéen, Eguiaz diotsuet, ecen alhargun paubre hunec guehiago eman duela ecen ez truncora eman dutén guciéc.

44 Ecen guciéc soberaturic çutenétic eman ukan duté, baina hunec eman du bere paubreciatie çuen gucia, *bayeta* bere sustantia gucia.

CAP. XIII.

2, 14 *Ierusalemereen destructionea.* 6 *Christen advenimenduco signoac.* 9 *Persecutioneac.* 10 *Natione gucietan Evangelioa predicatzeco.* 11 *Spiritu Saindua minçaturen.* 22 *Miraculu falsuac.* 26 *Christen iudicioratco ethortea.* 31 *Hitzaren fermetatea.* 33 *Veillatzeco eta othoitz eguiteco.*

ETA ilkiten cela templotic, erran cieçón bere discipuluétaric batec, Magistruá, ikussac cer harriac eta cer edificioac *diraden hauc.*

2 Orduan Iesusec ihardesten çuela erran cieçón, Badacusque edificio handi hauc? eztuc gueldituren harria harriaren gainean deseguin eztadin.

3 Eta iarriric cegoela Olivatzetaco mendian temploaren aurkán, interroga ceçaten appart Pierrisec eta Iacquesec, Ioánnesec eta Andriuec,

4 *Cioitela*, Erraguc noiz gauça horiac içanen diraden, eta cer signo *içanen den* gauça horiac guciac complituren diradenean.

5 Eta Iesus, ihardesten cerauela, has cedin erraiten, Beguir auçue nehorc seduci etzaitzaten:

6 Ecen anhitz ethorriren dirade ene icenean, dioitela, Ni naiz *Christ*: eta anhitz seducituren duté.

7 Baina dançuzquiçuenen guerlác eta guerla famác, etzaitezela trubla: ecen *gauça hauc* e-guin behar dirade: baina ezta oraino *içanen* fina.

8 Ecen altchaturen da nationea nationearen contra, eta resumá resumaren contra: eta i-çanen dirade lur ikaratzeac lekutic lekura, eta gosseteac eta nahastecamenduac: dolorén hat-seac, hauc.

9 Baina beguira eieçue çuec ceuron buruëy: ecen livraturen çaituzté consistorioétara eta sy-nagoguétara: açotaturen çarete, eta goberna-dorén eta Reguén aitzinera eramanen çarete e-ne causaz, hæy testimoniagetan.

10 Eta natione gucietan behar da lehenic pre-dicatu Evangelioa.

11 Eta hatzamanic eramanen çaituztenean e-tzaretela aitzineticansiatañcer erranen duçuen, eta ezalbeitzineçate medita: baina cer-ere ema-nen baitzaiçue ordu hartan, hura albeitzinarra-te: ecen etzarete çuec minço çaretenac, baina Spiritu Saindua.

12 Orduan livraturen du anayeác anayeá he-riotara, eta aitáç haourra: eta altchaturen dira-de haourrac aita-amén contra, eta hil eraciren dituzté.

13 Eta gaitzetsiac içanen çarete guciéz, ene icenagatic: baina norc-eré perseveraturen baitu finerano, hura salvaturen da.

14 Dacussaçuenean bada desolationearen abominationea, Daniél Prophetáz erran ičan dena, behar eztén lekuan dagoela (iracurtzen duenac adi beça) orduan Iudéan diratenéc ihes albeileguite mendietarát:

15 Eta etche gainean datena, ezalbeiledi iaute etcherát, eta ezalbeiledi sar deusen bere etchetic eramaitera.

16 Eta landán datena ezalbeiledi guibelerát itzul, bere abillamenduaren hartzera.

17 Baina dohaingaitz *emazte* içorrén eta eredosquiten duqueitenén egun hetan.

18 Othoitz eguiçue bada çuen ihes eguitea eztén neguän.

19 Ecen ičanen dirade egun hec *halaco* tribulatione, nolacoric ezpaita ičan Iaincoac creatu dituen gaucén creatze hatsetic oraindrano, eta ezpaita ičanen.

20 Eta baldin Iaunac laburtu ezpalituegun hec, nehor ezlaite salva: baina elegitu dituen elegituacgatic, laburtu ditu egun hec.

21 Eta orduan baldin nehorc badarraçue, Huná hemen Christ, edo, Hará han: ezalbeitzineçate sinhets.

22 Ecen altchaturen dirade Christ falsuac, eta propheta falsuac: eta eguinen dituzté signoac eta miraculuac seducitzeco, baldin possible babiliz, elegituén-ere.

23 Baina çuec beguir auçue. Huná, aitzinetic erran drauzquiçuet gauça guciac.

24 Halaber egun hetan tribulatione haren

ondoan, iguzquia ilhunduren da: eta ilharguiac eztu bere arguia emanen.

25 Eta ceruco içarrac eroriren dirade, eta ceruëtan *diraden* verthuteac ikaraturen dirade.

26 Eta orduan ikussiren duté guiçonaren Semea datorquela hodeyëtan bothere eta gloria handirequin.

27 Eta orduan igorriren ditu bere Aingueruäc, eta bilduren ditu bere elegituac laur haicëtaric, lur bazterretic ceru bazterrerano.

28 Bada ficotzetic ikas eçaçue comparationea. Harenadarra ia ustertzen eta hostatzen denean, badaquiçue ecen udá hurbil dela.

29 Hala çuec-ere ikus deçaçuenean gauça hauc eguiten diradela, iaqui çue ecen hurbil datela borthán.

30 Eguiaz erraiten drauçuet, ecen eztela iraganen mende haur, gauça hauc guciac eguin diteno.

31 Ceruä eta lurra iraganen dirade, baina ene hitzac eztirade iraganen.

32 Baina egun harçaz eta orenaz nehorc eztaqui, ez eta ceruän diraden Aingueruëc-ere, ez eta Semeac-ere, Aitác *berac* baicen.

33 Beguir auçue, veilla eçaçue eta othoitz egui çue, ecen eztaquiçue demborá noiz daten.

34 *Hala da* nola camporát ioan licén guiçór. batec, bere etchea utziric, eta emanic bere cerbitzariéy autoritate, eta ceini bere lana, borthal-çainari veilla leçan manatu balerauca.

35 Veilla eçaçue beraz : ecen eztaquiçue noiz

etchecho iauna ethorriren den, arratsean, ala gauherditan, ala oillaritean, ala goicean :

36 Ustegaberic dathorreanean, lo çaunçatela eriden etzaitzaten.

37 Eta çuey erraiten drauçuedana, guciey erraiten drauet, Veilla eçaçue.

CAP. XIV.

1 *Conseillu Christen contra.* 12 *Bazcoa.* 10, 18 *Iudasec Christ traditzen.* 22 *Cenaren institutionea.* 30 *Pierrisi aitzinetic erraiten nola ukaturen çuen.* 32 *Christ baratzean.* 34 *Triste Christ.* 38 *Veilatzeco eta othoitz eguiteco.* 44 *Iudasen pot eguitea.* 50 *Apostoluéc ihes eguiten.* 53 *Caiáphasgana Christ eraman içan.* 61 *Ichilic egoiten.* 62 *Hura dela Christ, berac aithortzen.* 65 *Christ thustatzen eta buffetatzen.*

CEN bada Bazcoaren eta ogui altchagarri gabecoen *bestá* bi egunen buruän : eta Sacrificadore principalac eta Scribác çabiltzan bilha nolatan hura fineciaz hatzamanic hil leçaqueten.

2 Eta cioiten, Ez bestán, populuan tumultoric eztençát.

3 Eta *Iesus* Bethanian Símon sorhayoaren etchean cela eta mahainean iarriric cegoela, ethor cedin emazte bat asplic garbizco unguentu precio handitaco boeita bat çuela : eta hautsiric boeítá, huts ceçan haren buru gainera.

4 Eta ciraden batzu berac baithan gaitzi çayenic, eta erraiten çutenic, Certaco unguentu goastatze haur eguin içan da ?

5 Ecen haur hirur-ehun dinero baino guehigotan saldu ahal çaten, eta eman paubréy. Eta baçadassaten haren contra.

6 Baina Iesusec dio, Utz açue hori, cergatic fastchatzen duçue? obra om bat enegana eguin du.

7 Ecen paubreac bethiere ukanen dituçue çuequin, eta noiz-ere nahi ukanen baituçue, hæy ungui ahal daidieçue: baina ni eznauçue bethi ukanen.

8 Hunec ahal duena eguin du: avançatu da ene gorputzaren unctatzera ene ohorztecotzát.

9 Eguiaz erraiten drauçuet, non-ere predicaturen baita Evangelio haur mundu gucian, hunec eguin duena-ere contaturen da hunen memoriotan.

10 Orduan Judas Iscariót hamabiétaric bat ethor cedin Sacrificadore principalétara, hura livra liecençát.

11 Eta hec *hori* ençunic aleguera citecen, eta prometta cieçoten diru emaitera: eta bilha çabilan nolatan hura dembora moldezcoz tradi leçaqueen.

12 Eta altchagarri gabeco *oguién* lehen egunean, Bazcoa sacrificatu behar çutenean, erran cieçoten bere discipuluéc, Non nahi duc ioanic appain deçagun ian deçançat Bazcoa?

13 Orduan igor citzan bere discipuluétaric biga, eta erran cieçén, Çoazte hirira, non bathuren baitzaiçue guiçóm bat, pegar bat ur daramalla: çarreitzate hari.

14 Eta nora-ere sarthuren baita, erroçue aita-

familiari: Magistruac cioc, Non duc neure discipuluequin Bazcoa ianen dudan ostatua?

15 Eta harc eracutsiren drauque gambera handi bat paratua *eta* appaindua: han appain ieçaguque.

16 Parti citecen bada haren discipuluac, eta ethor citecen hirira: eta eriden ceçaten erran ceçauen beçala, eta appain ceçaten Bazcoa.

17 Eta arrastu cenean, ethor cedin hamabiequin.

18 Eta hec mahainean iarriric ceudela, eta alha ciradela, dio Iesusec, Eguiaz erraiten drauquet, çuetaric batec tradituren nau, ceinec iaten baitu enequin.

19 Eta hec has citecen tristetzen: eta hari erraiten bata bercearen ondoan, Ni naiz? eta berceac, Ni naiz?

20 Eta harc ihardesten çuela erran cieçen, Hamabiétaric batec, enequin platean trempatzen duenec *tradituren nau*.

21 Segur guiçonaren Semea badoa, harçaz scribatu den beçala: baina maledictione guiçon haren gainean, ceinez guiçonaren Semea tradituren baita: on çuqueen guiçon harc baldin iayo ezipaliz.

22 Eta hec alha ciradela, har ceçan Iesusec oguia *eta* gratiác rendaturic hauts ceçan: eta eman cieçen, eta dio, Har eçaque, ian eçaque: haur da ene gorputza.

23 Eta copá hartu çuenean, gratiác rendaturic, eman cieçen: eta edan ceçaten hartaric guciéc.

24 Eta dioste, Haur da ene odol Testamentu berricoa, anhitzengatic issurten dena.

25 Eguiaz diotsuet, ecen eztudala edanen hemendic harát aihenaren fructutic, hura berriric laincoaren resumán edanen dudan egunerano.

26 Eta canticoa erranic ioan citecen Olivatze-taco mendirát.

27 Orduan dioste Iesusec, Guciac scandalizaturen çarete nitan gau hunetan: ecen scribatua da, Ioren dut artzaina, eta barreyaturen dirade ardiac.

28 Baina, resuscita nadinean, aitzinduren natzaicue Galiléara.

29 Eta Pierrisec erran cieçón, Baldin guciac scandaliza baditez-ere, ni ez ordea.

30 Orduan diotsá Iesusec, Eguiaz erraiten drauát ecen egun, gau hunetan biguetan oillarac io deçan baino lehen, hiruretan ukaturen nauála.

31 Baina harc unguiz haguizago erraiten çuen, Baldin hirequin hil behar banu-ere, ezaut ukaturen. Eta halaber guciéc-ere erraiten çutén.

32 Guero ethorten dirade Gethsemané deitzen den leku batetara: eta dioste bere discipuluéy, Iar çaitetze hemen, othoitz daididano.

33 Eta hartzen ditu Pierris eta Iacques eta Ioáannes berequin, eta has cedin icitzen, eta guciz keichatzen.

34 Eta dioste, Alde gucietaric triste da ene arimá heriorano: çaudete hemen, eta veilla eçaçue.

35 Eta aitzinachiago ioanic, bere buruã lurre-ra egotz ceçan, eta othoitz eguin ceçan, baldin possible baliz iragan ledin harenganic oren hura :

36 Eta erran ceçan, Abbá, Aitá, gauça guçiac possible dituc hire: transporta eçac eneganic copa haur: badaric-ere ez nic nahi dudana, baina hic nahi duána.

37 Guero ethor cedin, eta eriden citzan lo ceunçala: eta diotsá Pierrisi, Simón lo atza? orem bat ecin veillatu duc ?

38 Veilla eçaçue, eta othoitz egui çue, sar etzaitzten tentationetan: spiritua prompto *da*, baina haraguia flacu.

39 Eta berriz ioanic othoitz eguin ceçan, eta propos bera erran ceçan.

40 Guero itzuliric eriden citzan berriz lo ceunçala: ecen hayén beguiac cargatuac ciraden, eta etzaquiten cer ihardets ceçaqueoten.

41 Eta ethor cedin herén aldian, eta dioste, Lo egui çue gaurguero, eta reposa çaitetzte: asco *da*, ethorri *da* orena: huná, livratzen *da* guiçonaren Semea gaichtoén escuétara.

42 Iaiqui çaitetzte, goacén: huná, ni traditzen nauena hurbildu *da*.

43 Eta bertan, hura oraino minço cela, ethor cedin Iúdas, baitzén hamabiétaric bat, eta harequin gendetze handia ezpatequin eta uhequin, Sacrificadore principalén, eta Scribén, eta Ancianoén partez.

44 Eta eman cerauen hura traditzen çuenac

elkarren artean seignale, cioela, Nori-ere pot e-
guinen baitraucat, hura da, hari çatchetzate, eta
eramaçue segurqui.

45 Eta ethorri cenean, bertan harengana hur-
bilduric diotsá, Magistruá, Magistruá, eta pot e-
guin cieçón.

46 Orduan hec eçar citzaten bere escuac ha-
ren gainean, eta hatzaman ceçaten.

47 Eta han ciradenétaric cembeitec, ezpatá
idoquiric io ceçan Sacrificadore principalaren
cerbitzaria, eta edequi cieçón beharria.

48 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cie-
cén, Gaichtaguin baten ondoan beçala ilki
çarete ezpatequin eta uhequin ene hatzamai-
tera?

49 Egun oroz çuen artean nincén temploan
iracasten ari nincela, eta ez nauçue hartu. Baina
behar da compli ditecen Scripturác.

50 Orduan hura utziric *haren discipulu* guciéc
ihes ceguitén.

51 Eta guiçón gazte bat iarrei qui içan çayón
gorputz billuciaren gainean inguru mihisse ba-
tez estaliric, eta hatzaman ceçaten hura guiçón
gazte batzuc.

52 Baina hura, utziric mihissea, billuzgorriric
itzur cequién.

53 Orduan eraman ceçaten Iesus Sacrifica-
dore subiranoagana: eta bil citecen harequin
Sacrificadore principal guciac, eta Ancianóac,
eta Scribác.

54 Eta Pierris urrundanic iarrei qui cequién

Sacrificadore subiranoaren sala barnerano : eta cegoen iarriric cerbitzariequin, berotzen cela su bazterrean.

55 Eta Sacrificadore principalac, eta consistorio gucia Iesusen contra testimoniage bilha çabiltzan, hura hil eraci leçatençat : eta etzutén erideiten.

56 Ecen anhitzec falsuqui testificatzen çutén haren contra : baina etziraden conforme hayén testimoniageac.

57 Orduan batzuc iaiquiric falsuqui testifica ceçaten haren contra, cioitela,

58 Guc ençun dugu hori erraiten, Nic deseguinten dut templo escuz eguin haur, eta hirur egunez berce escuz eguin ezten bat edificaturen dut.

59 Baina hala-ere hayén testimoniagea etzén conforme.

60 Orduan Sacrificadore subiranoac artera iaiquiric interroga ceçan Iesus, cioela, Eztuc deus ihardesten? *cer ducha* hire contra testificatzen dutena?

61 Baina hura ichilic cegoen, eta etzeçan deus ihardets. Berriz Sacrificadore subiranoac interroga ceçan hura, eta erran cieçón, Hi aiz Christ *Iainco* Benedicatuaren Semea?

62 Eta Iesusec erran cieçón, Ni nauc, eta ikusiren duçue guiçonaren Semea iarriric dagoela *Iaincoaren* botherearen escuinean, eta ethorten dela ceruco hodeyétan.

63 Orduan Sacrificadore subiranoac bere arro-

pác erdiraturic erran ceçan, Cer guehiago testi-
monio behar dugu?

64 Ençun duçue blasphemioa: cer irudi çai-
çue? Eta hec guciéc haren contra iugea ceçaten,
hil mereci çuela.

65 Eta has citecen batzu haren contra thu e-
guiten: eta haren beguithartearen estaltzen, eta
haren buffetatzen: eta hari erraiten, Propheti-
za eçac. Eta officieréc cihor ukaldi emaiten ce-
raucaten.

66 Eta Pierris behereco salán cegoela, ethor
cedin Sacrificadore subiranoaren nescatoétaric
bat:

67 Eta ikussi çuenean Pierris berotzen cego-
ela, hari beguirá iarriric erran ceçan, Eta hi Ie-
sus Nazarenórequin hincén.

68 Baina harc uka ceçan, cioela, Eztinát eça-
gutzen, ez etzeaquinat hic cer dionán. Eta ilki
cedin corralerát, eta oillarrac io ceçan.

69 Eta nescatoa berriz hura ikussiric, has ce-
din han ciradenéy erraiten, Haur hetaric da.

70 Baina harc berriz uka ceçan. Eta appur ba-
ten buruän berriz han ciradenéc erran cieço-
ten Pierrisi, Eguiazqui hetaric aiz, ecen Galile-
ano aiz, eta hire lengoageac irudi dic.

71 Orduan hura has cedin maradicatzen eta
arnegatzen, cioela, Eztut eçagutzen çuec dio-
çuen guición hori.

72 Eta berriz oillarrac io ceçan: eta orhoit ce-
din Pierris Iesusec erran ceraucan hitzaz, Oil-
larrac biguetan io deçan baino lehen, hiruretan

ukaturen nauc. Eta camporát ilkiric nigar e-
guin ceçan.

CAP. XV.

1 *Christec, Pilátgana eramán içanic,* 2 *Iuduén regue dela aithortzen.* 7 *Barabbás.* 15 *Pilátec Barabbás largatzen, eta Christ crucificatzeco livratzen.* 19, 29 *Christ escarniatzen eta otrageatzen.* 24 *Crucificatzen,* 27 *Gaichtaguinequin.* 33 *Herri gucian ilhundu.* 37 *Christec spiritua rendatu.* 39 *Kentenera.* 40 *Emazteac.* 43 *Christen sepulturá.*

ETA bertan goicean conseillu eduquiric Sacrificadore principaléc Ancianoequin eta Scribequin eta consistorio guciarequin estecaturic Iesus eramán ceçaten, eta livra cieçoten Pilati.

2 Orduán interroga ceçan hura Pilátec, Hi aiz Iuduén Regueá? Eta harc ihardesten çuela erran cieçón, Hic dioc.

3 Eta anhitz gauçaz accusatzen çutén hura Sacrificadore principaléc.

4 Eta Pilátec berriz interroga ceçan, cioela, Eztuc deus ihardesten? huná, cembat gauçaz hire contra testificatzen dutén.

5 Baina Iesusec deus etzeçan guehiagoric ihardets: *hala* non miresten baitzuen Pilátec.

6 Eta bestán largatzen ohi cerauen presoner bat, ceinen-ere esca bailitez.

7 Eta cen Barabbás deitzen cem bat presonér seditiõneco lagunequin, heriotze mutinationez eguin çuenic.

8 Eta oihuz iarriric populua has cedin escatzen *eguin liecén* bethiere eguin ukan cerauen beçala.

9 Eta Pilátec ihardetsi cerauen, cioela, Nahi duçue larga dieçaçuedan Iuduén Regueá?

10 (Eeen baceaquian nola hura invidiaz livratu çutén Sacrificadore principaléc.)

11 Eta Sacrificadore principaléc incita ceçaten populua lehen Barabbás larga liecén.

12 Eta Pilátec ihardesten çuela, berriz erran cieçén, Cer bada nahi duçue daguiodan Iuduén Regue deitzen duçuen huni?

13 Eta hec berriz oihu eguin ceçaten, Crucifica eçac.

14 Eta Pilátec erraiten cerauen, Baina cer gaziqui eguin du? Eta hec hámbat oihu guehiago eguin ceçaten, Crucifica eçac.

15 Pilátec bada populuaaren gogara eguin nahiz, larga cieçén Barabbás, eta Jesus açotaturic livra cieçén crucifica ledinçát.

16 Orduan gendarmesec eramán ceçaten hura sala barnera, cein baita pretoria, eta dei ceçaten banda gucia.

17 Eta vezti ceçaten hura escarlataz, eta inguru eçar cieçoten *buruan* elhorri plegatuzco coroa bat.

18 Eta has citecen haren salutatzén, *ciotela*, Ungui hel daquiála, Iuduén Regueá.

19 Eta baceraunsaten haren buruári canabera batez, eta thu eguiten çutén haren contra, eta belhauricaturic reverentia eguiten ceraucaten.

20 Guero harçaz truffatu ciradenean, eraunz

cieçoten escarlatazcoa, eta vezti ceçaten bere abillamenduéz: eta camporát eraman ceçaten crucifica leçatençát.

21 Eta bortcha ceçaten bideazco Símon Kyreniano *deitzen* cem bat, landétaric heldu cela, (cein baitzén Alexándroren eta Rúforen aitá) haren crutzea eraman leçançát.

22 Guero eraman ceçaten Golgotháco lekura, cein erran nahi baita, Bur-heçur lekua.

23 Guero eman cieçoten edatera mahatsarno myrrharequin nahasteca, baina harc etzeçan har.

24 Eta crucificatu çutenean, parti citzaten haren abillamenduac, çorthe egotziric hayén gainean, norc cer ioan leçaqueen.

25 Ciraden bada hirur orenac hura crucificatu çutenean.

26 Eta cen haren causaren inscriptionea *hune-la* scribatua, IUDUÉN REGUEÁ.

27 Eta harequin crucifica citzaten bi gaichtaquin: bata haren escuinean, eta bercea ezquerrean.

28 Eta compli cedin Scriptura, dioena, Eta gaizquiguilequin estimatu içan da.

29 Eta iragaiten ciradenéc iniuriatzen çutén, bere buruác higitzen cituztela, eta cioitela, He, temploa deseguiten eta hirur egunez edificatzen duaná.

30 Empara eçac eure buruä, eta iautsi adi crutzetic.

31 Halaber Sacrificadore principalec-ere escarnioz elkarrri erraiten ceraucaten Scribequin,

Berceac emparatu ditu, bere buruá ecin empara deçaque.

32 Christ Israeleco Regueá iauts bedi orain crutzetic, ikusetasinhets deçagunçát. Harequin crucificatu içan ciradenéc-ere iniuriatzen çutén.

33 Baina sey orenac ciradenean, ilhumbe eguin cedin lurguciaren gainean bedratzi orenetarano.

34 Eta bedratzi orenétan oihu eguin ceçan Iesusec ocengui, Eloí, Eloí, lamma sabachthani? erran nahi baita, Ene Iaincoá, Ene Iaincoá, ceren abandonnatu nauc?

35 Eta han ciradenétaric batzuc ençun çutenean, cioiten, Huná, Elías deitzen du.

36 Laster eguin ceçan bada batec, eta spongia bat betheric vinagrez, eta eçarriric canabera baten inguruán, eman cieçón edatera, cioela, Utz açue: dacussagun eya ethorriren denez Elías horren kencera.

37 Eta Iesusec oihu handi bat eguinic, spiritua renda ceçan.

38 Eta templeco velá erdira cedin bi çathitara garaitic behererano.

39 Etaikus ceçanean haren aurkan cegoen Kentenerac, ecen hala oihu eguinic spiritua rendatu çuela, erran ceçan, Eguiazqui guiçón haur Iaincoaren Semea cen.

40 Eta baciraden emazteac-ere urrundanic beha ceudela, ceinén artean baitzén María Magdalená, eta María Iacques chipiaren eta Iosésen amá, eta Salóme.

41 Eta hec, Galiléan cenaz gueroztic iarrei-

qui ičan çaižcan eta cerbitzatu ukan çutén: eta anhitz berce *emazte* harequin batean Ierusalem-era igan ičan ciradenic.

42 Eta arrastu cenean (ceren Sabbathoaren aitzinetic den preparationeco eguna baitzén.)

43 Ethorric Ioséph Arimatheacoa, conseillér ohoratua, hura-ere Iaincoaren resumaren beguira cegoena, ausart cedin Pilátgana sartzera, eta esca cequión Iesusen gorputzaren.

44 Eta Pilátec miresten çuen baldin ia hil baltz: eta Kentenera deithuric, interroga ceçan hura, eya baçuenez heuraguiric hil cela.

45 Eta *gauçá* eçagaturic Kenteneraganic, eman cieçón gorputza Iosephi.

46 Eta *harc* mihisse bat erossiric, eta hura erautsiric estal ceçan mihisseaz: eta eçar ceçan arroca batetan ebaquia cen monumentean: eta itzuliz eçar ceçan harri bat monument borthán.

47 Eta María Magdalená eta María Iosésen *amá*, beha ceuden non eçarten cen.

CAP. XVI.

2 *Emazteac sepulchrorra ethorten.* 6 *Aingueruä hey minçatzen.* 9 *Christ Magdalenári aguertzen,* 12 *Guero bi bideazcori,* 14 *eta Apostolu increduléy.* 15 *Apostoluac ditu predicatzera eta batheyatzera igorten.* 16 *Sinhesteaz eta Baptismoaz.* 17 *Miraculuéz.* 19 *Christen ascensioneaz.*

ETA Sabbathoa iragan cenean, María Magdalenác eta María Iacquesen *amác* eta Salómecceros citzaten unguentu aromaticoac, ethorric hura embauma leçatençát.

2 Eta guciz goiz astearen lehen egunean ethor- tendirade monumentera, iguzquia ia ilki cenean.

3 Eta erraiten çutén elkarren artean, Nore al- daraturea draucu harria monument borthatic?

4 Eta miratu çutenean, ikus ceçaten harria al- daratua cela: ecen guciz handia cen.

5 Guero monumentera sarthuric, ikus ceçaten lagun gazte bat escuineco aldean iarria, abilla- mendu churi luce batez veztitua: eta ici citecen.

6 Baina harc dioste, Etzaitezela ici: Iesus Na- zarenó crucificatu içan denaren bilha çabiltza- te, resuscitatu da: ezta hemen, huná lekua non eçarri ukan çutén.

7 Baina çoazte, erran ieceçue haren discipuluéy eta Pierrisi, ecen çuen aitzinean ioaiten dela Ga- liléara: han hura ikussiren duçue, erran drauç- en beçala.

8 Eta hec bertan partituric ihes eguin ceçaten monumentetic: ecenikarac eta iciapenec har ci- tzan: eta nehorí deus etzeraucaten erraiten: e- cen beldur ciraden.

9 Eta Iesus resuscitatu cenean, asteco lehen e- gun goicean, aguer cequión lehenic María Ma- gdalenári, ceinetaric çazpi deabru campora e- gotzi baitzituen.

10 Harc ioanic conta cieçén, Iesusequin içan ci- radenéy, ceinéc dolu ekarten baitzutén eta ni- gar eguiten.

11 Eta hec ençun ceçatenean ecen vici cela, e- ta harc ikussi çuela, etzeçaten sinhets.

12 Guero gauça hauén ondoan hetaric bi io-

aiten ciradeni aguer cequién berce formatan, camporát partitzen ciradela.

13 Eta hec itzuli ciradenean conta ciecéen bercey: baina etzitzaten hec-ere sinhets.

14 Azquenic, elkarrequin iarriric ceudela hamequéy aguer cequién, eta reprotcha ciecéen hayén incredulitatea, eta bihotz gogortassuna: ceren hura resuscitaturic ikussi ukan çutenac ezpaitzituztén sinhetsi.

15 Eta erran ciecéen, Çoazte mundu orotará, eta predica ieçoçue Evangelioa creatura guciari.

16 Sinhetsiren duena eta batheyaturen dena salvaturen da: baina sinhetsiren eztuena condemnaturen da.

17 Eta signo hauc sinhetsi duqueitenéy iarreiquiren çaitté, Ene icenean deabruac campora egotziren dituzté, lengoage berriz minçaturen dirade:

18 Sugueac kenduren dituzté: eta baldin cerba it heriotaracoric edan badeçate, eztraue calteric eguinen: erién gainean escuac eçarriren dituzté, eta sendaturen dirade.

19 Eta Iauna gauça hauçaz hæy minçatu içan çayenean, goiti cerurát altcha cedin, eta iar cedin Iaincoaren escuinean.

20 Hec-ere partituristic predica ceçaten leku gucietan, Iaunac hequin obratzen çuela, eta hitza confirmatzen çuela iarreiquiten ciraden signoéz.

IESUS CHRISTEN

EVANGELIO SAIN-

DUA S. LUKEN

ARAURA

CAP. I.

- 1 *Zakarias, Elisabet.* 13 *Zakariasi, Ioannes eritziren çayón semé bat promettatu.* 15 *Ilura noláco içanen.* 20 *Zakarias bere incredulitateagatic demboratacotz mututu.* 24 *Elisabethec concebitu.* 28 *Aingueru Gabrieleç Maria salutaten, eta Christen concebitzeaz eta sortzeaz advertitzen.* 35 *Iaincoaren Semea.* 39 *Mariac Elisabeth visitaten,* 46 *eta canticoaz Iauna laudaten,* 68 *Zakariasen canticoa.* 57 *Ioannesen sortzea.* 76 *Haren officioa.*

CEREN anhitzeç escu eçarri baitu narratione baten scribatzera complituqui gure artean certificatu içan diraden gaucéz,

2 Eçagutzera eman draucuten beçala lehen hatsetic ikussi dituztenéc eta hitzaren ministro içan diradenéc.

3 Niri-ere on iruditu içan ciaładac gucia hatsetic finerano diligentqui comprehendituric, hiri punctuz punctu *heçaz* scribatzera, o Theóphilo gucizco excellentéa:

4 Hobequi eçagut deçánçat ikassi dituán gaucén eguiá.

5 HERÓDES Indéaco Regueren egunétan cen Zakariás deitzen cen Sacrificadore bat, Abiáren araldetic: eta haren emaztea cen Aarónen alabétaric, eta haren icena Elisábeth.

6 Biac ciraden iusto Iaincoaren aitzinean, Iau-naren, manamendu eta ordenança gucietan reprochuric gabe çabiltzanac.

7 Eta haourric etzutén, ceren Elisábeth steril baitzén, eta biac baitziraden adinez aitzinartuac.

8 Guertha cedin bada, hanc Iaincoaren aitzinean bere aldian sacrificadoregoa exercitzen çuenean,

9 Sacrificadoregoaren officioco costumaren araura, çorthea eror baitzequión Iau-naren temploan sarthuric encensamenduaren eguiteco.

10 Eta populu guciac campoan othoitz eguiten çuen encensamendua eguiten cen orduan.

11 Eta aguer cequión Iau-naren Aingueruä, cegoela encensamenduco aldarearen escuinean.

12 Eta Zakariás trubla cedin *hura* ikussiric, eta icidura bat eror cedin haren gainera.

13 Orduan erran cieçón Aingueruäc, Eztuála beldurric Zakariás: ecen ençun içan duc hire othoitzá, eta Elisábeth eure emaztea erdirençaic semé batez: eta hari icen emanen draucac Ioánes.

14 Eta bozcario eta alegrança ukanen duc, eta anhitz haren sortzearen gainen alegueraturen dituc,

15 Ecen handi içanen duc Iau-naren aitzinean,

eta mahatsarnoric ez *berce* arnoric eztic edanen : eta Spiritu sainduaz betheren datec bere amáren sabeleandanic.

16 Eta anhitz Israeleco haourrétaric convertituren dic berén Iainco Iaunagana.

17 Eta hura ioanen duc haren aitzinean Eliasen spiriturequin eta verthuterequin, convertitzañát aitén bihotzac semétara eta desobediencia iustoén çuhurtassunera : Iaunari populu ungui instruitu bat appain dieçonçát.

18 Orduan erran cieçón Zakariásec Aingueruári, Nolatan hori eçaguturen dut ? ecen ni nauc çahar, eta ene emaztea duc bere egunétan aitzinaratua.

19 Eta ihardesten çuela Aingueruác erran cieçón, Ni nauc Gabriel Iaincoaren aitzinean assistitzen naicená, eta igorri içan nauc hirequin minçatzera, eta berri on hauen hiri declaratzera.

20 Eta horrá, mutu içanen aiz eta ecin minçaturen aiz, gauça hauc eguin ditecen egunerano : ceren ezpaitituc sinhetsi ene hitz bere demborán complituren diradenac.

21 Eta populua cegoen Zakariásen beguira, eta miresten çuen nola harc hámbat berancen çuen temploan.

22 Eta ilki cenean ecin minça cequidien, eta eçagut ceçaten ecen *cembeit* visione ikussi çuela temploan : ecen keinuz aditzera emaiten cerauen, eta mutu guelditu içan cen.

23 Eta guertha cedin, haren officioco egunac

acabatu ciradenean, bere etcherát itzul baitzedin.

24 Eta egun hayén ondoan haren emazte Elisabethec concebi ceçan: eta estal cedin borz hilebethez, cioela,

25 Segur, hunela eguin ukan draut Iaunac, visitatu nauen egunétan, ene laidoa guiçonén artetic ken leçançát.

26 Eta seigarren hilebethean igor cedin Gabriél Aingueruä Iaincoaz Galiléaco hiri Nazaréth deitzen denera:

27 Davíden etchetico Ioséph deitzen cen guiçon batequin fedatua cen virgina batgana: eta virginaren icena *cen* Maria.

28 Eta Aingueruäc hura baithara sarthuric, erran ceçan, Salutaten aut gratia eguin çainaná: Iauna *dun* hirequin, benedicatua hi emaztén artean.

29 Eta hura, *Ainguerua* ikussiric trubla cedin haren erranaren gainean, eta pensatzen çuen ceric licén salutatione hura.

30 Orduan diotsá Aingueruäc, Maria, eztunála beldurric, ecen eriden *dun* gratia Iaincoa baithan.

31 Eta horrá, concebituren *dun eure* sabelean, eta erdiren aiz semé batez, eta deithuren *dun* haren icena Iesus.

32 Hura içanen *dun* handi, eta eritziren ciayón Subiranoaren Semé: eta emanen diraucan Iainco Iaunac bere aita Davíden thronoa.

33 Eta regnaturen din Iacóben etchearen

gainean eternalqui, eta haren resumaren finic eztun iñanen.

34 Erran cieçón orduan Mariac Aingueruäri, Nola iñanen dá hori, guiçonic eçagutzen eztudanaz gueroz?

35 Eta ihardesten çuela Aingueruäc erran cieçón, Spiritu saindua hire gainera ethorriren dun, eta Subiranoaren verthuteac itzal eguinen draun, eta halacotz hitaric sorthuren den saindua, Iaincoaren Semé deithuren dun.

36 Eta hará, Elisábeth hire lehen gussua, harc ere concebitu din semé bat bere çahartzean, eta hil haur din seigarrena steril deitzen cenac.

37 Ecen eztun deus impossibleric iñanen Iaincoa baithan.

38 Eta erran ceçan Mariac, Huná Iaunaren nescatoa: eguin bequit hire hitzaren araura. Eta parti cedin harenganic Aingueruä.

39 Eta iaiquiric Maria egun hetan ioan cedin mendiétara lehiatuqui Iúdaco hiri batetara.

40 Eta sar cedin Zakariasen etchera, eta saluta ceçan Elisábeth.

41 Eta guertha cedin, ençun ceçanean Elisábethec Mariáren salutationea, iauz baitzedin haourra haren sabelean, eta bethé cedin Spiritu Sainduaz Elisábeth:

42 Eta oihuz iar cedin voz handiz, eta erran ceçan, Benedicatus hi emaztén artean, ecen benedicatus *dun* hire sabeleco fructua.

43 Eta nondic haur niri, ethor dadin ene Iaunaren amá enegana?

44 Ecen huná, hire salutationearen voza ene beharriétara heldu içan den beçain sarri, iauci içan dun bozcarioz haourra ene sabelean.

45 Eta dohatsu *aiz* sinhetsi baitun, ceren complituren baitirade Iaunaz erran çaiçquinan gauçac.

46 Eta dio Mariac, Magnificatzen du ene arimác Iauna.

47 Eta alegueratu da ene spiritua Iainco ene Salvadorea baithan.

48 Ceren behatu ukan baitu bere nescatoaren beheratassunera: ecen huná, hemendie harát dohatsu erranen nauté generatione guciéc.

49 Ecen gauça handiac eguin drauzquit botheretsu denac: eta haren icena saindu *da*:

50 Eta haren misericordia *da* generationétaric generationétara haren beldurra dutenétara.

51 Botheretsuqui eguin ukan du bere bessoz: deseguin ditu superboac berén bihotzeco pensamenduan.

52 Egotzi ditu botheretsuac thronoétaric, eta goratu ditu chipiac.

53 Gosse ciradenac bethé ditu onez: eta abrat-sac igorri ditu butsic.

54 Sustengatu ukan du Israél bere haourra, bere misericordiáz orhoit içanez.

55 Gure aitáy minçatu çayen beçala, Abrahámi eta haren haciari iagoiticotz.

56 Eta egon cedin Maria harequin hirur hilebetheren inguruä: guero itzul cedin bere etcherát.

57 Eta compli cedin Elisábethen ertzeco demborá: eta erdi cedin semé batez.

58 Eta ençun ceçaten haren auçoéc eta ahai-
déc, nola frangoqui Iaunac bere misericordia
declaratu çuen harengana, eta alegueratzen
ciraden harequin.

59 Eta guertha cedin, çortzigarreneco egu-
nean ethor baitzitecen haourtchoaren circon-
ciditzera, eta deitzen çutén hura bere aitáren
icenzaz, Zakariás.

60 Baina ihardesten çuela haren amac erran
ceçan, Ez, baina deithuren da Ioáñnes.

61 Eta erran cieçoten, Eztun nehor hire ahai-
détan icen horrez deitzen denic.

62 Orduan keinu eguin cieçoten haren aitari,
nola nahi luén hura dei ledin.

63 Eta *harc*, tableta batzuren escaturic, scri-
ba ceçan, cioela, Ioáñnes da horren icena.
Eta mirets ceçaten guciéc.

64 Eta irequi cedin bertan haren ahoa, eta ha-
ren mihia *lacha cedin*, eta minço cen laudatzen
çuela laincoa.

65 Eta icidura ethor cedin aldiri hetaco gu-
cién gainera, eta Iúdaco herri mendiçu orotan
publica citecen hitz hauc guciac.

66 Eta ençun cituztén guciéc, eçar citzaten be-
re bihotzean, erraiten çutela, Nor haourtcho
haur içanen da? Eta Iaunaren escua cen hare-
quin.

67 Orduan haren aitá Zakariás bethé cedin
Spiritu Sainduaz: eta prophetiza ceçan, cioela,

68 Laudatu *dela* Israeleco lainco launa, ceren
visitatu eta redemitu baitu bere populua.

69 Eta alchatu baitraucu salvamendutaco adarra David bere cerbitzariaren etchean.

70 Nola minçatu içan baita bere Propheta saindu bethidanic içan diradenén ahoz.

71 Salbu içanen guinela gure etsayétaric eta guri gaitz çarizcuten gucién escutic.

72 Gure aitáy misericordia leguiençát, eta orhoit licén bere aliança sainduaz :

73 *Eta* gure Aitá Abrahámi eguin ceraucan iuramenduaz :

74 *Ecen* emanen ceraucula, beldur gabe gure etsayén escuétaric delivraturic, hura cerbitza guineçan,

75 Saindutassunetan eta iustitiatan haren aitzinean, gure vicico egun gucietan.

76 Eta hi haourtchoá, Subiranoaren Prophe-ta deithuren aiz: ecen ioanen aiz Iaunaren beguitharte aitzinean, haren bideac appain ditzánçat,

77 *Eta* eman dieçoánçat salvamenduco eçagutzea haren populuari, hayén bekatuén barkamenduaz.

78 Gure laincoaren affectione misericordiosoaz, ceinez visitatu ukan baiquaitu Orientac garaitic :

79 Argui daguiençát ilhumbean eta herioaren itzalean iarriric daudenéy, gure oinén baquez-co bidera chuchenceagatic.

80 Eta haourtchoa handitzen eta spirituz fortificatzen cen: eta egon cedin desertuétan Isra-éli manifestatu behar içan çayón egunerano.

CAP. II.

- 1 *Munduaren descriptionea.* 10 *Christ Salvadorea sor-
thu dela artzainey declaratzen.* 14 *Aingueruén
canticoa.* 21 *Christ circonciditu eta Iesus deithu.* 22
Mariaren purgationea. 28 *Christ Simeonec besoé-
tara hartu, Simeonen canticoa.* 36 *Anna prophe-
tessa.* 40 *Christ haourra.* 46 *Doctorequin disputa-
tzen.* 48 *Haren haourgoáz.*

ETA guerta cedin egun hetan ethor baitzedin ordenança bat Késar Augústoren partez, scribuz iar ledin mundua oro.

2 (Lehen descriptione haur eguin cedin Kyrénios Syriaco gobernadore cenean.)

3 Eta ioaiten ciraden guciac scributan iartera, batbedera cein bere hirirát.

4 Igan cedin bada Ioséph-ere Galiléatic, Nazarétheco hiritic, Iudéara, Daviden civitate Bethlehém deitzen denera (ceren baitzén Daviden ethetic eta arraçatic,)

5 Scributan iar ledinçát Maria emaztetan eman içan çayonarequin, cein baitzén içorra.

6 Eta guertha cedin *hec* han ciradela, compli baitzitecen haren ertzeco egunac.

7 Eta erdi cedin bere semé lehen iayoaz, eta bandatoz trocha ceçan hura, eta eçar ceçan mangederán, ceren ezpaitzén hayendaco lekuric ostalerián.

8 Eta ciraden comarca berean artzain cam-poétan ceunçanac, eta gauazco veillác bere arthaldearen gainean beguiratzen cituztenac.

9 Eta huná, Iaunaren Aingueruä ustegaberie

ethor cequién, eta Iaunaren gloriác argui ceçan hayén inguruän, eta icidura handiz ici citecen.

10 Orduan erran ciecén Aingueruác, Etzaretela beldur: ecen huná, evangelizatzen drauçuet bozcario handi populu guciaren içanen deña:

11 Ecen Davíden civitatean iayo çaiçuela Salvadorea, cein baita Christ Iauna.

12 Eta haur ukanen duçue seignale, eridenen baituçue haourra bandatoz trochatua, mangerán eçarria.

13 Eta bertan Aingueruärequin eguin cedin armada celestial multzo bat, laudatzen çutela Iaincoa, eta cioitela,

14 Gloria *ceru* guciz gorétan Iaincoari, eta lurrean baque, guiçonac baithara vorondate ona.

15 Eta guertha cedin, hetarie Aingueruác cezurát ioan ciradenean, erran baitzeçaten artzainec elkarren artean, Goacén bada Bethlehémerano, eta dacussagun eguin içan den gauça haur, cein Iaunac iaquin eraci baitraucu.

16 Eta ethor citecen lehiatuqui, eta eriden citzaten Maria eta Ioséph, eta haourtchoa mangerán eçarria.

17 Eta ikussi ukan çutenean, publica ceçaten haourtchoaz erran içan çayena.

18 Eta ençun ukan cituztén guciéc mirets ceçaten hæy artzainéz erran içan çaitzén gaucén gainean.

19 Eta Mariac beguiratzen cituen gauça hauc guciac, bere bihotzean ehaiten cituela.

20 Eta itzul citecen artzainac, glorificatzen eta

laudatzen çutela Iaincoa, ençun eta ikussi ukan cituztén gauça guciéz, erran içan çayen beçala.

21 Eta complitu içan ciradenean haourtchoaren circonciditzeco çortzi egunac, orduan deithu içan da haren icena Iesus, nola deithu içan baitzén Aingueruáz, sabelean concebi cedin baino lehen.

22 Eta complitu içan ciradenean Mariaren purificationeco egunac Moysésen leguearen araez, eramán ceçaten haourtchoa, Ierusáleme-ra, Iaunari presenta lieçotençát,

23 (Nola baita scribatua Iaunaren Leguean, Ar ume-uncia irequiten duen gucia, "Saindu Iaunari" deithuren da:)

24 Eta eman leçatençát oblationea, Iaunaren Leguean erran denaren araura, turturela pare bat, edo bi usso columba ume.

25 Eta huná, cen guiçóm bat Ierusálemen Si-meón deitzen cenic: *eta cen* guiçón haur iusto eta Iaincoaren beldur, Israeleco consolationearen beguira cegoena: eta Spiritu Saindua cen haren gainean.

26 Eta denuntiatu içan çayón divinoqui Spiritu sainduaz, etzuela herioric ikussiren, non lehen ikus ezleçan Christ Iaunarena.

27 *Hura* bada ethor cedin Spirituaz *movituric* templora: eta sartzen çutela Iesus haourra bere aita-améc, haren causaz eguin leçatençát Legueco costumaren araura:

28 Hare orduan har ceçan hura bere bessoétara, eta lauda ceçan Iaincoa, eta erran ceçan,

29 Iauná, orain utziten duc eure cerbitzaria, eure hitzaren araura baquez.

30 Ecenikussidié ene beguiéc hire salvagarria,

31 Cein preparatu baituc populu gucién beguitharte aitzinean.

32 Argui Gentiléy arguitzecoá, eta Israeleco hire populuaren gloriá.

33 Eta haren aitá eta amá miraz ceuden harçaz erraiten ciraden gaucéz.

34 Eta benedica citzan Simeó nec, eta erran cieçón haren ama Mariari, Huná, eçarri içan dun haur anhitzen destructionetan, eta anhitzen resurrectionetan Israélen, eta signotan ceini nehor contrastaturen baitzayó :

35 Are eueorren arima-ere iraganen din ezpata batec, aguer ditecençát anhitz bihotzetaco pensamenduac.

36 Bacén prophetessa bat-ere Anna *deitzen cenic* Phanuélen alaba, Aséren leinuco, cein baitzén ia adin handitacoa, eta vici içan cen senhar rarequin çazpi urthez bere virginitateaz gueroztic.

37 Eta lauroguey eta laur urtheren inguruco alharguna celaric, etzén partitzen templotic, barruez eta orationez cerbitzatzén çuela *Iaincoa* gau eta egun.

38 Hunec-ere bada ordu berean ethorriric, laudatzen çuen Iauna, eta harçaz minço çayen redemptionearen beguira Ierusalemén ceuden guciéy.

39 Eta acabatu çutenean gucia Iaunaren Le-

guearen araura, itzul citecen Galiléara, bere Nazarétheco hirira.

40 Eta haourchoa handitzen cen eta spirituz fortificatzen, eta bethatzen cen sapientiaz : eta laincoaren gratiá cen haren gainean.

41 Eta ioaiten ciraden haren aita-amác urthe oroz Ierusalemera Bazco bestán.

42 Eta hamabi urthetara heldu cenean, igan citecen hec Ierusalemera bestaco costumaren arauéz :

43 Eta *hartaco* egunac complitu ciradenean, hec itzultzen ciradela, azquen cedin Iesus haourra Ierusalemen : eta etzaquión ohart Ioséph, ez bere amá :

44 Baina ustez hura compainian cen, ioan citecen egun baten bidean : eta haren bilha çabiltzan ahaidén eta eçagunén artean.

45 Eta erideiten etzutenean, bihur citecen Ierusalemera, haren bilha çabiltzala.

46 Eta guertha cedin, hirur egunen buruán eriden baitzeçaten hura temploan, iarriric cegoela doctorén artean, hæy behatzen çayela eta hec interrogatzen cituela.

47 Eta spantatzen ciraden hura ençuten çutén guciac, haren iaquinaren eta respóstuén gainean.

48 Eta hura ikussiric spanta citecen : eta erran cieçón bere amác, Semé, cergatic horrela eguin draucuc ? huná, hire aitá eta ni keichuric hire bilha guiniabiltzán.

49 Orduan dioste, Cergatic da ene bilha baitzi-

nabiltzaten? etzinaquitén ecen neure Aitáren eguitecoétan *occupatua* behar dudala içan?

50 Baina hec etzeçaten adi erran cerauen hitza.

51 Orduan iauts cedin hequin, eta ethor cedin Nazaréthera: eta cen hayén suiet: eta haren amác beguiratzen cituen hitz hauc gucioc bere bihotzean.

52 Eta Iesus avançatzen cen sapientiáz eta handitzez, eta gratiaz Iaincoa baithan eta guçonac baithan.

CAP. III.

2 *Ioannes predicatzen hatsen.* 3 *Penitentiataco Baptismoa.* 6 *Iaincoaren salvagarria.* 8 *Emendamentutaco fructuac.* *Abrahamen haourrac.* 9 *Aizcorá erroari.* 11 *Caritatea.* 12 *Publicanoac.* 14 *Gen darmesac.* 16 *Ioannesec Christez testificatzen.* *Ioannesen eta Christen Baptismoa.* 17 *Bahea, bihia, lastoa.* 20 *Herodesec Ioannes presoindeguian eçarten.* 21 *Christ batheyatu,* 23 *haren genealogia.*

ETA Tiberío Késaren emperadoregoaren hamaborzgarren urthean, Pontío Pilát Iudéaco gobernadore cenean, eta Heródes Galiléaco Tetrarká, eta haren anaye Philipppo halaber Ituréa eta Trakoníti comarcaco tetrarká, eta Lisanías Abilinéco tetrarká,

2 Eta Ánnas eta Caiáphas Sacrificadore subirano ciradenean: eman cequiön Iaincoaren hitza Ioáñnes Zakariásen semeari desertuan.

3 Eta ethor cedin Iordánaren inguruco comarca gucira, predicatzen çuela emendamen-

dutaco Baptismoa bekatuén barkamendutan :

4 Nola baita scribatua Esaiás Prophetaren hitzén liburuän, dioela, Desertuan oihuz dagoenaren voza *da*, Appain eçaçue Iaunaren bidea, plana itzaçue haren bidescâc.

5 Haran gucia betheren da, eta mendi eta mendisca gucia beheraturen da, eta makur diraden gauçâc chuchenduren dirade, eta bide ikeçuae planaturen,

6 Eta ikussiren du haragui guciac Iaincoaren salvagarria.

7 Erraiten cerauen bada harenganic batheya litecençât ethorten ciraden gendetzéy, Vipera castá, norc avisatu çaituzté ethorteco den hirari ihes eguiten ?

8 Eguin itzaçue bada fructu emendamendua-
ren dignoac : eta etzaitezela has erraiten ceuroc baithan, Abrahám dugu aitá : ecen badiot-
suet, Iaincoac harri hautaric-ere Abrahámi haour suscita ahal dieçaqueola.

9 Bada ia aizcorá-ere arborén errora eçarria da: beraz arbore fructu on eguiten eztuen gucia piccatzen da, eta sura egoizten.

10 Orduan interroga ceçaten gendetzéc, cioitela, Cer eguinen dugu beraz ?

11 Eta ihardesten çuela, erran cieçén, Bi arropa dituenac eman bieço eztuenari : eta iatecoric duenac, halaber eguin beça.

12 Ethor cedin publicanoétaric-ere batheya litecençât : eta erran cieçoten, Magistruá, cer eguinen dugu ?

13 Eta harc erran ciecen, Deus ordenatu çaiçuen baino guehiago ezteçaçuela erekar.

14 Interroga ceçaten gendarmesec-ere, cioitela, Eta guc cer eguinen dugu? Eta dioste, Nehor ezteçaçuela tormenta, ez iniuria: eta contenta çaitetze çuen gagéz.

15 Eta populua beha cegoela, eta guciéc bere bihotzétan pensatzen çutela Ioánnesez, eya hura liçatenez Christ,

16 Ihardets ceçan Ioánnesez, erraiten cerauela guciéy, Eguia da nic batheyatzen çaituztét urez: baina heldu da ni baino borthitzago dena, ceinen çapatetaco hedearen lachatzeco ezpainaz digno: harc batheyaturen çaituzté Spiritu Sainduaz eta suz.

17 Ceinen bahea haren escuan *içanen baita*, eta garbituren du chahu bere larraina: eta bilduren du bihia bere granerera: baina lastoa choil erreren du behinere hiltzen eztén suan.

18 Bada, anhitz berce gauçaz-ere exhortatzen çuela, evangelizatzen ceraucan populuari.

19 Baina Heródes Tetrarká harçaz reprehenditzen cenean, Herodiás bere anaye Philípporen emazteagatic, eta berac eguin cituen gaichtaqueria guciacgatic,

20 Eratchequi ceçan haur-ere *berce* gucién gainera, eçar baitzeçan Ioáñnes presoindeguian.

21 Eta guertha cedin populu gucia batheyatzen cela, eta Iesus batheyaturic othoiztez cegoela, irequi baitzedin ceruä:

22 Eta iaunts baitzedin Spiritu Saindua forma

visibletan usso columba baten guissán, haren gainera, eta voz bat cerutic eguin baitzedin, cioela, Hi aiz ene Semé maitea, hitan hartzen diát neure atseguin ona.

23 Eta Iesus bera hatsen cen hoguey eta hamar urtheren inguruco icaten, semé (estimatzen çutén becembatean) Ioséphén, Ioséph cen Helíren *semé*:

24 *Heli* Matthaten: *Matthat*, Leviren: *Levi*, Melkiren: *Melki*, Iannaren: *Ianna*, Iosephen:

25 *Ioseph*, Matthatiaren: *Matthatia*, Amosen: *Amos*, Nahumen: *Nahum*, Esliren: *Eсли*, Naggeren:

26 *Nagger*, Maathén: *Maath*, Mattathiaren: *Mattathia*, Semeiren: *Semei*, Iosephen: *Ioseph*, Iudaren:

27 *Iuda*, Iohannaren: *Iohanna*, Rhesaren: *Rhesa*, Zorobabelen: *Zorobabel*, Salathielen: *Salathiel*, Neriren:

28 *Neri*, Melkiren: *Melki*, Addiren: *Addi*, Cosamen: *Cosam*, Elmodamen: *Elmodam*, Eren:

29 *Er*, Ioserén: *Iose*, Eliezeren: *Eliezer*, Ioramen: *Ioram*, Matthaten: *Matthat*, Leviren.

30 *Levi*, Simeonen: *Simeon*, Iudaren: *Iuda*, Iosephen: *Ioseph*, Ionamen: *Ionam*, Eliakimen:

31 *Eliakim*, Melearen: *Melea*, Mainanen: *Mainan*, Mattatharen: *Mattatha*, Nathanen: *Nathan*, Daviden:

32 *David*, Iesserén: *Iesse*, Obeden: *Obed*, Boozen: *Booz*, Salmonen: *Salmon*, Naassonen:

33 *Naasson*, Aminadaben: *Aminadab*, Ara-

men: *Aram*, Esronen: *Esron*, Pharesen: *Phares*, Iudaren:

34 *Iuda*, Iacoben: *Iacob*, Isaaken: *Isaac*, Abrahamen: *Abraham*, Thararen: *Thara*, Nakoren:

35 *Nakor*, Saruken: *Saruk*, Ragauren: *Ragau*, Phaleken: *Phalec*, Heberen: *Heber*, Saleren:

36 *Sale*, Cainanen: *Cainan*, Arphaxaden: *Arphaxad*, Semen: *Sem*, Noeren: *Noe*, Lameken:

37 *Lamek*, Mathusalaren: *Mathusala*, Henoken: *Henok*, Iareden: *Iared*, Mahalaleelen: *Mahalaleel*, Cainanen:

38 *Cainan*, Henosen: *Henos*, Sethen: *Seth*, Adamen: *Adam*, Iaincoaren.

CAP. IV.

- 2 *Christ desertuan tentatu.* 4 *Vicitzea Iaincoa baidhan.*
 8 *Iaincoa bera adoratzeco eta cerbitzatzeco,*
 12 *eta ez hura tentatzeco.* 21 *Christezco prophetiac complitu.*
 24 *Prophetaric bere herrian ez gogara-coric.* 26 *Elias.* 27 *Naaman Syrianoa.* 28 *Nazarenoac Christez scandalizatzen.*
 31 *Christec Sabbathoetz iracasten, eta*
 38 *demoniatua, Pier-risen ama guinharreba,* 40 *eta anhitz berceric sendatzen.*
 41 *Deabruéc Christ eçagutzen eta aithortzen.* 43 *Christ certara igorri içan den.*

ETA Iesus Spiritu Sainduaz bethea parti cedin Iordánetic, eta eramán cedin Spiritu beraz desertura,

2 Eta *han* tenta cedin deabruaz berroguey egunez: eta etzeçan deus ian egun hec ciraute-no, baina hec iragan eta, guero gosse cedin.

3 Orduan erran cieçón deabruac, baldin Iaincoaren Semea bahaiz, erróc harri huni ogui bilha dadin.

4 Eta ihardets cieçón Iesusec, cioela, Scribatua duc, ecen eztela ogui berez vicico guiçoná, baina Iaincoaren hitz guciáz.

5 Orduan eramane hura deabruac mendi gorra batetara, eracuts cietzón munduco resuma guciac dembora moment batez.

6 Eta diotsá deabruac, Emanen drauát bothere hori gucia, eta *resuma* horien gloriá: ecen niri eman içán ciaitadac, eta nahi dudanari emaiten diarocat.

7 Hic bada baldin adora baneçác, hire içanen dituc guciac.

8 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçón, Guibelerát adi eneganic Satán: ecen scribatua duc, Adoraturen duc eure Iainco Iauna, eta hura bera cerbitzaturen duc.

9 Orduan eraman ceçan Ierusalemra, eta eçar ceçan templeco pinacle gainean: eta erran cieçón, Baldin Iaincoaren Semea bahaiz, egotzac eure buruã hemendic beherera.

10 Ecen scribatua duc, bere Ainguëruéy cargu emanen drauela hiçaz, hire beguirat-zeco:

11 Eta escuétan eramannen autéla, eure oinaz harrian behaztopa ezadinçát.

12 Baina ihardesten duela Iesusec diotsá, Errana duc, Eztuc tentaturen eure Iainco Iauna.

13 Guero tentatione gucia acabatu eta, dea-

brua parti cedin harenganic dembora batetara-nocotz.

14 Eta itzul cedin Iesus Spirituaren verthutez Galiléara : eta haren famá ioan cedin inguruco comarca orotará.

15 Eta hura ari cen iracasten hayén synago-guétan, guciéc ohoratzen çutela.

16 Ethor cedin bada Nazaréthera non haci içan baitzén : eta sar cedin bere costumaren a-raura Sábbath egunean synagogán : eta iaiqui cedin iracurtzera.

17 Eta eman cequiön Esaiás Prophetaren liburuä : eta desplegatu çuenean liburuä, eriden ceçan lekua, non scribatua baitzén,

18 Iaunaren Spiritua da ene gainean, ceren unctatu bainau : paubrý evangelizatzerá igorri nau, bihotzez hautsién sendatzera,

19 Captivoéy largançaren, eta itsuéy ikustea-ren recubramenduaren predicatzera, eta çaurthuén delivrançatan eçartera, eta Iaunaren ur-the bozcariotacoaren predicatzera.

20 Eta plegaturic liburuä, rendatu ceraucane-an ministroari, iar cedin : eta synagogaco gu-cién beguiac haren gainera fincatuac ciraden.

21 Orduan has cequién erraiten, egungo egu-nean complitu da Scriptura haur çuen behar-riétan.

22 Eta guciéc testimoniage emaiten cerauca-ten, eta miraz ceuden haren ahotic ilkiten cira-den hitz gratiazcoéz, eta erraiten çutén, Ezta haur Ioséphén semea ?

23 Eta erran ciećen, Frangoqui erranen drau-
taçue comparatione haur, Medicuá, senda eçac
eure buruá : cerere gauça ençun baitugu eguin
içan diradela Capernaúmen, eguin itzac he-
men-ere eure hirian.

24 Eta dioste, Eguiaz diotsuet, eeen Prophé-
tarié batre eztela gogaracoric bere herrian.

25 Baina eguiaz erraiten drauçuet, anhitz
ema alhargun cen Eliásen egunétan Israélen,
ceruá ertsi içan cenean hirur urthe eta sey hile-
bethetacotz, *hala* non eguin baitzedin gossete
handia lur guciaren gainean.

26 Baina hetarié batetara-ere etzén igorri içan
Eliás, Sárepta Sidoniaco *hirira* baicen, emazte
alhargun batgana.

27 Eta anhitz sorhayo cen Israélen Eliséo Pro-
phetaren demborán, baina hetarié batre etzén
chahutu içan Naamán Syriacoa baicen.

28 Orduan bethé citecen guciac asserretassu-
nez synagogán, gauça hauc ençuten cituztenean.

29 Eta iaiquiric egotz ceçaten hura hiritic
campora, eta eraman ceçaten mendi gainera
(ceinen gainean hayén hiriá edificatua baitzén),
gainetic behera egotz leçatençát.

30 Baina hura hayén artetic iraganic, ioan ce-
din.

31 Eta iaúts cedin Capernaúm Galiléaco hiri-
ra, eta han iracasten cituen Sabbathoétan.

32 Eta spantatuac ceuden haren doctrinaren
gainean : eeen autoritaterequin cen haren
hitza.

33 Eta cen synagogán guiçóm bat deabru satsuaren spiritua çuenic, eta iar cedin oihuz ocengui,

34 Cioela, Ah, cer duc hire eta gure artean, Iesus Nazarenoa ? gure deseguitera ethorri aiz ? baceaqui atnoraicén: *hi aiz* Iaincoaren Saindua.

35 Eta mehatcha ceçan hura Iesusec, cioela, Ichil adi, eta ilki adi horrenganic. Eta deabrua, hura artera egotziric, ilki cedin harenganic, eta calteric batre etzieçón eguin.

36 Eta spantamendu iar cedin gucietan, eta minço ciraden elkarren artean, cioitela, Cer hitz da haur, authoritaterequin eta bothererequin manatzen baititu spiritu satsuc, eta ilkiten baitirade ?

37 Eta io citzan haren famác herriaren inguruco comarca guciac.

38 Eta iaiquiric Iesus synagogatic, sar cedin Simónen etcheán: eta Simónen ama-guinharreba eduqiten cen helgaitz handi batez: eta othoitz ceguioten harengatic.

39 Eta haren garaitic cegoela mehatcha ceçan helgaitza: eta utzi ceçan hura *helgaitzac*: eta *harc* bertan iaiquiric cerbitza citzan.

40 Eta iguzqui sartzean, anhitz eritassun motaz eriric çutén guciéc ekar citzaten harengana: eta harc escuac hetaric batbederari gainera eçarriric senda citzan.

41 Deabruac-ere ilkiten ciraden anhitzenganic, oihuz ceudela, eta cioitela, Hi aiz Christ Iaincoaren Semeá. Baina *harc* mehatchatzen citue-

la, etzitzen utziten erraitera, ecen baceaquitela hura cela Christ.

42 Eta arguitu cenean ilkiric ioan cedin leku desertu batetara, eta gendetzeac haren bilha çabiltzan, eta ethor citecen hura baitharano : eta baçaducaten hura hetaric parti ezledinçat.

43 Baina harc erran cieçén, Berce hiriéy-ere evangelizatu behar drauet Iaincoaren resumá : ecen hartacotzát igorri içan naiz.

44 Eta predicatzen çuen Galiléaco synagoguétan.

CAP. V.

3 *Christec populuá iracasten.* 5 *Arrançaléc anhitz arrain hartu.* 13 *Christec sorhayoa sendatu,* 16 *eta desertuan othoitz eguiten.* 18 *Paralyticoa.* 20, 24 *Fedea.* *Bekatuén barkamendua.* 27 *Mattheu deithu.* 31 *Osoo diradenéz.* 32 *Iustoez.* *Bekatoréz.* 34 *Ezconduaz.* 35 *Baruraz.* 36 *Abillamenduco pedaçu berriaz.* 37 *Mahatsarno berriaz,* 39 *eta çaharraz.*

ETA guertha cedin, populuac hura hertsen çuela Iaincoaren hitzaren ençuteagatic, bera Genesaréthco lac bazterrean baitzegoen :

2 Eta ikus citzan bi unci lac bazterrean ceudela : eta hetaric ilkiric arrançalec sareac ikutzen cituztén :

3 Eta sarthuric unci hetaric batetara, cein baitzén Símonena, othoitz ceguión lurretic retina leçan appurbat : guero iarriric, uncitic iracasten cituen gendetzeac.

4 Eta minçatzetic ichildu cen beçala, erran

cieçón Símoni, eramac barnago, eta larga itza-
çue çuen sareac hatzamaitera.

5 Orduan ihardesten duela Símonec diotsá,
Magistruá, gau gucian nekaturic eztiagu deus
hartu: baina hire hitzera largaturen diát sarea.

6 Eta hori eguin çutenean, enserra ceçaten ar-
rain mola handi bat: eta ethencen cen hayén
sarea.

7 Eta keinu eguin cieçén berce uncico lagunéy,
ethorriric lagun lequiztén: eta ethor citecen,
eta bethé citzaten bi unciac hundatzerano.

8 Eta *hori* ikussiric Símon Pierrisec egotz ce-
çan bere buruá Iesusen belhaunétara, cioela,
Parti adi eneganic, Iauná, ecen guiçón bekato-
rea nauc *ni*.

9 Ecen icidura batec har ceçan hura eta hare-
quinciraden guciac, hartu cituztén arrain hatza-
maitearen gainean, halaber Jacques eta Ioáñnes
Zebedéoren seme Símonen lagun ciradenac-ere.

10 Orduan erran cieçón Símoni Iesusec, Ez-
tuála beldurric, oraindanic guiçón hatzamaile
içanen aiz.

11 Eta unciac leihorrera cituztenean, gucia
utziric, hari iarreiqui içan çaizcan.

12 Eta guertha cedin *hura* hiri batetan cela,
huná, guiçón sorhayotassunez bethe bat *ethor*
baitzedin: eta ikussi çuenean Iesus, bere buruá
beguitharte gainera egotziric othoitz ceçan
hura, cioela, Iauná, baldin nahi badue, chahu
ahal neçaquec.

13 Eta Iesusec escua hedaturic hunqui ceçan

hura, cioela, Nahi diát, aicén chahu. Eta bertan sorhayotassuna parti cedin harenganic.

14 Eta hanc mana ceçan nehori ezlerrón : baina ohá, *diotsá*, eracuts ieçóc eure buruá Sacrificadoreari, eta presenta eçac eure chahutzeagatic Moysesec ordenatu duen beçala hæy testimoniagetan.

15 Eta harçazco proposa gueroago aitzinago hedatzen cen, eta gendetze handiac biltzen ciraden ençutera, eta bere eritassunétaric harçaz senda litecençát.

16 Baina bera retiratua cegoen desertuétan, eta othoitz eguiten çuen.

17 Eta guertha cedin egun batez hura iracasten ari cela, Phariseuác eta Legueco Doctoreac baitzeuden iarriric, cein ethor baitzitecen Galiléaco eta Iudéaco eta Ierusalemeco burgu gucietaric : eta launaren verthutea cen hayén sendatzeco.

18 Orduan huná batzu, dacarqueitela ohean guiçon bat cein baitzén paralytico : eta çabil-tzan hura barnera ekarri nahiz, eta haren aitzinean eçarri nahiz.

19 Eta erideiten etzutenean nondic hura barnera liroiten, gendetzearen causaz, iganic etche gainera, teulétaric erauts ceçaten ohetchoarequin artera, Iesusen aitzinera :

20 Eta hayén fedea ikussi çuenean, erran cieçón, Guiçoná, barkatu çaizquic eure bekatuac.

21 Orduan has citecen pensatzen Scribác eta Phariseuác, cioitela, Nor da blasphemioac er-

raiten dituen haur? Norc barka ahal ditzaque bekatuac Iaincoac berac baicen?

22 Eta Iesusec eçaguturic hayén pensamenduac, ihardesten çuela erran cieçén, Cer pensatzen duçue çuen bihotzétan?

23 Cein da errachago, erraitea, Barkatu çaizquic eure bekatuac: ala erraitea, Iaiqui adi eta ebil adi?

24 Daquiçuençat bada ecen guiçonaren Semeac baduela authoritate lurrean bekatuén barkatzeco (diotsá paralyticoari), Hiri erraiten drauát, iaiqui adi, eta eure ohetchoa harturic habil eure etcherát.

25 Eta bertan iaiquiric hayén aitzinean, eta altchatu çuenean *bera* cetzan ohetchoa, ioan cedin bere etcherát, glorificatzen çuela Iaincoa.

26 Eta icidura batec har citzan guciac, eta glorificatzen çutén Iaincoa: eta bethé citecen beldurtassunez, erraiten çutela, Segur ikussi ditugu egun nehorc uste etzituqueen gauçac.

27 Eta gauça hayén buruän ilki cedin, eta ikus ceçan publicano Leví deitzen cem bat, peage lekuan iarriric, eta erran cieçón, Arreit niri.

28 Eta *hura* gauça guciac utziric iaiqui cedin, eta iarreiqui içan çayón.

29 Eta eguin cieçón banquet handi bat Levíc bere etchean, eta cen publicanoezco eta berce hequin mahainean iarriric ceudenezco compania handi bat.

30 Eta hetaric Scriba eta Phariséu ciradenéc murmuratzen çutén haren discipuluén contra,

cioitela, Cergatic publicanoequin eta gende vitze gaichtotacoequin iaten eta edaten duçue?

31 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçén, Osso diradenéc eztuté medicuren beharric: baina gaizqui daudenéc.

32 Eznaiz ethorri iustoén deitzera, baina bekatorén, emendamendutara.

33 Eta hec erran cieçoten, Cergatic Ioáñnesen discipuluéc barur eguiten duté maiz eta othoitz eguiten, halaber Phariseuenéc-ere: baina hiréc iaten eta edaten duté?

34 Eta hanc erran cieçén, Barur eraci ahal ditzaqueçue ezconduaren gamberaco gendeac ezcondua hequin deno?

35 Baina ethorriren dirade egunac edequiren baitzaye ezcondua, orduan barur eguinen duté egun hetan.

36 Guero comparatione bat ere erran cieçén, Nehorc eztrauca eratchequiten abillamendu berri baten pedaçua abillamendu çar bati: ezpere berriac ethencen du: eta çarrarequin ezta accordatzen berritic *den* pedaçua.

37 Eta nehorc eztu eçarten mahatsarno berria çahagui çarretan, ezpere mahatsarno berriac çathituren ditu çahaguiac eta bera issuriren da, eta çahaguiac galduren dirade:

38 Baina mahatsarno berria çahagui berrietan eçarteco da: eta biac beguiratzen dirade.

39 Eta ezta nehor çaharretic edaten duenic, bertan berritic nahi duenic: ecen erraiten du, Çaharra hobe da

CAP. VI.

1 *Discipuluac buruca idoquiten ari.* 9 *Escu eyharra sendatu.* 12 *Christec othoitz eguiten.* 14 *Apostoluén icenac.* 18 *Eri anhitz sendatu.* 20 *Paubreac.* 20 *Christgatic affligituac benedicatu.* 23 *Alocairuaz.* 24 *Abratséz.* 27 *Etsayén onhesteaz.* 34 *Prestatzeaz.* 35 *Iaincoaren haour nolatan içanen.* 35 *Misericordioso içateco.* 37 *Ez iugeatzeco baina barkatzeco, eta emaiteco.* 42 *Fitza beguian.* *Gapirioa.* 43 *Fructutic arborea eçagutzen.* 45 *Bihotzetec heldu eginac.* 49 *Ençuna eguiten dutenac, eta eztutenac.*

G UERTHA cedin bada Sabbath *egun* bigarren lehenean, hura iragaiten baitzén erein-cétan gaindi: eta buruca idoquiten ari baitziraden haren discipuluac, eta iaten escuez bihituric.

2 Eta Phariseuétaric batzuc erran ciecén, *Cergatic eguiten duçue Sabbathoan eguin sori eztena?*

3 Orduan ihardesten çuela Iesusec erran ciecén, *Eztuçue haur-ere iracurri cer eguin çuen Davídec, gossetu cenean bera eta harequin ciradenac?*

4 Nola sarthu içan cen Iaincoaren etchean eta propositioneco oguiac hartu cituen, eta ian cituen, eta eman ciecén harequin ciradenéy-ere: hetaric iatea Sacrificadorén baicen sori eztelaric.

5 Guero erraiten cerauen, *Guiçonaren Semea iabe da Sábbathoaren-ere.*

6 Eta guertha cedin berce Sábbath batez-ere hura sar baitzedin synagogara, eta iracasten

baitzuen : eta cen han guiçon bat eta haren escu escuina cen eyhar.

7 Eta gogoatzen çutén hura Scribéc eta Phariséuéc eya Sabbathoan senda leçaqueenez, accusatione eriden leçatençát haren contra.

8 Baina baceaquizquian hayén pensamenduc, eta diotsá guiçon escu eyharra çuenari, Iaiqui adi, eta ago çutic artean. Eta hura iaiquiric egon cedin çutic.

9 Erran ciecén bada Iesusec, Interrogaturen çaituztét *gauça batez*, Sabbathoétan ungui eguitea da sorì ala gaizqui eguitea ? persona baten emparatzea ala galtzea ?

10 Eta hetara gucietara inguru behaturic, diotsá guiçonari, Hedeçac eure escua : eta harc eguin ceçan hala : eta senda cedin haren escua bercea beçain.

11 Eta bethé citecen eraucimenduz, eta elkarrequin minço ciraden, cer leidioten Iesusi.

12 Eta guertha cedin egun hetan, ioan baitzedin mendira othoitz eguitera, eta gau gucia *han* iragan ceçan Iaincoari othoitz eguiten ceraucala.

13 Eta arguitu cenean, dei citzan bere discipuluac, eta hetaric hauta citzan hamabi, cein Apostolu-ere dei baitzitzan,

14 (Simon, Pierris-ere deithu çuena, eta Andriu haren anayea : Iacques eta Ioánes : Philippo eta Bartholoméo :

15 Matthéu eta Thomás : Iacques Alphéoren *semea*, eta Simon Zelotés deitzen dena,

16 Iúdas Iacquesen *anayea*: eta Iúdas Iscariót, traidore-ere içan cena.)

17 Eta iautsiric hequin, gueldi cedin leku plano batetan, bere discipuluzco companiarequin, eta populo mulço handirequin Iudéa gucitic, eta Ierusalemetic, eta Týrco eta Sidóngo itsas bazterretic, cein ethorri baitziraden hura ençun leçatençát, eta bere eritassunétaric senda litecençát:

18 Eta spiritu satsuéz tormentatzen ciradenac: eta senda citecen.

19 Eta populu gucia hura hunqui nahiz çabilan: ecen verthute harenganic ilkiten cen: eta sendatzen cituen guciac.

20 Orduan harc bere beguiac discipuluetarát altchaturic, erraiten çuen, Dohatsu çarete pau-breác: ceren çuen baita Iaincoaren resumá.

21 Dohatsu çarete orain gosse çaretenoc: ceren asseren baitzarete. Dohatsu çarete orain nigarez çaudetenoc: ceren irri eguinen baituçue.

22 Dohatsu içanen çarete, guiçonéc gaitzet-siren çaituztenean, eta iraitziren eta iniuriaturren çaituztenean, eta çuen icena gaichto beçala iraitziren dutenean, guiçonaren Semearen causaz.

23 Aleguera albeitzinteizte egun hartan, eta bozcarioz iauz: ecen huná, çuen saria handi *da* ceruétan: ecen halaber eguiten cerauecen prophetéy hayén aitéc.

24 Baina maledictione çuey abratsoy: ecen baduçue çuen consolationea.

25 Maledictione çuey betheac çaretenoy: ecen gosse içanen çarete. Maledictione çuey orain irriz çaudetenoy: ecen auhen eta nigar eguinen duçue.

26 Maledictione çuey, guiçón guciéc onherranen çaituztenean: ecen molde berean eguiten cerauecen propheta falsuéy hayén aitéc.

27 Baina çuey diotsuet dançuçuenoy, Onhets itzaçue çuen etsayac: ungui egui eçue gaitzesten çaituztenéy.

28 Benedica itzaçue çuec maradicatzen çaituztenac: eta othoitz egui çue oldartzen çaiçquiçuenacgatic.

29 Eta mathela batean ioiten auënari, paraieçóc bercea-ere: eta eure mantoa edequiten drauánari, iacca-ere eztiçeoála debeta.

30 Escatzen çayán guciari emóc, eta eurea edequiten drauánari, ezaquiola *haren* esca.

31 Eta nola nahi baituçue eguindieçaçuençuey guiçonéc, çuec-ere eguiçue hæy halaber.

32 Ecen baldin onhesten badituçue çuec onhesten çaituztenac, cer esquer duqueçue? ecen vicitze gaichtotacoec-ere bere onhesleac onhesten dituzté.

33 Eta baldin ungui badaguieçue çuen ungui-guiléy, cer esquer duqueçue? ecen vicitze gaichtotacoec-ere hura bera eguiten duté.

34 Eta baldin presta badieçeçue rendaturen drauçuetela speranza duçuenéy, cer esquer duqueçue? ecen vicitze gaichtotacoec-ere vicitze gaichtotacoéy prestatzen draue, ordaina recebi deçatençát.

35 Bada onhets itzaque çuen etsayac, eta ungui egui eque: eta presta eçaque, deus handi sperança gabe: eta çuen saria içanen da handi, eta içanen çarete Subiranoaren semé: ecen hura benigno da ingratétara eta gaichtoétara.

36 Çareten beraz misericordioso, çuen Aitare misericordioso den beçala.

37 Ezteçaque la iudica, eta etzarete iudicaturen: ezteçaque la condemna eta etzarete condemnaturen: barka eçaque, eta barkaturen çaique.

38 Emaque eta emanen çaique: neurri ona galkatua, eta higitua, eta mucurru doana emanen çaique çuen golkora: ecen neurtzen duçuen neurri beraz, neurthuren çaique çuey-ere aldiz.

39 Halaber erraiten cerauen comparatione bat, Possible da itsuac itsua guida ahal deçan? ezтира biac hobira eroriren?

40 Ezta discipulua bere magistruaren gaineco: baina nor-eré *çanen baita discipulu* perfect, içanen da magistru beçala.

41 Eta, cergatic dacussac eure anayeren beguico fitsa, eta eure beguico gapirioari ez atzayó ohartzen?

42 Edo nola ahal derraqueóc eure anayeri, Anayé, utzi neçac idoqui deçadan hire beguian den fitsa, eurorrec hire beguian den gapirioa ikusten eztuanean? Hypocritá, idocac lehenic gapirioa eure beguitic: eta orduan ikussiren due idoqui deçán eure anayeren beguico fitsa.

43 Segur ezta arbore ona, fructu gaichtoa eguiten duena: ez eta arbore gaichtoa, fructu ona eguiten duena.

44 Ecen arbore gucia fructutic eçagutzen da. Ecen elhorriétarie eztuté biltzen ficoric, ezeta saparrétarie mendematzen mahatsic.

45 Guiçón onac bere bihotzeco thesaur one-tic idoquiten du gauça ona : eta guiçón gaich-toac bere bihotzeco thesaur gaichtotic idoqui-ten du gauça gaichtoa : ecen bihotzeco abun-dantiatic haren ahoa minço da.

46 Baina cergatic deitzen nauçue Iauná, Iau-ná : eta ez eguiten *nic* erraiten ditudanac ?

47 Enegana ethorten den gucia, eta ene hitzac ençuten eta hec eguiten dituená : eracutsiren drauçuet nor irudi den.

48 Irudi du etche bat edificatzen duen guiço-ná, ceinec aitzurtu eta barna irequi baitu, eta e-çarri fundamenta arroca baten gainean : eta so-berná ethorriric, fluvioac ereçarri ukan drau-ca etche hari, eta ecin higitu du : ecen arroca gainean fundatua cen.

49 Baina ençun ukan dituenac, eta ez eguin, i-rudi du fundament gabe bere etchea lur gainean edificatu duen guiçoná : ceini ereçarri baitrauca fluvioac, eta bertan erori içan da, eta etche ha-ren deseguitea handi içan da.

CAP. VII.

2 *Kenteneraren cerbitzariáz, 9 eta fedeaz. 11 Al-hargunaren semea resuscitatu. 16 Christ Propheta. 19 Ioannesec Iesusgana igorten. 22 Paubrýy Evan-gelioa çaye predicatzen. 23 Christean scandaliza-turen eztena dohatsu. 29 Iaincoaren iustificatzea.*

32 *Merkatuco haour iarriric daudenéz.* 36 *Christec Phariseuarequin iaten.* 37 *Emazte bekatoressa.* 41 *Bi çordunac.* 47 *Onheriztea.* 48 *Bekatuén barkamendua.* 50 *Sinhestea.*

ETA acabatu cituenean bere hitz guciac, populuac çançuela, sar cedin Capernaúmen.

2 Eta Kentener baten cerbitzaria eri içanez hiltzera çohian, cein baitzuen guciz maite.

3 Eta harc ençun çuenean Iesusez, igor citzan harengana Iuduén Ancianoac, othoiztez çayola, ethorriric senda leçan haren cerbitzaria.

4 Eta hec ethorriciradenean Iesusgana, othoitz ceguioten affectionatuqui, cioitela, ecen digno cela nehorc hura aithor lieçón.

5 Ecen maite dic, *ciuiten*, gure nationea eta synagoga bat harc edificatu diraucuc.

6 Iesus bada ioan cedin hequin. Baina ia ethetic urrun handi etzela, Kentenerac igor citzan adisquideac harengana, ciotsala, Iauná, ezadila neka: ecen eznauc digno ene atharbepean sar adin.

7 Halacotz neure buruã-ere eztiát digno estimatu hiregana ethorteco: baina errac hitza, eta sendaturen baita ene muthilla.

8 Ecen ni nauc *berceren* meneco guiçón, ditularic neure meneco gendarmesac: eta huni erraiten diarocát, ohá, eta badihoac: eta berceari, Athor, eta ethorten duc: eta neure cerbitzariari Eguic haur, eta eguiten dic.

9 Eta gauça hauc ençunic Iesusec mirets ceçan harçaz: eta itzuliric erran cieçón berari çarrei-

can companiari, Erraiten drauquet, Israélen-ere eztudala hain fede handiric eriden.

10 Eta igorri ičan ciradenéc, etchera itzuli ciradenean, eriden ceçaten cerbitzari eri içana sendoric.

11 Eta guertha cedin biharamunean Iesus ioaiten baitzén Naím deitzen cen hirira : eta ioaiten ciraden harequin haren discipuluétaric unguisco, eta gendetze handia.

12 Eta hirico portaleari hurbildu çayón beçala, huná, eramaiten çutén hil bat, bere ama alhargunaren semé bakoitza, eta hiritic compania handia cen harequin.

13 Eta *alhargun* hura ikussi çuenean Iaunac, compassione har ceçan haren gainean, eta erran cieçón, Eztaguinala nigarric.

14 Eta hurbilduric hunqui ceçan kutchá, (orduan gorputza çaramatenac gueldi citecen) eta erran ceçan, Guiçon gazteá, hiri diossát, iaiqui adi.

15 Eta iar cedin hil içana, eta has cedin minçatzen. Eta eman cieçón hura bere amari.

16 Eta har citzan guciac beldur batec, eta glorificatzen çutén Iaincoa, erraiten çutela, Segur Propheta handi bat iaiqui ičan da gure artean, eta segur Iaincoac visitatu du bere populua.

17 Eta io ceçan harçazco fama hunec Iudea gucia eta inguruco comarca gucia.

18 Eta conta cietzoten Ioánnesi bere discipuluec gauça hauc guciac.

19 Eta deithuric bere discipuluétaric biga Io-

ánnesec igor citzan Iesusgana, cioela, Hi aiz ethorteco cen hura, ala berce baten beguira gaude ?

20 Eta ethorriric harengana guiçon hec erran ceçaten, Ioáñnes Baptistác igorri guiaitic hiregana, dioela, Hi aiz ethorteco cena, ala berce baten beguira gaude ?

21 Eta ordu berean anhitz senda ceçan eritassu-netaric, eta plaguetaric, eta spiritu gaichtoetaric eta anhitz itsuri ikustea eman ciecén.

22 Guero ihardesten çuela Iesusec erran ciecén, Ioanic conta ietzoçue Ioáñnesi ikussi eta ençun dituçuen gauçac: ecen itsuéc ikustea dutela recebitzen, mainguac diradela ebilten, sorhayóac diradela चाहutzen, gorréc dutela ençuten, hilac diradela resuscitatzen, paubrý çayela Evangelioa predicatzen.

23 Eta dohatsu da scandalizaturen eztena nitan.

24 Eta partitu ciradenean Ioáñnesen mandatariac, has cequiön, Ioáñnesez populuari erraiten, Ceren ikustera ilki içan çarete desertura ? canabera haiceaz erabilten den baten ?

25 Baina ceren ikustera ilki içan çarete ? guiçon abillamendu preciosoz veztitu baten ? huná, abillamendu preciooetan, eta deliciooetan diradenac, Reguén palacioétan dirade.

26 Baina ceren ikustera ilki içan çarete ? Propheta baten ? bay diotsuet eta Propheta baino guehiago *den guiçon baten*.

27 Haur da ceinez scribatua baita, Huná, nic

igorten diat neure mandataria hire beguitharte aitzinean, ceinec hire bidea appainduren baitu hire aitzinean.

28 Ecen erraiten drauçuet, emaztetic iayó diradenén artean eztela Prophétaric batre Ioáñnes Baptistá baino handiagoric: badaric-ere Iaincoaren resumán chipién dena hura baino handiago da.

29 Orduan populu guciac *hori* ençunic eta publicanoéc iustifica ceçaten Iaincoa, batheyatu içanic Ioáñnesen baptismoaz.

30 Baina Phariséu eta Legueco Doctor haren-ganic batheyatu etziradenéc Iaincoaren conseil-lua arbuja ceçaten bere buruén contra.

31 Orduan erran ceçan Iaunac, Norequin bada comparaturen ditut generatione hunetaco guçonac? eta cer irudi duté?

32 Merkatuan iarriric dauden, eta bata berce-ari oihuz dagozean haourtehoac beçalaco dirade ceinéc baitioite, Chirula soinu eguin drauçuegu, eta etzarete dançatu: eressiz cantatu drauçuegu eta eztuçue nigarric eguin.

33 Ecen ethorri da Ioáñnes Baptistá, oguiric iaten eztuela, ez mahatsarnoric edaten, eta dioçue, Deabrua du.

34 Ethorri da guçonaren Semea iaten eta edaten duela: eta dioçue, Huná guçón gormanta eta hordia, eta publicanoén eta vicitze gaichto-tacoen adisquidea.

35 Baina iustificatu içan da sapientiá bere ha-our guciéz.

36 Eta othoitz eguin cieçón Phariséu batec ha-
requin ian leçan, eta sarthuric Phariseuáren et-
chean, iar cedin mahainean.

37 Eta huná, hirian emazte vicitze gaichtota-
co cenbatec iaquin çuenean, ecen hura Phari-
seuáren etchean mahainean iarria cela, ekar ce-
çan boeita bat unguentu,

38 Eta guibeletic haren oinétara cegoela, has
cedin nigarrez cegoela haren oinén nigar uriz
arregatzen: eta ichucatzan cerauzcan bere bu-
ruco adatsaz, eta pot eguiten cerauen haren oi-
néy, eta unguentuz unguentatzen cituen.

39 Orduan *hori* ikussiric hura gomitatu çuen
Phariseuác erran ceçan bere baithan, cioela, Hu-
nec, baldin Propheta baliz, balaquique segur nor
eta nolacoa den haur hunquitzen duen emaztea:
ecen vicitze gaichtotacoa da.

40 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçón,
Símon, badiát cerbaith hirierraitecoric. Eta harc
dio, Magistruá, errac.

41 Hartzedun batec citián bi çordun, batac ci-
án çor borz-ehun dinero, eta berceac berro-
guey eta hamar.

42 Eta hec ez ukanez nondic paga, quitta cie-
ceán biéy. Hautaric bada, errac, ceinec hura
maiteago ukanen du?

43 Eta ihardesten çuela Símonec erran ceçan,
Uste diát ecen guehiago quittatu içan çayonac.
Eta harc erran cieçón, Bidezqui iugeatu duc.

44 Eta emazteaganát itzuliric erran cieçón Sí-
moni, Badacussac emazte haur? hire etchean sar-

thu içan nauc, uric ene oinétara eztuc eman: baina hunec ene oinac nigar uriz arregatu citic, eta bere buruco adatsaz ichucatu.

45 Pot bat niri eztrautac eman, baina haur, sarthu naicenaz gueroztic, eztuc ene oinéy pot eguitetic guelditu.

46 Olioze ene buruä eztuc unctatu: baina hunec unguentuz unctatu citic ene oinac.

47 Halacotz erraiten drauát barkatu çaizcala bere bekatu anhitzac, ecen haguitz onhetsi dic: eta gutiago barkatzen çayonac gutiago onhesten dic.

48 Guero emazteari erran cieçón, Barkatu çaizquin eure bekatuac.

49 Eta has citecen elkarrequin mahainean iariric ceudenac, bere artean erraiten, Norda haur bekatuac-ere barkatzen baititu?

50 Baina emazteari erran cieçón, Eure fedeaç salvatu au: ohá baquerequin.

CAP. VIII.

1 *Christec predicatzen.* 3 *Emaztec Christi cerbitzu eguiten.* 5, 11 *Ereillearen comparationea.* 10 *Iaincoaren resumaco secretuén çagutzea.* 13 *Tentationéz.* 14 *Ansiéz.* *Abrastassunéz.* *Voluptatéz.* 16 *Lampá.* 21 *Christen amá eta anayeac.* 24 *Christec haiceac mehatchatzen.* 27 *Demoniatua sendatzen.* 37 *Gadarenoéc Christ arbuyatzen.* 41 *Iairusen alabá.* 43 *Emazte odol iariatzez eri cena sendatu.* 48 *Fedeaç emparatzen.* 50 *Christ sinhestearen galdez egon.* 52 *Hilagatic nigarrez.* *Lo datzala Christec erraiten.*

ETA guero guertha cedin hura ioaiten baitzén hiriz hiri, eta burguz burgu, predicatzen eta evangelizatzen çuela Iaincoaren re-sumá eta hamabiac *ciraden* harequin :

2 Eta emazte batzu harçaz spiritu gaichtoetic, eta eritassunetic sendatuac, Maria deitzen cena Magdalená, ceinaganic çazpi deabru ilki içen baitziraden,

3 Eta Ioánna Heródesen procuradore, Cuz *deitzen cenaren* emaztea, eta Susánna, eta berce ric anhitz bere onétaric hura aiutatzen çutenic.

4 Eta nola gendetze handia biltzen baitzén, eta hiri gucietaric anhitz harengana ioaiten, erran ceçan comparationez,

5 Ilki cedin ereille bat bere haciaren ereitera : eta ereitean parte bat eror cedin bide bazterre-ra : eta aurizqui içan cen, eta ceruco choriéc irets ceçaten hura.

6 Eta berce *parte bat* eror cedin harri gainera, eta sorthuric eyhar cedin, ceren ezpaitzuen he-cetassunic :

7 Eta berce *parte bat* eror cedin elhorri artera : eta harequin batean sorthuric elhorriéc itho ceçaten hura.

8 Eta bercea eror cedin lur onera : eta sorthuric eguin ceçan fructu ehunetan hámbat. Hauén erraitean oihuz cegoen, Ençuteco beharriric due-nac, ençun beça.

9 Eta interrogatzen çutén bere discipuluéc erraiten çutela, ceric cen comparatione hura.

10 Eta harc erran ciecén, Çuey eman çaiçue

Iaincoaren resumaco mysterioén eçagutzea : baina bercéy comparationez, dacussatelaric ikus ezteçaten, eta dançutelaric adi ezteçaten.

11 Haur da bada comparationea, Hacia da Iaincoaren hitza.

12 Eta bide bazterrecoac dirade, ençuten dutenac : guero ethorten da deabrua, eta kencen du hitza hayén bihotzetic, sinhetsiric salva ez titecencát.

13 Eta harri gainecoac dirade, ençun dutenean bozcarioequin recebitzen dutenac hitza : baina hauc erroric ez tuté, hauc demboratacotz sinhesten duté, eta tentationeco demborán retiratzen dirade.

14 Eta elhorri artera erori dena, hauc dirade ençun dutenac : baina partitu eta, ansiéz eta abra stassunéz eta vicitze *hunetaco* voluptatéz ithotzen dirade, eta ez tuté fructuric ekarten.

15 Baina lur onera *erori* dena, hauc dirade bihotz honestean eta onean hitz ençuna eduquiten dutenac, eta fructu patientiatañ ekarten dutenac.

16 Eta nehorc arguia viztu duenean, eztu hura unci batez estaltzen, edo ohe azpian eçarten : baina candeler gainean eçarten du, sartzen diradenéc arguia ikus deçatençát.

17 Ecen ezta secreturic, aguerturen eztenic : ez estaliric, eçaguturen, eta arguira ethorriren eztenic.

18 Ikus açue bada nola ençuten duçuen : ecen norc-eré baitu hari emanen çayó : eta norc-eré

ezpaitu, duela uste duena-ere edequiren çayó hari.

19 Orduan ethor citecen harengana haren amá eta haren anayeác, eta gendetzearen causaz ecin hers cequidizquió.

20 Eta declara cequió, erraiten ceraucatela, Hire amá, eta hire anayeác lekorean diaudec, hi ikussi nahiz.

21 Baina harc ihardesten çuela erran ciecén, Ene ama eta ene anaye diráde Iaincoaren hitzá ençuten eta eguiten dutenac.

22 Eta guertha cedin egun batez, hura sar baitzedin uncian eta haren discipuluac: eta erran ciecén, Iragan gaitecen lacaren berce aldera. Eta parti citecen.

23 Eta uncian hec ioaiten ciradela, loac har ceçan: eta iauts cedin haicezco tormenta bat lakera: eta *urez* bethatzen ciraden, eta peril çutén.

24 Orduan hurbilduric iratzar ceçaten hura, cioitela, Magistruá, Magistruá, galdu guihoaçac. Eta harc iratzarriric mehatcha citzan haicea eta uraren tempestá: eta cessa citecen, eta sossagu handia eguin cedin.

25 Eta erran ciecén, Non da çuen fedea? Hec icituric ceudela mirets ceçatén, cioitela elkarren artean, Baina nor da haur, haiceac eta ura manatzen baititu eta obeditzen baituté?

26 Guero tira ceçaten Gadarenoén comarcát, cein baita Galiléaren aurkaz aurka.

27 Bada hari lurrera ilki eta, bat cequió hiri hartaco guiçón dembora lucez gueroz deabrua

çuen bat : eta abillamenduz etzén veztitzen, eta etchetan etzén egoiten, baina thumbétan.

28 Eta *harc* ikussi çuenean Iesus, heyagoraz cegoela, egotz ceçan bere buruä haren aitzinera, eta ocengui erran ceçan, Cer duc hire eta ene artean, Iesus Iainco subiranoaren Semeá? othoitz eguiten drauát, ezneçála tormenta.

29 Ecen manatzen çuen spiritu satsua guiçonaganic ilki ledin : ecen dembora lucez eduqui çuen hura : eta estecaturic cadenaz eta cepoez beguiratzen cen : baina estecailluac çathituric eramaiten cen deabruaz desertuétara.

30 Orduan interroga ceçan hura Iesusec, cioela, Nola duc icen? Eta *harc* erran ceçan, Legiónne. Ecen anhitzdeabru sarthu ciraden hura baithan.

31 Eta othoitz eguiten ceraucaten, ezlitzan mana abysmora ioaitera.

32 Eta cen han urdalde handi bat alha cenic mendian : eta othoitz eguiten ceraucaten permiti liecén hetara sartzera : eta permiti cieçén.

33 Ilkiric bada deabruac guiçonaganic sar citecen urdétara : eta urdaldea oldar cedin gainetic behera lakera, eta itho cedin.

34 Eta urdainéc ikussi çutenean cereguin içan cen, ihes eguin ceçaten : eta partituric conta ceçaten hirian eta campoétan.

35 Orduan *gendeac* ilki citecen eguin içan cenaren ikustera, eta ethor citecen Iesusgana, eta eriden ceçaten guiçoná ceinetaric deabruac ilki

içan baitziraden, veztitua, eta cençatua, iarriric cegoela Iesusen oinétara: eta ici citecen.

36 Eta conta cieçén hæy ikussi ukan çutenecere, nola sendatu içan cen demoniatu içana.

37 Orduan othoitz eguin cieçoten Gadarenoén aldiri inguruco gendetze guciac, parti ledin hetaric: ecen icidura handic hartu cituen: eta hura uncira sarthuric, itzul cedin.

38 Eta othoitz ceguión guiçón hanc, ceinaganic ilki içan baitziraden deabruac, harequin licén: baina Iesusec igor ceçan, cioela,

39 Itzul adi eure etchera, eta conta eçac cein gauça handiac eguin drauzquián Iaincoác. Ioan cedin bada hiri gucitic predicatzen cituela Iesusec eguin cerauzcan gauça guciac:

40 Eta guertha cedin itzuli cenean Iesus, recebi baitzeçan gendetzeac: ecen guciac haren beguira ceuden.

41 Orduan huná, ethor cedin Iáiros deitzen cen guiçóm bat, eta hura cen synagogaco principal: eta egotzi çuenean bere buruá Iesusen oinétara, othoitz eguin cieçón sar ledin haren etchera:

42 Ecen alaba bakoitz bat çuen hamabi urtheren ingurucoa, eta hura çohian hiltzera. Eta ioaitean gendetzeac hertsen çuen.

43 Eta hamabi urthez gueroztic odola baratzen etzayón, eta medicuetan bere sustantia gucia despendatu çuen, eta batez-ere ecin sendatu içan cen emazte batec,

44 Hurbilduric guibeletic hunqui ceçan haren

arropa ezpaina eta bertan gueldi cedin haren odol iariatzea.

45 Orduan dio Iesusec, Nor *da* ni hunqui nauena? Eta guciéc ukatzen çutenaren gainean, erran ceçan Pierrisec, eta harequin ciradenéc, Magistruá, gendetzéc hertsen eta aurizquiten auté, eta dioc, Nor *da* ni hunqui nauena?

46 Baina Iesusec dio, Norbaitec hunqui nau ecen eçagutu dut verthute eneganic ilki içan dela.

47 Émazte hura bada ikussiric ecen etzayola estali içan, ethor cedin ikara çabilala: eta, bere buruá haren aitzinera egotziric, declara cieçón populu guciaren aitzinean cer causaz hura hunqui çuen, eta nola sendatu içan cen bertan.

48 Éta harc erran cieçón, Alabá aun bihotz on, eure fedeaç sendatu au: ohá baquerequin.

49 Oraino hura minço cela, ethor cedin cembait synagogaco principalarenetic, hari ciotsalla, Hil içan due hire alabá: ezteçála fatiga Magistrua.

50 Baina Iesusec ençunic ihardets cieçón nescatcháren aitári. Ezaicela beldur, sinhets eçac solament, eta hura sendaturen baita.

51 Eta etchera sarthuric, etzeçan nehor sartzera utzi Pierris eta Iacques eta Ioáñnes eta nescatcháren aitá eta amá baicen,

52 Eta nigarrez ceuden guciac, eta lamentatzen çutén: baina harc erran ceçan, Eztaguicuela nigarric: ezta hil, baina lo datza.

53 Eta truffatzen ciraden harçaz, hil cela iaquinez.

54 Eta hanc, guciac campora iraitziric, eta haren escua harturic, oihu eguin ceçan, cioela, Nescatchá, iaiqui adi.

55 Eta itzul cedin haren spiritua, eta iaiqui cedin bertan: eta mana ceçan eman lequión iatera.

56 Eta spanta citecen haren aita-amác: baina hanc mana citzan nehoric ezlerroten eguin içan cena.

CAP. IX.

1 *Apostoluac predicatzera igorri.* 7, 18 *Nehorc Christez duen opinioea.* 12 *Borz oguiezco miraculua.* 20 *Apostoluén aithorra.* 23 *Norc bere buruüz renuntiatzeco.* 26 *Christez ahalque içatea.* 28 *Haren transfigurationea.* 35 *Christi behatzeco.* 42 *Lanaticoa sendatu.* 44 *Bere passiónea Christec aitzinetic erraiten.* 46 *Cein quehien içanen licén Apostoluéc iharduqui.* 53 *Samaritanoc Christ ez recebitzen.* 55 *Mendequioa.* 56 *Christec salvatzen.* 62 *Escua goldean.*

GUERO deithuric elkarrequin bere hamabi discipuluác, eman ciecén bothere eta auctoritate deabru gucién gainean, eta eritassunén sendatzeco.

2 Eta igor citzan hec Iaincoaren resumaren predicatzera, eta erien sendatzera.

3 Eta erran ciecén, Ezteçaquela deus eraman bidecotzát, ez uheric, ez maletaric, ez oguiric, ez diruric, eta eztuçuela birá arropa.

4 Eta cein-ere etchetan sarthuren baitzarete, han çaudete, eta handic ilki albaitzindezte.

5 Eta norc-eré recebituren ezpaitzaituzté, il-

kiric hiri hartaric, çuen oinetaco errhautsa-ere iharros eçaçue testimoniagetan hayén contra.

6 *Hec* bada ilkiric ioaiten ciraden burguz burgu, evangelizatzen eta sendatzen çutela leku gucietan.

7 Eta ençun citzan Heródes Tetrarkac, harc eguiten cituengauça guciac: eta dudatzen çuen, ceren batzuc erraiten baitzutén, ecen Ioáñnes hilétaric resuscitatu cela.

8 Eta batzuc Elías aguertu cela: eta bercéc, cembeit lehenagoco Prophétaric resuscitatu cela.

9 Orduan dio Heródesec, Ioáñnesi nie buruá edequi draucat: nor da bada haur, ceinez nie baitançuzquit hunelaco gauçac? Eta hura ikussi nahiz çabilan.

10 Eta itzuliric Apostoluéc conta cietzoten Iesusi, eguin cituztén gauça guciac. Orduan hec harturic retina cedin *Iesus* appart. Bethsaïdá deitzen den hirico leku desertu batetara.

11 Eta gendetzeac *hori* iaquinic, iarrei qui çaizcan, eta recebitu cituenean, minçatzen çayen Iaincoaren resumáz: eta sendatu behar çutenac, sendatzen cituen.

12 Eta eguna has cedin beheratzen: eta hurbilduric hamabiéc erran cieçoten. Eyéc congit gendetzéy, ioanic inguruco burguétara eta parropioétara, retina ditecen, eta eriden deçaten iateco, ecen hemen leku desertuan gaituc.

13 Baina erran cieçén, Eyeçue çuec iatera. Eta hec erran ceçaten, Eztitiagu borz ogui eta bi

arrain baino guehiago : Baldin guc ioanic populu hunen guciaren eros ezpadeçagu iateco.

14 Ecen baciraden borz milla guiçonetarano. Orduan dioste bere discipuluéy, Iar eraci itzaçue mahaindaraz berroguey eta hamarná.

15 Eta hala eguin ceçaten, eta iar citecen guciac.

16 Orduan harturic borz oguiac eta bi arrainac, cerurát beha cegoela benedica citzan hec : eta hauts citzan, eta eman cietzén discipuluéy, populuaren aitzinean eçar litzatençát.

17 Ian ceçaten bada guciéc, eta ressasia citecen : eta goititu içan dirade soberatu içan çaiztén çathiétaric hamabi sasquitara.

18 Eta guertha cedin, hura appart othoitz eguiten cegoela, discipuluac harequin baitzira-den eta interroga baitzitzan hec, cioela, Ni nor naicela dioite gendec ?

19 Eta hec ihardesten çutela erran ceçaten, Ioánnes Baptistá : eta bercéc, Elías : eta bercéc, ecen cembeit Propheta lehenagocoétaric resuscitatu içan dela.

20 Eta erran ciecén, Eta çuec nor naicela ni dioçue ? Ihardesten çuela Símon Pierrisec erran ceçan, Christ Iaincoarena.

21 Orduan hare mehatchatzen cituelaric mana citzan nehorri haur ezlerroten :

22 Cioela, Behar da guiçonaren Semeac anhitz suffri deçan, eta reproba dadin Ancianoéz, eta Sacrificadore principaléz, eta Scribéz, eta hil dadin, eta hereneco egunean resuscita dadin.

23 Guero erraiten cerauen guciéy. Baldin nehor ene ondoan ethorri nahi bada, renuntia beça bere buruaz, eta har beça bere crutzea egun oroz, eta berrait niri.

24 Ecen norc-eré nahi ukanen baitu salvatu bere vicia : galduren du hura : baina norc-eré galduren baitu bere vicia ene causaz, salvaturen du hura.

25 Ecen cer probetchu du guiçonac baldin mundu gucia irabaz badeça, eta bere buruã destrui deçan, eta gal dadin ?

26 Ecen nor-eré ahalque içanen baita niçaz eta ene hitzéz, harçaz ahalque içanen da guiçonaren Semea, dathorreanean bere maiestatean, eta Aitarenean eta Aingueru sainduenean.

27 Eta erraiten drauçuet eguiaz, badirade hemen present diradenótarié batzu, herioa dastaturen eztutenic Iaincoaren resumá ikus deçaqueteno.

28 Eta guertha cedin, hitz hauçaz gueroztic quasi çortzi egunen buruã, har baitzitan Pierri eta Ioánes eta Jacques, eta igan baitzedin mendi batetara othoitz eguitera.

29 Eta othoitz eguiten cegoela, haren beguitharteco formá mutha cedin, eta haren abillamendua churit eta chistmista beçain arguit.

30 Eta huná, bi guiçon minço ciraden harequin, cein baitziraden Moysés eta Elías :

31 Hauc aguerturic gloriarequin, erraiten çutén, harc Ierusalemen complitzeco çuen fina.

32 Eta Pierris, eta harequin ciradenac, ciraden

logalez cargatuac: eta iratzartu ciradenean, ikus ceçaten haren maiestatea, eta harequin ceuden bi guiçonac.

33 Eta guertha cedin, hec partitu ciradenean harenganic: Pierrisec erran baitzieçon Iesusi, Magistruá, on duc gu hemen garén, eguin ditzagun bada hirur tabernacle, bat hire, eta bat Moysésen, eta bat Elíasen: Etzaquiala cer minço cen.

34 Eta hanc gauça hauc erraiten cituela, eguin cedin hodey bat, eta estal citzan hec: eta ici citecen hodeyean sartzen ciradenean.

35 Orduan voz bat eguin cedin hodeyetic, cioela, Haur da ene Seme maiteá, huni beha çaquizquiete.

36 Eta voz hura eguiten cela, eriden cedin Iesus bera: eta hec ichilic egon citecen, eta egun hetan etzieçoten nehoru deus erran ikussi cituztén gaucétaric.

37 Eta guertha cedin ondoco egunean, hec menditic iautsi ciradenean, gendetze handi bat encontrura ilki baitzequión hari.

38 Eta huná, compainiaco guiçóm bat oihuziar cedin, cioela, Magistruá, othoitz eguiten drauát, beha eçac ene semeaganát: ecen haur bera baicen eztiát.

39 Eta huná, spirituac hartzen dic, eta bertan heyagoraz iarten duc, eta çathicatzén dic hagna dariola, eta huneganic nequez partitzen duc, haur hausten duela.

40 Eta othoitz eguin diraueát hire discipuluéy,

egotz leçaten hura campora: baina ecin eguin dié.

41 Eta ihardesten duela Iesusec dio, O natione incredula eta gaichtoá, noizdrano finean çuequin içanen naiz eta supportaturen çaituztét? Ekarrac huna eure semea.

42 Eta oraino hurbiltzen cela hauts ceçan hura deabruac eta çathica: eta mehatcha ceçan Iesusec spiritu satsua, eta senda ceçan haourra, eta renda cieçón bere aitari.

43 Eta spanta citecen guciac Iaincoaren verthute gucizeo handiaren gainean. Eta guciac miraculuz ceudela, eguiten cituen gauça gucién gainean, erran cieçén bere discipuluéy,

44 Eçar itzaçue çuec hitz hauc çuen behariétan: ecen içanen da guiçonaren Semea livraturen baita guiçonén escuétara.

45 Baina hec hitz haur etzutén aditzen, eta hetaric estalia cen, *hala* non ezpaitzutén hura senditzen: eta beldur ciraden haren interrogatzera hitz huneçaz.

46 Guero sar citecen elkarrequin dispután, eya hetaric cein cen handiena.

47 Eta Iesusec hayén bihotzeco pensamendua ikussi çuenean, haourtcho bat harturic eçar ceçan bere aldean:

48 Eta erran cieçén, Norc-eré recebituren baitu haourtcho haur ene icenean, ni recebitzen nau: eta norc-eré nirecebituren bainau, ni gorri nauena recebitzen du: ecen nor baita chipiena çuen gución artean, hura içanen da handi.

49 Eta ihardesten çuela Ioánnesec erran ceçan, Magistruá, ikussi diagu norbeit hire ice-nean deabruac campora egoizten cituenic: eta debetatu diagu hura, ceren ezpaitarreic gurequin hiri.

50 Orduan erran cieçón Iesusec, Ezteçaçuela debeta, ecen gure contra eztena gure alde da.

51 Eta guertha cedin, haren goiti altchatzeco egunac complitzen ciradenean, orduan chuchent baitzeçan bere beguithartea *gogo eguinic* Ierusalem-era ioaitera.

52 Eta igor citzan mandatariac bere aitzinean, eta ioanic sar citecen Samaritanoén burgu batetan, *ostatu* appain lieçotençát :

53 Baina etzeçaten recebi, ceren haren beguithartea baitzén Ierusalem-erát ioaiten cenarena.

54 Eta *hori* ikussiric haren discipulu Iacquesec eta Ioánnesec erran ceçaten, Iauná, nahi duc derragun sua iauts dadin cerutic, eta deseguin ditzan, Eliásec-ere eguin çuen beçala ?

55 Baina itzuliric *Iesusec* mehatcha citzan hec, cioela, Eztaquiçue cer spiritutaco çareten.

56 Ecen guiçonaren Semea ezta ethorri guiçonén vicién galtzera, baina salvatzera. Eta ioan citecen berce burgu batetara.

57 Guero guertha cedin, hec bidez ioaiten ciradela, erran baitzieçón norbeitec, Iauná, iarrequiren natzaic norát-ere ioanen baitaiz.

58 Eta Iesusec erran cieçón. Aceriéc çulhoac citié, eta ceruco choriéc ohatzeac: baina guiçonaren Semeaceztic non bere buruá paussa deçan.

59 Baina erran cieçon berce bati, Arreit niri. Eta harc erran cečan, Iauná, permitti ieçadác behin ioan nadin neure aitaren ohorztera.

60 Eta erran cieçon Iesusec, Utz itzac hilac bere hilén ohorztera: baina hi habil eta denuntia eçac Iaincoaren resumá.

61 Orduan erran cečan berce batec-ere, Iauná, larreiquiren natzaic hiri: baina permitti ieçadác behin etchecoétaric congít har deçadan.

62 Eta erran cieçon Iesusec, Eztuc nehor bere escua goldean eçarten eta guibelerát behatzen duenic, propio denic Iaincoaren resumacotzát.

CAP. X.

1 *Iesusec hiruroguey eta hamar discipulu ordenatzen eta igorten.* 2 *Uzta handi, languile guti.* 11 *Er-rhautsaren oinétaric eragoiztea.* 16 *Apostoluac ençuteco.* 20 *Icen ceruëtan scribatuac.* 21 *Chipiëy Evangelioa manifestatu.* 27 *Iaincoaren eta hurcoaren onhestea.* 29 *Gure hurcoa cein.* 30 *Guiçon çauriaz.* 37 *Misericordia.* 38 *Márthac Christ recebitzen.*

GAUCA hauen ondoan ordena citzan Iaunac berce hiruroguey eta hamar-ere, eta igor citzan hec birá bere beguitharte aitzinean, bera ethorteco cen hiri eta leku guciétara.

2 Eta erraiten cerauen, Uztá handi da, baina languile guti: othoitz egui oçue bada uzta labeari, irion ditzan languileac bere uztara.

3 Çoazte, huná nic igorten çaituztét çuec bildotsac otsoén artera beçala.

4 Eztaramaçuela ez mulsaric, ez maletaric, ez çapataric : eta nehor bidean ezteçaçuela saluta.

5 Cein-ere etchetan sarthuren baitzarete, lehenic erraçue, Baquea *dela* etche hunetan.

6 Eta baldin han baquezco semeric batre bada, paussaturen da çuen baquea haren gainean : ezpere çuetara itzuliren da.

7 Eta etche hartan berean çaudete, iaten eta edaten duçuela aitzinera emanen çaiçuenetic : ecen languilea bere sariaren digno da. Etzaitez-tela iragan etchetic etchera.

8 Baina are cein-ere hiritan sarthuren baitzarete, eta recebituren baitzaituzté, ian eçaçue aitzinera eçarten çaiçquiçuenétaric :

9 Eta senda itzaçue hartan diraten eriac, eta erreçue, Hurbildu da çuetara Iaincoaren resuma.

10 Baina cein-ere hiritan sarthuren baitzarete, eta ezpaitzaituzté recebituren, ilkiric hango carriquetara, erraçue,

11 Çuen hiritic lothu çaicun errhautsa-ere iharrosten dugu çuen contra : guciagatic-ere haur iaquiçue, ecen hurbildu dela çuetara Iaincoaren resuma.

12 Baina badiotsuet ecen Sodomacoác egun hartan hiri hura baino emequiago tractatuac içanen diradela.

13 Maledictione hiri Corazín, maledictione hiri Bethsaídá, ecen baldin Týren eta Sidónen eguin içan balirade çuec baithan eguin içan

diraden verthuteac, aspaldi çacurequin eta hautsequin iarriric emendatu ciratequeen.

14 Halacotz Týr eta Sidón emequiago tractatuac içanen dirade iudicioan ecen ez çuec.

15 Eta hi Capernaúm cerurano altchatu içan aciená, iffernurano beheraturen aiz.

16 Çuec ençuten çaituztenac, ni ençuten nau: eta çuec iraitzen çaituztenac, ni iraitzen nau: eta ni iraitzen nauenac, ni igorri nauena iraitzen du.

17 Eta itzuli içan dirade hiruroguey eta hamarrac bozcariorequin, cioitela, launá, deabruac-ere suieteguiten çiaizquiguchire icenean:

18 Eta erran ciecén, Ikusten nuen Satán chistmista beçala cerutic erorten.

19 Huná, emaiten badrauçuet bothere suguén eta scorpionén gainean ebiteco, eta etsayaren puissança guciaren gainean: eta deussec eztrauçue calteric eguinen.

20 Ordea harçaz etzaitetzela aleguera, ceren spirituae suiet eguiten çaizquiçuen: baina aitzitic aleguera çaitetzte, ceren çuen icenac scribatuac baitirade ceruétan.

21 Ordu hartan berean aleguera cedin Iesus spirituz, eta erran ceçan, Aitá, ceruco eta lurreco launá, esquerrac rendatzen drauzquiát, ceren estali baitrauztec gauça hauc çuhurréy eta adituéy, eta manifestatu baitrauztec haour chipiéy: bay Aitá, ceren hala içan baitue hire placer ona.

22 Orduan discipuluetarát itzuliric erran ceçan, Gauça guciac niri neure Aitáz eman çaiz-

quit, eta nehorc eztaqui nor den Semea, Aitác baicen: eta norden Aitá, Semeác baicen, eta nori ere Semeác manifestatu nahi ukanen baitrauca.

23 Eta discipuluetarát itzuliric, appart erran cieçén, Dohatsu *dirade* çuec dacusquiçuen gauçac dacusquiten beguiac.

24 Ecen erraiten drauçuet, anhitz Prophetác eta Reguec desiratu ukan dutela çuec ikusten dituçuen gauçén ikustera, eta ezpaitituzté ikussi: eta ençuten dituçuen gauçén ençutera, eta ezpaitituzté ençun.

25 Orduan huná, Legueco Doctor bat iaiqui cedin, hura tentatzen çuela, eta cioela, Magistruá, cer eguinez vicitze eternala heretaturen dut?

26 Eta hanc erran cieçón, Leguean cer da scribatua? nola iracurtzen duc?

27 Eta hanc ihardesten çuela erran ceçan, Onhetsiren duc eure Iainco Iauna eure bihotz guciáz, eta eure arima guciáz, eta eure indar guciáz, eta eure pensamendu guciáz: eta eure hurcoa eure buruá beçala.

28 Orduan erran cieçón, Ungui ihardetsi duc: hori eguic eta vicico aiz.

29 Baina hanc bere buruá iustificatu nahiz, erran cieçón Iesusi, Eta nor da ene hurcoa?

30 Eta ihardesten çuela Iesusec erran ceçan, Guicóm bat iausten cen Ierusalemetic Iericóra, eta eror cedin gaichtaguinén artera, eta hec hura billuciric, eta çaurthuric ioan citecen, *hura* erdi hilic utziric.

31 Eta encontruz Sacrificadore bat iauts cedin

bide harçaz beraz: eta hura ikussiric berce alde-
tic iragan cedin.

32 Halaber Levíta bat-ere leku hartara heldu-
ric eta hura ikussiric, berce aldetic iragan cedin.

33 Baina Samaritano bat *bere* bidea iragaiten
çuela, ethor cedin harengana, eta hura ikussiric
compassione har ceçan.

34 Eta hurbilduric lot citzan haren çauriac, e-
manic olio eta mahatsarno, eta hura eçarriric
bere abrearen gainean, eraman ceçan ostale-
riara, eta pensa ceçan.

35 Biharamunean partitzean idoquiric bidine-
ro eman cietzón ostatuari, eta erran cieçón, Er-
requeitu emóc huni, eta cer-ere guehiago des-
pendaturen baituc, nie itzul nadinean rendatu-
ren drauát.

36 Cein bada hirur hautaric irudi çaic gaichta-
guinetara erori içan denaren hurco içan dela?

37 Eta harc erran cieçón, Hari misericordia e-
guin ukan draucana. Diotsá bada Iesusec, Ohá,
hic-ere eguic halaber.

38 Eta guertha cedin hec ioaiten ciradela, hu-
ra sar baitzedin burgu batetan: eta emazte,
Mártha deitzen cen batec recebi ceçan hura
bere etchera.

39 Eta hunec çuen ahizpa bat Maria deitzen
cenic, harc-ere Iesusen oinetara iarriric cegoela,
haren hitza ençuten çuen.

40 Baina Mártha eguitecotan cen anhitz cer-
bitzuren eguiten: eta gueldituric erran ceçan,
Iauná, eztuc hic ansiaric ceren neure ahizpác

neuror cerbitzatzera utziten nauen? erróc bada ni aldiz aiuta neçan.

41 Eta ihardesten çuela erran cieçón Iesusec, Mártha, Mártha, arrangura dun, eta tormentatzen aiz anhitz gauçaren ondoan:

42 Ordea gauça bat dun necessarió. Baina Mariac parte ona hautatu din, cein ezpaitzayó edequiren.

CAP. XI.

1 *Christec iracasten othoitz eguiten. 9 ardura. 14 Mutua sendatzen. 15 Blaspemioa. 21 Borthitz hartua. 24 Spiritu guiçonaganic ilkia. 28 Dohatsuac cein. 29 Iuduac signo esquez egon. 31 Egu-erdico requindá. 32 Ninivacoac. 34 Begui simplea edo gaichtoa. 39 Harrapaqueriá. Gaichtaqueriá. 42 Iugemendua. Caritatea. 45 Legueco doctora. 46 Ecin iassan daitezqueen cargác. 47 Prophetén sepulchroac. 49 Iaincoaren sapientiá. 52 Eçagutzearen gakoá.*

GUERTHA cedin halaber leku batetan othoitz eguiten cegoela, cessatu cenean, erran baitzieçón bere discipuluétaric batec, Iauná, iracats ieçaguc othoitz eguiten, Ioánnesec-ere bere discipuluéy iracatsi drauën beçala.

2 Eta erran ciecén, Othoitz eguiten duçue-nean, erran eçaçue, Gure Aita ceruétan aicená, Sanctifica bedi hire icena, Ethor bedi hire resumá, Eguin bedi hire vorondatea, ceruän beçala, lurrean-ere.

3 Gure eguneco oguia iguc egunecotzát.

4 Eta barka ietzaguc gure bekatuac: ecen guc-ere barkatzen dirauëagu guri çor draucuten

guciey. Eta ezgaitzala sar eraci tentationetan, baina delivra gaitzac gaichtotic.

5 Eta erran ciecén, Cein da çuetaric ukanen duena adisquide bat, eta ioanen dena harengana gau-erditan eta erranen draucana, Adisquideá, presta ietzadac hirur ogui :

6 Ecen ene adisquide bat ethorri içan duc bidetic enegana, eta eztiát cer aitzinean eçar diçodan.

7 Eta hare barnetic ihardesten duela erran deçan, Ezneçála fascha : ia borthá ertsia duc, eta ene haourtchoac enequila dituc ohean : ecin iaiqui niaitec hiri emaitera.

8 Erraiten drauçuet, baldin iaiquiric eman ezpadieço-ere, ceren haren adisquide den : halere haren muthiritassunagatic iaiquiric emanén drauca cembat-ere behar baitu.

9 Eta nic erraiten drauçuet, Esca çaitetzte, eta emanen çaiçue : bilha eçaçue, eta eridenen duçue : bulka eçaçue eta irequiren çaiçue.

10 Ecen escátzen den guciac recebitzen du : eta bilhatzen duenac erideiten du : eta bulkatzen duenari, irequiren çayó.

11 Eta cein *da* çuetaric aitá, semea ogui esca badaquió harri bat emanen draucana ? edo baldin arrain esca badaquio, ala arrainaren lekuan sugue bat emanén drauca ?

12 Edo baldin arraultze baten esca badadi, ala scorpiona emanen drauca ?

13 Beraz çuec baldin, gaichto çaretelaric, badaquiçue gauça onén çuen haourréy emaiten,

cembatez guebiago çuen Aita celestialac emanen draue Spiritu Saindua escaturen çaiçconéy.

14 Orduan egotz ceçan campora deabru bat, eta hura cen mutu: eta guertha cedin, deabrua ilki cenean, minça baitzedin mutua: eta mirets ceçaten gendetzée.

15 Eta hetaric batzuc erran ceçaten, Beelzebub deabruén princearen partez egoizten ditu campora deabruac.

16 Eta berceac tentatzen çutela, signo cerutic esquez çaiçcan.

17 Baina harc nola baitzequizquian hayén pensamenduac, erran cieçén, Bere contra partitua den resuma gucia, deseguiten da: eta etche bere contra *partitua* erorten da.

18 Eta baldin Satán-ere bere contra partitua bada, nolatan haren resumá egonen da? ecen badioçue Beelzebúben partez campora egoizten ditudala nic deabruac.

19 Eta baldin nic Beelzebúben partez campora egoizten baditut deabruac, çuen seméc noren partez campora egoizten dituzté? halacotz hec içanen dirade çuen iuge.

20 Baina baldin Iaincoaren erhiaz campora egoizten baditut deabruac, segur heldu içan da çuetara Iaincoaren resumá.

21 *Guiçón* borthiz harmatu batec beguiratzen duenean bere iaureguia, baquean dirade harc dituen gauçac.

22 Baina bera baino borthitzago batec acomettaturic garait badeça, haren harmadura gu-

cia, ceinetan fida baitzén, edequiten du, eta haren ostillamendua distribuitzen.

23 Enequin eztena ene contra da: eta enequin biltzen ari eztena barreyatzen ari da,

24 Spiritu satsua ilki denean cembeit guiçonagane leku leihorréz dabila, paussu bilha: eta erideiten eztuenean, dio, Itzuliren naiz neure etchera nondic ilki ičan bainaiz.

25 Eta ethorriric erideiten du hura escobatua eta appaindua.

26 Eta orduan ioaiten da, eta hartzen ditu bereric çazpi spiritu bera baino gaichtoagoac: eta sarthuric habitatzen dirade han: eta eguiten da guiçon haren azquen conditionea lehena baino gaichtoago.

27 Eta guertha cedin gauça hauc erraiten cituela, altchaturic voza emazte batec populuaren artetic, erran baitzieçon, Dohatsu *dituc* hi egari auen sabela, eta hic edosqui dituán ugatzac.

28 Eta harc erran ceçan, Baina aitzitic dohatsu *dirade* laincoaren hitza ençuten, eta hura beguiratzen dutenac.

29 Eta gendetzeac biltzen ciradela, has cedin erraiten, Generatione haur gaichtoa da: signo esquez dago: baina signoric etzayó emanén Ionas prophetaren signoa baicen.

30 Ecen nola Ionás Ninivacoéy signo ičan baitzayen, hala ičanen çayó guiçonaren Semea-e-re generatione huni.

31 Egu-erdi *aldeco* Reguina iaiquiren da iudicioan generatione hunetaco guiçonequin, eta con-

dem naturenditu: ceren ethor baitzedin lurraren bazterretic Salomónen sapientiaren ençutera: eta huná, Salomón baino guehiago *den bat* leku hunetan:

32 Niniváco guiconac iaiquiren dirade iudicioan generatione hunequin, eta condemnaturenduté: ceren Ionásen predicationera emenda baitzitecen: eta huná, Ionás baino guehiago *den guicon bat* leku hunetan.

33 Eta nehorc candela irachequia eztu leku estalian eçarten, ez gaitzurupean: baina candele-rean, sartzen diradenéc arguia ikus deçatençát.

34 Gorputzaren candelá beguia da: beraz baldin hire beguia simple baduc, hire gorputz gucia ere argui duquec: baina gaichto baduc, hire gorputza-ere ilhun duquec.

35 Considera eçac bada hitanden arguia ilhumbe eztén.

36 Beraz baldin hire gorputz gucia argui *baduc*, partevic batre ilhunic eztuela: argui içanen duc gucia, candelác *bere* claritateaz arguitzen auënean beçala.

37 Eta minçatu cenean, othoitz eguin cieçón Phariséu batec barazcal ledin hura baithan, eta Iesus sarthuric iar cedin mahainean.

38 Baita Phariséuác *hori* ikussiric mirets ceçan ceren lehenic ezpaitzedin ikuz barazcal aitzinean.

39 Eta erran cieçón Iaunac, Baina çuec Phariséuóc coparen eta plataren campoco alde a chahutzen duçue: baina çuen barnean dena, bethea da harrapaqueriaz eta gaichtaqueriaz.

40 Adimendu gabeác, campocoa eguin due-
nac eztu barnecoa-ere eguin ?

41 Aitzitic duçuenétic emaçue elemosynatan :
eta huná, gauça guciac chahu dituqueçue.

42 Baina maledictione çuen gainean Pharise-
uác: ecen detchematzen dituçue menthá eta ru-
tá, eta baratze belhar gucia, baina utziten ditu-
çue guibelera Jaincoaren iugemendua eta cari-
tatea: hauc eguin behar ciraden, eta hec ez utzi.

43 Maledictione çuen gainean Phariseuác: e-
cen on darizteçue lehen iar lekuéy synagogué-
tan, eta salutationéy merkatuétan.

44 Maledictione çuen gainean Scriba eta Pha-
riséu hypocritác: ecen monument agueri ezti-
radenac beçala çarete, eta hayén gainean dabil-
tzan guiçonéc ezpaitaquizquite.

45 Orduan ihardesten duela Legueco Docto-
rétaric batec diotsá, Magistruá, gauça horiэн
erraitean gu-ere iniuriatzen gaituc.

46 Eta harc dio, Maledictione çuen gaine-
an-ere Legueco Doctorác, ecen cargatzen ditu-
çue guiçonac carga iassaiteco nequezcoez: bai-
na ceuroc çuen erhiétaric batez eztituçue car-
gác hunquitzen.

47 Maledictione çuen gainean, ecen edifica-
tzendituçue Prophetén thumbác, eta çuen aitéc
hil ukan dituzté hec.

48 Segurqui testificatzen duçue *ceuroc* çuen
aitén obrétan consentitzen duçuela: ecen hec
hil dituzté, eta çuec edificatzen dituçue hayén
thumbác.

49 Halacotz Iaincoaren sapientiac-ere erran du, Igorriren ditut hetara Prophetá eta Apostoluac, eta hétaric hilen duté eta persecutaturen.

50 Nacione huni galdeguin daquionçát, munduaren creationeaz gueroztic issuri den Prophe-ta gucién odola :

51 Ábelen odoletic Zachariásen odolero, cein hil ukan baitzutén aldarearen eta temploaren artean: are diotsuet, galde eguinen çayola nacione huni.

52 Maledictione çuen gainean Legueco Doctorác: ecen eçagutzearen gakoia kendu duçue: ceuroc etzarete sarthu içan, eta sartzen ciradenac beguiratu dituçue.

53 Eta gauça hauc hæy erraiten cerauztenean, has cequitçón Scribác eta Phariseuác haguiz hertsen, eta propos iradoquiten anhitz gauçaz.

54 Celatan ceudela, eta cerbait haren ahotic hatzaman aiherrez çabiltzala, accusa leçatençát.

CAP. XII.

1 *Phariseuén altchagarria.* 5 *Iaincoaren beldur içateco.* 8 *Christ aithorturen duena.* 10 *Spiritu sainduaren contrataco Blasphemioa.* 22 *Viciáz ansiaric ez ukaiteaz.* 31 *Iaincoaren resumá bilhatzeco.* 33 *Thesaurizatzecono non.* 37, 45 *Cerbitzari ona eta gaightoa.* 39 *Ohoia.* 42 *Dispensér leyala.* 49 *Sua lurrean.* 50 *Christen baptismoa.* 52 *Dissensione içanen Evangelioagatic.* 58 *Partidarequin appoinctatzeco.*

BIZQUITARTEAN bildu içanic gendetze mulço handiac, hámbat non elkar aurizquiten baitzutén, has cequién erraiten bere

discipuluéy, Lehenic beguira çaitetze Phari-
senén altchagarritic, cein baita hypocrisiá.

2 Ecen ezta deus estaliric aguerturen eztenic:
ezeta deus secreturic iaquinen eztenic.

3 Halacotz ilhumbean erran dituçuen gauçac,
arguian ençunen dirade: eta beharrira gamble-
rétan erran duçuená, predicaturen da etche
gainétan.

4 Eta diotsuet çuey neure adisquideoy, Etza-
retela beldur gorputza hiltzen dutenén, eta gue-
ro ezpaituté cer guehiagoric eguin deçaten.

5 Baina eracutsiren drauçuet noren beldur be-
harçareten: çareten beldur, hil duqueenean ge-
hennara egoizteco authoritatea duenaren: are
diotsuet, haren beldur çareten.

6 Eztira borz parra-chori bi dirutchotan sal-
tzen, eta hetaric bat ezpaita ahanciric laincoa-
ren aitzinean?

7 Baina çuen buruco bilo guciac-ere contatuac
dirade etzaretela beraz beldur: parra-chori aral-
deac baino guehiago balio duçue çuec.

8 Badiotsuet bada, Norc-eré ni aithorturen bai-
nau guiçonén aitzinean, guiçonaren Semeac-
ere aithorturen du hura laincoaren Aingueru-
én aitzinean.

9 Baina ni guiçonén aitzinean ukaturen naue-
na, ukatua içanen da laincoaren Aingueruén
aitzinean.

10 Eta norc-eré erranen baitu hitzic guiçona-
ren Semearen contra, barkaturen çayó hari: bai-
na Spiritu Sainduaren contra blasphematuren
duenari, etzayó barkaturen.

11 Eta eramannen çaituztenean synagoguétara, eta magistratuétara, eta potestatétara, eztuçuela ansiaric, nola edo cer ihardetsiren duçuen edo cer erranen.

12 Ecen Spiritu Sainduac iracatsiren çaituzté ordu hartan berean, cer erran behar daten.

13 Eta erran cieçón gendetzecoétaric batec, Magistruá, erróc ene anayeri parti deçan enequin heretagea.

14 Baina harc erran cieçón, Guixoná, norc eçarri nau ni iuge, edo partitzale çuen gainean?

15 Guero erran cieçón, Ikuss açue, eta beguira çaitetzte avaritiatic: ecen cenbeitec *onhassunez* abundantia badu-ere, bere vicia eztu bere onétaric.

16 Eta erran cieçén comparatione bat, cioela, Guixoná abrats baten landéc abundantqui fructu ekarri ukan duté:

17 Eta gogueta eguiten çuen bere baithan, cioela, Cereguinen dut? ecen ez tut nora bil ditza dan neure fructuac.

18 Eta erranceçan, Haureguinen dut: deseguien ditut neure granerac, eta handiagoac eguien ditut: eta hara bilduren ditut neure fructu guciac, eta neure onac.

19 Eta erranen draucat neure arimari, Arimá, badituc on handiac anhitz urthetacotzát bilduac: reposa adi, ian eçac, edan eçac, eta atseguin har eçac.

20 Baina erran cieçón Iaincoac, Erhoá, gaurco gauëaneure arimá edequiren çaic: eta dituán gauçac, noren içanen dituc?

21 Hala *da* onhassun handiac beretaco biltzen dituena, eta laincoa baithan abrats eztena.

22 Orduan erran ciecen bere discipuluéy, Halacotz diotsuet, eztuçuen artharic çuen vicitzeaz, cer ianen duçuen : ez eta gorputzaz, cerçaz veztituren çareten.

23 Vicia vianda baino guehiago da, eta gorputza abillamendua baino.

24 Considera itzaçue beleac, ecen ez tutelera e-reiten ez biltzen, eta hec ez tutelé sotoric ez graneric, eta laincoac hatzen ditu hec, cembatez çuec choriéc baino guehiago balio duçue ?

25 Eta norc çuetaric artha ukanez eratchequi ahal dieçaqueo besso bat bere handitassunari ?

26 Bada baldin chipièn dena-ere ecin badaguiçue, cer goiticoéz arthatsu çarete ?

27 Considera itzaçue floreac, nola handitzen diraden : ez tirade nekatzen, eta ez tutelé iruten : baina badiotsuet, are Salomón-ere bere gloria guciarequin ez teler veztitu içan hetaric bat beçala.

28 Bada baldin egun landán belhar dena, eta bihar labean eçarten dena, laincoac hala inguru veztitzen badu, cembatez areago çuec fede chipitacoac.

29 Çuec beraz eztaguiçuela galderic cer ianen duçuen edo cer edanen : eta etzaitzeltela dudán iar.

30 Ecen gauça hauc guciac munduco gendéc bilhatzen dituzté : baina çuen Aitác badaqui, ecen hauën beharra baduçuela.

31 Bainaitzitic bilha eçaçue laincoaren resu-

má, eta gauça hauc guciac emanén çaiçquique gaineraco.

32 Ezaicela beldur tropel chipiá, ecen çuen Aitáren placer ona içan da çuey resumaren emaitera.

33 Sal itzaçue çuen onac, eta eman itzaçue elemosynatan. Eguin itzaçue ceurondaco çahartzen eztiraden mulsác, ceruétan thesaur nehoiz-ere falta eztaiten bat: nora ohoinic ezpaita hurbiltzen, *eta non* cerrenec ezpaitu deseguiten.

34 Ecen non baita çuen thesaura, han içanen da çuen bihotza-ere.

35 Bire çuen guerrunceac guerricatuac, eta çuen candelác irachequiac.

36 Eta çuec çareten noiz hayén nabussia eztey-étaric itzul daiten beguira dauden guiçonetarát irudi: dathorrenean, eta borthá bulka deçanean, bertan irequi deçotençát.

37 Dohatsu *dirade* cerbitzari hec, cein dathorrenean nabussiac eridenen baititu iratzarriac: eguiaz diotsuet guerricaturen dela bera, eta mahainean iar eraciren dituela, eta aitzinaraturic cerbitzaturen dituela.

38 Eta baldin badathor bigarren veillán, eta herén veillán badathor, eta hala eriden ditzan: dohatsu *dirade* cerbitzari hec.

39 Eta haur iaquicue, ecen baldin baleaqui aíta familiác cer orduz ohoina ethorteco licén, veilla leçaqueela, eta ezleçaqueela utzi çulhatzera bere etchea.

40 Çuec-ere bada çareten prest, ecen uste eztuçuen orduan guiçonaren Semea ethorriren da.

41 Orduan erran cieçón Pierrisec, Iauná, guri erraiten draucuc comparatione hori ala *bay* guciey-ere?

42 Eta erran ceçan Iaunac, Cein da despensér leyala eta çuhurra, nabussiac bere familiaren gaineco ordenatu duena, demborán ordinarioa deyençát?

43 Dohatsu *da* cerbitzari hura, dathorrenean nabussiac hala eguiten eridenen duena.

44 Eguiazqui erraiten drauçuet, ecen duen guciaren gaineco eçarriren duela hura.

45 Eta baldin erran badeça cerbitzari harc bere bihotzean, Berancen du ene nabussiac ethortera: eta has badadi cehatzen muthillén eta nes-catoén, eta iaten eta edaten eta horditzen:

46 Ethorriren da cerbitzari haren nabussia, *harc* uste eztuen egunean, eta eztaquian orenean: eta bereciren du hura, eta haren partea infidelequin eçarriren.

47 Eta bere nabussiaren vorondatea eçagutu duen cerbitzaria, eta ezpaita preparatu, eta ezpaitu haren vorondatearen araura eguin, cehaturen da anhitz *ukaldiz*:

48 Baina eçagutu eztuena, eta cehatu içateco mereci duqueen gauçac eguin dituena, cehaturen da *ukaldi* gutiz. Bada anhitz eman içan çayón guciari, anhitz galde eguinen çayó: eta beguiratzera anhitz eman içan çayonari, hámbat guehiago galde eguinen çayó.

49 Suaren emaitera ethorri naiz lurrera: eta cernahidut *guehiago*, baldin ia irachequia bada?

50 Baina baptismo batez batheyatzeco naiz, eta nola hertsen naiz *haur* complidaiten artean?

51 Uste duçue ecen lurrean baquearen eçartera ethorri naicela? ez, diotsuet, baina divisionearen.

52 Ecen hemendic harát içanen dirade borz etche batetan divisionetan diratenic, hirurac bién contra, eta biac hirurén contra.

53 Divisionetan içanen da aítá semeáren contra, eta semeá aítáren contra: amá alabáren contra, eta alabá amáren contra: ama-guinharrebá bere errenaren contra, eta errena bere ama-guinharrebaren contra.

54 Guero erraiten cerauen gendetzéy-ere, I-kus deçaçuenean hodey bat altchatzen dela Occidentetic, bertan dioçue, uria heldu da: eta hala guerthatzen da.

55 Eta hegoác daraunsanean, erraiten duçue, ecen bero eguinen duela: eta *hala* guerthatzen da.

56 Hypocritác, ceruären eta lurraren itchuraren iugeatzen daquiçue: eta dembora hunez nola eztuçue iugeatzen?

57 Eta nola ceuron buruz-ere eztuçue iugeatzen bide dena?

58 Bada ioaiten aicenean eure partida contrastarequin magistratuagana, enseya adi bidean haren menetic ilkiten: tira ezeçançát iugeagana, eta iugeac eman ieçon sargeantari, eta sargeantac eçar ezeçan presoindeguan.

59 Erraiten drauát, ezaizilkiren handicazquen pelata-ere renda diroqueáno.

CAP. XIII.

3 *Penitentiatara Christec exhortatzen.* 6 *Ficotze fructu gabea piccatzera manatzen.* 11 *Emazte crocatua sendatzen.* 15 *Sabbath egunean ungui equitea.* 16 *Mustarda bihiaren eta altchagarriaren comparationea.* 24 *Bortha herssia.* 29 *Iaincoaren resumán iartea.* 34 *Ierusalemereñ destructioneoa.*

ETA baciraden batzu dembora hartan berean hari contatzen ceraucatenic Galileanoéz, ceinén odola Pilátec nahassi ukan baitzuen hayén sacrificioequin.

2 Eta ihardesten çuela Iesusec erran cieçén, Uste duçue ecen Galileano hauc berce Galileano guciac baino bekatoreago ciradela, ceren halaco gauçac suffritu baitituzté ?

3 Ezetz diotsuet : aitzitic baldin emenda ezpaçaitzte guciac halaber galduren çarete.

4 Ezpa, Siloéco dorreac gainera eroriric hil ukan cituen hemeçortzi hec, uste duçue Ierusalemeco habitant guciac baino hoguendunago ciradela ?

5 Ezetz diotsuet : aitzitic baldin emenda ezpaçaitzte, guciac halaber galduren çarete.

6 Erraiten çuen comparatione haur-ere, ficotze bat çuen edocein batec landatua bere mahastian : eta fructu bilha ethor cedin hartara : eta etzeçan eriden.

7 Eta erran cieçón mahasti çainari, Huná, hirur urthe dic ethorten naicela fructu bilha ficotze hunetara, eta eztiát erideiten : picca eçac : certaco lurra-ere empatchatzen dic ?

8 Eta harc ihardesten çuela erran cieçón, Iau-ná, utzi eçac are urthe hunetan, inguru aitzurtu duquedano, eta ungarri eman deçaqueodano.

9 Eta baldin ekar badaça fructuric, *ungui*, ez-pere. guero piccaturen duquec.

10 Eta iracasten ari cen synagoga batetan Sabbathoan.

11 Eta huná, emazte bat ethor cedin eritassu-nezco spiritua çuenic ia hemeçortzi urthez: eta cen crocatua, eta neholetan-ère ecin chuchent ceiten.

12 Eta hura ikussi çuenean Iesusec dei ceçan be-regana, eta erran cieçón, Emazteá, lachatu aiz eure eritassunetic.

13 Eta gainean eçar cietzón escuac, eta bertan chuchent cedin, eta glorificatzen çuen Iaincoa.

14 Baina ihardesten çuela synagogaco princi-palac, gaitzituric ceren Sabbathoan sendatu çuen Iesusec, erran cieçón populuari, Sey egun dirade ceinétan lan eguin behar baita. hetan bada çatozte eta senda çaitezte, eta ez Sabbath egunean.

15 Ihardets cieçón bada Iaunac, eta erran ce-çan, Hypocritá, çuetaric batbederac Sabbathoan eztu lachatzen bere idia edo bere astoa mange-deratic, eta eramaiten edaratera?

16 Eta Abrahámen alaba haur, cein estecatu baitzuen Satánec, huná, hemeçortzi urthe due-la, etzéna estecadura hunetaric lachatu behar Sábbath egunean?

17 Eta gauça hauc harc erraiten cituenean, con-

funditzen ciraden hari contrastatzen çaiçquión guciac: baina populu gucia aleguerätzen cen harçaz eguiten ciraden gauça glorioso guciéz.

18 Orduan erraiten çuen *Iesusec*, Cer irudi du laincoaren resumác? eta cerequin comparaturen dut hura?

19 Mustarda bihia irudi du, cein harturic guición batec eçar baitzeçan bere baratzean, eta haz cedin eta arbore handia eguin cedin eta ceruco choriéc ohatzeac eguin dituzté haren adarrétan.

20 Eta berriz erran ceçan, Cerequin comparaturen dut laincoaren resumá?

21 Altchagarria irudi du, cein harturic emazte batec eçar baitzeçan hirur neurri irinetan, gucia altchatu liçateno.

22 Guero iragaiten cen hiriétan eta burguétan, iracasten çuela, eta Ierusalemratco bidea eguiten çuela.

23 Eta erran cieçón norbeitec, Iauná, gutiac dirasalvatzen diradenac? Eta harcerran cieçén,

24 Enseya çaitetzte sartzen bortha herssitic: ecenanhitz, erraiten drauçuet, sarthu nahizebi-liren diradela, eta ecin sarthuren baitirade.

25 Eta aita familia iaiqui datenean, eta borthá ertsi duqueenean, eta has çaitetzenean campoan egoiten, eta bortharen bulkatzen, erraiten duçuela, Iauná, Iauná, irequi eçaguc: etaihardesten duela erranen drauçue, Eztaquit çuec non-go çareten.

26 Orduan hassiren çarete erraiten, Ian diagu

hire presentián, eta edan diagu, eta gure carri-
quétan iracatsi duc *hic*.

27 Eta erranen du, Erraiten drauçuet, eztaquit
çuec nongo çareten : parti çaitetzte eneganic i-
niquitate eguiten duçuen guciác.

28 Han içanen da nigar eta hortz garrascots :
ikusditzaçuenean Abrahám, eta Isaác, eta Iacób
eta Propheta guciac Iaincoaren resumán, eta
çuec campora iraitzen çaretela.

29 Orduan ethorriren dirade Orientetic, eta
Occidentetic : Aquilónetic, eta Egu-erditic : eta
iarriren dirade mahainean Iaincoaren resumán.

30 Eta huná, dirade azquen, lehen içanen di-
radenac : eta dirade lehen, azquen içanen dira-
denac.

31 Egun hartan berean hurbil citecen Pharise-
uétaric batzu, erraiten ceraucatela, Ilki adi, eta
ohá hemendic : ecen Heródeseç hil nahi au.

32 Eta erran ciecén, Çoazte eta erroçue aceri
hari, Huná, egoizten citiát deabruac campora,
eta sendatzea acabatzen diát egun eta bihar, eta
hereneco egunean fin hartzen diát.

33 Baina bide eguin behar diát egun eta bihar
eta etzi : ecen eztuc guerthatzen Prophétaric
batre hil dadin Ierusalemetic lekora.

34 Ierusalem, Ierusalem, ceinec hiltzen bai-
tituc Prophetác, eta lapidatzen hiregana igorri
diradenac, cembat aldiz nahi ukan ditut bildu
hire haourrac, oilloac bere chito aldeá *bere* he-
galén azpira beçala, eta ezpaituçue nahi ukan ?

35 Horrá utziten çaiçue çuen etchea desert.

Baina eguiaz diotsuet, ecen eznaucuela ikus-
siren, guertha daiteno darraçuen, Benedicatu
dela launaren icenean ethorten dena.

CAP. XIV.

2 *Hydropicoa sendatu.* 3 *Sabbath egunéz ungui egui-
tea.* 11 *Humiliaturen dena.* 13 *Nor gomitatzeco.*
16, 23 *Affarira gomitatuac.* 26 *Christgatic ahai-
dáy gaitz eritziteco.* 27 *Christi iarreiquiteco.* 28
Comparationeac. 33 *Christen discipulu icatecotz
nola gucia renuntiatzeco.*

GUERTHA cedin halaber hura ethorri cenean
Phariseuétaco principal baten etchera Sab-
bathoan bere refectionearen hartzera, hec gogo
emaiten baitzeraucaten.

2 Eta huná, guiçón hydropico bat cen haren
aitzinean.

3 Orduan ihardesten çuela Iesusec erran cieçén
Legueco doctoréy eta Phariseuéy, cioela, Sori
da Sabbathoan sendatzea?

4 Eta hec ichilic egon citecen, Eta harc hura
harturic senda ceçan, eta igor ceçan.

5 Eta ihardesten cerauela, erran ceçan, Ceinec
çuetaric astoa edo idia putzura eror badaquió,
eztu bertan hura idoquiren Sábbath egunean?

6 Eta ecin gauça hauén gainean ihardets ce-
çaqueoten.

7 Erraiten cerauen halaber gomitatu içan cira-
denéy comparatione bat, gogoatzen çuela nola
lehen iarlekuéz hautatzen ciraden, ciostela,

8 Norbeitec dei açanean ezteyétara, ezadila

iar lehen lekuan, guertha eztadin, hi baino oho-
ratuago bat hare deithu duen :

9 Eta ethorriric hura eta hi deithu çaituztenac
erran dieçan, Emóc huni lekua : eta orduan has
ezadin ahalquerequin azquen lekuaren edu-
quiten.

10 Baina gomitatu aicenean, habil, iar adi az-
quen lekuan: dathorrenean hi gomitatu auënac
erran dieçançát, Adisquideá, igan adi gorago :
orduan duquec ohore hirequin mahainean iar-
riric daudenén aitzinean.

11 Ecen bere buruá goratzen duen gucia, be-
heraturenda: eta bere buruá beheratzen duena,
goraturenda.

12 Eta bera gomitatu çuenari-ere erraiten ce-
raucan, Eguiten duánean barazcari bat edo af-
fari bat, eztitzala dei eure adisquideac, ez eure
anayeac, ez eure ahaideac, ez auço abratsac, hec
ere aldiz bere aldetic gomita ezeçatençát, eta
ordaina renda eztaquián.

13 Baina eguiten duánean banquet bat, dei i-
tzac paubreac, impotentac, mainguác, itsuac :

14 Eta dohatsu içanen aiz: ceren eçpaituté non-
dic hiri *ordaina* renda: ecen hiri rendaturen çaic
ordaina iustoén resurrectionean.

15 Eta gauça hauc ençunic harequin mahai-
nean iarriric ceudenétaric batec erran cieçón,
Dohatsu *duc* laincoaren resumán ogui ianen
duena.

16 Eta hare erran cieçón, Guiçón batec eguin
ceçan affari handi bat, eta dei ceçan anhitz :

17 Eta igor ceçan bere cerbitzaria affal ordu-tan, gomitatuéy erraitera, Çatozte, ecen gauça guciac prest dirade.

18 Baina guciac has citecen consentimendu batez excusatzen. Lehenacerran cieçón, Posses-sione bat erossi diát, eta haren ikustera ilki be-har diát : othoitz eguiten drauát, eduqui neçac excusatutan.

19 Eta berceac erran ceçan, Borz idi uztarri e-rossi citiát, eta banihoac hayén phorogatzera : othoitz eguiten drauát, eduqui neçac excusatutan.

20 Eta berceac erran ceçan, Emazte hartu diát, eta halacotz ecin niathorrec.

21 Eta itzulirie cerbitzari harc conta cietzón gauça hauc bere nabussiari. Orduan asserreturic aita familiac erran cieçón bere cerbitzariari, Ha-bil fitetz placétara, eta hirico carriquetara, eta paubreac eta impotentac, eta mainguäc eta it-suac huna barnera erekar itzac.

22 Eta erran ceçan cerbitzariac, Nabussiá, e-guin içan duc, manatu duán beçala eta oraino baduc leku.

23 Orduan erran cieçón nabussiac cerbitzariari, Ohá bidétara eta berroétara, eta bortcha itzac sartzera, bethé dadinçát ene etchea.

24 Ecen erraiten drauçuet, guicón deithu içan ciraden hetaric batec-ere eztuela ene affaritic dastaturen.

25 Eta gendetze handiac ioaiten ciraden ha-requin : eta itzulirie erran cieçén.

26 Baldin nehor enegana ethorten bada eta gaitzesten ezpaditu bere aitá eta amá, eta emazteá eta haourrac, eta anayeac eta arrebac, eta re guehiago bere arima-ere, ecin date ene discipulu.

27 Eta norc-eré ezpaitacarque bere crutzea, eta ene ondoan ethorten *ezpaita*, ecin date ene discipulu.

28 Ecen cein da çuetaric dorre bat edificatu nahi duenic, lehen iarriric gostuac contatzen eztituena, eya acabatzeco baduenez?

29 Fundamenta eçarri duqueen ondoan, eta ecin acabatu duqueenean, ikussiren dutén guciac harçaz truffatzen has ez titecençát, dioitela,

30 Guicón hunec hassi du edificatzen eta ecin acabatu du.

31 Edo cein da Regueá, berce Regue baten contra batailla emaitera abiatzen dena, lehen iarriric consultatzen eztuen, eya hamar millarequin aitzinera ilki ahal daquidionez, hoguey millarequin haren contra ethorten denari?

32 Bercela hura oraino urrun deno, embachadore igorriric baque esquez iarten da.

33 Hala beraz, norc-eré çuetaric bere on guciac ezpaititu renuntiatzen, *hura* ecin date ene discipulu.

34 On da gatza: baina baldin gatza gueçat badadi, cerçaz gacituren da?

35 Ezta lurrecotzát, ez ongarricotzát deusgay: baina camporát egoizten da hura. Ençuteco beharriric duenac, ençun beça.

CAP. XV.

- 1 *Bekatoreac Christi behatzen.* 4 *Ardi errebelatua.*
 7, 10 *Bekatore baten convertitzeaz bozcario.* 8
Drachma galdua. 11 *Semé prodigoa.* 17 *Dolua.*
 20 *Bekatore convertitzen diradenétara, misericordia.*

ETA hurbiltzen ciraden harengana publicano eta gende vicitze gaichtotaco guciac, hura ençun leçatençát.

2 Eta murmuratzen çutén Pharisuec eta Scribéc, cioitela, Hunec gende vicitze gaichtotacoac recebitzen ditu, eta iaten du hequin.

3 Baina hanc erran ciecén comparatione haur, cioela,

4 Cein guiçonec çuetaric ehun ardi dituela eta hetaric bat galtzen duela, eztitu utziten lauroguey eta hemeretziac desertuan eta ezta ioaiten galduaren ondoan, hura eriden deçaqueno?

5 Eta eriden duenean eçarten du bere sorbaldeñ gainean alegueraric.

6 Guero ethorric etchera, deitzen ditu adisquideac eta auçoac, diostela, Aleguera çaitetzte enequin: ecen eriden dut neure ardi galdua.

7 Erraiten drauçuet ecen hala bozcario içanen dela ceruån bekatore emendatzen den baten gainean, *quehiago* ecen ez lauroguey eta hemeretzi iusto emendamendu mengoa eztutenén gainean.

8 Edo cein emazte hamar drachma dituenec,

baldin gal badeça drachma bat, eztu arguia vizten, eta etchea escobatzen, eta bilhatzen diligentqui *hura* eriden deçaqueno ?

9 Eta eriden duenean, deitzen ditu *emazte* adisquideac eta auçoac, dioela, Aleguera çaitetze enequin: ecen eriden dut galdu nuen drachmá.

10 Hala, diotsuet, bozcario içanen dela Iaincoaren Aingueruén aitzinean, bekatore emendatzen den baten gainean.

11 Halaber erran ceçan, Guiçón batec cituen bi semé :

12 Eta hetaric gaztenac erran cieçón aitári, Aitá, indac onhassunetic niri heltzen çaitadan partea. Eta parti cietzén onac.

13 Eta egun gutiren buruän, guciac bilduric seme gaztenor ioan cedin herri urrun batetara: eta han irion ceçan bere onhassuna, prodigoqui vici içanez.

14 Gucia despendatu ukan çuenean, eguin içan cen gossete gogor bat herri hartan, eta *hura* has cedin behar içaten :

15 Eta ioanic leku hartaco burgés batequin iar cedin, eta *harc* igor ceçan bere possessionetara urdén bazcatzera.

16 Eta desir çuen urdec iaten çutén maguinchétaric bere sabelaren bethatzera: eta nehorc etzeraucan emaiten.

17 Eta bere buruäri ohart cequionean, erran ceçan, Cembat alocacer diraden ene aitaren etchean oguia frango dutenic, eta ni gossez hiltzen bainaiz !

18 Iaiquiric ioanen naiz neure aitagana, eta erranen draucat, Aitá, huts eguin diát ceruären contra, eta hire aitzinean.

19 Eta guehiagoric eznauc digno hire semé deitzeco: eguin neçac eure alocacerétarie bat beçala.

20 Iaiquiric bada ethor cedin bere aitagana. Eta hura oraino urrun cela, ikus ceçan bere aitác, eta compassione har ceçan, eta laster eguini egotz ceçan bere buruä haren leppora, eta pot eguin cieçón.

21 Eta erran cieçón semeac, Aitá, huts eguin diát ceruären contra, eta hire aitzinean, eta guehiagoric eznauc digno hire semé deitzeco.

22 Orduan erran cieçén aitác bere cerbitzariéy, Ekarçue arropa principalena, eta iaunz eçoçue: eta emoçue erhaztum bat bere escura, eta çapatac oinétara:

23 Eta ekarriric aretze guicena, hil eçaçue: eta iaten dugula atseguin har deçagun.

24 Ecen ene semé haur hil cen, eta harçara viztu da: galdu cen, eta eriden da. Eta has citecen atseguin hartzen.

25 Eta cen haren semé çaharrena landán, eta ethorten cela etcheari hurbildu çayonean, ençun citzan melodiá eta dançac.

26 Eta deithuric cerbitzariétarie bat, interroga ceçan hura cer cen.

27 Eta harc erran cieçón, hire anaye ethorriçan duc, eta hil ukan dic hire aitác aretze guicem bat, ceren ossoric hura recebitu duen.

28 Eta asserre cedin: eta etzén sarthu nahi çan: bere aitác bada ilkiric othoitz eguin cieçón.

29 Baina harc ihardesten çuela erran cieçón bere aitári, Huná, hámbat urthe dic cerbitzazten audala, eta egundano hire manuric eztiát iragan, eta egundano pitina bat eztrautac eman neure adisquidequin atseguin hartzeco.

30 Baina hire semé haur, ceinec iretsi ukan baitu hire onhassun gucia putéquin, ethorri çan denean, hil ukan draucac huni aretze guicena.

31 Eta harc erran cieçón, Semé, hi bethi enequin aiz, eta ene gucia hire duc:

32 Eta atseguin hartu behar çuan eta alegueratu, ceren hire anaye haur hil baitzuán, eta viztu baituc, galdu baitzuán, eta eriden baituc.

CAP. XVI.

1 *Dispenser nabussia baithan accusatua.* 8 *Munduarren haourrac.* 9 *Iniquitatezco abrastassunac.* 11 *Leyaltatea.* 13 *Bi nabussi ecin cerbitza.* 15 *Bere buruären iustificatzea.* 16 *Leguea eta Prophetac.* 18 *Emaztearen utzitea.* 19, 20 *Abrats gaichtoa eta Lazaroa.* 31 *Moysesen eta Prophetén ençutea.*

ETA erran cieçén bere discipuluéy-ere, Guiçón abrats bat cen dispenser bat çuenic. Haur accusa cedin hura baithan, haren onén irioile beçala:

2 Eta hura deithuric erran cieçón, Cer dançut haur hiçaz? renda eçac eure dispensaren contua: ecen guehiagoric ecin aiçate dispensér.

3 Orduan erran ceçan bere baithan despense-
rac, Cer eguinen dut, neure nabussiac despensa-
ren carguã edequiten drautanaz gueroz? aitzur-
reric ecin daidit, esque ebiltera ahalque naiz.

4 Badaquit cer eguinen dudan, despensergoa-
tic kendu naicenean recebi neçatencât *batzuc*
bere etchétara.

5 Orduan deithuric bere nabussiaren çorduné-
taric batbedera, erran cieçón lehenari, Cembat
çor draucac ene nabussiari?

6 Eta hunec erran ceçan, Ehun barril olio: eta
harc erran cieçón, Har eçac eure cedulá, eta iar-
riric fitetz, scriba eçac berroguey eta hamar.

7 Guero berce bati erran cieçón, Eta hic cem-
bat çor duc? eta harc erran ceçan, Ehun neurri
ogui. Orduan harc erran cieçón, Har eçac eure
cedulá, eta scriba eçac lauroguey.

8 Eta lauda ceçannabussiac despensergaichtoa,
ceren çuhurqui eguin ukan baitzuen: hunegatic
mundu hunetaco haourrac çuhurrago dirade,
ecen ez arguico haourrac bere generationean.

9 Eta nic erraiten drauçuet, Eguin itzaçue
çuendaco adisquideac abrastassun iniquoéz: fal-
ta çaitzatenan, recebi çaitzatençât tabernacle
eternalétara.

10 Gauça chipienetan leyal dena, handian-ere
leyalda: eta gauça chipian iniusto dena, handian-
ere iniusto da.

11 Bada baldin abrastassun iniquoétan leyal
içan ezpaçarete, abrastassun eguiazcoétan nor
fidaturen çaiçue?

12 Eta baldin bercceren gauçán leyal içan ezpaçarete, çuen dena norc emanen drauçue ?

13 Cerbitzaric batec-ere ecin bi nabussi cerbitza ditzaque: ecen edo batari gaitz eritziren drauca, eta berccari on: edo batarequin eduquiren du eta bercea menospreciaturen. Ecin cerbitza ditzaqueçue Iaincoa, eta abrastassunac.

14 Eta gauça hauc guciac ençuten cituztén Phariseuéc-ere, cein baitziraden avaritioso: eta harçaz truffatzen ciraden.

15 Eta erran ciecén, Çuec çarete çuen buruác iustificatzen dituçuenac guiçonén aitzinean: baina Iaincoac badaçaguzqui çuen bihotzac: ecen guiçonéy gora çayena, abominatione da Iaincoaren aitzinean.

16 Legueac eta Prophetéc *iraun duté* Ioánnesganano: dembora harçaz gueroztic Iaincoaren resumá evangelizatzen da, eta batbederac hura du bortchatzen.

17 Errachagoda ceruä eta lurra iragan ditecen, ecen ez Leguearen punctu huts bat eror dadin.

18 Norc-eré utziten baitu bere emaztea, eta berce batequin ezconcen baita, adulterio iauquiten du: eta senharrac utzi duenarequin ezconcen denac, adulterio iauquiten du.

19 Cen bada guiçón abrats bat, eta veztitzen cen escarlataz eta cetaz, eta egun oroz tractatzen cen ungui eta magnificoqui.

20 Cen halaber paubre bat Lázarodeitzenenic, cein baitzetzan haren borthán, çauriz bethea:

21 Eta çuen desir abratsaren mahainetic eror-

ten ciraden appurrétaric assetzeco, baina are orac ethorten ciraden eta haren çauriac limicazten cituztén.

22 Guertha cedin bada hil baitzedin paubrea, eta eramán baitzedin Aingueruéz Abrahámen bulharrera : hil cedin bada abrats hura-ere, eta ohortzi içan cen.

23 Eta iffernuetan bere beguiac goiti altchaturic tormentetan cela, ikus ceçan Abrahám urrundanic, eta Lázaró haren bulharrean :

24 Orduan harc oihuz cegoela erran ceçan, Aita Abrahám, auc misericordia niçaz, eta igor eçac Lázaró, busta deçan bere erhi mocoa urean, eta refresca dieçadán mibia, ecen tormentatzen nauc gar hunetan.

25 Eta erran ceçan Abrahámec, Semé, orhoit adi ecen eure onac eure vician recebitu dituala, eta Lázaroc halaber gaitzac : eta orain haur consolatzen duc, eta hi tormentatzen aiz.

26 Eta berce alde, gure eta çuen artean abysmo handi bat duc : hala non hemendic çuetarát iragan nahi diradenac, ecin baititezque, ezeta hortic hunát iragan.

27 Eta erran ceçan *harc*, Othoitz eguiten drauát beraz, Aitá, igor deçán hori ene aitáren etchera.

28 Ecen bacitiát borz anaye, hæy testifica diecençát, hec-ere ezatocençát tormentazco leku hunetara.

29 Diotsá Abrahámec, Bacitié Moysés eta Prophetác : ençun bitzate hec.

30 Baina harc erran ceçan, Ez, aitá Abrahám :

baina baldin hilétaric combeit ioan badadi betara, emendaturen dituc.

31 Eta Abrahámec erran cieçón, Baldin Moyses eta Prophetác ençuten ezpadituzté, ezeta baldin cembeit hilétaric resuscita badadi-ere, eztié sinhetsiren.

CAP. XVII.

1 *Scandaloac.* 3 *Barkatzea.* 5, 19 *Fedea.* 10 *Noiz nehor cerbitzari inutil.* 12 *Hamar sorhayo sendatu.* 23 *Christ falsuac.* 24 *Christen eguna.* 26 *Noe.* 27 *Dilubioa.* 29 *Lot eta haren emaztea.*

GUEHIAGO dioste *bere* discipuluéy, Imposible da scandaloac eztatocen : baina maledictione hari, norçaz ethorten baitirade.

2 Hare hobe luque, baldin errota harri bat haren leppoaren inguruän eçar baledi, eta egotz ledin itsassora, ecen ez chipi hautaric bat scandaliza deçan.

3 Beguira çaitetzte, Baldin hire anayec hire contra faltatu badic, reprehendi eçac hura, eta baldin emenda badadi, barka iecóc.

4 Eta baldin çazpitan egunean faltatzen badic hire contra, eta çazpitan egunean itzultzen baduc hiregana, dioela, Dolu diát : barkaturen draucac.

5 Orduan erran cieçoten Apostoluéc Iaunari, Augmenta ieçaguc fedea.

6 Eta erran ceçan Iaunac, Baldin fede bacin-dute mustarda bihi bat *den* becembat, erran a-

hal cineçaqueote marçucér huni, Erroétaric ilki adi, eta landa adi itsassoan : eta obedi cinçaqueizte.

7 Baina ceinec çuetaric, cerbitzari bat dueanean laboratzen edo abrén bazcatzen ari denic, landatic itzuli denean erraiten drauca bertan, Avançadi, eta iar adi mahainean :

8 Bainaitzitic eztrauca erraiten, Appain ieçadac affaria, eta guerricaturic cerbitza neçac, ian eta edan duquedano : eta guero ian eta edan eçac hic ?

9 Esquerric othe drauca cerbitzari hari, ceren eguin baititu manatu içan çaizcan gauçac ? Ez tut uste.

10 Hala çuec-ere, eguin ditunqueçuenean manatu içan çaizquiçuen gauça guçiac, erraçue, Cerbitzari inutilac gara : eguin behar guendueña eguin ukan dugu.

11 Eta guertha cedin hura Ierusalemérát ioaiten iragaiten baitzén Samariaco eta Galiléaco artetic.

12 Eta hura burgu batetan sartzen cela, bathu içan çaizcan hamar guiçón sorhayo, eta gueldi citecen urrun :

13 Eta altcha ceçaten voza, cioitela, Iesus magistruá, auc misericordia guçaz.

14 Eta ikussi cituenean erran ciecén, Çoazte, eraeuts ietzeçue çuen buruác Sacrificadoréy. Eta guertha cedin, ioaiten ciradela chahu baitzitecen.

15 Eta hetaric batec ikussi çuenean, ecen sen-

datu cela, itzul cedin, glorificatzen çuela Iaincoa ocengui :

16 Eta egotz ceçan bere buruä ahozpez haren oinétara, esquerrac emaiten cerauzcala, eta haur cen Samaritano.

17 Eta ibardesten çuela Iesusec erran ceçan, Eztirade hamarrac chahutu içan ? Bedratziac bada non *dirade* ?

18 Batre ezta eriden içan itzuli denic, Iaincoari gloria emaitera, arrotz haur baicen.

19 Eta erran cieçón hari, Iaiquiric ohá, eure fedecac salvatu au.

20 Eta interrogatu içanic Phariseuéz noiz ethorteco cen Iaincoaren resumá : ihardets cieçén, eta erran, Ezta ethorríren Iaincoaren resumá paradarequin :

21 Eta eztuté erranen, Huná hemen, edo, hará han : ecen huná, Iaincoaren resumá barnean duçue.

22 Halaber erran cieçén discipuluéy, Ethorríren dirade egunac desiraturen baituçue guiçonaren Semearen egunétaric baten ikustera, eta ezpaituçue ikussiren.

23 Eta erranen çaiçue çuey, Huná hemen, edo, hará han : *baina* etzoaztela, eta etzarreiztela.

24 Ecen nola chistmistac argui eguiten baitu ceruären azpian den bazter batetic, eta arguitzen *bercebazter* ceruären azpian denerano : hala içanen da guiçonaren Semea-ere bere egunean.

25 Baina lehen behar da anhitz suffri deçan harc, eta reprobada dadin natione hunez.

26 Eta nola eguin baitzedin Nóeren egunétan, hala içanen da guiçonaren Semearen egunétan-ere.

27 Iaten çutén, edaten çutén, emazte hartzen çutén eta ezconçaz emaiten, Nóe arkán sar cedin egunerano: eta ethor cedin dilubioa, eta gal citzan guciac.

28 Halaber Lóten egunétan-ere eguin içan cen beçala: iaten çutén, edaten çutén, erosten çutén, saltzen çutén, landatzen çutén, edificatzen çutén:

29 Baina Lot Sódomatic ilki cen egunean, suz eta suphrez uri eguin ceçan cerutic, eta guciac deseguin citzan:

30 Halaber içanen da guiçonaren Semea declaraturen den egunean.

31 Egun hartan etche gainean datena, eta bere ostillamendua etchean *badu*, ezalbeiledi iauts haren eramaitera: eta landán dena, halaber ezalbeiledi itzul guibelecoétara.

32 Orhoit çaitetze Lóten emazteaz.

33 Nor-eré enseyaturen baita bere viciaren salvatzen, *harc* du galduren hura: eta norc-eré galduren baitu, vivificaturen du hura.

34 Erraiten drauçuet, gau hartan biga içanen dirade ohe batetan: bata harturen da, eta bercea utziren.

35 Biga içanen dirade elkarrequin *errotan* ehaiten duqueitenic: bata harturen da, eta bercea utziren.

36 Biga içanen dirade landán: bata harturen da, eta bercea utziren.

37 Orduan ihardesten dutela, erraiten draucate, Non launá? Eta harc erran ciecen, Non-ere *icanen baita* gorputza, hara bilduren dirade arranoac-ere.

CAP. XVIII.

1 Othoitzea. 2 Alhargunac faschatzen çuen iugea. 7 Elegituéy iustitia equinen. 8 Fedea. 9 Pharisearen othoitzea, 13 Publicanoarena. 14 Humilitatea. 16 Ceruëtaco resumá noren: 18 eta hura norc heretaturen. 22 On gucién saltzeaz eta paubrèy emaitiaz. 23 Abratséz. 28 Gucia Christgatic utzi dutenéz. 31 Nola passionatu behar den Christec aitzinetic discipulúy erraiten. 35 Itsua arguitu.

ETA erran ciecen comparatione bat-ere *fin hunetaracotz* ecen bethi othoitz eguin behar dela, enoyatu gabe:

2 Cioela, Iuge bat cen hiri batetan Iaincoaren beldur etzenic, eta nehorçaz conturic eguiten etzuenic:

3 Eta cen hiri hartan *emazte* alhargum bat, eta ethor cedin harengana, cioela, Eguidac iustitia neure partida contrastaz.

4 Eta *harc* etzuen deus eguin nahi ukan dembora lucez: baina guero erran ceçan bere baitan, Iaincoaren beldur ezpanaiz-ere eta nehorçaz conturic ez eguiteagatic:

5 Badaric-ere ceren fascheria emaiten baitraut alhargun hunec, iustitia equinen draucat, finean-ere ethorritz buruá hauts ezteçadan.

6 Eta dio Iaunac, Ençuque cer iuge gaichto harc erraiten duen :

7 Bada Iaincoac eztraue iustitia eguinen bere elegitu gau eta egun hari oihuz dagozcanéy, hayén alde asserretzera luçatzen badu-ere ?

8 Erraiten drauçuet, ecen hayén mendequioa eguinen duela sarri. Baina guiçonaren Semea dathorreanean, eridenen othe du federic lurrean ?

9 Eta erran ciecén bere buruëtan iusto ciradela fida ciraden batzuey, eta berceac deus-ere estimatzen etzituztenéy, comparatione haur :

10 Biguiçoniganican ciraden templora othoitz eguitera, bata Phariséu eta bercea publicano :

11 Phariseuác cegoela gauça hauçaz bere baitan othoitz eguiten çuen, Iaincoá, esquerrac emaiten drauzquiát ceren ezpainaiz berce guiçon harrapariac, iniustoac, adulteroac beçala : edo publicano haur beçala-ere.

12 Astean biguetan eguiten diát barur, posseditzen ditudan gauça guçietaric hamarrenac emaiten citiát.

13 Eta publicanoac urrun cegoela, etzituen are beguiac-ere cerurát altchatu nahi : baina bere bulharrari ceraunsón, cioela, Iauná, amatiga aquit. *othoi* niri bekatoreoni.

14 Badiotsuet, iautsi içan dela haur iustificaturic bere etcherát, eta ez bercea : ecen bere buruä goratzen duen gucia, beheraturen da : eta bere buruä beheratzen duena, goraturen da.

15 Eta ekarten cituztén harengana haour chi-

piac-ere, hec hunqui litzançát: eta hori ikus ceçatenean discipuluéc, mehatcha citzaten.

16 Baina Iesusec haourtchoac beregana deithuric, erran ceçan, Utz itzaçue haourtchoac enegana ethortera, eta eztitzaçuela empatcha: ecen hunelacoén da Iaincoaren resumá.

17 Eguiaz erraiten drauçuet, norc-eré ezpaitu recebituren Iaincoaren resumá haourtchoac beçala, eztela sarthuren hartan.

18 Orduan interroga ceçan cembeit iaunec, ci-oela, Magistru oná, cer eguinez, vicitze eternala possedituren dut?

19 Eta erran cieçón Iesusec, Cergatic deitzen nauc ni on? nehor eztuc onic bat baicen, *eta hura*, Iaincoa.

20 Manamenduac badaquizquic, Eztuc adulteraturen, Eztuc hilen, Eztuc ebatsiren, Eztuc testimoniage falsuric erranen, Ohora itzac eure aitá eta eure amá.

21 Eta harc erran ceçan, Horiac guciac beguiratu citiát neure gaztetassunetic.

22 Eta Iesusec hori ençunic erran cieçón, Oraino gauça bat falta çaic: duán gucia sal eçac eta eman iecéc paubréc: eta ukanen duc thesaur bat ceruän: eta athor, arreit niri.

23 Eta hura gauça horiac ençunic, triste cedin: ecen guciz abratsa cen.

24 Eta ikussiric Iesusec hura haguitz tristetu cela, erran ceçan, Cein gaitz den onhassundunac Iaincoaren resumán sar ditecen!

25 Ecen errachago da cable bat sar dadin or-

ratzaren çulhotic, ecen ez abratsa sar dadin Iaincoaren resumán.

26 Eta *haur* ençun ukan çutenéc erran ceçaten, Eta nor salva ahal daite ?

27 Eta harc erran ceçan, Guiçonac baithan impossible diraden gauçac, possible dirade Iaincoa baithan.

28 Eta erran ceçan Pierriseç, Huná, gue utzi citiágu gauça gueciác, eta iarreiçui gaitzaizquic hiri.

29 Eta harc erran cieçén, Eguiaz erraiten drauçuet, nehor eztela utzi duenic etchea, edo aita-mác, edo anayeác, edo emazteá, edo haourrac Iaincoaren resumaren causaz,

30 Non unguiz guehiago recebi ezteçan dem-bora hunetan, eta ethorteco den seculán vicitze eternala.

31 Eta harturic hamabiac erran cieçén, Huná, igaiten gara Ierusalemérá, eta complituren çaiçquió, guiçonaren Semeari Prophetéz scribatu içan diraden gauça guciac.

32 Ecen Gentiléy livraturen çaye, eta escarni-aturen eta iniuriaturen eta thustaturen da.

33 Eta açotatu duqueitenean, hilen duté : bai-na hereneco egunean resuscitaturen da.

34 Eta hec gauça hautaric etzeçaten deus adi : eta ciraden hitz hauc hetaric estaliac, eta errai-ten ciradenac etzituztén aditzen.

35 Eta guertha cedin hura Iericorát hurbil-tzen cela, itsu bat baitzén iarria bide bazterrean esque cegoela.

36 Eta *harc* ençun ceçanean populua iragaiten, galde eguin ceçan, hura cer cen.

37 Eta erran cieçoten ecen Iesus Nazareno iragaiten cela.

38 Orduan oihu eguin ceçan, cioela, Iesus Daviden semeá, auc pietate niçaz.

39 Eta aitzinean ioaiten ciradenéc mehatchatzen çutén ichil ledinçát : baina *harc* unguiz oihu guehiago eguiten çuen, Daviden semeá, auc pietate niçaz.

40 Eta Iesusec gueldituric mana ceçan ekar lequión beregana, eta hura hurbildu içan cenean, interroga ceçan,

41 Cioela, Çer nahi duc daguiádan ? Eta *harc* erran ceçan, Iauná, vistá recebi deçadan.

42 Eta Iesusec erran cieçón, recebi eçac vistá: eure fedec salvatu au.

43 Eta bertan ikus ceçan; eta hari iarreiquiren çayón, glorificatzen çuela Iaincoa: Eta populu gueciac *hori* ikussiric eman cieçón laudorio Iaincoari.

CAP. XIX.

2 Zakheo deithu. 12 Cerbitzariéy eman içan çaitzen marcoac. 17 Christen etsayén punitionea. 28 Christ Ierusalemén sartzen. 39 Baque, Gloria. 41 Ierusaleméren destructionea Christec aitzinetic erraiten. 44 Visitazionezco demborá. 45 Marchantac templetic iraitzen :

ETA sarthuric Iericón, iragaiten cen.
 2 Eta huná, Zakhéo deitzen cen guíçom bat,
 eta hura cen publicano principal, eta abrats:

3 Eta ikussi nahiz çabilan, cein cen Iesus: eta
 ecin ceçaqueen gendetzearen causaz: ecen
 thailu chipitaco cen.

4 Eta aitzinera laster eguinic igan cedin bassa
 ficotze batetara, hura ikus leçançát: ecen han-
 dic iragan behar çuen.

5 Eta leku hartara ethor cedin beçala goiti be-
 haturic Iesusec ikus ceçan hura: eta erran
 cieçón, Zakhéo, haitsa lehiatuqui: ecen egun
 hire etchean egon behar diát.

6 Orduan *haur* iauts cedin lehiatuqui, eta rece-
 bi ceçan hura alegueraqui.

7 Eta *hori* ikussiric guciéc murmuratzen çutén,
 cioitela, Ecen guiçón vicitze gaichtotaco bate-
 nean sarthu cela, alogea ledinçát.

8 Eta han cegoela, Zakhéoc erran cieçón
 Iaunari, Huná, neure onén erdiac, Iauná, emai-
 ten diraizteát paubrý: eta baldin deus neho-
 ridegabequi edequi badraucat, rendatzen diát
 halaco laur.

9 Orduan Iesusec erran cieçón, Egun salvamen-
 dua etche huni eguin içan ciayóc, ceren haur-
 re Abrahámen semé baita.

10 Ecen ethorri içan da guiçonaren Semea gal-
 du içan cena bilhá eta salva leçançát.

11 Éta hec gauça hauc ençuten cituztela, con-
 tinuatzen çuen, eta erran ceçan comparatione
 bat, ceren baitzén Ierusalemeco aldean, eta ce-

ren uste baitzutén bertan Iaincoaren resumá manifestaturen cela.

12 Erran ceçan bada, Guicón noble bat parti cedin leku urrun batetara, resuma baten conquestatzera, guero itzultzecotán.

13 Eta deithuric hamar cerbitzari bereric, eman cietzén hamar marco, eta erran cieçén, Traffica eçaçue nathorren artean.

14 Eta bere civitatecoéc çaritzoten gaitz, eta igor cieçoten embachadore bat guibeletic, cioitela, Eztugu nahi horrec regna deçan gure gainean.

15 Eta guertha cedin itzuli cenean resumá conquestaturic, mana baitzeçan dei lequízquion diruá eman cerauen cerbitzariac, laquiançát norc cer traffica eguin çuen.

16 Ethor cedin bada lehena, cioela, Iauná, hire marcoac hamar marco irabaci citic.

17 Eta *harc* erran cieçón, Ungui duc cerbitzari oná : ceren gauça chipian leyal içan baitaiz, auc bothere hamar hiriren gainean.

18 Eta bercea ethor cedin, cioela, Iauná, hire marcoac eguin citic borz marco.

19 Eta *harc* huni-ere erran cieçón, Hi-ere aicén borz hiriren gaineco.

20 Eta bercea ethor cedin, cioela, Iauná, huná hire marcoa, cein eduqui baitut gorderic oihal batetan :

21 Ecen hire beldur içan nauc, ceren baitaiz guicón gogorra : hartzen duc eçarri eztuána, eta biltzen duc erein eztuána.

22 Orduan *harc* erran cieçón, Eure ahotic iugeaturen aut, cerbitzari gaichtoá: bahaquián ecen guiçón gogorra naicela, hartzen dudala eçarri eztudana, eta biltzen dudala erein eztudana:

23 Nola beraz eztuc ene diruä banquean eman, eta nic hura lucuruarequin erekarri bainuqueen?

24 Eta present ciradenéy erran cieçén, Edequi ecoçue marcoa, eta emoçue hamar dituenari.

25 Eta *hec* erran cieçoten, launá, bacitic hamar marco.

26 Hala diotsuet, ecen duen guciari emanen çayola, eta eztuenari, duena-ere edequiren çayola.

27 Guehiago, ene etsay nic hayén gainean regna neçan nahi ukan eztutén hec, ekatzue huna, eta hil itzaçue ene aitzinean.

28 Eta gauça hauc erranic, aitzinean ioaiten cen Ierusalemérát igaiten cela.

29 Eta guertha cedin, hurbildu cenean Bethphagerá eta Bethaniará, Olivatzetaco deitzen den mendi aldera, igor baitzitzan bere discipuluétaric biga,

30 Erraiten çuela, Çoazte çuen aurkaco burgura: hartan sarthu eta, eridenen duçue astoume ar bat estecatua, egundano nehor gainean iarri etzayonic: hura lachaturic ekar daçue.

31 Eta baldin nehorc galde badaguiçue, Cergatic lachatzen duçue? Hunela erranen draucaçue, Ceren launac hunen beharra baitu.

32 Eta ioanic igorri içan ciradenec eriden çuten erran cerauen beçala.

33 Eta hec asto-umea lachatzen çutela, erran cieçén haren iabéc, Cergatic lachatzen duçue asto-umea ?

34 Eta hec erran ceçaten, Ceren Iaunac hunen beharra baitu.

35 Eta eraman ceçaten hura Iesusgana, eta eçarriric berén abillamenduac asto-ume gainean, eçar ceçaten gainean Iesus.

36 Eta hura cioala, hedatzen cituztén berén abillamenduac bidean.

37 Eta ia Olivatzetaco mendi ondora hurbiltzen cela, has cedin discipulutze gucia alegueraz Iaincoaren laudatzen ocengui, ikussi ukan cituztén verthute guciacgatic,

38 Erraiten çutela, Benedicatu *dela* Iaunaren icenean ethorten den Regueá: baquea *dela* ceruän eta gloria *leku* gorenetan.

39 Orduan gendetzeco Phariseuétaric batzuc erran cieçóten, Magistruá, mehatcha itzac eure discipuluac.

40 Eta harc ihardesten cuela erran cieçén, Erraiten drauçuet, baldin ichil baditez hauc, bertan harriéc oihu eguinen dutela.

41 Eta hurbildu cenean, ikussiric hiria, nigar eguin ceçan haren gainean, cioela,

42 O baldin hic berere eçagutu ukan bahitu eure iornata hunetan berere, eure baquearen gaucác! Baina orain estaliac diaudec hire beguiétaric.

43 Ecen ethorriren dituc egunac hire gainera, eta eure etsayéc assetiaturen auté trancheaz, eta inguraturen, eta hersturen alde gucietaric.

44 Eta arrasaturen auté hi, eta hire haour hitan barna diradenac: eta eztié utziren hitan harria harriaren gainean: ceren ezpaituc eçagutu eure visitationearen demborá.

45 Eta sarthuric temploan, has cedin, hartan saltzen eta erosten ari ciradenén campora egoizten.

46 Ciostela, Scribatua da, Ene etchea orationetaco etchea da, eta çuec hura gaichtaguin lece eguin duçue.

47 Eta iracasten ari cen egun oroz temploan: eta Sacrificadore principalac eta Scribác eta populuco principalac hura hil eraci nahiz çabiltzan.

48 Baina etzutén erideiten cer eguin ahal leçaqueoten: ecen populu gucia cen attento haren ençutera.

CAP. XX.

2 *Christ bere autoritateaz Sacrificadoréc interrogatzen.*

4 *Ioannesen Baptismoa.* 9 *Laborariéy alocatu i-*

çan çayen mahastia. 15 *Seme primua laborariéc hil.*

17 *Harri arbuyatu içana Christ.* 19 *Sacrificado-*

réc hil nahi Christ. 22 *Tributaren emaita.* 27, 37

Resurrectionea. 29 *Çazpi senhar ukan cituen emaz-*

tea. 41 *Christ Daviden semé.* 46 *Scribác nolaco.*

ETA guertha cedin egun hetaric batez, harc populua iracasten çuela temploan, eta evangelizatzen cegoela, ethor baitzitecen Sacrificadore principalac eta Scribác, Ancianoéquin,

2 Eta erran cieçoten, Errague cer authoritatez gauça horiac eguiten dituán, edo nor den hiri authoritate hori eman drauána.

3 Eta ihardestençuela Iesusec erran cieçén, Interrogaturen çaituztét nic-ere çuec gauça bates : erradaçue bada niri,

4 Ioánnesen baptismoa cerutic cen, ala guiçonétaric ?

5 Eta hec baciharducaten berén arteañ, cioite-la, Baldin erran badeçagu, Cerutic: erranen du, Cergatic beraz eztuçue sinhetsi hura ?

6 Eta baldin badarragu, Guiçonétaric: populu guciac lapidaturen gaitu : ecén segur daducate, Ioáñnes Propheta cela.

7 Ihardets ceçaten bada, etzaquitela nondic cen.

8 Orduan Iesusec erran cieçén, Nic-ere eztrauçuet erranen cer authoritatez gauça haue eguiten ditudan.

9 Orduan has cedin populuari comparatione hunen erraiten, Guiçón batec landa ceçan mahasti bat, eta aloca cieçén hura laborariéy, eta dembora lucez campoan egon cedin.

10 Eta sasoinean igor ceçan laborari hetara cerbitzari bat, mahastico fructutic lemotençát: baina hec hura cehaturic igor ceçaten hutsic.

11 Eta continua ceçan berce cerbitzari baten igortera: baina hec haur-ere cehaturic eta gaizqui tractaturic igor ceçaten hutsic.

12 Eta continua ceçan herenaren igortera: baina hec haur-ere çaurthuric egotz ceçaten campora.

13 Orduan erran ceçan mahasti iabeac, Cer eguinen dut? igorriren dut neure semé maittea: aguian haur dacussatenean ohoraturen duté:

14 Baina hura ikussiric laborariéc propos eduki ceçaten, cioitela, Haur da primua: çatozte, hil deçagun haur, heretagea gure dençát.

15 Eta egotziric hura mahastitic campora, hil ceçaten. Cer bada eguinen draue hæy mahasti iabeac?

16 Ethorriren da, eta deseguinen ditu laborari hec, eta emanen draue mahastia berce batzuéy. Eta *haur* ençun çutenean erran ceçaten, Hala guertha eztadila.

17 Hare orduan hetarát behaturic dio, Cer da bada scribatua den hura, Edificaçaléc arbuyatu dutén harria cantoin buru eguin içan da?

18 Harri haren gainera eroriren den gucia, çathicaturen da: eta noren gainera eroriren baita, hura du chehecaturen.

19 Orduan aiher ciraden Sacrificadore principalac eta Scribac haren gainean escuén eçartera ordu hartan berean: baina populuaren beldur citecen: ecen eçagutu ukan çutén hayén contra erran çuela comparatione haur.

20 Eta *hura* gogoatzen çutela, igor citzaten espiac iusto ciradela irudi eguiten çutela, hura hitzean hatzaman leçatençát, Gobernadorearen seignorián eta botherean eçar leçatençát.

21 Eta *hec* interroga ceçaten hura, cioitela, Magistruá, baceaquiagu ungui erraiten eta iraca-

sten duála, eta ezagoela personara behá, baina Iaincoaren bidea eguiazqui iracasten duála.

22 Bide diagu eman tributic Késari, ala ez?

23 Eta adituric hayén fineciá, erran ciecéñ, Cergatic tentatzen nauçue?

24 Eracus taçue dinero bat: norenac ditu imagina eta scribua? Eta ihardesten çutela erran ceçaten, Kesarenác.

25 Orduan erran ciecéñ, Renda ietzoçue beraz Késaren diradenac, Késari: eta Iaincoaren diradenac, Iaincoari.

26 Eta ecin haren hitza reprehenditu ukan duté populuaren aitzinean: eta miraz iarriric haren repostaren gainean ichil citecen.

27 Orduan hurbil cequizquiñ Saddukéu batzu (ceinéç ukatzen baituté resurrectionea) eta interroga ceçaten,

28 Cioitela, Magistruá, Moysésec scribatu diraucuc, Baldin cembeiten anayeá hil badadi emazte duelaric, eta haourric gabe hil badadi, har deçan haren anayeác haren emaztea, eta egin dieçón leinu bere anayeri.

29 Bada çazpi anaye içan dituc, eta hetaric lehena emazte harturic hil içan duc, haourric gabe.

30 Eta har cieçán hura bigarrenac, hura-ere hil ciedián haourric gabe.

31 Guero herenac har cieçán hura, eta halaber çazpiec-ere: eta etzeçatean haourric utzi, eta hil cituán.

32 Eta gucién ondoan hil ciedián emaztea-ere.

33 Resurrectionean bada hetaric ceinen emaz-

teicanenduc? ecen çazpiéc ukan diéhura emazte.

34 Orduan ihardesten çuela erran cieçén Iesusec, Mundu hunetaco haourréc hartzen duté ezconçaz eta hartzen dirade.

35 Baina secula haren, eta hiletaco resurreccionaren ukaiteco digno eridenen diradenéc, ez tute harturen ezconçaz, ez eztirade harturen.

36 Ecen guehiagoric ecin hil daitezque: ecen Aingueruën pare dirade: eta Iaincoaren semé dirade, resurreccionezco semé diradenaz gueroz.

37 Eta hilac resuscitatzen diradela, Moyséseccere eracutsi ukan du berro aldean, dioenean Iana *dela* Abrahámen Iaincoa, eta Isaaken Iaincoa, eta Iacóben Iaincoa.

38 Bada Iaincoa ezta hilena, baina viciena: ecen guciac hari vici çaizquio.

39 Eta ihardesten çutela Scribétaric batzuec erran ceçaten, Magistruá, ungui erran duc.

40 Eta guehiagoric etziraden ausartzen deusez haren interrogatzera.

41 Eta erran cieçén, Nola erraiten duté Christ Davíden semé dela?

42 Ikussiric ecen Davídec berac dioela Psalmuén liburuän, Erran drauca Iaunac ene Iau-nari, Iar adi ene escuinean,

43 Eçar ditzaquedano hire etsayac hire oinén scabella.

44 Davídec beraz Iaun hura deitzen du, eta nola da haren semé?

45 Eta populu guciac ençuten çuela, erran cieçén bere discipuluéy.

46 Beguirauçue Scriba arropa lucequin ebili nahi diradenétaric, eta on dariztenétaric salutationéy merkatuétan, eta lehen cadiréy synagoguétan, eta lehen placéy banquetétan.

47 Ceinéc iresten baitituzté *ema* alhargunén etcheac, are luçaqui othoitz eguin irudiz: hec recebituren duté damnatione handiagoa.

CAP. XXI.

2 *Bi dirutcho truncora eman cituen alhargunaz.* 7 *Munduaren finaren aitzineco signoéz.* 8 *Christ falsuez.*
12 *Persecutionéz.* 14 *Iugén aitzinean ihardesteaz.*
19 *Patientiaz.* 20 *Ierusalemereen destructioneaz.*
27 *Azquen iudicioaz.* 36 *Veillatzeco, eta othoitz equiteco.*

ETA behatu çuenean ikus citzan abratsac eçarten cituztela bere donoac truncora.

2 Eta ikus ceçan *emazte* alhargun paubre bat ere bi peça chipi eçarten cituela.

3 Eta erran ceçan, Eguiazqui diotsuet, ecen alhargun paubre hunec berce guciéc baino guehiago eçarri ukan duela.

4 Ecen hauc guciéc soberaturic dutenetic eçarri ukan duté laincoaren oblationétara: baina hunec bere paubreciatic bere sustantia çuen gucia eçarri ukan du.

5 Eta batzuc erraiten çutenean temploaz, ecen harri ederrez eta emaitzaz ornatua cela, erran ceçan.

6 Hauc dirade miratzen dituçuenac? ethorriren dirade egunac ceinétan ezpaita gueldituren

harria harriaren gainean deseguin eztadin.

7 Orduan interroga ceçaten hura, cioitela, Magistruá, noiz bada horiac içanen dirade? eta cer signo *içanenda* horiac ethorri behar diradenean?

8 Eta harc erran ceçan, Beguirauçue seduci etzaitzten: ecen anhitz ethorriren dirade ene icenean, dioitela, Ni naiz *Christ*: eta dembora hura hurbiltzen da: etzoaztela bada hayén ondoan.

9 Eta ençun ditzaçuenen guerlác eta seditio-neac, ezalbeitzinteizte icit: ecen gauça hauc lehen ethorri behar dirade: baina ezta bertan fina *içanen*.

10 Orduan erran cieçén, Althaturen da nationea nationearen contra, eta resumá resumaren contra:

11 Eta lur ikaratze handiac içanen dirade lekutic lekura, eta gosseteac eta içurriteac, eta icidurác: eta signo handiac içanen dirade cerutic.

12 Baina gauça hauen gución aitzinetic bere escuac eçarriren dituzté çuen gainean, eta persecutaturen çaituzté, livratzen çaituztela synagoguétara eta presoindeguiétara, eramanic Reguétara eta Gobernadorétara, ene icenagatic.

13 Eta horiac helduren çaiçquie testimoniatan.

14 Eçarçue bada çuen bihotzétan, aitzinetic ez pensatzera nola ihardetsiren duçuen.

15 Ecen nic emanen drauçuet aho, eta iaquite ceini ecin contrastaturen baitzaizquio, ezeta resistituren çuey contrastaturen çaiçquien guciéc.

16 Halaber livraturen çarete aitéz eta améz eta anayéz eta ahaidéz eta adisquidéz: eta çuetaric hil eraciren duté:

17 Eta guciéz gaitzetsiac içanen çarete ene icenaren causaz.

18 Baina çuen buruco bilo bat ezta galduren.

19 Çuen patientiáz posseditzaçue çuen arimác.

20 Eta ikus deçaçuenean Ierusaléme gendarmeriaz inguratua, orduan albeitzinequite ecen hurbil datela haren destructionea.

21 Orduan Iudean diradenéc ibes albeileguite mendietarát: eta haren artecoac retira albeilitez: eta campoétan diradenac ezalbeilitez hartan sar.

22 Ecen mendequiozco egunac dirade hauc, scribatuac diraden gauça guciac compli ditecençát.

23 Eta dohain gaitz *emazte* içorrén eta eredosquiten duqueitenén egun hetan, ecen necessitate handia içanen da lur haren gainean, eta hira populu hartan.

24 Eta eroriren dirade ezpataren ahoz, eta captivo, eramannen dirade natione gucietara, eta Ierusaléme aurizquia içanen da Gentiléz, Gentilén demborác compli daitezqueno.

25 Orduan içanen dirade signoac iguzquian eta ilharguian eta içarrétan: eta lurrean afflictione nationétan ez iaquinez cer eguin, orroaz daudela itsassoa eta bagác:

26 Hala non guiçonac hilac beçalacaturen baitirade iciduraren handiz, eta mundura ethorri-

ren diraden *gaitzén* beguira egoitez: ecen ceruētaco verthuteac ikaraturen dirade.

27 Eta orduan ikussiren duté guixonaren Se-meā ethorten dela hodey batetan bothere eta gloria handirequin.

28 Eta gauça hauc eguiten has ditecenean, chuchent albeitzinteizte, eta goiti albeitzinçate çuen buruāc, ecen hurbiltzen da çuen redemptionea.

29 Eta erran cieçén comparatione *haur*, Ikusquiçue ficotzea eta arbore guciac.

30 Ia hostatzen diradela dacussaçuenean, ceuron buruz eçagutzen duçue ecen ia hurbil dela udā.

31 Halaber çuec-ere ikussiren duqueçuenean gauça hauc eguiten diradela, eçagut albeitzineçate ecen hurbil dela Iaincoaren resumā.

32 Eguiaz erraiten drauçuet ecen eztela iraganen mende haur, gauça hauc gucioc eguin dai-tezqueno.

33 Ceruā eta lurra iraganen dirade, baina ene hitzac eztirade iraganen.

34 Gogoa eyeçue bada çuen buruēy, çuen bi-hotzac sortha eztitecen gormandiçaz, eta hor-diçueriaz, eta vicitze hunetaco ansiéz: eta subitoqui gainera ethor eztaquiçuen egun hura.

35 Ecen laço batec beçala attrapaturen ditu lur guciaren gainean habitatzen diraden guciac.

36 Veilla eçaçue bada, dembora gucian othoitz eguiten duçuela, ethorteco diraden gauça guciçey itzurteco digno eguin çaitetzençāt, eta gui-

çonaren Semearen aitzinean egon ahal çaitetz-
tençát.

37 Eta egunáz temploan iracasten ari cen, eta
gauaz Olivatzetaco deitzen den mendian egoi-
ten cen.

38 Eta populu gucia goicean ethorten cen ha-
rengana, temploan hura ençun leçançát.

CAP. XXII.

1, 8 *Bazcoa.* 19 *Cenaren institutionea.* 20 *Testa-
mentu berria.* 24 *Apostoluéc iharduqui bere arteco
guehientassunaz.* 26 *Christ ministre.* 32 *Pierrisga-
tic Christec othoitz equin.* 34 *Pierrisen arnegamen-
duaz.* 36 *Mulsáz. Maletáz. Ezpatáz.* 39 *Christ
othoiztez egon.* 43 *Aingueruác confortatzen.* 44
odolez icerdi. 47 *Iudasec traditzen.* 57 *Pierrisec
ukatzen.* 61 *Christec Pierrisganát behatzen.* 62
Pierris nigarrez. 63 *Christ escarniatzen eta ce-
hutzen.* 70 *Christec Iaincoaren Seme dela confessatzen.*

ETA cen hurbiltzen altchagarri gaberico
oguién bestá, Bazco erraiten dena:

2 Eta çabiltzan Sacrificadore principalac eta
Scribác nolatan hura hil ahal leçaqueten: ecen
populuaren beldur eiraden.

3 Baina Satán sar cedin Iúdas icen goiticoz
Iscariót deitzen cenera, *cein baitzén* hamabién
contuco.

4 Eta hura ioanic minça cedin Sacrificadore
principalequineta capitainequin nola hura livra
lieçaqueen.

5 Eta aleguera citecen, eta accorda citecen ha-
ri diru emaitera.

6 *Eta hanc* prometta ceçan : *eta* gendetzeric ez-licenean haren hæy livratzeco dembora propi-
ren bilha çabilan.

7 *Ethor* cedin bada altchagarri gaberico o-
guién eguna, ceinetan hil behar baitzén Bazcoa.

8 *Eta* igor citzan Pierris *eta* Ioáñnes, cioela,
Ioanicappainieçaguçue Bazcoa ian deçagunçát.

9 *Eta* hec erran cieçoten, Non nahi duc appain
deçagun ?

10 *Hanc* erran cieçén, Huná, hirian sarthu *eta*,
bathuren çaiçue guiçóm bat, pegar bat ur dara-
mala : hari çarreizate sarthuren den etchera :

11 *Eta* erroçue etheco aitafamiliari, Magi-
struac erraiten drauc, Non da neure discipulue-
quin Bazcoa ianen dudan ostatua ?

12 *Eta* hanc eracutsiren drauçue gambera han-
di bat apprestatua : han appain eçaçue *Bazcoa*.

13 Orduan ioanic eriden citzaten gauça guçiac
erran cerauen beçala : *eta* appain ceçaten Baz-
coa.

14 Bada ordu hura ethorri *eta*, iar cedin ma-
hainean, *eta* hamabi Apostoluac harequin.

15 *Eta* erran cieçén, Desirez desiratu ukan dut
Bazco hunen çuequin iatera, nie suffri deçadan
baino lehen.

16 Ecen erraiten drauçuet, guehiagoric eztu-
dala ianen hunetarie, compli daiteno laincoa-
ren resumán.

17 *Eta* copa harturic gratiácrendatu cituenean
erran ceçan, Har eçaçue haur, *eta* parti eçaçue
çuen artean.

18 Ecen erraiten drauquet eztudala edanen aihenaren fructutic, Iaincoaren resumá ethor daiteno.

19 Eta harturic oguia, gratiác rendatu citue-nean, hauts ceçan: eta emancieçén, cioela, Haur da ene gorputza çuengatic emaiten dena: haur eguiçue ene memoriotan.

20 Halaber copa-ere *eman cieçén*, affal ondoan cioela, Copa haur *da* Testamentu berria ene odolean, cein çuengatic issurten baita.

21 Badaric-ere huná, ni traditzen nauenaren escua, enequin da mahainean.

22 Eta segur guiçonaren Semea, ordenatu içan den beçala badoa: guciagatic-ere maledictione guiçon hari, ceinez traditzen baita.

23 Orduan hec has cequizquiön bata berceari galde eguiten elkarren artean, eya cein cen hetaric hura eguinen luena.

24 Eta guertha cedin contentione bat-ere hayén artean, cein hetaric estimaturen cen guehién.

25 Baina harc erran cieçén, Nationén Reguéc seignoriatzen duté hayén gainean, eta hayén gainean autoritate dutenac, unguiguile deitzen dirade.

26 Baina çueçazezta hala: aitzitic çuen arteco handiena biz chipién beçala: eta gobernatzan duena, cerbitzatzan duena beçala.

27 Ecen cein da handiago, mahainean iarriric dagoena, ala cerbitzunari dena? eza mahainean iarriric dagoena? Bada ni naiz çuen artean cerbitzatzan ari dena beçala.

28 Eta çuec çarete enequin iraunduçuenac ene tentationétan.

29 Nic bada disposatzen drauçuet resumá, niri neure Aitác disposatu ukan drautan beçala.

30 Ian deçaçuençát eta edan ene mahainean eneresumán, etaiar çaitetzen thronoen gainean iugeatzen dituçuela Israeleco hamabi leinuac.

31 Erran ceçan halaber Iaunac, Símon, Símon, huná, Satánec bihiaren ançora çuen bahatze-co desira die :

32 Baina nic othoitze eguin diát hiregatic, falta eztadin hire fedea : hic bada noizpait convertituric confirma itzac eure anayeac.

33 Eta harc erran cieçón, Iauná, prest nauc hirequin eta presoindegaira eta heriora ioaitera :

34 Baina Iesusec erran ceçan, Hiri diossát Pieris, eztic ioren egun oillarrac, hiruretan ni neçaguála uka deçaqueán baino lehen.

35 Guero erran cieçén, Çuec igorri çaituztedanean mulsa eta maleta eta çapata gabe, deusen falta içan çarete ? Eta hec erran ceçaten, Deusen-ere.

36 Erran cieçén bada, Baina orain mulsa due-nac, harbeça, halaber maleta-ere : eta eztuenac, sal beça bere arropá, eta eros beça ezpata bat.

37 Ecen erraiten drauçuet oraino behar delanitan complitu scribaturic dagoen haur, Eta gaichtoequin contatu içan da. Ecen segur niçaz-co gaucéc fin hartzen duté.

38 Eta hec erran ceçaten, Iauná, huná bi ezpata hemen. Eta harc erran cieçén, Asco da.

39 Guero ilkiric parti cedin costumatu beçala Olivatzetaco mendirát: eta iarrei qui içan çaiçcan bere discipuluac-ere.

40 Eta leku hartara ethorricenean, errancieçén, Othoitz eguiçue sar etzaitzten tentationetan.

41 Orduan hura urrund cedin hetaric harri iraitzi baten inguruä, eta belhauricaturic othoitz eguiten çuen,

42 Cioela, Aitá, baldin nahi baduc, iragan eçac copa haur eneganic: badaric-ere ez ene vorondatea baina hirea eguin bedi.

43 Eta aguer cequiön Aingueruä cerutic hura confortatzen çuela.

44 Eta hersturatan iarriric othoitze eguiten çuen cineçago, eta cen haren icerdia odol chortagatzatu lurrera erorten diradenac beçala.

45 Guero orationetic iaiquiric ethor cedin bere discipuluétara, eta eriden citzan tristez lo ceunçala.

46 Eta erran cieçén, Cergatic lo çauñçate? iaiqui çaitzte, eta othoitz eguiçue sar etzaitzten tentationetan.

47 Eta hura oraino minço cela, huná, compainia bat, eta Iúdas deitzen cena, hamabiétaric bat, hayén aitzinean ethorten cen, eta hurbil cequiön Iesusi pot leguionçát.

48 Eta Iesusec erran cieçón, Iúdas, pot batez guionaren Semea traditzen duc?

49 Orduan haren aldean ciradenéc, ikussiric cer ethorteco cen, erran cieçoten, launá, ioren diagu ezpataz?

50 Eta io ceçan hetaric batec Sacrificadore principalaren cerbitzaria, eta edequi cieçón es-cuineco beharria.

51 Baina ihardesten çuela Iesusec erran ceçan, Utz itzaçue *eguitera* hunadrano. Eta haren be-harria hunquiric, senda ceçan hura.

52 Guero erran cieçén Iesusec harengana e-thorri ciraden Sacrificadore principaléy, eta temploco capitainéy, eta Ancianoéy, Gaich-taguin baten ondoan beçala ilki içan çarete ezpatequin eta uhequin?

53 Egun oroz çuequin nincela temploan, ezti-tuçue escuac hedatu ene gainera : baina haur da çuen oren hura, eta ilhumbearen botherea.

54 Orduan hatzamanic hura eramán ceçaten, eta sar eraci ceçaten Sacrificadore subiranoaren etchean. Eta Pierris iarreiquiten çayón urrun-danic.

55 Eta sua viztu çutenean salaren erdian, eta elkarrequin iarri ciradenean, iar cedin Pierris-ere hayén artean.

56 Eta ikussi çuenean hura nescato batec su bazterrean iarria, hari begui eratchequiric er-ran ceçan, Haur-ere harequin cen :

57 Baina uka ceçan harçaz, cioela, Emazteá, ez tinat eçagutzen hura.

58 Eta appur baten buruän berce batec hura ikussiric erran ceçan, Hi-ere hetaric aiz. Baina Pierrisec diotsá, Guiçoná, ez nauc.

59 Eta quasi oren baten buruän, berce batec segurutzen çuen, cioela, Segurqui haur-ere ha-requin cen : ecen Galileano da.

60 Eta Pierrisec dio, Guiçoná, etzeaqúat cer erraiten duán. Eta bertan oraino hura minço cela, io ceçan oillarrac.

61 Orduan itzuliric Iaunac Pierrisganát beha ceçan : eta orhoit cedin Pierris Iaunaren hitzáz, nola erran ukan ceraucan, Oillarrac io deçan baino lehen hiruretan ukaturen nauc.

62 Eta camporát ilkiric Pierrisec nigar eguin ceçan mingui.

63 Eta Iesus çaducaten guiçonac, truffatzen ciraden harçaz, *eta* cehatzen çutén :

64 Eta hura inguru istaliric haren beguitharteari ceraunsaten, eta interrogatzen çutén, cioitela, Prophetiza eçac nor den hi io auena.

65 Eta anhitz berce gauçaric erraiten çutén haren contra, desondratzen çutela.

66 Eta arguitu cenean bil citecen populuco Ancianoac, eta Sacrificadore principalac, eta Scribác, eta eraman ceçaten hura bere confeillu barnera.

67 Cioitela, Hi aiz Christ ? erran ieçaguc. Eta erran ciecén, Baldin erran badieçaçuet, eztuçue sinhetsiren :

68 Eta baldin interroga baçaitzatet-ere, eznauçue ihardetsiren, ezeta ioaitera utziren.

69 Hemendic harát guiçonaren Semea iarria içanen da Iaincoaren verthutearen escuinean.

70 Orduan erran cieçoten guciéc, Hi aiz bada Iaincoaren Semea ? Eta harc erran ciecén, Çuec dioçue ecen ni naicela.

71 Eta hec erran ceçaten, Cer guehiago testi-

moniage falta gara? ecen gueuroc ençun dugu beraren ahotic.

CAP. XXIII.

1 *Christ Pilaten aitzinean accusatu.* 7 *Herodesgana igorri içanic,* 9 *Ichilic egon.* 11 *Harçara Pilatgana igorri.* 14, 20 *Pilatec Christ largatu nahi,* 24 *hura condemnatzen eta Barabbas largatzen.* 27 *Emazteac nigarrez Christgatic.* 28 *Ierusalemereen destructioneaz.* 33 *Christ crucificatu.* 39 *Gaichtaguin harequin urkatuétaric batac hura blasphematen,* 42 *Eta berceac sinhesten.* 44 *Herri gucia ilhundu.* 45 *Temploco vela erdiratu.* 47 *Kentenerac Iaincoa glorificatzen.* 51 *Iosephc Christ ohorzten.*

GUERO altcha cedin hayén gendetze gucia, eta eraman ceçaten hura Pilátgana.

2 Eta has citecen haren accusatzen, cioitela, Eriden ukan dugu haur populuaren corrumptzen, eta tributén Késari emaitetic debetatzen ari dela, dioela, bera dela Christ Regueá.

3 Orduan Pilátec interroga ceçan hura, cioela, Hi aiz Iuduen Regueá? Eta harc ihardesten ceraucala, erran ceçan, Hic dioc.

4 Eta erran ciecén Pilátec Sacrificadore principaléy eta gendetzéy, Hoguenic batre eztut erideiten guiçón hunetan.

5 Eta hec hámbat gortzenago ciraden, cioitela, Movitzen dic populua, iracasten ari dela Iudéa gucian, Galiléan hassiric hunadrano.

6 Eta Pilátec Galiléaz minçatzen ençun çueñean, interroga ceçan, eya Galileano cenez guiçoná.

7 Eta eçaguturic ecen hura Heródesen iurisdic-

ctioneco cela, igor ceçan Heródesgana, hura-
ere Ierusalémen cen egun hetan.

8 Eta Heródes Iesus ikussiric aleguera cedin
haguitz: ecen aspaldi çuela, haren ikusteco desi-
ra çuen, cèren anhitz gauça ençuten baitzuen
harçaz: eta speranza çuen cembèit signo ikussi-
ren çuela harçaz eguiten.

9 Eta interroga ceçan anhitz hitzez: baina
harc etzieçón deus ihardets.

10 Eta Sacrificadore principalac eta Scribác
ceuden han arrogantqui hura accusatzen çutela.

11 Baina Heródesec bere gendearequin hura
menospreciaturic, eta escarniaturic, abillamen-
du churi batez veztituric, harçara igor ceçan
Pilátgana.

12 Eta egun hartan berean adisquide citecen
elkarren artean Pilát eta Heródes: ecen lehen
etsay ciraden elkarren artean.

13 Orduan Pilátec, deithuric Sacrificadore
principalac, eta Gobernadoreac, eta poplua,
erran cieçén,

14 Presentatu drautaçue guiçón haur popu-
luaren nahatsale beçala: eta huná, nic çuen
aitzinean interrogaturic, hoguenic batre eztut
eriden guiçón hunetan, çuec accusatzen du-
çuenétaric:

15 Baina ez Heródesec-ere: ecen igorri ukan
çaituztet harengana, eta huná, herio mereci
duen gauçaric eztrauca eguin.

16 Beraz gaztigatu eta, largaturen dut.

17 Eta behar cerauen bat largatu bestán.

18 Bada iar cedin oihuz elkarrequin gendetze gucia, cioela, Ken ieçaguc haur, eta larga ieçaguc Barabbás,

19 Cein baitzén, hirian eguin içan cen cembeit mutinationegatic eta heriotzegatic presoindeguian eçarria.

20 Berriz bada Pilát minça cequién, Iesus largatu nahiz.

21 Baina hec heyagoraz iarten ciraden, erraiten çutela, Crucifica eçac, crucifica eçac hori.

22 Eta hanc herén aldian erran cieçén, Baina cer gaizqui eguin du hunec? hiltzeco hoguenic eztut erideiten haur baithan: gaztigaturic beraz largaturen dut.

23 Baina hec hertsen çutén oiuhu handiz requeritzen çutela, crucifica ledin: eta hayén heyagorac eta Sacrificadore principalenac renforçatzen ciraden.

24 Orduan Pilátec iugea ceçan eguin lequién galde eguiten çutena.

25 Eta larga cieçén mutinationeagatic eta heriotzeagatic presoindeguian eçarri içan cena, ceinen escatu içan baitziraden: eta eman cieçén Iesus, nahi lutena leguiten.

26 Eta hura eramaiten çutela, harturic Símon Cyreneano landétaric heldu cen bat, hari crutzea gaineaneçar cieçoten Iesusen ondoan eramaiteco.

27 Eta iarreiçuten çayón gendetze handia populutic eta emaztetaric, hura plaignitzen eta lamentatzen çutela.

28 Baina itzuliric hetarát Iesusec erran ceçan,

Ierusalemeco alabác, eztaguiçuela nigarric ene gainean: baina ceuron buruén gainean egui çue nigar, eta çuen haourrén gainean.

29 Ecen huná, ethorriren dirade egunac ceiné-tan erranen baituté, dohatsu *dirade* sterilac, eta engendratu eztutén sabelac, eta eredosqui eztutén ugatzac.

30 Orduan hassiren dirade erraiten mendiéy, Eror çaitetzte gure gainera: eta mendisquéy, estal gaitzaçue.

31 Ecen baldin egur hecean gauça hauc eguiten badituzté, eyharrean cer eguinen da?

32 Eta eramaiten ciraden berçeric bi gaizquiguile-ere harequin hil eraciteco.

33 Ethorri içan ciradenean bada Bur-heçur deitzen den lekura, han crucifica ceçaten hura, eta gaizquiguileac: bata escuinean eta bercea ezquerrean.

34 Eta Iesusec erraiten çuen, Aitá, barka iecéc: ecen etzeaquié cer eguiten dutén. Guero haren abillamenduac partituriç, çorte egotz ceçaten.

35 Eta populua han egoiten cen beha cegoela: eta truffatzen ciraden harçaz Governadoreac-ere hequin, cioitela, Berceac emparatu ukan ditu, empara beça bere buruä, baldin haur bada Christ Iaincoaren elegitua.

36 Eta truffatzen ciraden harçaz gendarme-sac-ere, hurbiltzen çaiçcala eta vinagre presentatzen ceraucatela:

37 Eta erraiten çutela, Baldin hi bahaiz Iuduén Regueá, empara eçac eure buruä.

38 Eta cen scributo batere haren garayan, letra Grekez eta Latinez eta Hebraicoz scribatua, *hitz hautan*, HAUR DA IUDUÉN REGUEÁ.

39 Eta gaizquiguile urkatuétarie batac blasphematzén çuen hura, cioela, Baldin hi bahaiz Christ, empara eçac eure buruä eta gu.

40 Baina ihardesten çuela berceac reprotcha ceçan hura, cioela, Ezaiz Iaincoaren berere beldur, ikussiric ecen condemnatione berean aicela ?

41 Eta gu behinçát iustoqui : ecen eguin ditugunén merecituac recebitzen eitiagu : baina hunc eztic deus gaizquiric eguin.

42 Eta erran cieçón Iesusi, Orhoit albeitendi niçaz, Iauná, ethor adinean eure resumara.

43 Orduan erran cieçón Iesusec, Eguiazerraiten drauát, egun enequin içanen aicela Paradisoan.

44 Eta cen sey orenen inguruä, eta ilhumbe eguin cedin lur guciaren gainean bedratzi orenetarano.

45 Iguzquia-ere ilhund cedin, eta temploco velá erdira cedin artetic.

46 Eta oihu eguinic voz handiz Iesusec dio, Aitá, hire escuétan eçarten diát neure spiritua. Eta haur erranic renda ceçan spiritua.

47 Eta ikussiric Kentenerac cer eguin içan cen, glorifica ceçan Iaincoa, cioela, Eguiazqui guicón haur iusto cen.

48 Eta spectacle hartara bildu içan ciraden gendetze guciac, ikussiric eguin içan ciraden gauçac bere bulharréy ceraunstela itzultzen ciraden.

49 Eta ceuden haren eçagunac guciac urrun.

eta emazte elkarrequin hari Galiléatic iarreiqui
içan çaiçcanac, gauça hauc ikusten cituztela.

50 Èta huná, Ioséph çaritzan guiçom bat, con-
seiller, guiçón ona eta iustoa :

51 (Hunec etzuen consentitu hayén conseilluan
ez eguitatean) Iuduén Arimathéa hirico, eta hu-
ra-ere Iaincoaren resumaren beguira cegoen :

52 Hura ethorriric Pilátgana, esca cedin Iesu-
sen gorputzaren.

53 Èta hura erautsiric estal ceçan mihisse ba-
tez, eta eçar ceçan monument batetan cein bai-
tzén arroca batetan ebaquia, ceinetan oraino
nehor ezpaitzén eçarri içan.

54 Èta cen preparationeco eguna, eta Sáb bath
eguna haren *ondoan* heldu cen.

55 Èta iarreiquiric harequin Galiléatic ethorri
içan ciraden emaztec-ere mira ceçaten monu-
menta, eta nola eçarri içan cen haren gorputza.

56 Guero itzuli ciradenean appresta citzaten
ussainac eta unguentuac, eta Sabbathoan reposa
citecen, manamenduaren araura.

CAP. XXIV.

- 2, 9 *Emaztec Christ resuscitatu dela denuntiatzen.* 13
Bi bideazcori Christ aguertzen, 36 *eta hamequey.*
41 *Hayén incredulitateaz.* 43 *Christec resuscita-
tuz gueroztic ian.* 47 *Penitentiá.* *Bekatuén barka-
mendua.* 48 *Apostoluac Christen testimonio.* 49
Haey Spiritu saindua promettatzen. 50 *Christ
Apostoluac benedicaturic,* 51 *cerurat igaiten,* 52
eta hayec adoratzen.

BAINA asteco lehen *egunean*, guciz goiz ethor citecen monumentera, ekarten cituztela appaindu cituztén ussain onac: eta cembeit *emazte* hequin.

2 Eta eriden ceçaten harria monumentetic aldaratua.

3 Eta sarthu ciradenean etzeçaten eriden Iesus launaren gorputza.

4 Eta guertha cedin hec halacotz duda handitan ciradela, huná bi guiçón eriden baitzitecen han, chistmist ançora arguitzen çutén abillamendutan.

5 Eta nola icituac baitziraden, eta beheititzen baitziraden beguithartez lurrera *guiçón hec* erran ciecén. Cergatic hilén artean bilhatzen duçue vici dena?

6 Ezta hemen, baina resuscitatu da: orhoitçaitzte nola erran cerauçuen oraino Galiléan cela,

7 Cioela, Behar da guiçonaren Semea livra dadin vicitze gaichtotacoen escuétara, eta crucifica dadin: eta hereneco egunean resuscita dadin.

8 Eta orhoit citecen haren hitzéz.

9 Eta monumentetic itzuli ciradenean, conta cietzén gauça hauc guciac hamequéy, eta berce guciéy.

10 Eta ciraden Maria Magdalená eta Ioánna eta Maria Iacquesen *amá*, eta berce hequin ciradenac, gauça hauén Apostoluéy erraileac.

11 Eta irudi cequiztén erguelqueria beçala hayén hitzac, eta etzitzaten sinhets.

12 Baina Pierrisec iaiquiric laster ceguian mo-

numentera, eta ikartzera behe tituric ikus citzan mihisse hutsac bere gain eçarriac: guero ioan cedin bere baithan miresten çuela eguin içan cenaz.

13 Eta huná, hetaric biga ioaiten ciraden egun hartan berean burgu batetara hiruroguey stadio Ierusalemetic urrun, Emaús deitzen cenera:

14 Eta minço ciraden elkarren artean heldu içan ciraden gauça hauçaz guciéz.

15 Guertha cedin bada bec minço ciradela eta ciharducatela, Iesus-ere hæy hurbilduric ioan baitzedin hequin batean.

16 Baina hayén beguiac luluratuac ceuden hura eçagut ezleçatencát.

17 Eta erran cieçén, Ceric dirade ioaiten çaretela çuen artean compartitzen dituçuen hitz horiac, eta *çergatic* çarete triste?

18 Eta ihardesten çuela batac Cleópas deitzen cenac, erran cieçón, Hi euror aiz Ierusalem arrotz, eta eztaquizquic hartan egun hautan eguin içan diraden gauçac?

19 Eta harc erran cieçén, Cer gauça? Eta erran cieçoten, Iesus Nazarenoáz, cein içan baita guiçón Propheta, eguinez eta erranez botheretsua, Iaincoaren eta populu guciaren aitzinean.

20 Eta nola hura livratu ukandutén Sacrificadore principaléc eta gure Gobernadoréc herioaren condemnationera, eta crucificatu ukan dutén.

21 Eta guc speranza guendián hura cela Israél redemitu behar çuena: badaric-ere horién gución gainera, egun duc herén eguna gauça hauc eguir içan diradela.

22 Baina gure arteco emazte batzuc-ere icitu guiaitié, cein guciz goiz monumentean ičan baitirade :

23 Eta eriden eztutenean haren gorputza, ethorri ičan dituc, dioitela visione bat-ere Ainguerüenic ikussi ukan dutela, hura vici dela dioitene nic.

24 Eta ioan ičan dituc gurequin ciradenétaric batzu monumentera, eta hala eriden dié nola emaztec erran baitzutén: baina bera eztié ikussi.

25 Orduan harc erran ciecéen, O adimendu ga-beac, eta Prophetéc erran dituztén gauça gucién sinhestera bihotz berantcorretacoac!

26 Etzena behar Christec gauça horiac suffri citzan, eta bere glorian sar ledin?

27 Guero hassiric Moysés baitharic eta Propheta gucietaric, declaratzen cerauzten Scriptura gucietan harçaz beraz ciraden gauçac.

28 Eta hurbil citecen ioaiten ciraden burgura, eta harc urrunago ioaitera irudi eguiten çuen.

29 Baina bortcha ceçaten, cioitela, Ago gurequin: ecen arratsa duc, eta eguna duc behératu. Sar cedin bada hequin egoitera.

30 Eta guertha cedin hequin mahainean iarriric cegoela, oguia harturic gratiác renda baitzitzan, eta hautsiric eman baitziecéen.

31 Orduan irequi citecen hayén beguiac, eta eçagut ceçaten hura: baina hura ken cedin hayén aguerritic.

32 Eta erran ceçaten elkarren artean, Etzena gure bihotza erratzen gutan, minço çaicunean

bidean, eta declaratzen cerauzquigunean Scripturác ?

33 Eta iaiquiric ordu hartan berean itzul citecen Ierusalem, eta eriden citzaten elkargana bilduac hamecác, eta hequin ciradenac :

34 Erraiten çutela, Resuscitatu da Iauná egui-azqui, eta aguertu içan çayó Símoni.

35 Hec-ere conta citzaten bideco gauçác, eta nola heçaz eçagutu içan cen oguaren haustean.

36 Eta gauça hauçaz minço ciradela, presenta cedin Iesus bera hayén artean, eta erran ciecén, Baquea *dela* çuequin.

37 Baina *hec* trublaturic eta icituric, uste çutén spiritu bat çacussatela.

38 Orduan erran ciecén, Cergatic trublaturic çarete, eta cergatic pensamenduac igaiten dirade çuen bihotzétara ?

39 Ikus itzaçue ene escuac eta ene oinac: ecen hura bera naiz ni, hazta neçaçue, eta mira: ecen spirituac haraguiric ez heçurric eztu, nola nic dudala baitacussaçue.

40 Eta gauça hauc erran cituenean, eracuts cietzén escuac eta oinac.

41 Baina oraino hec alegueraz sinhesten etzutela, eta miraz ceudela, erran ciecén, Baduçue hemen deus iatecoric ?

42 Orduan hec presenta cieçoten arrain erre çathi bat, eta ezti orrace batetaric.

43 Eta harturic hayén aitzinean ian ceçan.

44 Eta erran ciecén, Hauc dirade erraiten nerauzquiçuen hitzac, oraino çuequin nincela, e-

cen behar ciradela complitu niçaz Moysésen Le-
guean, eta Prophetétan, eta Psalmuétan scriba-
turic dauden gauça guciac.

45 Orduan irequi ceçan hayén adimendua,
Scripturén aditzeco.

46 Eta erran ciecén, Hala da scribatua eta hala
behar cen Christec suffri leçan, eta resuscita le-
din hilétaric hereneco egunean.

47 Eta predica ledin haren icenean penitentiá
eta bekatuén barkamendua natione gucietan,
hassiric Ierusalemec.

48 Eta çuec çarete testimonio gauça hauçaz :
eta huná nic igorriren dut neure Aitáren pro-
messa çuen gainera :

49 Baina çuec çaudete Ierusalemeco hirian
verthutez garaitic vezti çaitetzqueteno.

50 Guero eramán citzan camporát Bethaniara-
no eta bere escuac alchaturic, benedica citzan.

51 Eta guertha cedin hec benedicatzen citue-
la, appartaturic hetaric, goiti altcha baitzedin
cerurát.

52 Eta hec hura adoraturic itzul citecen Ieru-
salemera, bozcario handirequin.

53 Eta ciraden bethi temploan, laudatzen eta
benedicatzen çutela Iaincoa. Amen.

IESUS CHRISTEN

EVANGELIO SAIN-

DUA S. IOANNEN

ARAURA

CAP. I.

1 *Christ Iainco,* 4 *Vicitze,* 5 *eta Argui.* 6 *Ioannes Christez testificatzen.* 12 *Iaincoaren haourrac cein.* 17 *Gratiá, Christez.* 18 *Iaincoa nehorc ez ikussi.* 20 *Nola Ioannes eztén Christ.* 26, 33 *Urezco baptismoa.* 29 *Iaincoaren Bildotsa.* 37 *Ioannesen discipuluac Christi iarreiqui.* 40 *Andriu,* 43 *Simon Cephas, Pierris.* 44 *Philippe deithu.* 45, 49 *Nathanael, eta haren fedea.*

HATSEAN cen Hitza, eta Hitza cen Iaincoa baithan, eta Iainco cen Hitza.

2 *Hitz haur cen hatsean Iaincoa baithan.*

3 *Gauça guciac Hitz harçaz eguin içan dirade: eta hura gabe deus ezta eguin, eguin denic.*

4 *Hartan cen vicitzea, eta vicitzea cen guiçonén Arguia:*

5 *Eta Argui hunec ilhumbean arguitzen du: eta ilhumbeac hura eztu comprehenditu.*

6 *Içan da guiçon bat Iaincoaz igorria, Ioannes deitzen cenic.*

7 Haur ethor cedin testimoniage *ekartera*, Arguiaz testifica leçançát, guciéc harçaz sinhets leçatençát.

8 Etzén hura Arguia, baina *igorri cen* Arguiaz testifica leçançát.

9 *Haur* cen Argui eguiazcoa, mundura ethorten den guición gucia arguitzen duena.

10 Munduan cen, eta mundua harçaz eguin içan da, eta munduac eztu hura eçagutu.

11 Beretara ethorri içan da, eta beréc ezuté hura recebitu.

12 Baina hura recebitu dutén guciéy, eman draue privilegio Iaincoaren haour içateco, haren icenean sinhesten dutenéy:

13 Cein ezpaitirade iayo odoletaric, ez haraguiaren vorondatetic, ez guiconaren vorondatetic: baina Iaincoaganic.

14 Eta Hitza haragui eguin içan da, eta habitatu içan da gure artean. (eta contemplatu ukan dugu haren gloriá, gloriá *diot* Aitaganic engendratu bakoitzarena beçala) gratiaz eta eguiaz bethea.

15 Ioánnesec testificatu ukan du harçaz, eta oihu eguin, cioela, Haur da ceinez erraiten bainuen, Ene ondoan ethorten dena, ni baino aitzinecoago da: ecen ni baino lehen cen.

16 Eta haren abundantiatie guciéc recebitu ukan dugu, eta gratiá gratiagatic.

17 Ecen Leguea Moysésez eman içan da, *baina* gratiá eta eguiá Iesus Christez eguin içan da.

18 Iaincoa nehorc eztu ikussi egundano, Aitá-

ren bulharrean den semé bakoitzac berac de-
claratu *draucu*.

19 Eta haur da Ioáñnesen testimoniage, Iudu-
éc Ierusalemetic Sacrificadoreac eta Levitác i-
gorri cituztenecoa, hura interroga leçatençát,
Hi nor aiz ?

20 Eta aithor ceçan, eta etzeçan uka : eta aithor
ceçan, *ciuela*, Eznaiz ni Christ.

21 Orduan interroga ceçaten, Cer beraz ? Elí-
as aiz hi ? Eta erran ceçan, Eznaiz. Propheta
aiz hi ? Eta ihardets ceçan, Ez.

22 Erran cieçoten bada, Noraiz ? respostu deye-
gunçát igorri gaituztenéy : cer dioc eurrerez ?

23 Dio, Ni *naiz* desertuan oihuz dagoenaren
voza, Plana eçaçue Iaunaren bidea, Esaías Pro-
phetác erran çuen beçala.

24 Eta igorri içan ciradenac Phariséu ciraden.

25 Eta interroga ceçaten hura, eta erran cie-
çoten. Cergatic beraz batheyatzen ari aiz, bal-
din hi Christ ezpahaiz, ez Elías, ez Propheta ?

26 Ihardets ciecén Ioáñnesec, *ciuela*, Ni bathe-
yatzen ari naiz urez, baina çuen artean da bat
çuec eçagutzen eztuçuenic :

27 Hura da ene ondoan ethorten dena, cein ni
baino aitzinecoago baita, ceinen çapataco he-
dearen lachatzeco ezpainaiz ni digno.

28 Gauça hauc Bethabarán eguin içan ciraden
Iordanáz berce aldean, non Ioáñnes batheya-
tzen ari baitzén.

29 Biharamunean ikusten du Ioáñnesec Iesus
harengana ethorten dela, eta dio, Huná Iaincoa-

ren Bildotsa, munduaren bekatuac kencen dituena.

30 Haur da ceinez erraiten bainuen, Ene ondolan ethorten da guicón bat, cein ni baino aitzinecoago baita, ecen ni baino lehen cen.

31 Eta nic eznuen hura eçagutzen: baina Israéli manifesta daquionçat, halacotz ethorri naiz ni urez batheyatzera.

32 Orduan *bada* testifica ceçan Ioánneseç, cioela, Ikussi dut Spiritua iausten dela usso columba baten guissán cerutic eta egon-*ere* bacedin haren gainean.

33 Eta nic eznuen eçagutzen hura: baina urez batheyatzera igorri nauenac, erran cerautan, Noren gainera ikussiren baituc Spiritua iausten, eta egoiten haren gainean, hura duc Spiritu Sa-induaz batheyatzen duena.

34 Eta nic dut ikussi, eta dut testificatu ecen haur dela Iaincoaren Semea.

35 Biharamunean berriz bacegoen Ioáñnes, eta harenic bi discipulu:

36 Eta ikussiric Iesus ebilten, erran ceçan, Hará Iaincoaren Bildotsa.

37 Eta ençun ceçaten hura bi discipuluéc minçatzen, eta iarreiqui içan çaizcan Iesusi.

38 Eta itzuliric Iesuseç, eta ikussiric hec çarreitza, dioste hæy, Ceren bilha çabiltzate? Eta hec erran cieçoten, Rabbí (erran nahi baita hámbat nola Magistruá) non egoiten aiz?

39 Dioste, Çatozte eta ikuss açue. Ethor citecen eta ikus ceçaten non egoiten cen: eta hura

baithan egon citecen egun hartan : ecen hamar orenén inguruä cen.

40 Cen Andriu Símon Pierrisen anayea, Ioánnes minçatzen ençun çutén biétarie eta hari iarreiqui çaiçconétarie bata.

41 Hunec eriden ceçan lehenic Símon bere anayea, eta erran cieçón, Eriden diágu Messías, (erran nahi baita hámbat nola Christ.)

42 Eta eramanceçan hura Iesusgana. Eta Iesusec harenganát behaturic erran ceçan, Hi aiz Símon Ionáren semea : hi deithuren aiz Kephás (hámbat erran nahi baita nola harria.)

43 Biharamunean Iesus ioan nahi içan cen Galileará eta eriden ceçan Philippo, eta erran cieçón, Arreit niri.

44 Eta Philippo cen Bethsaidáco, Andriuen eta Pierrisen hirico.

45 Erideiten du Philippoc Nathanaél, eta diotsá, Eriden diágu Iesus Nazarethecoa, Ioséphen semea, ceinez scribatu baitu Moysésec Leguean, eta Prophetéc.

46 Eta erran cieçón Nathanaélec, Nazarethetic deusonic ahal date ? Diotsá Philippoc, Athor eta ikussac.

47 Ikus ceçan Iesusec Nathanaél harengana ethorten cela, eta erran ceçan harçaz, Huná egui azco Israelíta bat ceinetan enganioric ezpaita.

48 Diotsá Nathanaélec, Nondic naçaguc ? Ihardets ceçan Iesusec eta erran cieçón, Philippoc dei ençan baino lehen, ficotze azpian hincenean ikusten indudan.

49 Ihardets ceçan Nathanaelec, eta erran cieçón, Magistruá, hi aiz Iaincoaren Semea: hi aiz Israeleco Regueá.

50 Ihardets ceçan Iesusec, eta erran cieçón, Ceren erran drauadan, Ikussi aut ficotze azpian, sinhesten due? gauça hauc baino handiagoric ikussiren due.

51 Halaber erran cieçón, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, Hemendie harát ikussiren due çue ceruá irequiric, eta Iaincoaren Aingueruacigaiten eta iausten diradela guiçonaren Semearen gainera.

CAP. II.

1 *Christ, ura mahatsarnotara convertituric,* 11 *Bere buruären manifestatzen hassi:* 12 *Capernaüera ioan:* 13 *Ierusalem-era igan.* 14 *Saltzaleac templetic iraitzi.* 16 *Iaincoaren ethea,* 19 *Temple deseguina arreguinen.* 23 *Anhitzec Christ baithan sinhesten.*

ETA hereneco egunean ezteyac eguin citecen Caná Galileacoán: eta Iesusenama cen han.

2 Eta deithu içan cen Iesus-ere, eta haren discipuluac ezteyétara.

3 Eta faltatu cenean mahatsarinoa, bere amác diotsá Iesusi, Mahatsarnoric eztié.

4 Diotsá Iesusec, Cer dinat nic hirequin emazteá? oraino eztun ethorri ene orena.

5 Dioste haren amác cerbitzariéy, Cer-ere erran baitieçaçue, eguiçue.

6 Eta ciraden han sey kuba harrizeoric eçarri-

ac Iuduén purificationearen araura, çaducate-
nic batbederac birá edo hirurná neurri.

7 Dioste Iesusec, Betha itzaçue kubác urez.
Eta bethé citzaten garairano.

8 Orduan dioste, Eraits açue orain, eta ekar
oçue mestedostalari. Eta ekar cieçoten :

9 Eta dastatu çuenean mestedostalac ur ma-
hats-arno eguin içan cena (eta etzaquian nondic
cen: baina ura karreatu çutén cerbitzariéc baça-
quiten) deitzen du sposoa mestedostalac,

10 Eta diotsá, Guiçón guciac lehenic mahat-
sarno ona eçarten dic, guero, ungui edan duquei-
ten orduan, gaichtoena: *baina* hic beguiratu
ukan duc mahatsarno ona oraindrano.

11 Signo hatse haur eguin ceçan Iesusec Caná
Galileacoán, eta manifesta ceçan bere gloriá: e-
ta sinhets ceçaten hura baithan haren discipu-
luéc.

12 Guero iauts cedin Capernaumerá, bera eta
haren amá eta haren anayeác eta haren discipu-
luác : eta egon citecen han, ez anhitz egun.

13 Ecen hurbil cen Iuduén Bazcoa. Igan cedin
bada Iesus Ierusalemé.

14 Eta eriden citzan temploan idi eta ardi eta
usso columba salçaleac, eta cambiadoreac iar-
riric ceudela.

15 Eta eguinic açote bat kordatoz, guciac e-
gotz citzan templotic, eta ardiac eta idiac : eta
cambiatorén monedá issur ceçan, eta mahainac
itzul citzan.

16 Eta usso columba salçaléy erran cieçén, Ken

itçaçue gauça hauc hemendic : eta eztaguiçuela ene Aitáren etcheaz merkatalgoataco etche.

17 Orduan orhoit citecen haren discipuluac ecen scribatua dela, Hire etcheazco zeloac ni ian niauc.

18 Ihardets ceçaten bada Iuduéc eta erran cieçoten, Cer signo eracusten draucue gauça horiac eguin ditzán ?

19 Ihardets ceçan Iesusec, eta erran cieçén, Deseguin eçaçue templo haur, eta hirur egunez dut altchaturen :

20 Erran ceçaten bada Iuduéc, Berroguey eta sey urthez edificatu içan duc templo haur, eta hic hirur egunez altchaturen duc ?

21 Baina hura minço cen bere gorputzazco temploaz.

22 Bada resuscitatu cenean hilétaric, orhoit citecen haren discipuluac, nola haur erran ukan cerauen : eta sinhets ceçaten Scripturá, eta Iesusec erran çuen hitza.

23 Eta Ierusalemen cenean Bazco bestán, anhitzec sinhets ceçaten haren icenean, ikussiric harc eguiten cituen signoac.

24 Baina Iesus bera etzayen fida, ceren harc eçagutzen baitzituen guciac :

25 Eta ceren ezpaitzuen mengoarie nehorc testifica leçan guiçonáz : ecen berac baçaquian cer cen guiçonean.

CAP. III.

- 1 Nicodemo gauaz Christgana ethorten. 3 Urez eta Spirituz sortzea. 13 Cerura nor igan. 14 Suguea

desertuan. 15, 16 Vicitze eternala. Iaincoaren amorioa. 17 Salvamendua. 18 Fedea. 19 Condemnationea. Arguia. Ilhumbea. Obrac. 22 Christ Iudean batheyatzen ari, 23 Ioannes-ere. 25 Purificationezco questionea. 33 Iaincoa eguiati. 36 Iaincoaren hirá infidelén gainean.

CEN bada Phariseuétarie edoceim bat Nicódemo deitzen cenic, Iuduén arteco principalétarie bat:

2 Haur ethorcedin Iesusgana gauaz, eta erran cieçón, Magistruá, baceaquiagu ecen Iaincoaganic magistru ethorria aicela: ecen nehore ecin eguin citzaquec hic eguiten dituán signo hauc, Iaincoa harequin ezpada.

3 Ihardets ceçan Iesusec eta erran cieçón, Eguiaz eguiaz erraiten drauát, berriz iayo içanen eztenec, ecin ikus deçaquela Iaincoaren resumá.

4 Erran cieçón Nicódemoc, Nolatan guiçoná iayo ahal daite çahar denean? ala berriz bere amáren sabelean sar eta iayo ahal daite?

5 Ihardets ceçan Iesusec, Eguiaz eguiaz erraiten drauát, urez eta Spirituz iayo eztena, ecin sar daitela Iaincoaren resumán.

6 Haraguitic iayo dena haragui duc: eta Spiritutic iayo dena, spiritu duc.

7 Ezteçála mirets ceren erran drauádan, Berriz iayo behar çarete.

8 Haiceac nahi duen lekura diraunsac: eta haren hotsa ençuten duc: baina eztaquic nondic heldu den ez norát ioaiten den: hala duc spiritutic iayo den gucia.

9 Ihardets ceçan Nicódemoc, eta erran cieçón, Nolatan gauça hauc eguin ahal daitezque ?

10 Ihardets ceçan Iesusec, eta erran cieçón, Hi aiz Israeleco Doctor, eta gauça hauc eztituc eçagutzen ?

11 Eguiaz eguiaz erraiten drauát, ecen daqui gun gauçá erraiten dugula, eta ikussi dugun gauçáz testificatzen dugula : baina gure testimoni- agea eztuçue recebitzen.

12 Baldin lurreco gauçác erran badrauzquiçuet, eta sinhesten ezpadituçue ? nolatan, baldin ceruco gauçác erran badietzaçuet, sinhetsiren duçue ?

13 Ecen nehor ezta igan cerura, cerutic ia utsi dena baicen, *cein baita* guiçonaren Seme ce- ruän dena.

14 Eta nola Moysésec altcha baitzeçan su- guea desertuan, hala altcha dadin behar da gui- çonaren Semea :

15 Hura baithan sinheste duenic batre gal ez- tadin, baina vicitze eternala duençát.

16 Ecen hala Iaincoac onhetsi ukan du mun- dua, non bere Semé bakoitza eman ukan baitu, hura baithan sinhesten duenic gal eztadin, bai- na vicitze eternala duençát.

17 Ecen eztu igorri Iaincoac bere Semea mun- dura, mundua condemna deçançát, baina mun- dua harçaz salva dadinçát.

18 Hura baithan sinhesten duenic, ezta condem- natzen : baina sinhesten eztuena ia condemna-

tua da: ecen eztu sinhetsi Iaincoaren Semé ba-koitzaren icenean.

19 Haur da bada condemnationea, ecen Arguia ethorri da mundura, baina onhetsiago duté guizonéc ilhumbea ecen ez Arguia: ceren hayén obrác gaichtoac baitirade.

20 Ecen gaizqui ari den guciac, gaitz daritza arguiari: eta ezta arguira ethorten, haren obrác reprehendi eztitecençát.

21 Baina bidezqui ari dena, ethorten da arguira, haren obrác manifesta ditecençát: ceren Iaincoaren araura eguinac baitiradé.

22 Guero ethorcedin Iesus bere discipuluequin Iudéaco lurrera: eta han egoiten cen hequin, eta batheyatzen ari cen.

23 Eta Ioáñnes-ere batheyatzen ari cen Enónen Salíngo aldean, ceren anhitz ur baitzén han: eta ethorten ciradén *gendeac* eta batheyatzen ciraden.

24 Ecen oraino etzén eçarri içan Ioáñnes pre-soindeguian.

25 Altcha cedin bada questione bat Ioáñnesen discipuluétaric Iuduéquin purificationeaz.

26 Eta ethor citecen Ioáñnesgana, eta erran cieçoten, Magistruá, Iordanáz berce aldean hirequin cena, ceinez hic testificatu baituc, hará, batheyatzen ari duc, eta guciac ethorten dituc harengana.

27 Ihardets ceçan Ioáñnesec eta erran ceçan, Ecin guiconac recebi deçaque deus, baldin eman ezpadaquio cerutic.

28 Çuec ceuroc çaituztét testimonio nola erran dudan, Ez naiz ni Christ, baina igorri içan naiz haren aitzinean.

29 Sposa duena sposo da: baina sposo denaren adisquide han dena eta hura ençuten duena, harguitz alegueratzen da sposoaren vozagatic: be-raz ene alegrança complitu da.

30 Hare behar du handitu, eta nie chipitu.

31 Garaitic ethorri dena, gucién gaineco da: lurretic dena, lurreco da, eta lurreco gaucéz minço da: cerutic ethorri dena gucién gaineco da.

32 Eta cer ikussi eta ençun baitu hura testifi- catzen du: baina haren testimoniagea nehore eztu recebitzen.

33 Haren testimoniagea recebitu duenac ci- guilatu du ecen Iaincoa eguiati dela.

34 Ecen Iaincoac igorri duena Iaincoaren hi- tzéz minçatzen da, ecen Iaincoac eztrauca neur- riz emaiten Spiritua.

35 Aitac maite du Semea, eta gauça guciac eman ditu haren escura.

36 Sinhesten duenac Semea baithan, badu vi- citze eternala: baina Semea obeditzen eztuenac, eztu ikussiren vicitzea, baina Iaincoaren hirá dago haren gainean.

CAP. IV.

7 *Christ Samaritanari edatera esquez euqui.* 10 *Ur vi- cia.* 22 *Salvamendua Iuduétaric.* 23, 24 *Ado- ratione equiazcoa.* 26 *Iesus da Christ.* 32 *Haren vianda.* 35 *Uztá çorhi.* 39 *Samaritanoétaric an- hitzec Christ baithan sinhesten.* 42 *Hayén confessio-*

nea. 45 *Christec Galileanoac recebitzen.* 46 *Iaun baten semea sendatu.* 54 *Iesusen bigarren signoa.*

BADA eçagutu çuenean Iaunac nola ençun çutén Phariseuéc ecen Iesusec discipulu guehiago eguiten çuela eta batheyatzen, ecen ez Ioánnesec:

2 (Iesus bera batheyatzen ari ezpacen-ere, baina haren discipuluac.)

3 Utzi ceçan Iudéa, eta ioan cedin berriz Galilearát.

4 Eta harc behar çuen iragan Samariatic.

5 Ethorten da bada Samariaco hiri Sichár deitzen den batetara *cein baita* Iacóbec bere seme Ioséphi eman ceraucan possessionearen aldean.

6 Eta cen han Iacóben ithurria: Iesus bada bidetan unhatua berehala iar cedin ithur bazterrean: *ecen* bacén sey orenén inguruã.

7 Ethor cedin emazte Samaritana bat ur idokitera: erran cieçón hari Iesusec, Indan edatera.

8 Ecen haren discipuluac ioan içan ciraden hirira iateco erostera.

9 Diotsá bada hari emazte Samaritana hunec, Nola hi Iudu aicelatic, edatera niri esquez aut, bainauc emazte Samaritana? ecen eztié conversationeric Iuduéc Samaritanoéquin.

10 Ihardets ceçan Iesusec eta erran cieçón, Baldin bahaqui laincoaren dohaina, eta nor den hiri erraiten draunána, Indan edatera, hi escatu inçaiqueon hari, eta eman baitzerauquenán ur vicitic.

11 Diotsá emazteac, Iauná, eztuc cerçaz ido-

qui deçán, eta putzua duc barna : nondic duc beraz ur vici hori ?

12 Ala gure aita Iacób baino handiago aiz hi, ceinec eman baitraucu putzu haur, eta berac hunetarie edan baitie, eta haren haouréc, eta haren abréc ?

13 Ihardets ceçan Iesusec eta erran cieçón, Ur hunetarie edaten duen gucia egarrituren dun berriz :

14 Baina norc-eré edanen baitie nic emanen draucadan uretie, eztun egarrituren secular : baina nic emanen draucadan ura, eguinen dun hura baithan ur iauzten denezco ithurri, vicitze eternalecotzát.

15 Diotsá emazteac, Iauná, indac ur horretarie, egarrieznadin, eta ethoreznadin huna idoquitera.

16 Diotsá Iesusec, Habil, deiçan eure senharra, eta athor huna.

17 Ihardets ceçan emazteac eta erran cieçón, Eztiát senharrie. Diotsá Iesusec, Ungui erran dun, Eztiát senharrie.

18 Ecen borz senhar ukan ditun, eta orain dunána, eztun hire senhar : hori eguiaz erran dun.

19 Diotsá emazteac, Iauná, badiacussát ecen Propheta aicela hi.

20 Gure aitéc mendi hunetan adoratu ukan dié : eta çuec dioçue ecen Ierusalem dela lekua non adoratu behar baita.

21 Diotsá Iesusec, Emazteá, sinhets neçan ni, ecen ethorten dela orena noiz ezpaituçue mendi hunetan ez Ierusalem adoraturen Aitá.

22 Çuec adoratzen duçue eztaquiçuenena, guc adoratzen dinagu daquiguna: ecen salvamendua Iuduétaric dun.

23 Baina ethorten dun orena, eta orain dun, noiz adoraçale eguiazcoéc adoraturen baititiné Aitá spirituz eta eguiaz: ecen Aita-ere halaco adoraçalén galdez diagon.

24 Iaincoa dun Spiritu: eta hura adoratzen dutenéc, spirituz eta eguiaz adonatu behar diné.

25 Diotsá emazteac, Baceaquiát ecen Messiasá ethorteco dela, Christ deitzen dena, harc dathorrenean declaraturen dirauzquiguc gauça guciac.

26 Diotsá Iesusec, Ni naun *hura*, hirequin minço naicena.

27 Eta bizquitartean ethor citecen haren discipuluac, eta mirets ceçaten nola emazte batequin minço cen: badaric-ere nehore etzieçón erran, Ceren galdez ago? edo, Cer minço aiz horrequin?

28 Utzi ceçan bada bere uncia emazteac, eta ioan cedin hirira, eta erran ciecén leku hartaco gendéy.

29 Çatozte, ikuss açue guiçón bat ceinec erran baitrauzquit eguin ditudan gauça guciac: ezta haur Christ?

30 Ilki citecen bada hiritic, eta ethor citecen harengana.

31 Eta bizquitartean othoitz eguiten ceraucaten discipuluéc, cioitela, Magistruá, ian eçac.

32 Baina harc erran ciecén, Nic vianda bat dut iateco, çuec eztaquiçuenic.

33 Erraiten çutén bada discipuluéc elkarren artean, Nehorc ekarri othe drauca iatera ?

34 Dioste Iesusec, Ene viandá da eguin deçadan ni igorri nauenaren vorondatea, eta acaba deçadan haren obrá.

35 Eztuçue çuec erraiten, Oraino laur hilebethe diradé, eta uztá ethorriren da ? Huná, erraiten drauçuet, goititzaçue çuen beguiac, mira itzaçue bazterrac, ecen ia churitu dirade uzta-
ren biltzeco.

36 Eta uztá biltzen duenac, sari recebitzen du, eta biltzen du fructua vicitze eternaleracotzát : ereiten duenac bozcario duençát, bayeta biltzen duenac-ere.

37 Ecen hunetan erran haur eguiazco da, Bat da ereiten duena, eta berce bat biltzen duena.

38 Nic igorri çaituztét nekatu etzaretanaren biltzera : berceac nekatu içan dirade, eta çuec hayén travailluan sarthu içan çarete.

39 Eta hiri hartaco Samaritanoétaric anhitzec sinhets ceçaten hura baithan, emazte testificatu çuenaren erranagatic, *ciœla*, Eguin dudan gucia erran draut.

40 Ethorri ciradenean bada Samaritanoác, othoitz eguin cieçoten hequin egon ledin : eta egon cedin han bi egun.

41 Eta anhitzez guehiagoc sinhets ceçaten beraren hitzagatic.

42 Eta emazteari erraiten ceraucaten, Eztinagu goitiric hire erranagatic sinhesten : ecen gueuroc ençun dinagu, eta baceaquinagu ecen

haur dela eguiazqui Christ munduarèn Salvadorea.

43 Eta bi egunen buruän parti cedin handie, eta ioan cedin Galilearát.

44 Ecen Iesusec berac testifica ceçan, ecen Propheta batec bere herrian ohoreric eztuela.

45 Bada ethorri içan cenean Galileará, recebi ceçaten Galileanoéc, bestán Ierusalemeguin cituen gauça guciac ikussiric: ecen hec-ere ethorri içan ciraden bestara.

46 Ethor cedin bada Iesus berriz Caná Galiléaco *hirira*, non eguin ukan baitzuen ura mahatsarno. Eta cen gorte iaun bat, ceinen semea baitzén eri Capernaúmen.

47 Haur, ençunic ecen Iesus ethorri cela Iudéatic Galileará, ioan cedin harengana, eta othoitz eguin cieçón iauts ledin, eta senda lieçón bere semea: ecen hiltzera cioan.

48 Erran cieçón orduan Iesusec, Signoac eta miraculuac ikusez paditzaçue, ezteçaqueçue sinhets.

49 Diotsá gorte iaun hare, Iauná, iaütsi adi ene semea hil dadin baino lehen.

50 Diotsá Iesusec, Habil: hire semea vici duc. Eta sinhets ceçan guiçonac Iesusec erran ceraucan hitza, eta ioan cedin.

51 Eta ia hura iausten cela, *bere* cerbitzariac bat cequizquiön, eta conta cieçoten, cioitela, Hire semea vici duc.

52 Orduan galdeguin cieçén, cer orenez hobequi eriden içan cen: eta erran cieçoten, Atzo çazpi orenetan utzi cián helgaitzac.

53 Eçagut ceçan bada aitác ecen oren hartan cela Iesusec erran ceraucana, Hire semea vici duc. Eta sinhets ceçan berac, eta haren etche guciac.

54 Bigarren signo haur berriz eguin ceçan Iesusec, ethorri içan cenean Iudéatic Galileará.

CAP. V.

2 *Ikuzgarria.* 4 *Aingueruóc ura uherritzen.* 5 *Paralyticoa sendatu.* 16 *Christ Iaincoaren Semea Iuduéc hil nahi.* 21 *Hilen resuscitatzea eta vivificatzea.* 23 *Ohoratzeco Christ Aitá beçala.* 24 *Sinhesten duenac, vicitze eternala du.* 25, 29 *Vicitzeco resurrectionea.* 30 *Christen eta Aitären vorondatea.* 32 *Christec testificatzen.* 35 *Ioannes candela vicia.* 36 *Christen obrác Christen testimonio.* 39 *Scripturác.* 41 *Guiçonén gloria.* 42 *Iaincoaren amorioa.* 46 *Moysesec Christez scribatu.*

GAUÇA hauen ondoan, Iuduén besta bat cen, eta igan cedin Iesus Ierusalemé.

2 Eta da Ierusalemén ardi plaçán ikuzgarri bat Hebraicoz Bethesdá deitzen denic, borz galeria dituenic.

3 Hetan cetzan eri, itsu, maingu, membro eyhardun mulço handia, uraren higitzearen beguira ceudela.

4 Ecen Aingueru bat iausten cen ordu iaquinez ikuzgarrira, eta ura uherritzen çuen: eta uraren uherritze ondoan lehen *hartara* iausten cena sendatzen cen, cer-ere eritassunec baitzaducan.

5 Eta cen guiçon bat han hoguey eta hemeçortzi urthez erharçunac çaducanic.

6 Haur ikus ceçanean Iesusec cetzala, eta eça-guturic ecen iadembora lucea çuela, diotsá, Nahi aiz sendatu ?

7 Ihardets cieçón eriac, Iauná, eztiát norc, ura uherritu denean, eçar neçan ikuzgarrira : baina ni ethorten naicén bizquitartean, berce bat ene aitzinean iausten duc.

8 Diotsá Iesusec, Iaiqui adi, altcha eçac eure ohea, eta ebil adi.

9 Eta bertan senda cedin guiçón hura : eta altcha ceçan bere ohea, eta baçabilan : eta cen Sabbathoa egun hartan.

10 Erran cieçoten bada Iuduéc sendatu içan cenari, Sabbathoa duc, eztuc sori ohea eramán deçán.

11 Ihardets cieçén, Norc ni sendatu bainau, harc erran draut, Altcha eçac eure ohea eta ebil adi.

12 Orduan interroga ceçaten, Nor duc hiri erran drauán guiçón hura, Altcha eçac eure ohea eta ebil adi ?

13 Eta sendatu içan cenac, etzaquian nor cen : ecen Iesus apparta cedin leku hartan cen gendetzetic.

14 Guero eriden ceçan hura Iesusec temploan, eta erran cieçón, Huná, sendatu aiz : guehiago bekaturic eztaguiála, cerbait gaizquiago hel eztaquián :

15 Ioan cedin guiçón haur, eta conta cieçén Iuduéy ecen Iesus cèlahura sendatu ukan çuena.

16 Eta halacotz persecutatzen çutén Iuduéc

Iesus, eta hura hil nahiz çabiltzan, ceren gauça hauc eguin baitzituen Sabbathoan.

17 Baina Iesusec ihardets ciecén, Ene Aitác oraindrano obratzen du, eta nic-ere obratzen dut.

18 Halacotz bada Iuduac hura hil nahiz ha-guitzago çabiltzan, ez solament ceren Sabba-thoa hautsi çuen, baina are *ceren* haren Aitá Iain-coa cela erran baitzuen, bere buruá Iaincoaren bardin eguinez.

19 Ihardets ceçan bada Iesusec, eta erran cie-cén, Eguiaz eguiatz erraiten drauçuet, ecin daidi Semeac bere buruz deus, *erran nahi da*, baldin ikussi ezpadu Aitá obratzen: ecen cer-ere harc eguiten baitu, hura Semeac-ere halaber egu-ten du.

20 Ecen Aitác maite du Semea, eta berac egui-ten dituen gauça guciac eracusten drauzca, eta hauc baino obra handiagoac eracutsiren drauz-ca hari, çuec mirets deçaçuençát.

21 Ecen nola Aitác resuscitatzen baititu hilac eta vivificatzen, halaber Semeac-ere nahi ditue-nac vivificatzen ditu.

22 Ecen Aitác eztu iugeatzen nehor, baina iu-gemendu gucia eman drauca Semeari:

23 Guciec Semea ohora deçatençát, Aitá o-horatzen dutén beçala: Semea ohoratzen ez-tuenac, eztu ohoratzen Aitá, ceinec igorri baitu hura.

24 Eguiaz eguiatz erraiten drauçuet, ecen ene hitza ençuten, eta ni igorri nauena sinhesten

duenac, baduela vicitze eternala, eta *haina* ezta condemnationetara ethorriren: baina iragan da heriotic vicitzera.

25 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, ecen ethorten dela orena, eta orain dela, noiz hiléc ençunen baituté Iaincoaren Semearen voza, eta ençunen dutenac vicico dirade.

26 Ecen nola Aitác baitu vicitze bere baithan, hala eman drauca Semeari-ere bere baithan vicitzearen ukaitea.

27 Eta bothere eman drauca iugemendu-ere eguiteco, guiçonaren Semé den becembatean.

28 Ezteçaçuela mirets haur: ecen ethorriren da orena ceinetan monumentetaco guciéc ençunen baituté haren voza.

29 Eta ilkiren dirade ungui eguin duqueitenac, vicitzeco resurrectionera: baina gaizqui eguin duqueitenac, condemnationeco resurrectionera.

30 Ecin daidit nic neure buruz deus: dançudan beçala iugeatzen dut: eta ene iugemendua iusto da: ecen eznabila neure vorondatearen ondoan: baina ni igorri nauen Aitáren vorondatearen ondoan.

31 Baldin nic testificatzen badut neure buruáz, ene testimoniagea ezta sinhesteco.

32 Berce bat da testificatzen duenic niçaz, eta badaquit ecen eguiazco dela niçaz testificatzen duen testimoniagea.

33 Çuec igorri ukan duçue Ioánnesgana, eta harc testimoniage eman drauca eguiari.

34 Baina nic eztut guiçonaganic testimonia-
geric recebitzen: baina gauça hauc erraiten di-
tut, çuec salva çaitetzençát.

35 Hura cen candela çachecana eta argui egui-
ten çuena: eta çuec nahi içan çarete appur bate-
tacotz alegueratu haren arguiian.

36 Baina nic Ioannesená baino testimoniage
handiagoa dut: ecen nire Aitác compli ditza-
dançát eman drauzquidan obréc, nic eguiten
ditudan obra beréc testificatzen duté niçaz e-
cen Aitác igorri ukan nauela.

37 Eta ni igorri nauen Aitác berac testificatu
du niçaz. Eztuçue haren voza egundano ençun,
ezeta haren irudia ikussi.

38 Eta eztuçue haren hitza çuec baithan egoi-
ten dela: ecen nor harc igorri baitu, hura çuec
eztuçue sinhesten.

39 Informa çaitezte diligentqui Scripturétaric;
ecen çuec uste duçue hetan vicitze eternala du-
çuela: eta hec dirade niçaz testificatzen dute-
nac.

40 Eta etzarete ethorri nahi enegana, vicitzea
duçuençát.

41 Gloriaric guiçonétaric eztut hartzen.

42 Baina eçagutzen çaituztét ecen laincoaren
amorioa eztuçuela çuec baithan.

43 Ni ethorri naiz neure Aitáren icenean, eta
eznauçue recebitzen: baldin berce bat ethor ba-
dadi bere icenean, hura recebituren duçue.

44 Nolatan çuec sinhets ahal deçaqueçue, ba-
tac berceaganic gloria recebitzen duçuelaric,

eta Jaincoaganic beraganic heldu den gloriá ezpaituque bilhatzen ?

45 Eztuquela uste ecen nic accusaturen çaituztedala çuec Aitá baithan : bada nore accusa çaitzaten, Moyses, ceinetan çuec speranza baituque.

46 Ecen baldin Moyses sinhesten bacindute, sinhets nindiroqueque ni : ecen niçaz harc scribatu ukan du.

47 Baina baldin haren scribatuac sinhesten ezpadituque, nolatan ene hitzac sinhetsiren dituque ?

CAP. VI.

2, 14 *Borz oguiezco miraculua.* 15 *Christec regue içatera refusatzen.* 19 *Itsas gainez Christ ebili.* 28, 29 *Iaincoaren obra.* 30 *Populua signo esquez euqui.* 31 *Manná.* 33, 48 *Christ ogui vicitzeco.* 37, 65 *Harengana ioaitea.* 38 *Certara Christ iausti.* 40, 47 *Hura baithango sinhestea, vicitze eternal eta resurrectione.* 41 *Iuduac Christez scandalizatzen.* 44 *Christ baithan sinhestea.* 51 *Haren haraguiaren iatea eta odolaren edatea.* 60 *Discipuluac scandalizatu.* 66 *Batzu Christganic retiratu.* 68 *Apostoluén confessionea.* 70 *Iudas deabru.*

GUERO ioan cedin Iesus Galiléaco itsassoaz berce aldera, Tiberiacorá.

2 Eta iarreiquiten çayón gendetze handia, ceren ikusten baitzituztén harc erien gainean eguiten cituen signoac.

3 Orduan igan cedin mendi batetara Iesus, eta han iar cedin bere discipuluequin.

4 Eta hurbil cen Bazco, Iuduén bestá.

5 Bada beguiac altchatu cituenean Iesusec, eta ikussi çuenean ecen gendetze handia ethorten cela harengana, diotsá Philippori, Nondic eros-siren dugu ogui, hauc ian deçatençát ?

6 (Baina haur erraiten çuen haren enseyatzea-gatic, ecen berac baçaquian, cer eguiteco çuen.)

7 Ihardets cieçón Philiploc, Ber-ehun dine-roren oguiaz ezliqueye asco, den gutiena batbe-derac har leçan.

8 Diotsá bere discipuluétaric batec, Andriu Simon Pierrisen anayeac.

9 Baduc hemen muthilco bat, dituenic borz o-gui garagarrezcoric, eta bi arrain: baina hauc cer dirade hambaten arteco ?

10 Eta erran ceçan Iesusec, Iar eraci eçaçue gendea. Eta cen belhar handi leku hartan. Iar citecen bada borz milla guiçonen contuaren inguruä.

11 Eta har citzan Iesusec oguiac: eta gratiac rendaturic parti cietzén discipuluéy: eta discipu-luéc iarriric ceudenéy: halaber arrainétaric-ere nahi çuten becembat.

12 Eta ressasiatu içanciradenean, erran cieçén bere discipuluéy, Bil itzaçue soberatu diraden çathiac, deus gal eztadin.

13 Bil citzaten bada, eta bethé citzaten hama-bi sasqui çathiz, borz ogui garagarrezcoétaric, ian çutenéy soberaturic.

14 Gende hec bada ikussi çutenean Iesusec e-guin çuen miraculua, erraiten çuten, Haur da

eguiazqui mundura ethorteco cen Propheta hura.

15 Iesusec bada eçaguturic ecen haren harra-patzera ethorteco ciradela hura Regue eguin le-çatençát, retina cedin berriz mendira ber-bera.

16 Eta arratsa ethor cedinean, iauts citecen haren discipuluac itsassora.

17 Eta sarthuric uncira, ioaiten ciraden itsas-soaz berce aldera Capernaúm alderát: eta ia ilhuna cen, eta etzén Iesus hetara ethorri.

18 Eta itsassoa, haice handic erauntsiz altcha-tzen cen.

19 Bada hoguey eta borz, edo hoguey eta ha-mar stadio beçala abiroina tiratu ondoan, iku-sten duté Iesus itsas gainez dabilala, eta unciari hurbiltzen çayola, eta ici citecen.

20 Eta harc erran cieçén, Ni naiz, etzaretela beldur.

21 Nahi ukan çutén bada hura uncira recebi-tu: eta bertan uncia arribacedin ioaiten ciraden lekura.

22 Biharamunean itsassoaren berce aldetic gueldituric cegoen gendetzeac ikussi duenean ecen berce uncithoric etzela han bat baicen, ceinetara haren discipuluac sarthu içan bait-ziraden, eta etzela sarthu bere discipuluequin Iesus uncithora, baina haren discipuluac berac ioan içan ciradela:

23 Eta Tiberiádetic berce uncithoric ethorri cela leku haren aldera non oguia ian ukan bai-tzutén, gratiac rendaturic launac:

24 Ikus ceçanean bada gendetzeac ecen Iesus etzela han, ez haren discipuluac, sar citecen hecere uncietara, eta ethor citecen Capernaumerá, Iesus bilhatzen çutela.

25 Eta hura eridenic itsassoaren berce aldean, erran cieçoten, Magistruá, noiz huna ethorriaiz?

26 Ihardets ciecén Iesusec, eta erran ceçan, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, ene bilha çabiltzate, ez ceren miraculuac ikussi dituçuen, baina ceren ian baituçue oguiétaric, eta ressasiatu içan baitzarete.

27 Trabailla çaitetze ez vianda galtzen denagatic, baina vicitze eternalecotzát irauten duenagatic, cein guiçonaren Semeac emanen baitrauçue: ecen *Semé* haur Iainco Aitác ciguilatu ukan du.

28 Erran cieçoten bada, Cer eguinen dugu eguin ditzagunçát Iaincoaren obrác?

29 Ihardets ceçan Iesusec, eta erran ciecén, Haur da Iaincoaren obrá, sinhets deçaçuen harc igorri duena baithan.

30 Orduan erran cieçoten, Cer signo bada hic eguiten duc, dacussagunçát eta hi sinhets eçagun? cer obra eguiten duc?

31 Gure aitéc ian ukan dié manná desertuan: scribatua den beçala, Cerutico oguia eman draue iatera.

32 Erran ciecén bada Iesusec, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, eztrauçue Moysésec eman cerutico oguia: baina ene Aitác emaiten drauçue cerutico ogui eguiazcoa.

33 Ecen Iaincoaren oguia da cerutic iautsi dena, eta munduari vicitze eman draucana.

34 Erran cieçoten bada, Iauna, eman ieçaguc bethiere ogui hori.

35 Eta erran cieçén Iesusec, Ni naiz vicitzeco oguia: enegana ethorten dena, ezta gosseturen: eta ni baithan sinhesten duena, ezta egarrituraren iagoitic.

36 Baina erran drauçuet, ecen ikussi-ere banuçuela, eta eztuçue sinhesten.

37 Aitac emaiten drautan gucia, enegana ethorriren da, eta enegana ethorten dena, eztut campora iraitziren.

38 Ecen cerutic iautsi içan naiz eguin deçadançat ez neure vorondatea, baina ni igorri nauenaren vorondatea.

39 Eta haur da ni igorri nauenaren vorondatea, Aitarena, cerere eman baitraut, ezteçadan gal hartaric, baina resuscita deçadan hura azquen egunean.

40 Halaber haur da ni igorri nauenaren vorondatea, Semea ikusten eta hura baithan sinhesten duen guciac, duen vicitze eternala, eta nic resuscitaturen dut hura azquen egunean.

41 Murmuratzen çutén bada Iuduéc harçaz, ceren erran baitzuen, Ni naiz cerutic iautsi naicén oguia.

42 Eta erraiten çutén, Ezta haur Iesus, Ioséphén semea, ceinen aitá eta amá guc eçagutzen baititugu? Nola dio bada hunec, Cerutic iautsi naiz?

43 Ihardets ceçan bada Iesusec eta erran

ciecén. Ezteçaçuela murmura çuen artean.

44 Nehor ecin dathor enegana, baldin ni igorri nauen Aitác tira ezpadeça: eta nic resuscitaturen dut hura azquen egunean.

45 Scribatua da Prophetétan, Eta içanen dirade guciac Iaincoaz iracatsiac. Norc-eré beraz ençun baitu Aitaganic eta ikassi, *hura* ethorten da enegana.

46 Ez Aitá ikussi duenez nehore, Iaincoaganic denac baicen: hanc ikussi du Aitá.

47 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, ni baithan sinhesten duen guciac badu vicitze eternala.

48 Ni naiz vicitzeco oguia.

49 Çuen aitéc ian ukan duté manná desertuan, eta hil içan dirade.

50 Haurda oguia cerutic iausti dena, hunetarie ianen duena hil eztadinçát.

51 Ni naiz ogui vicia cerutic iausti naicena: nehore ian badeça ogui hunetarie, vicico da eternalqui, eta nic emanen dudan oguia, ene haraguvia da, nic munduaren vicitzeagatic emanen dudana.

52 Baciharducaten bada Iuduéc elkarren artean, erraiten çutela, Nolatan hunec guri *bere* haraguvia eman ahal dieçaquegu iatera?

53 Orduan erran ciecén Iesusec, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, baldin ian ezpadeçaçue guiçonaren Semearen haraguvia, eta edan ezpadeçaçue haren odola, eztuçue vicitzeric çuec baithan.

54 Iaten duenac ene haraguvia, eta edaten ene

odola, badu vicitze eternala: eta nic dut resuscitaturen hura azquen egunean.

55 Ecen ene haraguaia eguiazqui da vianda, eta ene odola eguiazqui da edari.

56 Ene haraguaia iaten duena, eta ene odola edaten, nitan egoiten da, eta ni hartan.

57 Nola ni igorri bainau Aitá vici denac, eta ni vici bainaiz *neure* Aitáz: hala ni ianen nauena ere, vicico da hura-ere niçaz.

58 Haur da ogui cerutic iausti içan dena: ez çuen aitéc manná ian dutén beçala, eta hil içan dirade: ogui haur ianen duena vicico da eternalqui.

59 Gauça hauc erran citzan synagogán iracasten ari cela Capernaúmen.

60 Haren discipuluétaric bada anhitzec gauça hauc ençunic erran ceçaten, Gogor da hitz haur: nore ençun ahal deçaque?

61 Çaquialaric bada Iesusec bere baithan ecen haren discipuluéc huneçaz murmuratzen çutela, erran ciecén, Hunec scandalizatzen çaituzté?

62 *Cer date* bada, baldin ikus badeçaque guiçonaren Semea igaiten lehen cen lekura?

63 Spiritua da vivificatzen duena, haraguiac eztu deus probetchatzen: nic erraiten drauzquiçuedan hitzac spiritu dirade eta vicitze.

64 Baina badirade batzu çuetaric sinhesten ez-tutenic. Ecen baçaquian hatseandanic Iesusec cein ciraden sinhesten etzutenac, eta cein cen hura tradituren çuena.

65 Eta erraiten çuen, Halacotz erran drauçuet

ecen nehor ecin dathorraela enegana, baldin ene Aitáz eman ezpaçayó.

66 Orduandanic haren discipuluétaric anhitz guibelerát citecen: eta guehiagoric etzabiltzan harequin.

67 Erran ciecén bada Iesusec hamabiéy, Ala çuec-ere ioan nahi çarete?

68 Ihardets cieçón bada Símon Pierrisec, Iau-ná, norengana ioanen gara? vicitze eternalezco hitzac dituc *hic*:

69 Eta gue sinhetsi eta eçagutu diágu ecen hi aicela Christ Iainco viciaren Semea.

70 Ihardets ciecén Iesusec, Etzaituztét nic hamabi elegitu, eta çuetaric bat deabru baita?

71 Eta *haur* erraiten çuen Iúdas Iscariót Símonen *semeáz*: ecen haur cen hura traditu behar çuena, hamabiétaric bat bacen-ere.

CAP. VII.

2 *Tabernaclén bestá.* 5 *Christen ahaideac.* 7 *Cergatic hari Munduac gaitz eritzi.* 12 *Harçaz gendéc cer opinione.* 14 *Christ iracasten ari.* 16 *Haren doctriná.* 24 *Iustoqui iugeatzeco.* 30 *Christen orena.* 31 *Anhitzec hura baithan sinhesten.* 32 *Haren hartzera igorri officierac.* 39 *Spiritu saindua.* 40 *Christez iharduqui.* 47 *Phariseuén arrogancia.* 51 *Nicodemoren resposta.*

ETA guero baçabilan Iesus Galiléan: ecen etzén Judéan ebili nahi, ceren Iuduac baitzabiltzan hura hil nahiz.

2 Eta hurbil cen Iuduén bestá tabernaclén deitzen cena.

3 Erran cieçoten bada bere anayéc, Parti adi hemendic eta habil Iudearát, hire discipuluec-ere ikus ditzatençát hire obra eguiten dituanac.

4 Ecen nehorc eztic deus secretuan eguiten, estimationetan içan nahiz dabilanec, baldin gauça hauc eguiten badituc, manifesta ieçóc eure buruã munduari.

5 Ecen are haren anayec-ere etzutén sinhesten hura baithan.

6 Dioste bada Iesusec, Ene demborá ezta oraino ethorri: baina çuen demborá bethi da prest.

7 Ecin munduac gaitzets çaitzaquezte çuec: baina niri gaitz darizt: ceren nic testificatzen baitut harçaz, ecen haren obrác gaichto diradela.

8 Çuec igan çaitetze besta hunetara: ni eznaiz oraino igaiten besta hunetara, ceren ene demborá ezpaita oraino bethé.

9 Eta gauça hauc erran cerauztenean egon cedin Galiléan.

10 Eta igan ciradenean haren anayeác, orduan hura-ere igan cedin bestara, ez aguerriz, baina ichilic beçala.

11 Iuduéc bada bilhatzen çutén hura bestán, eta erraiten çutén, Non da hura?

12 Eta murmuratione handia cen populuaren artean harçaz: ecen batzuc erraiten çutén *Guiçón* ona da: eta bercéc erraiten çutén, Ezta: baina seducitzen du populua.

13 Badaric-ere nehor frangoqui etzén minço harçaz, Iuduén beldurrez.

14 Eta bestá ia erdi iragan cenean, igan cedin Iesus templora, eta iracasten ari cen.

15 Eta miraz ceuden Iuduac, cioitela, Nolatan hunec letrác daquizqui, ikassi gabe?

16 Ihardets ciecén Iesusec, eta erran ceçan, Ene doctriná ezta enea, baina ni igorri nauën-arená.

17 Baldin nehore nahi badu haren vorondatea eguin, eçaguturen du doctrínáz, eya laincoaganic denez, ala ni neure buruz minço naicenez.

18 Bere buruz minço dena, *bere* gloriaren bilha dabila: baina berá igorri duenaren gloriaren bilha dabilana, da eguiati, eta iniustitiaric hura baithan ezta.

19 Eztrauçue Moyséseç eman Leguea? eta ezpaitu çuetaric batec-ere obratan eçarten Leguea? Cergatic çabiltzate ni hil nahiz?

20 Ihardets ceçan populuac eta erran, Deabrua due *hic*: nor dabila hi hil nahiz?

21 Ihardets ceçan Iesusec eta erran ciecén, O-bra bat eguin dut, eta guciac miraz çaudete.

22 Baina halere Moyséseç eman drauçue Circuncisionea, (ez Moysésganic denez, baina Aitétaric) eta Sabbathoan circunciditzen duçue guiçoná.

23 Baldin Circuncisionea recebitzen badu guiçonac Sabbathoan, Moysésen Leguea hauts eztadinçát: asserre çarete ene contra ceren guiçón bat ossoqui sendatu dudan Sabbathoan?

24 Ezteçaçuela iugea apparentiaren araura, baina iugemendu bidezco batez iugea eçaçue.

25 Erraiten çutén bada Ierusalemetar batzue, Ezta haur hiltzeco bilhatzen dutena ?

26 Eta huná, frangoqui minço da, eta eztraucate deus eguiten : ala eguiazqui eçagutu othe luqueite Gobernadoréc, ecen haur dela eguiazqui Christ ?

27 Baina haur badaquigu nondic den : baina Christ dathorrenean, nehore eztu iaquinen nondic daten.

28 Oihuz cegoen bada Iesus templóan, iracasten çuela eta erraiten, Eta ni nauçue eçagutzen, eta nondic naicén badaquiçue, eta neure buruz eznaiz ethorri, baina da eguiati ni igorri nauena, cein ezpaituçue çuec eçagutzen.

29 Baina nic eçagutzen dut hura, ceren haren ganic bainaiz, eta harc igorri bainau.

30 Orduan hura hatzaman nahiz çabiltzan : baina nehoretzitzan escuace çar haren gainean, ecen etzén oraino ethorri haren orena.

31 Eta gendetzecoétaric anhitzec sinhets ceçaten hura baithan, eta erraiten çutén, Christec dathorrenean guehiago miraculú eguinen othe du, hunec eguiten dituenac baino ?

32 Ençun ceçaten Phariseuéc gendetzea haucén gainean harçaz murmuratzen : eta igor citzaten Phariseuéc eta Sacrificadore principaléc officierac hura hatzaman leçatençát.

33 Erran ciecén bada Iesusec, Oraino demborra guti batetacotz çuequin naiz, guero banao igorri nauënaganát.

34 Bilhaturen nauçue eta ez erideren : eta non

ni içanen bainaiz, *hara* çuec ecin ethor çaitetzquete.

35 Erran ceçaten bada Iuduéc elkarren artean, Norát haurioaiteco da, guc ezpaitugu eridenen? ala Grecoén artean barreyatuac diradenetarát ioaiteco da, eta Grecoén iracastera?

36 Ceric da erran duen propos haur, Bilhaturren nauçue, eta ez eridenen: eta non ni içanen bainaiz, *hara* çuec ecin ethor çaitetzquete?

37 Eta bestaco azquen egun handian eriden cedin Iesushan, eta oihuz cegoen, cioela, Baldin nehor egarri bada, bethor enegana eta edan beça.

38 Ni baithan sinhesten duenari, Scripturác dioen beçala, ur vicizco fluvioac iariaturen çaiçca bere sabeletic.

39 (Eta haur erraiten çuen hura baithan sinhesten çutenéc recebitzeco çutén Spirituáz: ecen oraino Spiritu saindua etzén *eman*, ceren Iesus oraino expaitzén glorificatu.)

40 Anhitzec bada gendetzecoétaric propos haur ençun çutenean, erraiten çutén, Haur da eguiazqui Propheta hura.

41 Bercéc erraiten çutén, Haur da Christ. Eta batzuc erraiten çutén, Alabaina Galiléatic ethorriren da Christ?

42 Eztu Scripturac erraiten ecen Davíden hacitic, eta Bethlehémgo Davíd egoiten cen burgutic Christ ethorriren dela?

43 Dissensione eguin cedin bada populuaren artean harengatic.

44 Eta hetaric batzuc nahi çutén hatzaman,

baina nehor etzitzan eçar haren gainean escuac.

45 Ethor citecen bada officierac Sacrificadore principalétara eta Phariseuétara, eta hec erran cieçén, Cergatic eztuçue hura ekarri?

46 Ihardets ceçaten officieréc, Egundano ezta hala minçatu guiçonc, nola guiçon haur.

47 Halacotz ihardets cieçén Phariseuéc, Ez othe cinatezte çuec-ere seducitu?

48 Ala Gobernadorétaric edo Phariseuétaric batec-ere sinhetsi du hura baithan?

49 Baina populu Leguea cer den eztaquian haur, maradicatua da.

50 Dioste Nicodemo harengana gauaz ethorri içan cenac, cein baitzén hetaric bat,

51 Ala gure Legueac condemnatzen du nehor, bera behin ençun gabe, eta cer eguin duen eçagutu gabe?

52 Ihardets ceçaten eta erran cieçoten, Ezaiz hi-ere Galiléaco? informadi, eta iaquicecen Galiléatic Prophetaric eztela ilki.

53 Eta itzul cedin batbedera cein bere etcherát.

CAP. VIII.

3 *Emazte adulterioan hatzamana.* 12 *Christ munduaren arguia.* 13, 18 *Testimoniage bere buruáz ekarten.* 15 *Nehor ez harc iugeatzen.* 23 *Hura ez mundu hunetaric.* 24 *Sinhesten eztuena, bekatutan hilen.* 25 *Christ nor.* 28 *Bere herioa Christec aitzinetic erraiten.* 30 *Iudu batzuc sinhesten.* 32 *Eguiac libre eguiten.* 34 *Bekatuaren cerbitzari nor.* 37, 39 *Abrahamen haour.* 42 *Iaincoaren haour.* 44 *Deabruaren haour.* 57 *Christ Abraham baino lehen.* 59 *Iuduéc Christ lapidatu nahi*

BAINA Iesus ioan cedin Olivatzetaco mendirát.

2 Eta arguiaren beguian berriz ethor cedin templora, eta populu gucia ethor cedin harengana: eta iarriric cegoela iracasten cituen hec.

3 Orduan duté ekarten harengana Scribéc eta Phariseuéc emazte adulterioan hatzaman bat: eta hura artean eçarriric,

4 Diotsate, Magistruá, emazte haur hatzaman içan duc adulterioco eguitatean berean.

5 Eta Leguean Moysésec manatu diraucuc hanelacoac lapida ditecen: hic bada cer dioc?

6 Eta haurerraiten çutén hura tentatzen çutela, hura cerçaz accusalutençát. Baina Iesusec beheiti gurthuric erhiaz scribatzen çuen lurrean.

7 Eta haren interrogatzez perseveratzen çutela, chuchenduric erran cieçén, Çuetaric bekatu gabe denac, lehenic horren contra harria aurdiçui beça.

8 Eta berriz gurthuric scribatzen çuen lurrean.

9 Bada horiençun çutenean, conscientiac accusatzen cituela, batá bercearen ondoan ilkiten ciraden çaharrenétaric hassiric azquenetarano: eta Iesus bera gueldi cedin, eta artean cegoen emaztea.

10 Eta chuchendu cenean, Iesusec nehor etzaccussanean emaztea baicen, erran cieçón hari, Emazteá, non ditun hire accusaçaleac? nehorc ezau condemnatu?

11 Eta harc erran ceçan, Ez nehorc, Iauná. Eta erran cieçón Iesusec, Ezaut nie-ere condemna-

tzen : ohá, eta guehiago bekaturic eztaguinála.

12 Berriz bada Iesus minça cequién, cioela, Ni naiz munduaren arguia: niri darreitana ezta ilhumbean ebiliren, baina ukanen du vicitzeco arguia.

13 Erran cieçoten bada Phariseuéc, Hic eure buruáz testificatzen duc, hire testimoniagea ez-tuc sinhesteco.

14 Ihardets ceçan Iesusec eta erran ciecén, Nic neurorçaz testificatzeagatic sinhesteco da ene testimoniagea : ecen badaquit nondic ethorri naicén, eta norát ioaiten naicén: baina çuec ez-taquiçue nondic ethorten naicén, ez norát ioaiten naicén.

15 Çuec haraguiaren arauéz iugeatzen duçue, nic eztut iugeatzen nehor.

16 Eta baldin iugea badeçat-ere nic, ene iugemendua eguiazco da : ecen eznaiz neuror, baina ni eta ni igorri nauen Aitá.

17 Baina çuen Leguean-ere scribatua da, ecen bi guiçonen testimoniagea sinhesteco dela.

18 Ni naiz neurorçaz testificatzen dudana, eta testificatzen du niçaz ni igorri nauen Aitác.

19 Erraiten ceraucaten bada, Non da hire Aitá? Ihardets ceçan Iesusec, Ez ni nauçue eçagutzen, ez ene Aitá: baldin ni eçagutzen baninduçue, ene Aitá-ere eçagut cindeçaquete.

20 Hitzhauc erran citzan Iesusec thesaurerian, iracasten ari cela temploan: eta nehoretzaquiön lot, ceren oraino ezpaitzén ethorri haren orena.

21 Erran ciecén bada berriz Iesusec, Ni banoa

eta bilhaturen nauçue, eta çuen bekatuan hilen çarete: norát ni ioaiten bainaiz, çuec ecin çatozquete.

22 Erraiten çutén bada Iuduéc, Berac hilen othedu bere buruä? erraiten baitu, Norát ni ioaiten bainaiz, çuec ecin çatozquete.

23 Orduan erran cieçén, çuec beheretic çarete, ni garaitic: çuec mundu hunetarie çarete, ni ez naiz mundu hunetarie.

24 Halacotz erran drauçuet ecen çuen bekatuétan hilen çaretela. Ecen baldin sinhets ezpadeçaque ni naicela *hura*, çuen bekatuétan hilen çarete.

25 Erran cieçoten bada, Hi nor aiz? Orduan erran cieçén Iesusec, Hatseandanicoa, badiotsuet.

26 Anhitz gauça dut çueçaz minçatzeco eta iugeatzeco: baina ni igorri nauëna eguiati da: eta nic harenganic ençun ditudan gauçac munduari erraiten drauzquiót.

27 Etzeçaten eçagut ecen Aitáz minço çayela.

28 Erran cieçén bada Iesusec, Altchatu duqueçuenean guiçonaren Semea, orduan eçaguturren duçue ecen ni naicela *hura*, eta neure buruz eztudala deus eguiten, baina Aitác iracatsi nauen beçala gauça hauc erraiten ditudala.

29 Eçen ni igorri nauëna enequin da: eznau utzi neuror Aitác, ceren nic haren gogaraco gauçac eguiten baititut bethiere.

30 Gauça hauc harc erraiten cituela, anhitzec sinhets ceçaten *hura* baithan.

31 Orduan erraiten cerauen Iesusec *hura* sin-

hetsi ukan çutén Iuduéy, Baldin çuec persevera badeçaçue ene hitzean, eguiazqui ene discipulu içanen çarete.

32 Eta duçue eçaguturen Eguiá, eta Eguiác çuec libre eguinen çaituzté.

33 Ihardets cieçoten, Abrahámen hacia gaituc, eta nehor eztiágu cerbitzatu egundano: nola dioc hic gu libre içanen garela?

34 Ihardets ciecén Iesusec, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet ecen bekatua eguiten duen gucia bekatuaren cerbitzari dela.

35 Eta cerbitzaria ezta egoiten bethierecotz etchean, semea dago bethierecotz.

36 Bada baldin Semeac çuec libre eguin baçaitzate, eguiazqui libre içanen çarete.

37 Badaquit ecen çuec Abrahámen hacia çaretela: baina ni hil nahiz çabiltzate, ceren ene hitzac ezpaitu lekuric çuec baithan.

38 Nic erraiten dut neure Aitá baithan ikussi dudana: eta çuec eguiten duçue çuen aitá baithan ikussi duçuená.

39 Ihardets ceçaten eta erran cieçoten, Gure aitá, Abrahám duc. Dioste Iesusec, Baldin Abrahámen haour bacinete, Abrahámen obrác eguin cineçaqueizte.

40 Órain bada ni hil nahiz çabiltzate, bainaiz, Iaincoaganic ençun dudan eguiá erran drauçuedan guiçoná: hori Abrahámez eztu eguin.

41 Çuec eguiten dituçue çuen aitáren obrác. Eta erran cieçóten, Gu ezgaituc paillardicataric iayo: aita bat diágu, baita Iaincoa.

42 Erran ciecéñ bada Iesusec, Baldin Iaincoa çuen aitá baliz, maite ninduqueçue ni : ecen ni Iaincoaganic partitueta ethorri naiz : eta eznaiz neure buruz ethorri, baina harc igorri nau.

43 Cergaticene lengoagea eztuçue aditzen ? ceren ecin ençun baitiroqueçue ene hitza.

44 Çuec, aita deabruaganic çarete, eta çuen aitáren desirac eguin nahi dituçue : hura guicerhaille cen hatseandanic, eta eguián eztu perseveratu : ecen eguiaric ezta hartan. Noiz-ere erraiten baitu gueçurrá, bere propritic minço da : ecen gueçurti da eta gueçurraren aitá.

45 Eta ceren nic eguiá erraiten baitut, eznauçue sinhesten.

46 Norc çuetaric reprehenditzen nau ni bekatuz ? eta baldin eguiá erraiten badut, ceren çuec eznauçue sinhesten ?

47 Iaincoaganic denac, Iaincoaren hitzac ençuten ditu : halacotz çuec eztituçue ençuten, ceren ezpaitzarete Iaincoaganic.

48 Ihardets ceçaten orduan Iuduéc eta erran cieçoten, Eztugu ungui erraiten guc ecen Samaritano aicela hi, eta deabrua duála ?

49 Ihardets ceçan Iesusec, Eztut nic deabrua : baina dut ohoratzen neure Aitá, eta çuec desohoratzen nauçue ni.

50 Eta nic eztut neure gloriá bilhatzen : bada bilhatzen duenic, eta iugeatzen duenic.

51 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, baldin nehorc ene hitza beguira badeça, herioa eztu ikussiren secular.

52 Orduan erran cieçoten Iuduéc, Orain eçagutu diágu ecen deabrua duála: Abraham hil içan duc eta Prophetác: eta hic dioc, Baldin nehorc ene hitza beguira badeça, eztu dastaturen herioa secular.

53 Ala hi gure aita Abraham baino handiago aiz, cein hil içan baita? Prophetac-ere hil içan dituc: nor hic eure buruä eguiten duc?

54 Ihardets ceçan Iesusec, Baldin nic glorificatzen badut neure buruä, ene gloriá ezta deus: ene Aita dá ni glorificatzen nauëna, ceinez erraiten baituçue çuec ecen çuen Iainco dela.

55 Eta eztuçue eçagutzen hura: baina nic eçagutzen dut hura: eta baldin erran badeçat ecen eztudala hura eçagutzen, içanen naiz çuec irudi, gueçurti: baina badaçagut hura, eta haren hitza beguiratzen dut.

56 Abrahám çuen aitá aleguera cedin ikus leçançát ene egun haur: eta ikussi ukan du, eta alegueratu içan da.

57 Erran cieçoten bada Iuduéc, Berroguey eta hamar urthe oraino eztituc, eta Abrahám ikussi duc?

58 Erran cieçén Iesusec, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, Abrahám cedin baino lehen, ni naiz.

59 Har ceçaten orduan harri, haren contra aurthiteco: baina Iesus gorde cedin, eta ilki cedin templotic.

CAP. IX.

1 *Itsuriç sorthua sendatu.* 5 *Munduaren arguia.* 18, 34 *Phariseuén incredulitatea eta arrogantia.* 28

*Moysesen discipulu Iuduac. 35 Itsu arguituac Christ
baithan sinhesten, 38 eta hura adoratzan. 39 Christ
mundura iugemendutan ethorri.*

ETA iragaiten cela, Iesusec ikus ceçan guiçón
sortzetic itsu bat.

2 Eta interroga ceçaten bere discipuluéc, errai-
ten çutela, Magistruá, Ceinec bekatu eguin du,
hunec ala hunen aitaméc, hunela itsu sor ledin?

3 Ihardets ceçan Iesusec, Ez hunec bekatu e-
guin du, ez hunen aitaméc: baina *itsu iayo da*,
laincoaren obrác manifesta litecencát hunetan.

4 Ni igorri nauënaren obrác eguin behar di-
tut, eguna deno: badatorque gaua noiz nehorc
ecin obraric baitaïdi.

5 Munduan naiceno, munduaren Arguia naiz.

6 Haur errançuenean, thu eguin ceçan lurrera,
eta eguin ceçan lohi thutic, eta lohi harçaz fro-
ta citzan itsuaren beguiac:

7 Eta erran cieçón, Ohá garbitzera Siloé, igorria
erran nahideneco ikuzgarrira. Ioan cedin bada,
eta garbi cedin, eta itzul cedin ikusten çuela.

8 Bada auçoéc, eta lehen ikussi çutenéc ecen
itsu cela, erraiten çutén, Ezta haur iarriric *ohi*
cegoena eta escatzen cena?

9 Batzuc erraiten çutén, Haur da: eta bercéc,
Hura dirudi, *Baina* berac erraiten çuen, Ni naiz
hura.

10 Erran cieçoten bada, Nolatan irequi içan
dirade hire beguiac?

11 Ihardets ceçan hanc, eta erran ceçan, Iesus
deitzen den guiçonac lohi eguin du, eta frotatu

ditu ene beguiac, eta erran draut, Ohá Siloéco ikuzgarrira, eta garbi adi. Bada ioanic eta garbituric ikustea recebitu dut.

12 Orduan erran cieçoten, Non da hura? Dio, Eztaquit.

13 Eramaiten duté itsu ohi cen hura Phariseuétara.

14 Eta cen Sabbathoa Iesusec lohia eguin çue-nean, eta haren beguiac irequi cituenean.

15 Berriz bada interroga ceçaten hura Phari-seuéc-ere nolatan ikustea recebitu çuen. Eta harc erran cieçén, Lohi eçarri ukan draut neure beguién gainera, eta garbitu naiz, eta ikusten dut.

16 Erraiten çutén bada Phariseuétaric batzuc, Guiçón haur ezta Iaincoaganic: ecen Sabbathoa ezta beguiratzen. Bercéc erraiten çutén, Nolatan guiçón vicitze gaichtotaco batec signo hauc eguin ahal ditzaque? Eta dissensione cen hayén artean.

17 Erraiten draucate itsuari berriz, Hic cer dioc harçaz, ceren beguiac irequi drauzquián? Eta harc erran ceçan, Propheta dela.

18 Baina etzeçaten sinhets Iuduéc harçaz, ecen itsuiçan cela, eta ikustea recebitu çuela, ikustea recebitu çuenaren aitamác dei litzaqueteno:

19 Eta interroga citzaten hec, cioitela, Haur da çuen seme çuec itsu iayo cela dioçuena? nolatan bada orain dacussa?

20 Ihardets cieçén haren aitaméc, eta erran ceçaten, Badaquigu ecen haur dela gure semea, eta itsu iayo içan dela:

21 Baina nolatan orain dacussan, eztaquigu: edo norc irequi dituen hunen beguiac, guc eztaquigu: berac adin du: bera interroga eçaçue, bera bere buruáz minçaturen da.

22 Gauça hauc erran citzaten haren aitaméc, ceren beldur baitziraden Iuduén: ecen ia ordenatu çutén Iuduéc, baldin nehorc aithor baleça hura licela Christ, synagogatic iraitz ledin.

23 Halacotz haren aitaméc erran ceçaten, Adin du, bera interroga eçaçue.

24 Dei ceçaten bada bigarrenaldian guiçon itsu içana, eta erran cieçoten, Emóc gloria laincoari: guc baceaquiágu ecen guiçon hori gaichtoa dela.

25 Ihardets ceçan bada hanc, eta erran ceçan, Gaichto denez eztaquit: gauça bat badaquit, ecen itsu nincelatic orain badacussadala.

26 Eta erran cieçoten berriz, Cer eguin drauc? nolatan irequi citic hire beguiac?

27 Ihardets cieçén, Ia erran drauçuet, eta eztaçue ençun: cergatic berriz ençun nahi duçue? ala çuec-ere haren discipulu eguin nahi çarete?

28 Orduan iniuria ceçaten hura, eta erran ceçaten, Aicén hi haren discipulu: guçaz den becembatean, Moysésen discipulu gaituc.

29 Guc baceaquiágu ecen Moysési minçatu içan çayola Iaincoa: baina haur nondic den e-tzeaquíágu.

30 Ihardets ceçan guiçonac eta erran cieçén, Segur, hunetan da miraculua, ceren çuec ezpaitaquiçue nondic den, eta irequi baititu ene beguiac.

31 Eta badaquigu ecen Iaincoac vicitze gaich-
totacoaceztituela ençuten: baina baldin norbeit
Iaincoaren cerbitzari bada, eta haren voronda-
tea eguiten badu, hura ençuten du.

32 Egundano ençun içan ezta ecen nehore ire-
qui duela itsu sorthuren beguiric.

33 Baldinezpaliz haur Iaincoaganic, deus ecin
laidi.

34 Ihardets ceçaten eta erran cieçoten, Hi be-
katutan sorthua aiz guciori, eta hic iracasten
gaituc gu? Eta iraitz ceçaten hura campora.

35 Ençun ceçan Iesusec nola egotzi ukan çu-
tén hura campora: eta eriden çuenean hura, er-
ran cieçón, Sinhesten duc hic Iaincoaren Semea
baithan?

36 Ihardets ceçan harc eta erran ceçan, Eta nor
da, Iauná, sinhets deçadan hura baithan?

37 Eta erran cieçón Iesusec, Eta ikussi duc hu-
ra, eta hirequin minço dena duc hura.

38 Eta harc dio, Sinhesten diát, Iauná. Eta
adora ceçan hura.

39 Eta erran ceçan Iesusec, Iugemendueguitera
ni mundu hunetara ethorri naiz: ikusten eztu-
tenéc, ikus deçatençát: eta ikusten dutenac itsu
ditecençát.

40 Eta ençun ceçaten hori, Phariseuétaric ha-
requin ciraden bätzuc, eta erran cieçoten, Ala
gu-ere itsu gara?

41 Erran cieçén Iesusec, Baldin itsu bacinete, e-
tzinduqueite bekaturic: baina orain erraiten du-
çue, Badacussagu: beraz çuen bekatua bada go.

CAP. X.

1, 7, 9 *Borthá Christ, Arthaldea. Ohoin eta gaichtaguin cein.* 2, 11 *Artzuina.* 12 *Mercenariao.* 16, 27 *Christen ardiac.* 19 *Dissensione Christen causaz.* 24 *Jesus interrogatu, Christ denez.* 26 *Iuduec ez sinhesten:* 31 *eta Christ lapidatu nahi.* 35 *Iainco cein deitzen Scripturan.* 41 *Anhitzec Christ baithan sinhesten.*

EGUIAZ eguiaz erraiten drauçuet, borthatic ardién artheguirá sartzén eztena, baina da igaiten bercetarie, hura ohoin da eta gaichtaguin.

2 Baina borthatic sartzén dena, da ardién artzaina.

3 Huni borthalçainac irequiten drauca, eta ardiéc haren voza ençuten duté: eta bere ardiac deitzen ditu bere icenez, eta eramaiten ditu camporát.

4 Eta bere ardiac idoqui dituenean, hayén aitzinean ioaiten da: eta ardiac hari iarreiquiten çaiçca, ecen eçagutzen duté haren voza.

5 Eta arrotz bati etzaizca iarreiquiren, baina ihes eguinen draucate: ceren ezpaituté eçagutzen arrotzén voza.

6 Comparatione haur erran cieçén Iesusec: baina hec etzeçaten eçagut cer cen hæyerraiten ceráuëna.

7 Erran cieçén bada berriz Iesusec, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, ecen ni naicela ardién borthá.

8 Guciac cembat-ere ene aitzinean ethorri

baitirade, ohoin dirade eta gaichtaguin : baina ardiéc eztituzté hec ençun ukau.

9 Ni naiz borthá, nitaric baldin nehor sar badadi, salvaturenda : eta sarthurenda, eta ilkirenda, eta bazca eridenen du.

10 Ohoina ezta ethorten *ardiac* ebats eta hil eta deseguin ditzançát baicen : ni ethorri naiz vicitze dutençát, eta abundantia dutençát.

11 Ni naiz artzain ona : artzain onac bere vicia eçarten du bere ardiacgatic :

12 Baina mercenarioac, eta artzain eztenac, ceinenac ezpaitirade ardiac, dacussanean otsoa heldu dela, utziten ditu ardiac, eta ihes eguiten du : eta otsoac harrapatzen eta barreyatzen ditu ardiac.

13 Eta mercenarioac ihes eguiten du, ceren mercenario baita, eta ezpaitu ardién ansiaric.

14 Ni naiz artzain ona, eta eçagutzen ditut neure ardiac, eta eçagutzen naiz neure *ardiez*.

15 Aitác ni eçagutzen nauën beçala, nic-ere eçagutzen dut Aitá : eta neure vicia eçarten dut *neure* ardiacgatic.

16 Berce ardiric-ere badut cein ezpaitirade arthegui hunetaco : hec-ere ekarri behar ditut : e- cen ene voza ençunen duté, eta eguinen da arthegui bat *eta* artzaim bat.

17 Halacotz maite nau ni Aitác, ceren nic eçarten baitut neure vicia, berriz hura har deçadançát.

18 Nehore eztraut hura edequiten, baina nic dut eçarten hura neure buruz : bothere dut ha-

ren eçarteco, eta bothere dut berriz haren hartzeco. Manamendu haur recebitu dut neure Aitaganic.

19 Orduan berriz dissensione eguin cedin Iuduén artean propos haucgatic.

20 Eta erraiten çutén hetarie anhitzec, Deabrua du, eta erhotu doa: cergatic horri behatzen çaiçquiete?

21 Bercéc erraiten çutén, Hitz hauc eztirade deabrua duenarenac: ala deabruac itsuén beguiac irequi ahal ditzaque?

22 Orduan Dedicacionearen *bestá* eguin cedin Ierusalemen, eta neguá cen.

23 Eta passeatzen cen Iesus temploan Salomónen galerian.

24 Ingura ceçaten bada hura Iuduéc, eta erran cieçoten, Noizdrano gure arimá daducac dudatan? baldin hi bahaiz Christ, erran ieçaguc frangoqui.

25 Ihardets cieçén Iesusec, Erran drauçuet, eta eztuçue sinhesten: nic neure Aitaren icenean eguiten ditudan obréc niçaz testificatzen duté.

26 Baina çuec eztuçue sinhesten: ecenetzarete ene ardiétaric, nola erran baitrauçuet.

27 Ene ardiéc ene voza ençuten duté, eta nic eçagutzen ditut hec, eta iarreiçuten çaiçquit niri.

28 Eta nic vicitze eternala emaiten drauet hæy: eta eztirade galduren secular: eta eztitu harrapaturen hec nehorc ene escutic.

29 Ene Aitá niri *hec* eman drauzquidana, gu-

ciac baino handiago da, eta nehere ecin harra-
pa ditzaque hec ene Aitáren escutic.

30 Ni eta Aitá bat gara.

31 Har ceçaten bada berriz harri Iuduéc ha-
ren lapidatzeco.

32 Ihardets ciecén Iesusec, Anhitz obra onic
eracutsi ukan drauçuet neure Aitaganic: obra
hetaric ceinagatic lapidatzen nauçue?

33 Ihardets ciecóten Iuduéc, cioitela, Obra o-
nagatic ezaugu lapidatzen, baina blasphemioa-
gatic, eta ceren hic guiçón aicelaric eguiten bai-
tuc eure buruá Iainco.

34 Ihardets ciecén Iesusec, Ezta scribatua çuen
Leguean, Nic erran dut, Iainco çarete?

35 Baldin hec deithu baditu Iainco, ceinetara
Iaincoaren hitza eguin içan baita, eta ecin hauts
baitaite Scripturá:

36 Ni Aitác sanctificatu eta mundura igorri bai-
nau, çuec dioçue ecen blasphematzan ari naicela,
ceren erran dudan ecen Iaincoaren Semea nai-
cela?

37 Baldin neure Aitáren obrác eguiten ezpa-
ditut, ezneçaçuela sinhets:

38 Baina baldin eguiten baditut, eta baldin ni
sinhetsi nahi ezpanauçue, obrác sinhets itzaçue:
eçagut eta sinhets deçaçuen ecen Aitá nitan
dela eta ni hartan.

39 Berriz bada hura hartu nahiz çabiltzan:
baina itzur cedin hayén escuétaric.

40 Eta ioan cedin berriz Iordanáz berce alde-
ra, lehen Ioánnesbatheyatzen ari cen lekura: eta
egon cedin han.

41 Eta anhitz ethor cedin harengana, eta er-
raitençutén, Ioánneseceztu signoric batreeguin
ukan: baina Ioánnesece huneçaz erran dituen
gauça guciac eguiazcoac ciraden.

42 Eta anhitzec han sinhets ceçaten hura bai-
than.

CAP. XI.

1 Lazaro eri. 11 Lo etzatea, hil içateagatic. 16 Tho-
mas. 21, 32 Martharen eta Mariaren arrangura
Christez. Vicitzeco resurrectionea. 26 Christ bai-
thango fedea. 21 Martharen aithorra. 33, 35 Christ
niçarrez, 41 eta othoitez egon, 44 Lazaro resu-
scitatu. 45 Iuduétaric anhitzec Christ baithan sin-
hesten. 47 Conseillu Phariseuéc Christen contra. 48
Romanoac. 49 Caiphasec prophetizatzen. 54 Ie-
sus Ephraimera retiratzen.

CEN bada Lázarro *deitzen cen* guiçom bat eri,
Bethaniáco, Mariaren eta Martha haren
ahizparen burguco.

2 (Eta Maria haur cen Iauna unguentuz unc-
tatu çuena, eta haren oinac bere *adatseco* biloez
ichucatu cituena: ceinen anaye Lázarro baitzén
eri.)

3 Igor ceçaten bada hunen arrebéc harengana,
cioitela, Iauná, huná, hic maite duána, eri duc.

4 Eta *hori* ençunic Iesusec erran ceçan, Eritas-
sun hori ezta heriotara, baina Iaincoaren gloria-
tan, *eritassun* harçaz Iaincoaren Semea glorifica
dadinçát.

5 Eta cituen maite Iesusec Martha, eta haren
ahizpá, eta Lázarro.

6 Bada ençun çuenean ecen eri cela. bi egun egon cedin, orduan non baitzén leku hartan.

7 Guero horren ondoan erran cieçén discipuluéy, Goacén Iudearát berriz.

8 Diotsate discipuluéc, Magistruá, orain ciabil-tzan Iuduac hi lapidatu nahiz, eta berriz hara ioaiten aiz ?

9 Ihardets ceçan Iesusec, Egunean eztira hamabi oren ? baldin nehor egunaz ebil badadi, ezta behaztopatzen : ecen mundu hunetaco arguia ikusten du.

10 Baina baldin nehor ebil badadi gauaz, behaztopatzen da : ecen arguiricezta hura baithan.

11 Gauça hauc erraiten ditu, eta guero dioste, Lázaro gure adisquidea lo datza, baina banoa iratzar deçadan.

12 Erran cieçoten bada berediscipuluéc, Iauná, baldin lo badatza sendaturen duc.

13 Eta *haur* erran ceçan Iesusec haren herioaz : eta hec uste çutén lozco lokartzaz erraiten çuela.

14 Orduan bada erran cieçén Iesusec claroqui, Lázaro hil da :

15 Eta aleguera naiz çuengatic (sinhets deçaçuençát) ceren ezpainincén han : baina goacén harengana.

16 Erran cieçén bada Thomás Dídyms deitzen denac discipulu lagunéy, Goacén gu-ere horrequin hil gaitecençát.

17 Ethor cedin bada Iesus, eta eriden ceçan hura ia laur egun çuela monumentean cela.

18 Cen bada Bethania hurbil Ierusalemereen hamaborz stadioren inguruä :

19 Eta Iuduétarie anhitz ethor citecen Márthagana eta Mariagana, hec consola litzatençat bere anayeaz.

20 Márthac bada ençun ceçanean Iesus ethorten cela, aitzinera ilki cequiön : eta Maria etchean iarriric cegoen.

21 Erran cieçön bada Márthac Iesusi, Iauna, baldin çan bahinz hemen, eneanaye etzunqueán hil :

22 Baina orain-ere baceaquiat ecen eer-ere galde eguinen baitraucac Iaincoari, emanen drauala hiri.

23 Diotsá Iesusec, Resuscitaturen dun hire anaye.

24 Diotsá Márthac, Baceaquiat ecen resuscitaturen dela resurrectionean, azquen egunean.

25 Erran cieçön Iesusec, Ni naun resurrectionea eta vicitzea : ni baithan sinhesten duena, baldin hil çan badere vicico dun :

26 Eta nor-eré vici baita, eta sinhesten baitu ni baithan, seculan eztun hilen. Sinhesten dun haur ?

27 Erraiten drauca, Bay, Iauná, nic diát sinhesten ecen hi aicela Christ Iaincoaren Seme mundura ethorteco cena.

28 Eta haur erranic, ioan cedin, eta secretuqui dei ceçan María bere ahizpá, cioela, Magistrua dun hemen, eta deitzen au.

29 Hura, *hori* ençun duenean, iaiquiten da fitetz, eta ethorten da harengana.

30 Ecen oraino etzén ethorri Iesus burgura: baina cen Márthac encontratu çuen lekuan.

31 Orduan harequin etchean ciraden Iuduac, eta hura consolatzen çutenac, ikussiric ecen Maria hain fitetz iaiqui, eta ilki cela, iarreiqui cequizquiòn hari, cioitela, Monumentera ioaitenda, han nigar daguançát.

32 Bada Mariac, ethorcedinean Iesus cen lekura, hura ikussiric, egotz ceçan bere buruä haren oinétara, ciotsala, Iauná, baldin içan bahinz hemen, etzunqueán hil ene anaye.

33 Iesusec bada ikus ceçanean hura nigarrez legoela, eta harequin ethorri ciraden Iuduac nigarrez leudela, spirituz movituric trubla ceçan bere buruä:

34 Eta erran ceçan, Non eçarri duçue? Erraiten draucate, Iauná, athor eta ikussac.

35 Eta nigar eguin ceçan Iesusec.

36 Erran ceçaten bada Iuduéc, Horra nola maite çuen.

37 Eta hetaric batzuc erran ceçaten, Ecin eguin ciroqueen, itsuaren beguiac irequi dituen hunec, haur-ere hil ezladin?

38 Iesus bada berriz bere baithan movitzen cela, ethorten da monumentera, eta lecea cen, eta harri bat haren gainera eçarria.

39 Dio Iesusec, Altcha eçaçue harria. Diotsá Márthac, hil içan cenaren arrebác, Iauná, kirestu duc gaurguero: ecen laur egunetacoa duc.

40 Diotsá Iesusec, Eztraunát erran, ecen baldin sinhets badeçan ikussiren dunala laincoaren gloriá?

41 Ken ceçaten bada harria, hila eçarri içan cen lekutic. Orduan Iesusec altchaturic goiti beguiac, erran ceçan, Aitá, esquerrac emaiten drauzquiát, ceren ençun bainauc:

42 Eta nic baniaquián ecen bethi ençuten nauala: bainainguru dagoengendetzeagatic erran diát, sinhets deçatençát ecen hic igorri nauala.

43 Eta hauc erranic, voz goraz oihu eguin ceçan, Lázaró, athor campora.

44 Eta hil içan cena ilki cedin, escuac eta oinac lothuraz lothuac cituela: eta haren beguithartea crobitchet batez cen estalia. Dioste Iesusec, Lacha eçaçue eta utzi eçaçue ioaitera.

45 Bada Iudu Mariagana ethorri ciradenétaric, eta Iesusec eguin cituen gauçac ikussi cituztenétaric anhitzec sinhets ceçaten hura baithan.

46 Baina hetaric batzu ioan citecen Phariseuétara, eta errancietzén hæy Iesusec eguin cituen gauçac.

47 Orduan bil ceçaten Sacrificadore principalc eta Phariseuéc conseillua, eta erraiten çutén, Cer eguiten dugu, ecen guiçón hunec anhitz signo eguiten du.

48 Baldin hunela utzi badeçagu, guciéc sinhet-siren duté hori baithan: eta ethorriren dirade Romanoác, eta arrasaturen duté bay gure lekua, bay nationea.

49 Orduan hetaric batec, Caiáphasec, cein baitzén urthe hartaco Sacrificadore subirano, erran cieçén, Çuec eztaquicue deus:

50 Eta eztuçue pensatzen ecen probetchu du-

gula, guicóm bat hil dadin populuagatic, eta natione gucía gal eztadin.

51 Eta haur bere burutic etzeçan erran: baina nola baitzén urthe hartaco Sacrificadore subirano, prophetiza ceçan ecen Iesusec hil behar luela nationeagatic.

52 Eta ez solament natione harengatic, baina are Iaincoaren haour barreyatuac bil litzançát batetara.

53 Bada egun harçaz gueroztic consultatzen çutén elkarrequin hura hil leçatençát.

54 Iesus bada guehiagoric etzabilán aguerriz Iuduén artean: baina ioan cedin handie desertuaren aldeco comarcarát, Ephraím deitzen den hirira: eta han egoiten cen bere discipuluequin.

55 Eta cen hurbil Iuduén bazcoa, eta igan cedin anhitz Ierusalemérá comarca hartacoric bazco aitzinean, purifica litecençát.

56 Bada Iesusen bilha çabiltzan, eta elkarren artean erraiten çutén, temploan leudela, Cer irudi çaiçue, ecen eztela ethorriren bestara?

57 Eta eman ceçaten Sacrificadore principáléc eta Phariseuéc manamendu, baldin nehorc eçagutzen balu non licén, eracuts leçan, hatzaman leçatençát.

CAP. XII.

3 *Mariac Iesusen oinac unguentatzen.* 10 *Sacrificadoréc Lazaro hil nahi.* 14 *Christ Ierusalemén sartzen.* 25 *Bere viciari on edo gaitz eritzitea.* 26 *Christ cerbitzatzen dutenac.* 27 *Christen othoitzá.* 28 *Voza cerutic.* 31 *Munduaren iugemendua.* 35, 46 *Arguia.* *Ilhumbea.* 36 *Arguia baithan sinhesteco.*

Christ Iuduétaric gordatzen. 42 Sinhetsi dutén principal batzuen fedea beldurti. 47 Christ ez munduaren iugeatzera ethorri, baina salvatzera.

BADA Iesus sey egun bazcoren aitzinetic ethor cedin Bethaniará, non baitzén Lázaro hil içan cena, cein resuscitatu baitzuen hilétaric.

2 Eguin cieçoten bada hari affari bat han, eta Márthac cerbitzua eguiten çuen: eta Lázaro cen harequin mahainean iarriric ceudenétaric bat.

3 Orduan Mariac harturic libera bat unguentu aspice finez precio handitacoric, uncta citzan Iesusen oinac, eta ichuca citzan bere adatsaz: eta etchea bethé cedin unguentuaren urrinez.

4 Orduan erran ceçan haren discipuluétaric battec, Iúdas Iscariót Símonen *semeac*, hura traditurén çuenac.

5 Ceren unguentu haur ezta saldu içan hirur ehun dinerotan, eta eman paubrý?

6 Eta haur erran ceçan, ez paubrez harc ansiaric çuenez: baina ceren ohoin baitzén, eta mul-sá baitzuen, eta eçarten ciradenac *harc* ekarten baitzituén.

7 Erran ceçan bada Iesusec, Utzi eçac, ene sepultura eguneco hori beguiratu dic.

8 Ecen paubreac bethiere ukanen dituçue çuequin: baina ni eznauçue bethiere ukanen.

9 Orduan eçagut ceçan Iuduétaric gendetze handic, ecen han cela: eta ethorcitecen ez Iesus-gatic solament, baina are Lázaro ikus leçatençát, cein *harc* hilétaric resuscitatu baitzuen.

10 Eta consulta ceçaten Sacrificadore principi-
paléc Lázaro-ere hil leçatençát.

11 Ecen Iuduétaric anhitz haren causazioaiten
ciraden, eta sinhesten çutén Iesus baithan.

12 Biharamunean bestara ethorri içan cen
gendetze handic, ençunic ecen Iesus ethorten
cela Ierusalemérá,

13 Har citzaten palma adarrac, eta ilki cequiz-
quión aitzinera, eta oiñu eguiten çutén, Hosan-
ná, Benedicatu *dela* launaren icenean ethorten
den Israeleco Reguea.

14 Eta eriden ceçan Iesusec asto-ume ar bat, *eta*
iar cedin haren gainean, scribatua den beçala,

15 Ezaicela beldur Sióngo alabá: huná, hire
Regue ethorten dun iarriric dagoela asto-ume
ar baten gainean.

16 Eta gauça hauc etzitzaten eçagut haren di-
scipuluéc lehenetic: baina Iesus glorificatu içan
cenean, orduan orhoit citecen ecen gauça hauc
harçaz scribatuac ciradela, eta hari gauça hauc
eguin cerautzatela.

17 Eta testificatzen çuen harequin cen gende-
tzeac, ecen Lázaro deithu çuela monumentetic,
eta hura resuscitatu çuela hilétaric.

18 Halacotz aitzinera ethorri-ere içan çayón
gendetzea, ecen ençun çutén, harc miraculu haur
eguin çuela.

19 Eta Phariseuéc erran ceçaten bere artean,
Eztacussaçue ecen etzaretela deus probetcha-
tzen? horrá, mundua haren ondoan ioan da.

20 Eta baciraden Grec batzu igaiten ohi cira-
denétaric adoratzera bestán:

21 Hauc bada ethor citecen Philippogana cein *baitzén* Bethsaidáco Galiléan, eta othoitz eguin cieçoten, cioitela, launá, nahi guendiquec Iesus ikussi.

22 Ethorten da Philippo, eta erraiten drauca Andriui, Andriuëc berriz eta Philippoc erraiten draucate Iesusi.

23 Eta Iesusec ihardets ciecén, cioela, Ethorri da ordua guiçonaren Semea glorificaturen baita.

24 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, baldin ogui bihia lurrera eroriric hil ezpadadi, hura bera dago : baina baldin hil badadi, fructu anhitz ekarten du.

25 Bere viciari ondaritzanac galduren du hura : eta bere viciari gaitz daritzanac mundu hunetan, vicitze eternalecotzát beguiraturen du hura.

26 Baldin ni cembeitec cerbitzatzén banau, niri iarreiqui bequit : eta non ni içanen bainaiz, han ene cerbitzaria-ere içanen da : eta baldin cembeitec ni cerbitza baneça, ohoraturen du hura *ene* Aitác.

27 Orain ene arimá trublatua da : eta cer erranen dut ? Aitá, empara neçac oren hunetarie : baina halacotz ethorri nauc oren hunetara.

28 Aitá, glorifica eçac eure icena. Ethor cedin orduan voz bat cerutic, *cioela*, Eta glorificatu diát, eta berriz glorificaturen.

29 Eta gendetze han cenac, eta ençun çuenac, cioen, igorciri bat eguin çuela. Bercéc cioiten, Aingueruá minçatu içan çayó.

30 Ihardets ceçan Iesusec eta erran, Ezta

enegatic voz haur eguin ičan, baina çuengatic.

31 Orain da mundu hunen iugemendua : orain mundu hunetaco princea egotziren da campora.

32 Eta nic, baldin goititua banaiz lurretic, guciac tiraturen ditut neuregana.

33 (Eta haur erraiten çuen, aditzera emaiten çuela cer herioz hil behar çuen.)

34 Ihardets cieçón gendetzeac, Guc ençun diágu Leguetic, ecen Christ badagoela eternalqui : eta nola hic erraiten duc ecen behar dela goiti dadin guiçonaren Semea ? nor da guiçonaren Semé hori ?

35 Erran cieçén orduan Iesusec, Oraino dembora guti batetacotz Arguia çuequin da : ebil çaitetze Arguia duçueno, ilhumbeac ardiets etzaitzatençát : ecen ilhumbeandabilanac, eztaqui norát ioaiten den.

36 Arguia duçueno sinhets eçaçue Arguia baithan, Arguiaren semé çaretençát. Gauça hauc erran citzan Iesusec : guero ioanic gorde cedin hetaric.

37 Eta hambát miraculu eguin baçuen-ere hayén aitzinean, etzuten sinhesten hura baithan :

38 Esaías Prophetaren hitza compli ledinçát, ecin erran ukan baitu, launá, norc sinhetsi ukan du gure hitza, eta launaren bessoa nori revelatu ičan çayó ?

39 Halacotz ecin sinhets ceçaqueten, ceren berriz erran baitu Esaíasec,

40 Itsutu ukan ditu hayén beguiac, eta gogortu ukan du hayén bihotza : beguiz ikus ezteça-

tençat, eta bihotzez adi ezteçaten, eta converti ezitecen, eta senda ezitizadan.

41 Gauça hauc erran citzan Esaíasec, haren gloriá ikussi çuenean, eta minçatu içan da harçaz.

42 Badaric-ere principalétaric-ere anhitzec hura baithan sinhets ceçaten: baina Phariseuác-gatic etzutén aithortzen, synagogatic campora egotz litecen beldurrez.

43 Ecen maiteago ukan duté guiçonén gloriá, ecen ez laincoaren gloriá.

44 Orduan oihu eguin ceçan Iesusec, eta erran ceçan, Ni baithan sinhesten duenac, eztu sinhesten ni baithan, baina ni igorri nauëna baithan.

45 Eta ni ikusten nauënac, ikusten du ni igorri nauëna.

46 Ni Argui mundura ethorri naiz, ni baithan sinhesten duenic batre, ilhumbean eztagoencát.

47 Eta baldin nehorc ençun baditza ene hitzac, eta ez sinhets, nic eztut condemnatzen hura: ecen eznaiz ethorri mundua condemna deçadançát, baina mundua salva deçadançát.

48 Ni iraitzen nauënac, eta ez recebitzen ene hitzac, badu norc hura condemna deçan: ni minçatu naicén hitzac condemnaturen du hura azquen egunean,

49 Ecen ni neure burutic eznaiz minçatu: baina ni igorri nauén Aitác berac manamendu eman draut, cer erran deçaquedan eta cer minçanaiten.

50 Eta badaquit ecen haren manamendua vi-

citze eternal dela: bada nic erraiten ditudan gauçac, nola Aitac eman baitrauzquit, hala erraiten ditut.

CAP. XIII.

5 *Christec bere discipuluéy oinac ikutzen eta ichucatzén.*
 12 *Apostuluac chahu.* 13 *Christ Iaun.* 14 *Oinén ikutzea.* 16 *Apostuluac cerbitzari.* 18, 21 *Iudasen traditionea aitzinetic erran içan.* 20 *Christec igorria recebitzean, nor recebitzen.* 27 *Satan Iudas baithan sarthu.* 34 *Onheriztea.* 38 *Pierrisen ukatzea aitzinetic erran.*

ETA bazco bestá aitzinean, çaquiala Iesusec ecen ethorri cela haren orena iragan ledinçat mundu hunetaric Aitaganát, nola maite ukan baitzituen bereac, munduan ciradenac, finerano maite ukan ditu hec.

2 Eta affal ondoan (deabruac ia eçarri çuenean Iúdas Iscarióten, Símonen *semearen* bihotzean, hura tradi leçan.)

3 Daquialaric Iesusec gauça guciac eman drauzcala hari Aitac escuétara, eta bera Iaincoaganic ilki dela, eta Iaincoganát ioaiten dela:

4 Iaiquiten da affaritetic, eta utziten du arropá: eta harturic longera bat, guerrica cedin *harçaz.*

5 Guero eçar ceçan uric bacin batetara, eta has cedin discipuluén oinén ikutzen, eta guerricatua cen oihalaz ichucatzén.

6 Ethor cedin bada Símon Pierrisgana: eta harc erran cieçón, Iauná, hie niri oinac ikutzen drauzquidác?

7 Ihardets ceçan Iesusec eta erran cieçón, Nie

eguiten dudana, hic eztaquic orain: baina guero eçaguturen duc.

8 Diotsá Pierrisec, Eztituc ikuciren ene oinac secular. Ihardets cieçón Iesusec, Baldin ikuz ezpaheçat, eztuc ukanen parteric enequin.

9 Diotsá Símon Pierrisec, Iauná, ez ene oinac solament, baina escuac-ere eta buruä.

10 Diotsá Iesusec, Ikucia denac, eztic mengo-
aric oinac ikuz ditzan baicen, baina duc chahu
gucia: eta çuec chahu çarete, baina ez gucioc.

11 Ecen baçaquian cein cen hura traditzen çue-
na: halacotz erran ceçan, Etzarete chahu gucioc.

12 Bada ikuci cituenean hayén oinac, eta bere
arropac harçara hartu cituenean, berriz mahai-
nean, iarriric erran cieçén, Badaquiçue cer eguin
drauçuedan?

13 Çuec deitzen nauçue, Magistruá eta Iauná,
eta ungui dioçue: ceren bainaiz.

14 Baldin beraz nic ikuci baditut çuen oinac
launa eta Magistrua naicelarie, çuec-ere behar
drauzteçue elkarrri oinac ikuci.

15 Ecen exemplu eman ukan drauçuet, nic çuey
eguin drauçuedan beçala, çuec-ere daguiçuen.

16 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, Cerbitza-
ria ezta bere nabussia baino handiago, ezeta em-
bachadorea hura igorten duena baino handi-
ago.

17 Baldin gauça hauc badaquizquiçue, dohat-
su içanen çarete, baldin eguin baditzaçue.

18 Eznaiz çueçaz gucioc minço: nic badaquit
cein elegitu ditudan: baina *behar da* compli da-

din Scripturá, Enequin oguia iaten duenac, altchatu du ene contra bere oindogorá.

19 Oraindanic erraiten drauçuet eguin dadin baino lehen, eguin datenean, sinhets deçaçuençát ecen ni naicela.

20 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, baldin nic norbeit igor badeçat, norc-eré hura recebitzen baitu, ni recebitzen nau: eta ni recebitzen nauënac, recebitzen du ni igorri nauëna.

21 Gauça hauc erran cituenean, Iesus trubla cedin spirituan, eta testifica ceçan, eta erran, Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, ecen çuetaric batec tradituren nauéla ni.

22 Orduan discipuluéc batac berceaganát behatzen çutén, ceinez minço cen dudatan içanez.

23 Eta cen Iesusen discipuluétaric bat mahainean haren bulharrera iarria, cein maite baitzuen Iesusec :

24 Eta keinu eguin cieçón huni Símon Pierriec, galde leguión, cein cen harc erraiten çuena.

25 Bada harc Iesusen stomaquera beheraturic, diotsá, Iauná, cein da ?

26 Ihardets ceçan Iesusec, Hura duc nic ahamen trempatua emanen draucadana. Eta busti çuenean ahamena, eman cieçón Iúdas Iscariót Simonenári.

27 Eta ahamenaren ondoan sar cequión Satán. Eta diotsá Iesusec, Eguiten duána eguic fitetz.

28 Baina mahainean ciradenétaric batec-ere etzuen aditzen certara hura erran ceraucan.

29 Ecen batzuc uste çutén, ceren mulsá bai-

tzuen Iudasec, ecen erran ceraucala Iesusec, Eros itzac bestacotzát behar ditugun gauçac: edo paubréy cerbait eman liecén.

30 Hura bada ahamena harturic, bertan ilki cedin, eta cen gauä.

31 Eta ilki cenean, erran ceçan Iesusec, Orain glorificatu da guiçonaren Semea, eta Iaincoa glorificatu da hartan.

32 Baldin Iaincoa glorificatu bada hartan, Iaincoac-ere glorificaturen du hura bere baithan, eta bertan glorificaturen du hura.

33 Haourtoác, oraino appur bat çuequin naiz: bilhaturen nauçue: baina Iuduéy erran drauedan beçala, Norát ni ioaiten bainaiz, çuec ecin ethor çaitzquete: *hala* çuey-ere erraiten drauçuet orain.

34 Manamendu berri bat emaiten drauçuet, batac berceari on daritzoçuen, *nic* çuey on eritzi drauçuedan beçala, *çuec*-ere elkarrri on daritzoçuençát.

35 Hunetan eçaguturen duté guciéc ecen ene discipulu çaretela, baldin caritate baduçue batac berceagana.

36 Diotsá Símon Pierrisec, Iauná, norát ioaiten aiz? Ihardets cieçón Iesusec, Norát ni ioaiten bainaiz, ecin orain iarreiqui aquidit: baina iarreiquiren atzait guero.

37 Diotsá Pierrisec, Iauná, ceren ecin iarreiqui naquidie orain? neure arima hiregatic eçarriren diát.

38 Ihardets cieçón Iesusec, Eure arimá enega-

tic eçarriren baituc? eguiaz eguiaz erraiten drauat, eztic ioren oillarrac ukatu nuqueáno hiruretan.

CAP. XIV.

1 *Christen divinitatea.* 2 *Vicitze eternala.* 6 *Bidea eta eguiá.* 9 *Iaincoa eta Christ bat.* 11 *Haren obrac.* 14 *Haren icenean esca dadinac recebituren.* 16, 26 *Consolaçalea.* 21 *Christi on daritzana.* 27 *Christen baquea.* 30 *Mundu hunetaco princea.*

EZTADILA trubla çuen bihotza: sinhesten duçue Iaincoa baithan, ni baithan-ere sinhets eçaçue.

2 Ene Aitáren etchean egoitzác anhitz dirade: baldin bercela baliz erran nerauqueçuen, Banoa çuey leku appaincera.

3 Eta ioan naiçatenean, eta leku çuey appaindu drauqueçuedánean, berriz ethorriren naiz, eta harturen çaituztét neuregana: non bainaiz ni, çuec-ere çaretencát.

4 Eta norát ni ioaiten naicén badaquiçue, eta bidea badaquiçue.

5 Diotsá Thomásec, Iauná, etzeaqiagu norát ioaiten aicén: eta nolatan bidéa ahal daquiçuegu?

6 Diotsá Iesusec, Ni naiz bidea eta eguiá eta vicitzea: nehor ezta ethorten Aitaganá niçaz baicen.

7 Baldin eçagutzen baninduçue ni, ene Aitá-ere eçagut cineçaquete: eta oraindanic eçagutzen duçue hura, eta ikussi duçue hura.

8 Diotsá Philipoc, Iauná, eracuts ieçaguc Aitá, eta asco ciaicuc.

9 Diotsá Iesusec, Hámbat demboraz çuequin nauc, eta eznauc eçagutu ni? Philipo, ikussi nauēnac ni, ikussi dic Aitá: eta nola hic erraiten duc, Eracuts ieçaguc Aitá?

10 Eztuc sinhesten ecen ni Aitá baithan, eta Aitá ni baithan dela? Nic çuey erraiten drauzquiçuedan hitzac, neurorganic eztitut erraiten: baina nitan dagoen Aitác eguiten ditu obrác.

11 Sinhets neçaçue ecen ni Aitá baithan, eta Aitá ni baithan *dela*: ezpere obra beracgatic sinhets neçaçue.

12 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, nore ni baithan sinhesten baitu, nic eguiten ditudan obrác, harc-ere eguinen ditu, eta hauc baino handiagoc eguinen ditu: ecen ni Aitaganátioaiten naiz.

13 Eta cer-ere escaturen baitzarete ene icenean, hura dut eguinen: glorifica dadinçát Aita Se-mean.

14 Baldin cerbait esca baçaitezte ene icenean, nic dut eguinen.

15 Baldin niri on badariztaçue, ene manamenduc beguira itzaçue.

16 Eta nic othoitz eguinen draucat Aitári, eta berce Consolaçale bat emanen drauçue, dagoençát çuequin eternalqui:

17 Eguiazco Spiritu munduc ecin recebi deçaquena *diot*: ceren ezpaitu ikusten hura, ez eçagutzen: baina çuec badaçaguçue hura, ceren çuec baithan egoiten baita, eta çuetan içanen da.

18 Etzaituztét utziren çurtz: itzuliren naiz çuetara.

19 Oraino guti bat, eta munduac ez nau guehiagoric ikussiren, baina çuec ikussiren nauçue: ceren ni vici bainaiz, çuec-ere vicico çarete.

20 Egun hartan çuec duçue eçaguturen ecen ni naicela neure Aitá baithan, eta çuec ni baithan eta ni çuec baithan.

21 Ene mañamenduéy datchetena, eta hec beguiratzen dituena, da niri on dariztana: eta niri on dariztana, ene Aitáz onhetsia içanen da: eta nic hari on eritziren draucat, eta manifestaturen draucat hari neure buruä.

22 Diotsá Iúdasec, ez Iscariótec, Iauná, nondic da ceren guri eure buruä manifestaturen baitraucuc, eta ez munduari?

23 Ihardets ceçan Iesusec, eta erran cieçón, Baldin norbeitec on badarizt niri, ene hitza beguiraturendu: eta ene Aitác onhetsirendu hura, eta harengana ethorriren gara, eta hura baithan egoitza eguinen dugu.

24 Niri on ez tariztanaç, ene hitzac ez titu beguiratzen: eta ençuten duçuen hitza, ezta enea, baina ni igorri nauén Aitarená.

25 Gauça hauc erran drauzquiçuet, çuequin nagoela.

26 Baina Consolaçaleac, Spiritu Sainduac, cein igorriren baitu Aitác ene icenean, harc iracatsiren drauzquiçue gauça guciac, eta orhoit eraciren drauzquiçue erran drauzquiçuedan gauça guciac.

27 Baquea utziten drauçuet, neure baquea emaiten drauçuet: eztrauçuet, munduac emaiten duen beçala, nic emaiten çuey. Eztadila trubla çuen bihotza, eta eztadila icit.

28 Ençun duçue ecen erran drauçuedala, Banoa, eta itzuliren naiz çuetara. Baldin on bacin-darizté, segur aleguera cinteçquete ceren erran baitut, banoa Aitaganát: ecen Aitá ni baino handiago da.

29 Eta orain erran drauçuet eguin dadin baino lehen, eguin datenean sinhets deçaçuençát.

30 Eznaiz guehiagoric çuequin anhitz minçaturen: ecen ethorri da mundu hunetaco princea, eta nitan eztu deus.

31 Baina *haur eguiten da*, eçagut deçançát munduac ecen on daritzadala Aitári: eta nola manatu bainau Aitác, hala eguiten dut. Iaiqui çaitetzte, goacén hemendic.

CAP. XV.

1, 5 *Hessia, mahastiçaina.* 2 *Chirmendua.* 4 *Fructu ekarteco moiena.* 7 *Othoizteac nola ençun daitezqueen.* 12 *Batac bercea maite ukaiteco.* 14 *Apostoluac Christen adisquideac eta elegituac.* 18 *Fidelac gaitzesten munduac eta persecutatzen.* 26 *Spiritu saindua promettatu.*

NI naiz aihen eguiazcoa, eta ene Aitá da mahastiçainá.

2 Nitan fructu ekarten eztuen chirmendu gucia, kencen du: eta fructu ekarten duen gucia,

chahutzen du, fructu guehiago ekar deçançát.

3 Ia çuec chahu çarete *nic* erran drauçuedan hitzagatic.

4 Çaudete nitan eta ni çuetan: chirmenduac berac fructuric bereganic ecin ekar deçaqueen beçala, baldin aihenean ezpadago: ezeta çuecere baldin nitan ezpaçaudete.

5 Ni naiz aihena, çuec chirmenduac: nor baitago nitan, eta ni hartan, harc ekarten du fructu anhitz: ecen ni gabe deus ecin daidiçue.

6 Baldin norbeit nitan ezpadago, egotzia da campora chirmendua beçala, eta eyhartzen da: guero biltzen, eta surá egoizten, eta erratzen.

7 Baldin baçaudete nitan, eta ene hitzac çuetan badaude, cer-ere nahi baituçue, esca çaitetze, eta eguinen çaiçue.

8 Hunetanda glorificatu ene Aitá, fructu anhitz dacarraçuen: eta içanen çarete ene discipulu.

9 Ni Aitác maite ukan nauén beçala, *nic*-ere maite ukan çaituztét çuec: çaudete ene caritatean.

10 Baldin ene manamenduac beguira baditzaçue, egonen çarete ene caritatean: *nic*-ere neure Aitáren manamenduac beguiratu ditudan beçala, eta egoiten bainaiz haren amorioan.

11 Gauça hauc erran drauzquiçuet çuey, ene alegrançá çuetan dagoençát, eta çuen alegrançá bethé dadinçát.

12 Haur da ene manamendua, batac bercea maite duçuen, *nic* maite ukan çaituztedan beçala.

13 Haur baino amorio handiagoric nehorc ez-
tu, norbeitec bere arimá bere adisquideacgatic
eman deçan.

14 Çuec ene adisquide içanen çarete, baldin e-
guin badeçaçue cer-ere nic manatzen baitrau-
çuet.

15 Guehiagoric etzaituztét cerbitzari deithu-
ren, ecen cerbitzariac eztaqui haren nabussiac
cer eguiten duen: baina çuec deithu çaituztét
adisquide, ceren, neure Aitaganic ençun dudan
gucia, eçagut eraci baitrauçuet.

16 Eznauçue çuec ni elegitu, baina nic elegitu
çaituztét çuec, eta ordenatu çaituztét, ioan çai-
tezençát eta fructu ekar deçaçuen, eta çuen fru-
ctua dagoen: cer-ere esca baitzaquizequie ene
Aitari ene icenean, eman dieçaçuençát.

17 Gauça hauc manatzen drauzquiçuet, elkar
maite duçuençát.

18 Baldin munduac gaitzesten baçaituzté, ba-
daquiçue ecen ni çuec baino lehen gaitzetsi u-
kan nauéla.

19 Baldin munduco bacinete, munduac bere lu-
ena maite luque: ordea ceren ezpaitzarete mun-
duco, baina nic elegitu baitzaituztét mundutic,
halacotz gaitz daritzue munduac.

20 Orhoit çaitetze nic erran drauçuedan hitzáz:
Ezta cerbitzaria bere nabussia baino handiago:
baldin ni persecutatu banauté, çuec-ere persecu-
taturen çaituzté: baldin ene hitza beguiratu ba-
duté, çuena-ere beguiraturen duté.

21 Baina gauça hauc guciac eguinen drauzqui-

que ene icenagatic, ceren ezpaituté ni igorri nauēna eçagutzen.

22 Baldin ethorri ezpaninz, eta beréy minçatu ezpaninçaye, bekaturic ezluquete: baina orain excusaric eztuté bere bekatuaz.

23 Niri gaitz dariztanac, ene Aitári-ere gaitz daritza.

24 Baldin hayén artean nehore bercec eguin eztituen obrác eguin ezpanitu, bekaturic ezluquete: baina orain ikussidituzté, eta gaitz eritzi draucute niri eta ene Aitári.

25 Baina *haur da* hayén Leguean scribatua dagoen hitza compli dadinçát, *dioela*, Hoguen gabe gaitz eritzi draudate.

26 Baina nic neure Aitaganic igorriren draucuedan Consolaçalea dathorreanean, Spiritu eguiazcoa *diot*, cein ene Aitaganic proceditzen baita, harc testificaturen du niçaz.

27 Baina çuec-ere testificaturen duçue, ecen hatseandanic enequin çarete.

CAP. XVI.

1 *Afflictione fideléy assignatzen.* 7, 13 *Spiritu sainduaren ethortez.* 9 *Bekatuaz.* 10 *Iustitiaz.* 11 *Iugemenduaz.* 23 *Christen icenean esca bagaitez recebituren.* 27 *Apostoluac Iaincoaren onhetsiac.* 28 *Christen ascensionea.* 33 *Baquea Christez munduco hersturarequin.*

GAUÇA hauc erran drauzquiçuet, scandalizatezaitzençát:

2 Egotziren çaituzté synagoguétaric: baina ethorriren da demborá non norc-eré hilen bait-

zaituzté, uste ukanen baitu cerbitzu eguiten draucala Iaincoari.

3 Eta gauça hauc eguinen drauzquiçue, ceren ezpaituté eçagutu Aitá, ez ni.

4 Baina gauça hauc erran drauzquiçuet çuey, ordu hura ethorri datenean, orhoit çaitetzencát heçaz, ecen nic erran drauzquiçuedala: badaricere gauça hauc hatseandanic eztrauzquiçuet erran, ceren çuequin bainincén.

5 Baina orain banoa ni igorri nauënaganát, eta çuetaric nehorc eznavu interrogatzen, Norát ohà?

6 Baina ceren gauça hauc erran drauzquiçuedan, tristitiác bethé du çuen bihotza,

7 Baina nic eguia erraiten drauçuet, behar duçue ni ioan nadin: ecen baldin ioan ezpanadi, Consolaçalea ezta ethorriren çuetara: baina baldin ioan banadi, igorriren dut hura çuetara.

8 Eta dathorrenean hare vençuteren du mundua bekatuz, eta iustitiaz, eta iugemenduz.

9 Bekatuz diot, ceren ezpaituté ni baithan sinhesten.

10 Eta iustitiaz, ceren neure Aitaganát ioaiten bainaiz, eta guehiagoric eznavuçue ikussiren.

11 Eta iugemenduz, ceren mundu hunetaco princea condemnatu baita.

12 Oraino anhitz gauça dut çuey erraiteco, baina ecin egar ditzaqueçue orain.

13 Baina dathorrenean hura, Spiritu eguiazcoa *diot*, hare guidaturen çaituzté eguia guçitara: ecen ezta minçaturen bere buruz, baina cerere ençun baituque erranen du: eta ethorteco

diraden gauçac declaraturen drauzquiçue.

14 Hare nau glorificaturen: ecen enetic harturen du, eta declaraturen drauçue.

15 Aitac dituen gauça guciac, ene dirade: halacotz erran drauçuet ecen enetic harturen duela, eta declaraturen drauçuela.

16 *Dembora* guti bat, eta eznauçue ikussiren: eta berriz *dembora* guti bat, eta ikussiren nauçue: ecen ni banoa Aitaganát.

17 Erran ceçaten bada haren discipuluétaric *batzuc* elkarren artean, Cer da erraiten draucun haur, *Dembora* guti bat, eta eznauçue ikussiren: eta berriz *dembora* guti bat, eta ikussiren nauçue: eta, Ecen ni banoa Aitaganát?

18 Erraiten çutén bada, Cer da erraiten duen haur *dembora* guti bat? eztaquigu cer erraiten duen.

19 Eçagut ceçan bada Iesusec ecen interrogatu nahi çutela, eta erran ciecén, Elkarren artean huneçaz galdez çaudete, ceren erran baitut, *Dembora* guti bat eta eznauçue ikussiren: eta berriz *dembora* guti bat eta ikussiren nauçue.

20 Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet, nigar eta lamentatione eguinen duçue çuec, eta mundua bozturen da: eta çuec triste içanen çarete, baina çuen tristitiá convertituren da bozcariotara.

21 Emazteac, ertzen denean, dolore du, ceren haren ordua ethorri baita: baina erdi denean haourtcho batez, guehiagoric ezta doloreaz orhoit, bozcarioz ceren guiçóm bat mundura iayo den.

22 Çuec-ere bada orain tristitia duçue: baina harçara ikussiren çaituztét, eta çuen bihotza alegueraturen da, eta çuen alegrancá eztu nehorc edequiren çuetaric.

23 Eta egun hartan eznauçue deusez interrogaturen. Eguiaz eguiaz erraiten drauçuet ecen cer-ere escaturen baitzaizquiote ene Aitári ene icenean, emanen drauçuela.

24 Oraindrano etzarete deus escatu ene icenean: esca çaitetzte, eta recebituren duçue, çuen alegrancá complitua dençát.

25 Gauça hauc comparationez érran drauzquiçuet: baina ethorten da ordua ezpainaitzaiçue guehiagoric comparationez minçaturen, baina claroqui neure Aitáz minçaturen bainaitzaiçue.

26 Egun hartan ene icenean escaturen çarete, eta eztrauçuet erraiten ecen nic othoitz eguinen draucadala Aitári çuengatic.

27 Ecen Aitác berac maite çaituzté, ceren çuec ni maite ukan bainauçue, eta sinhetsi baituçue ecen Iaincoaganic ilki naicela.

28 Ilki naiz Aitaganic, eta ethorri naiz mundura: harçara utziten dut mundua, eta banoa Aitagánát.

29 Diotsate bere discipuluéc, Huná, orain claroqui minço aiz, eta comparationeric batre ez-tue erraiten.

30 Orain baceaquiágu ecen badaquizquiála gauça guciac, eta eztuc mengoa nehorc interroga açan: huneçaz diágu sinhesten ecen Iaincoaganic ilki aicela.

31 Ihardets ciccén Iesusec, Orain sinhesten duçue?

32 Huná, ethorten da ordua, eta ia ethorri da, barreyaturen baitzarete batbedera cein çuene-tarát, eta ni neuror utziren bainauçue: baina eznaiz neuror: ecen Aitá enequin da.

33 Gauça hauc erran drauzquiçuet, nitan baque duçuençát: munduan afflictione ukanen duçue: baina auçue bihotz on, ni munduari garaithu natzayó.

CAP. XVII.

1, 10 *Christen othoitzá.* 2 *Vicitze eternala.* 4 *Christec Iaincoaren obrá complitu.* 9 *Christec Apostoluacgatic othoitz eguiten.* 13 *Christen bozcarioa.* 14 *Apostoluac munduaz gaitzetsi.* 25 *Iaincoa munduac ez eçagutu.*

GAUÇA hauc erran citzan Iesusec, eta goiti citzan beguiac cerurát, eta erran ceçan, Aitá, ethorri duc orena, glorifica eçac eure Semea, eure Semeac-ere hi glorifica eçançát.

2 Nola eman baitraucac bothere haragui guciaren *gainean*, hari eman drauzquioán guciey, vicitze eternala eman diecençát.

3 Eta haur duc vicitze eternala, hi euror eçagut eçaten Iainco eguiazco, eta Iesus Christ *hic* igorri duána.

4 Nic glorificatu aut lurraren *gainean*: acabatu diát eguiteco eman draután obrá.

5 Eta orain glorifica neçac hic Aitá, euror bai-

than, gloria harçaz cein ukan baitut hirequin mundu haur eguin cedin baino lehen.

6 Manifestatu diraueát hire icena *hic* niri mundutic eman drauztán guiconéy: hireác cituán, eta niri hec eman drauzquidac, eta hire hitzá beguiratu dié.

7 Orain eçagutu dié, ecen niri eman drauzquidán gauça guciac hireganic diradela.

8 Ecen niri eman drauzquidán hitzac hæy eman dirauzteát: eta hec recebitu citié, eta eçagutu dié eguiazqui ecen ni hireganic ilki naicela, eta sinhetsi dié ecen hic igorri nauäla.

9 Nic hecgatic othoitz eguiten diát: eztiát munduagatic othoitz eguiten, baina hic niri eman drauzquidanacgatic, ecen hireac dituc.

10 Eta ene gauça guciac hire dituc, eta hireác ene, eta glorificatu içan nauc hetan.

11 Eta guehiagoric eznauc munduan, baina hauc munduan dituc, eta ni hiregana ethorten nauc. Aita sainduá, beguira itzac eure icenean, niri eman drauzquidanac, bat diradençát, gu beçala.

12 Hequin munduan nincenean, nic beguiratzen nitián hec hire icenean: niri eman drauzquidanac nic beguiratu citiát, eta hetaric batre eztuc galdu içan, perdizionezco semea baicen: Scripturá compli ledinçát.

13 Eta orain hiregana ethorten nauc, eta gauça hauc erraiten citiát munduan, dutençát ene alegrança complitua berac baithan.

14 Nic eman diraueát hæy hire hitzá, eta mun-

duac hec gaitzetsi ukan citic, ceren ezpaitirade mundutic, nola ni-ere ezpainaiz mundutic.

15 Eztiát othoitz eguiten ken ditzán hec mundutic, baina beguira ditzán gaichtotic.

16 Eztituc mundutic, nola ni-ere ezpainaiz mundutic.

17 Sanctifica itzac hec eure eguiáz: hire hitzá duc eguiá.

18 Nola ni igorri binauc mundura, nic-ere igorri citiát hec mundura.

19 Eta hecgatic sanctificatu diát neure buruá hec-ere sanctificatuac diradençát eguiáz.

20 Eta eztiát hecgatic solament othoitz eguiten, baina hayén hitzaz ni baithan sinhetsiren dutenacgatic-ere *bay*:

21 Guçiac bat diradençát, nola hi Aitá *baitaiz* nitan, eta ni hitan, hec-ere gutan bat diraden: sinhets deçançát munduac ecen hic ni igorri nauála.

22 *Hic* niri eman draután gloriá, nic-ere eman diraueát hæy: bat diradençát gu-ere bat garén beçala.

23 Ni *nauc* hetan, eta hi nitan, perfecto diradençát bat berean, eta eçagut deçan munduac ecen hic ni igorri nauála, eta maite dituála hec ni maite ukan nauán beçala.

24 Aitá, niri eman drauzquidanac, nahi diát non bainaiz ni, hec-ere diraden enequin: contempla deçatençát ene gloria *hic* niri eman drautána, ecen maite ukan *nauc* mundua funda cedin baino lehendaníc.

25 Aita iustoá, munduac hi ezau eçagutu, baïna nic hi eçagutu aut, eta hauc eçagutu dié ecen hic ni igorri nauála.

26 Eta eçagut eraci diraueát hire icena, eta eçagut eraciren: *hic niri on eritzi draután onheriztea*, hetan dençát, eta ni hetan.

CAP. XVIII.

1 *Christ baratzean*, 2 *Iúdasez traditzen*. 13 *Anasgana eta Caiphasegana eramaiten*. 15 *Pierrisec iarreiquiric*, 17, 25 *harçaz ukatzen*. 19 *Caiphasec Christ interrogatzen*, 28 *guero Pilatgana duté eramaiten*. 31, 37 *Christec Iuduén Regue dela confesatzen*. 37 *Certara ethorri den Christ mundura*. 40 *Barabbás largatu*.

GAUÇA hauc erran cituenean, ilki cedin Iesus bere discipuluequin Kédrongo torrentaz berce aldera, non baitzén baratze bat, ceinetan sar baitzedin hura eta haren discipuluac.

2 Eta baçaquian leku hura Iúdasec-ere, ceinec traditzen baitzuen hura: ecen anhitzetan Iesus bildu içan cen hara bere discipuluequin.

3 Judas bada harturic soldadozco banda bat, eta Sacrificadore principalétaric eta Phariseuétaric officierac, ethor cedin hara lanternequin eta torchoequin eta harmequin.

4 Iesusec bada çaquizquialaric haren gainera ethorteco ciraden gauça guciac, aitzinaraturic erran ciecén, Noren bilha çabiltzate?

5 Ihardetscieçoten, Iesus Nazarenoren. Dioste

Iesusec, Ni naiz. Eta hequin cegoen Iúdas-ere, ceinec traditzen baitzuen hura.

6 Bada erran cerauenean, Ni naiz, guibelerát citecen, eta eror citecen lurrera.

7 Orduan berriz interroga citzan, Noren bilha çabiltzate? Eta hec erran ceçaten, Iesus Nazarenoren.

8 Ihardets ceçan Iesusec, Erran drauçuet ecen ni naicela : bada baldin ene bilha baçabiltzate, utz itzaçue hauc ioaitera.

9 Erran çuen hitza compli ledinçát, Niri *hic* eman drauzquidanétaric eztiát galdu batre.

10 Eta Símon Pierrisec nola baitzuen ezpatá, idoqui ceçan hura, eta io ceçan Sacrificadore subiranoaren cerbitzaria, eta ebaqui cieçón escuineco beharria : eta cerbitzariaren icena cen Máلكos.

11 Erran cieçón bada Iesusec Pierrisi, Eçarrae eure ezpatá maguinán : ala eztut edanen Aitác niri eman draután copa ?

12 Orduan bandác eta capitainac eta Iuduén officieréc elkarrequin hatzaman ceçaten Iesus, eta esteca ceçaten.

13 Eta eraman ceçaten lehenic Annasgana : (ecen Caiáphasen guinharreba cen, cein baitzén urthe hartaco Sacrificadore subirano) eta hanc igor ceçan hura estecaturic Caiáphas Sacrificadore subiranoagana.

14 Eta Caiáphas cen conseillu eman cerauena Iuduéy ecen probetchu cela guiçóm bat hil ledin populuagatic.

15 Eta iarreiquiten çayón Iesusi Símon Pier-
ris, eta berce discipulu bat, eta discipulu hura
cen Sacrificadore subiranoaren eçaguna, eta sar
cedin Iesusequin batean Sacrificadore subiranoa-
ren salán.

16 Baina Pierris borthaldean campotic cegoen.
Ilki cedin bada berce discipulu Sacrificadore su-
biranoaren eçaguna, eta minça cequión nesca-
to borthalçainari, eta sar eraci ceçan Pierris.

17 Eta erran cieçón Pierrisi nescato borthal-
çainac. Ez othe aiz hi-ere guiçón hunen disci-
puluétaric? Dio harc, Eznaun.

18 Eta ceuden han cerbitzariac eta officierac
ikatz kamborra eguinic, ecen hotz ari cen, eta
berotzen ciraden: eta cen hequin Pierris-ere eta
berotzen cegoen.

19 Sacrificadore subiranoac bada interroga ce-
çan Iesus bere discipuluéz eta bere doctrináz.

20 Ihardets cieçón Iesusec, Ni publicoqui min-
çatu içan natzayóc munduari, nic bethiere ira-
catsi ukan diát synagogán eta temploan, nora
Iuduac alde gucietaric biltzen baitirade, eta se-
cretuan eznauc minçatu deus.

21 Cergatic interrogatzen nauc ni? interroga
itzae ni cer minçatu natzayen ençun dutenac:
hará, hec ciaquíe cer erran dudan nic.

22 Eta gauça hauc harc erran cituenean,
officierétaric batec, present cela, cihor colpe
bat eman cieçón Iesusi, cioela, Horrela ihar-
desten draucác Sacrificadore subiranoari?

23 Ihardets cieçón Iesusec, baldin gaizqui min-

çatu banauc, testifica eçac gaizquiáz: eta baldin ungui *erran badiat*, cergatic ioiten nauc?

24 Orduan igor ceçan hura Annasec estecaturic Caiáphas Sacrificadore subiranoagana.

25 Eta cegoen han Símon Pierris, eta berotzen cen: erran cieçoten bada hari, Ez othe aiz hi-ere haren discipuluétaric? uka ceçan hare, eta erran ceçan, Eznaiz.

26 Diotsá hari Sacrificadore subiranoaren cerbitzariétaric cembeitec, Pierrisec beharria ebaqui ceraucanaren ahaide batec, Ez aut nie hi ikussi baratzean harequin?

27 Orduan berriz uka ceçan Pierrisec, eta bertan oillarrac io ceçan.

28 Guero eraman ceçaten Iesus Caiáphasganic Pretoriorá: eta cen goiça, eta berac etzitecen sar Pretoriorá, satsu ezlitecençát, baina Bazcoa ian leçatençát.

29 Ilki cedin bada Pilát hetara campora, eta erran ceçan, Cer accusatione dacarqueçue guiçón hunen contra?

30 Ihardets ceçaten eta erran cieçoten, Baldin hori gaizqui-eguile ezpaliz, ezquindraunqueán hiri livratu.

31 Dioste orduan Pilátec, Har eçaçue haur çuec, eta çuen Leguearen arauetz condemna eçaçue. Orduan erran cieçoten Iuduéc, Eztuc sori guretzát nehoren hiltzea.

32 *Haur cen* Iesusen hitza compli ledinçát, cein erran baitzeçan aditzera emaiten çuela cer herioz hil behar luen.

33 Sar cedin bada berriz Pretoriorá Pilát, eta dei ceçan Iesus, eta erran cieçón, Hi aiz Iuduén Regueá ?

34 Ihardets cieçón Iesusec, Euroarren burutic hic hori erraiten duc, ala bercéc erran draue niçaz ?

35 Ihardets ceçan Pilátec, Ala ni Iudu naiz ? eure nationeac eta Sacrificadore principaléc livratu arauté : cer eguin duc ?

36 Ihardets ceçan Iesusec, Ene resumá eztue mundu hunetaric : baldin mundu hunetaric babiliz ene resumá, ene gendeac combati litezquec Iuduéy livra eznendingát : baina orain ene resumá eztuec hemengo.

37 Erran cieçón orduan Pilátec, Regue aiz bada hi ? Ihardets ceçan Iesusec, Hic dioc ecen Regue naicela ni. Ni hunetacotzát iayo içan nauc, eta hunetacotzát ethorri içan nauc mundura, testimoniage demodançát eguiari. Eguiaticden guciac ençuten dic ene voza.

38 Diotsá Pilátec, Cerda eguia ? Eta haur erran çuenean, berriz ilki cedin Iuduétara, eta dioste, Nic eztut erideiten haur baithan causaric batre.

39 Eta costuma bat baituçue bat larga dieçaquedan Bazcoz : nahi duçue bada larga dieçaquedan Iuduén Regueá ?

40 Oihuz iar citecen bada berriz guciac, cioitela. Ez hori, baina Barabbás : eta cen Barabbás gaichtaguin bat.

CAP. XIX.

- 1 *Christ açotatu.* 2 *Elhorriz coroatu.* 10 *Pilaten puissançá Christen gainean.* 16 *Christ eman içan crucifica ledinçát.* 19 *Haren crutzeco scribua.* 27 *Ioannesi bere ama gommendatzen Christec,* 30 *Spiritua rendatzen.* 34 *Haren seihetsa çulhatu.* 38 *Joseph Arimatheacoa.* 39 *Nicodemo.* 40 *Christ ohortzi.*

ORDUAN bada har ceçan Pilátec Iesus, eta açota ceçan.

2 Eta gendarmeséc plegaturic coroa bat elhorriz eçar ceçaten haren buru gainean, eta escarlatazco abillamendu batez vezti ceçaten.

3 Eta erraiten çutén, Ungui hel daquiála Iuduen Regueá. Eta cihor ukaldiz ceraunsaten.

4 Ilki cedin bada berriz Pilát campora, eta erran cieçén, Huná, ekarten drauçuet campora, eçagut deçaçuençát ecen eztudala hunetan hoguenic batre erideiten.

5 Ilki cedin bada Iesus campora, elhorrizco coroa çacarquela, eta escarlatazco abillamendua. Eta dioste *Pilátec*, Huná guiçoná.

6 Baina ikussi çutenean hura Sacrificadore principaléc eta officieréc, oihu eguin ceçaten, cioitela, *Crucifica eçac*, *crucifica eçac*. Dioste *Pilátec*, Har eçaçue ceuroc, eta *crucifica eçaçue*: ecen nic eztut erideiten haur baithan hoguenic.

7 Ihardets cieçoten Iuduéc, Gue Leguea diágu, eta gure Leguearen arauetz hil behar dic, ecen Iaincoaren Semé bere buruá eguin dic.

8 Ençun çuenean bada Pilátec hitz haur, bel-durrago cedin.

9 Eta sar cedin Pretoriorá berriz, eta erran cieçón Iesusi, Nongo aiz hi? Eta Iesusec repostaric etzieçón eman.

10 Diotsá bada Pilátec, Niri ezatzait minço? Eztaquic ecen bothere dudala hire crucificatze-co, eta bothere dudala hire largatzeco?

11 Ihardets ceçan Iesusec, Ezuque bothereric batre ene contra, baldin eman ezpalitzaic gai-netic: halacotz, ni hiri livratu narauánac, be-katu handiagoa dic.

12 Handic harát baçabilan Pilát hura largatu nahiz: baina Iuduac heyagoraz ceuden, Baldin hori larga badeçac, ezaiz Késaren adisquide: *ecen* bere buruá Regue eguiten duen gucia con-trastatzen ciayóc Késari.

13 Pilátec bada ençunic hitz haur, eraman ce-çan campora Iesus, eta iar cedin alki iudicia-lean, Pabadúra, eta Hebraicoz Gabbathá deitzen den lekuan.

14 Eta cen *orduan* Bazcoco preparationea, eta sey orenén inguruá: orduan dioste *Pilátec* Iuduéy, Huná çuen Regueá.

15 Baina hec oihu ceguiten, Ken, ken, crucifi-ca eçac. Dioste Pilátec, çuen Regueá crucifica-turen dut? Ihardets ceçaten Sacrificadore prin-cipaléc, Eztiágu Reguéric Késar baicen.

16 Orduan bada eman cieçén crucifica ledin-çát. Ete har ceçaten Iesus, eta eraman ceçaten.

17 Eta *hura* bere crutzea çacarquela ethor ce-

din Bur-heçur plaça deitzen denera, eta Hebraicoz Golgothá.

18 Non crucifica baitzeçaten hura, eta harequin berçeric biga, alde batetic eta bercetic, eta Iesus artean.

19 Eta scriba ceçan titulu bat Pilátec, eta eçar ceçan haren crutze gainean : eta cen scribatua, IESUS NAZARENO IUDUÉN REGUEÁ.

20 Titulu haur bada Iuduétaric anhitzec iracurt ceçaten : ecen civitate aldean cen Iesus crucificatu cen lekua : eta cen scribatua Hebraicoz, Grecquez, eta Latinez.

21 Ciotsaten bada Piláti Iuduén Sacrificadore principaléc, Ezteçála scriba Iuduén Regue : baina berac erran duela, Iuduén Regueá naiz.

22 Ihardets ceçan Pilátec, Scribatu dudana, scribatu dut.

23 Bada gendarmeséc, Iesus crucificatu çutenean, har citzaten haren abillamenduac, (eta eguin citzaten laur parte, gendarmesétaric bat-bederari ceini bere parte,) iaca-ere *har ceçaten* : eta iacá cen iostura gabe gainetic gucia ehoa.

24 Erran ceçaten bada bere artean, Ezteçagula hura erdira, baina daguigun harçazçorthe ceinen içanen den : *eta haur*, Scripturá compli le-dinçát, dioela, Ene abillamenduac partitu ukan dituzté bere artean, eta ene abillamenduaren gainean çorthe egotzi ukan duté. Bada gendarmeséc gauça hauc eguin citzaten.

25 Eta ceuden Iesusen crutzearen aldean, ha-

ren amá eta haren amáren ahizpá, Maria Cleopásena eta Maria Magdalená.

26 Ikus citzanean bada Iesusec *bere* amá, eta maite çuen discipulua han cegoela, diotsá bere amári, Emazteá, horrá hire semea.

27 Guero diotsá discipuluari, Horrá hire amá. Eta orduandanic recebi ceçan hura discipuluac beregana.

28 Guero nola baitzaquian Iesusec ecen *berce* gauça guciac ia complitu ciradela, compli le-diñçát Scripturá, erran ceçan, Egarri naiz.

29 Eta unci bat cen han vinagrez betheric e-çarria. Eta hec bethé ceçaten spongia bat vina-grez, eta hissopoaren inguruän eçarriric, presen-ta cieçoten ahora.

30 Eta hartu çuenean Iesusec vinagrea, erran ceçan, *Gucia* complituda: eta buruá beheraturic renda ceçan spiritua.

31 Orduan Iuduéc ezlaudençát crutzean gor-putzac Sabbathoan, ceren orduan baitzén pre-parationeco eguna: (ecen Sabbath hartaco egun handia cen) othoitz ceguioten Piláti hauts lite-cen hayén çangoac, eta ken litecen.

32 Ethor citecen bada gendarmesac, eta hauts citzaten lehenaren çangoac, eta berce harequin crucificatu cenarenac.

33 Baina Iesusgana ethor citecenean, ikussiric ia hura hil cela, etzitzaten hauts haren çangoac.

34 Baina gendarmesétaric batec dardoaz ha-ren seihetsa iragan ceçan, eta bertan ilki cedin odol eta ur.

35 Eta ikussi duenac testificatu ukan du, eta eguiazcoa da haren testimoniagea: hanc badaqui ecen eguiác erraiten dituela, çuec-ere sinhets deçaçuençát.

36 Ecen gauça hauc eguin içan dirade Scripturá compli ledinçát, Ezta hautsiren haren heçurric.

37 Eta berriz berce Scriptura batec erraiten du, Ikussiren duté nor çulhatu dutén.

38 Gauça hauen ondoan othoitz eguin cieçón Piláti Ioséph Arimathéacoac (cein baitzén Iesusen discipulu, baina ichilizco, Iuduén bel-durrez) ken leçan Iesusen gorputza: eta per-metti cieçón Pilátec. Ethor cedin bada eta ken ceçan Iesusen gorputza.

39 Eta ethor cedin Nicódemo-ere (ethorri içan cena Iesusganá gauaz lehenic) ekarten çuela myrrhazco eta aloesezco quasi ehun liberataco mixtione bat.

40 Har ceçaten orduan Iesusen gorputza, eta lot ceçaten hura mihistoihalez aromatezco us-sainequin, nola costuma baituté Iuduéc ohorz-teco.

41 Eta hura crucificatu içan cen leku hartan cen baratze bat, eta baratzean monument berri bat, ceinetan oraino ezpaitzén nehor eçarri içan.

42 Han bada, Iuduén preparationeco egunaren causaz, ceren hurbil baitzén monumenta, eçar ceçaten Iesus.

CAP. XX.

- 1 *Maria Magdalena monumentera.* 3 *Pierrisec eta Ioannesece hara laster eguiten.* 11, 12 *Bi Aingueru Mariac ikusten.* 14 *Iesus hari minçatzen.* 18 *Harc denuntiatzen Christ resuscitatu dela.* 22, 23 *Christec Spiritu saindua eta gakoac discipuluéy emaiten.* 25, 26 *Thomas incredul.* 31 *Evangelioa cergatic scribatu.*

ETA Sabbathoén lehen egunean Maria Magdalená ethorten da goicean, oraino ilhuncelariç, monumentera: eta ikusten du harria monumentetic aldaratua.

2 Orduan laster eguiten du eta ethorten da Simon Pierrisgana, eta berce discipulu Iesusec maitetuena, eta dioste, Kendu duté Iauna monumentetic, eta eztaquigu non eçarri dutén.

3 Ilki cedin bada Pierris, eta berce discipulu hura, eta ethor citecen monumentera.

4 Eta lasterca cioacen biac elkarrequin: baina berce discipulu hura aitzin cequión Pierrisi, eta lehen ethor cedin monumentera.

5 Eta beheituric ikus citzan oihalac aldaratuac: badaric-ere etzedin sar.

6 Ethorten da orduan Simon Pierris hari darreicola, eta sar cedin monumentera, eta ikus citzan oihalac *han* eçarriac:

7 Eta haren buru gainean içan cen crobitcheta, ez oihalequin eçarria, baina appart biribilgatua leku batetara.

8 Orduan bada sar cedin berce discipulu monumentera lehenic ethorri ičan cen hura-ere, eta ikus cečan, eta sinhets cečan.

9 Ecen oraino etzaquiten Scripturá, ecen behar cela hura hilétaric resuscita ledin.

10 Itzul citecen bada discipuluac beretarát.

11 Baina Maria cegoen monumentaren aldean campotic, nigarrez: bada nigarrez cegoela, beheiti cedin monumentera:

12 Eta ikus citzan bi Aingueru churiz veztituac, iarriric ceudela, bata burura eta bercea oinétara, Iesusen gorputza etzan ičan cen lekuan.

13 Eta *hec* erran cieçoten, Emazteá, cergatic nigarrez ago? Dioste, *Ceren* kendu baituté ene launa, eta ezpaitaquit non eçarri dutén.

14 Eta haur erran çuenean, itzul cedin guibelerát, eta ikus cečan Iesus han cegoela, eta etzaquian Iesus cela.

15 Diotsá Iesusec, Emazteá, cergatic nigarrez ago? noren bilha abila? Harec ustez ecen baratzecainá cela, diotsá, launá, baldin hic eraman baduc hura, erradac non eçarri duán: eta nic kenduren diát.

16 Diotsá Iesusec, Maria: Itzuliric harec diotsá, Rabboní, erran nahi baita, Magistruá.

17 Diotsá Iesusec, Ezneçanála hunqui: ecen oraino eznaun igan neure Aitagana: baina habil ene anayétara, eta erran iecén, Igaiten naiz neure Aitagana, eta çuen Aitagana, eta neure laincoagana eta çuen laincoagana.

18 Ethor cedin Maria Magdalená contatzen

cerauela discipuluéyecen ikussi çuela launa, eta *harc gauça* hec erran cerautzala.

19 Eta arrastu cenean Sabbathoén asteco lehen egunhartan, eta borthác ertsiac ceudela, non bilduac baitziraden discipuluac Induén beldurrez, ethor cedin Iesus, eta gueldi cedin hayén artean, eta dioste, Baquea *dela çuequin*.

20 Eta haur erran cuenean, eracuts cietzén escuac eta bere seihetsa: eta aleguera citecen discipuluac ikussirie launa.

21 Eta erran ciecén berriz, Baquea *dela çuequin*: ni Aitác igorri nauén beçala, nic-ere igorten çaituztét çuec.

22 Eta haur erran çuenean, hats eman ciecén eta erran, Recebi eçaçue Spiritu saindua.

23 Noren-ere bekatuac barkaturen baitituçue, barkatzen çaitzé hæy: eta norenac-ere eduquiren baitituçue, eduquiac dirade.

24 Eta Thomás, hamabiétaric bat, Dídyos deitzen dena, etzén hequin Iesus ethorri cenean.

25 Erran cieçoten bada hari berce discipuluéc, Ikussi diágu launa. Eta *harc* erran ciecén, Baldin ikus ezpadeçat haren escuétan itzén seignalea, eta eçar ezpadeçat neure erhia itzén lekuan, eta eçar ezpadeçat neure escua haren seihetsean, eztut sinhetsiren.

26 Eta çortzi egunen buruän berriz ciraden haren discipuluac barnean, eta Thomás hequin: ethor cedin Iesus borthác ertsiac ceudela, eta gueldi cedin *hayén* artean, eta erran ceçan, Baquea *dela çuequin*.

27 Guero diotsá Thomási, Eçarrac eure erhia hemen, eta ikus itzac ene escuac : eta heda eçac eure escua, eta eçarrac ene seihetsean : eta ezai-cela sinheste-gabe, baina sinheste-dun.

28 Eta ihardets ceçan Thomásec : eta erran cie-cón, Ene Iauná eta ene Iaincoá.

29 Diotsá Iesusec, Ceren ikussi bainauc, Thomás sinhesten duc : dohatsu *dituc* ikussi ez, eta sinhetsi dutenac.

30 Bada anhitz berce signoric-ere eguin ce-çan Iesusec bere discipuluén aitzinean, cein ez-paitirade scribatuac liburu hunetan.

31 Baina gauça hauc scribatu içan dirade, sin-hets deçaçuençát ecen Iesus dela Christ Iain-coaren Semea, eta sinhesten duçuela vicitzea duçuençát haren icenean.

CAP. XXI.

1 *Christ aguertzen discipuluéy, arrain hatzamaiten ari ciradela. 6 Arrain hatzamanac. 18 Pierrisen herioa Christec aitzinetic erraiten, 20 eta Ioannesenaz Pierris informatzen. 25 Scribatu ezten gauçaric anhitz eguin Iesusec.*

GUERO manifesta cequién berriz Iesus disci-puluéy Tiberiáco itsas aldean. Manifesta cedin bada hunela :

2 Ciraden elkarrequin Símon Pierris, eta Thomás Dídymos deitzen dena, eta Nathanaél, cein baitzén Caná Galiléaco, eta Zebedéoren *semeac*, eta haren discipuluétaric bercceric biga.

3 Dioste Símon Pierrisec, Banoa arraincára, Diotsate, Baguihoaçac gu-ere hirequin. Parti citecen, eta igan citecen uncira bertan: eta gau hartan etzeçaten deus har.

4 Baina goiça ethorri cenean, eriden cedin Iesus ur bazterrean: badaric-ere etzeçaten eçagut discipuluéc Iesus cela.

5 Dioste bada Iesusec, Haourráe, iaquiric batre baduçue? Ihardets cieçoten, Ez.

6 Eta harc dioste, Egotz açue sarea unciaren escuineco aldera, eta eridenen duçue. Egotz ceçaten bada, eta guehiagoric ecin hura tira ceçaqueten arrainén anhitzez.

7 Diotsá bada Iesusec maite çuen discipulu harc Pierrisi, Iauna duc. Símon Pierris bada, ençun çuenean ecen Iauna cela, *bere* iuppáz ingura cedin (ceren billuzgorria baitzén,) eta egotz ceçan bere buruä itsassora.

8 Eta berce discipuluac uncian ethor citecen, (ecen etziraden lurretic urrun, baina ber-ehun bessoren inguruä,) tiratzen çutela sarea arrainez *bethea*.

9 Eta lurrera iausti ciradenean, ikus citzaten ikatzac eçarriac, eta arraina gainean eçarria eta oguia.

10 Dioste Iesusec, Ekarçue orain hartu dituçuen arrainétarie.

11 Igan cedin Símon Pierris, eta tira ceçan sarea lurrera, ehun eta berroquey eta hamairur arrain handiz *bethea*: eta hámbat bacen-ere, etzedin ethen sarea.

12 Dioste Iesusec, Çatozte, barazcal çaitetze. Eta discipuluétaric batre etzayón venturatzen interrogatzera, Hi nor aiz? çaquitelaric ecen Iauna cela.

13 Ethortenda bada Iesus eta hartzen du oguia eta emaiten draue, eta arrainetic halaber.

14 Haur *cen* ia herén aldia Iesus bere discipulu-éy manifestatu içan çayena hilétaric resuscitatzuz gueroztic.

15 Bada barazcaldu ciradenean, diotsá Símon Pierrisi Iesusec, Símon Iónaren *semeá*, hauc baino hobe dariztác? Diotsá, Bay Iauná: hic badaquic ecen on dariçadála. Diotsá, Bazca itzac ene bildotsac.

16 Diotsá are berriz, Símon Iónaren *semeá*, on dariztac niri? Diotsá, Bay Iauná, hic badaquic ecen on dariçadala. Diotsá, Bazca itzac ene ardiac.

17 Erraiten drauca herenean, Símon Iónaren *semeá*, on dariztác niri? Triste cedín Pierris ceren erran baitzieçón herenean, On dariztác niri? Eta erran cieçón, Iauná, hic gauça guciac badaquizquic, hic badaquic ecen on dariçadala. Diotsá Iesusec, Bazca itzac ene ardiac.

18 Eguiaz eguiaz erraiten drauát, gazteago hincenean, guerricatzen hincén, eta bahindoan norát nahi baihincén: baina çahar adinean, hedaturen dituc eure escuac, eta bercec guerricaturen au, eta eramannen au nahi eztuqueán lekura.

19 Eta haur erran ceçan, aditzera emaiten çuela

cer herioz glorificaturen çuen Iaincoa. Eta haur erran çuenean, diotsá, Arreit niri.

20 Itzuliric Pierrisec ikus ceçan Iesusec maite çuen discipulu hura, iarreiçuten cela, cein sustengatu-ere baitzén affarian haren estomac gainera, eta erran baitzeçan, Iauná, nor duc hi traditzen auána?

21 Haur bada ikussi çuenean Pierrisec, diotsá Iesusi, Iauná, eta haur cer?

22 Diotsá Iesusec, Baldin hori nahi badiát dagoen nathorreno, cer mengoa duc hic? hi arreit niri.

23 Eta ilki cedin hitz haur anayén artean ecen discipulu hura etzela hilen: baina etzeraucan erran Iesusec, eztuchilen: baina, Baldin hori nahi badiat dagoen nathorreno, cer mengoa duc hic?

24 Haur da discipulu hura ceinec testificatzen baitu gauça hauçaz, eta gauça hauc *harc* scribatu ditu: eta badaquigu ecen eguiazco dela haren testimoniagea.

25 Baina bada anhitz berce gauçaric-ere Iesusec eguinic, cein baldin scribatuac balirade punctuz punctu, munduac-ere eztut uste eduqui litzaqueela scriba litezquen liburuác.

APOSTOLU

SAINDUEN

ACTOAC

CAP. I.

1 *Spiritu sainduaz batheyatzea.* 8 *Apostoluac Christen testimonio.* 9 *Christ cerurat igaiten.* 13 *Apostoluac Spiritu sainduaren beguira egon.* 16 *Iúdasen orde baten elegitzeaz.* 18 *Nola Iúdasec bere buruü urkatu çuen.* 24 *Apostoluen othoitzá.* 26 *Matthiás elegitu.*

LEHENIC minçatu içan nauc, Theóphilo, Iesus eguiten eta iracasten hassi içan cen gauça guciéz.

2 Élegitu cituen Apostoluéy Spiritu Sainduaz manamenduac emanic, goiti recebitu cen egunerano.

3 Ceinéy eracutsi-ere baitraue bere buruä viciric bere passioneaz gueroztic anhitz seignale segurez, berroguey egunez hæy eracusten eta Iaincoaren resumáz minçatzen çayela.

4 Eta bildu cituenean, mana citzan ezlitecen parti Ierusalemetic, baina iguriqui leçaten Aitáren promessa, Cein, *dio*, ençun baituçué eneganic.

5 Ecen Ioannesec batheyatu du urez, baina çu-

ec batheyaturen çarete Spiritu Sainduaz anhitz egun gabe.

6 Hec bada bildu ciradenean interroga ceçaten hura, cioitela, launá, dembora hunetan bere staturaco draucac resumá Israeli?

7 Eta erran ciecén, Ezta çuéy eman Aitác bere bothere proprian eçarri dituen demborén edo sasoinén eçagutzea.

8 Baina recebiturenduçue çuengainera ethorriren den Spiritu Sainduaren verthutea, eta içanen çaiçquidate testimonio Ierusalemén, eta Iudéa gucian, eta Samarian, eta lurraren bazterrerano.

9 Eta gauçahauc erran cituenean, hec çacussatela altcha cedin: eta hodey batec harturic eram ceçan hayén beguiétaric.

10 Eta cerurát beguiac fincatuac çadutzatela, hura ioaten cenean, huná, bi guiçón presenta citecen hayén aitzinean veztidura churitan:

11 Ceinéc erran-ere baitzeçaten, Galiléaco guiçónác, cergatic çaudete, cerurát beha çaudetela? goitiçuetaric cerurát recebitu den Iesus haur, hala ethorriren da nola ikussi baituçue cerurát ioaiten.

12 Orduan itzul citecen Ierusalemérá Olivatzetaco deitzen den menditic, cein baita Ierusalemeco aldean, Sábbath baten bidean.

13 Eta sarthu içan ciradenean, igan citecen gambera gora batetará non baitzeuden Pierris eta Iacques, Ioáñnes eta Andriú, Philippo eta Thomás, Bartholoméo eta Matthéu, Iacques

Alphéoren *semea* eta Símon Zelotés, eta Iúda Iacquesen *anayea*.

14 Hauc guciéc perseveratzen çutén gogo batez othoitzatan eta orationetan emaztequin, eta Iesúsen ama Mariarequin, eta haren anayequin,

15 Eta egun hetan iaiquiric Pierrisec discipuluentean, erran ceçan (eta cen han berean compainia bat seioguey personaren ingurucoric,)

16 Guición anayeác, complitu behar cen Scriptura haur, cein aitzinetic erran baitu Spiritu Sainduac Davíden ahoz, Iúdasez, cein içan baita Iesúsen hatzamailén guidari:

17 Ecen contuco cen gurequin, eta recebitu ukan çuen administratione hunetaco portionea.

18 Hare bada acquisitu du landa bat iniquitatezco alocairutic, eta bere buruä egotziric erditic leher eguin ukan du, eta urratu içandirade haren halsar guciac.

19 Eta *gauça haur* eçagutu içan da Ierusalemeco habitant guciéz: hala non deithu içan baita landa hura hayén lengoage propriz, Hakeldamá: erran nahi baita, odol landa.

20 Ecen scribatua da Psalmuén liburuän, Eguin bedi haren habitacionea desert, eta eztén han habita dadinic. Eta, Haren administracionea har deçan berce batec.

21 Behar da beraz gurequin bildu içan diraden guición hautaric, Iesús Iauna gure artean ioan eta ethorri içan den dembora gucian,

22 Hassiric Ioánesen Baptismotic, gureganic goiti recebitu içan den egunerano, bat eguin

dadin haren resurrectionearen testimonio gurequin.

23 Presenta citzaten bada biga, Ioséph Barsabás deitzen cena, cein icen goiticoz Iústo deithu ičan baita, eta Matthías.

24 Eta othoizte eguiten çutela, erran ceçaten, Hic launa gucién bihotzac baiteçaguzquic, eracutsac cein elegitu duán bi hautaric,

25 Har deçançát ministerio hunetaco eta Apostolutassuneco portionea, ceinetaric erauci ičan baita Iúdas, ioan ledinçát bere lekurát.

26 Eta egotz citzaten hayén çortheac, eta eror cedin çorthea Matthíasen gainera, eta consentimendu batez eçar cedin hameca Apostoluén contuan.

CAP. II.

1 *Spiritu saindua igorri.* 4 *Apostoluac lengoage arrotzez minço.* 14 *Pierrisen predicationea.* 21 *Salvamendua.* 24 *Christen resurrectionea.* 36 *Iesus dela Christ.* 38 *Penitentiá. Baptismoa.* 39 *Christezco promessac.* 42 *Doctriná. Communionea. Oguiaren haustea. Orationea.* 44 *Bihotzezco eta onhassunezco batassuna.*

ETA ethorri cenean Mendecosté eguna, guciac ciraden gogo batez leku batetan berean.

2 Eta eguin cedin subitoqui cerutic soinu bat botheretsuqui heldu den haice baten ançora, eta bethé ceçan etche gucia non baitzeuden iarriric :

3 Eta aguer cequizquién suaren ançoco mihi partituac, eta paussa cedin hetaric batbederaren gainean.

4 Eta bethé citecen guciac Spiritu Sainduaz, eta has citecen minçatzen lengoage arrotzez, Spirituac minçatzera emaiten cerauen beçala.

5 Eta bacén Ierusalemén egoiten ciraden Iudu Iaincoaren beldurra çutén guiçonétaric, ceruaren azpico natione orotaric.

6 Bada hots haur eguin cenean, bil cedin gendalde bat, eta trubla cedin, ceren batbederac ençuten baitzituén bere lengoage propriz hec minçatzen.

7 Eta spantatuac ceuden guciac, eta miresten çutén, elkarrri ciotsatela, Huná, minço diraden hauc gucioc, eztirade Galileano ?

8 Nolatan bada guc dançuzquigu batbedera iayo içan garén lengoage propriaz *minçatzen* ?

9 Parthianoéc eta Medianoéc eta Elamitéc, eta Mesopotamianegoiten diradenéc, eta Iudéan, eta Cappadokian, Pónton, eta Asían,

10 Phrygian eta Pamphylian, Egyptón, eta Lybia bazterrétan, baita Kyréneco aurkán, eta Róman daudenéc, eta Iuduéc eta Proselytoéc, Cretianoéc eta Arabianoéc :

11 Ençuten ditugu hauc gure lengoagez minço diradela Iaincoaren gauça magnificoez.

12 Eta spantatuac ceuden guciac, eta etzaquitén cer pensa, elkarrri ciotsatela, Cer erran nahi da haur ?

13 Eta bercéc truffatzen ciradela, cioiten, Mahatsarno eztiz betheac dirade *hauc*.

14 Baina çutic cegoela hamequequin, Pierriseç altcha ceçan bere voza, eta minça cequién, cio-

ela, Guición Iuduác eta Ierusalemen habitatzen çareten guciác, haur iaquiçue, eta beharriez har itzaçue ene hitzác.

15 Eeen eztirade, çuec uste duçuen beçala hauc hordi, ikussiric eeen egunáren herén orena dela.

16 Baina haur da Ioél Prophetáz erran içan dena.

17 Eta içanen da azquen egunétan (dio Iaincoac,) erautsiren baitut neure Spiritutic haragui guciren gainera: eta prophetizaturen duté çuen seméc eta çuen alabéc, eta çuen gaztéc visionec ac ikussiren dituzté, eta çuen çaharréc ametsez amets eguinen duté.

18 Eta segur neure muthillén eta neure nesca-toén gainera egun hetan erautsiren dut neure Spiritutic, eta prophetizaturen duté.

19 Eta eguinen ditut gauça miraculuzcoac ce-ruän garayan, eta signoac lurrean beherean, odol, eta su eta kezco vapore.

20 Iguzquia cambiaturen date ilhumbetara, eta ilharguia odoletara, Iaunaren egun handia eta notablea dathorren baino lehen.

21 Eta içanen da norc-eré invocaturen baitu Iaunaren icená, salvaturen baita *haina*.

22 Israeltar guiciónác, ençun itzaçue hitz hauc: Iesús Nazarenoá, guición Iaincoáz approbata çuec baithan obra excellentez eta miraculuz eta signoz, cein eguin baititu Iaincoac harçaz çuen artean, ceuróc-ere daquiçuen beçala:

23 Haur, Iaincoaren conseillu arrastatuz eta

providentiaz emana hartu cindutenean, gaichtoén escuz crucificaturic hil ukan duçue.

24 Cein Iaincoac resuscitatu baitu, herioaren doloreac lachaturic, ceren ezpaitzén possible hura harçaz eduqui ledin.

25 Ecen Davídec erraiten du harçaz, Contemplantzen nuen Iauna neure aitzinean bethiere: ecen neure escuineco aldean daut higui ezna-din.

26 Halacotz alegueratu da ene bihotzá, eta boztu da ene mihia, eta are guehiago ene haraguia paussaturen da sperançatan.

27 Ecen eztuc utziren ene arimá sepulchroan, eta eztuc permettituren hire Sainduac corruptioneric sendi deçan.

28 Eçagut eraci drauzquidac vicitzearen bidac, betheren nauc bozcarioz eure beguitharte aitzinean.

29 Guiçón anayeác, frangoqui erran ahal deçaqueçuet Davíd Patriarkáz, ecen hura hil içan dela eta ohortzi içan dela, eta haren sepulchroa gure artean dela egungo egunerano.

30 Bada Prophéta nola baitzén, eta baitzaquian ecen iuramenduz iuratu ceraucala Iaincoac ecen haren guerrunceco fructutic, haraguiaren araez, Christ suscitaturen çuela, haren throno gainean iar eraciteco.

31 Aitzinetic ikussiric minçatu içan da Christen resurrectioneaz, ecen eztela utzi içan haren arimá sepulchroan, eta haren haraguia ez-tuela ikussi corruptioneric.

32 Iesús haur resuscitatu ukan du Iaincoac, *eta* gauça hunez gu gucióc gara testimonio.

33 Bada Iaincoaren escuinaz altchatu ičan de-
nean, *eta* Spiritu Sainduaren promessa Aitaganic
recebitu duenean, erautsi ukan du çuec orainda-
cussaçuen *eta* dançuçuen haur.

34 Ecen David ezta igan ceruëtara: baina dio
berác, Erran drauca Iaunac ene Iaunari, Iar adi
ene escuinean,

35 Eçar ditzaquedano hire etsayac hire oinén
scabella.

36 Segur iaquin beça bada Israéleco etche gu-
ciác, ecen hura Iaun *eta* Christ eguin duela Iain-
coac: Iesús çuec crucificatu duçuen haur *diot*.

37 *Eta* gauça hauc ençunic bihotz-chimico har
ceçaten, *eta* erran cieçoten Pierrisi *eta* berce Apo-
stoluéy, Cer eguinen dugu guiçón anayeác?

38 *Eta* Pierrisec dioste, Emenda çaitetzte *eta*
batheya bedi çuetaric batbedera Iesús Christen
icenean bekatuén barkamendutan: *eta* recebi-
turen duçue Spiritu Sainduaren dohaina.

39 Ecen çuéy *eguin çaiçue* promessa *eta* çuen
haourréy, *eta* urrun diraden guciéy, cembat-ere
deithuren baititu gure Iainco Iaunac.

40 *Eta* anhitz berce hitzez testificatzen çuen,
eta exhortatzen cituen, cioela, Salva çaitetzte na-
tione gaichto hunetaric.

41 Bada gogotic haren hitzá recebitu çutenac,
batheya citecen, *eta* augmenta citecen egun har-
tan hirur milla arimaren inguruáz.

42 *Eta* perseveratzen çutén Apostoluén do-

ctrinán, eta communicationean, eta oguiaren haustean, eta orationétan.

43 Eta arima guciári beldurtassun lot cequión, eta anhitz gauça miraculuzco eta signo Apostoluéz eguiten cen.

44 Eta sinhesten çutén guciác-ere elkarrequin ciraden, eta gauça guciác commun cituztén.

45 Possessioneac eta onhassunac saltzen cituztén, eta partitzen cerezten guciéy batbederac beharra çuenaren araura.

46 Eta egun oroz perseveratzen çutén gogo batez temploan, eta hausten çutela oguia etchez etche, hartzen çutén bere othorançá alegrançarequin eta bihotzezco simplicitaterequin :

47 Laudatzen çutela Iaincoa, eta gratia çutela populu guciá baithan. Eta Iaunac eratchequiten ceraucan gende salvatu içatecoric egun oroz Eliçári.

CAP. III.

2 *Mainguü sendatu.* 7 *Pierrisen predicationea.* 16 *Fedea.* 17 *Iuduéc ignorantiaz faltatu.* 19 *Penitentia.* 22 *Moysésec prophetizatu Christez.* 26 *Lehenic Iuduendaco Christ igorri.*

BADA Pierris eta Ioáñnes elkarrequin igaiten ciraden templora othoitz ordutan, *baitzén* bedratzi orenetan.

2 Eta guiçón bere amáren sabeleandanic maingu cem bat ekarten cen: cein eçarten baitzutén egun oroz temploco bortha Ederra

deitzen denean, elemosyna esca lequiencát temploan sartzen ciradenéy.

3 Hare ikus citzanean Pierris eta Ioáñnes temploan sartzera cioacela, othoitz eguin ciecen elemosyna bat luençát.

4 Baina harenganát beguiác çorrozturic Pierrisec Ioáñnesequin erran ceçan, Beheçac gureganát.

5 Eta hura beguira çayen çorrozqui, hetaric cerbait recebitu ustez.

6 Orduan Pierrisec erran ceçan, Cilharric ez urrheric eztiát: baina cer baitut hura emaiten drauát: Iesús Christ Nazarenoren icenean iaiqui adi eta ebil adi.

7 Eta hura escu escuinetic harturic, goiti ceçan, eta bertan erscont citecen haren oin çolác eta aztalac.

8 Eta iauciric gueldi cedinçutic, eta baçabilan: eta sar cedin hequin temploan, ebilten eta iauzten cela eta laudatzen çuela Iaincoa.

9 Eta ikus ceçan hura populu guciác çabilala, eta laudatzen çuela Iaincoa.

10 Eta eçagut ceçaten, hura ecen hura cela elemosyna *esquez* temploco bortha Ederrean iarten cena: eta bethé citecen iciapenez eta spantamenduz hari helduican çayón gauçarengainean.

11 Eta maingu sendatu içanac Pierris eta Ioáñnes çadutzala, laster eguin ceçan hetara populu guciác Salomónen deitzen den galeriara, spantaturic.

12 Hori ikussiric Pierrisec ihardets cieçón po

pulari, Israeltar guiconác, cergatic miraculuz çaudete huneçaz? edo cergatic guregana be-
guiac çorrozturic çaudete, gure verthutez edo
saindutassunez haur ebil eraci baguindu be-
çala?

13 Abrahámen eta Isaáken eta Iacóben Iain-
coac, gure aitén Iaincoac glorificatu du Iesús be-
re Semea, çuec livratu eta ukatu duçuená Pilá-
ten aitzinean, harc largatzeco cela iugeatu ba-
çuen-ere.

14 Baina çuec saindua eta iustoa ukatu duçue,
eta requeritu duçue guicerhaile bat eman lequi-
çuen:

15 Eta vicitzearen princea hil ukan duçue, cein
Iaincoac bilétarie resuscitatu baitu: *eta* gauça
hunez testimonio gara gu.

16 Eta haren icená baithango fedeaz, ikusten
eta eçagutzen duçuen haur, fortificatu ukan du
haren icenác: eta harçaz *den* fedeac bere mem-
brogucietaco dispositione haur huni eman drau-
ca çuen gución presentían.

17 Eta orain, anayeác, badaquit ecen ignoran-
tiaz eguin ukan duçuela, çuen Gobernadoréc-
ere beçala.

18 Baina Iaincoac aitzinetic bere Prophéta gu-
cién ahoz erran cituen gauçác, Christec suffri-
turen çuela, hala complitu ukan ditu.

19 Emenda çaitetze bada, eta converti çaitetz-
te, ken ditecençát çuen bekatuac.

20 Refrigeramendutaco demborác ethorri di-
ratenean launaren presentiatie, eta igorri du-

queenean çuey aitzinetic erran içan çaiçuena, Iesús Christ:

21 Cein ceruác eduqui behar baitu, Iaincoac, munduaren hatseandanic Prophéta saindu gucién ahoz erran dituen gauça gucién restaurati-oneco demboretarano.

22 Ecen Moyséseç aitáy erran ukan draue, Prophéta bat suscitaturen drauçue çuen Iainco Iaunac çuen anayétaric ni beçalacoric: ençunen duçue hura minçaturen çaiqueçuen gauça guciétan.

23 Eta içanen da, nor-eré Prophéta hari behaturen ezpaitzayó, deseguinten baita populua-ren artetic.

24 Etare Samuélez guerozco Prophéta guciéc, eta gueroz prophetizatu dutén guciéc aitzinetic erran-eré badituzté egun hauc.

25 Çuec çarete Prophetén, eta Iaincoac gure aitáy ordenatu drauen aliançaren semé, ciotsala Abrahámi, Eta hire hacian benedicatuac içanen dituc lurreco familia guciác.

26 Çuéylehenic Iaincoac suscitaturic Iesús bere Semea igorri ukan drauçue, harc benedica cinçatençát, çuetaric batbedera çuen gaichtaqueriétaric convertituz.

CAP. IV.

- 3 *Pierris eta Ioáñnes preso indeguian eçarri.* 10 *Christ dela Salvadorea confessatzen eta mantenitzen duté.*
 11 *Harri arbuyatua cein.* 17 *Defendatzen çaye predicatzea.* 24 *Apostoluén othoitzá.* 32 *Nola bere artean fideléc gauçac commun cituztén.* 36 *Iosés icen goiticoz deithu Barnábas.*

BAINA hec populari minço çaiçcala, ethor cequiztén Sacrificadoreac eta temploco Capitainá, eta Saddukeuác,

2 Gaitzituric ceren iracasten baitzutén popula, eta predicatzen baitzutén Iesúsen icenean hiletarico resurrectionea.

3 Eta escuác egotz citzaten hayén gainera, eta eçar citzaten presoindeguian biharamunera-no. Ecen ia arratsa cen.

4 Eta hitzá ençun çutenétaric anhitzece sinhets ceçaten : eta guiçonén contua eguin cedin borz millatarano.

5 Eta guertha cedin biharamunean bil baitzitecen hayén Gobernadoreác eta Ancianoác eta Scribác Ierusalemérá :

6 Eta Ánnas Sacrificadore subiranoa, eta Caiáphas eta Ioáñnes, eta Aléxandro, eta Sacrificadorén arraçatic ciraden guciác.

7 Eta artean eçarri cituztenean, interroga citzaten, Cer botherez edo noren icenean gauça haur eguin duçue çuec ?

8 Orduan Pierrisec Spiritu Sainduaz betheric, erran cieçén, Populuaren Gobernadoreác eta Israéleco Ancianoác,

9 Egungo egunean guiçon impotent bati eguin içan çayón unguiaz examinatzen garenaz gueroz, cer moienez haur sendatu içanden :

10 Iaquiçue çuec gucióc eta Israéleco populu guciác, ecen Iesús Christ Nazarenoren icenean, cein çuec crucificatu baituçue, cein Iaincoac re-

suscitatu baitu hilétaric, harçaz *guiçón* haur da-goela sendoric çuen aitzinean.

11 Haur da harri çueçaz edificaçaleoz arbuyatu içan den hura, cein eguin içan baita cantoin buru.

12 Eta ezta bercetan batetan-ere salvamenduric : ecen berce icenic ezta ceruären azpian guiçonéy eman çayenic, ceinez salvatu behar garén.

13 Orduan ikussiric Pierrisen minçatzeco har-dieçá eta Ioánesena, eta eçagaturic ecen guiçón letra-gabeac eta idiotac ciradela, miresten çutén, eta eçagutzen çutén hec Iesúsequin içanac ciradela.

14 Eta çacussatenean sendatu içan cen guiçóná hequin present cela, ecin deusetan contrasta ahal citaqueen.

15 Orduan hec conseillutic campora ilkitera manaturic : compartitzen çutén elkarren artean,

16 Cioitela, Cereguinen drauégugu guiçón hoiéy? ecen signo claro bat hauçaz eguin içandela, manifest çaye Ierusalemeco habitant guciéy, eta ecin uka deçaquegu.

17 Baina guehiagoric publica eztadin populuaren artean, defenda diecegun mehatchuz, eztaquizquión guehiagoric minça icen horretan nehorri-ere.

18 Bada hec deithuric mana citzaten neholetan-ere ezlhtecen minça, eta ezleçaten iracats Iesúsen icenean.

19 Baina Pierriseç eta Ioánesec ihardesten çutela erran cieçén, Eya Iaincoaren aitzinean

gauça iustoa denez lehen çuey obeditzea ecen ez Iaincoari, iugea eçaçue.

20 Ecen segur, ecin daïdiquegu ençun eta ikussi ditugun gauçac erran eztitzagun.

21 Orduan hec mehatchurequin utzi citzaten ioaitera, ez eridenez nolatan puni abal litzaqueizten, populuaeren causaz, ceren guciéc Iaincoa glorificatzen baitzutén eguin içan cenaz.

22 Ecen berroguey urthe baino guehiago cituen guiçonac, ceinen gainean sendatzeco signo haur eguin içan baitzén.

23 Eta ioaitera utzi cituztenean ethor citecen bere gendetara, eta conta ciecén cer-ere Sacrificadore principaléc eta Ancianoéc erran baitzerauécén.

24 Eta hec ençun cituztenean gogo batez altcha ceçaten voza Iaincoagana, eta erran ceçaten, Iauná, hi aiz cerná eta lurra, itsassoa eta hetan diraden gauça guciác eguin dituan Iaincoa,

25 David eure cerbitzariaren ahoz erran duaná, Cergatic mutinatu içan dirade gendeac, eta populuéc pensatu ukan dituzté gauça vanoac ?

26 Bildu içan dirade lurreco Regueac, eta Princeac elkarrequin bathu içan dirade Iaunaren eta haren Christen contra.

27 Ecen bildu içan dituc eguiaz hire seme saindu Iesúsen contra, cein unctatu baituc, Heródes eta Póncio Pilát Gentilequin eta Israéleco populuarequin.

28 Eguin leçatençát cer-ere hire escuác eta hire conseilluac lehenetic eguitera determinatu baitzuen.

29 Orain bada Iauná, beha eçac hayén mehat-
chuétara, eta eman iecéc eure cerbitzariéy liber-
tate gucirequin hire hitzaz minça ditecen :

30 Eure escua hedaturic ossassun emaitera, si-
gnoac eta miraculuac eguin ditecen Iesús hire
Semé Sainduaren icenean.

31 Eta othoitz eguin çutenean, ikara cedin le-
kua ceinetan bilduac baitziraden : eta bethé ci-
tecen guciác Spiritu Sainduaz, eta minçatzen
ciraden Iaincoaren hitzáz hardieçarequin.

32 Eta aralde sinhetsi ukan çutenén bihotzá eta
arimá cen bat : eta nehorc posseditzen cituen
gaucétaric etzuen erraiten deus bereric çuela,
baina gauça guciác cituztén commun.

33 Apostoluec-ere verthute handitan testifica-
tzen çutén Iesús Iaunaren resurrectioneaz, eta
gratia handia cen hayén gucién gainean.

34 Ecen nehorc deusen beharrie etzuen hayén
artean : ceren landaric edo etcheric çutén guciéc
saltzen baitzituztén, eta saldu içan ciraden gau-
cén precioa ekarten baitzutén :

35 Eta eçarten Apostoluén oinétara : eta parti-
tzen çayón batbederari, beharra çuenaren arau-
ra.

36 Iosésec bada, cein icen goiticoz dei baitze-
din Apostoluéz Barnábas (erran nahi baita con-
solationezco semea) Levitác, nationez Kypria-
noác,

37 Possessione bat nola baitzuen, sal ceçan hu-
ra, eta ekarriric diruá eçar ceçan Apostoluén
oinétara.

CAP. V.

1, 7 *Ananias eta Sapphira haren emaztea subitoqui hiltzen.* 12 *Anhitz miraculu.* 15 *Pierrisen itzala.* 17 *Apostoluac presoinean eçarri.* 19 *Hec Aingueruac idoquiric templean iracasten ari,* 25 *guero conseillura dirade eramaiten :* 29 *eta han Christ aithortzen duté.* 34 *Gamalielen conseillua.* 36 *Theudas.* 37 *Iudas Galileanoa.* 40 *Apostoluac aleguera Iesusen icenean açotatu içanaz.*

BAINA Ananías deitzen cen guiçon batec, Sapphira bere emaztearequin sal ceçan possessione bat :

2 Eta apparta ceçan preciotic *parte bat*, haren emazteac-ere çaquialaric : eta cembeit parte ekarriric, Apostoluén oinétara eçar ceçan.

3 Eta erran ceçan Pierrisec, Ananías, cergatic bethé dic Satanec hire bihotzá Spiritu Sainduari gueçur erraitera, eta landáren preciotic appar-tatzera ?

4 Baldin beguiratu bahu, etzena hire guelditzen ? eta salduric hire botherean etzena ? *cer cen* cergatic gauça hori gogoan eçarri behar huen ? eztrauec guiçonéy gueçur erran, baina Iaincoari.

5 Eta Ananías hitz hauc ençunic, eror cedin, eta renda ceçan spiritua : eta beldurtassun handia iar cedin gauça hauc ençuten cituztén gucién gainean.

6 Eta iaiquiric lagun gazte batzuc har ceçaten hura, eta camporát eramanic ohortz ceçaten.

7 Eta guertha cedin quasi hirur orenen buruän,

haren emaztea-ere, cer eguin cen etzaquialarie, sar baitzedin :

8 Eta erran cieçon Pierrisec, Erran ieçadan hambatetan landá saldu duçue? Eta harc erran ceçan, Bay, hambatetan.

9 Orduan Pierrisec diotsá, Cer *da* iunctatu içan baitzareteçuen artean Iaunaren Spirituarentat zera? horrá, hire senharrá ohortzi dutenén oinác borthán, eta eramanen auté hi.

10 Eta bertan eror cedin haren oinétara eta renda ceçan spiritua. Eta sarthuric lagun gaztéc eriden ceçaten hura hilá, eta camporát eramanic ohortz ceçaten bere senharraren aldean.

11 Eta beldurtassun handia eguin cedin Elica guciären gainean, eta gauça hauc ençuten cituztén gucién gainean.

12 Eta Apostoluén escuz eguiten cen anhitz signo eta miraculu populuan: (eta ciraden guciác gogo batetaco Salomónen galerián.

13 Eta bercétaric batre etzén venturatzen hequin nahastecat zera: baina magnificatzen cituen hec populuac.

14 Eta emendatzenago cen Iaunean sinhesten çutenén compainiá, hámbat guiçonez nola emaztez:)

15 Hámbat non karriqué tara ekarten baitzituztén eriac, eta ohetan eçarten eta licteretan, Pierris ethor ledinean haren itzala berere hetic cembeiten gainetic iragan ledinçát.

16 Eta biltzen cen hiri hurbiletaco communa-ere Ierusalemérá, ekarten cituztela eriac eta

spiritu satsuez tormentatuac : eta guciác senda-
tzen ciraden.

17 Orduan iaiquiric Sacrificadore Subiranoa,
eta harequin ciraden guciác (cein baita Saddu-
keuén sectá,) invidiaz bethé citecen.

18 Eta egotz citzaten escuac Apostoluén gai-
nera, eta eçar citzaten presoindegui publicoan.

19 Baina Iaunaren Aingueruác gauaz irequi
citzan presoindeguico borthác : eta hec campo-
ra idoquiric, erran ceçan,

20 Çoazte, eta temploan çaudetela declara ie-
tzoçue populuari vicitze hunetaco hitz guciac.

21 Eta hec *haurençunic* sar citecen arthatsean
temploan, eta iracasten aric ciraden. Eta ethorri-
ric Sacrificadore Subiranoac, eta harequin *cira-*
denéc bil ceçaten conseillua eta Israéleco haour-
rén Ançiano guciác : eta igor ceçaten presoin-
deguirá erekar litecençát.

22 Baina ethorriric officieréc etzitzaten eriden
presoindeguián, eta itzuliric conta ceçaten,

23 Cioitela, Presoindeguiá behinçát eriden du-
gu ertsia diligentia gucirequin, eta goardác cam-
potic borthén aitzinean ceudela : baina irequi
dugunean, nehor eztugu barnean eriden.

24 Hitz hauc ençun eta, Sacrificadore *Subiranoa*
eta templeco Capitaina, eta Sacrificadore prin-
cipalac, dudán ceuden heçaz cer içanen cen.

25 Baina ethorriric cembeitec erran ciecén,
Hará, presoindeguián eçarri cintuzten guiçonác
temploan dirade, eta iracasten duté populua.

26 Orduan temploco Capitainac ioanic offi-

cierequin ekar citzan bortcha gabe : (ecen populuaren beldur ciraden lapida ezlitecen.)

27 Eta ekarriric hec presenta citzaten conseil-luan : eta interroga citzan Sacrificadore Subiranoac,

28 Cioela, Eztrauçuegu manamendu expressez defendatu etzineçaten iracats icen horretan ? eta huná, bethé duçue Ierusalemec çuen doctri-náz, eta nahi duçue gure gainera erekarri gui-çón horren odolá.

29 Orduan ihardesten çuela Pierrisec eta *berce* Apostoluéc erran ceçaten, Lehen obeditu be-har da Iaincoa ecen ez guiçonác.

30 Gure Aitén Iaincoac resuscitatu ukan du Iesús, cein çuec çurean urkaturic hil ukan bai-tuçue.

31 Haur Iaincoac Prince eta Salvadore goratu ukan du bere escuinaz, eman lieçonçát emenda-mendua Israéli eta bekatuén barkamendua.

32 Eta guc ekarten draucagu testimoniage er-raiten ditugun gauça hauçaz : bay eta Spiritu Sainduac, cein eman baitraue Iaincoac hura o-beditzen dutenéy.

33 Eta hec *haur* ençunic despitez leher eguite-cocceuden, eta consultatzen çutén hayén hiltzera.

34 Orduan iaiquiric conseil-luan Phariséu Ga-maliél deitzen cen Legueco Doctor batec, cein populu guciác ohoratzen baitzuen, mana ceçan lekorerat appur bat retina litecen Apostoluác :

35 Guero erran cieçén, Israeltar guiçonác, go-go auçue ceurotara, guiçon hauçaz cer eguinen duçuen.

36 Ecen dembora hauc baino lehen altcha cedin Theudás, cioela bere buruáz cerbait cela, ceini lagund baitzequión guición aralde bat, laur ehunetarano: cein hil baitzeçaten, eta hari behatu içan çaiçcan guciác hautsi içan dirade eta ezdeus bilhatu.

37 Haren ondoan altcha cedin Iúdas Galileanoá descriptioneco demborétan, eta erauz ceçan populu handi bere ondoan: gal cedin hurare, eta hari behatu içan çaiçcan guciác deseguin citecen.

38 Eta orain diotsuet, parti çaquiztez guición horiéy, eta utzitzaçue: ecen, baldin guiciónétaric bada conseillu edo obra hori, deseguin da:

39 Baina baldin laincoaganic bada, ezteçaqueçue deseguin, *beguirauçue* etzaitzeten laincoagana contrariant eriden. Eta haren opinioneco içan ciraden.

40 Orduan deithuric Apostoluác, açotatu ondoan mana citzaten ezlitecen minça Iesúsen icenean, eta utzi citzaten ioaitera.

41 Hec bada ioan citecen alegueraric conseilluaren aitzinetic, ceren Iesúsen icenean iniuria suffritzeco ohore hura eguin içan baitzayen.

42 Eta egun guciáz temploan eta etchean etziraden guelditzen iracastetic eta Iesús Christen predicatzetic.

CAP. VI.

3 *Diacreac ordenatzen.* 4 *Orationea.* 5, 8 *Esteben fedez bethea.* 6 *Othoitzá eta escuén impositionea.* 7 *Hitzáren avançamendua.* 9 *Disputatzen Estebenen*

contra. 10 Haren sapientiá. 11 Testimonio falsuac haren contra. 15 Haren beguithartea Aingueru batena beçalaco.

ETA egun hetan nola discipuluac multiplicatzen baitziraden, eguin cedin Grecoén murmuratze bat Hebraicoén contra, ceren menospreciatzen baitziraden cerbitzu ordinaríoan hayén *emazte* alhargunac.

2 Halacotz hamabiéc discipuluzco compainiá deithuric, erran ceçaten, Ezta raçoin guc Iaincoaren hitzá utziric mahainac cerbitza ditza-gun.

3 Hauta itzaçue beraz, anayeác, çuetaric çazpi guiçón testimoniage onetacoric, Spiritu Sainduaz eta sapientiaz betheac, eta cargu haur emanen baitrauëgu.

4 Eta guçaz den becembatean orationeari eta hitzáren administrationeari iarreiquiren guiazquió.

5 Eta propos haur compainia guciären gogarraco içan cen: eta elegi citzaten Estében, guiçón fedez eta Spiritu Sainduaz bethea, eta Phílippo, eta Prókoro, eta Nicánor, eta Timon, eta Parmenás, eta Nicolás prosélyto Antiokeanoá:

6 Hauc presenta citzaten Apostoluén aitzinera, eta hec othoitze eguinic escuác gainean paussa cietzén.

7 Eta Iaincoaren hitzá aitzinaratzen cen, eta haguiz multiplicatzen cen discipuluén contua Ierusalemen: Sacrificadorétaric-ere tropel handiac fedea obeditzen çuen.

8 Eta Estébenec betheric fedez eta botherez, eguiten çuen miraculu eta signo handiric populan.

9 Eta altcha citecen batzu, Libertinén, eta Kyreneanoén eta Alexandrianoén, eta Kilikiáco eta Asiáco diradenén deitzen den synagogatic, disputatzen ciradela Estébenequin.

10 Eta ecin resisti ceçaqueoten sapientiari eta hura minça eraciten çuen Spirituari.

11 Orduan suborna citzaten guiçón batzu erraiten çutenic, Ençun dugu hori erraiten hitz blasphemiotacoric Moysésen eta Iaincoaren contra.

12 Eta movi citzaten populua eta Ancianoác eta Scribác: eta oldarturic harrapa ceçaten hura, eta eramán ceçaten conseillura.

13 Eta presenta citzaten testimonio falsuac erraiten çutenic, Guiçón haur ezta ichiltzen blasphemiotaco hitz erraitetic leku saindu hunen, eta Leguearen contra.

14 Ecen ençun ukan dugu haur erraiten ecen Iesús Nazareno horrec deseguinén duela leku haur, eta muthaturen dituela Moysésec eman drauzquigun ordenançac.

15 Eta beguiác harenganát egotziric, conseilluan iarriric ceuden guciéc ikus ceçaten haren beguithartea quasi Aingueru baten beguithartea *beçalaco*.

CAP. VII.

2 *Estebenen harengá.* 8 *Circoncisioneá.* 9 *Ioséph.* 20 *Moysés.* 40 *Iuduác idolatre.* 43 *Molóch.* *Rem-*

phám. 45 David. 51 Estebenec Iuduác reprehenditzen. 55 Iaincoaren gloria ikusten: 59 Lapidatzen dela bere spiritua Iaunari gommendatzen. 60 Etsayacgatic othoitz eguiten.

ORDUAN erran ceçan Sacrificadore subira-noac, Gauça horiac horrela othe dirade?

2 Eta harc erran ceçan, Guiçón anayeác eta aitác, ençuçue, Gloriazco Iaincoa aguer ce-quiön gure aita Abrahámi Mesopotamian ce-nean, Karránen habita cedin baino lehen:

3 Eta erran cieçón, Ilki adi eure herritic, eta eure ahaidétaric, eta athor *nic* eracutsiren drauádan lurrera.

4 Orduan ilkiric Kaldeoén herritic habita ce-din Karránen. Eta handic, haren aitá hil ce-nean, *Iaincoac* eraman ceçan hura çuec habi-tatzen çareten lur hunetara.

5 Eta etzieçón heretageric eman hartan, ez are oinaren bethea-ere: possessionetan hura e-manen ceraucala promettatu baceraucan-ere, eta haren haciari haren ondoan, haourric ezpa-çuen-ere.

6 Baina hunela erran ceçan Iaincoac, Habita-turen duc hire hacia berceren lurrean: eta han hura suiectiõnetaco eguinen dié, eta gaizqui tractaturen laur ehun urthez.

7 Baina *hec* cerbitzatu duqueiten gendea puni-turen diát *nic*, dio Iaincoac: eta guero ilkiren dituc, eta cerbitzaturen nié leku hunetan.

8 Eta eman cieçón Circoncisionezcó aliançá: eta hunela *Abrahámec* engendra ceçan Isaác,

eta circumcidi ceçan hura çortzigarreneco egu-
nean: eta Isaákec *engendra ceçan* Iacób, eta
Iacóbec hamabi Patriarkác.

9 Eta Patriarkéc invidiaz movituric, sal ce-
çaten Ioséph Égyptorát *eraman ledinçát*: baina
Iaincoa cen harequin:

10 Eta idoqui ceçan hura bere tribulatione
gucietaric, eta eman cieçón gratia eta sapientia
Égyptoco Regue Pharaóren aitzinean, ceinec or-
dena baitzeçan hura Égyptoco eta bere etche
gucico gobernadore.

11 Eta ethor cedin gossete bat Égyptoco herri
gucira, eta Kanaánera, eta herstura handia: eta
etzutén erideiten iatecoric gure Aitéc.

12 Baina ençun ceçanean Iacóbec bacela ogui
Égypton, igor citzan gure Aitác lehenic.

13 Eta bigarren aldian eçagut cedin Ioséph
bere anayéz, eta declara cequiún Pharaóri Iosé-
phen leinua.

14 Orduan *mandatariac* igorriric Ioséphec ere-
kar ceçan bere aitá Iacób, eta bere ahacoa guciá,
baitziraden hiruroguey *eta* hamaborz persona.

15 Iauts cedin bada Iacób Égyptora, eta hil
cedin hura, eta gure Aitác.

16 Eta eraman içan ciraden Sikémera, eta e-
çarri içan ciraden sepulchroan, cein erossi bai-
tzuen Abrahámec diruren preciotan Emór Si-
kémece *semearen* semétaric.

17 Baina Iaincoac Abrahámi iuratu ceraucan
promessaren dembora hurbiltzen çela, augmen-
ta cedin popuiua eta multiplica Égypton:

18 Berce Regue bat Ioséph eçagutu etzuenic altcha cedino.

19 Hare gure nationearen contra fineciaz usatzen çuela, gaizqui tracta citzan gure aitác, bere haourrén heriotara abandonna eraciterano, araçá falta ledinçát.

20 Dembora hartan sor cedin Moysés, eta cen laincoaren gogaraco: cein hirur hilebethez haci içan baitzén bere aitáren etchean.

21 Guero hura abandonnatu içan cenean, eramán céçan Pharaóren alabác, eta haz ceçan beretaco semetan.

22 Eta instruitu içan cen Moysés Égyptocoén sapientia gucián, eta cen botheretsu erranetan eta eguinetan.

23 Baina bethé çayonean berroguey urtheren demborá, igan cequión bihotzera bere anayén Israéleco semén, visitatzera ioan ledin:

24 Eta ikussiric iniuria hartzen çuem bat, defenda ceçan, eta mendeca bidegabe hartzen çuena, Egyptianoá ioric.

25 Eta uste çuen aditzen çutela haren anayéc ecen laincoac haren escuz delivrança eman behar cerauela: baina hec etzeçaten adi.

26 Eta biharamunean hec guducatzen cira dela, eriden cedin hayén artean, eta enseya cedin hayén baquetzen, cioela, Guiçonác, anaye çarete çuec: cergatic batac berceari gaizqui eguiten draucaçue?

27 Baina hurcoari gaizqui eguiten ceraucanac

bulka ceçan hura, cioela, Nore ordenatu au gure gaineco prince eta iuge ?

28 Ala ni hic nahi nauc hil, atzo Egyptianoá hil huen beçala ?

29 Orduan ihes eguin ceçan Moysésec hitz huenegatic, eta arrotz eguin cedin Madiángo lurrean, non engendra baitzitzan bi semé.

30 Eta berroguey urthe complitu cituenean aguer cequión Sináco mendico desertuan Iaunaren Aingueruá, berro batetaco su-garrean.

31 Eta Moysés *hori* ikussiric miraz iar cedin visioniaz : eta consideratzera hurbiltzen cela eguin cedin harengana Iaunaren vozá,

32 *Cioela*, Ni *nauc* hire aitén Iaincoa, Abrahámen Iaincoa, eta Isaáken Iaincoa, eta Iacóben Iaincoa. Eta Moysés ikara çabilala etzén consideratzera venturatzen.

33 Orduan erran cieçón Iaunac, Eraunzquic eure oinetaco çapatác : ecen hi aicén lekua lur saindua duc.

34 Ikussi diát, ikussi diát neure populu Égypton *denaren* afflictionea, eta hayén suspirioa ençun diát, eta iautsi içan nauc hayén idoquitera, orain bada athor, igorriren aut Égyptorá.

35 Moysés arnegatu çutén haur, cioitela, Nore hi ordenatu au prince eta iuge ? haur *bada* Iaincoac prince eta liberaçale igor ceçan, Aingueru berroan aguertu içan çayonaren escuz.

36 Hunec campora idoqui citzan hec, miraculuac eta signoac eguinez Égypton, eta itsassogorrian, eta desertuan, berroguey urthez.

37 Moysés haur da erran cerauena Israéleco haourréy, Prophéta bat suscitaturen drauçue çuen Iainco Iaunac çuen anayétarie ni beçalacoric : hari beha çaquizquiote.

38 Haur da congregationean desertuan içan cena, Aingueruärequin, cein minçatzen baitzayón Sináco mendian, eta gure Aitéquin *içana*, ceinec recebitu baititu hitz viciác guri emaiteco.

39 Ceini ezpaitzaizca behatu nahi içan gure Aitác, baina refusatu ukan duté, eta itzuli içan dirade bere bihotzez Égyptorát :

40 Ciotsatela Aaróni, Eguin ietzaguc gure aitzinean dohazquen Iaincoac : ecen Moysési, ceinec Égyptoco lurretic campora eramán baiquaitu, etzeaquiaçu cer heldu içan çayón.

41 Eta aretze bat eguin ceçaten egun hetan, eta offrenda cieçoten sacrificio idolári : eta delectatzen ciraden bere escuezco obra eguinétan

42 Orduan *quibelaz* itzul cequién Iaincoa, eta abandonna citzan ceruco gendarmeriaren cerbitzatzera : Prophetén liburuän scribatua den beçala, Israéleco etcheá, ala offrendatu drauzquidaçue niri oblationeac eta sacrificioac berroguey urthez desertuan ?

43 Aitzitic hartu ukan duçue Molóken tabernaclea, eta çuen Iainco Remphámen içarrá, eta figura hec adoratzeco eguin dituçue : hunegatic irionen çaituztét Babylónez alde hartara.

44 Testimoniageco tabernaclea gure aitéquin içan da desertuan, nola ordenatu baitzuen Moy-

sési erran ceraucanac, hura eguin leçan ikussi çuen formáren ançora.

45 *Tabernacle* hura-ere gure Aitéc recebituric eramán ceçaten Iosúerequin Gentilén possessionera, cein iraitzi ukan baititu Iaincoac gure Aitén aitzinetic Davíden egunetarano.

46 Ceinec eriden baitzeçan gratia Iaincoaren aitzinean, eta esca cedin eriden leçan tabernacle bat Iacóben Iaincoarendaco.

47 Eta Salomóneç edifica cieçón etche bat.

48 Baina Subiranoa ezta escuz eguin templétan habitatzen: nola Prophetác erraiten baitu,

49 Ceruã da ene thronoa, eta lurra ene oinén scabellá. Cer etche edificaturendrautaçue niri? dio Iaunac: edo cein da ene repausatzeco lekua?

50 Ala eztitu ene escuãc eguin gauça horiac guciác?

51 Gende garhondo gogorrác, eta bihotz eta beharri circonciditu gabeác, çuec bethi Spiritu Sainduari contrastatzen çaiçquiote, çuen aitéc beçala, çuec-ere.

52 Prophetétaric cein ez tuté persecutatu çuen aitéc? hil-ere badituzté Iustoaren advenimendua aitzinetic erran dutenac, ceinen tradiçale eta erhaile crain çuec içan baitzarete.

53 Ceinéc recebitu baituçue Leguea Aingueruén ministerioz, eta ezpaituçue beguiratu.

54 Eta gauça hauén ençutean, leher eguiten çutén bere bihotzétan, eta hortz garrascotsez ceuden haren contra.

55 Baina nola baitzén Spiritu Sainduaz bethea,

cerurát beguiác alchaturic ikus ceçan Iaincoaren gloriá, eta Iesús Iaincoaren escuinean ce-goela.

56 Eta dio, Huná, ikusten ditut ceruác irequiác, eta guiçonaren Semea Iaincoaren escuinean da-goela.

57 Orduan hec oihu handiz iarriric bere behariác boça citzaten, eta gogo batez oldar citecen haren contra.

58 Eta hiritic campora iraitziric lapidatzen çuten: eta testimonioec eçar citzaten bere abillamenduac Saul deitzen cen guiçon gazte baten oinétara.

59 Eta lapidatzen çutén Estében, invocatzen eta erraiten çuela, Iesús Iauná, recebi eçac ene spiritua.

60 Eta belhaurico iarriric oihu eguin ceçan ocengui, Iauná, ez tieceála imputa bekatu haur, Eta haur erran çuenean lokar cedin.

CAP. VIII.

1 Saulec Elicá persecutatzen. 5 Philippoc Samaritanoéy predicatzen. 9 Simon Magicianoa batheyatzen
14 Pierris eta Ioáñnes Samáriara igorten. 15 Othoitzá, Spiritu saindua. 16 Samaritanoac. 26 eta Eunúkoa batheyatu. 39 Philippo Spirituaz har-rapatu.

ETA Saul consent cen haren hiltzean. Eta eguin cedin dembora hartan persecutione handi Ierusalemen cen Elicáren contra: eta guciác barreya citecen Iudéaco eta Samáriaco comarquetarát, salbu Apostoluác.

2 Eta eramán ceçaten Estében *ohorztera* Iaincoaren beldurrá çutén guiçón batzuc, eta nigar handi eguin ceçaten haren gaineán.

3 Eta Saulec deseguiten çuen Eliçá, etchez etche sartzen cela: eta tiratuz bortchaz guiçonac eta emazteac presoindeguián eçarten cituen.

4 Bada barreyatu içan ciradenac baçabiltzan hara huna, *Iaincoaren* hitzá denunciátzen çutela.

5 Eta Philíppoc iautsiric Samariáco hiri bate-tara, predica cieçén Christ.

6 Eta populua gogo batez behatzen çayón Philíppoc erraiten çuenari, ençuten eta ikusten cituztela eguiten cituen signoac.

7 Ecen spiritu satsuác, *heçaz* eduquiten ciradenétaric anhitzetaric ilkiten ciraden, ocengui oihuz ceudela: eta anhitz paralytico eta maingusenda cedin.

8 Eta alegrança handi eguin cedin hiri hartan.

9 Eta Símon deitzen cen guiçóm bat cen, lehen-danic hirian encantamenduz usatzen çuenic, eta Samariáco populua encantatu çuenic, cioela beré buruáz cembeit personage handi cela.

10 Ceini behatzen baitzaizquióm chipienetic handieneranoco guciác, cioitela, Haurda Iaincoaren verthute handi hura.

11 Eta hari beha çaizcan ceren dembora lucez encantamenduz adimendutaric erauci baitzituen.

12 Baina Philíppo sinhetsi çuteneán, ceinec denuntiatzen baitzituen Iaincoaren resumari eta Iesús Christen icenari appertenitzen çaizcan

gançac, batheyatzen ciraden bay guignonac bay emazteac.

13 Eta Símonec berac-ere sinhets ceçan, eta batheyatuz gueroztic Philipporen aldetic etzén higuitzen: eta eguiten ciraden signoac eta verthuteac ikusten cituenean, spantatzen cen.

14 Eta ençun çutenean Ierusalemen ciraden Apostoluéc, nola Samariac recebitu çuen Iaincoaren hitzá, igor citzaten hetara Pierris eta Ioáñnes.

15 Hauc *hara* iautsi içan ciradenean othoitz eguin ceçaten hecgatic, recebi leçatençát Spiritu Saindua.

16 (Ecen oraino hetaric batetara-ere etzén iautsi içan, baina solament batheyatuac ciraden Iesús Iaunaren icenean.)

17 Guero paussa citzaten escuác hayén gainean, eta recebi ceçaten Spiritu Saindua.

18 Orduan ikussiric Símonec ecen Apostoluén escuén paussatzez emaiten cela Spiritu Saindua, diru presenta cieçén.

19 Erraiten çuela, Indaçue niri-ere bothere hori, nori-ere escuác gainean paussaturen baitrautzat, recebi deçan Spiritu Saindua.

20 Baina Pierrisec erran cieçón, Hire diruá hirequin gal dadila, ceren estimatu baituc Iaincoaren dohaina dirutan conquestatzen dela.

21 Eztuc hic parteric ez heretageric eguíteco hunetan: ecen hire bihotzá eztuc chuchen Iaincoaren aitzinean.

22 Emendadi bada eure malitia horretaric, e-

ta Iaincoari othoitz eguióc, eya, aguian barka lequidianez eure bihotzeco pensamendua.

23 Eeen behaçun gucizco karminean, eta iniquitatezco estecailluan aicela badiacussát.

24 Orduan ihardesten çuela Símonec erran ceçan, Othoitz eguióçue çuec enegatic Iaunari, erran dituçuen gaucétaric batre guertha eztaquidançát,

25 Hec bada testificaturic eta denuntiaturic Iaunaren hitzá, itzul citecen Ierusalemérá, eta anhitz Samaritanoén burgutan Evangelioá predica ceçaten.

26 Guero Iaunaren Aingueruä minça cequiön Philippori, cioela, Iaiqui adi, eta habil Egu-erdi alderát, Ierusalemetic Gázara iausten den bidera: hura duc desert:

27 Eta iaiquiric ioan cedin, eta huná, guiçón Ethiopiano Eunúko bat, Ethiopianoén Reguina Candákeren azpian manamendu guciá çuenic, cein baitzén haren onhassun guciaren gaineco: eta ethorri içan cen adoratzera Ierusalemérá:

28 **Eta** itzultzen ceniarriric cegoelabere carriot gainean, eta iracurtzen çuen Esaías Prophetá.

29 Orduan erran cieçón Spirituac Philippori, Hurbil adi, eta hers aquíó carriot horri.

30 Eta Philippoc laster eguinic ençun ceçan hura, iracurtzen çuela Esaías Prophetá: eta erran cieçón, Baina aditzen duc iracurtzen duána?

31 Eta harc dio, Eta nola ahal neçaque, baldin norbeitec guida ezpaneça? Eta othoitz eguin cieçón Philippori iganic iar ledin harequin.

32 Eta Scripturaco passage iracurtzen çuena, haur cen, Ardi bat beçala heriotzera eramán çan da: eta nola bildots bat motzen duenaren aitzinean mutu *baita*, hala eztu irequi ukan bere ahoa.

33 Haren beheratzean haren iugemendua goratu çan da: baina haren irautea nore contaturendu? ecen altchatzen da lurretic haren vicia.

34 Eta ihardesten ceraucala Eunúkoac Phílippo, erran ceçan, Othoitz eguiten drauát, norçaz Prophetác erraiten dic haur? bere buruáz, ala cembeit bercez?

35 Orduan irequiric Phílippoc bere ahoa eta hassiric Scriptura hunetaric denuntia cieçón Iesús.

36 Eta bidean ioaiten ciradela, ethor citecen ur batetara: orduan dio Eunúkoac, Huná ura: cerc empatchatzen nau batheyatu çatetic?

37 Eta erran ceçan Phílippo, Baldin sinhesten baduc *eure* bihotz guciaz, ahal aite. Eta ihardesten çuela *harc* erran ceçan, Sinhesten diát laincoaren Semea dela Iesús Christ.

38 Eta mana ceçan carriota gueldi ledin: eta iauts citecen biac urera, Phílippo eta Eunúkoa: eta batheya ceçan hura.

39 Eta igan ciradenean uretic, launaren Spirituac harrapa ceçan Phílippo, eta guehiagoric etzeçan ikus hura Eunúkoac: eta bere bideaz ioaiten cen alegueraric.

40 Baina Phílippo eriden cedin Ázoton: eta iragaitean predica ceçan Evangelioá hiri guciétan Kesáreará hel leiteno.

CAP. IX.

1 *Saul Christgana convertitzen.* 10 *Ananias.* 11
Saulec othoitze eguiten, 18 *eta batheyaturic,* 20
Christ predicatzen. 23 *Iuduéc conseillu eduquiten*
Saulen contra. 27 *Murraillán behera hura iausten.*
 26 *Ierusalemerra ethorten.* 27 *Apostoluétara era-*
maiten : 30 *Guero Kesáreara.* 31 *Elicác baquez.*
Iaincoaren beldurra. 32 *Lýddaco sainduac.* 33 *Pa-*
ralytica sendatu. 39 *Tabithá resuscitatu.* 43 *Pi-*
erris larru appainçale batenean egon.

ETA Saúl enflambaturic oraino mehatchuz
 eta hiltzecaz Iaunaren discipuluén contra,
 ethor cedin Sacrificadore subiranoagana.

2 Eta letra esca cequiön Damaskorá synago-
 guétara *ioaiteco*: baldin nehor erideiten balu se-
 cta hunetacoric, guizonac eta emazteac esteca-
 turic eramán litzançát Ierusalemerrá.

3 Eta ioaiten cela, guertha cedin hurbil baitze-
 din Damaskorá: eta subitoqui haren inguruán
 argui cedin chistmist baten ançora cerutic.

4 Eta lurrera eroriric ençun ceçan voz bat ci-
 otsala, Saúl, Saúl cergatic ni persecutatzen
 nauc ?

5 Eta erran ceçan, Nor aiz Iauná? Eta Iaunac
 erran ceçan, Ni nauc Iesús hic persecutatzen du-
 ána: gogor duc hiretaco akuloén contra ostico
 eguitea.

6 Eta *harc* ikaraturic eta icituric erran ceçan,
 Iauná, cer nahi duc daguidan? Orduan Iaunac
 hari, laiqui adi, eta sar adi hirian, eta erranen
 çaic cer eguin behar duán.

7 Eta harequin ioaiten ciraden guiçonac, gueldi citecen icituric, *haren* voza bay ençuten, baina nehor ikusten etzutela.

8 Eta iaiqui cedin Saúl lurretie, eta bere beguiác irequiric nehor etzuen ikusten: eta escuticguidatzençutela, eramanceçaten Damaskorá.

9 Non egon baitzedin hirur egun ikusten etzuela: eta etzeçan ian ez edan.

10 Eta cen Damaskón Ananías deitzen cen discipulu bat, eta errancieçón hari launac visionez, Ananías. Eta dio harc, Huná ni, launá.

11 Orduan launac hari *erran cieçón*, laiquiric ohá Çucena deitzen den karricara, eta bilha eçac Iúdaren etchean Saúl deitzen den Tharsiano bat: ecen hará, othoitzetan diagoc.

12 (Eta ikus ceçan visionez Ananías deitzen cen guiçón bat sartzen cela, eta haren gainean escua eçarten çuela, ikustea recebi leçançát.)

13 Eta ihardets ceçan Ananíasec, launá, ençun diát anhizetaric guiçón hunez, cembat gaitz eguin drauen hire sainduéy Ierusalemen.

14 Etare hemen badic autoritate Sacrificadore principalétaric, hire icená invocatzen dutén gucién estecatzeco.

15 Eta erran cieçón launac, Habil: ecen ene unci electionezco bat duc hura ekar deçançát ene icená Gentilén, eta Reguén, eta Israéleco haourrén aitzinera.

16 Ecen nic eracutsiren diarocát cembat behar duen ene icenagatic suffritu.

17 Ioan cedin bada Ananías eta sar cedin et-

che hartan: eta escuác haren gainean eçarriric, erran ceçan, Saúl anayé, Iaunac igorri niaue (*cein baituc* Iesús hiri ethorten hincén bidean aguertu çayána,) ikustea recebi deçánçat, eta Spiritu sainduaz bethé adinçat.

18 Eta bertan eror citecen haren beguiétaric quasi ezcatác beçalacoac, eta ikustea recebi ceçan bertan: guero iaiquiric batheya cedin.

19 Eta ian çuenean indar har ceçan. Eta egon cedin Saúl Damaskón ciraden discipuluequin cembeit egun.

20 Eta bertan synagoguétan predica ceçan Christ ecen hura cela laincoaren Semea.

21 Eta icitzen ciraden hura ençuten çutén guciác, eta erraiten çutén, Ezta haur deseguin dituena Ierusalemén icen haur invocatzén çutenac, eta hartara huná ethorri baita, hec estecaturic eramán litzançat Sacrificadore principalétara?

22 Baina Saúl gueroago fortificatzenago cen, eta confunditzen cituen Damaskón habitatzen ciraden Iuduac, confirmatuz ecen haur cela Christ.

23 Eta dembora luceren buruän eduqui ceçaten Iuduéc elkarren artean conseillu haren hiltzeco,

24 Baina Saúlen eçagutzera ethor citecen hayén celatác: eta beguiratzen cituztén borthác egun eta gau, hura hil leçatençat.

25 Baina harturic hura discipuluec gauaz murrailatic erauts ceçaten cordaz sasquian eçarriric.

26 Eta Saúl ethorri cenean Ierusalemé, dis-

cupuluequin lagundu nahiz çabilan: baina guciac haren beldur ciraden, ez sinhetsiz hura discipulu cela.

27 Baina Barnábasec harturic hura eramán ceçan Apostoluétara, eta conta cieçén nola bidean ikussi çuen Iauna, eta hari minçatu içan çayón, eta nola Damaskón frangoqui minçatu içan cen Iesúsen icenean.

28 Eta cen hequin ioaiten eta ethorten cela Ierusalemén.

29 Eta frangoqui Iesús Iaunaren icenean minçatzen eta disputatzen cen Grecoén contra: baina hec hura hil nahiz çabiltzan.

30 Hori eçaguturic anayéc eramán ceçaten hura Kesáreará, eta igor ceçaten Tarsorá.

31 Elicéc bada Iudéa gucián eta Galiléan eta Samárian baque çutén, eta edificatzen ciraden, Iaincoaren beldurréan eabiliz, eta Spiritu Sainduaren consolationez multiplicatzen ciraden.

32 Guertha cedin, Pierris gucietarát iragaiten cela, ethor baitzedin Lýddan habitatzen ciraden sainduétara-ere.

33 Eta eriden ceçan han Eneás deitzen cen guiçón bat ia çortzi urthez ohean cetzanic, cein baitzén paralytico:

34 Eta diotsá Pierrisec, Eneás, sendatzen au Iesús Christec: iaiqui adi, eta *eure ohea* accotra eçac eurreren. Eta bertan iaiqui cedin.

35 Eta ikus ceçaten hura Lýddan eta Saronán habitatzen ciraden guciéc, eta converti citecen Iaunagana.

36 Ióppen-ere bacén discipulussa Tabithá deitzen cem bat, erran nahi baita Dorcás : haur cen bethea obra onez eta elemosyna eguiten cituenéz.

37 Eta guertha cedin egun hetan erituric hil baitzedin : eta ikuci çutenean, eçar ceçaten gambera gora batetan.

38 Eta ceren Lýdda baitzén Iópperen aldean, discipuluec ençunic ecen Pierris han cela, igor citzaten bi guiçón harengana, othoizten çutela ez leçan beránt hetarano ethortera.

39 Eta iaiquiric Pierris ethor cedin hequin : eta arribatu cenean, eramán ceçaten gambera gorara : eta presenta cequizquiún *emazte* alhargun guciác nigarrez ceudela, eta eracusten cerautzatela Dorcásec hequin cenean eguiten cituen arropác, eta veztidurác.

40 Baina guciác campora idoquiric Pierrisec, *eta* belhaurico iarriric othoitz eguin ceçan, eta itzuliric gorputzerát, erran ceçan, Tabithá iaiqui adi, eta harc irequi citzan bere beguiác, eta Pierris ikussiric iarri cedin.

41 Orduan *Pierrisec* escuä hari emanic eraiqui ceçan : guero deithuric sainduac eta *emazte* alhargunac presenta ciecén hura viciric.

42 Eta haur eçagut cedin Ióppe gucián : eta sinhets ceçaten anhitzec Iauna baithan.

43 Eta guertha cedin, egon baitzedin anhitz egun Ióppen, Símon *deitzen cen* larru appainçale batenean.

CAP. X.

1 *Cornélio* *Kentenerari* *Aingueruáz* manatzen çayó

Pierris erekar deçan. 10 Visione Pierrisec ikusten, 23 guero Cornéliogana ioanic, 34 Christ han predicatzen. 43 Barkamendua fedez. 44 Spiritu saindua Gentilén gainera iausten. 48 Eta hec dirade batheyatzen.

ETA guición bat cen Kesárean, Cornélio deitzen cenic, Italiano deitzen cen bandaco kentener,

2 Devota, eta Iaincoaren beldurra çuena bere etche guciarequin, eta elemosyna añhitz eguiten ceraucana populuari, eta Iaincoari othoitz eguiten ceraucana ordinarioqui.

3 Hare ikus ceçan visionez claroqui egunaren bedratzi orenén inguruän, Iaincoaren Aingueru bat harengana ethorten cela, eta ciotsala, Cornélio.

4 Eta hare beguiác harenganát chuchenduric eta icituric erran ceçan, Cer duc Iauná? Eta erran cieçón, Hire orationeac eta elemosynác igan dituc memoriotan Iaincoaren aitzinera.

5 Orain bada igor itzac batzu Ióppera, eta erekareçac Símonicengoiticoz Pierrisdeitzendena.

6 Hura duc ostatuz Símon larru appainçale bat baithan, ceinec baitic etchea itsas aldean: hare erranen drauc cer hic eguin behar duán.

7 Eta partitu cenean Cornéliori minço çayón Aingueruä, dei citzan bere cerbitzariétarie biga, eta harequin ardura ciradenétarie hommedarmes devot bat.

8 Eta hæy guciá contactu cerauenean, igor citzan Ióppera.

9 Biharamuncan hec bidean cioacela, eta hiri-
ra hurbiltzen ciradela, igan cedin Pierris etche
gainera othoitz eguitera sey orenén inguruän.

10 Eta guertha cedin, gossetu cenean, refectio-
nea hartu nahi ukan baitzuen, eta appaincen
ceraucatela, eror cedin haren gainera spirituzeo
transportamendu bat.

11 Eta ikus ceçan ceruä irequia, eta iausten çä-
yola beregana unci bat, mihisse handi bat beça-
la, laur cantoinétan lothua, lurrera iausten cela.

12 Ceinetan baitzén lurreco *animal* laur-oin-
dun guciétaric, eta bassa bestiétaric, eta herres-
tez dabiltzanétaric, eta ceruco choriétaric.

13 Eta ethor cedin harengana voz bat, Iaiqui
adi Pierris, hil eçac eta ian eçac.

14 Orduan dio Pierrisec, Ez Iauná : ecen egun-
dano eztiát ian gauça communic edo satsuric.

15 Eta vozác berriz hari bigarren aldian *erran*
cieçón, Iaincoac purificatu duena hic ezteçála
communetan eduqui.

16 Eta haur eguin cedin hirur aldiz : guero
harçara retina cedin unci cerurát.

17 Eta Pierrisec bere baithan dudatzen çue-
laric ceric licén ikussi çuen visionea, huná,
Cornélioz igorri içan ciraden guiçónác, Símonen
etchea galde eguinic ethor citecen borthara.

18 Eta *cembeit* deithuric, galde eguin ceçaten
eya Símon icen goiticoz Pierris deitzen cena
han cenez ostatuz.

19 Eta Pierris gogueta cegoela visionean, erran
cieçón Spirituac, Huná, hirur guiçón hire gal-
dez diaudec.

20 Iaiquiric bada iautsi adi, eta habil hequin deus dudatu gabe: ecen nic igorri citiát.

21 Pierrisec bada iautsiric Cornéliozen haren-gana igorri ičan ciraden guiçonétara, erran ceçan, Huná, ni naiz çuec galdez çaudetena: cer da causá ceinagatic hemen baitzarete?

22 Eta hec erran ceçaten, Cornélio kentenera, guiçon iustoa eta Iaincoaren beldurra duena, eta Iuduén natione guciáganic testimoniage duena, divinoqui Aingueru saindu batez advertitu ičan duc erekar ençan hi bere etchera, eta minçatzen ençun ençan.

23 Barnera deithuric bada recebi citzan hec ostatus, eta biharamunean Pierris ioan cedin hequin, eta Ióppeco anayétaric batzuc compainia eguin cieçoten.

24 Eta biharamunean sar citecen Kesárean. Eta Cornélio hayén beguira cegoen, bere aha-ideac eta adisquide familiarac deithuric.

25 Eta guertha cedin Pierris sartzen cen beçala, Cornélio aitzinera ilki baitzequiön, eta bere buruá haren oinétara egotziric, adora ceçan.

26 Baina Pierrisec goiti ceçan hura, cioela, Iaiqui adi: neuror-ere guiçon nauc.

27 Eta harequin minço cela sar cedin, eta eriden ceçan anhitz *gende* hara bilduric:

28 Eta erran cieçén, Çuec badaquiçue eztela permittitzen guiçon Iudu bat iuncta edo hurbil daquiön estranger bati: baina niri eracutsi draut Iaincoac guiçonic batre commun edo satsu ezteçadan erran.

29 Eta halacotz duda gabe ethorri ičan naiz deithuric. Galdez nauçue bada cer causaz ni erekarri nauçuen.

30 Orduan Cornélioc dio, Laur egun die ordu huncetaran bainincen barur, eta bedratzi orenétan niangoán, othoizte eguiten neure etchean: eta huná, guiçóm bat presenta ciedián ene aitzinean, arguitzen çuen veztiduratan:

31 Eta erran cieçán, Cornélio, ençun ičan duc hire orationea, eta hire elemosynác memoriotan dituc Iaincoaren aitzinean.

32 Igorrac bada Ióppera, eta dei eraci eçac Símon icen goiticoz Pierris deitzen dena: hura duc ostatuz Símon larru appainçalearen etchean itsas aldean: hura dathorreanean minçaturen çaic hiri.

33 Halacotz bertan hiregana igorri diát, eta hic ungui eguin duc ceren ethorri aicén. Orain bada gu gucióc gaituc hemen Iaincoaren aitzinean Iaincoaz manatu ičan çaiçquián gauça guciác ençun ditzagunçát.

34 Orduan irequiric Pierrisec bere ahoa, erran ceçan, Eguiaz erideiten dut ecen Iaincoa ezta-goela personén apparentiara beha.

35 Baina natione guciétan hari beldur çayona, eta iustitia eguiten duena, dela haren gogaraco.

36 Gauça haurigorri ukan draue *Iaincoac* Israéleco haourréy, denuntiatzen çuelaric baquea Iesús Christez, cein baita gucién launa.

37 Çuec badaquiçue cer eguin ičan den Iudéa gucián, hassiric Galiléan, Ioánnesec predicatu ukan duen Baptismoaren ondoan:

38 Nola Iesús Nazareno unctatu duen Iaincoac Spiritu Sainduaz eta verthutez, cein ebili ičan baita ungui eguiten çuela eta deabruaz tormentatu ciraden guciác sendatzen cituela: ecen Iaincoa cen harequin.

39 Eta gu gara testimonio Iuduén eta Ierusalemere comarcán eguin dituen gauça guciéz.

40 Cein hil ukan baituté çurean urkaturic, eta hura Iaincoac resuscitatu ukan du hereneco egunean, eta eman manifestatu içateco,

41 Ez populu guciári, baina lehendanic Iaincoaz ordenatu ciraden testimonioéy, guri, *diot*, ceinéc ian eta edan baitugu harequin hura hilétaric resuscitatu ičan den ondoan.

42 Eta manatu gaitu predicatzera populuari eta testificatzera ecen hura dela vicién eta hilén iuge içateco Iaincoaz ordenatua.

43 Huni Prophéta guciéc-ere testimoniage e-karten draucate, ecen haren icenean bekatuén barkamendua recebituren dutela hura baithan sinhetsiren dutén guciéc.

44 Oraino Pierrisec propos hauc eduquiten cituela, iaute cedin Spiritu Saindua hitz haur ençuten çutén gucién gainera.

45 Eta mirets ceçaten Circoncisioneco fidel Pierrisequin ethorriéc, ceren Gentilén gainera-ere Spiritu Sainduaren dohaina erautsi ičan baitén.

46 Ecen ençuten cituztén hec lengoagez minçatzen eta Iaincoaren laudatzen.

47 Orduan ihardets ceçan Pierrisec, Ala nehorc

ura empatcha ahal deçaque batheya eztitecen guc beçala Spiritu Saindua recebitu dutén hauc?

48 Eta mana ceçan batheya litecen Iaunaren icenean. Orduan othoitz eguin cieçoten cembeit egunetacotz egon ledin.

CAP. XI.

1 *Ceren Christ Gentiléy predicatu ðerauen Circoncisione coec Pierris reprotchatzen.* 18 *Penitentiá Gentiléy eman.* 20 *Antiokecoéy Christ denuntiatzen* 25 *Barnábasec Saul hetara eramaiten.* 26 *Lehen Christino icená Antioken.* 27 *Prophéta batzu Antiokera ethorri.* 28 *Ágabosec gossetea denuntiatzen.* 29 *Iudéaco fidelac paubre.*

ENCUN ceçaten bada Apostoluéc eta Iudéan ciraden anayéc ecen Gentilec-ere recebitu çutela Iaincoaren hitzá.

2 Eta igan cenean Pierris Ierusaleméraharduqui ceçaten haren contra circoncisionecoéc,

3 Cioitela, Circonciditu eztiraden guiçonétara sarthu içan aiz, eta hequin ian ukan duc.

4 Orduan hassiric Pierrisec declara cietzen *gauça guciác* bata bercearen ondoan, cioela,

5 Ni nincén Ióppeco civitatean othoitz eguiten nengoela: eta adimenduz transportaturic ikus neçan visione bat, *baitzén*, iausten cen unci bat miçisse handi bat beçalacoric, laur cantoinétan *lothua*, beheititzen cela cerutic, eta ethor cedin eneganano.

6 Hartara beguiác eçarriric, gogoa eta ikus neçan lurreco *animal* laur oindunétaric, eta bassa bestiétaric, eta herrestez dabilzanétaric, eta ceruco choriétaric:

7 Eta ençun neçan voz bat niri erraiten cerautala, laiqui adi Pierris, hil eçac eta ian eçac.

8 Eta erran neçan, Ez Iauná: eecen gauça comunic edo satsuric eztuc egundano sarthu ene ahoan.

9 Eta ihardets cieçadán vozác berriz cerutic, Iaincoac purificatu duena, hic ezteçála satsu.

10 Eta haur eguin cedin hiruretan: eta harçara retina citecen gauça hauc guciác cerurát.

11 Guero huná, moment berean hirur guiçón presenta citecen ni nincen etchera, Kesáreatic enegana igorriac.

12 Eta erran cieçadán Spirituac hequin ioan nendin, dudacic eguin gabe. Eta ethor citecen enequin sey anaye hauc-ere, eta sar guentecen guiçonaren etchean:

13 Eta conta cieçagun nola ikussi çuen Aingueru bat bere etchean, presentatzen çayola eta ciotsala, Igorrac cembaterebeit gende Ióppera, eta erekarrac Simon icen goiticoz Pierris deitzen dena.

14 Harc erranen drauzquic hitzác, ceinéz salaturen baitaiz, eta hi eta hire etche guciá.

15 Eta minçatzen has nendinean, iauts cedin Spiritu Saindua hayén gainera, hatsean gure gainera-ere *iautsi cen* beçala.

16 Orduan orhoit nendin Iaunaren erranaz, nola cioen, Ioánnesec batheyatuukan duurez, baina çuec batheyaturen çarete Spiritu Sainduaz.

17 Bada guri bay dohain bera Iaincoac eman drauenaz gueroz, guc Iesús Christ Iauna baithan

sinhetsi ukan baitugu: ni nor nincén empatcha neçan Iaincoa?

18 Orduan gauça hauc ençunic amatiga citecen, eta glorifica ceçaten Iaincoa, erraiten çutela, Beraz Gentiléy-ere Iaincoac eman draue emendamendua vicitze ukaiteco.

19 Bada Estébenen causaz ethorri içan cen tribulationeagatic barreyatu ciradenac-ere ioan citecen Pheníkerano eta Kýprorano eta Antiókerano, nehorri declaratzen etzeraucatelaric *Iaincoaren* hitzá, Iuduéy beréy baicen.

20 Baina hetaric batzu ciraden Kypriano, eta Kyreniano, cein Antióken sarthuric Grecoéy minço baitzaizten denuntiatzen çutela Iesus Iauna.

21 Eta Iaunaren escuä cen hequin: eta gende aralde handi bat sinhetsiric converti cedin Iau-nagana.

22 Eta hel cedin famá Ierusalemen cen Eliçáren beharriétara: eta igor ceçaten Barnábas ioan ledin Antiókerano:

23 Eta arrivatu cenean, eta ikussi çuenean, Iaincoaren gratiá aleguera cedin, eta exhortatzen cituen guciác, bihotzeco fermutassun batez perseveratzera Iaunarequin.

24 Ecen guiçón ona cen, eta Spiritu Sainduaz eta fedez bethea: eta gendetze handia augmenta cequiön Iaunari.

25 Guero ioan cedin Barnábas Tarsorá, Saúlen bilha:

26 Eta hura eridenic eramán ceçan Antióke-

ra: eta guertha cedin urthe gucián Eliçarequin conversa baitzeçaten, eta populu handi iracats baitzeçaten, eta discipuluac lehenic Antióken Christino dei baitzitecen.

27 Eta egun hetan ia uts citecen Ierusalemetic Prophéta batzu Antiókera.

28 Eta hetaric Ágabos deitzen cen batec iaiquiric declara ceçan Spirituaz, gossete handia içanen cela mundu orotan: eta haur hala guertha cedin Claúdio Késaren demborán.

29 Eta discipuluétaric batbederac bere ahalaren araez, delibera ceçaten aiutatan *cerbaiten* igortera Iudéan habitátzen ciraden anayéy.

30 Eta hala eguin ceçaten, Ancianoéy igorritz Barnábasen eta Saúlen escuz.

CAP. XII.

2 *Iacques ezpataz hil.* 3 *Pierris presoindeguian eçarri:* 7 *Aingueruác hura idoqui.* 12 *Ioáñnes Marc.*
13 *Rhóde.* 15 *Pierrisen Aingueruä.* 23 *Heródes harabartu.* 24 *Iaunaren hitzá avançatzen.* 25 *Barnábas eta Paul Ierusalemera itzuli.*

ETA dembora berean iar cedin Regue Heródes Eliçaco batzuén affligitzen.

2 Eta hil ceçan Iacques Ioáñnesen anayea, ezpataz.

3 Eta ikussiric *hori* laket çayela Iuduéy, avança cedin Pierrisen-ere hatzamaitera: (eta ciraden altchagarri gaberico oguién egunac.)

4 Eta hatzamanic eçar ceçan presoindeguian, eta eman ciecén laur laurnazco gendarmesi be-

guiratzera: bazco ondoan hura populuari presentatu nahiz.

5 Pierris bada beguiratzen çutén presoindeguian: baina Eliçác harengaticardura laincoari othoitz eguiten ceraucan.

6 Eta Heródeseç hura presentatzeco çuenean, gau hartan lo cetzan Pierris bi gendarmesen artean, bi cadenaz estecatua, eta goardéc borthaitzinean beguiratzen çutén presoindeguia.

7 Eta huná, Iaunaren Aingueru bat ethor cedin, eta argui batec argui ceçan presoindeguian, eta ioric Pierrisen seihetsa, iratzar ceçan, cioela, Iaiqui adi fitetz, eta eror cequizquión cadenác escuétaric.

8 Eta erran cieçón Aingueruác, Guerricadi, eta iaunz itzac eure sandaleac. Eta eguin ceçan hala. Guero erran cieçón, Har eçac eure arropá, eta arreit niri.

9 Eta ilkiric *Pierris* iarreiqui cequiún, eta etzaquian eguia cenez Aingueruáz eguiten cena: baina uste çuen cembeit visione ikusten çuela.

10 Eta iraganic lehen goardia eta bigarrena, ethor citecen burdinazco borthara, civitatera daramanera, cein bere buruz irequi baitzequién, eta ilkiric iragan ceçaten karrica bat, eta bertan parti cedin Aingueruä harenganic.

11 Orduan Pierriseç accordaturic erran ceçan, Orain daquit eguiazqui ecen Iaunac igorri ukan duela bere Aingueruä, eta idoqui nauela Heródeseç escutic, eta Iuduén populuaren ustecari gucitaric.

12 Eta *gauçá* consideraturic ethor cedin Maria Ioánnesen, icen goiticoz Marc deitzen cenaren amáren etchera, non baitziraden anhitz bilduac eta othoitze eguiten ceudela.

13 Eta bulkatu çuenean Pierrisec etche aitzineco borthá, ilki cedin nescato bat behatzera, Rhóde deitzen cenic.

14 Eta eçaguturic Pierrisen vozá, bozcarioz etzeçan irequi etche aitzineco borthá, baina barnera laster eguinic declara ciecén, Pierris borthaitzinean cegoela.

15 Eta hec erran cieçoten, Erhoa aiz. Baina harc segurutzen çuen hala cela : eta hec cioiten, Haren Aingueruá dun.

16 Baina Pierrisec bulkatzez perseveratzen çuen : eta irequiric, ikus ceçaten hura, eta spanta citecen.

17 Eta hæy keinu eguinic escuáz ichil litecen, conta ciecén nola Iaunac idoqui çuen presoindeguitic : eta erran ciecén, Conta ietzeçue gauça hauc Jacquesi eta anayéy. Eta ilkiric ioan cedin berce leku batetara.

18 Baina arguitu cenean gudu handia cen gendarmesén artean eya Pierris cer eguin cen.

19 Eta Heródeseç hura galdeguinic eriden e-tzuenean, goardez informatione eguinic, mana ceçan punitzera eramán litecen : eta iautsiric Iudéatic Kesáreara, *han* egon cedin.

20 Eta Heródeseç çuen guerla eguiteco gogo Tyrianoén eta Sidonianoén contra : baina hec gogo batez ethor citecen harengana, eta iraba-

circ Blásto, cein baitzén Regueren gamberaco guehién, baque esquez ceuden: ceren hayén comarcá Reguerenetic entretenitzen baitzén.

21 Eta egun assignatu batez, Heródesece Regue arropaz veztituric, iudicioco iar lekuan iarriric, harenga bat eguin ciecen.

22 Eta populua oihuz iar cedin, Iaincoaren vozá, eta ez guizonarena!

23 Eta bertan io ceçan hura Iaincoaren Aingueruác, ceren ezpaitzeraucean Iaincoari gloriá eman: eta harabarturic hil cedin.

24 Baina Iaincoaren hitzá avançatzen cen eta multiplicatzen.

25 Barnábas-ere eta Saúl itzul citecen Ierusalemetic, carguá complituric, berequin harturic Ioáñnes-ere, icen goiticoz Marc deitzen cena.

CAP. XIII.

1 *Antiokeco Eliçán Prophéta eta doctor batzu.* 2 *Barnábas eta Saul predicatzera separatzen.* 3 *Barur eta othoizte eguin.* 5 *Salamis.* 6 *Bariesü prophéta falsu.* 12 *Sergioc Christ baithan sinhesten.* 14 *Paulec Antioken predicatzen.* 45 *Iuduac hari contrastatzen.* 48 *Gentiléc sinhesten.* 50 *Persecutione Paulen eta Barnábasen contra.* 51 *Iconiora hec retiratzen.* 52 *Discipuluac bozcarioz bethé.*

ETA ciraden, Antióken cen Eliçán Prophéta eta Doctor batzu, Barnábas, eta Símon Níger deitzen cena, eta Lúkió Kyreneanoá, eta Manahén, Heródes Tetrarkarequin haci içan cena, eta Saúl.

2 Hec bada Iauna ministerioan cerbitzaten çutela eta barur ciradela, erran ceçan Spiritu Sainduac, Separa ietzadaçue Barnábas eta Saúl deithu ditudan obracotzát.

3 Orduan barureta othoizte eguinic, eta escuäc hayén gainean eçarriric, igor citzaten.

4 Hec bada igorriric Spiritu Sainduaz, iautececen Seléukiará: eta handie embarca citecen Kýprora.

5 Eta ethorri ciradenean Salamínara, denuntia ceçaten Iaincoaren hitzá Iuduén synagoguétan: eta baçutén Ioáñnes-ere lagun.

6 Guero Islá Páphorano trebessatu çutenean, eriden ceçaten Iudu prophéta falsu encantaçale bat, Bariesú deitzen cenic,

7 Cein baitzén Sergío Paúl Proconsularequin, guiçón çuhurrarequin. Hunec deithuric Barnábas eta Saúl, Iaincoaren hitzáren ençuteco desira çuen.

8 Baina resistitzen cerauen Elýmas encantaçaleac, (ecen hala erran nahi du haren icenác,) Proconsula fedetic erauci nahiz.

9 Baina Saúlec (Paúl-ere *deitzen* denac,) bethe-ric Spiritu Sainduaz, harengana beguiäc chuchenduric,

10 Erran ceçan, O enganio eta finecia guciáz betheá, deabruaren semeá, iustitia guciáren etsayá, ez aiz Iaunaren bide chuchenén makurtzetic gueldituren?

11 Orain bada huná, Iaunaren escuä hire gainean, eta içanena izitsu, ikusteneztuála iguzquia

dembora batetarano, Eta bertan eror cedin haren gainera lanho eta ilhumbe: eta inguru çabilan norc escutic guida leçaqueen bilha.

12 Orduan Proconsulac ikussiric cer eguin içan cen, sinhets ceçan, miraz iarriric launaren doctrináz.

13 Eta Páphotic partitu ciradenean Paúl eta harequin ciradenac, ethor citecen Pérgera Pamphiliaco *hirira*: orduan Ioáñnes hetaric partitric, itzul cedin Ierusalemérá.

14 Eta hec Pérgetic partitric ethor citecen Antióke Pisidiacora, eta sarthuric synagogán Sábbath egunean, iar citecen.

15 Orduan Leguearen eta Prophetén iracurzearen ondoan, igor ceçaten synagogaco principaléc hetara, cioitela, Guiçón anayeác, baldin çuetan bada cembeit hitz populuaaren exhortationetacoric, erraçue.

16 Iaiquiric bada Paúlec, eta escuáz ichil litecen keinu eguinic, dio, Israeltar guiconác, eta Iaincoaren beldurrá duçuenác, ençuçue:

17 Israéleco populu hunen Iaincoac elegitu ukan ditu gure aitác, eta populu haur goratu ukan du, Égyptoco lurrean ceudenean, eta bessogora batez idoqui citzan hec hartaric.

18 Eta berroguey urtheren demboraren inguruän hayén conditioneac suffritu ukan ditu desertuan.

19 Guero deseguinic çazpi natione Kanaán-go lurrean, çorthes parti ciecén hayén lurra.

20 Eta guero guti gora, guti behera laur ehun

eta berroguey *eta* hamar urthez eman cietzén iugeac Samuél Prophetaganano.

21 Guero esca citecen Regue baten, *eta* eman ciecén Iaincoac Saúl Kisen semea, Beniamín leinuco guizoná, berroguey urthez.

22 *Eta* hura kenduric, eman ciecén David Reguetan : hari-ere testimoniage emanic, erran ceçan, Eriden dut David Iesséren *semeá*, neure gogaraco guizoná, ceinec eguinen baititu ene nahi guciác.

23 Hunen háctic Iaincoac *bere* promessaren araura suscitatu ukan drauca Israéli Salvadorea, *baita*, Iesús :

24 Aitzinetic Ioánnesec emendamendutaco Baptismoa Israéli predicatu ukan ceraucanean haren ethorteracon.

25 *Eta* acabatzen çuenean Ioánnesec *bere* cursua, erran ceçan, Nor naicela uste duçue ? ez naiz *hura* ni, baina huná, ethorten da ene ondoan, ceinen oinétaco çapatá ezpainaiz digno lacha deçadan.

26 Guición anayeác, Abrahámen arraçaco semeác, *eta* çuen artean Iaincoaren beldúrta dutenác, çuey salvamendu hunetaco hitzá igorri çan çaiçue.

27 Écen Ierusalemeco habitantéc *eta* hayén Gobernadoréc hura eçagutzen etzutelaric condemnaturic, Prophetén hitz Sábbath guciáz iracurtzen diradenac complitu ukan dituzté.

28 *Eta* eceinere heriotaco causaric *hartan* eriden gabe Pilát requeritu ukan duté hura hil leçan.

29 Eta complitu cituztenean harçaz scribatu ciraden gauça guciác, çuretic kenduric, eçar ceçaten monument batetan.

30 Baina Iaincoac resuscitatu ukan du hura hilétaric.

31 Eta ikussi içan da anhitz egunez, harequin batean Galiléaric Ierusalemérá igan içan ciradenéz, eta dirade haren testimonio populua baithara.

32 Guc-ere denuntiatzen drauçuegu çuey *gure* Aitéy eguin içan çayen promessáz den becembatean :

33 Ecen hura Iaincoac complitu drauela hayén haourréy, *cein baicara* gu, Iesús resuscitaturic, bigarren Psalmuan-ere scribatua den beçala, Ene Semeá aiz hi, nic egun engendratu aut hi.

34 Eta *eracusteco* resuscitatu duela hura hilétaric guehiagoric sepulchrorá ez itzultzecotan, hunela erran ukan du, Emanen drauzquiçuet çuey Daviden saindutassun segurac.

35 Eta halacotz berce leku batetan-ere erraiten du, Eztuc permettituren hire Sainduac corruptioneric ikus deçan.

36 Ecen segur David bere demborán Iaincoaren conseillua cerbitzaturic, lokartu içan da, eta bere aitequin eçarri içan da, eta ikussi ukan du corruptione.

37 Baina Iaincoac resuscitatu duenac eztu ikussi ukan corruptioneric.

38 Iaquiçue bada guiçónanayeác, ecen huneçaz bekatuén barkamendua declaratzen çaiçuela :

39 Eta Moysésen Legueaz iustificatu ecin ičan çareten gauça guciétaric, huneçaz, sinhesten duen guciá iustificatzen dela.

40 Gogo auçue bada Prophetétan erran ičan dena guertha eztaquiçuen.

41 Ikussaçue menospreçatzaleác, eta mirets eçaçue, eta urt çaitezte, ecen obra bat eguiten dut nic çuen egunétan, obra bat, *diot*, cein ezpai tuçue sinhetsiren, baldin nehorc conta badie çaçue.

42 Guero ilki ciradenean Iuduén synagogatic, othoi citzaten Gentiléc hurreneco Sábbathoan hitz hauc hæy declara lietzen.

43 Eta congregationea barreyatu cenean, iarreiqui cequién Iuduétaric eta Iaincoa cerbitzitzen çutén proselytoétaric anhitz Paúli eta Barnábasi: eta hauc hæy minçatzen çaitzela, Iaincoaren gratián perseveratzera exhortatzen cituztén.

44 Eta hurrenengo Sábbath *egunean* quasi hiri guciá bil cedin Iaincoaren hitzáren ençutera.

45 Baina Iuduác populua ikussiric invidiaz bethé citecen, eta contrastatzen çaitén Paúlec erraiten cituen gaucéy, contrastatzen ciradela eta blasphematzuten çutela.

46 Orduan constantqui Paúlec eta Barnábasec erran ceçaten, Çuéy behar çaiçuen lehenic denuntiatu Iaincoaren hitzá: baina hura arbuyatzen duçuenaz gueroz, eta vicitze eternalaren *ukaiteco* indigno çuen buruác iugeatzen ditucuenaz *gueroz*, huná, itzultzen gara Gentiletarát.

47 Ecen hala manatzen draucu Iaunac, dioela, Ordenatu aut hi Gentilén argui içateco, salvamendu aicencát lurraren bazterrerano.

48 Eta Gentilác *haur* çançutenean aleguera citecen, eta glorifica ceçaten Iaunaren hitzá: eta sinhets ceçaten vicitze eternalecotzát ordenatu ciraden guciéc.

49 Eta avançatzen cen Iaincoaren hitzá comarca hartan gucián.

50 Eta Iuduéc incita citzaten emazte devot eta honest batzu, eta hirico principalác, eta eraguin ceçaten persecutione Paúlen eta Barnábasen contra, eta egotz citzaten bere comarquétarie campora.

51 Baina hec berén oinétaco errhauptsá inharrossiric hayén contra, ethor citecen Iconíora.

52 Eta discipuluac bethatzen ciraden bozcarioz eta Spiritu Sainduaz.

CAP. XIV.

1 *Iconion anhitz convertitu.* 3 *Signo eta miraculu.* 4 *Iconiocoác bi aldetara partitzen.* 5 *Persecutione.* 6 *Paulec eta Barnábasec Lýstrara ihes equiten.* 8 *Mainguä sendatu.* 12 *Lystracoéc Barnábasi Iupiter eritzi, eta Pauli Mercurio.* 13 *Eta hæy sacrificatu nahi.* 19 *Paul lapidatu.* 23 *Ancianoác Elicétan ordenatzen.* 27 *Fedearen borthá irequi Gentiléy.*

ETA guertha cedin Iconíon elkarrequin sar baitzitecen Iuduén synagogara, eta minça baitzitecen hala non sinhets baitzeçan Iuduétarie eta Grecoétarie mulço handiac.

2 Baina sinhesteric etzutén Iuduéc incita eta

corrumpi citzaten Gentilén bihotzác anayén contra.

3 Bada dembora lucez *han* egon citecen constantqui minçatzen ciradela, launaren gorthasunez, ceinec testimoniage ekarten baitzarau-can bere gratiazco hitzári, eta emaiten çuen signo eta miraculu eguin ledin hayén escuz.

4 Eta parti cedin hirico gendea *bi aldetara*, eta batac ciraden Iuduequin, eta berceac Apostoluequin.

5 Baina altchatu ciradenean Gentilác eta Iudúac bere Gobernadorequin hayén iniuriatzera eta lapidatzera :

6 Adituric gauçá, ihes eguin ceçaten Lycaoníaco hiriétara, *hala nola*, Lýstrara eta Dérbera, eta inguruco comarquétara :

7 Eta han predicatzen çutén Evangelioá.

8 Eta Lýstraco guiçón oinez impotent bat ce goen iarriric bere amáren sabeleandanic maingu, egundano ebili etzem bat :

9 Hunec ençun ceçan Paúl minçatzen, ceinec, hari begui eratchequiric, eta ikussiric ecen fede baçuela sendatu içateco, erran baitzieçón ocengui,

10 Iaiqui adi eure oinén gainera çutic. Orduan *hura* iauz cedin, eta ebil cedin.

11 Eta gendetzéc ikussiric Paúlec eguin çuena, altcha ceçaten bere vozá, Lycaoníaco lengoagez, erraiten çutela, Iaincoac guiçonac beçalacaturic iautsi dirade guregana !

12 Eta Barnábas deitzen çutén Iúpiter : eta

Paul, Mercúrio : ceren hanc hitzá ekarten baitzuen.

13 Eta Iúpiteren sacrificadoreac (cein baitzén hayén hiri aitzinean,) cecen coroatuac borthaitzinerano ekarriric, nahi çuen populuaquin sacrificatu.

14 Baina hori ençunic Apostoluac, Barnábas eta Paúl, bere arropác çathituric oldar citecen populuaeren artera, oihuz ceudela.

15 Eta erraiten çutela, Guiçonác, cergatic gauça horiac eguiten dituçue ? çuec çareten affectione beren suiectioneco guiçonac gara, declaratzen drauçuegula, horrelaco gauça vanoetarie converti çaitetzen lainco viciagana, ceruã eta lurrá eta itsassoá, eta hetan diradén gauça guciác eguin dituenagana :

16 Ceinec iragan demborétan Gentil guciác berén bidétan ebiltera utzi ukan baititu.

17 Badaric-ere bere buruã eztu testimoniage gabe utzi, *guri* ungui eguinez, emaiten drauzqui-gula cerutic uriac eta sasoin abratsac, eta bethatzen dituela viandaz eta alegrançaz gure bihoztác.

18 Eta gauça hauc erraiten cituztela, nequez amatiga citzaten gendetzeac sacrificac ezliecén.

19 Orduan ethor citecen Antióketic eta Iconiotic Iudu batzu, hec populua irabaciric eta Paúl lapidaturic, herresta ceçaten hiritic campora, ustez hila cen.

20 Baina discipuluac haren ingurura bildu ci-

radenean, iaiquiric sar cedin hirian: eta bihamunean ioan cedin Dérbera Barnábasequin.

21 Eta hiri hartan evangelizatu çutenean, eta anhitz iracatsiric itzul citécen Lýstrara eta Iconiora eta Antiókera:

22 Confirmatzen cituztela discipuluén gogoac, eta exhortatzen cituztela fedean perseveratzerara, eta *erraiten çutela*, anhitz tribulationez Iaincoaren resumán sarthu behar garela.

23 Eta compainiaren abisuz Elicétaric batbederatan Ancianoác ordenatu ondoan, barurequin othoitz eguinic, gommenda cietzoten hec launari, cein baithan sinhetsi ukan baitzutén.

24 Guero Pisidia iraganic, ethor citecen Pamphyliara.

25 Eta Pérgen *Iaincoaren* hitzá denuntiaturic, iaus citecen Attáliará.

26 Eta handic embarca citecen Antiókera, nondic gommendatu içan baitziraden Iaincoaren gratiari, complitu çutén obracotzát.

27 Eta ethorri içan ciradenean eta bildu çutenean Elicá, conta citzaten Iaincoac heçaz eguincituen gauça guciác, eta nola irequi cerauen *Iaincoac* Gentiléy fedearen borthá.

28 Eta egon citecen han dembora lucez discipuluequin.

CAP. XV.

1 *Anaye falsuéc Circoncisioneá iracasten.* 7, 13 *Pierisen eta Jacquesen harengá.* 8, 9 *Gentiléc Spiritu saindua recebitu.* 10 *Leguearen uztarria.* 12 *Gratia.* 22 *Gende igorri Apostoluéc Antiokera.* 23

Concilioco letrác. 36 Paulen eta Barnábasen artean contentione Ioánnes Marken causaz.

ETA Iudéatic iausti içan ciraden batzuc, iracasten cituztén anayeac, *cioitela*, Baldin circoncidi ezpaçaitetztez Moysésen maneraren araura, ecin salva çaitetzquete.

2 Eta gudu eta disputa handi Paúli eta Barnábasi heldurichayén contra, ordena ceçaten igan litecen Paúl eta Barnábas eta cembeit berçeric Apostoluétara eta Ancianoétara Ierusalemérá questione hunegatic.

3 Hec bada igorriric Eliçáz, iragan citzaten Pheníke eta Samária, Gentilén conversionea contatzen çutela: eta eman ciecén bozcario handi anaye guciéy.

4 Guero Ierusalemérá arrivaturic, recebitu içan ciraden Eliçáz eta Apostoluéz eta Ancianoéz, eta conta citzaten laincoac heçaz eguin ukan cituen gauça guciác.

5 Baina (*cioiten*,) altchatu içan dirade Phariseuén sectaco sinhetsi çutén batzu, *cioitela*, ecen circonciditu behar çutela, eta manatu Moysésen Leguearen beguiratzera.

6 Orduan bil citecen Apostoluác eta Ancianoác eguiteco hunez consideratzera.

7 Eta disputa handiren ondoan, Pierrisec iaiquiric erran ciecén, Guiçón anayeác, çuec badaquiçue ecen haraitzinadanic laincoac gure artean elegitu ukan *nauela*, ene ahoz ençun leçaten Gentiléc Evangelioco hitzá, eta sinhets leçaten.

8 Eta Iaincoac eçagutzen baititu bihotzác, testificatu draue, hæy Spiritu Saindua eman ez gu-ri-ere beçala.

9 Eta eztu differentiaric batre eguin gure eta ha-yén artean, fedez purificaturic hayén bihotzác.

10 Orain bada cergatic tentatzen duçue Iain-coa, discipuluén leppo gainean uztarriaren eçar-tera, cein ez gure aitéc ez guc ecin ekarri ukan baitugu?

11 Baina Iesús Christ Iaunaren gratiáz sinhe-sten dugu salvaturen garela, hec-ere beçala.

12 Orduan ichil cedin compainia guciá, eta be-ha çaizten Barnábasi eta Paúli, ceinéc contatzen baitzutén cer signo eta miraculu eguin çuen Iain-coac heçaz Gentilén artean.

13 Eta ichildu ciradenean, ihardets ceçan Iac-quesec, cioela, Guiçón anayeác, ençun neça-çue ni,

14 Simonec declaratu ukan du nola lehenic Iaincoac visitatu dituen Gentilác hetaric po-pulu bat bere iceneco har leçancát.

15 Eta hunequin accordatzen dirade Prophe-tén hitzác: scribatua den beçala.

16 Guero itzuliren naiz, eta berriz edificatu-ren dut Davíden tabernacle eroria, eta haren ruinác berriz edificaturen ditut, eta berriz alt-chaturen dut hura.

17 Requeri deçatençát goitico guiçonéc Iau-na, eta Gentil guciéc, ceinén gainean invocatu içan baita ene icená: dio gauça hauc guciác e-guin dituen Iaunac.

18 Bethidanic Iaincoac badaçaguzqui bere obra guciác.

19 Harren nic dut estimatzen eztituela nehorc faschatzeco Gentilétaric Iaincoagana convertitzen diradenac:

20 Baina scribatzeco çayela beguira ditecen idolén satsutassunétaric, eta paillardicataric, eta *gauça* ithotic, eta odoletic.

21 Ecen Moysésec haraitzinadanic baditu hiriétaric batbederatan hura predicatzen dutenac, synagoguétan Sábbath guciáz iracurtzen denaz gueroz.

22 Orduan nahi ukan duté Apostoluéc eta Ancianoéc Eliça guciarequin, beren artetic guiçon elegituac igor litecen Antiókera Paúlequin eta Barnábasequin, *hala nola*, Iúda icen goiticoz Barsabás deitzen cena, eta Sílas, guiçon principalac anayén artean.

23 Hayén escuz scribatzen çutela seguitzen dena, Apostoluéc eta Ancianoéc eta anayéc Antióken eta Syrián eta Kilikían Gentilétaric *diradén* anayey, salutatione.

24 Ceren aditu baitugu ecen gutaric ilki diraden batzuc, cembeit proposez trublatu ukan çaituztela, çuen arimác erauciz, eta circumcidi çaitetzen, eta Leguea beguira deçaçuen manatz, ceinéy ezpaiquendrauen carguric eman:

25 Gure irudia içan da consentimendu batez bildu garenona, elegitu ditugun guiçonén çuetara igortera, Barnábas eta Paúl gure mai-tequin,

26 *Baitirade* Iesús Christ gure launagatic bere viciac abandonnatu dituztén guiconác,

27 Igorri ditugu bada Iúda eta Sílas, hec-ere gauça berac ahoz contaturen drauzqui-que.

28 Ecen on iruditu çayó Spiritu sainduari eta guri, ez eçartera carga handiagoric batre çuen gainera gauça necessario hauc baicen :

29 *Baitirade*, Beguira çaitetzen idoléy sacrificatu diraden gaucétaric, eta odoletic, eta ithotic, eta paillardicataric, baldin gauça hautaric çuen buruác beguira baditzaque, ungui eguinen duque. Ungui duçuela.

30 Hec bada congit harturic ethor citecen Antiokerá: eta compainiá bilduric eman citzaten letrác.

31 Eta iracurri cituztenean, consolationearen gainean aleguera citecen.

32 Halaber Iúdac eta Sílasec, nola hec-ere Prophéta baitziraden, anhitz hitzez exhorta citzaten anayeác eta confirma.

33 Eta *han* cerbait dembora eguin çutenean, igorri içan ciraden anayéz baquerequin Apostoluetarát,

34 Guciagatic-ere Sílasi on irudi cequiön han egoitera.

35 Eta Paul eta Barnábas-ere egon citecen Antióken, iracasten eta evangelizatzen çutela anhitz bercerequin-ere launaren hitzá.

36 Eta cembeit egunen buruän erran cieçón Paúlec Barnábasi, Itzuliric visita ditzagun gure

anayeác Iaunaren hitzá denuntiatu dugun hiri guciétan, *eya* nola dauden.

37 Eta Barnábasec conseillatzen çuen berequin har leçaten Ioáñnes, Marc deitzen cena :

38 Baina Paúli etzayón bidezco iruditzen hetaric ia Pamphyliatic bereci cena, eta obra hartara lagundu etzituena berequin har leçaten.

39 Hala iharduqui ceçaten bada, non bata berceaganic separa baitzitecen: eta Barnábas Marc harturic embarca baitzedin Kyprorát.

40 Baina Paúl Sílas elegituric parti cedin, anayéz Jaincoaren gratiari gommendaturic.

41 Eta iragan citzan Syria eta Kilikía, confirmatzen cituela Eliçác.

CAP. XVI.

3 *Timótheo circumciditu.* 6 *Asian predicatzea defendatu.* 9 *Visione Pauli aguertu Makedoniacoéz.* 14 *Emaztéy Evangelioá predicatzen.* 18 *Pýthonen spiritua çuen nescatoa sendatu.* 23 *Paul eta Silas açotaturic presoinean eçarri.* 26 *Lurra ikaratu presoinean.* 30 *Geolerac bere familia guciarequin sinhetsi.* 37 *Paulec bere buruá Romano eguiten.*

GUERO arriva cedin Dérbera eta Lýstrara: eta huná, discipulu bat cén han Timótheo deitzen cenic, emazte fidel baten semé, baina aita Grec baten.

2 Huni testimoniage on ekarten ceraucaten Lýstran eta Iconión ciraden anayéc.

3 Haur nahi ukan du Paúlec harequin ioan ledin, eta harturic circumcidi ceçan hura leku he-

tan ciraden Iuduacgatic: ecen baçaquiten guciéc haren aítá nola Grec cen.

4 Eta hiriétan iragaiten ciradela iracasten cituztén *hetangoac* Ierusalemen ciraden Apostoluéz eta Ancianoéz eguin ičan ciraden ordenancén beguiratzen.

5 Bada Eliçác fedean confirmatzen ciraden, eta contua egun guciáz emendatzen cen.

6 Guero iraganic Phrygia eta Galatiaco comarcá, debetatu ičan ciraden Spiritu Sainduáz hitzáren Asían prédicatzetic:

7 Ethorri ciradenean Mysiara, enseyatzen ciraden Bithiniára ioaiten: baina etziecén permiti Spirituac.

8 Baina Mysia iraganic iauts citecen Troásera.

9 Eta visione bat gauaz aguer cequión Paúli, *baitzen hunela*, Makedoniaco guiçón bat presenta cedin haren aitzinean othoitz eguiten ceraucala eta erraiten, Iragan adi Makedoniarát, eta aiuta gaitzac.

10 Eta visionea ikussi ukan çuenean, bertan enseya guentecen Makedoniará ioaiten, seguratzten guenela ecen Iaunac deithu guentuela hæy evangelizatzerá.

11 Partituric bada Troástic, chuchen ethor guentecen Samothrákera, eta biharamunean Neápoliserá.

12 Eta handic Philippeserá, cein baita Makedonia quartereco lehen hiria, *eta da* colonia. Eta egon guentecen hiri hartan cembatrebeit egun.

13 Eta Sábbath egunean ilki guentecen hiritic campora fluvio bazterrera, non içaten ohi baitzén othoitzá: eta iarriric minça guenquintén hara bildu içan ciraden emaztéy.

14 Eta Lydía deitzen cen Thiatíra hirico emazte escarlata saltzale Iaincoa cerbitzaten çuen batec ençun guençan: ceinen bihotzá Iaunac irequi baitzeçan, Paúlez erraiten ciraden gauçén gogoatzeco:

15 Eta batheyatu içan cenean *bera* eta haren familiá, othoitz ceguigun, cioela, Baldin estimatu baduçue Iaunagana fidel naicela, sarthuric ene etchean, çaudete. Eta bortcha guençan.

16 Eta guertha cedin gu othoitzara guendoacela, nescato Pýthonen spiritua çuem bat aitzinera ethor baitzequigun: ceinec irabaci handia emaiten baitzerauen bere nabussiéy, asmatzez.

17 Haur Paúli eta guri iarreiquiric, oihuz cegoen, cioela, Guiçón hauc Iainco Subiranoaren cerbitzari dirade, ceinéc salvamenduco bidea denuntiatzen baitraucute.

18 Eta haur eguin ceçan anhitz egunez: baina gaitzuric Paúlec, eta itzuliric erran cieçón spirituari, Manatzen aut Iesús Christen icenáren partez horrenganic ilki adin. Eta ilki cedin ordu berean.

19 Orduan haren nabussiéc çacussatenean ecen hayén irabaci sperança galdu cela, hatzamanic Paúl eta Sílas, eraman citzaten merkatuco plaçara Magistratuétara.

20 Eta hec presentaturic Gobernadoréy, erran

ceçaten, Gende hauc trublatzen duté gure hiria Iudu diradelaric :

21 Eta denuntiatzen dituzté recebi ez beguira ditzagun sori eztiraden ordenançac, ikussiric e-cen Romano garela.

22 Eta oldar cedin communa hayén contra : eta Gobernadoréc hayén arropac çathituric mana ceçaten, açota litecen.

23 Eta anhitz çauri eguin cerauecenean eçar citzaten presoindeguian, manamendu eguiniç geolerari segurqui hec beguira litzan :

24 Ceinec halaco manamendua harturic eçar baitzitan presoindegui çolán, eta hayén oinac hers citzan cepoaz.

25 Eta gauaren erdian Paúlec eta Sílasec othoizten eta laudatzen çutén Iaincoa : eta ençuten cituzten estecaturic ceudenéc.

26 Eta subitoqui lur ikaratze handi bat eguin cedin, hala non iharros baitzitecen presoindegui fundamentac : eta bertan irequi citecen bortha guciac, eta gucién estecailluac lacha citecen.

27 Orduan irartzaturic geolerac çacusquianeanean presoindegui borthac irequiac, ezpatá idoquiric bere buruä hil nahi çuen, ustez presoneréc ihes eguin çutén :

28 Baina Paúlec oihu eguin ceçan ocengui, ci-oela, Eztaguioála deus minic eure buruäri : e-cen guciac hemen gaituc.

29 Orduan hura argui galdeguinic oldar cedin barnera, eta ikara çabilala egotz ceçan bere buruä Paúlen eta Sílasen *oinétara*.

30 Eta hec campora idoquiric dio, Iaunác, cer eguin behar dut salvatu içateco?

31 Eta hec erran cieçoten, Sinhets eçac Iesús Christ Iauna baithan, eta salvaturen aiz hi eta hire etchea.

32 Eta minça cequizquión Iaincoaren hitzaz hari, eta haren etchean ciraden guciéy.

33 Eta *harc* hec harturic gauaren ordu hartan berean ikuz cietzén çauriac: eta batheya cedin hura eta harenac guciác bertan.

34 Eta bere etchera eramanic, mahaina eçar ciecén: eta aleguera cedin, ceren bere etche guciarequin sinhetsi ukan baitzuen Iaincoa baithan.

35 Eta eguna ethorri içan cenean Gobernadoréc igor citzaten sargeantac, erran leçaten, Eyéc congít guição horiey.

36 Orduan geolerac conta cietzón hitz hauc Paúli, *cioela*, Igorri dié Gobernadoréc *erraitera* congít eman daquiçuen: orain beraz ilkiric çoazte baquerequin.

37 Baina Paúlec erran ciecén, Publicoqui açotatu gaituzten ondoan, iugemendu formáric gabe, Romano garelaric, egotzi ukan gaituzté pre-soindeguira: eta orain ichilic campora egoizten gaituzté? ez balimba: baina beréc ethorriric idoqui gaitzate.

38 Eta rapporta cietzén sergeantéc Gobernadoréy hitz hauc: eta beldur citecen, ençunic ecen Romano ciradela.

39 Eta ethorriric othoitz citzaten, eta ido-

quiric supplica cequiztén ilki litecen hiritic.

40 Orduan ilkiric presoindeguitic sar citecen Lydia baithan: eta ikussiric anayeác, consola eitzaten hec, eta parti citecen.

CAP. XVII.

1 *Paulec Thessalonikeanoéy Christ predicatzen.* 4 *Heticaric batzuc sinhesten.* 5 *Iuduac Paulen eta Silasen contra:* 6, 7 *Baina Iásonec hec recebitzen, eta heçaz fiadore iarten.* 10 *Presonerac largatu.* 13 *Iuduéc Paul persecutatzen.* 15 *Paul Atheneserát ioaiten:* 17 *eta han Christ predicatzen.* 23 *Iainco eçagun gabearen aldarea.* 24 *Iaincoaren adoratzeco manerá.* 30 *Penitentiá.* 31 *Iugemendua.* 34 *Dionýsioc eta Dámarisec sinhesten.*

GUERO iraganic Amphípolisen eta Apollonian, ethor citecen Thessalonícará, non baitzén Iuduén synagoga bat.

2 Eta costumatu çuen beçala Paúl sar cedin hétara, eta hirur Sábbathoz disputa cedin hequin Scripturétaric.

3 Declaratzen eta proposatzen cerauela ecen behariçan dela Christec suffri leçan eta resuscitaledin hilétaric: eta ecen haurçela Iesús Christ cein, *dio*, nic predicatzen baitrauçuet.

4 Eta hetaric batzuc sinhets ceçaten, eta Paúlen eta Silasen compainiaco eguin citecen, eta Iaincoa cerbitzatzen çutén Grecoétaric compainia handia, eta emazte ohoraturic ez guti.

5 Baina bekaizteriaz movituric Iudu rebelléc,

eta harturic hara huna çabiltzan guiçon gaichto batzu, eta populua bilduric, trubla ceçaten hira: eta Iásonen etchea iauquiric, hec populura eramán nahiz çabiltzan.

6 Eta eriden etzituztenean, tira citzaten Iáson eta anayétaric batzu hirico Gobernadore-tara, oihuz ceudela. Hauc mundu guciá eraucikan dutén ondoan, huna-ere ethorri içan dirade:

7 Eta Iásonec beregana recebitu ukan ditu: eta guciéc Késaren ordenancén contra eguiten duté, dioitela berce Regue bat badela, Iesús.

8 Tharrita ceçaten bada populua eta hirico Gobernadoreac gauça hauc çançuzquitenean.

9 Baina fiadoregoa recebituric Iásonganic eta goiticoétaric, utzi citzaten ioaitera.

10 Eta anayéc bertan gauaz idoqui citzaten campora Paúl eta Sílas Béroera *ioan litecençát*: cein hara ethorriric ioan baitzitecen Iuduén synagogara.

11 Eta hauc ciraden Thessalonícano noblenétaric, ceinéc hitzá recebi baitzeçaten alegrança gucirequin, egun oroz Scripturác bilhatzen cituztela, eya gauça hauc hala liradenez.

12 Eta hetaric anhitzec behinçát sinhets ceçaten, eta emazte Grec honestétaric, eta guiçonétaric ez gutic.

13 Baina iaquin ceçatenean Thessalonícano Iuduéc ecen Béroen-ere laincoaren hitzá Paúlez denuntiatu içan cela, ethor citecen hara-ere, populua tharritatzen çutela.

14 Baina bertan Paúl igor ceçaten camporat anayéc, ioan ledinçat itsas alderát beçala: baina Silas eta Timótheo egon citecen han.

15 Eta Paúlen salbura heltzeco carguä hartu çutenéc, eramán ceçaten hura Athéneserano: eta *hec harenganic* manamendu recebituric Silas-gana eta Timótheogana, guciç bertan ethor litecen hura baithara, parti citecen.

16 Eta Paúl Athénesen hayén beguira cegoela keichatzen cen haren spiritua hura baithan, çacussanean hiria idolatriari emana.

17 Disputatzen cen bada synagogán Iuduequin, eta Iaincoa cerbitzatzen çutenequin, eta merkatuco plaçán egun oroz batzen cenequin.

18 Orduan Epicuriano eta Stoikiano Philospho batzu disputatzen ciraden harequin: eta batzuc erraiten çutén, Cer erran nahi du edasle hunc? Eta bercéc *ciuiten*, Iainco arrotzén eracusle dela dirudi: ceren Iesús denuntiatzen baitzerauen eta resurrectionea.

19 Eta hatzamanic hura eramán ceçaten Marsen karricara, cioitela, Iaquin ahal deçaquegu ceric den hiçaz erraiten den doctrina berri hori?

20 Ecen gauça arrotz batzu gure beharriétara ekarten dituc: nahi diágu bada iaquin gauça horiac cer erran nahi diraden.

21 (Ecen Atheniano guciác eta han egoiten ciraden arrotzac eçeinere berce gauçatara etziraden applicatzen, cembeit berriren erraitera edo ençutera baicen.)

22 Orduan Paúlec Marsen karricaren erdian

cegoela, erran ceçan, Athènesco guïçonác, gauça guciétan devotegui beçala ikusten çaituztét çuec.

23 Ecen iragaiten naicela eta çuen devotioneac contemplatzen ditudala eriden-ere badut aldare bat, ceinetan scribatua baitzén, “Iaincoa eçagun gabeari.” Bada eçagutu gaberico horatzen duçuen hura nic denuntiatzen drauçuet:

24 Mundua eta hartan diraden gauça guciác eguin dituen Iaincoa, ceruären eta lurraren laun delaric, ezta escuz eguin temploétan habitatzen.

25 Eta ezta guïçonén escuz cerbitzatzen deusen behar *beçala*, ikussiric ecen berac emaiten drauztela guciéy vicia eta respirationea eta gauça guciác.

26 Eta eguin ukan du natura humano guciá odol batetaric: lurraren hedamen guciären gainean habita litecençát, lehenetic sasoin ordenatuac determinaturic, eta hayén habitationearen mugarriac eçarriric:

27 Iauna bilha leçatençát, aguian haztatuz hura eriden leçaquetenez gure batbederaganic urrun ezpadere.

28 Ecen harçaz vicitzen eta higitzen eta içaten gara: çuen poetétaric-ere batzuc erran dutén beçala, “Ecen haren leinu-ere bagara.”

29 Beraz Iaincoaren leinu garenaz gueroz, ez tuestimatu behar Divinitateac urrhea edo cilharra edo harria guïçonén artetz edo inventionez moldatua irudi duela.

30 Iaincoac bada ignorantiazco demborác dis-

simulaturic, orain denuntiatzen draue guição guciéy leku guciétan emenda ditecen.

31 Ceren ordenatu baitu mundua iustoqui iugeaturen duen eguna determinatu duen guição-náz, guciéy eçagutzera emanic, hura hilétaric resuscitaturic.

32 Eta ençun çutenean hilén resurrectionea, batzu truffatzen ciraden, eta bercec erraiten çutén, Ençunen augu berriz horren gainean.

33 Eta hunela Paúl ilki cedin hayén artetic.

34 Batzuc halere, hari iunctaturic, sinhets ceçaten: ceinétaric baitzén Dionýsio Areopagítare, eta Dámaris deitzen cen emazte bat, eta berceric hequin.

CAP. XVIII.

1 *Paul Córinthon languiten,* 4 *Disputatzen eta Christen predicatzen ari.* 7 *Handic partituric Iustoa deitzen cen batenean sartzen.* 8 *Crispoc Iauna baithan sinhesten.* 9 *Visione Pauli aguertzen.* 12 *Guero da Gallionen aitzinean accusatzen.* 17 *Sosthènes.* 18 *Paulec bere buruá arrada eraciten.* 24 *Apolós Iudua Éphesosera ethorten.*

GAUÇA hauen ondoan Paúl partituric Athénestic, ethor cedin Córinthorá.

2 Eta eridenic Aquíla deitzen cen Pónto nationeco Iudu bat, cein aitzinchetic ethorri baitzén Italiatic, eta Priskilla haren emaztea: (ceren Claúdioc ordenatu baitzuen Iudu guciác Rómaric parti litecen,) retira cedin hetara.

3 Eta ceren officio bereco baitzén, hequin e-

goiten cen, eta languiten ari cen. Eta hayén officioa cen tabernacle eguitea.

4 Eta disputatzen cen synagogán Sábbath guciáz, eta exhortatzen cituen hámbat Iuduac nola Grecoac.

5 Eta ethorri ciradenean Makedoníaric Sílas eta Timótheo, Paúlec Spirituaz hersturic testificatzen cerauen Iuduéy Iesús *cela* Christ.

6 Eta hec contrastatzen eta blasphematzén ari ciradela, abillamenduac iharrossiric erran cieçén, Çuen odolá çuen burun gain : chahu *naiz* ni, oraindanic Géntiletarát ioanen naiz.

7 Eta handic partituric sar cedin Iústoa deitzen cen *eta* Iaincoa cerbitzaten çuen baten etchean, ceinen etchea baitzatchecan synagogári.

8 Eta Crispoc synagogaco principalac sinhets ceçan Iauna baithan bere etche guciarequin : Corinthianoétaric-ere anhitzec ençunic sinhets ceçaten, eta batheya citecen.

9 Orduan erran cieçón Iaunac gauaz visionez Paúli, Ezaicela beldúr, baina minçadi eta ezadila ichil.

10 Ecen ni nauc hirequin, eta nehorc eztrauc *escuric* eçarriren hiri gaizqui eguitera : ecen populu handia diát hiri hunetan.

11 Eta egon cedin han urthe bat eta sey hilebethe, iracasten çuela hayén artean Iaincoaren hitzá.

12 Baina Gallíon Akaíaco Proconsul cenean, altcha citecen gogo batez Iuduác Paúlen contra, eta eramán ceçaten iudicioco iar lekura.

13 Erraiten çutela, Leguearen contra hunec incitatzén ditu guiconác Iaincoaren cerbitzatzera.

14 Eta Paúlec áhoa irequi nahi çuenean, erran ciecén Gallíonec Iuduéy, Baldin cembeit bidegabe, edo gaichtaqueria baliz, o Iuduác, çucenac emaiten duen lekurano sustenga cinçaqueiztet :

15 Baina baldin questione bada hitzáz, eta icenéz eta çuen Legueaz, ceuroc ikussiren duçue: ecen gauça horién iuge ni ez naiz nahi.

16 Eta ken citzan hec iudicioco iar lekutic.

17 Orduan Grec guciéc hatzamanic Sosthénes synagogaco principala cehatzen çutén iudicioco iar leku aitzinean : eta Gallíonec ansiaric batre etzuen.

18 Baina Paúl oraino dembora lucescoz *han* egonic, anayétaric congít harturic, embarca cedin Syriarát, (eta harequin Priskilla eta Aquíla) buruá arradaturic Kenkrén: ecen vot çuen.

19 Guero arriva cedin Éphesoserá, eta hec han utzi citzan: baina bera synagogara sarthuric, disputa cedin Iuduéquin.

20 Eta hec othoiztec çaizcala dembora lucia-goz hequin egon ledin, etziecén accorda.

21 Baina congít har ceçan hetaric, cioela, Necesarioqui behar dut hurrenengo bestá Ierusalemén eguin: baina harçara itzuliren naiz çuetara, Iaincoac placer badu: eta parti cedin Éphesosetic.

22 Eta Kesáreara iausti cenean, igan cedin *Ierusalem*erá: eta Eliçá salutaturic iausti cedin Antiokerá.

23 Eta cerbait dembora *han* egonic, ioan cedin chuchen chuchena Galatiaco eta Phrygiaco comarcá trebessaturic, confirmatzen cituela discipulu guciác.

24 Baina Iudu nationez Alexandriano Apolós deitzen cen bat, guiçón eloquenta, Scripturétan botheretsua, ethor cedin Éphesoserá.

25 Haur cen Iaunaren bidean instruitzen hasia, eta spiritu beroz minçatzen cen, eta iracasten cituen diligentqui Iaunaren diradén gauçác, eçagutzen çuela solament Ioánnesen Baptismoa.

26 Eta has cedin frangoqui minçatzen synagogán. Haur ençun ceçatenean Priskillac eta Aquílac berequin har ceçaten, eta aitzinago declara cieçoten Iaincoaren bidea.

27 Eta Áchaiarát iragan nahi cenean, *hura* exhortaturic anayéc scriba ceçaten discipuluétara recebi leçaten *hura*: ceinec arrivatu cenean *hara*, probetchu handi eguin baitziecén gratiáz sinhetsi ukan çutenéy.

28 Ecen viciqui garaitzen çayen Iuduéy publicoqui, Scripturéz eracusten çuela ecen Iesús cela Christ.

CAP. XIX.

1 *Paul Éphesosen iracastenari.* 4 *Ioánnesen Baptismoa.*
 6 *Escuén impositionea.* 11 *Paulec miraculu equiten.*
 13 *Deabruac ditu cehatzen exorcistác.* 19 *Curiositatezco liburuác erre.* 24 *Demétriosec seditioe altchatzen.* 27 *Diana Éphesianoena.* 29 *Gáio eta Aristarko.* 33 *Aléxandro.*

APOLLÓS Córinthon ceta guertha cedin, Paúl garaico bazter guciác iraganic ethor baitzedin Éphesoserá: eta *han* discipulu batzu eridenic erran ciecéen,

2 Ala recebitu duçue Spiritu Saindua, sinhetsi ukan duçuenean? Eta hec erran cieçoten, Are Spiritu Saindua denez-ere, eztiágu ençun.

3 Orduan dioste, Certan bada batheyatu içan çarete? Eta hec erran ceçaten, Ioánnesen Baptismoan.

4 Orduan Paúlec erran ceçan, Ioánnesec batheyatu ukan du emendamenduco Baptismoaz, ciotsala populuari, haren ondotic ethorteco ceta baithan sinhets leçaten, erran nahi baita, Iesús Christ baithan.

5 Gauça hauc ençunic bada, batheya citecen Iesús Iaunaren icenean.

6 Eta escuac gainéan eçarri cerauztenean Paúlec, ethor cedin Spiritu Saindua hayén gainera, eta minçatzen ciraden lengoagez, eta prophetizatzen çutén.

7 Eta guiçón hauc gucióc ciraden hamabitarrano.

8 Guero *bera* sarthuric synagogán, frangoqui minçatzen cen, hirur hilebethes disputatzen eta exhortatzen ari ceta Iaunaren resumari *dagozcan* gaucéz.

9 Eta nola batzu gogortzen baitziraden eta ezpaitzutén obeditu nahi, gaizqui *Iaunaren* bigeaz minçatzen ciradela popularen aitzinean, hetaric *bera* partituric, separa citzan discipu-

luac, egun oroz disputatzen ari cela Tyránno baten escholán.

10 Eta haur eguin ičan cen bi urthez : *hala* non Asián habitatzen ciraden guciéc, ençuten baitzutén Iesús Iaunaren hitzá, hámbat Iuduéc nola Grecoéc.

11 Eta costumatu etziraden verthuteac eguiten cituen Iaincoac Paúlen escuz :

12 *Hala* non are erién gainera ekarten baitziztuztén haren gorputz gainetic crobitchetac eta conciertoac, eta ioaiten baitziraden hetaric eritassunac, eta spiritu gaichtoac hetaric ilkiten baitziraden.

13 Orduan enseya citecen hara huna ebiltan ciraden Iudu exorcista batzu spiritu gaichtoac cituztenén gainean Iesús Iaunaren icenaren invocatzan, erraiten çutela, Coniuratzen çaituztegu Paúlec predicatzen duen Iesúsen partez.

14 (Eta ciraden Skevá Iudu Sacrificadore principalarenic çazpi semé, haur eguiten çutenac.)

15 Baina ihardesten çuela spiritu gaichtoac, erran ceçan, Iesús eçagutzen diát, eta Paul baceaquiat nor den : baina çuec nor çarete ?

16 Eta oldarturic hetara spiritu gaichtoa çuen guiçonác, eta hæy garaithuric, bortcha eguin ceçan hayén contra : *hala* non biluzgorriric eta çaurthuric ihesequin baitzeçaten etchehartaric.

17 Eta haur ethor cedin gucién eçagutzera, hámbat, Iuduén nola Greco Éphesosen habitatzen ciradenénera : eta eror cedin beldurra hayén gucién gainera, eta magnificatzen cen Iesús Iaunaren icená.

18 Eta sinhetsi çutenétaric anhitz ethorten ciraden confessatzen eta declaratzen cituztela bere eguinac.

19 Arte curiositatezcoz usatu ukan çutenecere, anhitzec *bere* liburuác ekarriric erre citzaten gucién aitzinean: eta hayén valioa estimaturic eriden ceçaten berroguey eta hamar milla dinerorena.

20 Hala botheretsuqui augmentatzen cen Iau naren hitzá eta confirmatzen.

21 Gauça hauc hunela complitu ciradeneandelibera ceçan Paúlec Spirituaz, Makedonía eta Akaía iraganic Ierusalemérá ioaitera, cioela, Han içan ondoan, Róma-ere ikussi behar dut.

22 Eta igorriric Makedoníara aiutatzen çutenétaric biga *baitziraden* Timótheo eta Érásto, bera gueldi cedin dembora batetacotz Asían.

23 Baina eguin cedin dembora hartan truble handi bat doctrinaren causaz.

24 Ecen Demétrios deitzen cen cilharguile, Dianaren cilharrezco templotchoguile batec, anhitz irabaz eraciten cerauen officiocoéy:

25 Hec bilduric, eta halaco gaucetaco officier *ciradenac*, erran ceçan, Guiçonác, badaquiçue ecen officio hunetaric heldu diradela gure onác:

26 Eta badacussaçue eta badançuçue nola ez Éphesosen solament, baina quasi Asía gucián Paúl hunec sinhets eraciric itzuli duela populu handi, erraiten duela, ecen eztiradela iainco escuz eguiten diradenac.

27 Eta peril da ez solament gure gauça descri-

da dadin, baina are Diana handiaren temploa guehiagoric deus estima eztadin, eta deseguin eztadin haren maiestate Asia guciac eta munduac ohoratzen dutena.

28 Eta *gauça hauc* ençunic, eta hiraz betheric oihuz iar citecen, Éphesianoén Diana handiá!

29 Eta bethé cedin hiri guciá confusionez, eta oldar citecen gogo batez theatrora, harturic Gáyo eta Arístarko Makedonianoác, Paúlen bideco lagunac.

30 Eta Paúl populua baithara sarthu nahi ce-nean, etzeçaten utzi discipuluéc.

31 Baina Asiaco principalétaric batzuc-ere, nola baitziraden haren adisquide, harengana igorric othoitz ceguioten, ez ledin theatrora presenta.

32 Bada batzu batzaz oihuz ceuden, eta berceac berceaz: eeen confus cen compainiá, eta anhi-tzec etzaquiten cergatic bildu içan ciraden.

33 Orduan gendetzetic campora avança ceçaten Aléxandro, Iuduéc hura bulkatzen çutela. Eta Aléxandroc, ichil litecen escuáz keinu egu-nic, nahi ceraucan causá allegatu populuari.

34 Baina eçagutu çutenean eeen hura Iudu cela, altha cedin guciétaric voz bat, quasi bi orenez oihueguiten çutela, Éphesianoén Diana handiá!

35 Orduan scribariac gendetzea appacegaturic, erran ceçan, Éphesoseco guiçonác, cein da guiçoná eztaquianá eeen Éphesoseco hiria dedi-catua dela Diana handiaren, eta Iúpiterganic iautsi içan den imaginaren cerbitzura?

36 Nehor bada gauça hautan contrasta ecin daitenaren gainean, appacega çaitetzen behar da, eta deus desordenatuqui eztaguiçuen.

37 Ecen ekarri ukan dituçue guiçón hauc ezpaitirade ez sacrilego, ez ezpaituté çuen iaincossá diffamatzen.

38 Beraz baldin Demétrioseç eta harequin diraden officieréc eguitecoric baduté cembeiten contra, gorte eduquiten da, eta badirade Proconsulac, elkar accusa beçate.

39 Eta baldin berce gauçaz deus galdeguiten baduçue, congregatione bidezqui bilduan concludi ahal daite.

40 Ecen peril da seditioñez accusa ezgaitecen, egungo egunagatic, truble huneçaz raçoin eman ahal deçaquegun causaric eztenaz gueroz. Eta gauça hauc erran cituenean biltzarreari congit eman cieçón.

CAP. XX.

- 1 *Paul Makedonian, Grecian, eta Syrian.* 9 *Eutiko hila resuscitatu.* 16 *Mendecosté eguna.* 18 *Epheseco Ancianoac Paulec exhortatzen.* 22 *Heldu behar çaitzquiön afflictioneac aitzinetic erraiten.* 26 *Paulen hoguen gabea.* 29 *Doctor falsuac nola içanen diraden aitzinetic Paulec declaratzen.* 31 *Veilatzera exhortatzen.* 34 *Bere escuéz Paulec travaillatu.* 36 *Othoitzá.* 37 *Paulen partitzeagatic fidelac nigarrez egon.*

BADA tumultoa appacegatu cenean, Paúl discipuluac beregana deithuric eta bes-sarcaturic, parti cedin Makedoniarát ioaiteco.

2 Eta comarca hetan ebili cenean, eta exhortatu cituenean hitz anhitzez, ethor cedin Greciará.

3 Eta han hirur hilebethe eguinic, ceren Iuduéc celata eguiten baitzeraucaten Syriarát embarcatu içan baliz: haren abisua içan cen Makedonian gaindi itzultzera.

4 Eta lagund ceçan hura Sópater Beroenesac Asiáranó: eta Thessalonikeanoétaric, Arístarkoc eta Secóndoc, eta Gáio Derbianoác, eta Timótheoc: eta Asianoétaric, Tykikóc eta Tróphimoc.

5 Hauc aitzinerát ioanic iguriqui guençaten Troásen.

6 Eta gu embarca guentecen altchagarri gaberico oguien egunén ondoan Philippestic, eta ethor guentecen hetara Troásera, borz egunen buruän: non egon baiquentecen çazpi egun.

7 Eta asteco lehen egunean oguiaren haustera discipuluac bilduac içan eta, Paúl minço cen hequin (ceren biharamunean partitzeco baitzén): eta iraun ceçan *haren* proposac gauherdi arterano.

8 Eta cen anhitz lampa gambera gorán, non bilduac baiquinaden.

9 Eta iarriric cegoela guiçón gazte bat Eútyko deitzen cenic leiho gainean, logale handi batec harturic, Paúl luçaqui minço cela, loac garathuric eror cedin hirurgarren soillerutic beherera, eta hilá altcha ceçaten.

10 Baina iautsiric Paúl beheera cedin haren gainera, eta bessarcaturic erran ceçan, Etzaitzeltela trubla ecen hunen arimá haur baithan da.

11 Guero iganic eta oguia hautsiric eta ianic, eta luçaqui minçaturic arguirano, hala parti cedin.

12 Eta guiçón gazteór viciric ekar ceçaten, eta haguitz consola citecen.

13 Eta gu uncira ethorriric embarca guentecen Ássoserát, handic hartzeco guenduen Paúl: ecen hala ordenatu çuen, berac bide hura oinez eguin gogoz.

14 Bada Ássosen gurequin bathu cenean, hura harturic ethor guentecen Mitylénera.

15 Eta handic embarcaturic, biharamunean ethorguentecen Kíosen aurkara: eta hurrenengo egunean arriva guentecen Sámosera: eta Trogillíon egonic, ondoco egunean ethor guentecen Miletora.

16 Ecendeliberatuçuen Paulec Éphesosezaitzínago iragaitera, demboraric gal ezleçançát Asian: ecen lehiatzen cen baldin possible balitzayó Mendecosté egunean Ierusalemén icátera.

17 Eta Miletotic *meçu* igorriric Éphesoserá, dei citzan Eliçaco Ancianoác.

18 Eta harengana ethorri ciradenean erran cieçén, Çuec badaquiçue, Asian sar nendin lehen egunaz gueroztic, nola çuequin dembora gucián içan naicén:

19 Iauna cerbitzatzen nuela humilitate guci-requin eta anhitz nigar chortarequin, eta Iuduén celata eguitétaric ethorri içan çaiçquidan tentationéquin:

20 Nola çuen probetchutaco gaucétaric ez-

trauçuedan deus estali, çuey declaratu eta iracatsi gábe publicoqui eta etchez etche :

21 Testificatzen nerauela hámbat Iuduéy no-la Grecoéy Iaincoa baitharatco emendamendua, eta Iesús gure Iauna baitharatco fedea.

22 Eta orain huná, ni Spirituaz estecatua, banoa Ierusalemérá, hartan heltzeco çaizquidan gauçác eztaquizquidalaric :

23 Salbu Spiritu Sainduac hiriz hiri testificatzen baitraut, dioela ecen estecadurác eta tribulationeac ene beguira daudela.

24 Baina eztut deusen ansiaric, eta neure vicia etzait precioso, acaba deçadançát neure cursua bozcariorequin, Iesús Iaunaganic recebitu dudan carguá, Iaincoaren gratiaren Evangelioá testifica dadinçát.

25 Eta orain huná, nic badaquit ecen guehigoric eztuçuela ikussiren ene beguithartea çuetaric batec-ere, ceinén artetic iragan bainaiz Iaincoaren resumá predicatzen nuela.

26 Halacotz testificatzen drauçuet egungo egunean, ecen chahu naicela ni gucién odoletic.

27 Ecen eztut dissimulatu çuey denuntia eznieçaçuen Iaunaren conseillu guciá.

28 Gogoa eyeçue bada çuen buruëy, eta arthalde guciári, ceinetan Spiritu Sainduac eçarri baitzaituzté Ipizpicu, Iaincoaren Eliçáren bazcatzeco, cein conquestatu baitu bere odol propriaz.

29 Ecen nic badaquit haur, sarthuren diradela ene ioan ondoan otso dorpeac çuen artera, gup-pida eztutelaric arthaldea.

30 Eta ceuron artetic iaiquiren dirade guiçonac denuntiatzen dituztela gauça gaichtoac, discipuluac bere ondoan erekar ditzatençat.

31 Halacotz veilleçaçue, orhoit çaretelarie ecen hirur urthez gau eta egun eznaicela cessatu nigar chortarequin çuetarie batbederaren advertitzetic.

32 Eta orain-ere, anayeác, gommendatzen ce-rauzquietet Iaincoari eta haren gratiären hitzári, cein baita botheretsu çuen edificatzen acabatzeco, eta çuey saindu guciequin heretagearen emaiteco.

33 Berceren urrhea ez cilharra ez arropá eztut guthiciatu.

34 Baina ceuroc badaquiçue nola ene, eta enequin ciradenén behar ciraden gauçac fornitukan dituztén escu hauëc.

35 Gucietan eracutsi drauçuet ecen hunela traillaatuz behar diradela flacuac supportatu, eta Iesús launaren hitzéz orhoit içan: ecen berac erran du, Gauça dohatsuagoa dela emaithea ecen ez hartzea.

36 Eta hitz hauc erran cituenean belhaurico iarririe eguin ceçan othoitze hequin guciequin.

37 Orduan nigar handi guciéz eguin cedin: eta Paúlen leppora bere buruác egotziz pot eguiten ceraucaten:

38 Triste ciradelarie principalqui erran ukan çuen hitzagatic, ecen guehiagoric haren beguithartea ezlutela ikussiren. Eta uncira lagundu çaiçcan.

CAP. XXI.

5 *Othoítza itsas costán.* 8 *Philippo Evangelistá,* 9 *Haren laur alabác.* 10 *Ágabos propheta.* 16 *Mnáson discipulu.* 24, 26 *Paul, bere buruá purificatzen çuela, hatzaman.* 29 *Tróphimo.* 30 *Seditione Paulen causaz.* 33 *Armadaco capitainac Paul cadenaz estecatzen.*

ETA embarcatu guenenean, hetaric separatric, chuchen-chuchena ethor guentecen Cósera, eta biharamunean Rhódosera, eta handic Pátarara.

2 Eta *han* eridenic unci Phenikerát trebessatzen çuen-bat, *hartara* iganic parti guentecen.

3 Guero Kýproren aguerrira guenenean, hura utziric ezquér, Syria alderát vela eguin gueneçan, eta arriva guentecen Týrora: ecen han unciác behar çuen cargá descargatu.

4 Eta discipuluac eridenic egon guentecen han çazpi egun: hec Paúli erraiten ceraucaten Spirituaz, ezledin igan Ierusalemérá.

5 Baina egun hec complitu ciradenean, parti guentecen, guciéc emaztequin eta haourrequin laguncen guentuztela hiri lekorerano: eta behaurico iarriric ur bazterrean othoitze eguin gueneçan.

6 Guero elkar bessaraturic, uncira igan guentecen, eta berceac beretarát itzul citecen.

7 Eta gu biagea acabaturic, arriva guentecen Týrotic Ptolemaídara: eta anayeác salutaturic, egon guentecen egun bat hequin.

8 Eta biharamunean ilkiric Paúl eta harequin guenenac ethor guentecen Kesáreara: eta sarthuric Philippo Evangelistáren etchean (cein baitzén çazpiétaric bat,) egon guentecen hura baithan.

9 Eta hunec cituen laur alaba virgina prophetizatzen çutenic.

10 Eta *han* dembora unguisco egon gueneanean, ethor cedin Iudéatic Ágabos deitzen cen Prophéta bat.

11 Eta guregana ethorriric, eta Paúlen guerricoa harturic, eta *harçaz* bere oinac eta escuác estecaturic, erran ceçan, Gauça hauc erraiten ditu Spiritu Sainduac, Guerrico hunen iabe den guiconá, hunela estecaturen duté Ierusalemén Iuduéc, eta livraturen duté Gentilén escuétara.

12 Eta gauça hauc ençun guentuenean, othoitz eguin gueneçón guc eta leku hartan ciradenéc, ezledin igan Ierusalemérá.

13 Orduan ihardets ceçan Paúlec, Cer ari çarete nigarrez çaudetela, eta ene bihotza erdiratzen duçuela? Ecen ni ez estecatu içatera solament, baina Ierusalemén hiltzera-ere prest naiz Iesús launaren icenágatic.

14 Bada, hari burutan ecin eman gueneçaqueonaren gainean, utzi gueneçan, erraiten guenduela, launaren vorondatea eguin dadila.

15 Eta cembeit egunen buruän, *gure* hatuac harturic, igan guentecen Ierusalemérá.

16 Eta ethor citecen discipuluétaric-ere *batzu* Kesáreatic gurequin, çacarqueitela berequin

Mnáson Kypriano iaquin bat, discipulu ancianoá, cein baithan ostatus behar baiquenén.

17 Bada ethorri guenenean Ierusalemérá, gogotic recebi guençaten anayéc.

18 Eta biharamunean sar cedin Paúl gurequin Iacques baithara, eta Anciano guciác hara bil citecen.

19 Eta hec bessarcaturic, conta citzan punctuz punctu Iaincoac Gentilén artean haren ministerioz eguin cituen gauçác.

20 Eta hec ençun citzatenean, glorifica ceçaten Iauna, eta erran cieçóten, Anayé, badacussác cembat milla diraden Iudu sinhetsi dutenac: eta guciéy baitacheté Iaincoaren zeloa.

21 Eta ençun dié erraiten hiçaz, ecen hic Moy-sésen utzitera iracasten dituála Gentilén artean diraden Iudu guciác, erraiten duála, ecen ezti-tuztela haourrác circonciditu behar, eta ezte-tela ordenancén araura ebili *behar*.

22 Cer *equiteco* duc bada? ossoqui populuac bildu behar dic: ecen ençunen dié nola ethorri aicén.

23 Eguic bada *guc* erraiten drauäguna. Laur guiçón citiagu vot eguin dutenic:

24 Hec harturic purificadi hequin, eta contri-bui eçac hequin, buruác arrada ditzatençát: eta daquitén guciéc ecen hiçaz ençun dituztén gau-cétaric deus eztela: baina euror-ere Leguea be-guiratuz abilala.

25 Baina Gentil sinhetsi dutenéz den becembatean, *guc* scribatu diágu, eta ordenatu deus

halacoric beguira ezteçaten, baina beguira litecen idoléy sacrificatuétaric, eta odoletic, eta ithoétaric, eta paillardicataric.

26 Orduan Paúl guiçón hec berequin harturic, eta biharamunean hequin purificaturic, sarcedin temploan denuntiatzen çuela purificationeco egunén complimendua, hetaric batbederagatic oblationea offrenda ledin artean.

27 Eta nola çazpi egunac ia hurren iragan baitziraden, Asiaco Iudu batzue hura ikussi çutenean temploan, movi ceçaten populu guciá, eta eçar citzaten escuac haren gainean :

28 Heyagoraz ceudela, Israeltar guiçonác, hel çaquizquigute : haur da guiçoná populuaren eta Leguearen eta leku hunen contra guciác leku guciétan iracasten dituena : are guehiago Grecoac-ere erekarri ditu templo barnera, eta profanatu du leku saindu haur.

29 (Ecen lehen ikussi ukan çutén Tróphimo Ephesianoá hirian harequin, cein uste baitzutén Paúlec templo barnera eramán ukan çuela.)

30 Eta movi cedin hiri guciá, eta oldar cedin populuá : eta Paúl hatzamanic templotic cam-pora idoquiten çutén : eta bertan borthac erts citecen.

31 Baina hec hura hil nahiz çabiltzala, hel cedin famá *garniçoinaren* bandaco Capitainagana, ecen Ierusaléme guciá nahassi cela.

32 Ceinec ordu berean gendarmesac eta Kentenerac harturic laster eguin baitzeçan hetara :

eta hec ikussi cituztenean Capitainá eta gendarmesac gueldi citecen Paulen cehatzetic.

33 Orduan hurbilduric Capitainác har ceçan hura, eta mana ceçan esteca ledin bicadenaz: eta interroga ceçan nor licén, eta cer eguin çuen.

34 Eta batzu bataz ceuden oihuz gendetzean eta berceac berceaz: eta nahastecamenduaren causaz *deus* seguric ecin eçagutuz, mana ceçan fortaleçara eramán ledin.

35 Eta ethorri cenean gradoétara, guertha cedin gendarmeséz eramaiten baitzén gendetzearen boaldaren causaz.

36 Ecen iarreiquiten çayón populuco gendetzea heyagoraz, Ken eçac hori.

37 Eta Paúlec fortaleçán sartzeracoan diotsá Capitainári, Hauçu nauc hirequin minçatzera? Harc erran cieçón, Grecquic badaquic?

38 Ezaiz hi Egyptiano iragan egun hautan seditione bat viztu duaná, eta laur milla gaichtaguin desertura retiratu dituaná?

39 Eta erran ceçan Paúlec, Ni segur guiçón Iudua nauc Tarsón, Kilikiaco hiri famatuán burgés iayoa: othoitz eguiten drauát bada, permiti ieçadác minça naquión populuari.

40 Eta harc permettitu ceraucanean, Paúlec, gradoétan cegoela, ichilcera escuáz keinu eguin cieçón populuari, eta silentio handi eguin içanic, minça cedin Hebraicoén lengoagez, erraiten çuela.

CAP. XXII.

- 1 *Paulen defensá.* 12 *Ananias.* 21 *Paul Gentilén Apostolu.* 22 *Populuác Paul hil eraci nahi.* 24 *Capitainac hura açota eraciten.* 25 *Paul Rómaco burgés.* 30 *Estecadurétaric lachatu.*

GUIÇÓN anayeác eta aitác, ençuque orain çuec baithan emaiten dudan defensá.

2 (Eta ençun ukan çutenean ecen Hebraicoén lengoagez minço litzayela, hámbat silentio handiago eguin ceçaten: eta erran ceçan.)

3 Ni naiz guiçón Iuduá, Tarsó Kilikiacoán iayoa, baina hacia hiri hunetan berean Gamaliélen oinétan, aitén Leguearen perfectionean instruitua, Iaincogana zelotaco nincela, egun çuec guciác-ere çareten beçala:

4 Doctrina haur persecutatu ukan dudana heriorano, estecatuz eta presoindeguiétara eçariz hámbat guiçonac nola emazteac:

5 Sacrificadore subiranoa-ere testimonio dudan beçala, eta Ancianoén compainia guciá: are hetaric guthunac anayétara harturic, Damascorát ioaiten nincén, han ciradenac estecaturic Ierusalemérá ekartera, puni litecençát.

6 Eta guertha cedin bidean ioaiten eta Damascorá hurbiltzen nincela egu-erdi irian, subitoqui cerutico chistmist ançoco argui handi bateg ingura bainençan:

7 Eta eror nendin lurrera, eta ençun neçan vozbat, ciostala, Saúl, Saúl, cergatic ni persecutazten nauc?

8 Eta nic ihardets neçan, Nor aiz Iauná? Eta Iaunac erran cieçadán, Ni nauc Iesús Nazareno hic persecutatzen duána.

9 Eta enequin ciradenéc, arguia ikus ceçaten, eta icit citecen, baina enequin minço cenaren vozá etzeçaten ençun.

10 Orduan erran neçan, Cer eguinen dut Iauná? Eta Iaunac erran cieçadán, Iaiquiric ohá Damascorá, eta han erranen çaizquic, eguin ditzán ordenatu çaizquián gauça guciác.

11 Eta ceren *deus* ezpainuen ikusten argui haren claritatearen causaz, enequin ciradenéz escutic eramán içanic Damascorá ethor nendin.

12 Gueroztic Ananías Leguearen araura Iaincoaren beldur cen guiçóm bat, *han* egoiten ciraden Iudu guciétaric testimoniage ona çuena, enegana ethor cedin.

13 Eta ene aldean cegoela erran cieçadán, Saul anayé, recebi eçac ikustea. Eta nic ordu hartan berean harenganát beha neçan:

14 Eta harc erran ceçan, Gure aitén Iaincoac elegitu au hi bere vorondatearen eçagutzeco eta Iustoaren ikusteco, eta haren ahotic vozáren ençuteco.

15 Eçen testimonio içanen atzayó guiçón guciác baithara, ikussi eta ençun dituán gauçéz.

16 Orain bada cer berancenduc? Iaiqui adi eta batheyadi, eta chahu itzac eure bekatuác, Iau-naren icená invocaturic.

17 Guero guertha cequidán, ni Ierusalemérá

bihurtu nincenean, eta temploan othoitz eguiten nengoela transporta bainendin spirituz.

18 Eta ikus baineçan ciostana, Lehi adi eta ilki adi fitetz Ierusalemetic, ecen eztié recebituren *hic* niçaz emanen drauean testimoniagea.

19 Eta nic erran neçan, Iauná, hec baceaquié ecen ni presoindegaira eçarten ari nincela eta açotatzén nituela synagoga guciétan hi baithan sinhesten çutenac.

20 Eta issurten cenean Estében hire martyren odolá, ni-ere present ninduán, eta consentitzen nián haren hiltzean, eta beguiratzen nitián hura hiltzen çutenén arropác.

21 Eta *harc* erran cieçadán, Habil: ecen nic Gentilétara urrun igorriren aut.

22 Eta ençuten çutén hura hitz hunetarano: orduan altcha ceçaten bere vozá, erraiten çutela, Ken eçac lurretic horrelacoa: ecen eztuc raçoin hori vici den.

23 Eta hec heyagoraz ceudela, eta bere arropác iharrosten eta airerát errhauptsá iraitzen çutela.

24 Mana ceçan Capitainac hura fortaleçara eraman ledin, eta ordena ceçan açoteaz examina ledin, iaquin leçançát cer causagatic hala oihuz leuden haren contra.

25 Bada hedéz estecatu çutén ondoan, erran cieçón aldean çayón Capitainari Paúlec, Hauçu çarete Rómaco *den* baten eta condemnatu eztenaren açotatzera?

26 Eta *haur* ençun çuenean Kentenerac ioanic Capitainaganá, conta cieçón hari, cioela, Ikussac cer eguiteco duán: ecen guiçón haur Rómaco *burgés* duc.

27 Eta capitainac ethorriric harengana, erran cieçón, Erran ieçadác, eya hi Rómaco *burgés* aicenez. Eta harc erran ceçan, Bay.

28 Eta ihardets ceçan Capitainac, Nic somma handitan burgesia hori adquisitu diát. Eta Paúlec dio, Eta ni iayo-ere *burgés* nauc.

29 Bertan orduan retira citecen harenganic hura examinatu behar çutenac: eta Capitainá-ere beldur cedin, eçaguturic ecen Rómaco *burgés* cela, eta ceren estecatu baitzuen.

30 Eta biharamunean segura iaquin nahiz cer causagatic accusatzen licén Iuduéz, lacha ceçan estecadurétaric: eta mana ceçan, Sacrificadore principalac bil litecen, eta hayén conseillu guciá: eta ekarriric Paúl presenta ceçan hayén aitzinean.

CAP. XXIII.

1 Paul defendatzen. 2 Ananiasec muthurrean eman eraciten. 5 Eta Paulec haren iniuriatzeaz bere buruá desencusatzen. 6 Paulec Phariséu dela erraiten. 8 Saddukeuén errora. 10 Paul fortaleçara eramaiten. 11 Jaunac consolatzen. 12 Iudu batzuc vot equin haren contra: 16 Paul hunez advertitu, 23 Guero Félixgana eraman içan. 25 Félixi Capitainac scribatzen.

ETA beguiac conseillua baitharát chuchenduric Paúlec erran ceçan, Guiçón anayeác, nic conscientia on gucitan cerbitzatu ukan dut Iaincoa egun hunetarano.

2 Orduan Ananías Sacrificadore subiranoac mana citzan aldean çaizconac, hura muthurrean io leçaten.

3 Orduan Paúlec erran cieçón, Cehaturen au hi Iaincoac, paret churituá: eta hi baihago Leguearen arauez ene iugeatzeco, eta Leguearen contra manatzen due ni ceha nadin?

4 Eta present ciradenéc erran ceçaten, Iaincoaren Sacrificadore subiranoa iniuriatzen due?

5 Eta erran ceçan Paúlec, Anayeác, ez naquián Sacrificadore subirano cela: ecen scribatua da, Eure populuaren Princeáz eztue gaizqui erranen.

6 Eta iaquin çuenean Paúlec ecen partida bata cela Saddukeuétaric, eta bercea Phariseuétaric, oihuz iar cedin conseilluan, Guiçón anayeác, ni Phariséu naiz, Phariséu semé: hilén sperançáz eta resurrectioneaz ni accusatzen naiz.

7 Eta haur erran çuenean, eguin cedin seditio-
ne Phariseuén eta Saddukeuén artean: eta çathi cedin biltzarrea.

8 Ecen Saddukeuéc erraiten duté eztela resurrectioneric, ez Aingueruric ez spirituric: baina Phariseuéc bata eta bercea aithor dituzté.

9 Eta eguin içan cen heyagora handi bat: orduan Phariseuén alde *ciraden* Scribéc iaiquiric baciharducaten, erraiten çutela, Eztugu deus

gaitzic eriden guiçón hunetan : baina, baldin spiritu bat, edo Aingueru bat minçatu baçayó, ezgaitecela Iaincoaren contra batailla.

10 Eta seditione handi eguin içanic, Capitainac beldurturic, heçaz Paúl çathica ledin, mana ceçan gendarmesac iauts litecen hayén artetic haren harapatzera eta fortaleçara eramaitera.

11 Eta ondoco gauëan Iaunac, hari presentatzen çayola, erran cieçón, Paúl, auc bihotz on : ecen nola testificatu baituc niçaz Ierusalemen, hala behar duc Róman-ere testificatu.

12 Eta arguitu cenean, Iuduétaric batzuc eguin çutén biltzarre eta vot maledictionerequin, cioitela, ezlutela ianen ez edanen Paúl hil lecaqueteno.

13 Eta berroguey baino guehiago ciraden coniuratione haur eguin çutenac.

14 Hec ethorriric Sacrificadore principalétara eta Ancianoétara, erran ceçaten, Vot eguin dugu maledictionerequin, deus eztugula dastaturen Paúl hil duqueguno.

15 Orain bada çuec iaquin eraci ieçoçue Capitainári, conseilluaren vorondatetic bihar hura erekar dieçaçuela, harçaz cerbait hobequi eçagutu nahi bacinduté beçala : eta gu hura hurbil dadin baino lehen, prest gara haren hiltzera.

16 Baina Paúlen arrebaren semea, ençunic celatác, ethor cedin, eta sarthuric fortaleçara conta cieçón Paúli.

17 Eta Paúlec Centenerétaric bat beregana deithuric, erran cieçón, Guiçón gazte haur e-

ramac Capitainaganá, ecen badie cerbait hari erran beharrie.

18 Hare bada hura harturic eraman ceçan Capitainaganá, eta erran ceçan, Paúl presonerac beregana deithuric othoitz eguin ãirautác guiçón gazte haur hiregana ekar neçan, ceinec badie cerbait hiri erran beharrie.

19 Eta Capitainác hura escutic harturic, eta appart retiraturic galde eguin cieçón, Cer duc niri erran beharrie?

20 Eta *hare* erran ceçan, Iuduéc ordenatu dié hiri othoitz eguitera, bihar Paúl conseillura igorri deçán, hobequiago cerbaitez informatu nahi balirade beçala harçaz:

21 Baina hic eztieceála accorda: ecen hayén artecoric berroguey guiçón baino guehiago haren celata diaudec: vot eguinic maledictionezco penán, eztutela ianen ez edanen hura hil duqueiteno: eta orain prest diaudec, hic cer promettaturen drauëan beguira.

22 Capitainac bada igor ceçan guiçón gaztea, hari manaturic, nehori ezlerron nola gauça hauc hari declaratu cerauzcan.

23 Eta deithuric bi Kentenér erran cieçén, Eduquitzaçue prest ber-ehun gendarmés Cesárearano ioaiteco, eta hiruroguey eta hamar çamaldun, eta ber-ehun archer, gauaren herén oreneco.

24 Eta den abre prestic, igan eraciric Paúl salburic eraman deçatençát Félix Governadore handiaganá.

25 Eta scriba cietzón letra batzu tenor hune-tacoric,

26 Cláudio Lysíasec Félix Governadore gucizo excellentari, salutatione.

27 Guiçón haur Iuduéz hatzamana, eta ia heçaz hiltzeco cegoela, ethorriric garniçoinare-quin edequi diraueát, eçaguturic ecen Rómaco burgés cela.

28 Eta iaquin nahiz cer causagatic accusa-tzen lutén, eraman ukan diát hayén conse-illura.

29 Cein eriden baitut accusatzen cela berén Legueco questionéz, eta herioric edo presoinic mereci luen hoguenic batre etzuela.

30 Eta advertitu içanic guiçón huni Iuduéz eguiten çaizcan celatéz, bertan igorri ukan diát hiregana: manamendu eguinic accusaçaléy-ere, hunen contrataco dituztén gauçac hire aitzinean erran ditzaten. Ungui aicela.

31 Gendarmeséc bada hæy manatu içan çayen beçala, Paúl harturic eraman ceçaten gauaz Antipatriserá.

32 Eta biharamunean utziric çamaldunac ha-requin loacencát, itzul citecen fortaleçara.

33 Eta hec Kesáreara ethorriric eta Goberna-dore handiari letrác emanic, Paúl-ere haren aitzinera presenta ceçaten.

34 Eta iracurri cituenean Governadore han-diac letrác, eta cer provinciataco cen hura inter-rogatu çuenean, eta eçaguturic ecen Kilikiaco cela :

35 Ençunen aut, dio, hire accusaçaleac-ere e-thorri diratenean. Eta mana ceçan Heródesen palatioan beguira ledin.

CAP. XXIV.

3 *Tértullo Paulen contra requesta equiten.* 10 *Paulec bere buruägatic ihardesten,* 14 *eta bere vicitzeaz eta fedeaz raçoin emaiten.* 24 *Félix gratio Paul-gana.* 25 *Paulec Félixi eta haren emazteari Christ predicatzen.* 28 *Féstus Félixen successor.*

ETA borz egunen buruän iaunts cedin Ananias Sacrificadore subiranoa Ancianoéquin, eta Tértullo *deitzen* cen orator batequin: hec compari citecen Gobernadore handiaren aitzinean Paúlen contra.

2 Eta Paúl deithu içanic, Tértullo has cedin accusatzen, cioela,

3 Félix gucizco excelenteá, eçagutzen diagu esquer gucierequin gauça guciétan eta leku guciétan, ecen guc ardietsi dugula baque handia hiçaz, eta eure providentiaz populu hunetan eguin dituán ordenança onéz.

4 Baina luçaquiago eduqui ezeçadan, othoitz eguiten drauát ençun gaitzán guti bat eure ontassunagatic.

5 Ecen eriden diagu guiçón pestilentioso haur seditione altchatzen drauéla Iudu guciéy mundu orotan, eta Nazarenoén sectaren buru dela:

6 Cein temploaren profanatzan-ere enseyatu içan baituc, eta hatzamanic nahi ukan diágu gure Leguearen araez iugeatu.

7 Baina ethorriric Lysías capitainac bortcha handirequin edequi ukan diraucuc gure escuétaric.

8 Haren accusaçaleac hiregana ethor litecen manaturic: beraganic euorrec informatione eguinic iaquin ahal ditzaquec gauça guciác, ceineçaz guc hori accusatzen baitiagu.

9 Eta consenti ceçaten Iuduéc-ere, erraiten çutela, gauça hauc hala liradela.

10 Baina ihardets ceçan Paúlec, Gobernadore handiac minça ledin hari keinu eguinic, Ceren baceaquiat anhitz urthe duela natione hunen iuge aicela, gogoticago neure buruáz ihardestén diát:

11 Ikussiric ecen hic eçagut ahal deçaqueála nola hamabi egun baino guehiago eztiraden, igan nincenetie Ierusalemara, adoratzera.

12 Eta eznié temploan eriden nehorequin disputatzen ari naicela, edo gende biltzen, ez synagoguétan, ez hirian:

13 Eta ecin phoroga citzaqueé ni orain accusatzen nautén gauçac.

14 Baina haur aithortzen drauät, ecen secta deitzen dutén bide haren araez, hunela dudala neure aitén Iaincoa cerbitzatzen, sinhesten ditudalaric Leguean eta Prophetétan scribatuac diraden gauça guciác.

15 *Eta* speranza dudalaric Iaincoa baithan, i-

çanen dela hilén resurrectionea, hámbat iustoe-
na nola iniustoena, ceinen beguira berac-ere
baitaude.

16 Halacotz pena-ere eçarten diát, conscientiá
dudan Iaincoagana eta guiçonétara trebucu ga-
be bethiere.

17 Eta anhitz urtheren buruän, ethorri içan
nauc neure nationera elemosyna eta oblatione
eguitera.

18 Ordu hartan eriden nié purificatu a temploan,
ez *ordea* gendetzerequin, ezeta tumulturequin,
Asiaco Iudu batzuc.

19 Ceinéc behar baitzutén hire aitzinean com-
paritu, eta ni accusatu, baldin deus ene contra
baçutén.

20 Edo hauc beróc erran beçate, baldin cerbait
gaichtaqueria eriden baduté nitan, ni conseillu-
an presentatu içan naicenean.

21 Hayén artean nengoela oi hu eguin nuene-
co voz bakoitz haur baicen, Hilén resurrectio-
neaz ni accusatzen naiz egun çueçaz.

22 Gauça hauc ençunic, Félixec igor citzan hec
berce aldi batetarano, cioela, Secta horrez cer-
den diligentquiago eçagutu duquedanean, Ly-
sias capitainá iausti datenean, ossoqui eçagutu-
ren duquet çuen eguitecoa.

23 Eta mana ceçan Kentener bat, beguira le-
din Paül eta largoan eçar ledin, eta nehor ez le-
çan empatcha haren eçagunétaric haren cerbi-
tzatzetic edo harengana ioaitetic.

24 Eta cembaitrebeit egunen buruän, Félixec

ethorric Drusilla bere emaztearequin, cein baitzén Iúdaco, erekar ceçan Paul, eta ençun ceçan hura *minçatzen* Christ baithango fedeaz.

25 Eta nola hura disputatzen baitzén iustitiáz, eta temperantiáz, eta içateco den iudicioaz, spantaturic Félixec ihardets ceçan, Oraingotz habil, eta aicinaric dudanean deithuren aut.

26 Berahala escun gainean speranza çuelaric ecen Paúlec cerbait diru emanen ceraucala, larga leçançát halacotz-ere maiz erekarten çuen eta minçatzen cen harequin.

27 Eta bi urtheac complitu ciradenean, har ceçan successor Félixec Pórkus Féstus: eta placer eguin nahiz Iuduéy Félixec utzi ceçan Paúl presonér.

CAP. XXV.

2 *Sacrificadore subiranoa eta Iudu principalac Paulen contra favore esquez egon.* 10 *Paulec bere buruä Féstusen aitzinean defendatzen,* 11 *guero Késargana appellatzen.* 13 *Féstusec Agripparequin eta Bernikerequin Paulen eguitecoa aippatzen.* 24 *Cergatic eztuen Féstusec Paul condemnatu.*

FÉSTUS bada provincian sarthuric, hirur egunen buruän ioan cedin Ierusalemérá Kesárearic.

2 Eta compari citecen haren aitzinean Sacrificadore subiranoa eta Iuduén arteco principalenac Paúlen contra, eta othoitz eguiten ceraucaten.

3 Favore esquez ceudela haren contra, hurá

erekar leçançát Ierusalemérá: celata çaiçcolariç hura bidean hil leçatençát.

4 Eta Féstusec ihardets ceçan, ungui beguiratua içanen cela Paúl Kesárean, eta bera sarri *haraco* licela.

5 Bada çuetaric (dio,) ahal ditecenac, elkarrequin iausts bitez, eta baldin cembeit hoguen guiçón haur baithan bada, accusa beçate.

6 Eta hamar egun baicen hayén artean egon gaberíc, iausts cedin Kesáreara: eta biharamunean iarriric iudicioco alkian, mana ceçan Paúl erekar ledin.

7 Hura hara ethorri cenean, ingura ceçaten Ierusalemetic iausti içan ciraden Iuduéc, accusatione anhitz eta piçuric ekarten çutela Paúlen contra, cein ecin phoroga baitzitzaqueizten:

8 Ihardesten çuelaric Paúlec, ecen deusetan ezluela faltatu Iuduén Leguearen contra, ez temploaren contra, ez Késaren contra.

9 Baina Féstusec atseguin eguin nahiz Iuduéy, ihardesten ceraucala Paúli erran ceçan, Nahi aiz Ierusalemérá igan *eta* han gauça hauçaz iugeatu ene aitzinean?

10 Eta erran ceçan Paúlec, Kásaren iudicioco alki aitzinean niagoc, non behar bainauc iugeatu. Iuduéy deusetaneztiraueát iniuriaric eguin, hic-ere ungui daquián beçala.

11 Ecen baldin gaizquiric eguin badiat, edo deusherio mereci duenic accommettatu badiat, eztiát hiltzera refusatzen: baina baldin horiéc accusatzen nautenétaric deus ezpaduc, nehorc

horiéy ecin eman nieçaqueec: Késargana appellatzen nauc.

12 Orduan Féstusec conseilluarequin minçaturic, ihardets ceçan, Késargana appellatu aiz? Késarganá ioanen aiz.

13 Eta cembeit egunen buruän Agríppa Regueá eta Berníke iauts citecen Késareara Féstusen salutatzera.

14 Eta anhitz egun han egonic Féstusec Regueri aippa cieçón Paúlen eguitecoa, erraiten çuela, Guiçón-bat utzi içan duc Félixéz presonér:

15 Ceinen causaz, ethorri nincenean Ierusalemé, compari baitzitecen Sacrificadore principalác eta Iuduén Ancianoác, haren contra condemnatione requeritzen çutela.

16 Eta ihardetsi diraueát, eztutela Romanoéc costuma nehoren heriotara livratzeco, accusatzen denac *bere* accusaçaleac aitzinean dituqueeno, eta defendatzeco leku har deçaqueeno hoguenaz.

17 Bada huna ethorri ciradenean, luçamenduric batre gabe, biharamunean iudicioco alkian iarriric, mana nieçán ekar ledin guiçoná.

18 Haren accusaçaleac han present ciradela, e-tzeçateán hoguenic batre ekar, nic uste nuenaren gainean.

19 Baina questione batzu citiztean haren contra berén superstitioneaz, eta edocein Iesús hilic vici licela Paúlec segurutzen çuen batez.

20 Eta nic, halaco questioneaz eguitecotan içanez, erran nieçoán, eya nahi licenez Ie-

rusalemerá ioan, eta han iugea ledin gauça hauçaz.

21 Baina, ceren appella baitzedin reserva ledinçat Augustoren eçagutzera, mana nieçan beguira ledin hura igor neçaqueno Késarganá.

22 Agríppac orduan erran cieçón Féstusi, Nahi niquec neurorree-ere guiçoná ençun. Eta hare, Bihar, dio, ençunen due.

23 Bada biharamunean ethorri ciradenean Agrippa eta Bernike pompa handirequin, eta sarthu ciradenean audientián capitainequin eta hirico gendé authoritatezcoequin: Féstusen manamenduz erekar cedin Paúl.

24 Eta Féstusec dio, Regue Agrippá, eta hemen gurequin çareten guciác, badacussaçue guiçón haur, hunez Iuduén compainia guciá minçatu içan çait hámbat Ierusalemen nola hemen, heyagoraz, hunec eztuela guehiagoric vici behar.

25 Baina nic eriden dut, deus hunec eztuela egin herio mereci duenic: badaric-ere bera Augustoganá appellatu denaz gueroz, deliberatu dut harengana igortera.

26 Huneçaz cer seguric scriba dieçodan iau-nari eztut. Halacotz ekarri ukan dut çuetara, eta principalqui hiregana, regue Agrippá, informatione eguinic cer scriba dudançaçat.

27 Ecen eztela raçoinic irudi daut, presonér baten igortea, eta haren contrataco hoguenac eztitecen notifica.

CAP. XXVI.

2 *Paulec bere vicitzeaz eta fedeaz raçoin emaiten.* 5 *Phariséu dela erraiten.* 8 *Resurrectionea.* 18 *Be-katuén barkamendua.* *Penitentiá, convertítzea, obrac.* 24 *Féstusec Paul sobera iaquinez erho estimatzen.*

AGRÍPPAC orduan Paúli erran cieçón, Per-mettitzen çaic eure buruägatic minçaztea. Orduan Paúl escua hedaturic has cedin raçoin emaiten, *cioela,*

2 Regue Agrippá, dohatsu neure buruä estima-tezn diát ceren egun hire aitzinean ihardetsi behar baitiát, Iuduéz accusatzen naicén gauça guciéz.

3 Principalqui ceren baceaquiát eçagutzen dituála Iuduén artean diraden costuma eta questione guciác: halacotz othoitz eguiten drauát, patientqui ençun néçacan.

4 Bada ene vicitze gáztetassunetic eramán du-danaz den becembatean, eta ceric lehen hatsetic içan den ene nationean Ierusalemén, baceaquié Iudu guciéc:

5 Lehendanic eçaguturic (baldin testificatu nahi baduté,) nola neure aitzinecoadanic gure religioneco secta gucizco excellentaren araez vici içan naicén Phariséu.

6 Éta orain Iaincoaz gure aitáy eguin içan çayen promesseco sperañçaren causaz, iudicioan accusaturic niagoc.

7 *Promes hartara gure hamabi leinuéc ardura gau eta egun Iaincoa cerbitzatzén dutela hel-*

duren diradela speranza dié, cein sperançaz (o Regue Agrippá,) Iuduéc ni accusatzen bainié.

8 Cer? sinhets ecin daitenetan daducaçue çuec baithan, Iaincoac hilác resuscitatzen dituela?

9 Eta niçaz den becembatean irudi içan ciai-tadae ecen Iesús Nazarenoren icenáren contra resistentia handi eguin behar nuela:

10 Eta eguin-ere batiát Ierusalemén: eta anhitz saindu nic presoindeguiétan enserratu ukan diát, Sacrificadore principalétarie bothere ukanic: eta nehore hiltzen cituenean *neure* sententiá emaiten nián.

11 Eta synagoga guciétan maiz punitzen nituela bortchatzen nituen blasphematzera: eta sobera minthuric hayén contra, persecutatzen nituen hiri arrotzetarano.

12 Dembora hartan Damaskorát-ere ioaiten nincela Sacrificadore principalén botherearequin eta commissionearequin.

13 Egunáren erdian, o Regué, bidean ikus nieçán cerutico argui bat iguzquiarena baino claroagoric, arguitzen guentuela ni eta enequin bidean ioaiten ciradenac.

14 Eta gu guciác eroriric lurrera, ençun nieçán voz bat niri minço çaitadala, eta ciostala Hebraicoén lengoagez, Saúl, Saúl, cergatic ni persecutatzen nauc? gogor duc hiretaco akuloén contra ostico eguitea.

15 Nic orduan erran nieçán, Nor aiz Iauná?

Eta hanc erran cieçadán, Ni nauc Iesús hic persecutatzen duána.

16 Baina iaiqui adi, eta ago çutic eure oinén gainean : ecen hunegatic aguertu natzaic, ordena ençadançat ministro eta ikussi ditúan eta aguerturen natzayán gaucén testimonio :

17 Idoquiten audalaric populu *horretaric* eta Gentilétaric, ceinetara orain igorten baihaut,

18 Irequi ditzánçat hayén beguiac, converti ditecençat ilhumbetic arguira, eta Satánen botheretic Iaincoagana, recebi deçatençat bekatuén barkamendua, eta çorthea sanctificatuén artean, ni baithango fedeáz.

19 Hunegatic, o Regue Agrippá, eznitzayoc desobedient içan cerutico visioneari.

20 Baina Damaskón ciradenéy lehenic, eta Ierusalemén, eta Iudéaco comarca gucian *ciradenéy*, guero Gentiléy-ere predicatu diraueát emenda litecen eta converti Iaincoagana, obrác eguiten lituztelaric emendamendutaco dignoac.

21 Causa hunegatic Iuduac ni temploan hatzamanic enseyatu içan dituc ene hiltzen :

22 Baina Iaincoaren aiutazaiutatu içanic iraun diát egungo egunerano, testificatzen drauédala hámbat chipiéy nola handiéy, eta deus erraiten eznuela Prophetéc eta Moysésec ethorteco ciradela aitzinetic erran dutén gaucaric baicen :

23 *Ecen* behar cela Christec suffri leçan, eta hilen resurrectioneco lehena licén, ceinec populu huni eta Gentiléy arguia denuntiatu behar baitzerauen.

24 Eta gauça hauc bere defensatan erraiten cituela Féstusec ocengui erran ceçan, Çoratu aiz Paúl, letretaco iaquin handiac çoratzén au.

25 Eta Paúlec, Eznauc çoratzén, dio, Féstus gucizco excellentea, baina eguiazco eta adimendu onetaco hitzác erraiten citiát.

26 Ecen baceaquizquic gauça hauc Reguec, ceinen aitzinean minço-ere bainauc frangoqui: ceren estimatzen baitiát gauça hautaric eztela deus harc eztaquianic: ecen gauça haur eztuc çokoan eguin içan.

27 O Regue Agrippá, sinhesten dituc Prophe-tác? baceaquiát ecen sinhesten dituála.

28 Eta Agríppac erran cieçón Pauli, Hurrensu gogatzén nauc Christino eguin nadin.

29 Orduan Paulec erran ceçan, Iaincoa baithan desir niquec bay hurrensu, bay choil, ez hi solament, baina ni egun ençuten nautén guciác-ere eguin cindeizten halaco, nolaco ni bainauc, estecaillu hauc salbu.

30 Eta gauça hauc *harc* erran cituenean, iaiqui cedin Regue, eta Gobernadorea, eta Bernike, eta hequin iarri içan ciradenac.

31 Eta appartatu ciradenean bere artean minço ciraden, cioitela, Deus herio edo presoindegui mereci duen gauçaric eztu eguiten guiçón hunec.

32 Eta Agríppac Féstusi erran cieçón, Larga ahal cieiteanguiçón haur, baldin appellatu içan ezpaliz Késarganá.

CAP. XXVII.

- 1 *Paul Rómara eramaiten,* 22 *Eta hanc Iaincoaren aiutaren beguira egoitera bere lagunac exhortatzen.*
 25 *Fedea.* 33 *Paulec refectione hartzera compainiá incitatzen.* 35 *Eta Iaincoa gucién aitzinean re-gratiaturic iaten.* 41 *Uncia eta goitico gauçac deseguiten dirade, eta nehor ez galtzen.*

ORDENATU içan cenean gu Italiarát embarcaturen guenela, eman cietzoten bay Paúl bay berce presonér batzu Iúlio deitzen cen Kentener Augustoren bandaco bati.

2 Eta iganic Adramýtteco unci batetara, Asiaco comarquétara ioaitera parti guentecen, eta gurequin cen Arístarko Makedón Thessalonikeanoá.

3 Eta ondoco egunean arriva guentecen Sidónera, eta Iúlioc humanoqui Paul tractaturic, permiti ceçan adisquidetarát ioanic, heçaz tracta ledin.

4 Guero handie partituric Kýpro beherera io gueneçan, ceren haice contreac baitziraden.

5 Eta Kilikiaren eta Pamphylíaren aurkan den itsassora iraganic, ethor guentecen Mýra Lykiaco hirira.

6 Eta han Kentenerac eridenic Alexandriaco unci Italiarát ioaiten cen bat, hartara sar eraci gueneçan.

7 Eta anhitz egunez baratch ioaiten guenela, eta nequez Gnídaco aurkara helduric, haiceac permittitzen etzeraucularic, iragan guentecen Créta beherera Salmónen aurkán.

8 Eta nequez hura iragaiten guenduela, ethor guentecen Portu-ederrac deitzen den leku baitetara, ceinen aldean baitzén Laséaco hiria.

9 Eta ceren anhitz dembora iragan baitzén, eta ia urean ioaitea perilós, ceren ia barurare ere iragan baitzén, conseillatzen cituen Paúlec,

10 Ciostela, Guiçonác, badacussat ecen itsasoan ioaitea ez solament cargaren eta unciaren, baina gure vicién-ere peril eta calte handirequin içanen dela.

11 Baina Kentenerac sinhestenago çuen gobernaçalea eta pilotua, ecen ez Paúlec erraiten cituen gauçac.

12 Eta ceren portuã ezpaitzén leku onean negüären iragaiteco, guehiagoac opinionetaco ciraden handi-ere partitzera, neholere Phénikera arriva ahal litezquenez, han negüären iragaiteco, cein baita Africaco eta Kóroco haiceari dagocan Crétaco portu bat.

13 Orduan egu-erdi haicea emequi altchatzen hassiric, bere intencionearen complimenduan ciradela ustez, partituric, costabazterca ceçaten aldetsuaz Créta.

14 Baina handi sarrisco altcha cedin harenganaco aldetic haice tempestateçu Euroclýdon deitzen den bat.

15 Eta unci haiceaz eraman içan cenean, hala non contra ecin ioan baitzaiten, *haiceari unciá* abandonnaturic eramaiten guenén.

16 Eta Claúda deitzen den islato baten behe-

rera iragan guenenean, nequez batelaren iabe ičan ahal guenén.

17 Hura tiraturic marineréc remedio guciác bilhatzen cituztén, uncia beheretic hersturic: eta Sýrtera eror beldurrez, velác erautsiric, berahala eramaiten ciraden.

18 Eta ceren tempestate handiz tormentatzen baiquenén biharamunean egoizte eguin ceçaten.

19 Guero hereneco egunean gueuroc gure escuz uncico apparailua egotz gueneçan.

20 Eta nola ez iguzquiric ez içarric anhitz egunez ezpaitzequigun aguer, eta tempestate handiachertsen baiquentuen; guehiagoric salva ahal guentezquelaco speranza guciá gal gueneçan.

21 Baina dembora lucez ian gaberíc egon ičan ciradenean, orduan çutic Paúlec hayén artean, erran ceçan, O guiçonác, behar çatequeen ni sinhetsiric Crétatic ezquinén partitu, eta ihes eguin peril eta calte huni.

22 Baina orain exhortatzen çaituztét çareten bihotz onetaco, eçen çuetaric baten-ere galtzeric ezta ičanen, unciarenic baicen.

23 Eçen presentatu ičan da ene aitzinean gau hunetan Iaincoaren Aingueruä, ceinena bainaiç ni, eta cein cerbitzatzen baitut,

24 Ciostala, Paúl, eztuála beldurric, Késari presentatu behar atzayó: eta horrá, emandrauzquic Iaincoac hirequin uncian diraden guciác.

25 Hunetacotz bihotz on auçue, guiçonác: e-

cen sinhesten dut Iaincoa, nola niri erran ičan baitzait hala ičanen dela.

26 Baina cembeit islatara egotzi behar gara.

27 Bada hamalaurgarren gauä ethor cedinean, hara huna erabilten guenela *itsas* Adriaticoán, gauären erditsuan, estima ceçaten marineréc, ecen hurbiltzen litzeyela cembeit comarca.

28 Baina plomua hundarrera egotzirik, eriden ceçaten hoguey braça, eta handie appur bat guibeleraturic, eta berriz plomua hundarrera egotzirik, eriden ceçaten hamaborz braça.

29 Eta beldurrez leku gaitzetara eror litecen laur angura unci guibeletic egotzirik, desiratzen çutén eguna ethor ledin.

30 Eta marinerac uncitic ihes eguin nahiz çabiltzala, batela itsassora erautsiric, aleguia hec angurác unci aitzinetic hedaturen.

31 Erran ciecén Paúlec Kentenerári eta gendarmeséy, Baldin hauc uncian ezpadaude, çuec ecin salva çaitzquete.

32 Orduan gendarmeséc ebaqui citzaten bate-larenkordác, eta utzi ceçaten beherera erortera.

33 Eta arguiaren gainera exhortatzen cituen Paúlec guciác, ian leçaten, cioela, Egun haur da hamalaurgarrena baruric beha çaudetela *eta* deus hartu eztuçuela.

34 Hunegatic exhortatzen çaituztét har deçaquen iatera : ceren haur çuen emparatzeari appertenitzen baitzayó : ecen çuetaric baten-ere burutic bilo bat ezta galduren.

35 Eta gauça hauc erranic, eta oguia harturic

gratiác renda cietzón Iaincoari gucién aitzinean : eta hautsirie, has cedin iaten.

36 Eta guciéc bihotz harturic, har ceçaten hecere iateco.

37 Eta baguinén arima guciác uncián, berrehun *eta* hiruroguey *eta* hamassey.

38 Eta viandaz ressasiaturic, arind ceçaten unciá, ogui-bihia itsassora egoizten zutela.

39 Eta eguna ethorri cenean, herria etzeçaten eçagut : baina portu itsas adar çuen bati ohart cequizquiön, hartara, eguin albalute, unciá egotzi aiher ciraden.

40 Eta angurác altchaturic itsassoari *unciá* abandonna cieçoten, governaillén iunctaduracere lachaturic, eta haiceari vela altchaturic, tiratzen ari ciraden costara.

41 Baina eroriric bi *ur* lasterrec encontru eguiten çutén leku batetara, trebuca cequién unciá : eta unci aitzinea landaturic tinc cegoen : eta unci guibela hausten cen baguén botherez.

42 Orduan gendarmesén conseillua cen presonerén hiltzera, beldurrez cembeit igueri salvaturic itzur ledin.

43 Baina Kentenerac Paúl emparatu nahiz, harçara citzan conseillu hartaric, eta mana ceçan igueri ahal laiditenac, bere buruác egotziric lehenic, lurrera empara litecen :

44 Eta berceac, batzu taula gainétan, batzu unci *çapoétan* : eta halatan eguin cedin guciác salburic empara baitzitecen lurrera.

CAP. XXVIII.

- 3 *Pauli vipera bat escutic lotzen.* 7 *Malteco islán Públiusen aita eta bercé eriric Paulec sendatzen:* 13
Eta Putiolin fidelëtaric batzu erideiten. 14 *Paul Rómara arrivatzen.* 16 *Haren libertatea* 17 *Cergatic hara eraman içan den.* 23 *Han Iaincoaren resuma denuntiatzen.* 28 *Salvamendua Gentiley igorri.* 39 *Bi urthe Paul Róman egon.*

ETA salburic emparatu ciradenean, eçagut ceçaten orduan ecen islá Malte deitzen cela.

2 Eta Barbaroéc humanitate handi eguin cieçagutén; ecen sua vizturic recebi guençaten gu guciác, gaineancen çaicun uriagatic, eta hotzagatic.

3 Bildu çuenean bada Paúlec cembeit chir-mendu appur, eta eçarri cituenean sura, vipera bat beroáren causaz ilkiric lot cequiön escutic.

4 Eta ikussi ukan çutenean Barbaroéc dilindaca bestia haren escutic, elkarri ciotsaten, Falta gabe guiçón haur guicerhaile da, cein itsassotic, emparaturic mendequioacezpaitu permittitzen vici den.

5 Baina harc bestia sura iharrossiric etzeçan minic har.

6 Eta hec beha ceuden noiz hant leiten, edo subitoqui hilic eror leiten: baina luçaqui beha egon içan ciradenean, eta çacussatenean calteric batre etzayola ethorten, proposa cambiaturic erraiten çutén, Iainco cela hura.

7 Eta ciraden leku hartan islaco principal Pú-

blio deitzen cenaren possessioneac, ceinec gu re-
cebituric, hirur egunez benignoqui logea bai-
quençan.

8 Eta guertha cedin Públioren aita baitzatzan
helgaitzéc eta sabeldarçunac çaducatelá : hura
baithara Paúl sar cedin, eta othoitz eguinic, eta
escuác haren gainean eçarriric senda ceçan.

9 Bada haur eguin eta, islaco berce eritassunic
çutenac-ere ethorten ciraden eta sendatzen.

10 Hec-ere ohore handi eguin cieçagutén, eta
embarcatzeracoan behar cenaz forni guençaten.

11 Eta hirur hilebetheren buruän embarca
guentecen Alexandriaco unci islán neguã ira-
gan çuen batetan, ceinec baitzituen enseigna-
tzát Castor eta Pollux.

12 Eta Syracúsara arrivaturic, *han* egon guen-
tecen hirur egun.

13 Handic inguru eguinic arriva guentecen
Rhégiora : eta egun baten buruän egu-erdi hai-
cea iaiquiric, bigarren egunean ethor guente-
cen Putíolira :

14 Han anayeac eridenic, othoiztu içan gue-
nén egoitera hequin çazpi egun : eta hala ethor
guentecen Rómara.

15 Handic anayeac gure berriac ençunic bidera
ilki cequizquigun Áppioren merkaturano, eta
Hirur botiguetarano : hec ikussi cituenean Paúl-
lec, Iaincoari esquerrac rendaturic courage har
ceçan.

16 Eta ethorri içan guenenean Rómara, Ken-
tenerac eman cietzón capitain generalari preso-

nerác: baina permitti cequión Paúli bere gain egoitera, hura beguiratzen çuen gendarmesarequin.

17 Hiruregunen buruän dei citzan Paúlec Iudu principalác: eta bildu ciradenean erran cieçén, Guiçón anayeác, nic deus eguin ezpadut-ere populuaren contra edo aitén costumén contra, Ierusalemén presonér eguin içanic livratu içan naiz Romanoén escuétara:

18 Ceinéce examinatu nendutenean largatu nahi ukan bainendutén, ceren heriotaco hoguenic batre nitan etzén.

19 Baina Iuduác contrastatzen ciradenaren gainean, ecin bercez Césargana appellatu içan naiz: ez neure nationea cerçaz accusa deçadan dudalacotz.

20 Causa hunegatic bada deithu çaituztét, ikus cinçatedan eta minça nenguicuençát: ecen Israéleco sperançaren causaz cadena hunez inguratua nago.

21 Eta hec erran cieçóten, Guc ez letrariece bitu diágu hiçaz Iudéatic: ez ethorriric anayétaric nehorc denuntiatu dic edo erran deus hiçaz gaizquiric.

22 Baina nahi diágu hireganic ençun cer irudi ceyán: ecen secta horrez den becembatean, baceaquigu ecen leku guciétan nehor contrastatzen çayola.

23 Éta assignatu ukan ceraucatenean eguna, ethor citecen harengana ostatura anhitz: eta testificationerequin declaratzen cerauen Iaincoa-

ren resumá, eta eracusten cerauztén Iesúsez diraden gauçac, hámbat Moysésen Leguetic nola Prophetétaric goicetic arratserano.

24 Eta batzuc sinhesten cituztén erraiten ciraden gauçac, baina bercéc etzituztén sinhesten.

25 Eta elkarren artean accord etziradenaren gainean, parti citecen, Paúlec hitz haur erran eta, Segurqui ungui Spiritu Saindua minçatu içan çaye Esaías Prophetáz gure Aitéy,

26 Cioela, Habil populu horrengana, eta errac, Ençutez ençunen duçue eta eztuçue adituren: eta dacussaçuela ikussiren duçue eta etzaizquio-te oharturen.

27 Ecen guicendu da populu hunen bihotzá, eta beharriez gothorqui ençun ukan duté, eta bere beguiäcertsi ukandituzté: beguiézikus, eta beharriéz ençun, eta bihotzéz adi ezteçatençát, eta converti eztitecen, eta senda eztitzadan.

28 Iaquiçue badaçuec ecen Gentiléy igorri içan çayela salvagarri haur, eta hec ençunen dutela.

29 Eta gauça hauc erran cituenean, ilki citecen Iuduác, bere artean disputa handi çutela.

30 Baina egon cedin Paúl bi urthe complituric bere ostatu alocatuan: eta recebitzen cituen ñarengana ethorten ciraden guciác:

31 Predicatzén çuela Iaincoaren resumá, eta iracasten cituela Iesús Christ Iaunaz diraden gauçac, minçatzeco hardieça gucirequin, nehorc empatchuric eguin gabe.

S. PAUL APOSTO- LUÁREN ROMANOÉ- TARATCO EPISTOLA.

CAP. I.

- 1 *Evangelioáren Apostolu içateco Paul elegitu.* 3 *Christ.*
8 *Romanoén fedea.* 11, 14 *Gucietara çordun Paul.*
16 *Evangelioá.* 18 *Iaincoaren hirá infidelitatea-*
ren gainean. 21 *Guiçonén Iaincoagana ingrat iça-*
tea. 23 *Idolatriá.* 24 *Iaincoaren equiáren menos-*
preçaçalén punitioea. 26 *Iaincoaz abandonnatu*
içan diradenén fructuac.

PAULEC, Iesus Christen cerbitzariac, Apo-
stolu içatera deithuac, Iaincoaren Eva-
ngelioáren *predicatzeco* bereciac.

2 (Cein lehendanic bere Prophetéz Scriptura
sainduétan *Iaincoac* promettatu ukan baitzuen,)

3 Bere Semé haraguiac den becembatean Da-
viden hacitic eguinaz,

4 Sanctificationetaco Spirituaz den becemba-
tean hiletarico resuscitatzez Iaincoaren Semé
botheretsuqui declaratuaz, Iesus Christ gure
Iaunaz:

5 Ceinaganic recebitu baitugu gratia eta Apo-
stolutassuna, fedea obedi dadinçát Gentil guciác
baithan haren icenean :

6 Ceinén artean çuec-ere deithu içan baitzarete Iesus Christgana.

7 Róman çareten guciéy, Iaincoaren onhetsiéy, saindu içateradeithuéy: Gracia *dela* çuequin eta baquea gure Iainco Aitaganic, eta Iesus Christ Iainaganic.

8 Lehenic behinçát esquer draucat neure Iaincoari Iesus Christez çuen guciongatic, ceren çuen fedea famatzen baita mundu orotan.

9 Ecen Iaincoa dut testimonio (cein cerbitzatzzen baitut neure spirituan bere Semearen Evangelioán,) ecen paussu gabe çueçaz memorio eguiten dudala:

10 Bethiere neure orationétan othoitz eguinez, baldin cerbait maneraz noizpait-ere bide moldezcoric eman badaquit Iaincoaren vorondatez, çuetara ethor nadin.

11 Ecen çuen ikusteco desir handia dut, cembeit dohain spirituál parti dieçaçuedançát, çuen confirmatzeco:

12 Erran nahi dut, çuen eta ene elkarrequilaco fedeeaz consola nadinçát.

13 Eztut bada nahi ignora deçaçuen, anayeác, ecen anhitzetan çuetara ethortera deliberatu dudala (baina empatchatu içan naiz oraindrano,) cembeit fructu nuençát çuetan-ere, berce Gentilétan-ere beçala.

14 Çordun naiz hámbat Grecoétara nola Barbaroétara, hámbat çuhurrétara nola ignorantétara.

15 Bada, nitan den becembatean prest naiz çuey Róman çaretenoy-ere evangelizatzera.

16 Ecen eznaiz ahalque Christen Evangelioáz: ceren Iaincoaren botherea baita, sinhesten duen guciáren salvamendutan, Iuduaren lehenic eta guero Grecoaren.

17 Ecen Iaincoaren iustitiá hartan eracusten da fedetic federa: scribatua den beçala, Iustoa fedez vicico da.

18 Ecen Iaincoaren hirá claroqui eracusten da cerutic, eguiá iniustitiatan daducaten guiçonén infidelitate eta iniustitia ororen contra:

19 Ceren Iaincoaz eçagut ahal daitena manifest baita hetan: ecen Iaincoachæy manifestatu ukan drauë.

20 Ecen haren gauça invisibleac (hala nola haren bothere eternala eta divinitatea,) munduáren creationetic ikusten dirade, gauça creatu hautaric consideratzendiradenean: excusa gabe diradençát.

21 Ceren Iaincoa eçagutu ukan dutenaren gainean, ezpaituté Iainco beçala glorificatu, ez regratiatu: baina vano eguin içan dirade bere discursuétan, eta hayén bihotz adimendu gabea ilhumbez bethé içan da.

22 Bere buruác çuhur eguitencituztelaric erho eguin içan dirade.

23 Ecen cambiatu ukan duté Iainco incorruptiblearen gloriá, guiçón corruptiblearen imaginatara, eta hegaztinén, eta lauroinetaco bestién, eta herrestez ebilten diradenén *imaginatara*.

24 Halacotz Iaincoac-ere abandonnatu ukan ditu hec berén bihotzetaco guthiciétara, satsutassunera, bere gorputz propriéy itsusgoa eguitera elkarren artean :

25 Nola Iaincoaren eguiá gueçurretara cambiatu ukan baituté, eta adonatu baitituzté eta cerbitzatu creaturác, utziric Creaçalea cein baita eternalqui benedicatua, Amen.

26 Halacotz bada abandonnatu ukanditu Iaincoac itsusgoataco affectionétara : ecen hayén emazté-ere cambiatu ukan duté usança naturala natura contra denera :

27 Eta halaber arrac-ere, utziric emaztén usança naturala, berotu içan dirade bere guthicián bata berceagana, arrac arrarequin infamiataco gauçac eguiten cituztela, eta berac baithan recebitzen zutela bere hoguenaren recompensa behar cen beçalacoa.

28 Eta nola ezpaituté conturic eguin Iaincoaren eçagutzetan eduquitera : *hala* abandonnatu ukan ditu Iaincoac iugemendu guciren falta den spiritu batetara : bide eztiraden gaucén eguitera :

29 Iniustitia guciáz betheac, paillardicaz, gaichtaqueriaz, avaritiaz, malitiaz : invidiaz betheac, guicerhaitecaz, guduz, enganioz, conditione gaichtoz :

30 Rapportari, gaitzerraile, Iaincoaren gaitzesle, iniuriaçale, urgulutsu, vantari, gaitzerideile, aitamén desobedient :

31 Adimendu gabe, pactoén hautsle, affectione

natural gabe, appacega ecin daitezquen beçalaco, misericordia gabe.

32 Ceinéc Iaincoaren çucena eçagutu baduté-ere (nola halaco gauçac eguiten dituztenéc, herio mereci dutén :) eztituzté eguiten solament, baina are *halacoric* eguiten dutenac favoratzen dituzté.

CAP. II.

1 *Iaincoaren iugemendua hypocritén gainean.* 4 *Iaincoaren benignitatea.* 6 *Obrén arauetz batbederari rendaturen.* 11 *Iaincoa baithan personén acceptio-neric ezta.* 13 *Iuduác eta Gentilác cergatic reprehenditzen diraden.* 17 *Iuduén urgulua.* 25 *Circoncisioneá.* 26 *Preputioa.*

HALACOTZ excusa gabe aiz o guiçoná, nor-eré baitaiz *berceac* iugeatzen dituaná: ecen hunez beraz ceren iugeatzen baituc bercea, eure buruá condemnatzen duc: ikussiric ecen iugeatzen ari aicenorrec, gauça bérac eguiten dituála.

2 Eta badaquigu ecen Iaincoaren iugemendua eguiáren araura dela halaco gauçac eguiten dituztenén gainean.

3 Eta uste duc, o guiçón halaco gauçac eguiten dituztenac iugeatzen dituaná, eta *eurorrec* hec eguiten, ecen hi itzuriren atzayóla Iaincoaren iugemenduari?

4 Ala haren benignitateáren eta patientiáren eta iguriquite luceáren abrastassuna menospreciatzen duc: eçagutzen eztuálaric ecen Iaincoa-

ren benignitateac emendamendutara deitzen auëla ?

5 Baina eure gogortassunaren eta bihotz urri-
quimendu gabearen araura, hiraz thesaur egui-
ten draucac eure buruäri hiraren eta Iaincoaren
iugemendu iustoaren declarationeco egune-
cotzát.

6 Ceinec rendaturen baitrauca, batbederari
ceini bere obrén araura :

7 Hala nola, ungui eguitezco irauterequin glo-
ria eta ohore eta immortalitate bilhatzen dute-
néy, vicitze eternala :

8 Baina revoltari diradenéy, eta eguiari beha-
tzen etzaizconéy, baina iniustitia obeditzen du-
tenéy, *rendaturen çaye* indignatione eta hira.

9 Tribulatione eta herstura gaichtaqueria e-
guiten duen guición guciären arimären gainera,
Iuduarenera lehenic, guero Grecoarenera-ere.

10 Baina gloria eta ohore eta baque ungui e-
guiten duen guciári, Iuduari lehenic, guero Gre-
coari-ere.

11 Ecen ezta personén acceptioneric Iaincoa
baithan.

12 Ecen Leguea gabe bekatu eguin dutén gu-
ciác, Leguea gabe galduren-ere dirade : eta Le-
guean bekatu eguin dutén guciác, Legueaz iu-
geaturen dirade.

13 (Ecen eztirade Leguea ençuten dutenac iu-
sto Iaincoa baithan : baina Leguea eguiten du-
tenac iustificaturen dirade.

14 Ecen ikussiric ecen Gentiléc Leguea eztu-

telaric, naturalqui Legueari dagozcan gauçac eguiten dituztela, hec Leguea eztutelaric, bere buruençat berac dirade Legue :

15 Ceinéc eracusten baituté Leguearen obrá scribatua bere bihotzétan, berén conscienciác halaber testimoniage rendatzen drauelaric, eta hayén pensamenduéc elkar accusatzen dutelaric, edo excusatzen-ere.)

16 Iaincoac guiçonén secretuac iugeaturen dituen egunean, ene Evangelioáren araura, Iesus Christez.

17 Huná, hi icen goiticoz deitzen aiz Iudu, eta reposatzen aiz Leguean, eta gloriatzen aiz Iainco *Iaunean*.

18 Eta eçagutzen duc *haren* vorondatea, eta badaquic contrario denaren beretzen, Legueaz instruitu içanic.

19 Eta fida aiz itsuén guidari aicela, ilhumbean *diradenén* argui,

20 Ignorantén instruiçale, haourrén iracastle, ceren baituc eçagutzeáren eta eguiáren formá Leguean.

21 Hic bada bercea iracasten duanorrec, eure buruá eztuc iracasten? predicatzen baituc ezte-la ebatsi behar, ebaisten duc?

22 Erraiten baituc eztela adulterioric iauqui behar, adulterio iauquiten duc? idolác abominationetan baitadutzac, *euroorrec* sacrilegio eguiten duc?

23 Eta Leguean gloriatzen baitaiz, Leguea hautsiz Iaincoa desohoratzen duc?

24 Ecen Iaincoaren icena çuen causaz blasphematen da Gentilén artean: scribatua den beçala.

25 Ecen eguiá due, circuncisionea probetchable dela, baldin Leguea beguira badeçac: baina baldin Leguearen hautsle bahaiz, hire circuncisionea preputio bilhatzen due.

26 Bada baldin preputioac Leguearen ordenaçac beguira baditza, haren preputioa ezta circuncisionetan estimaturen?

27 Eta naturaz den preputioac baldin Leguea beguira badeça, ezau iugeaturen hi, letraz eta circuncisionez Leguearen hautsle aicenór?

28 Ecen ezta hura Iudu, gainetic dena: ezeta gainetic haraguan eguiten dena circuncisione.

29 Baina hura *da* Iudu, barnetic dena: eta circuncisionea *da*, bihotzetic dena, spirituan ez letrán: cein *Iuduren* laudorioa *ezpaitatorque* guiçonétaric baina Iaincoaganic.

CAP. III.

1 *Iuduären eta Gentilären differentiá.* 9, 22 *Guci- ac bekatore.* 20 *Legueco obréc nehor ez iustificatzen, Legueac bekatuá eçagut eraciten.* 23 *Christez iustificatzen.* 24 *Bekatuén barkamendua.* Fedea. 27 *Fedez iustificatzen Leguea gabe.* 28 *Iaincoa Iuduén eta Gentilén Iainco.*

CERIC da bada Iuduáren abantaila, edo ceric *da* circuncisionearen probetchua?

2 Handia manera orotara: eta gucién gaine-tic ceren Iaincoaren declarationeac cargutan eman baitzaizté.

3 Ecen cer *da* baldin batzuc sinhetsi ezpaduté? ala hayén incredulitateac Iaincoaren fedea ezdeusturen du?

4 Guertha ezadila: aitzitic biz Iaincoa eguiati, eta guición guciá gueçurti, scribatua den beçala, Eure hitzétan iusto eriden adinçát, eta hiçaz iugemendu eguiten denean garaitá duançát.

5 Eta baldin gure iniustitiác Iaincoaren iustitiá lauda eraciten badu, cer erranen dugu? ala iniusto da Iaincoa punitzen duenean? (guición beçala minço naiz.)

6 Guertha ezadila: berçela, nola iugeaturen du Iaincoac munduá?

7 Ecen baldin Iaincoaren eguiá abundosago bada ene gueçurraz haren gloriatan, cergatic ni goitiric bekatore beçala condemnatzen naiz?

8 Eta (guçaz gaizqui minço diraden beçala, eta batzuc gue erraiten dugula dioiten beçala,) ceren eztugu gaizqui eguiten, unguia ethor dadinçát? ceinén damnationea iusto baita.

9 Cer bada? excellentago gara? Eceinere maneraz: ecen aitzinetic raçoinac emanic eracutsi dugu, ecen guciác, hámbát Iuduác nola Grecoác, bekatuaren azpian diradela.

10 Scribatua den beçala, Ezta iustoric, ezeta bakoitzic.

11 Ezta aditzen duenic ezta Iaincoa bilhatzen duenic.

12 Guciác aldaratu içan dirade, eta guciác elkarrequin inutil eguin içan dirade : ezta ontasunic eguiten duenic, ez batetarano.

13 Sepulchro irequi bat *da* hayén eztarria : bere mihiéz enganiotara usatu ukan duté : sugue aspicairen poçoina *da* hayén ezpainétan.

14 Hayén ahoa maledictionez eta karmindu-raz bethea da.

15 Arin *dirade* hayén oinac odol issurtera.

16 Destructione eta miseria hayén bidétan.

17 Eta bide baquezcoa eztuté eçagutu ukan.

18 Ezta Iaincoaren beldurra hayén beguién aitzinean.

19 Eta badaquigu ecen cerere Legueac erraiten baitu, Leguean diradenéy erraiten drauela : aho guciá boça dadinçát, eta mundu guciá hoguendun dençát Iaincoaren aitzinean.

20 Hunegatic Leguearen obréz ezta iustificaturen haraguiric batre haren aitzinean : ecen Legueaz da bekatuaren eçagutzea.

21 Baina orain Leguea gabe Iaincoaren iustitiá manifestatu içan da, Leguearen eta Prophe-
tén testimoniageá duela.

22 Bada Iaincoaren iustitiá, Iesus Christen fedez sinhesten dutén guciétara eta gucién gainera : ecen ezta differentiaric batre : ikussiric ecen guciéc bekatu eguin dutela, eta Iaincoaren gloriáren falta diradela.

23 Eta iustificatzen dirade dohainic haren gra-
tiáz, Iesus Christ *Iaunean* eguin içan den redem-
ptioneaz:

24 Cein ordenatu baitu Iaincoac fedezco ap-
pacegagarri haren odolean, bere iustitiaren de-
claratzeco, aitzineco bekatuén barkamendua-
gatic, Iaincoaren patientiáz:

25 *Diot*, bere iustitiaren declaratzeco dembo-
ra hunetan: bera iusto dençát, eta Iesusen fede-
co denaren iustificaçale.

26 Non da beraz vantationea? iraitzi içan da.
Cein leguez? obrenaz? Ez: baina fedearen le-
gueaz.

27 Concluditzen dugu beraz, fedez iustifica-
tzen dela guixoná Leguearen obrác gabe.

28 Ala Iuduén ber *da* Iaincoa? ala ez Gentilén-
ere? guerthuqui Gentilén-ere.

29 Ecen bat *da* Iaincoa, ceinec iustificaturen
baitu circoncisionea fedetic, eta preputioa fe-
deaz.

30 Leguea bada ez deus bilhatzen dugu fede-
az? Guertha ezadila: aitzitic Leguea confir-
matzen dugu.

CAP. IV.

3 *Abrahám fedez iustificatu.* 4 *Obrác.* 5 *Fedea.* 6
Guixonáren dohain-ontassuna. 9 *Circoncisionea.* 11
Abrahám, sinhesten dutenén aita. 15 *Legueac hirá*
engendratzen. 18 *Abrahámen fedea.* 25 *Christen*
herioa eta resurrectionea.

CER beraz erranen dugu gure aitá Abrahámece eriden duela haraguiaren araez?

2 Ecen baldin Abrahám obréz iustificatu ičan bada, badu cerçaz gloria dadin, baina ez Iaincoa baithan.

3 Baina cer dio Scripturác? Sinhetsi ukan du Abrahámece Iaincoa, eta imputatu ičan çayó iustitiatara.

4 Baina obratzen duenari alocairua etzayó gratiatan contatzen baina hartzetan:

5 Ordea obratzen eztuenari, baina gaichtoa iustificatzen duena baithan sinhesten duenari, bere fedea iustitiatan contatzen çayó.

6 Nola Davídec-ere declaratzen baitu Iaincoac obrác gabe iustitiá imputatzen draucan guiçonáren dohain-ontassuna, *dioela*,

7 Dohatsu *dirade* ceinén iniquitateac quittatu ičan baitirade eta ceinén bekatuac estali ičan baitirade.

8 Dohatsu *da* Iaunac bekatua imputatu eztrauqueon guiçoná.

9 Bada dohain-ontassun haur, circuncisionean *da solament* ala *bay* preputioan-ere? Ecen erraiten dugu imputatu ičan çayola Abrahámi fedea iustitiatan.

10 Nola bada imputatu ičan çayó? circuncisionean cela, ala preputioan? ez circuncisionean, baina preputioan.

11 Guero recebi ceçan circuncisionearen seignalea, fedearen iustitiataco cigulutan cein baitzen preputioan: preputioan diradela sinhesten

dutén gucién aítá licençát, hæy-ere iustitiá imputa lequiençát:

12 Eta circuncisionearen aítá, *erran nahi da*, ez circuncisionecoén solament, baina gure aítá Abrahámec fede preputioan çuenaren hatzari darreizconén-ere.

13 Ecen promessa etzayó Legueaz *heldu içan* Abrahámi, edo haren haciári, munduaren heredero içateco, baina fedeazco iustitiáz.

14 Ecen baldin Leguetic *diradenac*, heredero badirade ezdeus bilhatu da fedea, eta iraungui da promessa.

15 Ceren Legueac hirá engendratzen baitu: ecen non ezpaita legueric, han ezta transgressi-
oneric.

16 Harren fedez *da heretagea*, gratiaz dençát, promessa haci guciáren fermudençát: ez Leguetic *den haciáren* solament, baina Abrahámen fedetic denaren-ere, cein baita gure gución aítá,

17 (Scribatua den beçala, Anhitz nationeren aítá ordenatu ukan aut,) Iaincoaren aitzinean, cein sinhetsi ukan baitu: ceinec hiléy vicitze emaiten baitraue, eta deitzen baititu eztiraden gauçac balirade beçala.

18 Ceinec sperançaren contra sperançaz sinhets baitzeçan, anhitz nationeren aítá içanen cela: erran içan çayonaren araura, Hala içanen due hire haciá.

19 Eta fedean flaccu ez içanez, etzeçan behá bere gorputz ia hilera, ehun urtheren inguruä baçuen-ere: ezeta Sáraren umunci ia hilera.

20 Eta Iaincoaren promessáren gainean etze-
 çan duda incredulitatez: baina fortifica cedin fe-
 dez Iaincoari gloria emanic:

21 Eta frangoqui seguraturic, ecen *hauri* promes
 eguin ceraucana, botheretsu cela eguiteco-ere.

22 Halacotz *haur*-ere iustitiatan imputatu i-
 çan çayó.

23 Éta ezta scribatu içan harengatic solament,
 ecen *haur* iustitiatan imputatu içan çayola:

24 Baina guregatic-ere, ceini imputaturen bai-
 tzaicu, Iesus gure Iauna hilétaric resuscitatu du-
 ena baithan sinhesten dugunóy,

25 Cein *heriotara* livratu içan baita gure be-
 katuacgatic, eta resuscitatu gure iustificatione-
 agatic.

CAP. V.

1 *Fedeá. Baqueá. 2 Gratiá. Gloriá. 4 Patientiá.*
Experientiá. 5 Sperançá. Iaincoaren amorioá. 12
Adám eta Christ. 14, 17 Herioáren eta vicitzeá-
ren regnatzea. 18 Gure iustificationea. 21 Beka-
tuáren eta Gratiáren regnatzea.

IUSTIFICATURIC bada Fedez, dugu baque
 Iaincoa baithara Iesus Christ gure Iaunaz.

2 Ceinez are ukan baitugu sartze *haur* fedez
 gratia hunetara, ceinetan fermu baicaude, eta
 gloriatzen baicara Iaincoaren gloriaren speran-
 çán.

3 Eta ez *haur* solament, baina are gloriatzen
 gara tribulationéтан, daquigularic ecen tribula-
 tioneác *patientiá* ekarten duela.

4 Eta patientiác experienciá, eta experienciác sperançá.

5 Eta sperançác eztu confunditzen, ceren Iaincoaren amorioá eraitsia baita gure bihotzétan eman içan çaicun Spiritu sainduaz.

6 Ecen Christ, oraino indar gabe guinela, bere demborán infidelacgatic hil içan da.

7 Ecen miraz iustoagatic nehor hiltzen da: baina aguian norbeit ventura leite cembeit unguilegatic hiltzera.

8 Baina certificatzen du bere caritatea gu baithara Iaincoac, ceren oraino bekatutara abandonatuac guinela, Christ guregatic hil içan baita.

9 Anhitzez areago beraz orain haren odoláz iustificaturic, harçaz salbu içanen gara hiratic.

10 Ecen baldin etsay guinela reconciliatu içan bagara Iaincoagana haren Semearen herioáz, anhitzez areago reconciliaturic salvaturen gara haren viciáz.

11 Eta ez haur solament, baina gloriatzen-ere bagara Iaincoa baithan Iesus Christ gure launaz, ceinez orain reconciliacione recebitu baitugu.

12 Halacotz, nola guiçón batez bekatua mundura sarthu içan baita, eta bekatuaz herioá: eta halaz guiçón guciétara herioá heldu içan da, ceren guciéc bekatu eguin baituté.

13 Ecen Leguerano bekatua munduan cen, baina bekatua ezta imputatzen legueric eztenean.

14 Baina regnatu ukan du herioác Adámganic Moysésganano, bekaturic eguin eztutenén gai-

nean-ere Adámen transgressionearen façoinera, cein baita ethorteco cenaren figura.

15 Baina dohainá ezta offensá beçala: ecen baldin baten offensáz anhitz hil içan badirade, anhitzez areago Iaincoaren gratiá, eta guiçón batez den gratiarendohainá, *cein baita* Iesus Christ anhitzetara abundatu içan da.

16 Eta ezta dohainá bekatu eguin duen batez *sarthu içan den gauçá* beçala: ecen hoguená *offensa* batetarie *sarthu içan da* condemnationetan: baina dohainá *da* anhitz offensatarie iustificationetan.

17 Ecen baldin baten offensáz herioác regnatu ukan badu, anhitzez areago iustitiazco gratiáren eta dohaináren abundantia recebitzendentéc, vicitzetara regnaturen duté Iesus Christ batez.

18 Bada nola *offensa* batez *hoguená ethorri baita* guiçón guciétara condemnationetan: hala iustificatzen gaituen iustitia batez *ethorri da dohainá-ere* guiçón guciétara vicitzezco iustificationetan.

19 Ecen nola guiçón baten desobedientiáz, bekatore anhitz eguin içan baitirade, hala baten obedientiáz iusto anhitz eguinen dirade.

20 Eta Leguea berçalde *sarthu içan da* handi ledinçát offensá: baina non handitu içan baita bekatua, *han* abundosago içan da gratiá:

21 Nola regnatu baitu bekatuac heriotara, hala gratiác-ere regna leçançát iustitiaz vicitze eternaletara, Iesus Christ gure Iaunaz.

CAP. VI.

*Bekatua ez cerbitzatzeco. 3 Baptismoa. 4 Resurre-
ctionea. Vicitzearen berritzea. 6 Guiçon çaharra.
10 Bekatuagana hiltzeco. Iaincoagana vicitzeco.
14 Bekatua. Leguea. Gratiá. 16 Obeditzen du-
enaren suiet nehor, bekatuaren edo iustitiaren. 21,
23 Bekatuaren gageac. Vicitze eternala.*

CER erranen dugu beraz? egonen gara be-
katutan, gratiá abunda dadinçát?

2 Guertha eztadila. *Ecen* bekatuari hil içan
gaizquionac, nola hartan oraino vicico gara?

3 Ala eztaquiçue ecen Iesus Christ *launean*
batheyatu içan garén gucióc, haren herioan ba-
theyatu içan garela?

4 Ohortzi içan gara bada harequin batean Ba-
ptismoaz haren herioán: nola resuscitatu içan
baita Christ hilétaric Aitáren gloriáz, hala gu-
ere vicitze berritan ebil gaitecençát.

5 Ecen baldin harequin chartatuac bagara ha-
ren hiltzearen conformitatez, *haren* resurrecti-
onearen *conformitatez*-ere içanen gara.

6 Haur daquigularic ecen gure guiçon çahar-
ra harequin crucificatu içan dela, deseguin da-
dinçát bekatuaren gorputzá, guehiagoric be-
katua cerbitza ezteçagunçát.

7 Ecen hil dena libre da bekatutaric.

8 Eta baldin hil bagara Christequin, sinhesten
dugu vicico-ere harequin garela:

9 Daquigularic ecen Christ hilétaric resusci-

taturic, eztela guehiagoric hiltzen, herioác ez-
tuela haren gainean guehiago dominationeric.

10 Ecen hil içan dena, bekatuari hil içan çayó
behingotz: baina vici dena, Iaincoari vici çayó.

11 Hala çuec-ere estima eçaçue bekatuari hil
çaiizquietela, baina Iaincoari vici çaiizquietela
Jesus Christ gure Iaunaz.

12 Ezteçala bada regna bekatuac çuen gorputz
mortalean, haren guthiciétan bekatua obedi
deçaçuençát.

13 Eta eztietzoçuela applica çuen membroac
iniquitatezco harma içateco bekatuari: baina
applica ietzoçue çuen buruác Iaincoari, hiléta-
ric viztu anço: eta çuen membroac iustitiataco
harma içateco Iaincoari.

14 Ecen bekatuac eztu çuen gainean domi-
nationeric ukanen: ecen etzarete Leguearen
azpian, baina gratiaren azpian.

15 Cer bada? eguinen dugu bekatu, ceren Le-
guearen azpian ezgarén, baina gratiaren az-
pian? Guertha eztadila.

16 Ala eztaquiçue ecen noren-ere obeditzera
cerbitzari iarten baitzarete, obeditzen duçue-
naren cerbitzari çaretela: edo bekatuaren he-
riotara, edo obedienciaaren iustitiatara?

17 Bada esquer Iaincoari ceren bekatuaren
cerbitzari içan baitzarete, baina bihotzetic o-
beditu baituçue doctrinaren formá, ceinetara
eman içan baitzarete:

18 Eta bekatuaren azpitic ilkiric, iustitiaren
cerbitzari eguin içan baitzarete.

19 Guixonén ançora minço naiz çuen hara-
guiaren infirmitatearen causaz. Bada nola ap-
plicatu baitituçue çuen membroac cerbitza-
tzeco satsutassunari eta iniquitateari iniquitate
equitera: hala orain applica itzaçue çuen mem-
broac cerbitzatzeco iustitiari saindutassunetara.

20 Ecen bekatuaren cerbitzari cinetenean, li-
bré cineten iustitiaz den becembatean.

21 Cer fructu cenduten bada orduan orain a-
halque çareten gauça hetaric? ecen hayén fina,
herioá *da*.

22 Baina orain bekatuaren azpitic libreturic,
eta Iaincoaren cerbitzari eguinic, baduçue çuen
fructua saindutassunetan: eta fina, vicitze
eternala.

23 Ecen bekatuaren gageac, herioá: eta Iain-
coaren dohainá *da* vicitze eternala Iesus Christ
gure Iaunaz.

CAP. VII.

1 *Leguearen dominationea.* 4 *Certaco Leguearen az-
pitic libre equin garén.* 6 *Spirituzco arremberritzea.*
7 *Legueaz bekatuaren eçagutzea.* 22 *Barneco
guixoná.* 24 *Paulen desira.* 25 *Adimendua. Ha-
raguia.*

A LA eztaquiçue, anayeác, (ecen Leguea
eçagutzen dutený minço natzaye,) nola
Legueac dominatione duen guixonáren gainean
vici den artean?

2 Ecen emazte ezcondua, senharrá vici dueno
obligatua da Legueaz: baina baldin senharrá
hil badadi, libre da senharráren leguetic.

3 Beraz senharrá vici deno adultera deithuren da, berce senhar baten *emazte* eguin badadi: baina senharrá hil badadi legue hartaric libre da: hala non ezpaitate adultera baldin berce senhar baten *emazte* eguin badadi.

4 Bada, ene anayeác, çuec-ere Legueari hil çaziquote Christen gorputzean: berce, hilétaric resuscitatu den, baten çaretençát: Iaincoari fructifica dieçogunçát.

5 Ecen haraguian guinenean, bekatuén affecti-
one Legueaz ciradenéc indar çutén gure mem-
broétan, herioari fructificatzeco.

6 Baina orain Leguetic libre gara, hari hil içanic ceinetan hatzamanac baiquineunden: spirituzco berritassunetan cerbitza deçagunçát, eta ez letrazco çahartassunetan.

7 Cer erranen dugu beraz? Leguea bekatu *da*? Guertha eztadila. Aitzitic bekatua eztut eçagutu ukan Legueaz baicen. Ecen eznuqueen eçagutu guthiciá baldin legueac erran ezpalu, Eztuc guthiciaturen.

8 Baina bekatuac occasione harturic manamen-
duaz engendratu ukan du nitan guthicia guciá. Ecen Leguea gabe, hilá *da* bekatua.

9 Ecen ni vici nincén Leguea gabe noizpait: baina manamendua ethorri denean, bekatua berriz vicitzen hassi içan da.

10 Eta ni hil içan naiz: eta eriden içan da vicitzetaco *ordenatu* caitadan manamendua, heriotara *itzultzzen* çaitadala.

11 Ecen bekatuac occasione harturic, sedu-

citu nau manamenduaz eta harçaz hil ukan nau.

12 Bada Legueaz den becembatean hura saindu da, eta manamendua saindu eta iusto eta on.

13 Beraz on *den* gauçá herio eguin içan çait? Guertha eztadila: aitzitic bekatuac, bekatu *cela* aguer ledinçát, on *den* gauçáz herioá engendratu ukan draut, bekatua excessivoqui bekatore eguin ledin manamenduaz.

14 Ecen badaquigu Leguea spiritual dela: baina ni carnal naiz, bekatuaren azpira saldua.

15 Ecen eguiten dudana, etzait on: ecen eztut, cer nahi baitut, hura eguiten: baina ceri gaitz baitaritzat, hura eguiten dut.

16 Bada, baldin, cer nahi ezpaitut, hura eguiten badut, consentitzen draucat Legueari, ecen ona *dela*.

17 Bada orain guehiagoric eznaiz ni hura eguiten dudana, baina nitan habitatzen den bekatua.

18 Ecen badaquit eztela habitatzen nitan (er-ran nahi baita, ene haraguan,) onic: ecen nahia bada nitan, baina onaren complitzea eztut erideiten.

19 Ecen nahi dudan unguia eztut eguiten: baina nahi eztudan gaizquia eguiten dut.

20 Bada, baldin cernicnahi ezpaitut, hura eguiten badut, eznaiz guehiagoric ni, hura eguiten dudana, baina nitan habitatzen den bekatua.

21 Erideiten dut beraz legue haur nitan, un-

guia eguin nahi dudanean, ecen gaizquia dat-
chetala niri.

22 Ecen atseguin hartzen dut Iaincoaren Le-
guean barneco guizonáz den becembatean :

23 Baina badacussat berce legue bat neure
membroétan, ene adimenduco leguearen contra
bataillatzen denic, eta ene membroétan den
bekatuaren legueari gathibatzen nerauconic.

24 Helas guicón miserablea ni, norc idoquiren
nau herio hunetaco gorputzetic ?

25 Esquerrac emaiten drautzat Iaincoari Iesus
Christ gure Iaunaz. Bada nic neurorrec adi-
menduaz cerbitzaten dut Iaincoaren Leguea,
baina haraguiaz bekatuaren leguea.

CAP. VIII.

1 *Fidelén libertatea.* 5 *Haraguiaren affectionea eta
spirituarena.* 9 *Christen Spirituá gutan.* 15 *Suie-
ctionezco eta adoptionezco spirituá.* 17 *Iaincoaren
heredero.* 18 *Suffrimenduac.* 20 *Creaturá suiet
vanitatera.* 18 *Christ lehen sorthuá deitzen.* 29 *Pre-
destinationea, Vocationea, Iustificationea, Glorifica-
tionea.* 31 *Christ guregatic livratu.* 34, 37 *Deusec
ecin separa fidelac Christen amoriotic.* 35 *Hara-
quinçaco ardiac.*

BERAZ orain ezta condemnationeric batre
Iesus Christean diradenencát: *erran nahi
da*, haraguiaren araura ebiltén eztiradenén,
baina spirituáren araura.

2 Ecen Iesus Christ *Iaunean den* vicitzetaco
Spirituáren Legueac libre eguin nau bekatua-
ren eta herioáren leguetic.

3 Ecen Leguearen impotentiác deus ecin çai-
lianean haraguian, Iaincoac igorriric bere Se-
mé propria bekatutaco haraguiaren formán,
eta bekatuagatic, condemnatu ukan du beka-
tua haraguian.

4 Leguearen iustitiá compli dadinçát gutan,
haraguiaren araura ezgabiltzanotan, baina Spi-
rituaren araura.

5 Ecen haraguiaren araezco diradenac hara-
guiaren gaucétara dirade affectionatu : baina
Spirituaren araezcoac, Spirituaren gaucétara.

6 Eta haraguiaren affectionea, herio da : baina
Spirituaren affectionea, vicitze eta baque :

7 Ceren haraguiaren affectionea etsaigoa *baita*
Iaincoaren contra : ecen Iaincoaren Leguearen
ezta suiet : eta ecin-ere daite.

8 Beraz haraguian diradenac, Iaincoari pla-
cent ecin dirateque.

9 Ordea çuec etzarete haraguian, baina Spi-
tuan : baldin behinçát Iaincoaren Spiritua habi-
tatzen bada çuetan : baina baldin edoceinec
Christen Spiritua ezpadu, haina ezta haren.

10 Eta baldin Christ çuetan bada, gorputzá
behinçát hil *da* bekatuaren causaz : baina Spi-
ritua *da* vicitzea iustitiaren causaz.

11 Bada baldin Iesus hilétaric resuscitatu due-
naren Spiritua habitatzen bada çuetan, Christ
hilétaric resuscitatu duenac, vivificaturen ditu
çuen gorputz mortalac-ere bere Spiritu çuetan
habitatzen denaren causaz.

12 Halacotz bada, anayeác, çordun gara, ez

haraguiagana, haraguiaren araura vicitzeco, *baina Spirituagana.*

13 Ecen, baldin haraguiaren araura vici baçarete, hilen çarete : baina, baldin Spirituaz gorputzáren eguitateac mortificatzen badituçue, vico çarete.

14 Ecen Iaincoaren Spirituaz gobernatzeko diraden guciác, Iaincoaren haour dirade.

15 Ecen eztuçue suiectioetaco spiritu bat recebitu, berriz beldurretan *icatego*: baina recebitu duçue adoptionezco spiritua, ceinez oihu eguiten baitugu Abbá, *erran nahi baita, Aitá.*

16 Spiritu hunc berac testificatzen du gure spirituarequin batean, ecen Iaincoaren haour garela.

17 Eta baldin haour *bagara*, bayeta heredero: heredero, diot, Iaincoaren, eta Christen herederoquide, baldin ordea *harequin* batean suffritzen badugu, *harequin* batean glorifica gaitecençát.

18 Ecen estimatzen dut dembora hunetaco suffrimenduac eztiradela comparatzeco ethorteco den gloria gutan manifestaturen denarequin.

19 Ecen creaturác desir handiz beguira daude noiz Iaincoaren haourrác manifesta daitezqueen.

20 Ecen creaturác vanitatetara suiet dirade, ez bere nahiz, baina sperançaren azpian suiectioetan eçarri dituenaren causaz, hec-ere delivratoren diradela corruptionearen suiectioetic,

Iaincoaren haourrén gloriáren libertatean *icateco*.

21 Ecen badaquigu creatura guciác suspirioz elkarrequin daudela, eta penatan diradela oraindrano.

22 Eta ez *hec* solament, baina gu-ere Spirituáren primitiác ditugula, gueuróc gure baithan suspirioz gaude, adoptionearen beguira gaude-la, gure gorputzáren delivrançaren *diot*.

23 Ecen sperançáz salvatu içan gara. Eta ikusten den sperançá, ezta sperançá : ecen nehorc ikusten duena, certaco spera leçaque ?

24 Baina, baldin ikusten eztugunaz sperançá badugu, patientiáz iguriquiten dugu.

25 Eta halaber Spirituac-ere arincen ditu gure infirmitateac, ecen cerçaz othoitz eguin behar dugun bide beçala, eztaquigu : baina Spiritua bera othoiztez dago guregatic erran ecin dai-tezqueen suspirioz.

26 Baina bihotzác examinatzen dituenac badaqui, ceric den Spirituáren affectionea : ecen Iaincoaren araura othoitz eguiten du sainduac-gatic.

27 Badaquigu halaber ecen Iaincoari on dari-tzotenéy gauça guciác elkarrequin aiutatzen çaiztela onetara, *iaquiteco da*, haren ordenançaren araura deithu diradenéy.

28 Ecen lehenetic cein eçagutu baititu *hec* pre-destinatu-ere ditu bere Semeáren imagináren conforme *icateco*, hura dençát lehen iayoá an-hitz anayeren artean.

29 Eta cein predestinatu baititu, hec deithu-ere ditu : eta cein deithu baititu, hec iustificatu-ere ditu : eta cein iustificatu baititu hec glorificatu-ere ditu.

30 Cer bada erranen dugu gauça hautara ? Baldin Iaincoa gure alde bada, nor *icanen da* gure contra ?

31 Ceinec bere Semé propria ezpaitu guppida ukan, baina gure guciongatic eman ukan baitu, nola eztrauzquigu gauça guciác-ere harequin emanen ?

32 Norc produituren du accusationeric Iaincoaren elegituén contra ? Iaincoa *da* iustificatzen duena.

33 Nor da condemnaturen duena ? Christ *da* hil *ican* dena, baina are resuscitatu-ere dena : Iaincoaren escuinean-ere dena, eta guregatic othoitz eguiten duena.

34 Norc separaturen gaitu gu Christen amoriotic ? *ala* tribulationec, *ala* hersturac, *ala* persecutionec, *ala* gossetec, *ala* billuci *icatec*, *ala* perilec, *ala* ezpatac ?

35 Scribatua den beçala, Hire causaz hiltzen gaituc egun oroz : estimatu *ican* gaituc haraquinçaco ardién pare.

36 Baina gauça hautan guciótan victorioso bainoguehiago gara, gu onhetsi gaituenaren partez.

37 Ecen segur naiz ecen ez herioc, ez vicitzec, ez Aingueruëc, ez principaltassunéc, ez botheréc, ez presenteco gaucéc, ez ethortecoéc :

38 Ez goratassunec, ez barnatassunec, ez berce

creaturac batec-ere ecin separaturen gaituela Iaincoaren amorio Iesus Christ gure Iañean ekarri draucunetic.

CAP. IX.

2 *Paulen Iuduétaratco affectionea.* 5 *Christ Iainco.*
 8 *Promessaren haourrac.* 10 *Iaincoaren electionea.*
 15, 18 *Iaincoac nahi duenari misericordia equiten eta nahi duena gogortzen.* 22 *Hirazco eta misericordiazco unciac.* 24 *Gentilac deithu.* 27 *Iuduétaric salbatzen diradenac guti.*

EGUIÁ diot Christean, eztiot gueçurric, neure conscienciác halaber testificatzen drautalaric Spiritu Sainduaz,

2 Ecen tristitia handia, eta tormenta ardu-razcoa dudala neure bihotzean.

3 Ecen desir nuque ni neuror Christganic separatuã nincén neure anayeacgatic, cein baitirade ene ahaide haraguiaren araeuz:

4 Cein baitirade Israeltár: ceinena *baita* adoptionea, eta gloriá, eta aliançac, eta Leguearen ordenançá, eta cerbitzu divinoa eta promessac:

5 Ceinenac *baitirade* Aitác, eta hetaric da Christ haraguiaren araeuz, cein baita gauça gucién gaineco Iainco, eternalqui benedicatuã. Amen.

6 Badaric-ere ecin date Iaincoaren hitzá erori den: ecen eztirade Israéleco *diraden* guciác, Israël.

7 Eta ceren Abrahámen haci *diraden*, eztirade *halacotz* guciác haour, baina Isaáctan haci deithuren çaic hiri.

8 Erran nahi da, eztiradela haraguiaren haour diradenac, *halacotz* Iaincoaren haour: baina promessáren haour *diradenac* estimatzen diradela hacitan.

9 Ecen promessáren hitzá haur da, Dembora hunetan ethorriren naiz, eta Sárac ukanen du semé bat.

10 Eta ez *haur* solament, baina Rebéccac-ere batganic concebitu çuenean, *baitzén*, gure aita Isaácganic.

11 Ecen oraino haourrac sorthu gabe, eta *hec* unguiric ez gaizquiric eguin gabe (Iaincoaren ordenançá electionearen araura legoençát,

12 Ez obrén, baina deitzen duenaren partez,) erran içan çayón hari, Guehienac cerbitzaturen din chipiená.

13 Scribatua den beçala, Iacób onhetsi dut eta Esáu gaitzetsi.

14 Cer beraz erranen dugu? Ala da iniustitiaric Iaincoa baithan? Guertha eztadila.

15 Ecen Moysési erraiten drauca, Pietate ukanen diát pietate eguin nahi ukanen draucadanaz, eta misericordia eguinen diarocát misericordia eguin nahi ukanen draucadanari.

16 Halacotz beraz *electionea* ezta nahi duenaren, ez laster eguiten duenaren, baina Iainco misericordia eguiten duenaren.

17 Ecen badiotsá Scripturác Pharaóri, Hune-

tacotz ber suscitatu aut, eracuts deçadançát hitan neure botherea, eta denuntia dadinçát ene icená lur gucián.

18 Beraz nahi duenari misericordia eguiten drauca, eta nahi duena gogortzen du.

19 Erranen drautac bada niri, Cergatic oraino arranguraten da? ecen nor da haren vorondateari resiti ahal dieçaqueona?

20 Bainaitzitic, o guiconá, hi nor aiz Iaincoaren contra replicatzen duaná? Ala erranen drauca gauça moldatuac hura moldatu duenari, Cergatic hunelaco eguin nauc?

21 Ala eztu lur-tupinaguileac orhe ber bataric eguiteco bothere, unci bataren ohoretaco, eta bercearen desohoretaco?

22 Eta *cer da*, baldin eracutsi nahiz Iaincoac hirá, eta eçagut eraci nahiz bere botherea, sufritu baditu patientia handitan hirazco unci galtzecotzát apprestatuac?

23 Eta bere gloriazco abrastassunén eçagut eraciteco misericordiazco unci gloriataco apprestatu dituenétara?

24 Cein deithu-ere baititu, *diot* gu, ez solament Induétaric, baina Gentilétaric-ere.

25 Nola Oséa baithan-ere erraiten baitu, Deithuren dut ene populu etzena, neure populu: eta *nicaz* onhetsi etzena, *neure* onhetsi.

26 Eta içanen da, erran içan çayen lekuán, Etzarete ene populu çuec, han deithuren baitirade Iainco viciaren haour.

27 Esaías-ere oihuz dago Israélen gainean, Is-

raéleco haourrén contua itsassoco sablea beçala licen orduan, restançac dirade salvaturen.

28 Ecen *Iaunac* acabatzen eta laburtzen du beharquiá iustitiarequin: ceren beharqui laburtu bat eguinen baitu *Iaunac* lurraren gainean.

29 Eta lehen *Esaiásec* erran çuen beçala, *Baldin* armadén *Iaunac* utzi ezipaleraucu haciá, *Sódoma* beçalacatu guinatequeen, eta *Gómorrha* irudi ukan guenduqueen.

30 Cer beraz erranen dugu? Ecen *Gentil* iustitiari etzarreitzanéc, iustitia ardietsi ukan dutela: etare iustitia fedezcoa:

31 Baina *Israél*, iustitiazco *Legueari* çarreicalaric, iustitiazco *Leguera* eztela heldu içan.

32 Cergatic? ceren ezipaita *haur içan* fedez, baina *Legueco* obréz beçala: ecen behaztopatu içan dirade behaztopagarrico harrián.

33 Scribatua den beçala, *Huná*, eçarten dut *Siónen* behaztopagarrico harriá, eta trebucagarrico harriá: eta nor-eré baita hura baithan sinhesten duena, ezta confus içanen.

CAP. X.

2 *Scientia* gaberico zeloa. 3 *Iaincoaren* iustitiá eta guiconená. 4 *Leguearen* fina *Christ*. 5 *Leguezco* eta fedezco iustitiá. 14 *Invocatzea*. *Sinhestea*. *Ençutea*. *Predicatzea*. 15 *Hitzáren* ministroác. 17 *Fedea* ençutetic, eta ençutea *Iaincoaren* hitzetic.

ANAYEÁC, ene bihotzeco affectione ona eta Iaincoagana Israélgatic eguiten dudan othoitzá da salva ditecen.

2 Ecen testimoniage ekarten drauët, nola Iaincoaren zeloa badutén, baina ez scientiaren araura.

3 Ecen Iaincoaren iustitiá eçagutzen eztutelaric, eta bere iustitia fundatu nahiz dabiltzalaric, Iaincoaren iustitiari etzaizca submettitu.

4 Ecen Leguearen fina Christ *da*, sinhesten duen guciären iustitiatan.

5 Ecen Moysésece-*ere* scribatzen du Leguetic den iustitiáz, Ecen gauça hec eguinen dituen guçoná, heçaz vicico dela.

6 Baina fedez den iustitiác, hunela erraiten du, Ezterrála eure bihotzean, Nor iganen da cerura? hori duc Christen garaitic erekarta.

7 Edo, nor iautsiren da abysmora? hori duc Christen hilétaric harçara erekarta.

8 Baina cer erraiten du? Hire hurbil duc hitzá hire ahoán eta hire bihotzean. Haur da fedezco hitz predicatzen duguna.

9 Ecen baldin confessa badeçac eure ahoz Iesus Iauna, eta eure bihotzean sinhets badeçac ecen Iaincoac hura hilétaric resuscitatu duela, salvaturen aiz.

10 Ecen bihotzez sinhesten da iustificatu içateco, eta ahoz confessione eguiten salvatu içateco.

11 Ecen erraiten du Scripturác, Nor-eré *baita* hura baithan sinhesten duena, ezta confus içanen.

12 Ecen ezta differentiaric Iuduáren eta Grecoáren artean: ecen gucién Iaun bera da abrats, hura invocatzen dutén guciétara.

13 Ecen nor-eré *baita* Iaunaren icená invocaturen duena, salvaturen da.

14 Nolatan bada invocaturen duté hura baitan sinhetsi ukan eztutenéc: eta nolatan sinhetsiren duté harçaz ençun ukan eztutenéc? eta nolatan ençunen duté predicaçaleric gabe?

15 Eta nolatan predicaturen duté, baldin igor ezpaditez? scribatuä den beçala, O cein eder diraden baqueá evangelizatzen dutenén oinác, gauça onac evangelizatzen dituztenenác!

16 Baina guciác étzaizquió behatu içan Evangelioari, ecen Esaiásec erraiten du, Iauná, norc sinhetsi du gure predicationea?

17 Beraz fedea ençutetic *da*: eta ençutea Iaincoaren hitzáz.

18 Baina galdez nago, ala eztuté ençun ukan? Bainaitzitic lur orotara ilki içanda hayén soinuä, eta munduaren bazterretarano hayén hitzác.

19 Baina galdez nago, ala Israélec eztu *Iaincoa* eçagutu ukan? Lehenic Moysésec erraiten du, Nic ielosgoatara provocaturen çaituztét gende gende-eztenaz, gende adimendu gabe batez asserre eraciren çaituztét.

20 Eta Esaiásec hardieça hartzen du, eta erraiten, Eriden içan naiz bilhatzen eznindutenéz, eta claroqui aguertu içan natzayé ene galderic eguiten etzutenéy.

21 Baina Israélez den becembatean erraiten

du, Egun gucián hedatu ukan ditut neure es-
cuác populu desobedientagana eta contrasta-
tzen denagana.

CAP. XI.

2 *Judu guciác ez iraitzi.* 5 *Gratiá.* 6 *Obrác.* 7 *E-
lectionea.* 8 *Itsutassuna.* 11 *Iuduén erortea, Gen-
tilén salvamendu.* 15 *Iuduén iraitzea.* 22 *Iain-
coaren benignitatea eta severitatea.* 25 *Iuduén itsu-
tassuna, Gentilén complimendu.* 29 *Iaincoaren do-
hainac eta vocationea.* 32 *Ertsi guciác desobedien-
tatan.*

GALDEZ nago bada, Ala iraitzi ukan du Ia-
incoac bere populuá? Guertha eztadila:
ecen ni ere Israeltár naiz, Abrahámen hactic,
Beniáminen leinutic.

2 Eztu iraitzi Iaincoac bere populu lehenetic
eçagutua. Ala eztaquiçue Eliásez cer erraiten
duen Scripturác? nola requesta eguiten drau-
can Iaincoari Israélen contra, dioela,

3 Iauná, hire Prophetác hil citié, eta hire alda-
reac deseguin citié, eta ni azquendu içan nauc
neuror, eta ene arimaren ondoan diabiltzac.

4 Baina cer diotsá hari reposta divinoac? Re-
servatu citiát neurorrendaco çazpi milla guiçón
belhaunic Báalen *imaginari* plegatu eztrauca-
tenic.

5 *Hala* bada dembora hunetan-ere, reservatione
gratiazco electionearen arauez eguin içan da.

6 Eta baldin gratiaz, ez guehiagoric obréz:
bercela gratiá guehiagoric ezta gratia: baina
baldin obréz *bada*, guehiagoric ezta gratia: ber-
cela obrá guehiagoric ezta obra.

7 Cer beraz ? Bilhatzen çuena Israélec eztu ardietsi : eta electioneac ardietsi ukan du, eta goiticoac gogortu içan dirade,

8 Scribatua den beçala, Eman ukan drauë Iaincoac spiritu itho bat: *eta* begui, ikus ezteçatençát : eta beharri, ençun ezteçatençát egungo egunerano.

9 Eta Davídec erraiten du, Berén mahaina arte bilha bequié, eta laço eta trebucamendu, eta *haur* pagamendutan.

10 Ilhun bitez hayén beguiác, ikus ezteçatençát : eta hayén bizcarrá bethiere makur eçac.

11 Galdez nago bada, ala trebucatu içan dirade eror litecençát ? Guertha eztadila : baina hayén erorteaz salvamendua Gentilétara *ethorri içan da*, hæy iarreiquitera incitatzeco.

12 Eta baldin hayén erorteia munduaren abra-stassun bada, eta hayén diminutionea Gentilén abrastassun : cembatez areago hayén abundantia ?

13 Ecen çuey Gentilóy diotsuet, ni Gentilén Apostolu naicén becembatean, neure ministerioa ohoratzen dut :

14 Eya nolazpait neure ahaideac ielos eraci ahal ditzaquedanez, eta hetaric batzu salva.

15 Ecen baldin hayén iraitzea munduáren reconciliatione bada, ceric *içanen da* receptionea, hilétaric vicitze baicen ?

16 Eta baldin primitiác saindu badirade, bayeta orhea : eta baldin erroá saindu *bada*, bayeta adarrác.

17 Eta baldin adarrétaric batzu hautsi içan badirade, eta hi bassa oliva incelaric, charthatu içan bahaiz hayén orde, eta oliva erroan eta urinean participant eguin bahaiz,

18 Ezadila gloria adarrén contra: eta baldin gloriatzen bahaiz, eztuc hic erroa egarten, baina erroac hi.

19 Erranen duc bada, Hautsi içan dirade adarrac, ni chartha nendingát.

20 Ungui: hec infidelitatez hautsi içan dituc, eta hi fedez çutic ago: ezadila urguluz hant, baina aicén beldur.

21 Ecen baldin Iaincoac adar naturalac guppida ukan ezpaditu, *beguirauc* hi-ere guppida ezauën.

22 Ikussac beraz Iaincoaren benignitatea eta severitatea: trebucatuétara, severitatea: eta hiregana, benignitatea, baldin persevera badeçac benignitatean: ezpere hi-ere ebaquiren aiz.

23 Eta hec-ere baldin persevera ezpadeçate infidelitatean, charthaturen dituc, ecen Iaincoa botheretsu duc harçara hayén charthatzeco.

24 Ecen baldin hi naturaz bassa cen olivatic ebaqui içan bahaiz, eta natura contra oliva onean charthatu bahaiz: cembatez areago natural diradenac charthaturen dirade bere oliva proprian?

25 Ecen eztut nahi ignora deçaçuen, anayeác, secretu haur, (ceuróc baithan arrogant etzaretençát,) ecen gogortassuna parte Israéli ethorri içançayola, Gentilén complimenduasarleitenó.

26 Eta hala Israél guciá salvaturen da, scribatua den beçala, Ethorriren da Sióndic liberaçalea, eta aldaraturen ditu infidelitateac Iacóbganic.

27 Eta alliança haur eneganic ukanen duté, kendu dituatedanean hayén bekatuac.

28 Evangelioáz den becembatean, bay etsay *dirade* çuen causaz, baina electioneaz den becembatean, onhetsiac, Aitén causaz.

29 Ecen dolu gabe dirade Iaincoaren dohainac eta vocationea.

30 Ecen nola çuec-ere noizpait Iaincoagana desobedient içan baitzarete : baina orain misericordia ardietsi baituçue hayén desobedient içanez :

31 Hala hauc-ere orain eztuté obeditu ukan, çuey eguin çaiçuen misericordiaz hauc-ere misericordia ardiets deçatençát.

32 Ecen Iaincoac ertsi ukan ditu guciác desobedientiatan, guciéy misericordia leguiençát.

33 O Iaincoaren sapientiaren eta eçagutzearen abrastassunén barná ! ala haren iugemenduac baitirade comprehendi ecin daitezqueen beçalacoac, eta haren bideac erideiteco imposibleac !

34 Ecen norc eçagutu ukan du Iaunaren go-goa ? edo nor içan da haren conseillari ?

35 Edo norc lehenic eman drauca hari, eta rendaturen baitzayó ?

36 Ecen harenganic, eta harçaz, eta harengatic *dirade* gauça guciác : hari gloriá seculacotz. Amen.

CAP. XII.

1 *Iaincoaganaco offrendá.* 3 *Sobrequi iaquitera presumitzeco.* 4 *Christinoac gorputz bat.* 6 *Dohainac different.* 9 *Dilectionea.* 10 *Christinoáren eguimbidea.*

OTHOITZ eguiten drauçuet bada, anayeác, Iaincoaren misericordién partez, offrenda ditzaçuen çuen gorputzác sacrificio vicitan, saindutan, Iaincoaren gogaracotan, *cein baita* çuen cerbitzu raçoinezcoa.

2 Eta etzaquit Zotela conforma mundu huni, baina transforma çaitetztez çuen adimenduáren arramberritez, phoroga deçaçuençát ceric den Iaincoaren vorondate ona eta placenta eta perfectoa.

3 Ecen niri eman içan çaitadan gratiáz, erraiten draucat çuen artecoëtaric batbederari, ezteçan presumi iaquitera iaquin behar den baino guehiago, baina den çuhur sobrietatera: Iaincoac batbederari fedearen neurria repartitu draucan beçala.

4 Ecen nola gorputz batetan anhitz membro baitugu, eta membro guciéc ezpaituté operatione bat bera:

5 Hala anhitz *garelaric* gorputz bat gara Christ baithan, eta batbedera *gara* bata bercearen membro.

6 Eta ditugula dohain diversac, eman içan çaicun gratiáren araura, edo prophetia, *deçagun prophetiza* fedearen proportionearen arauetz:

7 Edo ministerio, *garén* administrationean: edo iracasten ari dena, *den* instructione *emaile*.

8 Edo exhortatzen ari denac, exhorta deçan: distribuitzen ari denac, *distribui deçan* simplicitatetan: presiditzen duenac *daguian* diligentqui: misericordia eguiten duenac, *daguian* alegueraqui.

9 Caritatea *den* fictione gabe: *çareten* gaitzaren gaitzetsle, unguiari eratchequiac.

10 Anayetassunezco caritatez elkarren onhestera emanac: elkarri ohoratzer aitzincen çaitzatela.

11 Cerbitzu eguitera ez nagui, spirituz ardent, Iauna cerbitzitzen duçuela.

12 Sperançaz aleguera çaretelariç, tribulationean patient, orationean perseveratzen duçuela.

13 Sainduén necessitatetara comunicatzen duçuela: hospitalitateari arrei quiten çaitzatela.

14 Benedica itzaçue çuec persecutatzen çaituztenac: benedica itzaçue, *diot*, eta ez maradica.

15 Aleguera çaitetzte aleguera diradenequin, eta nigar eguiçue nigarrez daudenequin.

16 Gogo batez bata berceagana affectionatuac çaretelariç: gauça gorac affectatzen ezituçuelariç, baina beherétara accommodatzen çaretelariç. Etzaretela çuhur ceuróc baithan.

17 Ezteçoçuela nehorì gaitza gaitzagatic renda. Procura itzaçue gauça honestac guiçón gucién aitzinean.

18 Eguin albadadi, çuetan den becembatean, guiçón guciéquin baquea duçuen.

19 Etzaitezuela ceuróc mendeca, *ene* maiteác, baina leku emoçue hirari: ecen scribatua da, Niri mendequioá: nic dut rendaturen, dio Iacunac.

20 Bada baldin gosse baduc hire etsayá, emóc iatera: baldin egarri baduc, emóc edatera: ecen hala eguiten duála suco ikatzac bere buru gainera bilduren drautzac.

21 Ezadila gaizquiaz garait, baina garait eçac unguiaz gaizquia.

CAP. XIII.

1 *Magistratuaganaco obedientiá.* 6 *Tributaren pagatzea.* 8, 10 *Leguearen complimendua, caritatea.* 11 *Salvamendua hurbil.* 12 *Ilhumbearen obrác.* *Arguari dagozcan abillamendua.* 14 *Christez veztizeco.*

PERSONA guciá potestate goragoén suiet biz, ecenezta potestateric Iaincoaganic baicen: eta diraden potestateac, Iaincoaz ordenatuac dirade.

2 Halacotz, potestateari resistitzen draucanac, Iaincoaren ordenañari resistitzen drauca: eta resistitzen dutenéc, bere buruén gainera damnatione erekarriren duté.

3 Ecen magistratuac eztirade icigarri, obra onacgatic, baina gaichtoacgatic. Bada nahi duc potestatearen beldur ez içan? eguic ungui, eta recebituren duc laudorio harenganic.

4 Ecen Iaincoaren cerbitzari duc hire onetacotz: baina gaizquiric badaguic, aicén beldur:

ecen eztic causa gabe ezpatá ekarten : ecen Iaincoaren cerbitzari duc, mendecari hiratan, gaizqui eguiten duenaren gainean.

5 Harren behar da ičan suiect, ez hiragatic so-lament, baina conscienciagatic-ere.

6 Ecen halacotz tributac-ere pagatzen ditucue : ecen Iaincoaren ministro dirade, hunetara berera emplegatzen diradela.

7 Renda ieceçue bada guciéy çor draueçüena : nori tributa, tributa : nori peagea, peagea : nori beldurrá, beldurrá : nori ohorea, ohorea.

8 Etzaretela nehorengana deusez çordun : elkarri on daritzoçuen baicen : ecen berçeri on daritzanac, Leguea complitu du.

9 Ecen haur, Ezaiz adultero içanen, Eztuc hilen, Eztuc ebatsiren, Eztuc falsu testimoniageric erranen, Eztuc guthiciaturen : eta baldin cembeit berce manamenduric *bada*, hitz hunetan sommarioqui comprehenditzen da, Onhet-siren duc eure hurcoá eure buruá beçala.

10 Caritateac hurcoari gaizquiric eztrauca eguiten. Beraz Leguearen complimendua, caritatea *da*.

11 Principalqui ikussiric sasoina, ecen ia ordu dela lotaric iratzar gaitecen : ecen orain hurbilago daucu salvamendua, ecen ez sinhetsi ukan dugunean.

12 Gauá iragan da eta eguná hurbildu. Iraitz ditzagun bada ilhumbearen obrác, eta vezti gaitecen arguiari dagocan abillamenduz.

13 Egunáz anço honestqui ebil gaitecen : ez

gormandicetan eta hordiquerietan, ez ohatzetan eta insolentietan, ez gudutan eta invidiatan.

14 Baina vezti çaitetztez Iesus Christ Iaunaz, eta haraguiaz artharic eztuçuela *haren* guthicién complitzeco.

CAP. XIV.

1 *Fedean infirmo diradenéz.* 8 *Iaunari hiltzea edo vicitzea.* 10 *Nehor ez iudicatzeco.* 20 *Viandagatico scandaloa.* 23 *Fedetic eztena bekatu.*

ETA fedez infirmo dena recebi eçaçue, *baina* ez disputationez iharduquitera.

2 Batac sinhesten du gauça guciétaric ian ahal deçaquela: eta berce infirmo denac belhar iaten du.

3 Iaten duenac, iaten eztuena ezteçan menosprecia: eta iaten eztuena, iaten duena ezteçan iudica. Ecen Iaincoac hura bere recebitu ukan du.

4 Hi nor aiz bercceren cerbitzaria iudicatzan duaná? bere Iaunari fermu egoiten edo erorten eiayóc: baina fermaturen dic: ecen botheretsu duc Iaincoa haren fermatzeco.

5 Batac estimatzen du egun bata bercea bainoago, eta berceac estimatzen du *bardin* cein egun nahi den: batbedera biz segur bere conscientián.

6 Egunera behatzen duenac, Iaunagana behatzen du: eta egunera behatzen eztuena, Iaunagana eztu behatzen. Iaten duenac, Iaunari iaten drauca; ecen regratiazten du Iaincoa:

eta iaten eztuenac; Iaunari eztrauca iaten, eta regratiatzen du Iaincoa.

7 Ecen etzayó gutaric nehor bere buruári vici, eta etzayó nehor bere buruári hiltzen.

8 Ecen edo dela vici garén, Iaunari vici guiazquo: edo dela hiltzen garén, Iaunari hiltzen guiazquo. Beraz nahi bada vici garén, nahi bada hiltzen garén, Iaunaren gara.

9 Ecen hunetacotzát Christ hil, eta resuscitatu, eta vicitara itzuli içan da, hámbat hilén nola vicién gainean dominatione duençát.

10 Baina hic cergatic iudicatzen duc eure anayeá? edo hic-ere cergatic menospreciatzen duc eure anayeá? Ecen guciác comparituren gara Christen iudicioco throno aitzinean.

11 Ecen scribatua da, Vici naiz ni, dio Iaunac, ecen niri gurthuren çait belhaun guciá: eta mihi oroc laudorio emanen drauca Iaincoari.

12 Bada segur gutaric batbederac bere buruaz contu rendaturen drauca Iaincoari.

13 Ezteçagula beraz guehiagoric elkar iudica, bainaitzitic hunetan iugemenduz usat eçaçue, behaztopagarriric batre edo trebucagarriric çuen anayeri eçar ezteçoçuen.

14 Badaquit, eta segur naiz Iesus Iaunaren partez, eztela deus satsuric bere berez: salbu, cerbait satsu dela estimatzen duenaren, *hura* harendaco satsu baita.

15 Baina baldin viandagatic hire anayeá tristetzen bada, ezabila ia caritatearen araura: ezteçála eure viandagatic *hura* gal, ceinagatic Christ hil içan baita.

16 Eztatila beraz çuen unguia gaitz erran.

17 Ecen Iaincoaren resumá ezta ianhari ez e-dari: baina iustitia eta baque eta bozcario Spiritu sainduaz.

18 Ecen gauça hautan Christ cerbitzaten duena, Iaincoaren gogaraco da, eta laudatua da guçonéz.

19 Iarrei qui gaquiztén beraz baqueari dagozcan gaucéy, eta elkarren edificationetaco diradenéy.

20 Ezteçála *hic* viandaren causaz Iaunaren obra deseguin: eguia duc gauça guciác çahu *diradela*, baina gaizquia *duc* scandalorequin iaten duen guçonaren.

21 On duc haraguiric ez iatea, eta mahatsarnoric ez edatea, eta hire anaye behaztopatzen edo scandalizatzen, edo infirmo eguiten den gauçaren ez eguitea.

22 Hic fede duc? auc eumor baithan Iaincoaren aitzinean. Dohatsu *da* bere buruä iudicatzan eztuena laudatzen duen *gauçán*.

23 Baina scrupulo eguiten duena, baldin ian badeça, iudicatu da: ecen eztu fedez *iaten*: eta fedetic eztén guciá bekatu da.

CAP. XV.

- 1 *Infirmoén flaccatassunac supportatzeco.* 7 *Elkar recebitzeco.* 8 *Promessac confirmatu.* 9 *Misericordia Gentiléy.* 16 *Paul hayén ministro.* 26 *Makedoniacoén eta Akaiacoén contributionea.* 27 *On spiritualac eta carnalac.* 33 *Baquezco Iaincoa.*

ETA behar ditugu fermu garenóc, infirmoén flaccatassunac supportatu, eta ez gure buruáy complacitu.

2 *Bada* gutaric batbederac complaci beça bere hurcoá unguira edificationetan.

3 Ecen Christec-ere eztu bere buruá complacitu nahi ukan, baina, scribatua den beçala, Hiri iniuria erraiten drauëanén iniuriác ene gainerra erori içan dituc.

4 Ecen aitzinetic scribatu diraden gauça guciác, gure doctrinatan scribatu içan dirade, Scripturetaco patientiaz eta consolationez speranza dugunçát.

5 *Bada* patientiataco eta consolationetaco Iaincoac diçuela elkarren artean gauça ber baten pensatzeco *gratiá* Iesus Christen araura :

6 Gogo batez eta aho batez glorifica deçaçunençát Iaincoa, cein baita Iesus Christ gure Iau naren Aitá.

7 Halacotz recebi eçaçue elkar, Christec-ere gu recebitu gaituen beçala Iaincoaren glori atan.

8 *Bada* erraiten dut, Iesus Christ circumcissionearen ministro içan dela, Iaincoaren eguiagatic, Aitéy *eguin çaiztén* promessac confirma litzançát :

9 Eta Gentiléc Iaincoa *bere* misericordiagatic glorifica deçaten : scribatua den beçala, Halacotz laudorio emanen drauát hiri Gentilén artean, eta hire icenári cantaturen diaro cát.

10 Eta berriz *dio*, Aleguera çaitetztez Gentilác haren popularequin.

11 Eta berriz, Lauda eçaçue launa Gentil guciéc eta elkarrequin lauda eçaçue hura populu guciéc.

12 Eta berriz Esaiásec erraiten du, Içanen da Iessérenic çain bat, eta, Gentilén gobernatzera altchaturen den bat : Gentiléc hartan speranza ukanen duté.

13 Sperançazco Iaincoac bada compli çaitzate-la bozcario guciáz eta baquez sinhetsiz, sperançaz abundos çaretençát Spiritu Sainduaren verthutez.

14 Bada segur naiz, ene anayeác, ni neuror-ere çueçaz, ecen çuec ceuróc ontassunez betheac çaretela, eçagutze guciáz betheric : etare elkar admonesta ahal baiteçaqueçue.

15 Eta, anayeác, ausartquichiago scribatu draucuet partez, çuec orhoit eraciten bacintuztét beçala, Iaincoaz niri eman içan çaitadan gratiágatic,

16 Iesus Christen ministro naicençát Gentilác baithan, empletatzen naicela Iaincoaren Evangelio sainduan, Gentilén oblationea placént dençát, Spiritu Sainduaz sanctificaturic.

17 Badut beraz cerçaz gloria nadin Iesus Christez, Iaincoazco gaucétan.

18 Ecen ez ninçande Christec niçaz eguin ez-tuen gauçaren erraitera ausart, Gentilén obedi-entiatara *erekarteco*, hitzez eta eguinez :

19 Signoén eta miraculuén verthutez, Iainco-

aren Spirituáren verthutez: hámbat non Ierusalemetic eta aldirietaric Illyrikórano abunda eraci ukan baitut Christen Evangelioá :

20 Hala Evangelioáren predicatzen enseyatzen nincela, ez Christ aippatu içan cen lekutan, bercceren fundament gainean edifica ezneçançát.

21 Baina scribatua den beçala, Harçaz denun-tiatu içan etzayenéc, ikussiren duté: eta ençun eztutenéc, adituren duté.

22 Eta halacotz empatchatu içan naiz anhitze-tan ethortera çuetara.

23 Baina orain guehiago lekuri comarca hau-tan eztudanaz gueroz, eta ia anhitz urthez gue-roztic çuetara ethortera desir dudanaren gai-nean:

24 Parti nadinean Espaigniarát, ethorriren naiz çuetara: ecen sperança dut iragaitean ikus-siren çaituztedala, eta çueçaz hara guidaturen naicela: baldin lehen çuequin içatez sasituche banaiz.

25 Bada orain banoa Ierusalemérát, sainduéy administratzera.

26 Ecen Makedoníacoén eta Akaiácoén pla-cera içan da Ierusalemen diraden sainduetaco paubrýy cerbaiten partitzera.

27 Ecen hala placer ukan duté, eta çordun-ere badirade hetara: ecen baldin hayén *on* spiritua-létan participant içan badirade Gentilác, hec-ere carnaléz den becembatean aiutatu behar di-tuzté.

28 Bada *haur* acabatu duquedanean, eta hæy

fructu haur consignatu drauqueedanean, Espaigniarát ioanen naiçate çuec baitharic.

29 Eta badaquit ecen çuetara ethor nadinean, Christen Evangelioco benedictionearen abundantiarequin ethorriren naicela.

30 Halaber anayeác, othoitz eguiten drauçuet Jesus Christ gure Iaunaz, eta Spirituaren caritateaz, enequin emplega çaitetzen, enegatic laincoari eguinen drautzaçuen othoitzéz :

31 Iudéan diraden desobedientétaric delivra nadinçát, eta Ierusalemeguiteco dudan administratione haur, sainduén gogaraco dençát :

32 laincoaren vorondatez çuetara bozcario-requin ethor nadinçát, eta çuequin batean recrea nadinçát.

33 Bada baquezco laincoa dela çuequin gucioquin, Amen.

CAP. XVI.

1 *Paulec Rómaco fidel guciac salutatzen.* 16 *Elkar salutatze.* 17 *Partialitatéy eta scandaloéy ihes eguiteco.* 19 *Romanoén obedientia.* 25 *Evangelioa secretu estalia,* 26 *Haren manifestationea.* Fedearen obedientia.

GOMMENDATZEN drauçuet bada gure arreba Phébe, Kenkréco Eliçáren nescato dena :

2 Hura gure Iaunean recebi deçaçuençát sainduéy dagoten beçala, eta assisti çaquizquioten çuen behar içanen den gauça guciétan: ecen hura anhitzen ostatessa içan da, eta neurorren-ere.

3 Saluta itzaque Priscilla eta Aquila, ene aitariac Iesus Christ *Iaunean*.

4 Ceinéc ene viciagatic bere leppoac submettutu baitituzté : hæy eztrauztet nic neurorrec esquerrac emaiten, baina Gentilén Eliça guciécere *bay*.

5 *Saluta eçaque* hayén etchean den Eliçá-ere. Saluta eçaque Epáineto ene maitea, cein baita Akaíaco primitiá Christean.

6 Saluta eçaque María guregana anhitz traillaatua.

7 Saluta itzaque Andrónico eta Iunía ene lehen gussuác, eta ene presonerquideac, Apostoluén artean notable diradenac, eta ni baino lehen içan diradenac Christean.

8 Saluta eçaque Amplía ene maitea *gure* Iaunean.

9 Saluta eçaque Urbanó, gure aiutaria Christean eta Stákys ene maitea.

10 Saluta eçaque Apellés, Christean approbatua. Saluta itzaque Aristobúlorenecoác.

11 Saluta eçaque Herodión ene lehen gussuá. Saluta itzaque Narkisso baithaco *gure* Iaunean diradenac.

12 Saluta itzaque Trýphena eta Tryphósa, *gure* Iaunean traillaatzen diradenac. Saluta eçaque Persída, nic maite dudana *eta* anhitz traillaatudená, *gure* Iaunean.

13 Saluta eçaque Rúfo berecia *gure* Iaunean, bayeta haren eta ene amá.

14 Saluta itzaque Asíncrito, Phlégon, Hermás,

Patróbás, Hermés, eta hequin diraden anayeác.

15 Saluta itzaçue Philólogo, eta Iulia, Neréo, eta haren arreba, eta Olympá, eta hequin diraden saindu guciác.

16 Saluta eçaçue elkar pot eguite saindu batez. Christen Elicéc salutatzén çaituztéz.

17 Eta othoitz eguiten drauçuet, anayeác, gogoa ditzaçuen, çuec recebitu duçuen doctrinaren contra partialitateac eta scandaloac eguiten dituztenac: eta apparta çaitetzten hetaric.

18 Ecen halacoéc Jesus Christ gure launa ez-tuté cerbitzaten, baina bere sabelá: eta hitz ez-tiz eta lausenguzcoz simplén bihotzác seducitzen dituzté.

19 Ecen çuen obediencia batbederaz eçagutua da: Aleguera naiz bada çueçaz *den becembatean*: baina nahi dut çuhur çareten onean eta simple gaitzean.

20 Eta baquezco laincoac deseguinten du Satan çuen oinén azpian sarri. Jesus Christ gure launaren gratiá *dela* çuequin. Amen.

21 Salutatzén çaituztéz Timótheo ene aiutariac, eta Lúkioc, eta Iásonec, eta Sosípaterec ene lehen gussué.

22 Salutatzén çaituztét *gure* launean nic Tertiusec, epistola *haur* scribatu dudana.

23 Salutatzén çaituztéz Gáiusec, ene eta Elica guciáren ostatuac. Salutatzén çaituztéz Éraсто hirico procuradoreác, eta Quarto anayeác.

24 Iesus Christ gure Iaunaren gratiá *dela* çuequin gucioquin. Amen.

25 Bada çuec confirma ahal çaitzaqueztinari, ene Evangelioären eta Iesus Christen predicationearen araura, hámbat demboraz gueroztic mysterio estalirie egon den revelacionearen araura:

26 Baina, oráin manifestatu denaren, eta Prophetén Scripturéz Iainco eternalaren manuz fedearen obedientiatan natione guciétan declaratu denaren araura:

27 Iaincoari, *bada*, çuhur bakoitzari *dela* gloria Iesus Christez eternalqui. Amen.

Romanoétara scribatu içan da

Córinthotic Phébe Kén-

kréco Elicáren

nescatoare-

quin.

S. PAUL APOSTO-
LUÁREN CORINTHI-
ANOÉTARATCO EPI-
STOLA LEHENA.

CAP. I.

4 *Gratiá Christez.* 9 *Iaincoaren vocationea.* 10 *Concordiá.* *Corinthianoén artean targoa.* 14 *Paulen ministerioá.* 18 *Crutzezco hitzá.* 21 *Iaincoaren sapientiá, eta munduarená.* 23, 30 *Christ scandalo eta erhogoa, sapientiá eta iustitiá.* 26 *Vocationea. Electionea.*

PAULEC Iaincoaren vorondatez Iesus Christ-
en Apostolu içatera deithuác, eta *gure* anaye
Sosthéneseç,

2 Iaincoaren Eliça Córinthon denari, Iesus
Christez sanctificatuéy, saindu içatera deithuéy,
Iesus Christ gure Iaunaren icena leku orotan
invocatzen dutén guciequin, *cein baita*, hámbat
hayén nola gure *Iaun* :

3 *Gratia dela* çuequin eta baquea gure Iainco
Aitaganic, eta Iesus Christ Iaunaganic.

4 Esquerrac emaiten drauzquiót neure Iainco-
ari bethi çueçaz, Iesus Christ *Iaunean* çuey e-
man içan çaiçuen Iaincoaren gratiagatic :

5 Ceren gauça guciétan abrastu içan baitzare-
te hartan, eloquentia eta eçagutze gucián :

6 Iesus Christen testimoniage çuetan confirmatu içan denaren araura :

7 Hala non ezpaitzarete falta eceinere dohai-
nen, Iesus Christ gure Iaunaren revelationear-
ren beguira çaudetela.

8 Ceinec confirmaturen-ere baitzaituztéz fine-
rano irreprehensible *içateco* Iesus Christ gure
Iaunaren egunecotzát.

9 Fidel *da* Iaincoa ceinez deithu içan baitza-
rete Iesus Christ haren Semé gure Iaunaren
communioera.

10 Bada othoitz eguiten drauçuet anayeác, Ie-
sus Christ gure Iaunaren icenáz, gauça ber bat
erran deçaçuen guciéc, eta eztén çuen artean
targoaric : baina çareten iunctatuac adimendu
batetan eta gogo batetan.

11 Ecen, ene anayeác, declaratu draudate çue-
çaz Chlóen baithacoéc, ecen discordiác dirade-
la çuen artean.

12 Bada haur diot, ecen çuetaric batbederac er-
raiten duela, Ni behinçát Paúlen naiz, eta ni A-
pollóren, eta ni Kephásen, eta ni Christen.

13 *Ala* çathitua da Christ? Ala Paúl crucifica-
tu içan da çuengatic, edo Paúlen icenean ba-
theyatu içan çarete?

14 Esquerrac emaiten drauzquiót Iaincoari ce-
ren ezpaitut çuetaric nehor batheyatu, Crispo
eta Gáio baicen :

15 Nehorc erran ezteçan ecen neure icenean
batheyatzen ari içan naicela.

16 Batheyatu ukan dut Estébenen familia-ere :

gaineracoz eztaquit berceric batre batheyatu ukan dudanez.

17 Ecen ez nau igorri Christec batheyatzera, baina evangelizatza: ez hitzezco çuhurtziantan, Christen crutzea ezdeusetara eztađinçát.

18 Ecen crutzezco hitzá galtzen diradenéy behinçát erhogoa çaye: baina guri salvatzen garenóy Iaincoaren verthute baitzaicu.

19 Ecen scribatua da, Galduren dut çuhurrén çuhurtziá, eta adituénadimenduakendurendut.

20 Non *da* çuhurrá? non *da* Scriba? non *da* secula hunetaco disputaria? eztu erho eguin Iaincoac mundu hunetaco sapientiá?

21 Ecen Iaincoaren sapientian munduac Iaincoa eçagutu eztuenaz gueroz *haren* sapientiatic, Iaincoaren placera içan da predicationearen erhogoáz sinhesten dutenén salvatzera.

22 Ecen Iuduác-ere signo esquez daude, eta Grecoéc sapientia bilhatzen duté:

23 Baina guçaz den becembatean predicatzen dugu Christ crucificatua, Iuduéy behinçát scandalo, eta Grecoéy erhogoa *çayena*.

24 Baina deithu diradenéy hámbat Iuduéy nola Grecoéy *predicatzen drauegu* Christ Iaincoaren verthutea eta Iaincoaren sapientiá.

25 Ecen Iaincoaren erhogoá guiçonác baino, çuhurrago da: eta Iaincoaren flaqueçá guiçonác baino borthitzago da.

26 Ecen badacussaçue çuen vocationea, anayeác, ecen etzaretela çuhurrac anhitz haraguiaren arauez, ez borthitzac anhitz, ez nobleac anhitz.

27 Baina munduco gauça erho *diradenac* elegitu ukan ditu Iaincoac, confundi ditzançát çu-hurrác : eta munduco gauça flaccu *diradenac* elegitu ukan ditu Iaincoac confundi ditzançát gauça borthitzác :

28 Eta munduco gauça noble eztiradenac, eta menospreciatuac elegitu ukan ditu Iaincoac, eta gauça eztiradenac, *diradenac* deseguin ditzançát.

29 Glorifica eztadinçát haraguiric batre haren aitzinean.

30 Baina harenganic çuec çarete Iesus Christean, cein eguin içan baitzaicu Iaincoaz sapientia eta iustitia eta sanctificatione eta redemptione :

31 Scribatua den beçala, Gloriatzen dena, Iaunean gloria dadinçát.

CAP. II.

1 *Paul ez hitz gorataco.* 7 *Iaincoaren sapientiã predicatzean,* 10 *Paulen eta berce hura beçulacoén doctorã, Iaincoaren Spiritua.*

ETA ni ethorri içan naicenean çuetara, anayeác, eznaiz ethorri eloquentiazco edo sapientiazco excellentiarequin, Iaincoaren testimoniagea denuntiatzen nerauçuela.

2 Ecen eztut deliberatu ukan deus çuen artean iaquitera, Iesus Christ baicen, hura-ere crucifecatua.

3 Eta ni infirmitaterequin eta beldurrequin eta ikara handirequin içan naiz çuec baithan.

4 Eta ene minçatzea eta ene predicationea ezta içan sapientia humanoren hitz gogagarritan: baina spirituren eta verthuteren eracustetan.

5 Çuen fedea eztençát guiçonén sapientiatan, baina Iaincoaren potentiatan.

6 Eta sapientiá denuntiatzen dugu perfectoén artean: eta sapientiá, *diot*, ez mundu hunena, ez eta mundu hunetaco Prince deseguinena diradennena:

7 Baina denuntiatzen dugu Iaincoaren sapientiá mysteriotan *dena, diot*, estalia, Iaincoac ia dembora gucién aitzinetic gure gloriatan determinatu ukan çuena:

8 Cein mundu hunetaco Princiétaric batec-ere ezpaitu eçagutu ukan: ecen baldineçagutu ukan baluté, gloriaco Iauna etzuqueten crucificatu.

9 Baina *predicatzan ditugu*, scribatua den beçala, Beguic ikussi eztituen, eta beharric ençun eztituen gauçac, eta guiçonén bihotzetara igan içan eztiradenac, cein Iaincoac hari on daritzotenéy appaindu baitrauzté.

10 Baina guri Iaincoac revelatu ukan drauzquigu bere Spirituáz: ecen Spirituac gauça guciác penetratzen ditu, *báy* Iaincoaren gauça barnáccere.

11 Ecen guiçonétaric ceinec daquizqui guiçonáren gauçac, guiçonáren spiritu hura baithan denac baicen? Halaber Iaincoaren gauçac-ere eztitu nehorc eçagutu ukan, Iaincoaren Spirituac baicen.

12 Bada guc eztugu munduaren spiritua rece-

bitu ukan : baina Iaincoaganico Spiritua : Iaincoaz guri eman ičan çaiçquigun gauçác eçagut ditzagunçát :

13 Cein denuntiatzen-ere baititugu, ez sapientia humanoac iracasten dituen hitzéz, baina Spiritu Sainduac iracasten dituenéz, gauça spiritua-lac spiritualétara appropriatuz.

14 Baina guiçón naturalac eztitu comprehenditzen Iaincoaren Spirituaren gauçác : ecen erhogoa çaiçquió, eta ecin adi ditzaque, ceren spiritualqui iugeatzen baitirade.

15 Baina *guiçón* spiritualac iugeatzen ditu gauça guciác, eta bera ezta nehorçaz iugeatzen.

16 Ecen nore eçagutu du Iaunaren intentio-nea, hura instrui deçan ? baina guc Christen intentionea badugu.

CAP. III.

1 *Spiritual. Carnal.* 3 *Christen ministro carnalac.* 9 *Iaincoaren edificioa.* 11 *Eliçaren fundamenta.* 16 *Iaincoaren templea.*

ETA ni anayeác, ecin minçatu natzaiçue çuey spiritualéy anço, baina carnaléy anço, *diot*, haourréy anço Christ *Iaunean*.

2 Ezne edatera emaitetz haci çaituztét, eta ez viandaz, ceren oraino ecin baitzineçaqueten, baina orain-ere oraino ecin deçaqueçue : ceren oraino carnal baitzarete.

3 Ecen invidia eta gudu eta targoa çuen artean *denean*, etzarete carnal, eta etzabiltzate guiçónáren araura ?

4 Ecen erraiten duenean batac, Ni Paúlen naiz: eta berceac, Ni Apollóren, etzarete carnal?

5 Nor da bada Paúl, eta nor Apolló, cerbitzari baicen, ceinéz sinhetsi ukan baituque, eta batbederari Iaunac eman draucan beçala?

6 Nic landatu ukan dut, Apollóc arregatu: baina Iaincoac eman du handitzea.

7 Halacotz beraz landatzen ari dena ezta deus, ezeta arregatzen ari dena: baina handitzea emaiten duen Iaincoa.

8 Eta landatzen ari dena eta arregatzen ari dena, bat dirade: eta batbederac recebituren du bere saria bere travailluaren araura.

9 Ecen *gu* Iaincoarequin languile gara, *çuec* Iaincoaren laborançá, Iaincoaren edificioçarete.

10 Iaincoaren gratia niri eman çaitadanaren araura, nabussi iaquinsu batec beçala fundamenta eçarri ukan dut, eta berce batec gainean edificatzen du: baina batbederac becussa nola gainean edificatzen duen.

11 Ecen berce fundamentic nehorc ecin eçar deçaque eçarri denaz berçeric, cein baita Iesus Christ.

12 Eta baldin nehorc edificatzen badu fundament hunen gainean urrhe, cilhar, harri preciatu, egur, belhar, lasto.

13 Batbederaren obrá manifestaturen da: ecen egunac declaraturen du: ceren suáz manifestaturen baita: eta batbederaren obrá nolaco daten, suác phorogaturen du.

14 Baldin cembeit gainean edificatu duenen obrá badago, sari recebituren du.

15 Baldin cembeiten obrá erre badadi, galtze eguinen du: baina bera salvaturen da, badaricere suz beçala.

16 Eztaquiçue ecen Iaincoaren templo çaretela, eta Iaincoaren Spiritua habitatzen dela çuetan?

17 Baldin norbeitec Iaincoaren temploa deseguin badeça, deseguin duhura Iaincoac: ecen Iaincoaren temploa saindu da, cein baitzarete çuec.

18 Ezteçala nehorc bere buruã seduci: baldin cembeitec uste badu çuen artean çuhur dela munduhunetan, erho eguin bedi, çuhurdadinçát.

19 Ecen mundu hunetaco çuhurtziá, erhogoa da Iaincoaren aitzinean: ecen scribatua da, Hatzamaiten ditu çuhurrac hayén finecian.

20 Eta berriz, Iaunac ezagutzen du ecen çuhurrén pensamenduac vano diradela.

21 Bada, eztadila nehor gloria guiçonétan: ecen gauça guciác çuen dirade:

22 Bada Paúl, bada Apolló, bada Kephás, bada mundua, bada vicitzea, bada herioá, bada presenteco gauçaric, bada ethortecoric, guciác dirade çuen: eta çuec Christen, eta Christ Iaincoaren.

CAP. IV.

1 *Christen ministro.* 3 *Iudicatzea.* 8 *Corinthianoac ingrat.* 11 *Paul bere escuéz travaillatu.* 14 *Reprehenditzeco moiena.* 15 *Christ predicatzen dutenac.* 16 *Paulec bere imitatzerá exhortátzen.* 20 *Hitzá. Verthuteá.*

ESTIMA beça guçaz guïçonác Christen ministroéz, eta Iaincoaren secretuén dispensaçaléz beçala.

2 Baina gaineracoaz, necessario da dispensaçalétan leyal batbedera eriden dadin.

3 Niçaz den becembatean, ansia guti dut çueçaz edo iugemendu humanoç iudicatu içatearen: are neure buruä-ere eztut iudicatzen.

4 Ecen deusetan eztut neure buruä hoguendun senditzen: ordea huneçaz eznaiz iustificatu: baina ni iudicatzen nauena Iauna da.

5 Halacotz, ezteçaçuela dembora baino lehen iudica, Iauna dathorreno, ceinec ilhumbeco gauça estaliac-ere arguituren baititu, eta bihotzetaco conseilluac manifestaturen: eta orduan laudorio ukanen du batbederac Iaincoaganc.

6 Bada anayeác, gauça hauc minçatzeco manera batez itzuli ukan ditut neure eta Apollóren gainera, çuen causaz: gutan ikas deçaçuençát, scribatua den baino guehiago ez presumitzera: bata bercearen contra hant etzaitztençát berceren contra.

7 Ecen norc hi reputationetan eçarten au? eta cer duc recebitu ukan eztuánic? eta baldin recebitu ukan baduc, cergatic gloriatzen aiz recebitu ezpahu beçala?

8 Ia asse çarete, ia abrastu çarete, gu gabe reguetu çarete: eta aitzineçate regna, guc-ere çuequin batean regna deçagunçát.

9 Ecen badaritzat Iaincoac gu monstrañça e-

çarri gaituela, *baicara* azquen Apostoluác, he-
riotara condemnatuac beçala: ecen *beguietaco*
miragarri eguin içan gaitzaizte munduari eta
Aingueruéy eta guiçonéy.

10 Gu erho Christgatic, eta çuec çuhur Christ
Iaunean, gu flaccu, eta çuec sendo: çuec noble,
eta gu bilaun. Ordu hunetarano eta gosse gara
eta egarri gara, eta billuci gara, eta buffetatzen
gara, eta leku batetic bercera errebelatuac ga-
biltza.

11 Eta travaillatzen gara, gure escu propriéz
lan eguinez.

12 Iniuriatzen gara, eta ungui erraiten dugu:
persecutatzen gara, eta suffritzen dugu:

13 Diffamatzen gara, eta othoitz eguiten du-
gu, munduco scobaquin beçala eguin içan gara,
eta gucién karracaquin beçala oraindrano.

14 Eztrauzquiçuet gauça hauc scribatzen a-
halque çaitzatedançát, baina neure haour mai-
te anço avisatzen çaituztét.

15 Ecen hamar milla pedagogo bacintuzte-
re Christean, ez ordea anhitz aita: ecen Iesus
Christean Evangelioáz nic engendratu ukan
çaituztét.

16 Othoitz eguiten drauçuet bada, ene imita-
çale çareten.

17 Halacotz igorri drauçuet Timótheo, cein
baita ene semé maitea eta fidela *gure* Iaunean,
harc orhoit eraciren drauzquiçue ceric diraden
ene bideac Christean, leku guciétan Eliça oro-
tan iracasten dudan beçala.

18 Ni çuetara ethorteco ezpaninz beçala, batzu hantuac içan dirade.

19 Baina ethorriren naiz sarri çuetara, baldin Iaunac nahi badu: eta eçaguturen dut, ez hantu içan diraden horiën hitzá, baina verthuteá.

20 Ecen Iaincoaren resumá ezta hitzean, baina verthute *spiritualean*.

21 Cer nahi duçue? cihorrequin ethorriren naiz çuetara, ala caritaterequin eta emetasunezco spiriturequin?

CAP. V.

1 *Cörinthoco paillarta.* 3 *Excommunicationea.* 6 *Altchagarri çaharraren purgatzea.* 7 *Christ gure Bazcoa.* 9 *Cein diraden excommunicatzeco.*

GUCIZ ençuten da çuen artean paillardica *badela*, eta halaco paillardica cein Gentilén artean aippatzen-ere ezpaita: ecen cembeitec bere aitáren emaztea entretenitzen duela.

2 Eta çuec hantuac çarete, eta eztuçue nigar lehen eguin, ken ledinçát çuen artetic eguitate haur eguin duena.

3 Nic behinçát gorputzez absent beçala, baina present spirituz, ia deliberatu dut present beçala, haur hala eguin duenaren,

4 (Çuec eta ene spiritua Iesus Christ gure Iau-naren icenean bildurric, Iesus Christ gure Iau-naren botherearequin.)

5 Halacoaren Satáni livratzera haraguiaren de-

structionetan, spiritua salbu dençát Iesus Iau-
naren egunean.

6 Çuen gloriatzea ezta ona: Eztaquiçue ecen
altchagarri guti batec orhe guciá altcha era-
citen duela?

7 Purga eçaçue bada altchagarri çaharrá, orhe
berri çaretençát, altchagarri gabe çareten beça-
la: ecen gure Bazcoa guregatic sacrificatu içan
da, *cein baita* Christ.

8 Bada eguin deçagun bestá, ez altchagarri çahar-
rez, ezeta malitiataco eta gaichtaqueriataco
altchagarriz, baina altchagarri gaberico *ogviz,*
diot, puritatezcoz eta eguiazcoz.

9 Scribatu drauçuet epistolán, nahasta etzai-
tezten paillartequin:

10 Eta ez guciz mundu hunetacopaillartequin,
edo avaritiosoequin, edo harrapariequin, edo i-
dolatroequin: ezpere segur behar cenduquete
mundutic ilki.

11 Baina orain scribatu drauçuet etzaitetzen
nahasta, baldin cembeit anayé deitzen denic
paillard bada, edo avaritioso, edo idolatro, edo
gaitzerraile, edo hordi, edo harrapari: hala-
coarequin ian-ere ezteçaçuen.

12 Ecen cer iudicatzeco dut nic campoco di-
radenéz-ere? eztuçue barneco diradenéz çuec
iudicätzen?

13 Baina campocoac Iaunac iudicätzen ditu.
Ken eçaçue bada gaichto hori ceurón artetic.

CAP. VI.

- 1 *Auciéz.* 11 *Ikuci, sanctificatu, iustificatu içatea.*
 13 *Paillardicari ihes eguiteco.* 15 *Christen membro.*
 19 *Spiritu sainduaren temple.*

HAUÇU da çuetaric cembeit, eguitecoric duenean berce baten contra, iugemendutara ioaitera iniustoénaitzinera, eta ez sainduénaitzinera?

2 Eztaquiçue ecen sainduéc mundua iugeaturen dutela? eta baldin çueçaz mundua iugeaturen bada, indigno çarete gauça chipienén iugeatzeco?

3 Eztaquiçue ecen Aingueruác iugeaturen ditugula? cembatez areago vicitze hunetaco gauçac?

4 Halacotz bada baldin vicitze hunetaco gauçéz gorteac badituçue, Eliçán estima chipitacoen diradenac eçar itzaçue iar-lekuan.

5 Çuen ahalquetan, *haur* erraiten drauçuet. Horrela da çuen artean çuhurric eztén, ez are bat, bere anayén artean iugea ahal deçaquenic?

6 Baina anayeác anayeáren contra auci du, eta are infidelénaitzinean.

7 Ia segur guciz falta da çuetan, ceren auci baituçue ceurón artean: ceren eztuçue lehen iniuria suffritzen? ceren eztuçue lehen calte recebitzen?

8 Baina çuec iniuria eguiten duçue eta calte: eta are anayéy.

9 Ala eztaquiçue ecen iniustoéc eztutela Iaincoaren resumá heretaturen?

10 Etzaitzeltela engana, ez paillartéc, ez idolatroéc, ez adulteroéc, ez malguéc, ez bugréc, ez ohoinéc, ez avaritiosoéc, ez hordiéc, ez gaitzer-railéc, ez harrapariéc, eztuté Iaincoaren resumá heretaturen.

11 Eta halaco gauça cinetén batzu : baina ikuci çarete, baina sanctificatu çarete, baina iustificatu çarete, Iesus Iaunaren icenean, eta gure Iaincoaren Spirituaz.

12 Gauça guciác permittitzen çaiquit, bainaguciác eztirade probetchutaco : gauça guciác permittitzen çaiquit, baina ni eznaiz deusen botherearen suiectioneraco.

13 Viandác sabeláren, eta sabela viandén : baina Iaincoac haur eta hec deseguin en ditu : baina gorputzá ezta paillardicataco, baina Iaunarendaco, eta Iauna gorputzarendaco.

14 Eta Iaincoac *gure* Iauna-ere resuscitatu du, *eta* gu-ere resuscitaturen gaitu bere bothereaz.

15 Eztaquiçue ecen çuen gorputzác Christen membro diradela? edequiric beraz Christen membroác paillarda baten membro eguinen ditut? Guertha eztadila.

16 Ala eztaquiçue ecen paillarda bati iunctatzen çayona, gorputz bat harequin eguiten dela? Ecen eguinen dirade, dio, biga haragui bat.

17 Baina Iaunari iunctatzen çayona, spiritu bat da.

18 Iheseguiçoque paillardicari : ecen guiçonác daguian bekatu guciác gorputzetic campoan da,

baina paillardica eguiten duenac, bere gorputz proprira bekatu eguiten du.

19 Ala eztaquiçue ecen çuen gorputzá templo dela çuetan den Spiritu Sainduaren, cein baituçue Iaincoagane, eta etzaretela ceuron buruën?

20 Ecen erossiac çarete prezioz : glorifica eçaçue bada Iaincoa çuen gorputzean, eta çuen spirituan, cein baitirade Iaincoarenac.

CAP. VII.

1 *Ezconduéz.* 8 *Alhargunéz.* 12 *Emazte infidellarequin ezcondua den fidelaz.* 17 *Bere vocacionean batbedera eбилteco.* 18 *Circoncisionea.* *Preputioa.* 21 *Cerbitzariéz* 25 *Virginéz.*

ETA scribatu drautaçuen gaucéz den becem-batean, on *da* guiçonáren emazteric ez hunquitzea.

2 Baina paillardicari ihes eguiteagatic, batbederac bere emazteá biu, eta batbederac bere senharrá biu.

3 Emazteari senharrác çor draucan onheriztea renda bieçó : eta halaber emazteác-ere senharrari.

4 Emazteac bere gorputzá eztu *bere* bothereco : baina senharrác : eta halaber senharrác-ere bere gorputzá eztu *bere* bothereco, baina emazteác.

5 Ezteçaçuela defrauda batac bercea cembeit demboratacotz consentimendu batez ezpada, baruretan eta orationetan emplega çaitetzen-

çát: eta harçara elkarganaitzulçaitezte, Satánec tenta etzaitzatençát çuen incontinentiagatic.

6 Baina haur erraiten dut permissionez, ez manamenduz.

7 Ecen nahi nuque guiçón guciác liraden ni beçala: baina batbederac bere dohain propria du laincoaganic, batac hunela eta berceac hala.

8 Bada erraiten drauët ezcondu-gabéy eta alhargunéy, on dela hayençát, baldin badaudez ni beçala.

9 Baina baldin continent ezpadirade, ezcon bitez: ecen hobe da ezconcea ecen ez erre içatea.

10 Eta ezconduéy denuntiatzen drauët, ez nic baina launac, emaztea senharraganic eztadin parti.

11 Eta baldin parti badadi, bego ezcondu gabe, edo senharrari reconcilia bequió: senharrac-ere emaztea ezteçala utzi.

12 Baina bercéy nic erraiten drauet, ez launac, Baldin cembeit anayec emazte infidela badu, eta emazteac consentitzen badu harequin habitatzera, ezteçan hura utzi.

13 Eta baldin cembeit emaztec senhar infidela badu, eta senharrac consentitzen badu harequin habitatzera, ezteçan hura utzi.

14 Ecen sanctificatu da senhar infidela emazteaz, eta sanctificatu da emazte infidela senharraz: bercelaçuen haourrácsatsu lirateque: baina orain saindu dirade.

15 Eta baldin infidela partitzen bada, parti dadin ecen ezta suietanayeá edo arrebáhalaco gau-

cetan: baina baquera deithu gaitu Iaincoac.

16 Ecen cer daquin emazteá, eya senharra salvaturen dunanez? edo cer daquic senharrá, eya emaztea salvaturen duáneez?

17 Baina nola batbederari *dohainá* partitu baitrauca Iaincoac, nola batbedera deithu baitu Iaunac, hala ebil bedi: eta hunela Eliça guciétan ordenatzen dut.

18 Circoncidituric norbeit deithu içan da? ezterakarran *preputioa*: preputioan norbeit deithu içan da? eztadila circoncidi.

19 Circoncisionea ezta deus, eta preputioa ezta deus: baina Iaincoaren manamenduén beguiratzea.

20 Batbedera cer vocationetan deithu içan baita hartan bego.

21 Sclabo deithu aiz? eztuála arrangurarie: baina baldin are libro eguin ahal bahadi, *harçaz* lehen usat eçac.

22 Ecen Iaunean deithu içan den sclaboa, Iaunaren libro da: eta halaber libro deithua, Christen sclabo da.

23 Precioz erossiac çareté, etzaretela guiçonén sclabo.

24 Batbedera certan deithu içan baita, anayeác, hartan bego Iaincoa baithan.

25 Eta virginéz den becembatean Iaunaren manamenduric eztut: baina conseillu emaiten drauçuet, Iaunaganic fidel içatera misericordia ukan dudana beçala.

26 Estimaten dut bada haur on dela presen-

teco necessitate agatic, ecen on *dela* guiconaren-
daco hunela içatea.

27 Emazterequin lothua aiz? ezteçála bilha
separationeric: emazteaganic lachatu aiz? ez-
teçála bilha emazteric.

28 Bada baldin ezcon bahadi-ere, eztuc beka-
turistic eguin: eta baldin ezcon badadi virginá, eztu
bekaturic eguin: baina halacoéc tribulatione
ukanen duté haraguian: baina nic guppida
çaituztet.

29 Baina haur erraiten drauçuet, anayeác, ecen
demborá labor dela hemendic harát, emazte-
dunac-ere, emazteric ezpalute beçala diraden:

30 Eta nigarrez daudenac, nigarrez ezpalaude
beçala: eta aleguera diradenac, aleguera ezpali-
rade beçala: eta erosten dutenac, posseditzen
ezpaluté beçala:

31 Eta mundu hunez usatzen dutenac, usatzen
ezpaluté beçala: ecen mundu hunen figurá ira-
gan doa.

32 Eta nahi nuque çuec arrangura gabe cine-
ten. Emazte gabe denac, artha du launaren
gaucéz, nolatan launaren gogaraco daten:

33 Baina emaztedunac, artha du munduco
gaucéz, nolatan emaztearen gogaraco daten.

34 Divers dirade emazte *ezcondua* eta virginá:
emazte ezcondu gabeac artha du launaren dira-
den gaucéz, gorputzez eta spirituz sainda den-
çát: baina *emazte* ezconduac artha du munduco
gaucéz, nolatan senharraren gogaraco daten.

35 Eta haur çuen probetchutan erraiten dut,

ez laçoa eçar dieçaçuedançát : baina carazqui eta moldez launari iuncta çaquizquiotençát empatchuric batre gabe.

36 Baina baldin edoceinec uste badu ecen desohore duela haren virginác bere adin florea iragan deçan, eta hala eguin behardela: nahi duena begui, eztu bekaturic eguiten : ezcon bitez.

37 Baina bere bihotzean fermu dagoenac, necessitateric eztuela, baina du bere vorondate propriaren gainean puissança, eta haurdeliberatu bere bihotzean, bere virginaren beguiratze-
ra, ungui eguiten du.

38 Bada, bere virginá ezconcen duenac, ungui eguiten du : baina ezconcen eztuenac, hobequi eguiten du.

39 Emaztea lothua da legueaz haren senharra vici den demboragucián : baina haren senharra hil badadi, libro da norequin nahi den ezconceco, solament *gure* launean.

40 Baina dohatsuago da baldin hala badago, ene conseilluaren araura : eta estimatzen dut nie-ere laincoaren Spiritua badudala.

CAP. VIII.

1 *Idoléy sacrificatu içan zaiztén gaucéz. Caritateaz. Iainco bat bera.* 6 *Iaun bat.* 8, 10 *Viandezco scandaloaz.*

ETA idoléy sacrificatzen zaiztén gaucéz den becembatean, badaquigu ecen guciéc eçagutze badugula : eçagutzeac hancen du, baina caritateac edificatzen.

2 Eta baldin edoceinec uste badu cerbait badaquiala, eztu oraino eçagutu deus eçagutu behar den beçala.

3 Baina baldin cembeitec Iaincoari on bada-ritza, hura harçaz iracatsi içan da.

4 Bada idoléy sacrificatzen zaiztén gaucén iateaz den becembatean, badaquigu ecen deus eztela idolá munduán, eta eztela berce Iaincoric bat baicen.

5 Ecen iainco deitzen diradenac badirade-ere, bada ceruán bada lurrean (nola anhitz iainco baita, eta anhitz iaun.)

6 Baina guc Iainco Aita bat dugu, ceinaganic *baitirade* gauça guciác, eta gu hartan: eta Iaun bat, Iesus Christ, ceinez *baitirade* gauça guciác, eta gu harçaz.

7 Baina ezta guciétan eçagutzea, ecen batzuc idoláren conscientiarequin oraindrano, idoléy sacrificatutic beçala iaten duté: eta hayén conscientiá nola ezpaita fermu, satsutzen da.

8 Bada viandác ezgaitu Iaincoaren gogaracotzenago: ecen ian badeçagu-ere, ezgara ukan-suago: eta ian ezpadeçagu-ere, eztugu gutiago.

9 Baina beguirauçue çuen puissança hori infirmo diradenéy nolazpait scandalotán eztén.

10 Ecen baldin norbeitec ikus baheça hi, eçagutze duanór, iarriric agoela idolén temploco mahainean, infirmo denaren conscientiá ezta instruituren idolari sacrificatu zaizcan gaucétaric iatera?

11 Eta hire eçagutze horreçaz galduren da

anaye infirmo dena, ceinagatic Christ hil ičan baita?

12 Bada hunela anayén contra bekatu eguiten duçuenean, eta hayén conscientia infirmoa çaurtzen duçuenean, Christen contra bekatu eguiten duçue.

13 Halacotz, baldin viandác ene anayea scandalizatzen badu, eztut ianen haraguiric secular, neure anayea scandaliza ezteçadançát.

CAP. IX.

1 *Corinthianoác Paulen laná.* 4 *Evangelioá predi-*
catzen dutenén entretenimenduaz. 12 *Sari gabe*
çergatic Paulec predicatu duen. 19 *Çergatic gu-*
cién suiet equin ičan den. 24 *Lasterreco precioá.*

EZNAIZ Apostolu? eznaiz libro? eztut Iesus Christ gure Iauna ikussi? etzarete çuec ene laná gure Iaunean?

2 Baldin bercén Apostolu ezpanaiz, çuen bere bere banaiz: ecen ene Apostolutassunaren cigulua çuec çarete gure Iaunean.

3 Ene defensá examinatzen nautenac baithara, haur da:

4 Ala eztugu bothere iateco eta edateco?

5 Ala eztugu bothere emazte arreba baten guciétan erabilteco, berce Apostoluéc, eta Iaunaren anayéc, eta Kephásec beçala?

6 Edo, nic neurorrec eta Barnábasec eztugu bothere lanic ez eguiteco?

7 Norc guerlaric eguiten du bere despendioz

behinere? norc landatzen du mahasti, eta haren fructutic eztu iaten? edo norc bazcatzen du arthaldea, eta arthaldearen eznetic eztu edaten?

8 Ala guixonáren araez gauça hauc erraiten ditut? ala Legueac-ere eztitu gauça hauc erraiten?

9 Ecen Moysésen Leguean scribatua da, Eztraucac ahoá lothuren idi bihitzen ari denari. Ala artha du idiéz Iaincoac?

10 Ala haur guciz guregatic erraiten du? segur haur guregatic scribatua da: ecen sperançatan behar du laboratzen duenac, laboratu: eta bihitzen duenac participant içateco sperançatan.

11 Baldin guc çuény gauça spiritualac erein badrauzquiçuegu, gauça handiá da çuen carnalac biltzen baditugu?

12 Baldin berceac bothere hunetan çuen artean participant badirade, *ceren* ez cineçago gu? baina eztugu bothere hunez usatu ukan: aitzitic gauça guciác suffritzen ditugu, Christen Evangelioari empatchuric batre eztemogunçát.

13 Eztaquiçue ecen sacrificioac eguiten dituztenéc, gauça sacrificatuétaric iaten dutela? *eta* aldarean emplegatzen diradenéc, aldarearequin participatzen dutela?

14 Hala gure Iaunac-ere ordenatu ukan draue Evangelioá predicatzen dutenény, Evangeliotic vici diraden.

15 Badaric-ere nic gauça hautaric batez-ere eztut usatu ukan. Eta gauça hauc eztitut scri-

batu, hala niri eguin daquidançát: ecen hobe nuque hil nendin ecen ez nehorc ene glorificamendua ezdeusetara deçan.

16 Ecen Evangelizatzen badut-ere, eztut ceren gloria nadin: ecen necessitateac eraguiten draut: eta maledictione niri, baldin evangeliza ezpadeçat.

17 Ecen baldin gogotic haur eguiten badut, sari dut: baina baldin gogoz garaitic eguiten badut, dispensationea eman içan çait.

18 Cer sari dut beraz? Evangelioá predicatzen dudanean, Christen Evangelioá deus hartu gabe predica deçadan, ezteçadan gaizqui usat neure bothereaz Evangelioán.

19 Ecen guciétaric libro banaiz-ere, gucién suiectioneco neure buruä eguin ukan dut, gende guehiago irabaz deçadançát.

20 Eta eguin içan natzaye Iuduéy Iudu beçala, Iuduác irabaz ditzadançát: Leguearen azpico diradenéy, Leguearen azpico baninz beçala, Leguearen azpian diradenac irabaz ditzadançát.

21 Legue gabéy, Legue gabe baninz beçala, (Legue gabe ezpanaiz-ere Iaincoagana, baina Christen Leguearen azpico,) Legue gabeac irabaz ditzadançát.

22 Eguin içan natzayé infirmoéy infirmo beçala, infirmoac irabaz ditzadançát: guciéy eguin içan natzayé gauça guciá, guciz batzu salva ditzadançát.

23 Eta haur eguiten dut Evangelioagatic, çue-

quin batean participant hartan eguin nadinçát.

24 Eztaquiçue ecen stadioán laster eguiten dutenéc, guciéc laster eguiten badutela, baina batec precioá hartzen duela? hala laster eguiçue non har baiteçaqueçue.

25 Eta combatitzen den guciá, regimenduz gauça guciétan vici da: eta hec *eguiten duté* coroa corrupituren den baten ukaiteagatic: baina guc corrupituren eztenagatic.

26 Nie bada hala laster eguiten dut, ez eztaquidala nola: hala bataillatzen naiz, ez aireari baneraunsa beçala.

27 Baina gaztigatzen dut neure gorputzá, eta suiectiõnetara erekartan: eceinere maneraz, bereçy predicatu ondoan, neurór reprobatu eriden eznadinçát.

CAP. X.

1 *Aitén Baptismoá.* 4 *Christ harri spiritual.* 6 *Guthiciá.* 7 *Idolatriá.* 8 *Paillardicá.* 9 *Christen tentatzea.* 10 *Murmuratzea.* 13 *Tentationea.* 14 *Idolatriari ihes eguiteco.* 25 *Viandén usagea.* 32 *Scandalizatzeic beguiratzeco.*

NAHI dut bada daquiçuen anayeác, ecen gure Aitác oro hodey azpian içan diradela, eta guciác itsassoaz iragan içan diradela:

2 Eta guciác Moyséstan batheyatu içan diradela hodeyea eta itsassoan.

3 Eta guciéc vianda spiritual ber batetariçian dutela.

4 Eta guciéc edari spiritual-ber batetarie e-
dan dutela: ecen edaten çutén iarreiçuten çayen
Harri spiritualetic: eta Harria cen Christ.

5 Baina hetarie anhitzen gainean eztu placer
hartu ukan laincoac: ecen deseguin içan dirade
desertuan.

6 Eta gauça hauc gure exemplutan içan dirade,
guthicia eztitzagunçat gauça gaichtoac,
nola hec guthiciatu baitituzté.

7 Eta etzaretan idolatro, hetarie batzu leguez,
scribatua den beçala, Iarri içan da populua iate-
ra eta edatera, eta iaiçui içan dirade dostetara.

8 Eta ezteçagun paillarda, hetarie batzuc
paillardatu ukan dutén beçala, eta hil içan bai-
tirade egun batez hoguey eta hirur milla.

9 Eta ezteçagun tenta Christ, hetarie batzuc
tentatu ukan dutén beçala, eta suguéz deseguin
içan baitirade.

10 Eta ezteçaçuen murmura, hetarie batzuc
murmuratu ukan dutén beçala, eta deseguin i-
çan baitirade deseguileaz.

11 Eta gauça hauc gucióc exemplutan heltzen
çaiztén hæy: eta scribatu içan dirade gure ad-
monitionetan, ceinétara demborén finac heldu
içan baitirade.

12 Hunegatic bada çutic dagoela uste duenac,
beguira biu eror eztadin.

13 Tentationec etzaituztéz hartu humanoc
baicen: eta fidel *da* laincoa, ceinec ezpaitu
permettituren tenta çaitetzen egar ahal de-
çaqueçuen baino guehiagoz: baina emanen du

tentatione arequin batean ilkitbidea-ere, sustenga ahal deçaquençát,

14 Hunegatic, ene maiteác, ihes eguiçue idolatriatic.

15 Adituéy beçala minço natzaiçue: ceuróc iugea eçaçue erraiten dudanz.

16 Benedictionezco copa benedicatzen duguna, ezta Christen odoláren communionea? *eta* hausten dugun oguia ezta Christen gorputzáren communionea?

17 Ecen *gu* baicara anhitz, ogui bat *gara eta* gorputz bat: ceren guciác ogui batetan participant baicara.

18 Ikuss açue Israel haraguiaren araez *dena*: sacrificioac iaten dituztenac, eztirade aldarean participant?

19 Cer erraiten dut beraz? idolá cerbait dela? edo idolari sacrificatu çayona, cerbait dela? *ez*.

20 Aitzitic *diot* ecen Gentiléc sacrificatzen dituzten gauçác, deabruéy sacrificatzen drauztela, eta ez laincoari: eztut bada nahi çuec participant çareten deabruén.

21 Ecin Iaunaren copá edan deçaqueçue, eta deabruaren copá: ecin Iaunaren mahainean participant çaratezte: eta deabruén mahainean.

22 Ala nahi dugu asserre eraci Iauna? ala hura baino borthitzago gara?

23 Gauça guciác permittitzen çaiçquit, baina guciác eztirade probetchutaco: gauça guciác

permettizen çaiçquit, baina gauça guciéc ez-
tuté edificatzen.

24 Nehorc ezteçala bere propria bilha, baina
batbederac bercerena.

25 Haraquinçán saltzen den orotarie, ian aga-
çue: deus galdeguin gabe conscienciagatic.

26 Ecen Iaunarena da lurra eta hartango
complimendua.

27 Eta baldin infidelétarie cembeitec gomita-
tzen baçaituztéz, eta ioan nahi baçarete: aitz-
nera eçarten çaiçuen orotarie ian agaçue, deus
galdeguin gabe conscienciagatic.

28 Baina baldin cembeitec erran badieçaçue,
Haur idoléy sacrificatua da, ezteçaçuela ian, a-
vertitu çaituztenagatic, eta conscienciagatic:
ecen Iaunarena da lurra eta hartango compli-
mendua.

29 Baina conscienciá erraiten diát, ez hirea,
baina bercearena: ecen cergatic ene libertatea
iudicatzen da berceren conscienciaz?

30 Eta baldin nic gratiaz *viandán* participa-
tzen badut, cergatic gaichto iudicatzen naiz
nic esquerrac emaiten ditudan gauçagatic?

31 Bada, edo iaten baduçue, edo edaten ba-
duçue, edo cerbait bercerie eguiten baduçue,
guciá Iaincoaren gloriatan eguiçue.

32 Çareten scandalo gabe eta Iuduétara eta
Grecoétara eta Iaincoaren Eliciçagana.

33 Ni-ere gauça guciétan gucién gogaraco
naicén beçala bilhatzen eztudala neure probet-
chu propria: baina anhitzena, salva ditecençát.

CAP. XI.

- 1 *Christ eta Apostoluac imitatzeco.* 4 *Nola nehor Eliçan perportatzeco.* 17 *Nola biltzeco.* 20 *Iau-naren Cenáz, eta nola Corinthianoéc abusatzen çutén harçaz.* 31 *Norc bere buruä iugeatzeco.* 32 *Iau-naz iugeatu içatea.*

CARETEN ene imitaçale, ni-ere Christen beçala.

2 Bada laudatzen çaituztét, anayeác, ceren ene gauça guciéz orhoit baitzarete, eta *ceren* eman drauzquiçuedan beçala, ordenançac edukiten baitituçue.

3 Baina nahi dut daquiçuen, ecen guiçón guciären buruä Christ dela: eta emazteären buruä, guiçoná: eta Christen buruä, Iaincoa.

4 Guiçón buruä estaliric othoitz eguiten, edo prophetizatzen duen guciác, desohoratzen du bere buruä.

5 Baina emazte buruä estali gaberic othoitz eguiten edo prophetizatzen duen guciác, desohoratzen du deré buruä: ecen hámbat da nola arradatua baliz.

6 Ecen baldin estaltzen ezpada emaztea, motzere bedi: eta baldin deshonest bada emaztearen moztu edo arradatu içatea, estal bedi.

7 Ecen guiçonác eztu estali behar buruä, Iaincoaren imaginá eta gloriá denaz gueroz: baina emaztea, guiçonáren gloriá da.

8 Ecen guiçoná ezta emaztetic, baina emaztea guiçonetic.

9 Ecen are ezta guioná creatu íçan emazteagatic, baina emaztea guionagatic.

10 Hunegatic ukaiteco du emazteac buruän seignalea suiectioetan dela, Aingueruäcgatic.

11 Guciagatic-ere ez guioná emaztea gabe, ezeta emaztea guioná gabe, *gure* launean.

12 Ecen nola emaztea guionetic *baita*, hala guioná-ere emazteáz: baina gauça guciac laincoaganic.

13 Ceuroc baithan iugea eçaçue, Honest da emazteac estali gaberíc laincoari othoitz da guión ?

14 Ala naturác berac-ere etzaituztéz iracasten ecen guionác adatsdun íçatea desohore duela ?

15 Baina emazteari adatsdun íçatea gloria çayola ? ceren adatsá estalguitzát eman íçan baitzayó.

16 Eta baldin cembeitec iharduquíçale dela irudi badu, guc halaco costumariç eztugu, ez laincoaren Elicéc-ere.

17 Bada haur *hala* declaratzen drauçuet, non ezpaitzaituztét laudatzen, ceren ezpaitzarete emendiotan biltzen, baina desemendiotan.

18 Ecen lehenic, biltzen çaretenean Elicán, ençuten dut divisione dela çuen artean: eta parte sinhesten dut.

19 Ecen behar da heresiac-ere çuen artean diraden, phorogatuac manifest eguin ditecençát çuen artean.

20 Bada elkargana biltzen çaretenean, ezta *hori* launaren Cenáren iatea.

21 Ecen batbedera avançatzen da bere affariaren hartzera iateracoan: eta bata da gosse, eta bercea da hordi.

22 Ala ezituçue etcheac *hetan* iateco eta edateco? ala Iaincoaren Eliçá menospreciatzen duçue, eta ahalquetzen dituçue ez tutenac? Cer erranen drauçuet? Laudaturen çaituztét hune-tan? etzaituztét laudatzen.

23 Ecen nic recebitu ukan dut Iaunaganic eman-ere drauçuedana: nola Iesus Iaunac, traditu içan cen gauean, hartu çuen oguia:

24 Eta gratiác rendaturic, hauts ceçan, eta erran ceçan, Har eçaçue, ian eçaçue: haur da ene gorputzá çuengatic hausten dena: haur eguiçue ene memoriotan.

25 Halaber copa-ere *har ceçan* affaldu cenean, cioela, Copa haur da Testamentu berria ene odolean: haur eguiçue, noiz-ere edanen baituçue, ene memoriotan.

26 Ecen noiz-ere ianen baituçue ogui haur, eta copa haur edanen, Iaunaren herioá lenuntia-turen duçue, dathorreno.

27 Halacotz, norc-eré ianen baitu ogui haur, edo edanen Iaunaren copá indignoqui, hoguendun içanen da Iaunaren gorputzáren eta odoláren.

28 Phoroga beça bada batbederac bere buruá, eta hunela ogui hartaric ian beça, eta copá hartaric edan.

29 Ecen iaten eta edaten duenac indignoqui, bere condemnationea iaten eta edaten du, discernitzen eztuelaric Iaunaren gorputzá.

30 Halacotz *da* çuen artean anhitz infirmoric, eta eriric, eta lo daunça anhitz.

31 Ecen segur, baldin gure buruác iugea banguinça, ezguintezque puni.

32 Baina punitzen garenean, Iaunaz instruitzen gara: munduarequin condemna ezgaitecençat.

33 Bada, ene anayeác, biltzen çaretenean iatera batac bercea iguriqui eçaçue.

34 Eta baldin nehor gosse bada, etchean ian beça: condemnationetan bil etzaiteztençat. Eta garaitico gaucéz, nathorrenean ordonatu ren duquet.

CAP. XII.

1 *Dohain spiritualéz.* 12 *Anhitz membro gorputz batetan.* 27 *Eliçá, Christen gorputz.*

DOHAIN spiritualez den becembatean, anayeác, eztut nahi ignora deçaçuen.

2 Badaquiçue ecen Gentil içan çaretela, eta idola mutuén onduan guidatzen cineten beçala lasterca cinabiltzatela.

3 Halacotz iaquin eraciten drauçuet, ecen Iaincoaren Spirituaz minço denec batec-ere eztuela erraiten Iesus maledictione dela: eta nehorc ecin derraqueela Iesus *dela* Iaun, Spiritu Sainduaz baicen.

4 Eta dohainén differentiác badirade, baina Spiritu ber bat *da*:

5 Administrationén differentiác-ere badirade: baina Iaun ber bat:

6 Operationén differentiác-ere badirade : baina Iainco ber bat da, ceinec eguiten baitu guciá guciétan.

7 Baina batbederari emaiten çayó Spirituaren manifestationea probetchatzeco.

8 Ecen batari Spirituaz emaiten çayó sapientiataco hitzá, eta berceari eçagutzetaco hitzá, Spiritu beraren arauez :

9 Eta berceari fedea, Spiritu harçaz beraz : eta berceari sendatzeco dohainac Spiritu harçaz beraz.

10 Eta berceari verthutén operationeac : eta berceari prophetiá : eta berceari spirituen discretioneneac : eta berceari lengoagén diversitateac : eta berceari lengoagén interpretationea.

11 Baina gauça hauc guciác eguiten ditu, Spiritu bat harc eta berac, distribuituz *hec* particularqui batbederari, nahi duen beçala.

12 Ecen gorputzá bat den beçala, eta baitu anhitz membro, baina gorputz batetaco membro guciác, anhitz diradelaric, gorputz bat dirade : hala *da* Christ-ere.

13 Ecen Spiritu batez gu gucióc batheyatu içan gara gorputz bat içateco, bada Iuduric, bada Greoric, bada sclaboric, bada libreric : eta guciác edaran içan gara Spiritu ber batez.

14 Ecen gorputza-ere ezta membro bat, baina anhitz.

15 Baldin erran badeça oinac, Eznaiz escuä, eznaiz gorputzeco : ezta halacotz gorputzeco ?

16 Eta baldin erran badeça beharriác, Eznaiz beguiá, eznaiz gorputzeco : ezta halacotz gorputzeco ?

17 Baldin gorputz guciá beguiá *bada*, non *icanen da* ençutea ? baldin guciá ençutea *bada*, non *icanen da* senditzea ?

18 Baina orain eçarri ukan du Iaincoac membroétaric batbedera gorputzean, nahi ukan duen beçala.

19 Ecen baldin guciác membro bat balirade, non *licateque* gorputzá ?

20 Baina orain anbitz dirade membroac, badaric-ere gorputz bat.

21 Eta ecin beguiác derraqueó escuari, Hire beharric eztiát : edo berriz buruác oináy, Çuen beharric eztut.

22 Baina are guehiago *dena* gorputzeco membro infirmoen irudi dutenac necessarioenac dirade.

23 Eta gorputzeco *membro* deshonestén diradela uste dugunac, ohoratuquienic estaltzen ditugu : eta gure *membro* deshonestenécornamendu guehienic duté.

24 Eta gutan honest diraden partéc *ornamendu* beharric eztuté : baina Iaincoac moderatu ukan du gorputzá batean, falta çuenari ohore guehienic emanéz :

25 Gorputzean divisioneric eztençát, baina membroéc, batac berceagatic, ansia ber bat dutén.

26 Eta den membro batec cerbait suffritzen

duen, membro guciéc harequin suffritzen duté: edo den membro bat ohoratzen den, membro guciác alegueratzen dirade elkarrequin.

27 Bada çuec çarete Christen gorputz, eta membro partez.

28 Eta batzu eçarri ukan ditu Iaincoac Eliçán, lehenic Apostoluac, guero Prophétac, herenean Doctorac: eta guero verthuteác: guero sendatzeco dohainác, aiutác, gobernamentuác, lengoagén diversitateác.

29 Ala guciác *dirade* Apostolu? ala guciác Prophéta? ala guciác Doctor? ala guciác verthutedun?

30 Ala guciéc baduté sendatzeco dohaina? ala guciác lengoage diversez minço dirade? ala guciéc interpretatzen duté?

31 Baina çareten dohain excellentenén guthicioso: eta oraino bide excellentago bat eracut siren drauçuet.

CAP. XIII.

1 *Caritatea gabe deus probetchuric ez.* 4 *Caritatearen fructuác eta eguimbidea.* 11 *Guiçonáren eta haourráren iugemendua.* 12 *Ikustea mirailean, eta beguithartez beguitharte.*

BALDIN guiçonén eta Aingueruén lengoagez minça banadi, eta caritateric eztudan, egin naiz cobre soinu eguiten duenaren, edo cymbala dindatzen duenaren *pare*.

2 Eta baldin banu prophetiazco *dohainá*, eta naquizquian mysterio guciác eta scientia guciá:

eta nuen fede guciá, hámbat non mendiac transporta nitzan, eta caritateric eztudan, deus eznaiz.

3 Eta baldin distribui baditzat neure on guciác paubréen hatzeco, eta baldin eman badeçat neure gorputzá erre içateco, eta caritateric eztudan, etzait deus probetchatzen.

4 Caritatea patient da, benigno da, caritatea ezta invidioso: caritateac ezta insolentiaric, eta ezta hancen:

5 Eztu deshonestateric eguiten, eztabila bere probetchuén ondoan, ezta despitatzen: ezta gaitzie pensatzen:

6 Ezta bidegabeaz alegueratzen, baina alegueratzen da eguiáz.

7 Gauça guciác pairatzen ditu, gauça guciác sinhesten ditu, gauça guciác speratzen ditu, gauça guciác suffritzen ditu.

8 Caritatea nehoiz-ere ezta erorten: baina are prophetiác abolituren dirade, eta lengoagéc fin harturen duté, eta scientiá abolituren da.

9 Ecen partez eçagutzen dugu eta partez prophetizatzen.

10 Eta perfectionea ethorri datenean, orduan partez dena abolituren date.

11 Haour nincenean, haour anço minço nincén, haour anço iugeatzen nuen, haour anço pensatzen nuen: baina guición eguin naicenean, abolitu ukan ditut haourtassuneco manerác.

12 Ecen orain mirail batez ikusten dugu ilhunki: baina orduan beguithartez beguitharte

ikussiren dugu: orain eçagutzen dut partez, baina orduan eçaguturen dut eçagutu-ere naiten beçala.

13 Bada orain badaude hirur gauça hauc, fede, sperança, caritatea: baina hautarico handiena caritatea da.

CAP. XIV.

1 *Prophetizatzea edificationetaco.* 6 *Revelationea.*
Scientiã. Prophetiã. Doctrinã. 12 *Dohainez Eliçaren edificationetan usatzeco.* 15 *Spirituzco eta adimenduzco othoitzã.* 26 *Eliçan guciã edificationetan equiteco.* 34 *Emazteac Eliçan ichilic egoiteco.* 40 *Honestatea eta ordenançã.*

CARREITZATE caritateari, eta çareten dohain spiritual guthicioso, baina guehienic prophetiza deçaçuen.

2 Ecen lengoage *arrotzez* minço dena, etzaye guçonéy minço, baina laincoari: ecen nehorc eztu ençuten, eta Spirituz mysterioac erraiten ditu.

3 Baina prophetizatzen duena, guçonéy minço çaye edificationetan, eta exhortationetan, eta consolationetan.

4 Lengoage *arrotzez* minço denac, bere buruã edificatzen du: baina prophetizatzen duenac, Eliçã edificatzen du.

5 Nahi dut bada çuec gucióc lengoage *diversez* minça çaitetzen, baina nahiago prophetiza deçaçuen: ecen handiago da prophetizatzen duena ecen ez lengoage *diversez* minço dena, baldin in-

terpretatzen ezpadu, Elicác edificatione har deçançát.

6 Bada orain, anayeác, baldin banathor çuetara lengoage *arrotzez* minço naicela, cer probetchu eguinen drauçuet: baldin minça ezpanaquiçue edo revelationez, edo scientiaz, edo prophetiaz, edo doctrinaz?

7 Eta gauça arima gabe soinu emaiten dute-*nec-ere* edo *den* chirula, edo harpa, baldin *cerbait* differentia tonuz ezpademate, nolatan eçaguturen da chiruláz edo harpáz ioiten dena?

8 Ecen baldin soinu iaquin bat eman ezpadeça trompettác, nor preparaturen da bataillara?

9 Hala çuec-ere baldin adi daitequeen hitzá mihiáz pronuntia ezpadeçaçue, nolatan aditurren da erraiten dena? ecen airera minçaçale içanen çarete.

10 Hámbat (heltzen ohi den beçala,) soinu mota da munduan, eta batre ezta muturic.

11 Beraz baldin ezpadaquit vozáren verthuteá, içanen natzayó minço denari barbaro: eta minço çaitadana barbaro içanen çait.

12 Hala çuec-ere dohain spiritual guthicioso çaretenaz gueroz, çarreitzate *hetan* abundoso içateari Elicáren edificationetan.

13 Halacotz lengoage *arrotzez* minço denac, othoitz begui interpreta ahal deçançát.

14 Ecen baldin lengoage *arrotzez* othoitz eguiten badut, ene spirituac othoitz eguiten du: baina ene adimendua fructu gabe da.

15 Cer bada? othoitz eguinen dut spirituz, bai-

na othoitz eguinen dut adimenduz-ere: cantaturen dut spirituz, baina cantaturen dut adimenduz-ere.

16 Bercela, baldin benedica badeçac spirituz, ignorantáren lekuá daducanac nolatan erranen du Amen hire remerciamentuáren gainera? ecen *hic* cer erraiten duán etzeaquic.

17 Ecen hic bay esquerrac emaiten dituc, baina bercea ez tatec edificatzen.

18 Esquerrac emaiten drauzquiót neure Iaincoari, ceren çuec gucióc baino guehiago lengoagez minço bainaiz.

19 Baina Elicán nahiago naiz borz hitz neure adimenduz minçatu, berceac-ere instrui ditza dançát, ecen ez hamar milla hitz lengoage *arrotzez*.

20 Anayeác, etzaretela adimenduz haour: baina çareten malitiaz haour, eta adimenduz çareten guición eguinac.

21 Leguean scribatua da, Halacotz berce lengoagetaco *gendez*, eta ezpain arrotzez minçaturen natzayó populu huni: eta are halatan ez nauté ençunen, dio Iaunac.

22 Bada lengoage *arrotzac* dirade seignaletan, ez sinhesten dutenéy, baina infideléy: baina prophetiá, ez infideléy, baina sinhesten dutenéy.

23 Bada baldin Elica guciá bil badadi batetara, eta guciác lengoage *arrotzez* minça ditecen, eta ignorantac, edo infidelac sar ditecen: eztuté erranen ecen erhotzen çaretela?

24 Baina baldin guciéc prophetizatzen badu-

té, eta sar dadin cembeit infidel edo ignorant, vençutzen da guciéz, eta iugeatzen da guciéz.

25 Eta halatan haren bihotzeco secretuac manifestatzen dirade : eta hala ahoz beheraturic adoraturen du Iaincoa, declaratzen duela ecen Iaincoa eguiazqui çuetan dela.

26 Cerda bada, anayeác ? biltzen çareten oroz, çuetaric batbederac psalmu du, doctrina du, revelatione du, lengoage du, interpretatione du, gauça guciác edificationetan eguin bitez.

27 Ezpa lengoage *arrotzez* edocein minço bada, biguez edo gorena hirurez *eguin bedi*, eta aldizca : eta batec interpreta beça.

28 Eta baldin interpretaçaleric ezpada, ichil bedi Elicán *lengoage arrotzez minço dena*, eta bere buruári minça bequió eta Iaincoari.

29 Eta biga edo hirur Prophéta minça bitez, eta bercéc iugea beçate.

30 Eta baldin *cerbait* berce iarriric dagoen bati revelatu içan baçayó, lehena ichil bedi.

31 Ecen guciéc bata bercearen ondoan prophetiza ahal deçaqueçue, guciéc ikas deçatençát, eta guciác consola ditecençát.

32 Eta Prophetén spirituac Prophetén suiet dirade.

33 Ecen Iaincoa ezta confusionezco *Iainco*, baina baquezco, sainduén Elicá guciétan *agueriden* beçala.

34 Çuen emazteac Elicétan ichilic beude : ecen etzaye permittitzen minçatzera : baina bire suiet, Legueac-ere erraiten duen beçala.

35 Eta baldin cerbait ikassi nahi baduté, etchean bere senharrác interroga bitzate: ecen deshonest da emaztén Eliçán minçatzea.

36 Ala çuetaric Iaincoaren hitzá ilki içan da? ala çuetara beretara heldu içan da?

37 Baldin cembeitec uste badu Prophéta dela, edo spiritual, eçagut beça ecen scribatzen drauzquicedan gauçác Iaincoaren manamendu diradela.

38 Eta ignorant dena, ignorant biz.

39 Halacotz, anayeác, çareten prophetizatzerá guthicioso, eta lengoage arrotzez minçatzea ezteçaçuela empatcha.

40 Baina gauça guciác bidezqui eta ordenançaz eguin bitez.

CAP. XV.

1 *Paulec cer Evangelio predicatu.* 3 *Christen herioá eta resurrectionea.* 9 *Paul persecutaçale eta Apostolu.* 22 *Resurrectionea Christez.* 45 *Adám lehená eta guerocoá.* 56 *Herioáren eztena.* 57 *Victoriá.* 58 *Fermetatea eta perseverançá.*

BADA avisatzen çaituztét, anayeác, declaratu drauçuedan Evangelioáz, cein recebitu baituçue, ceinetan egoiten-ere baitzarete.

2 Ceinez salvatzen-ere baitzarete, baldin orhoitbaçarete cer maneraz hura denuntiatu drauçuedan: baldin alfer sinhetsi ukan ezpaduçue.

3 Ecen eman drauçuet recebitu-ere ukan nuna: nola Christhilçan den gure bekatuacgatic, Scripturén araura:

4 Eta nola ohortzi eta resuscitatu ičan den hereneco egunean, Scripturén araura:

5 Eta nola ikussi ičan den Kephásez, eta guero hamabiéz.

6 Gueroztic ikussi ičan da borz ehun anayez baina guehiagoz aldi batez: ceinetaric anhitz vici baitirade oraindrano, eta batzu lokartu-ere ičan dirade:

7 Gueroztic ikussi ičan da Iacquesez: eta guero Apostolu guciéz.

8 Eta gucietaco azquenenic, aburtoin anço-coaz, ikussi ičan da niçaz-ere.

9 Ecen ni naiz Apostoluetaco chipiená, Apostolu deithu içateco digno ez naicenór, ceren persecutatu ukan baitut Iaincoaren Eliçá.

10 Baina Iaincoaren gratiáz naiz naicená: eta haren ni baitharaco gratiá ezta vano ičan, aitzitic hec guciác baino guehiago travaillatu ičan naiz: badaric-ere ez ni, baina Iaincoaren gratia enequin *dena*.

11 Beraz, bada nic, bada hec, hunela predicatzen dugu, eta hunela sinhetsi ukan duçue.

12 Eta baldin Christ predicatzen bada ecen hilétaric resuscitatu ičan dela, nola erraiten duté batzue çuen artean, ecen hilén resurrectioneric eztela?

13 Ecen baldin hilén resurrectioneric ezpada, Christ-ere ezta resuscitatu ičan.

14 Eta baldin Christ resuscitatu ičan ezpada, beraz vano *da* gure predicationea, eta çuen fedea-ere vano *da*.

15 Eta erideiten-ere bagara Iaincoaren testimonio falsu: ecen testificatu ukan dugu Iaincoaz, nola resuscitatu ukan duen Christ, cein ezpaitu resuscitatu, baldin hilác resuscitatzen ezpadirade.

16 Ecen baldin hilác resuscitatzen ezpadirade, Christ-ere ezta resuscitatu içan.

17 Eta baldin Christ resuscitatu içan ezpada, vano *da* çuen fedea: oraino çuen bekatuétan çarete.

18 Beraz Christean lokartu diradenac-ere, galdu içan dirade.

19 Baldin vicitze hunetan solament Christ baitan sperança badugu, guiçón gucietaco miserablenac gu gara.

20 Baina orain, Christ resuscitatu içan da hilétaric: *eta* lokartu içan diradenén primitia eguin içan da.

21 Ecen herioá guiçón batez denaz gueroz, hilén resurrectionea-ere guiçón batez da.

22 Ecen nola guciác Adámtan hiltzen baitirade, hala Christean-ere vivificaturen dirade guciác.

23 Baina batbedera bere ordenançán: primitia Christ, guero Christen diradenac, haren advenimenduan.

24 Guero *çan*en *da* fina, eman drauqueonean resumá Iainco Aitári: abolitu duqueenean principaltassun guciá, eta puissança eta bothere guciá.

25 Ecen behar du hare regnatu, etsay guciác bere oinén azpian eçarri ditunqueeno.

26 Eta azquen etsay dese guinen dena, herioá da.

27 Ecen gauça guciác suiet eguin ukan ditu haren oinén azpico (baina erraiten duenean e-
cen gauça guciác haren suiet eguin ičan dirade-
la, agueria da ecen gauça guciác haren suiet
eguin dituena reservatua dela.)

28 Eta gauça guciác hari suiet eguin çaizqueo-
nean, orduan Semea bera-ere suiet eguinen çayó
gauça guciác hari suiet eguin drauzquionari,
laincoa dençát guciá guciétan.

29 Bercela cer eguinen duté hiltzát batheya-
tzen diradenéc, baldin guciac hilác resuscitatzen
ezpadirade? eta cergatic batheyatzen dirade
hiltzát?

30 Eta cergatic gu periletan gara ordu oroz?

31 Egunetic egunera hiltzen naiz, gure gloria
Jesus Christ gure launean dudaná.

32 Baldin guionáren arauez bestién contra
bataillatu ičan banaiz Éphesosen, cer probetchu
dut, baldin hilác resuscitatzen ezpadirade? Ian
deçagun eta edan deçagun: ecen bihar hilen
gara.

33 Etzaitetzela seduci. Propos gaichtoéc cor-
rumpitzen dituzté conditione onac.

34 Iratzar çaitetztez iustoqui *vicitzera*, eta be-
katuric eztaguiçuela: ecen batzuc laincoaren
eçagutzea eztuté: çuen ahalquetan erraiten
drauçuet.

35 Baina erranen du cembeitet, Nola resusci-
tatzen dirade hilác? eta nolaco gorputzétan
ethorriren dirade?

36 Erhoá, hic ereiten duána, eztuc vivificatzen, baldin hil ezpadadi.

37 Eta ereiten duána, eztuc gorputz sorthuren dena ereiten, baina bihi hutsá, nola heltzen baituc, oguiarena, edo cembeit berce *bihirena*.

38 Baina laincoac emaiten diraucac gorputzá nahi duen beçala, eta haciétaric batbederari ceini bere gorputz propria.

39 Haragui guciá ezta haragui ber bat: baina berce da guiçonén haragua, eta berce, abren haragua: eta berce arrainena: eta berce choriena.

40 Eta *badirade* gorputz cerucoac, eta *badirade* gorputz lurecoac: baina berce da cerucoén gloriá, eta berce lurecoena.

41 Berce da iguzquiáren gloriá, eta berce ilharguiáren gloriá, eta berce içarrén gloriá: ecen içarrá içarraganic different da gloriatan.

42 Hala *icanenda* hilén resurrectionea-ere: *gorputzá* ereiten da corruptionetan, resuscitatzen da incorruptionetan.

43 Ereiten da desohorezco, resuscitatzen da glorioso: ereiten da infirmo, resuscitatzen da botheretsu.

44 Ereiten da gorputz sensual, resuscitatzen da gorputz spiritual: bada gorputz sensuala, eta bada gorputz spirituala.

45 Scribatua-ere den beçala, Eguin içan da Adám lehen guiçoná arimá vicitan: Adám guerooa spiritu vivificaçaletan.

46 Baina spiritual *dena* ezta lehen, baina sensual *dena*: guero spiritual *dena*.

47 Lehen guiçoná lurretic, lurreco : eta bigarren guiçoná, *cein baita* Ianna, cerutic.

48 Lurrecoa nolaco, halaco lurreco diradenacere : eta cerucoa nolaco, halaco cerucoac-ere.

49 Eta lurrecoaren imaginá ekarri ukan dugun beçala, ekarriren dugu cerucoaren imaginac-ere.

50 Huná cer diodan, anayeác, ecen haraguiac eta odolac Iaincoaren resumá hereta ecin deçaquetela : eta corruptioneac eztuela incorruptionea heretatzen.

51 Huná, mysterio bat erraiten drauçuet, Guçiác behinçát lokarturen ez gara, baina guçiác bay muthaturen :

52 Moment batez *eta* begui keinu batez, azquen trompettán (ecen ioren du trompettác,) eta hilác resuscitaturen dirade incorruptible, eta gu muthaturen gara.

53 Ecen behar da corruptible haur vezti dadin incorruptionez, eta mortal haur vezti dadin immortalitatez.

54 Bada corruptible haur veztitu datenean incorruptionez, eta mortal haur veztitu datenean immortalitatez, orduan eguinen da scribatu dena, Iretsi içan da herioá victoriatará.

55 O herioá, non da hire victoria ? o sepulchroá, non da hire eztena ?

56 Bada herioáren eztena, bekatua *da* : eta bekatuaren botherea, Leguea.

57 Baina esquer Iaincoari, ceinec victoriá eman baitraucu Iesus Christ gure Iaunaz.

58 Halacotz, ene anaye maiteác, çareten fermu, constant, abundoso launaren obrán bethiere, daquiçuelaric ecen çuen travaillua eztela vano *gure* launean.

CAP. XVI.

1 *Paubrén collectéz.* 5 *Makedonia.* 8 *Mendecosté.*
 10 *Timótheo.* 12 *Apolló.* 13 *Veillatzeco. Fedean egoiteco.*
 14 *Caritatea.* 19 *Asiaco Elicác.*

SAINDUENDACO eguiten diraden collectéz den becembatean, nola Galatíaco Elicéy ordenatu baitrauet, hala çuec-ere eguiçue.

2 Asteco lehen *egun* oroz çuetaric batbederac bere baithan eçar deçan appart, Iaincoaren benignitatezahaldeçana gordatzen duela: nathorren orduan collectác eguin eztitecençát.

3 Eta guero arriva nadinean, nor-eré çuec letraz approbaturen baitituçue, hec igorriren ditut çuen liberalitatearen eramaitera Ierusalemérá.

4 Eta baldin premiariç bada neuror-ere ioan nadin, enequin ioanen dirateque.

5 Ethorriren naiz bada çuetara, Makedonía iragan duquedanean (ecen Makedonían iraganen naiz.)

6 Eta çuec baithan aguian egonen naiz, edo neguã iraganen-ere: çuec guida neçaçuençát norát-ere ioanen bainaiz.

7 Ecen etzaituztét orain iragaitez ikussi nahi: baina speranza dut cerbait dembora egonen

naicela çuec baithan, baldin Iaunac permitti badeça.

8 Baina egonen naiz Éphesosen Mendecosté arteno.

9 Ecen bortha handi bat eta efficaciotaco bat irequi içan çait, baina etsay anhitz.

10 Eta baldin ethor badadi Timótheo, gogo auçue segur den çuec baithan : ecen Iaunaren obrá obratzen du nic-ere beçala.

11 Bada nehorc ezteçala hura menosprecia, baina guida eçaçue baquerequin, dathorrençát enegana, ecen haren beguira nago anayequin.

12 Eta anaye Apollóz den becembatean, anhitz othoitz eguin draucat ioan ledin çuetara anayequin : baina neholetan-ere eztu ukan vorondateric orain ioaiteco : baina ethorriren da opportunitatea duenean.

13 Veilla eçaçue, çaudete fedean fermu, valentqui perporta çaitetzte, fortifica çaitetzte.

14 Çuen eguiteco guciác caritaterequin eguin bitez.

15 Eta othoitz eguiten drauçuet, anayeác, badaquiçue Estébenen familiá Akaíaco primitién artean dela, eta sainduén cerbitzura bere buruác eman dituztela :

16 Çuec-ere çareten suiet halacoén, eta gurequin languiten eta travaillatzen ari den guciáren.

17 Boz naiz bada Estébenen eta Fortunátoren eta Akaicóren ethorteaz, ceren çuen absentia hec supplitu ukan baituté.

18 Ecen recreatu ukan dituzté ene spiritua eta çuena. Eçagut itzaçue bada halaco diradenac.

19 Salutätzen çaituztéz Asiaco Elicéc. Saluta-
tzen çaituztéz *gure* Iaunean anhitz, Aquilac eta
Priskillac, bere etheco Eliçarequin.

20 Salutätzen çaituztéz anaye guciéc. Saluta
eçaçue elkar pot saindu batez.

21 Ene Paúlen escuazco salutationea.

22 Baldin cembeit *bada* Iesus Christ Iaunari
on eztaritzanic, biz anathema, marán-athá.

23 Iesus Christ *gure* Iaunaren gratiá dela çue-
quin.

24 Ene caritatea çuequin gucioquin Iesus
Christ *Iaunean*, Amen.

*Corinthianoétaratco lehena scribatu
içan da Philippestic Estébenequin
eta Fortunátorequin eta
Akaicórequin eta
Timótheo-
requin.*

S. PAUL APOSTO-
LUÁREN CORINTHIA-
NOÉTARATCO EPI-
STOLA BIGARRENA.

CAP. I.

1 *Sainduac.* 8 *Paulen Asiaco tribulationea.* 11 *O-
rationezco aiutá.* 12 *Paulec nola conversatu.* 14
Haren gloriá. 15 *Cergatic Córinthora eztén itzuli.*
22 *Spirituaren errésa.*

PAULEC, Iesus Christen Apostolu Iaincoaren
vorondatez *denac*, eta Timótheo anayeác,
Iaincoaren Elica Córinthon denari, Akaía gucián
diraden saindu guciequin :

2 Gratia *dela* çuequin, eta baquea Iainco gure
Aitaganic, eta Iesus Christ Iaunaganic.

3 Laudatu *dela* Iaincoa, *cein baita* Iesus Christ
gure Iaunaren Aitá, misericordién Aitá, eta con-
solatione guciáren Iaincoa,

4 Gure tribulatione gucián consolatzen gai-
tuena: consola ahal ditzagunçát cer-ere tri-
bulationetan diradenac, gueuróc Iaincoaz con-
solatzen garén consolatione beraz.

5 Ecen nola Christen suffrimenduac gutan a-
bundatzen baitirade, hala gure consolationea-
ere abundatzen da Christez.

6 Eta edo affligitzen bagara, çuen consolationeagatic *da*, eta guc-ere suffritzen ditugun molde bereco suffrimenduén patientián eguiten den salvamenduagatic: edo consolatzén bagara, çuen consolationeagatic *da* eta salvamenduagatic.

7 Eta gure speranza çueçaz *duguna* fermu da, daquigularic ecen nola suffrimenduétan participant baitzarete, hala consolationean-ere *icanen çaretela*.

8 Ecen nahi dugu daquicuen, anayeác, gure afflictione Asian heldu içan çaicunaz, ecen cargatu içan garela excessivoqui ahalaz garaitic, hámbat non hersturatan içanez etsi baiquenduen viciáz-ere.

9 Baina gueuróc gure baithan heriotaco sententia ukan dugu: gure baithan fida ezquenteceñát, baina hilác resuscitatzen dituen Iaincoa baithan:

10 Ceinec hain herio handitaric delivratu baiquaitu, eta delivratzen: cein baithan speranza baitugu ecen oraino-ere delivraturen gaituela.

11 Çuec-ere aiutatzen gaituçuelaric guregatic *equinen duçuen* orationeaz: anhitz personaren respectuz equin çaicun dohaináz, anhitzez guregatic esquerrac renda diteceñát.

12 Ecen gure gloriatzea haur da, gure conscienciaren testimoniagea ecen Iaincoaren simplicitaterequin eta puritaterequin, ez haraguiaren sapientiarequin, baina Iaincoaren gratia-

requin conversatu ukan dugula munduan, eta principalqui çuec baithan.

13 Ecen scribatzen drauzquiçuegun gauçac, eztirade iracurtzen edo eçagutzen-ere dituçue-
nez berce: eta sperança dut finerano-ere eça-
guturen dituçuela.

14 Nola eçagutu-ere baiquaituçue parte, ecen
çuen gloriatze garela, çuec-ere gurea beçala
Iesus Iaunaren egunecotzát.

15 Eta confidança hunetan nahi nincén lehen
çuetara ethorri, gratia doblea cindutençát:

16 Eta çuetaric Makedoniarát iragan, eta har-
çara Makedoniaric ethorri çuetara, eta çueçaz
guida nendin Iudéara.

17 Bada haur deliberatzen nuenean arintassu-
nez usatu ukan dut? ala deliberatzen ditudan
gauçac, haraguiaren araez deliberatzen ditut,
hala non ni baithan den Bay eta Ez?

18 Aitzitic Iainco fidelac *badaqui* ecen ene çue-
taratco hitzá eztela içan Bay eta Ez.

19 Ecen Iaincoaren Semé Iesus Christ guçaz
çuen artean predicatu içan dena, niçaz eta Syl-
vanóz eta Timótheoz, ezta içan Bay eta Ez,
baina Bay hartan içan da:

20 (Ecen Iaincoaren promes guciác hartan
Bay *dirade*, eta hartan *dirade* Amen,) Iaincoa-
ren gloriatan guçaz.

21 Bada confirmatzen gaituena çuequin Christ
Iaunean, eta unctatu gaituena, Iaincoa *da*:

22 Ciguilatu-ere gaituena, eta Spirituaren er-
résac gure bihotzétan eman drauzquiguna.

23 Nic bada Iaincoa dut testimonio deitzen neure arimáren gain, ecen çuen guppidaz, oraino eznaicela ethorri Córinthorá.

24 Ez dominatzen dugulacotz çuen fedearen gainean, baina çuen bozcarioaren aiutaçale garelacotz : ecen fedez çutic çaudete.

CAP. II.

1 *Excommunicatu içan cen Corinthianoaz.* 11 *Satánen entpresác.* 12 *Troás.* 13 *Tito.* 16 *Herio eta vicitze ussain.*

BAINA haur neurór baithan deliberatu ukan dut, çuetara tristitiarequin berriz ez ethortera.

2 Ecen baldin nic contrista baçaitzatet, nor da ni aleguera nençaqueenic, niçaz contristatu liçatequeen bera baicen ?

3 Eta haur bera scribatu ukan drauçuet, ethor nadinean tristitiaric eztudançát alegueratu behar nincenétaric : çueçaz gucióz fidaz ecen ene alegrançá çuen gucioná dela.

4 Ecen afflictione eta bihotz herstura handitan scribatu drauçuet, anhitz nigar chortarequin : ez contrista cindeiztençát, baina eçagut cineçatençát çuetara dudan caritate gucizco abundanta.

5 Eta baldin norbeit tristitiaren causa içan bada, eznavu ni contristatu, baina aldez (*hura cargago ezteçadan,*) çuec gucióc.

6 Asco du hare anhitzez *eguin içan çayón* reprotchu hunez.

7 Hala non contrariora barka dieçoçuen aitzitic, eta consola deçaçuen, tristitiaren handieguiz irets eztadinçát hura.

8 Harren othoitz eguiten drauçuet, confirma deçaçuen hura baithara caritatea.

9 Ecen fin hunetacotz scribatu-ere drauçuet, eçagut neçançát çuen experienciá, *eya* gauçaguciétara obedient çaretenez.

10 Eta cerbait barkatzen draucaçuenari, nic-ere *barkatzén draucat*: ecen nic-ere baldin cerbait barkatu badut, barkatu draucadanari çuengatic *equin draucat* Christen beguitharte aitzinean, Satánez ardiets ezgaitecençát.

11 Ecen haren empresac badaquizquigu.

12 Goiticoz, ethorriric Troásera Christen Evangelioagatic, borthá irequi baçaitadán-ere launaz:

13 Eztut ukan paussuric neure spirituan, ceren ezpaineçan eriden Títo neure anayeá: baina hetaric congít harturic, ioan nendin Makedoniarát.

14 Esquer bada Iaincoari bethi Christean triumphá eraciten draucunari: eta bere eçagutzearen ussaina eçagut eraciten draucunari leku guciétan.

15 Ecen Christen ussain ona gara Iaincoagana, salvatzen diradenétan, eta galtzen diradenétan:

16 Iaquiteco da, hautan, herio ussain heriotaracotz: eta hetan, vicitze ussain vicitzetaracotz: eta gauça hautacotzát nor *da* sufficientic?

17 Ecen eztugu, anhitzec beçala, traffiquic

eguiten Iaincoären hitzáz, aitzitic integritatez beçala, aitzitic Iaincoaganie beçala Iaincoaren aitzinean, Christez minço gara.

CAP. III.

1, 3 *Christen eta Paulen epistolá.* 5 *Pensamendu onac Iaincoaganie heldu.* 6 *Letrá. Spirituá.* 7 *Lequearen eta Evangelioären gloriá.* 14 *Iuduén itsutassuna.* 17 *Iaunaren Spiritua. Libertatea.*

HATSEN gara berriz gure buruén gommen-
datzen? ala behar dugu batzuc beçala,
epistola gommendagarriric çuetara, edo çuetarie
gommendagarriric?

2 Gure epistolá çuec çarete, gure bihotzétan
scribatua, cein eçagutzen eta iracurtzen baita
guiçón guciéz.

3 Agueri den becembatean ecen Christen epi-
stola guçaz administratua çaretela, scribatua
ez tintaz, baina Iainco viciáren Spirituaz: ez
harrizco taulétan, baina bihotzeco taula hara-
guizcoétan.

4 Eta halaco confidança dugu Christez Iain-
coa baithan.

5 Ez sufficient garelacotz gure buruz cerbai-
ten pensatzeco, gueurorganie beçala: baina gu-
re sufficientiá Iaincoaganie *da.*

6 Ceinec Testamentu berrico ministro suffici-
ent-ere eguin baiquaitu, ez letraren, baina Spi-
rituaren: ecen letrác hiltzen du, baina Spirituac
vivificatzen du.

7 Eta baldin heriotaco ministerioa letraz harrietan moldatua içan bada glorioso, hámbat non Israéleco haourréc ecin behá baitzeçaqueten Moysésen beguithartera, haren beguitharteco gloria fin ukan behar çuenagatic:

8 Nolatan ezta Spirituaren ministerioa gloriosoago içanen ?

9 Ecen baldin condemnationetaco ministerioa glorioso içan bada: iustitiataco ministerioac anhitzez iragaitenago du gloriaz.

10 Ecen glorificatu içan dena-ere, ezta glorificatu içan respectu hunez, *erran nahi da*, excellentago den gloriáren causaz.

11 Ecen baldin fin hartu behar çuena glorioso içan bada, unguiz gloriosoago da dagoena.

12 Beraz hunelaco speranza dugunaz gueroz, minçatzeco libertate handiz usatzen dugu.

13 Eta ez *gara* Moysés beçala *ceinec* estalquiá emaiten baitzuen bere beguitharte gainean, Israéleco haourréc abolitu behar cenaren finera beha ezleçatençát.

14 Bada, hayén adimenduac gogortu içan dirade: ecen egungo egunerano estalqui bera dago Testamentu çaharreco lecturán kendu gabea, (cein Christez kencen baita.)

15 Baina egungo egun hunetarano Moysés iracurtzen denean, estalquiá hayén bihotz gainean dago.

16 Baina launagana convertitu datequeenean kenduren da estalquiá.

17 Eta Iauna Spiritu da: eta Iaunaren Spiritua non, libertatea han.

18 Bada gu gucióc beguithartea aguerturic Iaunaren glorián miratzen garela, imagina berrera transformatzen gara gloriataric gloriatarra, Iaunaren Spirituaz beçala.

CAP. IV.

1 *Paulen predicationea eta Evangelioá.* 3 *Evangelioá batzuetara estaliá.* 5 *Paulec Christ predicatzen.* 6 *Evangelioären eçagutzea nondic.* 16 *Campoco eta barneco guiçoná.*

HALACOTZ, ministerio haur dugularic recebitu dugun misericordiaren araeuz, ezgara naguitzen.

2 Aitzitic iraitzi ditugu ahalquezco estalquiác, ebilten garela ez fineciarequin, eta ez Iaincoaren hitzá falsificatzen dugula, baina eguiären declarationez approba eraciten ditugula gure buruác guiçonén conscientia guciá baithan, Iaincoaren aitzinean.

3 Eta baldin gure Evangelioá estaliá bada, galtzen diradenén da estaliá:

4 Ceinétan mundu hunetaco iaincoac itsutu ukan baititu adimenduác, *diot*, infideletan, Christ Iaincoaren imagina *denaren* gloriären Evangelioco arguiác hæy arguiric eztaguientçát.

5 Ecen eztitugu gure buruác predicatzen, bai

na Iesus Christ Iauna : eta gu, çuen cerbitzari *garela* Iesusgatic.

6 Ecen arguiác ilhumbetic argui leguian erran duen Iaincoac, argui eguin du gure bihotzétan, Iesus Christen beguithartean Iaincoaren gloriáren eçagutzera illuminatzeco.

7 Baina thesaur haur lurrezco unciétan dugu, verthute hunen excellentiá Iaincoaren dençát, eta ez gutaric :

8 Guciétan affligitzen gara, baina ez hertsen: behartzen gara, baina ez utziten :

9 Persecutatzen gara, baina ez abandonnatzen : iraitzen gara, baina ez galtzen.

10 Leku guciétan bethiere Iesus Iaunaren mortificationea gorputzean ekarten dugula Iesusen vicitzea-ere gure gorputzean manifesta dadinçát.

11 Ecen gu vici garenóc, bethi heriotara livratzen gara Iesusgatic, Iesusen vicitzea-ere gure haragui mortalean manifesta dadinçát.

12 Hunegatic herioác gutan lan eguiten du, eta vicitzeac çuetan.

13 Eta ceren fedearen Spiritu ber bat baitugu, scribatua den beçala, Sinhetsi ukan dut, *eta* halacotz minçatu içan naiz : guc-ere sinhesten dugu, eta halacotz minço gara.

14 Daquigularic ecen Iesus Iauna resuscitatu duenac, gu-ere Iesusez resuscitaturen gaituela, eta ethor eraciren gaituela bere presentiara çuequin batean.

15 Ecen hauc gucióc çuengatic *dirade*, gratia

gucizco handi haur, anhitzen remerciamentuz redunda dadinçat Iaincoaren gloriatan.

16 Halacotz, ezgara naguitzen: baina are baldin gure guiçón campocoa corumpitzen bada- ere: barnecoa ordea arramberritzen da egune- tic egunera.

17 Ecen gure afflictione arin arte gutitacoac eraguiten du gutan gloriataco piçu excellent excellentqui eternal bat.

18 Gauça visibleac consideratzen eztitugu- nean, baina invisibleac: ecen visibleac dembo- ratacotz dirade: baina invisibleac, seculacotz.

CAP. V.

1 *Lurreco habitationea, eta etche eternala.* 4 *Fidelén suspirioa.* 7 *Fedez ebiltea.* 10 *Comparituren gu- ciéc Christen tribunal aitzinean.* 14 *Christen he- rioá.* 15 *Christi vicitzeco.* 18 *Nola Iaincoac be- rarequin reconciliatu gaituen.* 21 *Bekatua. Iaincoa- ren iustitiá.*

ECEN badaquigu baldin gure lurreco habi- tatione hunetaco tabernaclea deseguin ba- dadi, edificio bat Iaincoaganic badugula, etche escuz eguin eztén eternal bat ceruëtan.

2 Ecen suspirioz-ere halacotz gaude, gure habitatione cerutic denaz veztitu içatera desir dugula.

3 Badaric-ere baldin veztituac ez billuciac e- riden bagaitetz.

4 Ecen tabernacle hunetan garenóc, cargatu- ric suspirioz gaude: ceren desir baitugu ez bil-

luci içatera, baina arreveztitu içatera, iretsi dadincát mortal dena vicitzeaz.

5 Eta hartara berera gu formatugaituena, laincoa *da*, Spirituaren errésac eman-ere drauzquiguna.

6 Confidança dugularic bada bethiere eta daquigularic ecen arrotz garela gorputz hunetan, absent gara Iaunaganic :

7 (Ecen fedez gabiltza ez ikustez.)

8 Baina confidança dugu, eta nahiago gara gorputzetic ilki, eta Iaunarequin habitatzera ioan.

9 Eta halacotz dugu desiratzen, bay present bagara, bay absent bagara, haren gogaraco içatera.

10 Ecen guciéc comparitu behar dugu Christen tribunal aitzinean, batbederac gorputzean recebi deçançát eguin duqueenaren araura, edo ungui edo gaizqui.

11 Daquigularic bada Iaunazco iciapena, *cer den* guçonac ditugu federa erekarten, eta laincoagana manifestatuac gara : eta sporçu dut, çuen conscientietara-ere manifestatuac garela.

12 Ecen eztrauzquięgu gure buruäc berriz laudatzen, baina occasione emaiten drauçuegu guçaz gloriatzeco : duçuençát *cer ihardets* apparentiaz eta ez bihotzez gloriatzen diradenén contrá.

13 Ecen adimenduz erautzen bagara, laincoari *erautzen* guiaizquió : edo adimendu onetaco bagara, çuen *gara*.

14 Ecen Christen caritateac hertsen gaitu : hunez guerthu garelaric ecen, baldin bat guciacgatic hil ičan bada, beraz guciác hil ičan diradela.

15 Eta *hura* guciacgatic hil ičan da, vici diradenac guehiagoric bere buruëy vici eztiradençát, baina hecgatic hil eta resuscitatu ičan denari.

16 Halacotz, guc hemendic harát nehor eztugu eçagutzen haraguiaren arauez : eta baldin Christ haraguiaren arauez eçagutu badugu-ere, orain ordea eztugu guehiagoric eçagutzen.

17 Beraz baldin cembeit *bada* Christ *Iaunean*, *biz* creatura berri : gauça çaharrac iragan dirade, huná, gauça guciác berri eguin dirade.

18 Eta hauc gucióc Iaincoaganic dirade, ceinec reconciliatu baiquaitu berequin Iesus Christez, eta eman baitraucu reconciliationezco ministerioa :

19 Ecen Iaincoa Christean cen, mundua berequin reconciliatzen çuela, hæy imputatzen etzerauztela berén bekatuac : eta eçarri ukan du gutan reconciliationezco hitzá.

20 Harren, Christen icenean embachadore gara, Iaincoac guçaz othoitz eguiten balerauçue beçala : othoitz eguiten drauçuegu Christen icenean, reconcilia çaquizquioten Iaincoari.

21 Ecen bekaturic eçagutu eztuena, guregatic bekatu eguin ukan du : hartan gu Iaincoaren iustitia eguin guentecençát.

CAP. VI.

- 1 *Ungui equitara ditu exhortatzen.* 2 *Dembora gogara-
 racoá eta salvamendutaco eguná.* 4 *Iaincoaren cer-
 bitzarien conversationea.* 14 *Infidelequin ez uzlar-
 tzeco.* 16 *Iaincoaren templea.*

BADA haren languile garelaric, othoitz e-
 guiten-ere badrauçuegu, eztuçuen alfer
 Iaincoaren gratiá recebitu.

2 Ecen dio *Iaincoac*, Dembora gogaracoan
 exauditu ukan aut, eta salvamendutaco egunean
 aiutatu ukan aut. Huná orain dembora gogara-
 coá, huná orain salvamendutaco eguná.

3 Scandaloric batre deusetan emaiten eztugu-
 laric, *gure* ministerioa vitupera eztadinçát:

4 Baina gauça guciétan approbatu eracusten
 ditugularic *gure* buruác Iaincoaren cerbitzari
 anço, patientia handiz tribulationétan, necessi-
 tatétan, hersturétan,

5 Çauriétan, presoindeguiétan, tumultuoétan,
 travailluétan, veillatzétan, barurétan.

6 Puritatez, eçagutzez, spiritu patientez, on-
 tassunez, Spiritu Sainduaz, hypocrisia gaberico
 caritatez,

7 Eguiazco hitzez, Iaincoaren botherez, iu-
 stitiazco harma escuinez eta ezquerrez.

8 Ohorez eta desohorez, fama gaitzez eta
 fama onez.

9 Seduciçale beçala, eta *alabaina* eguiati: ez e-
çagunac beçala, eta *alabaina* eçagunac: hiltzen
baguina beçala, eta huna vici gara: gaztigatzen
garenac beçala, eta *alabaina* ez hilac:

10 Triste beçala, baina bethi aleguera: paubre
beçala, baina anhitzen abratsale: deus gabe be-
çala, eta *alabaina* gauça gucién possediçale.

11 O Corinthianoác, gure ahoa irequia da çue-
tara, gure bihotza largatua da.

12 Etzarete herssiqui habitatzen gutan: baina
enserratuac çarete ceurón halsarrétan.

13 Bada neure haourréy anço recompensa
beraz minço natzaïque: larga çaitetztez çuec-
ere.

14 Etzaitetzela infidelequin uztár: ecen cer
participatione *du* iustitiác iniustitiarequin? e-
ta cer communicatione arguiac ilhumbeare-
quin.

15 Eta cer concordia *du* Christec Belíalequin?
eta cer parte fidelac infidelarequin?

16 Eta cer consentimendu *du* Iaincoaren tem-
ploacidolequin? ecen çuec Iainco viciaren tem-
plo çarete: Iaincoac erran duen beçala, Ha-
bitaturen naiz hetan eta ebiliren: eta içanen
naiz hayén Iainco eta hec içanen dirade ene
populu.

17 Harren, ilki çaitetztez hayén artetic, eta
separa çaitetztez, dio Iaunac: eta gauça cithalic
hunqui ezteçaçuela, eta nic recebituren çai-
tuztét.

18 Eta içanen natzaïque çuey Aita, eta çuec

icanen çaiçquidáte semé eta alaba, dio Iaun bothere guçitacoac.

CAP. VII.

1 *Satsutassunetarie çahutzeco.* 5 *Pauli heldu içan çaiçcan afflictioneac.* 8, 10 *Iaincoazco eta munduären arauetzco tristitiá.* 11 *Emendamendutaco fructuac.* 13 *Tito Corinthianoéz recebitu.*

BERAZ, *ene* maiteác, promessác ditugunaz gueroz, haraguiären eta spirituären satsutassun orotarie çahu ditzagun gure buruác: acabatzen dugularie sanctificationea, Iaincoaren beldurrequin.

2 Recebi gaitzaçue gu: nehor eztugu iniuriatu, nehor eztugu corrupitu, nehor eztugu pillatu.

3 Eznaiz çuen condemnationetan minço: ecen lehen erran dut gure bihotzétan çaretela, elkarrequin hiltzeco eta elkarrequin vicitzeco.

4 Minçatzeco libertate handiá dut çuec baitan: çueçaz gloriatzeco *materia* handiá dut: consolationez complitu naiz, bozcarioz hambát eta guehiago bethé naiz, gure tribulatione gucián.

5 Ecen Makedoniará ethorri eta, eztu ukan gure haraguiác paussurie batre, baina guciétan affligitu içan gara: campotic bataillác, barnetic icidurác.

6 Baina abatituac consolatzen dituen Iaincoac consolatu ukan gaitu Títoren ethorteaz.

7 Eta ez solament haren ethorteaz, baina hura

queçaz consolatu içan den consolationeaz-ere, contatzen ceraucunean çuen desir handiá, çuen nigarrá, çuen eneganaco affectione handiá, hala non alegueratuago içan bainaiz.

8 Ecen baldin tristetu baçaituztét-ere epistolaz, eztut urriqui, urriquitu içan baçaitadan-ere, ecen badacussát epistola harc, demboratacotz badere, tristetu ukan çaituztela.

9 Orain aleguera naiz, ez ceren tristetu içan çareten, baina ceren tristetu içan çareten penitentiatará : ecen tristetu içan çarete laincoaren araura. hala non deusetan ezpaitzaicue calteric eguin içan gure aldetic.

10 Ecen laincoaren araezco tristitiác penitentia obratzen du, urriquimendu gaberico salvamendutara : baina munduco tristitiác herioá obratzen du.

11 Ecen horrá, laincoaren araez tristetu içate horrec berac, cein artha handia çuetan obratu ukandu : aitzitic *cer* satisfactioneá, aitzitic indignationeá, aitzitic beldurrá, aitzitic desir handiá, aitzitic affectione handiá, aitzitic mende-quoá ? gauça guciétan eracutsi içan çarete nola chahu çareten eguiteco hunetan.

12 Bada baldin scribatu badrauçuet-ere, eztrauçuet *scribatu* iniuria eguin ukan duenaren causaz, ezeta iniuriatu içan denaren causaz, baina çuec baithan manifesta ledinçát *guc* queçaz dugun arthá laincoaren aitzinean.

13 Causa hunegatic consolatu içan gara çuen consolatu içanaz : baina haguitzez alegueratua-

go ičan gara Títoren alegrancáz, ceren recreatu ičan baita haren spiritua çueçaz gucióz.

14 Eta baldin cerbaitetan çueçaz hura baithan gloriatu ičan banaiz, eztut ahalqueric recebitu: baina nola gauça guciác eguiaz erran baitrauzquiçuegu, hala gure gloriatzea-ere, *ceinez usatu ukan baitut* Títo baithara, eguiá *eriden* ičan da.

15 Eta haren afféctionea handiago da çuetarra, orhoitzen denean çuen gución obedienciáz, *eta* nola hura recebitu ukan duçuen beldurrequin *eta* ikararequin.

16 Aleguera naiz bada ceren gauça guciétan çueçaz assegura ahal bainaite.

CAP. VIII.

1 *Elemosyna equitera exhortatzen.* 9 *Christ paubre equin ičan guregatic.* 11 *Elemosyna nola Iaincoaren gogaraco.* 16 *Tito Corinthianoétara igorri.*

IAQUIN eraciten drauçuegu bada, anayeác, Makedoníaco Elicéy eman ičan çayen Iaincoaren gratiá:

2 Nola afflictionezco phorogança handitan hayén alegrancázco abundantiá, *eta* hayén paubrecia beherá abundant ičan den hayén prompt icatearen abrastassunetan:

3 Ecen testificatzen dut, ahalaren araez, *eta* ahalaz garaitic, gogatsu ičan *diradela*:

4 Othoitz handirequin othoitz eguiten ceraucutela, sainduéy *eguiten çayen* aiutaren gratiá *eta* communicationea, recebi gueneçan.

5 Eta eztuté speranza guenduen beçala *eguin*, baina bere buruác eman drautzate lehenic Iau-nari, eta *guero* guri, Iaincoaren vorondatez.

6 Títo exhorta gueneçançát, nola lehenetic hassi ukan baitu, hala acaba-ere leçan çuec bai-than gratia haur-ere.

7 Bada gauça guciétan abundos çareten beça-la fedez, eta hitzez, eta eçagutzez, eta diligen-tia oroz, eta çuen gureganaco caritatez, *egui-çue* gratia hunetan-ere abundos çareten.

8 Eztut manamenduz erraiten, baina bercén diligentiáz çuen caritateco leyaltearen-ere phorogatzegatic.

9 Ecen eçagutzen duçue Iesus Christ gure Iau-naren gratiá, nola çuengatic paubre eguin içan den abrats celaric: haren paubreçiáz çuec abrats cindeiztençát.

10 Eta gauça hunetan conseillu emaiten dut: ecen haur çuen probetchutaco da, chazdanic hassi içan cinetenón, éz solament eguiten, bai-na nahi ukaiten-ere.

11 Orain bada eguite bera-ere acaba eçaçue, nolaco *içan baita* nahiaren gogo presta, halaco biz acabatzea-ere ukanaren araez.

12 Ecen baldin aitzinetic bada gogo prest iça-tea, nehor duenaren araez gogaraco da, eta ez eztuenaren araez.

13 Ecen ezta *haur* bercéc solagemendu duten-çát, eta çuec aurizqui çaiteztençát, baina egoal-qui dembora hunetan çuen abundantíac *suppli beça* hayén peitutassuna.

14 Hayén abundantíac-ere çuen peitutassuna suppli deçançát, egoaltassun eguin dadinçát.

15 Scribatua den beçala, Anhitz *bildu çuenac*, eztudeus ukan soberaturic: eta guti *çuenac*, eztu ukan gutiegui.

16 Eta esquer Iaincoari ceinec eman baitu artha bera çueçaz Títoren bihotzean.

17 Ceren *ene* exhortationea gogaraco içan baitzayó, eta affectionatuago içanez bere buruz çuetara ethorri içan baita.

18 Eta igorri ukan dugu harequin batean anayea, ceinen laudorioa baita Evangelioán Elica guciétan :

19 (Eta ez solament *laudatu*, baina elegitu-ere içan da Elicéz gure bidageco lagun, guçaz administratzen den *gratia* hunequin laun beraren gloriatan eta çuen gogo prestaren *cerbitzutan*.)

20 Ihes eguiten draucagula huni, nehore vitupera ezgaitzan guçaz administratzen den abundantia hunetan :

21 Eta procuratzen dugula on dena, ez Iau naren aitzinean solament, baina guiçonén aitzinean-ere.

22 Eta igorri dugu hequin gure anayea, cein experimentatu baitugu anhitzetan anhitz gauçatan diligent, eta orain unguiz diligentago, *çuetan* dudan confidança handiagatic.

23 Bada Títoz den becembatean, ene lagun da eta çuec baithan aiutaçale: eta gure anayéz den becembatean, Elicén embachadore *dirade eta* Christen gloria.

24 Bada, çuen caritatearen eta gure çueçazco gloriatzearen phorogança eracuts açué hetara Elicén aitzinean.

CAP. IX.

1 *Elemosyna equitera ditu exhortatzen.* 5 *Liberalitate elemosyná deitzen.* 6 *Eta haciarequin comparatzen.* 11 *Esquerrén Iaincoari emaita.* 14 *Elemosyna equiten dutenacgatic othoitz eguiteáz.*

ETA sainduéy eguiten çayen aiutáz den becem-batean, çuey scribatzea soberancia çait.

2 Ecen badaquit çuen gogo presta, ceinagatic çueçaz gloriatzen bainaiz Makedoniacoác baidhan, ecen Akaía prest dela chazdanie: eta çuetarie *heldu den* zeloac anhitz *persona* incitatu ukan du.

3 Igorri ukan ditut bada anaye hauc, gure çueçazco gloriatzea alde hunez vano eztén: erran dudan beçala, prest çaretençát:

4 Baldin Makedoniacoác enequin ethor baiditez, eta prestatu gabeac eriden baçaitzatez, ahalque iragan ezteçagun (ezterrardançát çuéç,) *çueçaz* gloriatu gareneco segurança hunetan.

5 Bada necessario estimatu ukan dut othoitz equitera anayéy, lehenic çuetara datocen, eta lehen acaba deçaten çuen liberalitate aitzinetic declaratua: hura prest dençát liberalitate anço, eta ez cekentassun anço.

6 Eta haur *erraiten dut*, Cekenqui ereiten duenac, cekenqui bilduren-ere du: eta liberalqui ereiten duenac, liberalqui bilduren-ere du.

7 Batbederac bere bihotzean proposatzen duen

beçala, begui: ez tristitiarequin edo bortchaz: ecen alegueraqui emaiten duenari on daritza Iaincoac.

8 Eta botheretsu da Iaincoa gratia guciären çuetan abunda eraciteco: gauça guciétan be-thiere sufficientia guciá duçuelaric, obra on orotara abundos çaretençát:

9 Scribatua den beçala, Distribuitu *eta* eman ukan draue paubrý: haren iustitiá dago seculacotz.

10 Bada haciá ereilleari fornitzen draucanac, o-gui-ere iateco diçuela, eta multiplica deçala çuen haciá, eta çuen iustitiaren fructuac augmenta ditzala:

11 Gauça guciétan abrasturic *abundos çaretençát* simplicitate orotara, ceinec eguiten baitu guçaz esquerrac eman daquizquiön Iaincoari.

12 Ecen oblatione hunen administrationeac eztu sainduén necessitateasupplitzen solament, baina abundatzen-ere badu anhitzec Iaincoari esquerrac drauzquioten becembatean:

13 (Aiuta hunen phorogança hunez Iaincoa glorificatzen dutela, çuen gogo batetaco suiectionearen gainean Christen Evangeliora, eta çuen hetaraco eta gucietaraco communicatiõne promptoaren gainean:)

14 Eta çuengatic othoitz eguiten dutén becembatean, çuen desira dutelaric, Iaincoaren gratia çuetan abundatzen denagatic.

15 Esquer bada Iaincoari haren dohain erran ecin daitenaz.

CAP. X.

1 *Evangelioären simplicitatean eбилтеco.* 4 *Paulen harmadurá,* 8 *eta puissança Corinthianoén edificatio-netan.*

GAINEROCOAZ, othoitz eguiten drauçuet Christen emetassunaz eta clementiáz nic, neurorrec Paulec, presentían çuen artean chipi, baina absentían çuetara hardit naicenac.

2 Othoitz eguiten drauçuet bada present niçatequeenean eznaicén hardit hardieça batez, ceinez deliberatzen baitut hardit içatera haraguiären araura ebilten baguinade beçala estimatzen gaituztén batzutara.

3 Ecen haraguián ebilten garelaric, ez gara haraguiären araura bataillatzen :

4 (Ecen gure guerlaco harmadurác eztirade carnal, baina botheretsu laincoaz, fortalecén deseguiteco.)

5 Deseguiten ditugularic conseilluac, eta laincoaren eçagutzearen contra altchatzenden goratassun guciá: eta eramaiten dugularic captivo beçala adimendu guciá Christen obedientiara :

6 Eta prest dugu nondic mendeca gaitecen desobedia oroz, çuen obedientiá complitu datequeenean.

7 Beguién aitzinean dituçuen gaucétara behaçaudete? baldin edoceinec bere baithan confiança badu Christena dela, aldiz pensa beça bere baithan, ecen hura Christena *den* beçala, halaber gu-ere Christenac *garela*.

8 Ecen baldin are guehiago cerbait gloriatu nahi banaiz gure puissançáz, cein launac eman baitraucu çuen edificationetan, eta ez çuen destructionetan, eznaiz ahalqueturen :

9 Irudi eztudançát epistolaz icitu nahi çaituztedala.

10 Ecen epistolác (dioite,) grave dirade eta borthitz, baina gorputzáren presentia flaccu, eta hitzá gaichto.

11 Haur estima beça hainac, ecen nolaco bairara hitzez epistoletan absentian, halaco çanen garella presentian-ere eguinez.

12 Ecen ezgara venturatzen gure buruen bardin eçartera edo comparatzera bere buruac laudatzen dituztén batzuequin : baina eztuté aditzen hec bere buruac bere buruëquin neurtzen dituztela, eta bere buruac bere buruëquin comparatzen dituztela.

13 Baina gu ezgara gloriaturen gure neurrico eztiradengaucéz : aitzitic laincoac partitudraucun neurri-reglatuaren arauetz, gloriaturen gara çuetarano-ere heldu çan garella.

14 Ecen çuetarano heldu çan ezpaguina beçala, ezgara hedatzen behar den baino guehiago : ecen çuetarano-ere heldu çan gara Christen Evangelioán :

15 Ez gure neurrico etzén gauçaz gloriatzen guinadelaric, erran nahi dut, bercceren travailuétan : baina speranza dugularic ecen çuen fedea handi dadinean, gu-ere frangoqui handiturren garella assignatu çan çaicun neurrian.

16 *Hala non çuec baino aitzinago diraden lekuétan* evangeliza deçadan *eta ezgaitecen gloria berçeri assignatu içan çayón neurrián, erran nahi dut, gauça ia preparatuétan.*

17 *Baina gloriatzen dena, launean gloria bedi.*

18 *Ecen berac bere buruä preçatzen duena, ezta approbatua, baina launac preçatzen duena.*

CAP. XI.

4, 7 *Paulen predicationea eta humilitatea.* 9 *Paulec sarri gabe predicatu.* 13 *Apostolu falsuac:* 16 *Hayén contra Paul gloriatzea.* 24 *Haren suffrimenduac Evangelioären predicatzean.*

AINENÇAÇUE supporta appur bat neure erhogoán, baina aitzitic supporta neçaçue.

2 *Ecen ielossinaiz çueçaz laincoaren ielosgoáz: ecen preparatu cerauzquiotet senhar bati, (virgina casta bat beçala) Christi presenta çaitzatedancát:*

3 *Baina beldur naiz nolazpait, nola sugueac Eva seducitu ukan baitu bere fineciaz, hala çuen pensamenduac-ere corrumpi eztitecen Christean den simplicitatetic.*

4 *Ecen baldin norbeit ethor baledi guc predicatu eztugun berce Iesus bat predica lieçaçuenic, edo baldin berce spiritu bat recebitzen bacinuté recebitu eztuçuenic, edo berce Evan gelio bat recebitu eztuçuenic, hura ungui paira cineçaquete.*

5 *Ecen badaritzat eznaicela deusetan Apostolu excellentenac baino mendreago içan.*

6 Eta baldin idiot banaiz-ere minçoan, ez ordea eçagutzean: aitzitic guciz gauça guciétan manifestatu içan gara çuetara.

7 Ala falta eguin dut neure buruären beheratzean, çuec altcha cindeiztençát? *eta* ceren dohainic Iaincoaren Evangelioá predicatu bai-trauçuet?

8 Berce Eliçác billuci ukan ditut, hetaric sari hartuz, çuec cerbitza cinçatedançát.

9 Etaçuequin nincenean, eta beharránuenean, eznaiz nagui içan eguitecoan nehoren caltetan: ecen ni falta nincena supplitu ukan duté Makedoniaric ethorri içan ciraden anayéc, eta beguiratu içan naiz eta beguiraturen deusetan-ere çuen carga içatetic.

10 Christen eguiá da nitan, ecen gloriatze haur eztela boçaturen enetzat Akaíaco regionétan.

11 Cergatic? *ala* ceren çuéy on eztaritzuedan? Iaincoac badaqui.

12 Baina eguiten dudana eguinen-ere badut: occasione bilha dabilzanéy occasionea trenca diecedançát: gloriatzen diraden gauçán gu bay beçalaco eriden ditecençát.

13 Ecen halaco apostolu falsuac, obrari sotil dirade, Christen Apostolutara transformaturic.

14 Eta ezta miresteco, ecen Satán bera-*ere* transformatzen da arguico Ainguerutara.

15 Ezta beraz gauça handia baldin haren ministroac-ere iustitiataco ministrotara transformatzen badirade: ceinén fina hayén obrén araurra içanen baita.

16 Berriz diot, nehorc ezteçan estima erhoá naicela: ezpere erho anço-ere recebi neçaçue, ni-ere appur bat gloria nadinçát.

17 Erraiten dudana, eztut launaren araeuz erraiten, baina erhogoaz beçala, gloriatzeco segurança hunetan.

18 Haraguiaren araeuz anhitz gloriatzen diradenaz gueroz, ni-ere gloriaturen naiz.

19 Ecen gogotic suffritzen dituçue erhoác, çuhur çaretelarie.

20 Ecen suffritzen duçue, baldin nehorc suiectionetan eçarten baçaituztéz, baldin nehorc iresten baçaituztéz, baldin nehorc çuena edequiten badrauçue, baldin nehor gaineancen bada, baldin nehorc beguithartean ioiten baçaituztéz.

21 Desohoreren araura diot, gu indar gabe içan baguinade beçala, aitzitic certan-ere nehor hardit baita (erhoqui minço naiz,) hardit naiz ni-ere.

22 Hebraicó dirade? ni-ere: Israeltár dirade? ni-ere: Abrahámen haci dirade? ni-ere:

23 Christen ministro dirade? (erho anço minço naiz,) areagoni: nequetan, guehiago: çauritan *hec baino* guehiago: presoindeguitan, guehiago: heriotan, anhitz aldiz.

24 Iuduétarie recebitu ukan dut borz aldiz berrogueirá *colpe*, bat guti *aldian*.

25 Hiruretan cihorrez açotatu içan naiz, behin lapidatu içan naiz: hiruretan naufragio e-

guin ukan dut : gau eta egun itsas hundarrean
 içan naiz.

26 Bidetan anhitz aldiz, fluvioén periletan,
 gaichtaguinén periletan, *neure* nationecoétaric
 periletan, Gentilétaric periletan, hirian perile-
 tan, desertuan periletan, itsassoan periletan,
 anaye falsuén artean periletan.

27 Trabaillutan eta nequetan, veillatzetan
 maiz, gossetan eta egarritan, baruretan maiz,
 hotzean eta billuci içatean.

28 Campotico gauçac daudela *bada* egun o-
 roz assetiatzen nauenic, *cein baita* Eliça guciéz
 dudan arthá.

29 Nor affligitzen da, eta ni eznaicén affligi-
 tzen ? nor scandalizatzen da, eta ni eznaicén
 erratzen ?

30 Baldin gloriatu behar bada, *neure* infirmi-
 tatezco gaucéz gloriaturen naiz.

31 Iaincoac, *cein baita* Iesus Christ gure Iauna-
 ren Aitá, seculacotz benedicatua, badaqui ecen
 eztiodala gueçurric.

32 Damascóco hirian Regue Arétasen icenean
cen gobernadoreac, eçarri ukan çuen goaita Da-
 mascocoén hirian, ni hatzaman nahiz.

33 Baina leiho batetaric sasquian erautsi içan
 nincén murrutic : eta halatan haren escuéy
 itzur nenguién.

CAP. XII.

- 1 *Pauli* equin içan çaiçcan revelationéz. 10 *Paulec*
infirmitatetan atseguin hartzen. 12 *Haren Apo-*
stolutassunaren mercac. 13 *Sari gabe predicatu.* 21
Haren nigarrac.

SEGUR ezta mengoa gloria nadin: ecen ethorriren naiz visionétara eta Iaunaren revelationétara.

2 Badaçagut guiçon bat Christ *Iaunean* hamalaur urthe baino lehen (ala gorputzetan, eztaquit: ala gorputzetic lekora, eztaquit: Iaincoac daqui,) hirugarren cerurano harrapatu içan denic.

3 Eta badaquit, halaco guiçoná (ala gorputzetan, ala gorputzetic lekora, eztaquit: Iaincoac daqui,)

4 Ecen harrapatu içan dela Paradisurá, eta ençun ukan dituela erran ecin daitezqueen hitzac, erraiteco guiçonaren imposibleac.

5 Halacoaz gloriaturen naiz: baina neure buruáz eznaiz gloriaturen, neure infirmitatetan baicen.

6 Ecen baldin gloriatu nahi banaiz, eznaiz erroá içanen, ecen eguiá erranen dut: baina iragaiten naiz, nehorc niçaz estima ezteçan nitan ikusten, edo eneganic ençuten duen baino guehiago.

7 Eta revelationearen excellentiagatic altchegui eznendingát, eman içan çait escarda bat haraguián, *eta* Sátánen aingueruá ene buffetatze-co, altchegui eznendingát.

8 Gauça hunen gainean hiruretan Iaunari othoitz eguin draucat *hura* eneganic partiledinçát.

9 Eta erran ukan draut, Asco duc ene gratiáz ecenene puissançá infirmitatean acabatzen duc.

Beraz guciz gogotic lehen gloriaturen naiz neure infirmitatétan, Christen puissançá nitan habita dadinçát.

10 Halacotz dut atseguin hartzen infirmitatetan, iniurietan, necessitatetan, persecutionetan, Christengatico hersturetan : ecen noiz bainaiz impotent, orduan naiz botheretsu.

11 Erho içan naiz *neure* gloriatzean : çuec bortchatu nauçue : ecen ni behar nincén çueçaz laudatu, ikussiric ecen eznaicela deusetan Apostolu excellentac baino mendreago içan, deus ezpanaiz-ere.

12 Segur *ene* Apostolutassunaren seignaleac complitu içan dirade çuetan patientia gucirequin eta signorequin eta miraculurequin eta verthuterequin.

13 Ecen certan herce Elicác baino mendreago içan çarete ? ni neurór çuen caltetan nagui içan eznaicena baicen ? bidegabe haur barka ieçadaçue.

14 Huná, herenci prest naiz çuetara ethortera : eta eznaiz çuen caltetan nagui içanen : ecen eznabila çuen diraden gaucén ondoan, baina ceurón *ondoan* : ecen haouréc eztuté aitendaco thesaurizatu behar, baina aitéc haourrendaco.

15 Eta niçaz den becembatean, guciz gogotic despendaturen dut, eta despendaturen naiz çuen arimacgatic : çuec hámbat eta guehiago maite çaituztedalaric, gutiago onhetsia banaiz-ere.

16 Baina biz, nic etzaituztedan cargatu ukan : ordea sotil içanez, fineciaz hartu ukan çaituztét.

17 Çuetara igorri ukan ditudanétarie batez-
ere pillatu ukan çaituztét ?

18 Othoitz eguin draucat Títori, eta harequin
igorri ukan dut anaye bat: ala pillatu ukan çai-
tuztéz Títoc ? ezgara Spiritu batez ebili içan ?
ezgara hatz ber batez ebili içan ?

19 Berriz uste duçue ecen gure buruác excu-
satzen ditugula çuec baithara ? Iaincoaren aitziz-
nean, Christean minço gara: baina gauça *hauc*
gucióc, gucizco maiteác, çuenedificationeagatic.

20 Ecen beldur dut guertha eztadin, ethor na-
dinean, nahi etzintuqueiztedan beçalaco eriden
etzaitzatedan, eta ni eriden eznaðin çueçaz na-
hi eztuçuen beçalaco: nolazpait eztiraden gu-
duac, invidiac, asserretassunac, liscarrac, gaiz-
qui-errateac, chuchurlac, urguluac, seditiõneac:

21 Eta berriz nathorrenean abacha ezneçan
neure Iaincoac çuec baithan, eta nigar eztagui-
dan lehen bekatu eguin dutén anhitzez, eta e-
mendatu eztiradenéz cithalqueriataric, paillar-
diçataric eta eguin ukan dutén insolentiatic.

CAP. XIII.

1 *Paulec Corinthianoac mehatchatzen emenda ezpa-
ditez.* 5 *Bere buruären phorogatzea.* 10 *Paulen
puissança.*

HAUR da çuetara ethorten naicén herén
aldia. Biga edo hirur testimonioren a-
hoán fermu içanen da hitz guciá.

2 Aitzinetic erran ukan dut, eta berriz aitzinetic diot, present baninz beçala, eta absent naicelariç orain scribatzen drauët lehen bekatu eguin duteney, eta goitico guciéy, ecen, berriz banathor, eztudala *nehor* guppida ukanen.

3 Christ nitan minço denaren experienciaren ondoan çabiltzatenaz gueroz, cein ezpaita infirmo çuetara, baina da botheretsu çuetan.

4 Ecen crucificatu içan bada-ere infirmitatez, alabaina vici da Iaincoaren verthutez: ecen gu-ere infirmo gara harequin, baina vici gara harequin Iaincoaren verthutez çuec baithara.

5 Çuen buruäc experimenta itzaçue eya fedean çaretenez, çuen buruäc phoroga itzaçue: ala eztituçue çuen buruäc eçagutzen, ecen Iesus Christ çuetan dela? baldin reprobato eçpaçarete.

6 Baina speranza dut eçaguturen duçuela ecen gu ezgarela reprobato.

7 Eta othoitz eguiten draucat Iaincoari deus gaizquiric eguin ezteçaçuen: ez gu approbatu eriden gaitecençát, baina çuec ungui daguiçuençát, eta gu reprobato beçala garençát.

8 Ecen deus ecin daidiquegu eguiären contra, baina eguiären alde.

9 Ecen alegueratzen gara gu flaccu garén, eta çuec erscon çaretén: eta haur-ere desiratzen dugu, *diot*, çuen perfectionea.

10 Halacotz gauça hauc absent naicela scribatzen ditut, presenticanen naicenean severitatez usatezteçadançát, Iaunac edificationetacotz eta

ez destructionetacotz eman drautan botherea-
ren araura.

11 Gaineracoaz, anayeác, aleguera çaitetztez,
avança çaitetztez perfect içatera, consola çai-
teztez, çareten consentimendu batetaco, çare-
ten vici baqueán, eta caritatezco eta baquezco
Iaincoa içanen da çuequin.

12 Elkar saluta eçaçue pot saindu batez. Sa-
lutatzen çaituztéz saindu guciéc.

13 Iesus Christ Iaunaren gratiá, eta Iaincoaren
caritatea, eta Spiritu Sainduaren communica-
tionea *dela* çuequin gucioquin. Amen.

*Corinthianoétaratco bigarrena Philip-
pes Makedoniacotic Títorequin
eta Lúkequin scribatua.*

UNDAZTE

S. PAUL APOSTO- LUÁREN GALATIANOÉ- TARATCO EPISTOLA.

CAP. I.

- 1 *Paul Apostolu ez guizonéz ez eta guizonén partez.*
4 *Christec bere buruá guregatic eman.* 6 *Galatia-
noác fedetic erauci.* 8 *Maledictione predicari fal-
suén ganean.* 12 *Paulen doctriná.* 13 *Haren con-
versationea converti cedin baino lehen.*

PAUL Apostoluac (ez guizonéz ez eta guizonén partez, baina Iesus Christen eta Iainco Aita hura hilétaric resuscitatu duenaren partez.)

2 Eta enequin diraden anaye guciéc, Galatiaco Elicéy:

3 Gratiá *dela* çuequin eta baqueá Iainco Aita-ganic, eta Iesus Christ gure Iaunaganic.

4 Ceinec bere buruá eman ukan baitu gure bekatuacgatic, idoqui guençançat secula gaichto hunetaric, gure Iainco eta Aitáren vorondatearen araura.

5 Hari *dela* gloria secula seculacotz. Amen.

6 Miraz nago nola horrein sarri, Christen gra-

tiara deithu ukan cenduztena utziric transportatu ičan çareten berce Evangeliotara :

7 Berceric batre eztelariç: baina batzuc trublätzen çaituztéç, eta nahi duté erauci Christen Evangelioá :

8 Baina, baldin guc-eré, edo Aingueru batec cerutic evangelizatzen badrauçue, evangelizatu drauçuegunaz berceric, maradicatu biz.

9 Lehen erran dugun beçala, orain-ere berriz diot, Baldin norbeitec evangelizatzen badrauçue recebitu duçuenaz berceric, maradicatu biz.

10 Ecen orain guiçonéz predicatzen dut ala Iaincoaz ? ala guiçonén gogara eguin nahiz nabila ? Segur, baldin oraino guiçonén gogaraco baninz, Christen cerbitzari ezniçande.

11 Iaquin eraciten drauçuet bada, anayeác, niçaz predicatu ičan den Evangelioá, eztela guiçonáren araura.

12 Ecen eztut hura guiçonéganic recebitu ez ikassi: baina Iesus Christen revelationez.

13 Ecen ençun duçue nola conversatu ukan dudan Iudaismoán, nola terriblequi Iaincoaren Elicá persecutatzen eta deseguiten nuen:

14 Eta *nola* probetchatzen nincén Iudaismoán, ene quidétariç anhitz baino guehiago, neure nationean, neure aitén ordenancétara affectio-
ne guehienduna nincelariç.

15 Baina Iaincoaren placera ičan denean (cein-
ec neure amáren sabeleandanic appartatu baininduen, eta deithu bainau bere gratiáz.)

16 Bere Semeáren revelatzera nitan, hura e-

vangeliza neçançát Gentilén artean, eznaiz bertan conseillatu içan haraguiarequin eta odolarequin :

17 Eta eznaiz Ierusalemérá itzuli içan ni baino lehen Apostolu *ciradenétara* : baina ioan nendin Arabiará : eta harçara itzul nendin Damascorá.

18 Gueroztic hirur urtheren baruän itzul nendin Ierusalemérá Pierrisen visitatzera : eta egon nendin harequin hamaborz egun.

19 Eta berce Apostoluétaric ezneçan ikus Iacques Jaunaren anayeá baicen.

20 Baina çuey scribatzen drauzquiçuedan gaudétan, huná, *badiotsuet* Jaunaren aitzinean, ecen eztiodala gueçurric.

21 Guero ethor nendin Syriaco eta Kilikiaco herriétara.

22 Eta nincén beguithartez eçagun gabea Iudéaco Eliça Christean *ciradenéy* :

23 Baina solament ençun ukan çutén *erraiten cela*, Gu berce orduz persecutatzen guentuenac, orain predicatzen du berce orduz deseguiten çuen fedea.

24 Eta glorificatzen çutén Iaincoa nitan.

CAP. II.

3 *Cergatic Tito ez circumciditu.* - 4 *Libertatea. Suiectionea.* 7 *Paul Gentilén doctor.* 8 *Pierris Induén Apostolu.* 9 *Iacques eta Pierris habe estimatu.* 16 *Iustificationea. Obrac. Fedea.* 20 *Fedez vici içateá.*

GUERO hamalaur urtheren buruän, berriz igan nendin Ierusalemé Barnábasequin, eta Títo-ere harturic.

2 Eta igan nendin revelationez, eta hæy communica niecén Gentilén artean predicatzen dudán Evangelioá, baina particularqui estimatan diradenéy, neholere alfer laster ezna-guian edo eguin eznuen.

3 Baina Títo-ere, cein baitzén enequin, Grec bacen-ere, etzedin bortcha circumciditu içatera.

4 Anaye falsu *Elicán* bere buruz nahastecatuén causaz, cein sar baitzitecen gure libertate Iesus Christean dugunaren espia içatera, gu suiectio-netara erekar guençatencát.

5 Eta suiectioenez ezquitzaizte submettitu moment bat-ere, Evangelioeco eguiác çuetan irauñ leçançát.

6 Eta *eztut deus ikassi* cerbait diradela irudi dutenétaric (nolaco noizpait içan diraden, etzait deus hunquitzen: ecen Iaincoac eztu guiçonáren campoco apparentiá hartzen:) ecen estimatan diradenéc eztraudaté deus guehiagoric communicatu.

7 Baina contrariora, ikussi ukan çutenean ecen Preputioco Evangelioáren *predicationea* niri eman içan çaitadala, Circuncisionecoá Pierrisi beçala:

8 (Ecen Pierris baithan obratu ukan duenac Circuncisioneco Apostolutassunera, obratu ukan du ni baithan-ere Gentilétara.)

9 Eta eçagutu çutenean niri eman içan çaita-

dan gratiá, Iacquesec eta Kephásec eta Ioánnese-
sec (habe diradela estimatuéc,) lagunçazco es-
cuinac eman drauzquigute niri eta Barnábasi:
gu Gentiletarát *guendoacencát* eta hec Circon-
cisionecoëtarát:

10 Solament *avisatu gaituzté* paubrész orhoit
guentecen: eta haren beraren eguitera arthatsu
içan naiz.

11 Eta ethorri içan cenean Pierris Antioke-
rá, bekoquiz resisti nieçón hari, ceren repre-
henditzeco baitzén.

12 Ecen Iacquesganic batzu ethor citecen bai-
no lehen, Gentilequin batean iaten çuen: baina
ethorri içan ciradenean, retira eta separa cedin
hetaric Circoncisionecoén beldurrez.

13 Eta simulationez usatzen çutén harequin
batean berce Iuduéc-ere: hala non Barnábas-
ere erekarri içan baitzén hayén simulationera.

14 Baina ikussi ukan nuenean ecen etzabiltza-
la oin chuchenez, Evangelioeco eguiáren arau-
ra, erran nieçón Pierrisi gucién aitzinean, Bal-
din hi Iudu aicelatic Gentil anço vici bahaiz,
eta ez Iudu anço, cergatic Gentilác bortchatzen
dituc iudaizatzerá?

15 Gu *baicara* naturaz Iudu, eta ez Gentiléta-
ric bekatore.

16 Daquigularic ecen eztela guiçoná iustifi-
catzen Legueco obréz, baina Iesus Christen fe-
deaz: gue-eré Iesus Christ baithansinhetsi ukan
dugu, iustifica guentecencát Christen fedeáz,
eta ez Legueco obréz: ceren haraguiric batre
ezpaita iustificaturen Legueco obréz,

17 Eta baldin Christez iustificatu nahiz gabiltzalaric, erideiten bagara gueuroc-ere bekatore, Christ halacotz bekatuáren ministro da? Guertha eztadila.

18 Ecen baldin deseguin ditudan gauçac harçara edificatzen baditut, transgressor neure buruá eguiten dut.

19 Ecen ni Legueaz Legueari hil içan natzayó, Iaincoari vici nequionçát, Christequin batean crucificatu içan naiz.

20 Bada vici naiz, ez guehiagoric ni, baina vici da nitan Christ: eta orain haraguian vici naicén vicitzeaz, Iaincoaren Semeáren fedeaz vici naiz, ceinec onhetsi ukan bainau, eta eman ukan baitu bere buruá enegatic.

21 Eztut abolitzen Iaincoaren gratiá: ecen baldin iustitiá Legueaz bada, beraz Christ mengoa gabe hil içan da.

CAP. III.

1 *Galatianoac reprotchatzen.* 2 *Spiritu saindua.* 3, 5 *Legueco obrac.* 8 *Fedeac iustificatzen.* 9 *Benedicatuac edo maradicatuac cein.* 16 *Christ Abrahamen haciá,* 19, 20 *Eta gure arartecoá,* 21 *Legueá.* 22 *Guciá bekatuáren azpian ertsi.* 24 *Legueá pedagogo.* 26 *Fedeáz Iaincoaren haour.* 27 *Christen iaunzteá.*

O GALATIANO çoroác, norc encantatu çaituztéz eguia obedi ezteçaçuen? ceiney beguién aitzinean lehenetic representatu içan baitzaicue Iesus Christ, çuen artean crucificatua?

2 Haur solament iaquin nahi dut çuetaric, Legueco obréz Spiritu *saindua* recebitu ukan duçue, ala fedeären predicationeáz?

3 Hain çoro çarete, Spirituaz hassiric, orain haraguiaz acaba deçaçuen?

4 Alfer hámbat suffritu ukan duçue? baldin alfer-ere *bada*.

5 Bada, Spiritua çuey fornitzen drauçuenac, eta verthuteac çuetan obratzen dituenac, Legueco obréz *equiten du*, ala fedeären predicationeaz?

6 *Baina aitzitic* Abrahámec nola Iaincoa sinhetsi ukan baitu, eta hari iustitiatan imputatu içan baitzayó:

7 *Hala* badaquiçue ecen fedezcoac diradela Abrahámen haour.

8 Eta Scripturác aitzinetic ikussiric ecen fedeáz Iaincoac iustificatzen dituela Gentilác, aitzinetic evangelizatu ukan drauca Abrahámi, *cioela*, Benedicatuac içanen dituc hitan Gende guciác.

9 Bada, fedezcoac benedicatzen dirade Abrahám fidelarequin.

10 Ecen nor-eré Legueco obrétaric baitirade, maledictionearen azpian dirade: ecen scribatua da, Maradicatua da nor-eré ezpaita egonen Legueco liburuän scribatuac diraden gauça guciétan, hec eguin ditzançát.

11 Eta Legueáz nehor eztela iustificatzen Iaincoa baithan, gauça claroá *da*: ecen iustoá fedez vicico da.

12 Eta Legueá ezta fedetic: baina gauça hec eguinen dituen guiçoná, vicico da hetan.

13 *Baina* Christec redemitu ukan gaitu Legueáren maledictionetic, *bera* guregatic maledictione eguin içanic : (ecen scribatua da, Maradicatua *da* çureán urkatua den guciá.)

14 Abrahámen benedictionea Gentilétara hel ledinçát Iesus Christez, *eta* Spirituáren promessá fedez recebi deçagunçát.

15 Anayeác, guiçonén ançora minço naiz, Appoinctamendu bat guiçon batena badere, autoritatez confirmatua bada, nehorc eztu hausten ez emendatzen.

16 Abrahámi bada promessác erran içan çaiçquió, *eta* haren haciari. Eztu erraiten, *Eta* haciéy, anhitzez *minço* baliz beçala : baina batez beçala, *Eta* hire haciari, cein baita Christ.

17 Haur bada diot, lehenetic Iaincoaz Christen respectuz confirmatu içan den aliançá, laur-ehun *eta* hoguey *eta* hamar urtheren buruán ethorri içan den Legueác eztuela hausten, promessá aboli deçançát.

18 Ecen baldin herétagea Leguetic bada, ez ia promessetic : baina Abrahámi promessetic eman ukan drauca Iaincoac.

19 Certaco da beraz Legueá ? Transgressionén causaz eratchequi içan da, ethor leiteno haci hura ceini promessá eguin içan baitzayó, *eta* Legueá ordenatu içan da Aingueruéz, Ararteco baten escuz.

20 *Eta* Arartecoá ezta batena : baina Iaincoa bat da.

21 Legueá beraz Iaincoaren promessén con-

tra *eratchequi ičan da*? Guertha eztadila. Ecen eman ičan baliz Legueá ceinec vivifica ahal lečan, segur Leguetic liçate iustitiá.

22 Baina ertsi ukan du Scripturác guciá bekatuáren azpian, promessá Iesus Christen fedeáz eman lequiençát sinhesten duteney.

23 Bada fedeá ethor cedin baino lehen, Legueáren azpian beguiratzen guinen ertsiác revelatzeco cen federa *heltzeco*.

24 Bada, Legueá gure pedagogo ičan da Christ-gana, fedez iustifica guentecençát.

25 Baina fedeá ethorritz gueroztic, ezgara guehiagoric pedagogoren azpian.

26 Ecen guciác Iaincoaren haour çarete Iesus Christ baithango fedeáz.

27 Ecen batheyatu ičan çareten guciéc Christ iaunci ukan duçue.

28 Ezta Iuduric ez Grekic, ezta sclaboric ez libreric, ezta arric ez emeric: ecen çuec gucióc bat çarete Iesus Christean.

29 Eta baldin çuec Christenac *baçarete*, beraz Abrahámen haci çarete, eta promessáren arauetz heredero.

CAP. IV.

1 Haour herederoá. 3, 9 Munduco elementác. 5 Gure adoptioneá Christez. 14 Paul nola Galatianoéa recebitu. 22 Abrahamen bi semeác. 24 Ágar. 25 Siná. 26 Ierusaléme. 28 Isaac. 30 Nesca-toáren semeáz eta librearenáz.

ETA haur erraiten dut, Herederoá haour deno, ezta different deusetan cerbitzariaganic, gauça gucién iabe badere:

2 Baina tutorén eta curatorén azpico da aitáz ordenatu ičan çayón demborarano.

3 Hala gu-eré haourrac guinenean, munduco elementén azpiratuac guinén suiectionetan :

4 Baina ethorri ičan denean demboráren com-
plimendua, igorri úkan du Iaincoac bere Semeá
emaztetic eguina, *eta* Legueáren azpico eguina :

5 Legueáren azpico ciradenac redemilitzançát,
haourrén adoptionea recebi gueneçançát.

6 Eta ceren haour baitzarete, igorri ukan du
Iaincoac çuen bihotzétara bere Semeáren Spiri-
tuä, oihuz dagoela, Abbá, *errannahi baita* Aitá.

7 Bada guehiagoric ezaiz sclabo, baina semé :
eta baldin semé *bahaiz*, Iaincoaren hereder-
ere Christez.

8 Baina, Iaincoa eçagutzen etzendutenean, cer-
bitzaten centuzten naturaz iainco eztiradenac.

9 Baina orain Iaincoa eçagutzen duçuenaz gue-
roz, baina aitzitic Iaincoaz eçagutu çaretenaz
gueroz, nola convertitzen çarete harçara ele-
ment infirmoétara eta paubrétara, cein ohi be-
çala cerbitzatu *nahi* baitituçue ?

10 Egunác beguiratzen dituçue, eta hilebe-
theác, eta demborác, eta urtheác.

11 Beldurrá dut çueçaz, alfer travaillatu nai-
cén çuec baithan.

12 Çareten ni beçala : ecen ni-eré çuec beçala
naiç : anayeác, othóitz eguiten drauçuet : ni deu-
setan eznauçue iniuriatu ukan.

13 Eta badaquiçue nola haraguiáren infirmita-
terequin evangelizatu ukan drauçuedan lehen.

14 Eta niçaz ene haraguián *equiten cen* experi-
entiá eztuçue menospreciatu ez arbuiatu ukan,
aitzitic Iaincoaren Aingueru bat beçala recebitu
ukan nauçue, *bayeta* Jesus Christ beçala.

15 Ceric cen bada çuen dohain-ontassuna ? ecen
testificatzen drauçuet, baldin possible içan al-
baliz, çuen beguiác idoquiric eman cendrauz-
quedetela.

16 Etsay eguin natzaiçue eguiá erraiten drau-
çuedanean ?

17 Çueçaz ielossi dirade, ez onetacotz: baina
aitzitic idoqui nahi çaituztéz, berac desira di-
tzaçuençát.

18 Baina on da anhitz onhestea gauça onean
bethiere, eta ez solament çuec baithan present
naicenean.

19 Neure haourtoác, ceinéz berriz ertzeco pe-
natan bainaiz, Christ forma daiteno çuetan.

20 Nahi nuque orain çuequin içan, eta cam-
biatu neure vozá: ecen dudatan naiz çueçaz.

21 Erradaçue Legueáren azpico içan nahi çá-
retenéc, Legueá eztuçue ençuten ?

22 Ecen scribatua da Abrahámeç bi seme ukan
cituela: bat nescatoáganic, eta bat libreáganic.

23 Baina nescatoagánicoá haraguiáren ara-
nez iayo içan cen, eta libreagánicoá promes-
sáren partez.

24 Gauça hauc comparationez erraiten dirade.
Ecen hauc dirade bi aliançác, batá da Sináco
menditic Ágar, suiectiõnetara engendratzen
duena :

25 (Ecen Siná mendi bat da Arabían, Ierusaléme oraingoari ihardesten draucanic,) eta bere haurrequin cerbitzutan dena:

26 Baina Ierusaléme gorá, libre da, cein baita gure gución amá.

27 Ecen scribatua da, Alegueradi steril ertzen ezaicená: dendadi eta heyagora eguin ertzeco penan ezaicená: ecen guehiago ditun utziáren haourrac ecen ez senhardunarenác.

28 Gu bada, anayeác, Isaác beçala promessezco haour gara.

29 Baina nola orduan haraguiáren araez sorthuac persecutatzen baitzuen Spirituaren araez *sorthua*, hala orain-ere.

30 Baina cer dio Scripturác? Egotzquic camporá nescatoá eta haren semeá: ecen eztic heretaturen nescatoáren semeác libreáren semearequin.

31 Bada, anayeác, ezgara nescatoáren haour baina libreáren.

CAP. V.

1, 13 *Libertatea. Suiectionea.* 2 *Circoncisioneá.* 4 *Fedeáz iustitiá.* 14 *Legueáren sommarioá.* 15 *Spirituáren araez eбилtea.* 19 *Haraguiáren obrác.* 22 *Spirituáren fructuác.*

BERAZ Christec libre eguin gaituen libertatean, çaudete fermu, eta berriz etzaitez-tela eduqui suiectionezco uztarriáz.

2 Huná, nic Paulec erraiten drauçuet ecen, baldin circoncidi baçaitetztez, Christ etzaixela deus probetchaturen.

3 Eta testificatzen draucat berriz circumcidi-
tzen den guición guciari, ecen hura Legue gu-
ciären beguiratzera çordun dela.

4 Christez gabetu çarete Legueáz iustifica-
tu nahi çareten gucióc : eta gratiatic erori çar-
rete.

5 Ecen gu fedetic *den* Spirituaz iustitiazco spe-
rançaren beguira gaude :

6 Ecen Iesus Christean ez circumcissioneác du
deus balio, ezeta preputioác : baina caritatez
obratzen duen fedeac.

7 Ungui laster eguiten cenduten, norc empat-
chatu çaituztéz, eguia obedi etzeneçaten ?

8 Persuasione hori ezta çuec deitzen çaituzte-
naganic.

9 Altchagarri appur batec orhe guciá mincen
du.

10 Ni seguratzten naiz çueçaz *gure* Iaunean, e-
cen eztuçuela berce sendimenduric ukanen :
baina çuec trublatten çaituztenac, ekarriren du
condemnationeá, nor-eré baita hura.

11 Bada niçaz den becembatean, anayeác, bal-
din are circumcissioneá predicatzen badut, cer-
gatic are persecutatzen naiz ? beraz abolitu da
crutzeazco scandaloá.

12 Ailitez trenca çuec trublatten çaituzte-
nac.

13 Ecen, anayeác, çuec libertatera deithu içan
çaréte : solament *beguirauçue*, libertateá eztén
naraguiari occasionetan : baina elkar caritatez
berbitza eçaçue.

14 Ecen Legue guciá hitz batetan complitzen da, *cein baita*, Onhetsiren duc eure hurcoá eure buruá beçala.

15 Baldin eta elkar aussiquiten eta iresten baduçue: beguirauçue batá berceáz consumi etzaitezten.

16 Eta *haur* erraiten drauçuet, Spirituären araura ebil çaiteztez: eta haraguiären guthiciác eztitzaçuela compli.

17 Ecen haraguiác guthiciatzen du Spirituären contra, eta Spirituác haraguiären contra: eta gauça hauc elkarren contra dirade: hala non nahi dituçuen gauça guciác ezpaitituçue eguiten.

18 Baldin eta Spirituáz guidatzen baçarete, etzarete Legueären azpico.

19 Bada, çogueriac dirade haraguiären obrác, cein baitirade adulterioá, paillardicá, satsutasuná, insolentiá,

20 Idolatriá, poçoinqueriá, etsaigoác, bekaizteriác, asserretassunác, liscarrác, divisioneác, heresiác,

21 Invidiác, guiça-erhaitecác, hordiqueriác, gormandiçác, eta hauc irudiác, gauça hauc aitzinetic erraiten drauzquiçuet, lehen-ere erran dudan beçala: ecen halaco gauçác eguiten dituztenéc laincoaren resumá heretaturen eztutela.

22 Baina Spirituären fructuá da caritateá, alegrançá, baqueá, spiritu patientá, benignitateá, ontassuná, fedeá, emetassuná, temperantiá.

23 Hunelacoén contra legueric ezta.

24 Ecen Christen diradenéc haraguiá crucifatu duté affectionéquin eta guthiciéquin.

25 Baldin vici bagara Spirituz, Spirituz ebilere gaitecen.

26 Ezgaitecela vana-gloria guthicioso eguin, elkar tharritatuz, elkargana invidia ukanez.

CAP. VI.

1 *Faltatan erorten diradenac nola reprehenditzeco.* 6 *Ministroén entretenitzeaz.* 10 *Fedeären domesticoac.*
12 *Circoncisioneá.* 15 *Christinoén reglá.* 17 *Iesus Iaunaren mercac.*

ANAYEÁC, baldin eta erori içan bada guición bat cembeit faltatan, çuec spiritual çaretenóc goiti eçaçue haina emetassunetaco spirturequin: consideratzen duálaric eure buruá, hi-ere tenta ezadin.

2 Elkarren cargác ekar itzaçue: eta halaz compli eçaçue Christen Legueá.

3 Ecen baldin norbeitec uste badu cerbait dela, deus eztelatic, harc bere fantasiáz bere buruá enganatzen du.

4 Bada bere obrá experimenta beça batbederac: eta orduan bere baithan gloria ukanen du, eta ez berceric baithan.

5 Ecen batbederac bere cargá ekarriren du.

6 Bada communica bieçó hitzean iracasten denac bere iracasleari on guciétaric.

7 Etzaitzeltela engana: laincoa ecin escarnia

daite : ecen cer-eré ereinen baitu guiçonác, hurra bilduren-ere du.

8 Ecen bere haraguiáren ereiten duenac, haraguitic bilduren du corruptione : baina Spirituären ereiten duenac, Spiritutic bilduren du vici-tze eternalá.

9 Bada unguiguitez ezgaitecela enoya : ecen bere sasoinean bilduren dugu, baldin lacho bilha ezpagaitez.

10 Bada dembora duguno, daguegun ungui guciéy, baina principalqui fedeco domesticoéy.

11 Badacussaçe cein letra lucez scribatu draucuedan neure escuz.

12 Nor-eré nahi baitirade apparent eracutsi haraguián, hec bortchatzen çaituztéz circumciditu icatera : solament Christen crutzeágatic persecutioneric suffri ezteçatençát.

13 Ecen circumciditzen diradenéc berec-ere eztuté Legueá beguiratzen : baina nahi duté çuec circumcidi çaitezten, çuen haraguián gloria ditecencát.

14 Baina niri guertha eztaquidala gloria nadin Iesus Christ gure Iaunaren crutzeán baicen : ceinez munduá niri crucificatu baitzait, eta ni munduari.

15 Ecen Iesus Christean ez circumcissioneác du deus balio, ez preputioac, baina creatura berriác.

16 Eta nor-eré regla hunen araura ebilten baitirade, baqueá *icanen da* hayén gainean eta misericordia, eta laincoaren Israélen gaineán.

17 Hemendic harát nehore enoyuric eztidala :

ecen nic Iesus Iaunaren mercác dacazquet neu-
re gorputzean.

18 Anayeác, Iesus Christ gure Iaunaren gratiá
dela çuen spirituarequin. Amen.

Galatianoéy Rómaric scribatuä.,

S. PAUL APOSTO- LUÁREN EPHESIANOÉ- TARATCO EPISTOLA.

CAP. I.

3, 16 *Iaincoa laudatzen eta regratiatzen.* 4 *Electioneá eternal, eta certara elegitu.* 5, 11 *Predestinationeá eta adoptioneá.* 7 *Redemptioneá.* 9 *Iaincoaren secretuá.* 13 *Evangelioá.* 14 *Errésa.* 15 *Ephesianoén fedeá eta caritateá.* 17 *Sapientiataco spirituá.* 22 *Christ Elicáren buru.*

PAUL Iaincoaren vorondatez Iesus Christen
Apostoluac Iesus Christ *Iauncan* Éphesosen
diraden sainduéy eta fideléy:

2 Gratia *dela* çuequin eta baqueá Iainco gure
Aitaganic, eta Iesus Christ Iaunaganic.

3 Laudatu *dela* Iaincoa cein baita Iesus Christ

gure Iaunaren Aitá, ceinec benedicatu baiquaitu benediçoin spiritual gucián, ceruëtan Christ baithan :

4 Nola elegitu ukan baiquaitu hartan munduã funda cedin baino lehen, saindu guinençát eta irreprehensible haren aitzinean caritatez :

5 Ceinec predestinatu ukan baiquaitu bere baithan adopta guençançát Iesus Christez, bere vorondateären placer onáren araura,

6 Bere gratiazco gloriären laudoriotan, ceinez bere gogaraco eguin baiquaitu *bere* maiteán.

7 Ceinetan baitugu redemptioneá haren odoláz, *cein baita* bekatuén barkamenduã haren gratiazco abrastassunären araura :

8 Ceinetaric gaindi eraguin baitu abundosqui gure gainera sapientia eta intelligentia gucitan :

9 Guri eçagut eraciric bere vorondateären mysterioá, bere placer onáren araura, cein lehendanic ordenatu baitzuen bere baithan :

10 Demborén complimenduären dispensationeán gucién elkargana biltzera Christean, hámbat ceruëtan diradenén nola lurrean, hura bera baithan :

11 Ceinetan eguin-ere baicara haren heretage, predestinatu içanic, haren ordenançaren araura, ceinec gauça guciác eguiten baititu bere vorondateco conseilluären araura.

12 Haren gloriären laudoriotaco garençát, lehenetaric Christ baithan speranza ukan dugu-nóc.

13 Ceinetan çuec-ere *sperança ukan baitu* çue eguiazco hitzá ençun ukanic, *cein baita* çuen salvamendutaco Evangelioá: ceinetan sinhetsi-ere ukanic, ciguilatu içan baitzarete promessá-ren Spiritu Sainduáz:

14 Cein baita gure heretageären errésa, haren possessione conquestatuären redemptionerano haren gloriaren laudoriotan.

15 Halacotz ni-eré, ençunic Iesus Iaunean duçuen fedeá, eta saindu gücietaraco caritateá,

16 Eznaiz guelditzen çuengatic gratiën rendatzetic, mentione çueçaz eguiten dudala neure othoitzétan.

17 Iesus Christ gure Iaunaren Iaincoac, Aita gloriázcoac diçuençát sapientiataco eta revelationetaco Spirituä, haren eçagutzeären ukaiteco:

18 Çuen adimenduco beguiác illuminaturic: daquiçuençát ceric den haren vocationeären *sperança*, eta ceric *den* haren heretageco gloriären abrastassuná sainduétan:

19 Eta ceric den haren bothereären handitasun excellentá sinhesten dugunótara, haren bothere borthitzären operationez,

20 Cein eracutsi ukan baitu Christ baithan, hura hilétaric resuscitaturic eta iar eraciric bere escuinean ceruétan,

21 Principaltassun, eta puissança, eta verthute, eta dominatione ororen garayán, eta ez solament secula hunetan, baina ethortecoán-ere aipatzen den icen ororen *garayán*.

22 Eta gauça guciác haren oinén azpico suiet eguin ukan ditu, eta bera eçarri ukan du gauça ororen garayán Eliçáren buru içateco :

23 Cein baita haren gorputz, *eta* gauça guciác guciétan complitzen dituenaren complimendu.

CAP. II.

1 *Gentilén bekatuéz.* 4 *Delivrançá Christez.* 6 *Resuscitatu gaitu Iaincoac eta iar eraci Christequin.* 8 *Salvatu fedez.* 17 *Evangelizatu baqueá Iuduéy eta Gentiléy.* 19 *Gentilác sainduén burges-quide.* 21, 22 *Iaincoaren temple eta tabernacle.*

ETA çuec *vivificatu çaituzté* hilác cinetelarie faltetan eta bekatuetan :

2 Ceinétan noizpait ebili içan baitzarete mundu hunen cursuären araura, aireären bothereco princeären araura, cein baita desobedientiázco haourrétan orain obratzen duen spirituä :

3 Ceinén arteán guc guciéc-ere noizpait conversatu ukan baitugu, gure haraguiären guthiciétan eguiten guentuela, haraguiären eta gure pensamenduén desirac : eta naturaz hiraren haour guinén berceac-ere beçala.

4 Baina Iainco misericordiáz abratsac bere caritate handi gu onhetsi gaituenágatic,

5 Eta bekatuz hilác guinelarie, elkarrequin

Christez vivificatu ukan gaitu, *ceinen* gratiáz salvatu ičan baitzarete :

6 Eta resuscitatu ukan gaitu elkarrequin, eta iar eraci ceruētan Iesus Christean.

7 Eracuts lečançát ethorteco diraden seculētan bere gratiären abrastassun abundantá *bere* gureganaco benignitateáz Iesus Christean.

8 Ecen gratiaz salvatu ičan çarete fedeären moienez : eta hori ez çuetaric : Iaincoaren dohainá *da* :

9 Ez obréz, nehor gloria eztadinçát.

10 Ecen haren obrá gara Iesus Christean creatuac obra onetara, cein preparatu baititu Iaincoac hetan ebil guentecençát.

11 Halacotz, orhoit çaitetzte nola çuec noizpait Gentilac haraguián, Preputio deitzen baitzineten, haraguián Circuncisione deitzen denaz *eta* escuz èguiten denaz,

12 Baitzineten dembora hartan Christ gabe, Israéleco republicarequin deus communic etzindutelaric, eta promessären alliancétaric estranger, sperançaric etzindutelaric, eta Iainco gabe munduän *cinetelaric* :

13 Baina orain Iesus Christean, çuec noizpait baitzineten urrun, hurbildu ičan çarete Christen odoláz.

14 Ecen hura da gure baqueá, biác bat eguin dituena, eta bién arteco paretären cerrailuá hautsi duena :

15 Bere haraguiáz aboluturic etsaigoá, *cein baita* manamenduétaco legueá, ordenancetan

consistitzen dena, biéz bere baithan guiçón berri bat eguin leçançát, baqueá eguiten duela.

16 Eta biác gorputz batetan reconcilia lietzonçát Iaincoari crutzeáz, hartan etsaigoá desegui-
nic.

17 Eta ethorriric evangelizatu ukan drauçue baqueá, çuey urrungoéy, eta hæy hurbilecoéy.

18 Ecen harçaz dugu biéc Spiritu batetan sartze Aitagana.

19 Etzarete beraz guehiagoric estrangér eta campoco, baina sainduén burges-quide, eta Iaincoaren domestico :

20 Apostoluén eta Prophetén fundament gainean edificatuac, ceinen *har* cantoin principalá baita Iesus Christ bera :

21 Ceinetan edificio guciá elkarri eratchequiric, handitzen baita, templo saindu içateco Iau-
nean :

22 Ceinetan çuec-ere elkarrequin edificatzen baitzarete Iaincoaren tabernacle çaretençát, Spirituáz.

CAP. III.

1 *Paul Gentilétara embachadore.* 8 *Iaincoaren abra-
stassun Christezcoac.* 9 *Iaincoaren mysterioá eta sa-
pientiá.* 12 *Libertate eta confidança noren moyenez
dugun.* 13 *Paulen othoitzá Gentilácgatic.* 20 *Es-
quer eta laudorio emaitte.*

CAUSA hunegatic ni Paúl Iesus Christen pre-
sonér *naiz* çuengatic, *baitzarete* Gentil.

2 Baldin behinçát ençun ukan baduçue çuec

baithara eman ičan çaitadan Iaincoaren gratiären dispensationeá.

3 Nola *Iaincoac* revelationez eçagut eraci drautan mysterioá (lehen hitz gutitan scribatu drauçuedan beçala :

4 Haren iracurtzetic eçagut ahal deçaqueçue ceric den ene eçagutzeá Christen mysterioán.)

5 Cein ezpaita eçagutu ičan guiçonén seméz iragangenerationétan, orain revelatu ičan çayen beçala haren Apostolu eta Prophéta sainduéy Spirituáz :

6 *Ecen* Gentilac diradela heredero-quide eta gorputz batetaco bereco eta haren promessean participant Christean Evangelioáz.

7 Ceinen ministro eguin ičan bainaiz Iaincoaren gratiären dohaináren araeuz, cein eman ičan baitzait haren bothereáren operationeáren araeuz.

8 Niri *bada* saindu gucietaco chipienari eman ičan çait gratia haur, Gentilén arteán Christen abrastassun comprehendi ecin daitenaren evangelizatzeo,

9 Eta guciéy manifestatzeco ceric *den* mysterio bethidanic Iaincoa baithan estalia cenaren communioneá, ceinec gauça guciác creatu baititu Iesus Christez :

10 Orain manifesta daquiencát Eliçáz ceruëtaco principaltassunéy eta botheréy Iaincoaren sapientia anhitz maneraz diversa :

11 Iesus Christ gure Iaunean eguin ukan duen ordenança eternaláren araura :

12 Ceinez baitugu libertate eta sartze confiançarequin, hura baithan dugun fedeáz.

13 Halacotz, nago requerimenduz etzaitezten enoya ene çuengatico afflictioneácgatic, cein baita çuen gloriá.

14 Causa hunegatic gurtzen ditut neure belhaunác Iesus Christ gure Iaunaren Aitágana,

15 Ceinaganic ahaidetassunguciá ceruétan eta lurrean deitzen baita,

16 Eman dieçaçuençát, bere gloriären abra-stassunáren araez, indarrez fortifica çaitetzen haren Spirituáz barneco guçonean :

17 Eta habita dadin Christ fedez çuen biho-tzétan :

18 Caritateán erro eguinic eta fundaturic, comprehendi ahal deçaçuen saindu guciequin ceric *den* çabaltassuná, eta lucetassuná, barnatassuná, eta goratassuná :

19 Eta eçagut deçaçuen Christen amorio eçagutze guciá iragaiten duena : compli çaitetzençát Iaincoaren complimendu gucián.

20 Bada gutan obratzen duen bothereáz gauça gucién eguitera, escatzen garén edo pensatzen dugun baino abundantquiago botheretsu denari,

21 *Dela* gloria Eliçán Iesus Christez, generatione guciétan secula seculacotz. Amén.

CAP. IV.

- 1, 17 *Obra onetara exhortatzen.* 4 *Gorputz bat eta spiritu bat.* 6 *Bat gucién Aitá.* 7 *Dono diversac eta ministerioac Eliçán, cein baita haren gorputz.* 22 *Guiçón çaharrá eta berriá.* 25 *Eguiá eta gueçurrá.* 26 *Asserretzeá.* 28 *Ez ebaisteco, baina travaillatzeço.* 29 *Hitz oná.* 31 *Christinoén vicitzeá nolaco icateço.*

OTHOITZ eguiten drauçuet bada nic, bainaiz presoner *gure* Iauneán, ebil çaitetzten deithu içan çareten vocationeari dagocan beçala,
 2 Humilitate eta emetassun gucirequin, spiritu patient batequin, elkarsupportatzen duçuelaric caritatez :

3 Arthatsu çaretelaric Spirituären unitateären beguiratzera baquezco lotgarriáz.

4 Gorputz bat *da* eta Spiritu bat, deithu-ere içan çareten beçala çuen vocationeären sperança batetara :

5 Iaun bat, Fede bat, Baptismo bat :

6 Gucién Iainco eta Aita bat, cein baita gucién gaineán, eta gucién arteán, eta çuetan guciótan.

7 Baina gutaric batbederari gratia eman içan çayó Christen dohaináren neurriären araura.

8 Halacotz dio, Goiti iganic captivo eramán ukan du captivitateá, eta eman drauzte dohainac guiçonéy.

9 Éta igaitte hura cer da, lehen lurreço parte behera hautara iautsi-ere dela baicen ?

10 Iautsi içan den hura bera da igan-ere dena

ceru gucién garaira, gauça guciác bethé litzançát.

11 Harc bada eman ditu batzu, Apostolu *icá-teco* : eta berceac, Prophéta : eta berceac, Evangelista : eta berceac, Pastor eta Doctor *icá-teco*,

12 Sainduén elkarganatzeágatic, ministerioáren obracotzát, Christen gorputzáren edificationetan.

13 Guciác rencontra gaitezqueno fedeáren, eta Iaincoaren Semeáren eçagutzeáren unitatean, guiçón perfectotan, Christen adin perfecteco neurrira :

14 Guehiagoric haour ezgarençát balençán eбилteco, eta doctrinataco haice oroz hara huna guiçonén enganioz, eta hayén finecia cautelosqui enganagarrizeoz erabili *icá-teco*.

15 Baina eguiari garreitzalaric caritaterequin, guciétan handi gaitecen hartan, cein baita buruä, Christ :

16 Ceinetaric gorputz guciác ungui iunctaturic, eta forniduráren iunctura guciéz elkarrequin iossiric, membroétaric batbederaren neurrico indarráren araura hartzen baitu gorputzeco hacitze, bere buruären edificationetan caritatez.

17 Haur bada erraiten dut, eta launaz requiritzen çaituztét, guehiagoric etzaitzten eбил berce Gentilác dabilzan beçala berén adimenduco vanitatean,

18 Adimenduz ilhunduc diradelaric eta Iaincoaren vicitzetic appartatuac, hetan berén bihoztzecogogortassunetic den ignorantíaren causaz :

19 Eta sendimendu gabeturic, bere buruac abandonnatu ukan dituzté dissolutionetara, cithalqueria ororen eguitera, appetitu desordenaturequin.

20 Baina çuec eztuçue hala ikassi ukan Christ :

21 Baldin behinçát hura ençun ukan baduçue, eta harçaz iracatsiac baçarete, eguiá Iesus baitan den beçala :

22 Ken deçaçuen leheneco conversationeáz den becembatean guiçón çaharrá, enganagarizco guthicién araura corumpitzen dena :

23 Eta arramberri çaitetzen çuen adimenduco spirituán :

24 Eta iaunz deçaçuen guiçón berriá, cein laincoaren araura creatu içan baita iustitiatan eta eguiazco saindutassunetan.

25 Halacotz, gueçurrá kenduric, minça çaitetzez eguiáz batbedera cein çuen hurcoarequin : ecen elkarren membro gara.

26 Asserre çaitetzez, eta bekaturic eztaguiçuela : iguzquiá eztadila etzin çuen asserretassunáren gaineán :

27 Eta lekuric eztemoçuela deabruari.

28 Ebaistençuenac ezteçala guehiagoric ebats : baina aitzitic trabailla bedi, on daten gauçaric eguiten duela, beharrá duenari emaiteco duençát.

29 Hitz corumpituric batre çuen ahotic ilki eztadila, baina cembeit bada, edificationeáren usançaco on datenic, ençuten dutenéy gratia eman diecençát.

30 Eta ezteçaçuela contrista Iaincoaren Spiritu Sainduä, ceinez ciguilatuäc baitzarete redemptioneco egunecotzát.

31 Samindura, eta colera, eta hira, eta oiñu, eta gaitzerraite guciá çuetaric ken bedi, malitia guciquin.

32 Baina çareten elkargana benigno, misericordioso eta elkarri barkaçale, Iaincoac Christez barkatu ukan drauçuen beçala.

CAP. V.

1 *Christen araura ebilteco.* 3 *Hitz sainduz minçatze-co.* 8 *Arguizco obrétara exhortatzen.* 13 *Ilhumbearen manifestationeä.* 18 *Ez horditzeco.* 19 *Cantu eta laudorio Iaincoari.* 21 *Elkarren suiet içateco.* 22, 25 *Senhar emaztén instructioneä.* 30 *Christen gorputzeco membro.*

CARETEN bada Iaincoaren imitaçale haour maite anço :

2 Eta ebil çaitzte caritateán, Christec-ere onhetsi ukan gaituen beçala, eta livratu ukan baitrauca bere buruä guregatic oblatione eta sacrificio Iaincoari, ussain onezco urrinetan.

3 Bada, paillardica eta cithalqueria guciá, edo avaritiá aippa-ere eztadila çuen artean, nola appartenitzen baitzaye sainduey :

4 Edo gauça deshonestic, edo hitz erhoric, edo burlaqueriaric, baitirade gauça ungui eztaudenac, baina aitzitic gratién rendatzeric.

5 Ecen badaquiçue haur, eceneceinere paillartec, edo cithalec, edo avaritiosoc, cein baita ido-

latro, eztuela heretageric Christen eta Iaincoaren resumán.

6 Nehorc etzaitzatela hitz vanoz engana: e-cen gauça haucgatic ethorten da Iaincoaren hirá desobedientiazco haourrén gainera.

7 Etzaretela bada hequin parçonér.

8 Ecen noizpait ilhumbe cineten, baina orain argui çarete *gure* Iaunean: arguizco haour anço e-bil çaitzte:

9 (Écen Spirituären fructuä *consistitzen da* on-tassun eta iustitia eta eguia gucitan,)

10 Experimentatzen duçuelaric Iaunari placent çayoná cer den.

11 Éta ezteçaçuela communica ilhumbeären obrá fructu gabétan, baina aitzitic reprehendere itzaçue.

12 Ecen heçaz ichilic eguiten diraden gaucén erraiteá-ere deshonestate da.

13 Baina gauça guciác, camporatzen dirade-nean arguiáz, manifestatzen dirade: ecen guciá manifestatzen duena, arguiá da.

14 Halacotz erraiten du, Iratzar adi lo atzaná, eta iaiqui adi hilétaric, eta arguituren au Christec.

15 Gogo auçue bada nola çuhurqui e-bil çaittezqueten, ez erho anço, baina çuhur anço:

16 Recrubatzen duçuelaric demborá: ecen e-gunac gaitz dirade.

17 Halacotz, etzaretela çuhurtzia gabe, baina aditzale ceric den Iaunaren vorondateá.

18 Eta etzaitzeltela hordi mahatsarnoz, ceine-

tan dissolutione baita: baina bethé çaitetzte Spirituáz:

19 Minçatzen çaretela çuen arteán psalmuz, laudorioz eta cantu spiritualez: cantatzen eta resonatzen draucaçuela Iannari çuen bihotzean.

20 Gratiac-ere rendatzen drautzaçuela bethiere gauça guciéz, Jesus Christ gure Iannaren icnean, gure Iainco eta Aitari:

21 Elkarren suiet çaretelarie Iaincoaren bel-durrequin.

22 Emazteác, çuen senharrén çareten suiet, Iannaren beçala:

23 Ecen senharrá da emazteáren buru, Christ-ere Eliçaren buru den beçala, eta hura da gorputzaren salvadoreá.

24 Bada, nola Eliçá baita Christen suiet, hala emazteác-ere *diradén* bere senharrén suiet gauça guciétan.

25 Senharrác, çuen emaztéy on erizt eçue, Christec-ere Eliçari on eritzi draucan beçala, eta bere buruá eman ukan baitu harengatic:

26 Hura sanctifica leçançát, purificaturic urezco ikutzez hitzáz.

27 Hura beretaco Eliça glorioso eguin leçançát, macularic ez cimurdurarie gabe, ez halaco berce gauçaric: baina licén saindu eta irreprehensible.

28 Hala senharréc on eritzi behar drauete bere emaztéy nola bere gorputzény: bere emazteari on daritzanae, bere buruári on daritza.

29 Ecen nehorc egundano bere haraguiari ez-

trauca gaitz eritzi: baina hatzen eta entretenitzen du hura, Iaunác-ere bere Elicá beçala:

30 Ecen haren gorputzeco membro gara, haren haraguitic eta haren heçurrétaric.

31 Halacotz, utziren ditu guiçonác aitá eta amá, eta iunctaturen çayó bere emazteari: eta biác haragui bat içanen dirade.

32 Misterio haur handiá da: baina ni Christez minço naiz eta Elicáz.

33 Hunegatic, çuec-ere *eguiçue* çuen aldetic batbederac hala on daritzon bere emazteari nola bere buruári: eta emaztea bere senharráren beldur biz.

CAP. VI.

- 1 *Haourrén instructioneá.* 4 *Aitéz.* 5 *Cerbitzariéz.* 9 *Nabussiéz.* 11 *Iaincoaren harméz veztizeco.* 16 *Fidelen harmadurác.* 18 *Arđura othottz eguiteco.* 20 *Paul presoner.* 21 *Tykikó Ephesianoétara igorri.* 23 *Baque, caritate eta fede Ephesianoéy desiratzen.*

HAOURRÁC, obeditzáçue Iaunean çuen aitá eta amá: ecen haur gauça iustoá da.

2 Ohora itzac eure aitá eta eure amá (cein baita lehen manamenduá promessequin.)

3 Ungui hel daquiançát eta vicitze lucetaco aicencát lurráren gaineán.

4 Éta çuec aitéc eztitzaçuela provoca despítara çuen haourrác, baina haz itzaçue instructionetan eta Iaunazco remonstrationetan.

5 Cerbitzariác, obeditzaçue haraguiáren araez çuen nabussi diradenac, beldurrequin eta

ikararequin, çuen bihotzeco simplicitaterequin, Christ beçala.

6 Ez beguicotzát cerbitzitzen dituçuela, guiçonén gogara eguin nahi bacendute beçala, baina Christen cerbitzari beçala, eguiten duçuelaric Iaincoaren vorondateá gogotic.

7 Affectione onequin cerbitzitzen duçuelaric Iauna, eta ez guiçonác:

8 Daquiçuelaric haur, ecen batbederac cer-eré ungui eguin baituque, hura recebituren duçuela, ala den sclaboc ala librec.

9 Eta çuec nabussiéc, hura bera eguiçue heta, utziric mehatchuac: daquiçuelaric ecen hayén eta çuen Iauna ceruëtan dela, eta personén acceptioneric eztela hura baithan.

10 Gaineracoáz, ene anayeác, fortifica çaitztegure Iaunean, eta haren indarrären bothereán.

11 Iaunz eçaçue Iaincoaren harmadura guciá, deabruären celatén contra resisti ahal deçaçuençát.

12 Ecen eztugu borrocá odoláren eta haraguiären contra, baina principaltassunén contra, puissancén contra, munduco iaunén, secula hunetaco ilhumbeáren *governadorén* contra, leku celestialetan *diraden* malitia spiritualén contra.

13 Harren, hareçaçue Iaunaren harmadura guciá, resisti ahal deçaçuençát egun gaitzean, eta guciéy garaithuric fermu çaudeten.

14 Çareten bada fermu, çuen guerrunceác eguiáz guerricaturic, eta iustitiazco halacreta iaunciric:

15 Oinétan iaunciric baquezco Evangelioáren preparationeá.

16 Gucién gainetic fedezco broquelá harturic, ceinez Gaichtoaren gueci suz eraichequi guciác iraungui ahal ditzaçuen.

17 Salvamendutaco casquetá-erehareçaque, eta Spirituären ezpatá, cein baita Iaincoaren hitzá.

18 Oratione mota oroz eta supplicationez othoitz eguiten duçuela dembora gucián spirituz, eta hartara iratzarriçaudetela perseverança gucierequin eta supplicationerequin, saindu guciácgatic,

19 Eta enegatic, minçatzeá eman daquidançát neure ahoáren irequiteco libertaterequin, notifica deçadançát Evangelioáren mysterioá,

20 Ceinen causaz bainaiz embachadore cadenán, harçaz frangoqui minça nadinçát, minçatu behar dudan beçala.

21 Eta daquizquiçuençát çuec-ere ene eguitecoác, *eta ni* cer ari naicén, Tykikó gure anaye maiteác eta *gure* Ianean ministro fidelác gauça guciác notificaturen drauzquiçue :

22 Cein harengatic beragatic igorri ukan baitut çuetara, iaquin ditzaçuençát gure eguitecoác, eta consola ditzançát çuen bihotzác.

23 Baqueá *dela* anayeoquin, eta caritateá federequin Iainco Aitaganic eta Iesus Christ Iau-naganic.

24 Gratia *dela* Iesus Christ gure Iauhari puritatetan on daritzaten guciequin.

Ephesianoétara scribatuã Rómaric Tykikórequin.

S. PAUL APOSTO-
LUÁREN PHILIPPIANOÉ-
TARATCO EPISTOLA.

CAP. I.

1 *Esquerrac Paulec rendatzen.* 8 *Haren Philippianoétaratco affectioneá.* 12, 20 *Haren emprisonamenduáz den fructuá.* 14 *Anhitz aldez Christ predicatzen.* 21 *Paulec Christequin içatera desiratzen.* 27 *Evangelioáren araura vicitzera exhortatzen.*

PAULEC eta Timótheoc, Iesus Christen cerbitzariéc, Iesus Christ *Iaunean*, Philippe-sen diraden saindu guciéy, Ipizpicuequin batean eta Diacrequin,

2 *Gratia dela* çuequin eta baqueá Iainco Aitaganic, eta Iesus Christ Iaunaganic.

3 *Esquerrac emaiten drauzquiót* neure Iaincoari çueçazco orhoitzapen handirequin,

4 (Bethiere neure oratione guciétan çuen guciónatic bozcariorequin othoitze eguiten dudala,)

5 *Ceren Evangelioáren communionera ethorri içan çareten,* lehen egunetic oraindrano:

6 *Huneçaz seguratzen naicela* ecen obra oná çuetan hassi ukan duenac, acabaturen duela Iesus Christen egunerano:

7 Nola raçoina baita nic haur estima deçadan çueçaz gucióz, ceren bihotzean baitzadutzatet, eta ene estecadurétan, eta defensionean, eta Evangelioären confirmationean çuec gucióc enequin baitzarete participant ene gratián.

8 Ecen Iaincoa dut testimonio cein cinez desiraten çaituztedan çuec gucióc Iesus Christen affectione cordialez :

9 Eta hunez othoiztez nago, çuen caritateá oraino guehiago eta guehiago abunda dadin eçagutzerequin eta iugemendu gucirequin :

10 Gauça contrarioác discerni ditzaçuençát : pur eta trebucu gabe çaretençát Iesus Christen egunerano :

11 Iesus Christez Iaincoaren gloriatan eta laudoriotan *diraden* fructuz betheac çaretelarie.

12 Eta nahi dut daquiçuen, anayeác, ecen niri *heldu çaiçquidan* gauçác Evangelioären avançamendutarago ethorri içan diradela :

13 *Hámbat* non ene estecadurác famatu içan baitirade Christ *Iaunean* Pretorio gucián eta berce *leku* guciétan :

14 Eta anayétarie anhitz *gure* Iaunean ene estecaduréz asseguraturie, ausartquiago hitzaz minçatzera hauçu baitirade.

15 Eta batzuc behinçát invidiaz eta contentionez, eta bercéc vorondate onez-ere Christ predicatzen duté :

16 Batzuc, *diot*, contentionez Christ denuntiatzen duté ez purqui, ene estecadurác afflictionez emendatu ustez :

17 Baina bercéc caritatez, daquitelarie ecen Evangelioáren defensionetan eçarri içan naicela.

18 Cer bada? nola-ere baita, bada fictionez, bada eguiáz, Christ predicatzen da: eta hunetan alegueratzen naiz, eta alegueraturen-ere.

19 Ceren baitaquit, ecen haur ethorriren çaitadala salvamendutara çuen orationéz, eta Iesus Christen Spirituären aiutáz,

20 Ene iguriquite fermuären eta sperañaren araura, ecen deusetan eznaicela confus içanen, aitzitic libertate gucirequin bethiere beçala, orain-ere magnificaturen dela Christ ene gorputzean, vicitzez bada, hiltzez bada.

21 Ecen niri Christ irabaizte çait vicitzera eta hiltzera.

22 Ala haraguián vicitzera probetchu dudanez, eta cer hauta deçaquedan, eztaquit.

23 Ecen hertsen naiz alde biétaric, desir dudalaric partitzera eta Christequin içatera: ecen haur unguiz hobeago dut:

24 Baina haraguián egon nadin necessarioago da çuengatic.

25 Eta haurseguratuquibadaquit, ecen egonen naicela eta perseveraturen dudala çuequin gucióquin çuen avançamendutan, eta çuen fedeären bozcariotan.

26 Abunda dadinçát çuen gloriationeá Iesus Christean niçaz, ene berriz çuetaraco ethorteáz.

27 Solament Christen Evangelioári dagocan beçala conversa eçaçue, bada ethor nadin eta

ikus çaitzatedan, bada absent naicén, adi deçadan çuen eguitecoéz, ecen perseveratzen duçuela spiritu batetan, gogo batez elkarrequin Evangelioären fedeáz combatitzen çaretelariç, eta contrastez deusetan icitzen etzaretelariç :

28 Cein baita hayén perditionetaco seignale, eta çuen salvamendutaco, eta haur Iaincoaganic.

29 Ecen çuey eman içan çaiçue Christgatic, ez solament hura baithan sinbesteá, baina harengatic suffritzeá-ere :

30 Nitán ikussi duçuen, eta orain ençuten duçuen combat bera duçuela.

CAP. II.

1 *Unionera eta caritatera exhortatzen,* 12 *Eta salvamenduän emplegatzerá.* 13 *Vorondateá eta eguiteá Iaincoaganic.* 14 *Murmurationéy eta questionéy ihes eguiteco.* 19 *Timótheo hetara igorri gogo.* 25 *Epaphródito Philippianoén Apostolu.*

BADA baldin consolationeric batre *bada* Christean, baldin caritatezco solageamen-
duric batre, baldin spirituzco communioneric
batre, baldin affectione cordialic eta miseri-
cordiaric batre *bada*,

2 Compli eçaçue ene bozcarioá, sendimendu
ber bat duçuelariç, caritate ber bat duçuela-
ric, gogo ber batetaco eta consentimendu ber
batetaco çaretelariç.

3 Deus eztadila contentionez edo vana gloriaz *eguin*, baina bihotzetico humilitatez batác berceá bere buruá baino excellentago estima beça.

4 Etzaudetela batbedera cein çuen commoditatétara behá, baina bercerenétara-ere.

5 Bada biz çuetan Iesus Christ baithan-ere içan den affectioneá.

6 Ceinec Iaincoaren formán celaric ezpaitu estimatu harrapatze Iaincoaren bardin içatea:

7 Badaric-ere bere buruá ezdeustu ukan du, cerbitzari forma harturic, guiçonén irudico *eguin* içanic, eta formaz eriden içanic guiçon beçala:

8 Bere buruá beheratu ukan du obedient *eguin* içanic heriorano, are herio cruzecorano.

9 Halacotz Iaincoac-ere hura subiranoqui goratu ukan du, eta icen-bat eman ukan drauca icen gucién gaineco denic:

10 Iesusen icenean ceruétacoén eta lurrecoén eta lurpecoén belhaun guciá gur dadinçát:

11 Eta mihi guciác confessa deçan eceñ Iauna *dela* Iesus Christ, Iainco Aitáren glorián.

12 Hunegatic, ene maiteác, bethiere obeditu ukan duçuen beçala, ez ene presentían beçala solament, baina orain unguiz guebiago ene absentían, beldurrequin eta ikararequin emplega çaitetzte çuen salvamenduán.

13 Ecen Iaincoa da eguiten duena çuetan eta nahi ukaiteá eta eguiteá, bere placer onáren araura.

14 Gauça guciác eguin itzaque murmuratzeric eta questioneric gabe :

15 Çaretençát reprotchu baguetaco eta simple, Iaincoaren haour irreprehensible, natione bihurriären eta gaichtoären arteán, ceinén arteán argui eguique torchoéc beçala munduän, vicitzetaco hitzá aitzinera ekarten dutenén ancora :

16 Gloria ahal nadinçát Christen eguneán, ecen eztudala alfer laster eguin, ez alfer lan eguin.

17 Eta baldin çuen fedeären sacrificio eta cerbitzu gainera sacrificia banadi-ere, aleguera naiz eta çuen gución onáz aleguera naiz.

18 Çuec-ere halaber çareten aleguera, eta aleguera çaitetze ene onáz.

19 Eta speranza dut Iesus Iaunean, Timótheo sarri igorriren drauçuedala, nic-eré gogo on dudançát çuen eguitecoác eçaguturic.

20 Ecen eztut nehor hain gogo bardinetacoric, eguiáz çuen eguitecoéz arrangura duqueenic.

21 Ecen guciác bere gaucéy iarreiçuten çaité, ez Iesus Christenéy.

22 Baina harçazco experienciá eçagutzen dueque, nola, semeác aítá *cerbitzaten duen* beçala, enequin cerbitzaten ari içan den Evangelioán.

23 Hura bada speranza dut igorriren drauçuedala, neure eguitecoéy dreçu eman drauquedan sarrienaz.

24 Eta segurutzen naiz Iaunean ecen neuróre sarri ethorriren naicela çuetara.

25 Baina necessario cela estimatu ukan dut çuetara igortera Epaphródito anayeá eta aiutaçaleá eta guerlaco neure laguná, çuen Apostolure dena, eta nic behar ukan dudánaren administrazaleá.

26 Ecen *harc* çuec gucióc desiratzen centuzten, eta guciz desplaçer çuen, ceren eri içan cela aditu ukan baitzendutén.

27 Eta segur eri içan da hiltzeco statuán: baina Iaincoac misericordia eguin ukan drauca, eta ez hari solament baina niri-ere, tristitia tristitiaren gainera eznuençát.

28 Bada, *hámbat* affectione handizago hura igorri ukan dut, hura ikussiric berriz aleguera çaitztençát, eta nic hámbat tristitia gutiago dudançát.

29 Recebi eçaçue bada hura *gure* Iaunean bozcario gucirequin: eta halaco diradenac estimatan eduquitzaçue.

30 Ecen Christen obragatic heriorano hurbildu içan da, *bere* viciá abandonaturic, suppli leçançát çuen ene baitharaco cerbitzu peituá.

CAP. III.

2 *Iuduétaric* beguiratzera exhortatzen. 9 *Iaincoaren* eta *Leguearen* iustitiá. 11 *Resurrectionera* heltzera *Paulec* desiratzen. 16 *Gogo batetaco* içatera exhortatzen. 18 *Christen* crutzearen etsaiác. 20 *Conversacioneá* ceruétan.

GAINERACOÁZ den becembatean, ene anayeác, aleguera çaitetzte launcan. Gauça berén çuey scribatzera niri etzait herabe, eta çuen segurançá da.

2 Gogoá eyeçue oréy, gogoá eyeçue obrero gaichtoéy, gogoá emoçue concisioneari.

3 Ecen gu gara Circoncisionea, laincoa spirituz cerbitzaten dugunóc, eta gloriatzen gare-nóc Iesus Christean eta haraguián confidançaric eztugunóc:

4 Nic cerçaz haraguián-ere confidança dudan badut-ere. Baldin cembeit berceç uste badu confidançaric duela haraguián, nic guehiago.

5 *Bainaiç* çortzi-garreneco egunean circoncidituä, *bainaiç* Israël arraçatic, Beniaminen leinutic, Hebraico Hebraicoétaric, religionez Phariséu:

6 Zeloç den becembatean, Eliçáren persecutaçale: Leguean den iustitiaz den becembatean, estacuru gabe.

7 Baina irabacitan nadutzan gauçác, caltaco estimatu ukan ditut Christen amore-catic.

8 Bayeta segur gauça guciác calte diradela estimatzen dut Iesus Christ neure launaren eçagutzeären excellentiágatic: ceinagatic gauça hauçaz gucioçaz neure buruä billuci ukan baitut, eta gorotz beçala eduquiten ditut, Christ irabaz deçadançát.

9 Eta eriden nadin hartan, ez neure iustitia Legueaz dena dudalaric, baina Christen fedeáz

dena, cein baita, Iaincoaganic fedez den iustitiá:

10 Eta eçagut deçadançát, hura, eta haren resurrectioneáren verthuteá, eta haren afflictionén participationeá, haren herioáren conforme eguin içanic:

11 Eya cerbait maneraz hel ahal naitenez hilen resurrectionera:

12 Ez ia ardietsi dudalacotz, edo ia perfect naicelacotz: baina banarreió, eya are ardiets ahal deçaquedanez, eta causa hunegatic ardietsi içan naiz Iesus Christez.

13 Anayeác, niçaz den becembatean, eztut neure buruáz estimatzen oraino ardietsi ukan dudala.

14 Baina gauça bat *equiten dut*, guibeletic diraden gauçac ahanzten ditudala, eta aitzinetic diraden gaucétara avançatzen naicela, chedeari narrayó, Iaincoaren garaitico vocationearen preçioari, Iesus Christ *Iaunean*.

15 Bada, perfect garén gucióc dugun sendimendu haur: eta baldin cerbait bercela senditzen baduçue, hura-ere Iaincoac revelaturen drauçue.

16 Guciágatic-ere certara heldu içan baicarra, *hartan* regla ber batez ebil gaitecen, eta garén sendimendu ber batetaco.

17 Anayeác, çareten gogo batez ene imitaçale, eta considera itzaçue hala dabilzanac, nola gu baiquaituçue exemplutan.

18 Ecen anhitz dirade dabilzanac ceineçaz anhitzetan erran ukan baitrauçuet, eta orain-

ere nigarrez nagoela erraiten, Christen crutzeáren etsay *diradela* :

19 Ceinén fina *baita* perditioneá, ceinén Iaincoa, sabelá, eta gloriá hayén confusionerequin, pensatzen dutelariç lurreco gaucétan.

20 Baina gure conversationeá ceruétan da: nondic Salvadoreáren-ere beguira baicaude, cein *baita* Iesus Christ Iauna,

21 Ceinec transformaturen baitu gure gorputz ezdeusa, haren gorputz gloriosoáren conforme eguin dadinçát, gauça guciác-ere bere suieteguin ahalditzaqueen verthuteáren araura.

CAP. IV.

1 *Perseveratzera exhortatzen.* 5 *Modestiá.* 6 *Othoitzá eta esquer emaitte.* 7 *Iaincoaren baqueá.* 8 *Pensamendu sainduetan pensatzeco.* 10 *Paulen contentamenduá.* 18 *Elemosynác sacrificio deitzen.*

HALACOTZ, ene anaye maiteác, eta desiratuác, *ene* bozcarioá eta coroá, hunela egon çaitetzte *gure* Iaunean, *ene* maiteác.

2 Evodiari othoiztez nagoca, eta Syntíkeroi othoiztez nagoca, diraden affectione ber bate-taco Iaunean.

3 Eta hiri-ere othoitz eguiten drauát, neure eguiazco laguná, aiuta ditzán *emazte* enequin batean bataillatu diradenac Evangelioán, eta Clémentequin eta ene berce aiutaçalequin, ceinén icenác baitirade vicitzeco liburuän.

4 Aleguera çaitetzte Iaunean bethiere: ber-riz diot, aleguera çaitetzte.

5 Çuen modestiá eçagut bedi guiçón guciéz :
Iauna hurbil da.

6 Eztuçuela deusez ansiaric : baina gauça oro-
tan othoitzaz eta supplicationez esquer emaite-
requin çuen requestác notifica bequizquió Iain-
coari.

7 Eta Iaincoaren baque adimendu guciá ira-
gaiten duenac, beguiraturen ditu çuen bihotzác
eta çuen adimenduác Iesus Christean.

8 Gaineracoáz, anayeác, gauça eguiazco dira-
den guciác, gauça honest guciác, iustoác, purác,
amoriotacoác, icen onetacoác, baldin edocein
verthute *bada* eta edocein laudorio, gauça hau-
tan pensa eçaçue :

9 Cein ikassi-ere baitituçue, eta recebitu, eta en-
çun, eta ikussi-ere nitan. Gauça hauc *bada* eguin
itzaçue, eta baquezco Iaincoa içanen da çuequin.

10 Alegueratu içan naiz Iaunean haguitz, ce-
ren ia azquenecotz arrapherdatu çareten çuen
niçazco ansián : hartan pensatzen-ere bacendu-
tén, baina commoditateric etzindutén.

11 Eznaiz minço deusen peitu içanez : ecen
nic ikassi dut erideiten naicenaren araura con-
tent içaten.

12 Eta badaquit behera içaten, badaquit abun-
dant içaten-ere : leku guciétan eta gauça gucié-
tan ikassi dut asse içaten eta gosse içaten, eta
abundant içaten eta peitu içaten.

13 Gauça guciác ahal ditzaquet Christ forti-
ficatzen nauenáz :

14 Badaric-ere ungui eguin duçue, ceren elkar-

requin ene afflictionera communicatu ukan baituque.

15 Eta quec-ere badaquiue, Philippianoac, ecen Evangelioaren *predicatione* hatsean, Makedoniaric partitu nincenean, eceinere Eliçac etzarautala deus communicatu har eta emaneco beharquiän, quec ceuróc baicen.

16 Ecen Thessalonican nincenean, behin eta berriz, behar nuena igorri ukan drautaque.

17 Ez emaitzeren galdez nagoelacotz: baina galdeguiten dut fructuä eçagut daquiuen contura çuen abantailletan.

18 Bada recebitu ukan ditut gauça guciac, eta abundantia dut: complitu içan naicela, *diot*, Epaphréditoganic recebituric queçaz *igorriac*, urrin onetaco ussain anço, laincoaren gogaraco *eta* placentiataco sacrificio.

19 Ene laincoac-ere supplituren du behar ukanenduçuen guciá, bere abrastassunaren araura gloriarequin Iesus Christean.

20 Bada gure lainco eta Aitari *dela* gloria secula seculacotz. Amén.

21 Saluta itzaque saindu guciac Iesus Christean. Salutatzen çaituztéz enequin diraden anayéc.

22 Salutatzen çaituztéz saindu guciéc, eta principalqui Késaren etchecoéc.

23 Iesus Christ gure launaren gratiá *dela* quequin gucioquin. Amén.

Philippianoétara Rómaric scribatuä

Epaphréditorequin.

S. PAUL APOSTO- LUAREN COLOSSIANOÉ. TARATCO EPISTOLA.

CAP. I.

4 *Colossianoén fedeá.* 7 *Epaphrás hayén ministro.* 3,
9 *Hecgatic Paulec othoitz eguiten eta esquerrac e-*
maiten. 14 *Bekatuén barkamenduä.* 15 *Christ*
Iainco Aitären imaginá, Eliçären buru. 20 *Recon-*
ciliationeá Christez. 24 *Paul tribulationetan ale-*
guerätzen.

PAUL Iaincoaren vorondatez Iesus Christen
Apostoluác eta Timótheo gure anayeác,
2 Colossén diraden saïndu eta anaye fideléy
Christean: Gratia *Adela* çuequin eta baqueá
gure Iainco Aitaganic, eta Iesus Christ Iauna-
ganic.

3 Esquerrac emaiten drautzagu Iaincoari, *cein*
baita Iesus Christ gure Iaunaren Aitá, bethi
çuengatic othoitz eguiten dugula,

4 Ençunic çuen fede Iesus Christ baithangoá
eta saïndu guciétara duçuen caritateá:

5 Ceruétan çuey beguiratzen çaiçuen speran-
çágatic, cein Evangelioären eguiazco hitzáz
lehen ençun ukan baituçue,

6 Cein heldu içan baita çuetara, mundu orotara-ere beçala, eta fructificatzen baitu, çuec baithan-ere beçala, Iaincoaren gratiá eguiaz-qui ençun eta eçagutu ukan duçuen egunaz gueroztic.

7 Nola ikassi-ere baituçue Epaphrás gure lagun maite eta cerbitzari-quideáganic, cein baita Christen ministro fidel çuendaco:

8 Ceinec declaratu-ere baitrauçu çuen Spirituazco caritateá.

9 Halacótz gu eré *haur* ençun ukan guenduen egunaz gueroztic, ezgara baratzen çuengatic othoitz eguitetic eta galdeguitetic betha çaitetzen haren vorondateáren eçagutzeáz, sapiencia eta adimendu spiritual gucirequin:

10 Jaunari dagocan beçala ebil çaitetzen çát, gauça guciétan haren gogaraco çaretençát, obra on orotan fructificatzen duçuela, eta aitzinaratzen çaretela Iaincoaren eçagutzean.

11 Indar orotan fortificaturic, haren gloriáren verthuteáren arauez, suffrimendu eta spirituzco patientia orotara bozcariorequin:

12 Esquerrac emaiten drautzaçuela Aitari, ceinec sufficient eguin baiquaitu sainduén heretagean participant icateco arguián:

13 Ceinec delivratu baiquaitu ilhumbeáren bótheretic eta eraman bere Semé maiteáren resumara.

14 Ceinetan baitugu redemptioneá haren odoláz, baita, bekatuén barkamenduá.

15 Cein baita Iainco invisibleären imaginá, gauça creatu guciác baino lehen iayoá.

16 Ecen hartan creatu ičan dirade ceruëtan eta lurreán diraden gauça guciác, visibleác eta invisibleác, nahiz-biz Thronoac, nahiz Dominationeac, nahiz Principaltassunac, nahiz Puisseñçac, gauça guciác, *diot*, harçaz eta harengatic creatu ičan dirade.

17 Eta bera gauça guciác baino lehen da, eta gauça guciác harçaz consistitzen dirade.

18 Eta hura da Elicá-gorputzáren buruá, eta hatseá, eta hiletarico lehen iayoá: gauça guciétan lehen lekuá eduqui deçañçát.

19 Ecen *Aitáren* placer ona ičan da complimendu guciá hartan habita ledin:

20 Eta harçaz reconcilia litzan gauça guciác beregana, pacificaturic haren crutzeco odoláz hámbat ceruän nola lurreán diraden gauçac.

21 Eta çuec noizpait harenganic urrunduae eta etsay cinetelarie, pensamenduz obra gaichtotan:

22 Badaric-ere orain reconciliatu çaituzté bere haraguiären gorputzeán, herioáz: çuec eguin cintzatençát saindu, eta atchaquio gabe eta irreprehensible bere aitzinean:

23 Bay baldin egoiten baçarete fedeán fundatuác eta fermu, eta erautzen ezpaçarete ençun ukan duçuen Evangelioco sperañçatic, cein *Evangelio* ceruären azpico creatura ororen arteán predicatu ičan baita, ceinetaco ministro ni Paúl eguin ičan bainaiz:

24 Orain alegueratzen naiz çuengatic suffritzen ditudan gaucéz, eta Christen afflictionén gaineracoac complitzen ditut neure haraguián, haren gorputzágatic, cein baita Elicá.

25 Ceinetaco ministro eguin içan bainaiz, laincoaren dispensationez, cein eman içan baitzait çuec baithara, laincoaren hitzáren complitzeco :

26 *Cein baita secula* eta adin guciéz gueroztic estaliric egon içan den mysterioá, baina orain manifestatu içan çaye haren sainduéy.

27 Ceiney laincoac eçagut eraci nahi ukan baitraue, ceric den mysterio hunetaco gloriáren abrastassuná Gentilén arteán, cein baita Christ çuetan, gloriázco sperançá :

28 Cein gue predicatzen baitugu, admonestazten dugularic guiçón guciá, eta iracasten dugularic guiçón guciá sapientia orotan : guiçón guciá perfect eguin deçagunçát Iesus Christ *Iaunean*.

29 Hartacotzát travaillatzen ere naiz, combatitzen naicela haren operatione nitan botheretsuqui obratzen duenaren araura.

CAP. II.

- 2 *Paulec fidelez duen arthá.* 3 *Sapientiazco thesaurac Christ baithan.* 8 *Guiçonén doctrinatic beguiratzera exhortatzen.* 11 *Circonciditu Christez.* 12 *Ohortzi, resuscitatu, vivificatu eta delivratu Christez.* 16 *Ordenançá humanoétan ez fundatzeco.*

ECEN nahi dut daquiçuen cein batailla han-
diá dudan çuengatic eta Laodikéacoac-
gatic, eta haraguián ene presentiá ikussi eztu-
ten guciácgatic :

2 Consola ditecençát hayén bihotzác, elkar-
requin caritatez iunctaturic, eta adimendu
guerthuqui seguratuären abrastassun gucián,
gure Iainco eta Aitáren eta Christen mysterioá-
ren eçagutzetan.

3 Ceinetan sapientiazco eta scientiazco the-
saur guciác gordeác baitirade.

4 Eta haur erraiten dut nehore goga eraciteco
hitzez engana etzaitzaténçát.

5 Ecen gorputzez absent banaiz-ere, spirituz
ordea çuequin naiz, alegueratzen naicelatic eta
ikusten dudalatic çuen reguelá, eta Christ bai-
than duçuen fedeären fermutassuná.

6 Beraz Iesus Christ Iauna recebitu ukan du-
çuen beçala, hartan ebil çaitezte :

7 Erro eguinác eta edificatuác çaretelatic har-
tan, eta fedeán confirmatuác, iracatsi içan çare-
ten beçala, abundoso çaretelatic hartan remer-
ciamendurequin.

8 Beguiraaçue nehore pilla etzaitzaten philo-
sophiaz eta enganio vanoz, guiçonén ordenan-
cén araura, munduco rudimentén araura, eta ez
Christen araura :

9 Ecen hartan habitatzen da divinitatezco
bethetassun guciá corporalqui.

10 Eta çarete hartan complituác, cein baita
Principaltassun eta Bothere guciären buruá.

11 Ceinetan circonciditu-ere ičan baitzarete, escuric gabe eguiten den circoncisionez, haragüico bekatuén gorputzá billuciric, Christen circoncisioneáz:

12 Harequin ohortzi ičanic Baptismoáz, ceinez harequin batean resuscitatu-ere baitzarete, Iaincoaren fede botheretsuqui operatzen duenaz, ceinec hura hilétaric resuscitatu ukan baitu.

13 Eta çuec hilác cinetelaric bekatuetan eta çuen haragüiären preputioán, harequin batean vivificatu ukan çaituzté, çuey bekatu guciác barkaturic,

14 *Eta* iraunguiric ordenancétan gure contra *cen* obligançá, cein baitzén gure contrario. baina *harc* kendu ukan du hura artetic, erutzeari eratchequiric:

15 *Eta* billuciric Principaltassunac, eta Bothereac, monstrañçatan eraman ukan ditu publicoqui heçaz hartan triumphaturic.

16 Nehorc bada etzaitzatela condemna ianean, edo edanean, edo besta egunáren, edo ilhargui berriären, edo Sabbathoén respectuz:

17 Cein baitirade ethorteco ciraden gaucén itzal, baina gorputzá Christena *da*.

18 Nehorc ezteçala çuen gaineán seignoria bere plazerera humilitatez, eta Aingueruén cerbitzuz, ikussi eztituen gaucétara *bere* buruá avançatuz, bere haragüiären adimenduz erhoqui hanturic:

19 Eta ezatchecalaric buruári, ceinetaric gor-

putz guciá iuncturaz eta lothuraz furnituric eta elkarrequiniunctaturic, Iaincoaren hacitzez haitzen baita.

20 Bada baldin hil baçarete Christequin munduco rudimentez den becembatean, cergatic nehore ordenançaz cargatzen çaituzté, munduán vici bacinete beçala?

21 *Hala nola, Ezteçála ian, Ezteçála dasta, Ezteçála hunqui.*

22 Guiçonon manamenduén eta doctrinén araezco gauça hauc gucióc usança berez galdu doaçá.

23 Badaric-ere gauça hauc baduté cerbait sapientia irudi bere vorondatezco devotioneán, eta spirituzco humilitateán, eta gorputzá gup-pida eztutén becembatean: eztirade *ordea* eceinere preciotaco, *ceren* haraguiá resasiatzen dutén gaucétara *beha baitaude.*

CAP. III.

1 *Christ garayán bilhatzeco.* 5 *Bekatutaco membroác mortificatzeco.* 8 *Hirá. Gaitzerraiteá. Gueçurrá.* 9 *Guiçon caharrá eta berriá.* 12 *Caritateá eta baqueá.* 18 *Instructione emaztén, senharrén, haourrén, aitén eta cerbitzarién.*

BADA baldin resuscitatu içan baçarete Christequin, garayán diraden gauçac bilha itzaçue, non baita Christ Iaincoaren escuineán iarriá.

2 Garaico gaucétan pensa eçaçue, ez lurráren gainecoétan.

3 Ecen hil ičan çarete, eta çuen vicitzeá gordeá da Christequin Iaincoa baithan.

4 Baina Christ aguer dadinean, *cein baita* gure viciá, orduan çuec-ere aguerturen çarete gloriatan.

5 Mortifica itzaçue bada çuen membro lur-rären gainecoác, paillardicá, cithalqueriá, appetitu desordenatuá, guthicia gaichtoá, eta avaritiá, *cein baita* idolatria.

6 Gauça haucgatic ethorten da Iaincoaren hirá desobedientiazco haourrén gainera.

7 Ceinétan çuec-ere ebili ičan baitzarete noiz-pait, hetan vici cinetenean.

8 Baina orain ken itzaçue çuec-ere hec guciác, hira, colera, malitia, gaitzerraiteá, minçatze deshonestá çuen ahotic appart.

9 Gueçurric ezterraçuela batác berceáren contra, eraunciric guiçon çaharrá bere eguitatequin.

10 Eta iaunciric berriá, *cein arramberritzen* baita eçagutzez, hura creatu duenaren imagináren araura.

11 Non ezpaita Grecquic ez Iuduric, Circisioneric ez Preputioric, Barbaroric ez Scytheric, sclaboric ez libreric: baina guciá eta guciétan Christ.

12 Vezti çaitetze bada Iaincoaren elegitu, saindu eta maite anço, misericordiazco halsarrez, benignitatez, humilitatez, emetassunez, spiritu patientez:

13 Supportatzen duçuelaric batác berceá, eta

barkatzen draucaçuelaric elkarrri, baldin cem-beitec berceren contra kereillaric badu: nola Christec-ere barkatu ukan baitrauçue, hala çuec-ere.

14 Eta hauen gución gainera *vezti çaitexzte caritatez*, cein baita perfectionezco lotgarriá.

15 Eta Iaincoaren baqueác regna beça çuen bihotzétan, ceinetara deithuác-ere baitzarete gorputz batetan, eta çareten *gratioso*.

16 Christen hitzá habita bedi çuetan largoqui sapientia gucirequin: iracasten eta admonestatzten duçuela elkar psalmuz, laudorioz, eta cantu spiritualez remerciamendurequin, cantatzen draucaçuela çuen bihotzeán launari.

17 Eta cer-eré eguin baiteçaçue hitzez edo obráz, Iesus launaren icenean *eguiçue*, esquerrac emaiten drautzaçuela *gure* Iainco eta Aitari harçaz.

18 Emazteác, çareten suiet çuen senharrétara, bide den beçala *gure* launean.

19 Senharrác, on eritz eçue çuen emaztéy, eta etzaitzeltela samint hayén contra.

20 Haourrác, obeditzaçue aitác eta amác gauça guciétan: ecen haur launari placent çayó.

21 Aitác, eztitzaçuela tharrita çuen haourrác: gogoá gal ezteçatençát.

22 Cerbitzariác, obeditzaçue gauça guciétan çuen nabüssi carnalác, ez beguiären araura cerbitzatzten dituçuela, guçonén gogara eguin nahi bacindute beçala, baina bihotzeco simplicitatequin, launaren beldur çaretelaric.

23 Eta cer-eré baitaguiçue, gogotic eguiçue, launari anço eta ez guiçonéy *anço*.

24 Daquiçuelaric ecen launaganic recebituren duçuela heretageco alocairuä, ecen Christ launa cerbitzitzen duçue.

25 Baina iniustoqui eguiten duenac, recebituren du iniustoqui eguin duqueena: eta ezta personén acceptioneric.

CAP. IV.

1 *Nabussién eguimbideá.* 2 *Orationetan perseveratze-co.* 6 *Christinoén minçatzea nolaco içateco.* 7 *Tykikó.* 9 *Onésimo.* 10 *Aristarko.* 11 *Iesus Iusto deitzen dena.* 12 *Epaphrás.* 14 *Luc medicuä.* 17 *Arkippo.*

NABUSSIÁC, eguiçue çucená eta eguimbideá cerbitzariéy, daquiçuelaric ecen çuec-ere baduçuela laun bat ceruétan.

2 Orationetan persevera eçaçue, hartan veillatzen duçuelaric remerciamentuquin.

3 Othoitz eguiten duçuelaric elkarrequin guregatic-ere hitzáren borthá laincoac irequi dieçagunçát, Christen mysterioären denuntiatze-co, ceinagatic presoner-ere bainaiz.

4 Hura manifesta deçadançát, minçatu behar dudan beçala.

5 Çuhurqui ebil çaitetze campocoétara, demborá recrubaritzen duçuelaric.

6 Çuen hitzá bethiere *biz* gatzez confituä gratiarequin, batbederari nola ihardetsi behar draucaçuen daquiçuençát.

7 Ene eguiteco guciác notificaturen drauzquie Tykikó *gure* anaye maiteác, eta ministro fidelác, eta *gure* launean ene cerbitzari-quideác :

8 Cein igorri ukan baitut çuetara berariaz, eçagut ditzançát çuen eguitecoác, eta consola ditzançát çuen bihotzác,

9 Onésimo *gure* anaye fidelarequin eta maitearequin cein baita çuenétaric, *hec* alde hune-taco eguiteco guciéz advertituren çaituztéz.

10 Salututzen çaituztéz Arístarko ene preso-ner-quideác, eta Marc Barnábasen lehen gusuác (ceinez manamendu recebitu baituçue, baldin çuetara ethor badadi, recebi deçaçuen,)

11 Eta Iesus Iústo deitzen denac, cein baitira-de circoncionetic, hauc solament *ditut* aiutaçale Iaincoaren resumán, eta ene solageamen-dutaco içan dirade.

12 Salututzen çaituzté Epaphrás çuenac, Christen cerbitzariác, bethiere bataillatzen delaric çuengatic othoitzetan, çaudetençát perfecto eta complitu Iaincoaren vorondate gucián :

13 Ecen haur harçaz testificatzen dut, ecen zelo handiá duela çuengatic eta Laodikéan, eta Hierapólisen diradenacgatic.

14 Salututzen çaituztéz Luc medicu maiteác, eta Demásec.

15 Saluta itzaçue Laodikéan diraden anayeác, eta Nymphá, eta haren etchean den Eliçá.

16 Eta epistola haur çuec baithan iracurri datenean, eguiçue Laodikéacoén Eliçán-ere ira-

cur dadin: eta Laodikéatic *scribatuä* çuec-ere iracur deçaçuen.

17 Eta erroçue Arkíppori, Gogoá eçac *gure* launean recebitu ukan duán administrationeá compli deçançat.

18 Salutationeá, ene Paúlen escuz. Çareten orhoit ene estecaduréz. *Gratia dela* çuequin. Amén.

Rómaric Colossianoéy scribatuä Tykikórequin eta Onésimorequin.

S. PAUL APOSTO-
LUÁREN THESSALONI-
KEANOÉTARATCO
EPIST. LEHENÁ.

CAP. I.

2 *Esquer emaité eta othoitzá.* 4 *Thessalonikeanoén é-
lectioneá.* 5 *Paulec hæy effiaciorequin hitzá pre-
dicatu,* 6 *Hayéc hura tribulationerequin recebitu.*
7 *Hayén fedeá eta conversationeá.*

PAULEC eta Silvanóc eta Timótheoc Thessa-
lonikeanoén Eliçá, Iainco Aitán eta Iesus
Christ *gure* launean *denari*, *Gratia dela* çuequin
eta baqueá *gure* Iainco Aitaganic, eta Iesus
Christ laumaganic.

2 Esquerrac emaiten drautzagu Iaincoari be-

thiere çueçaz gucióz, memorio çueçaz eguiten dugula gure othoitzétan :

3 Paussu gabe orhoitzen garelaric çuen fedeáren verthuteáz, eta çuen caritateáren travailluáz, eta çuen sperançáren patientiáz Iesus Christ gure Iaunean, gure Iainco eta Aitárenaitzinean:

4 Daquigularic, anaye maiteác, çuec Iaincoaz elegituac çaretela :

5 Ecen gure Evangelioá consistitu içan da çuec baithan ez hitzeán solament, baina verthuteánere, eta Spiritu Sainduán, eta segurança handitan, daquiçuen beçala nolaco içan garén çuen arteán çuengatic.

6 Çuec-ere gure imitaçale eguin içan çarete eta Iaunaren, recebituric hitzá anhitz tribulationerequin, Spiritu Sainduáren bozcariorequin :

7 Hala non Makedonían eta Akaían sinhesten dutén gucién exemplu içan baitzarete.

8 Ecen çuetaric soinu eguin ukan du Iaincoaren hitzác, ez solament Makedonían eta Akaían, baina leku orotan-ere çuen fede Iaincoa baitangoá divulgatu içan da, hala non ezpaitugu mengoá deus erran deçagun :

9 Ecen beréc guçaz contatzen duté cer sartzeá ukan dugun çuetara, eta nola convertitu içan çaretén Iaincoagana idolétaric, cerbitza cineçatençát Iainco viciá eta eguiazcoá :

10 Eta haren Semé Iesusen beguira cinaudetençát ceruétaric, cein resuscitatu ukan baitu hilétaric, cein baita gu ethorteco den hiratic delivratzen gaituena.

CAP. II.

- 1 *Paulen Thessalonikeanoëtaratco sartzeá.* 2, 10 *Ha-
ren puritateá ministerioán.* 9 *Predicatu languiten
ari cela.* 14 *Persecutione.* 15 *Iuduéc persecutaçale.*

ECEN ceuróc badaquiçue, anayeác, gure çuec
baitharaco sartzeá nola eztén vano içan :

2 Baina are, daquiçuen beçala, lehenetic affli-
gitu eta iniuriatu içan baguinen-ere Philippe-
sen, hardieça hartu ukan dugu gure Iaincoan,
çuey Iaincoaren Evangelioáren predicatzera
combat handirequin.

3 Ecen gure exhortationeá ezta abusionez, ez
vileniaz, ez enganiorequin içan :

4 Baina nola Iaincoaz approbatu içan baicara
Evangelioáren predicationeá eman lequigun,
hala minçatzen gara, ez guiçonén gogara eguin
nahi baguendu beçala, baina Iaincoaren, ceinec
gure bihotzác approbatzen baititu.

5 Ecen behinere lausenguzco hitzez eztugu
usatu ukan, daquiçuen beçala : ezeta avaritia-
taco occasionez : Iaincoa *da* testimonio.

6 Eta guiçonétaric eztugu gloriaric bilhatu u-
kan, ezeta çuetaric, ez bercétaric, gravitate edu-
qui ahal guenduqueelaric, Christen Apostolu
beçala.

7 Baina içan gara eme çuen arteán, unhide ba-
tec bere haourrác delicatuqui hatzen balitu be-
çala.

8 Hunela çuetara affectionatuac guinelaric, de-
sir guenduen çuey partitzera ez solament Iain-

coaren Evangelioá, baina gure arima propriá-
ere, ceren guçaz onhetsiác baitzineten.

9 Ecen orhoitçarete, anayeác, gure travailluáz
eta nequeáz: ecen gau eta egun languiten ari
guinela, çuetaric nehoren phorogu ezguinençát,
predicatu ukan dugu çuec baithian Iaincoaren
Evangelioá.

10 Çuec testimonio çarete eta Iaincoa, nola
sainduquieta iustoqui, eta reprotchu gabe çuen,
sinhetsi duçuenón arteán conversatu ukan du-
gun.

11 Daquiçuen beçala, nola çuetaric batbedera,
aitác bere haourrác beçala, avertitzen guendu-
en.

12 Eta consolatzen eta requeritzen, ebil cin-
deizten bere resumara eta gloriara deitzen çai-
tuztén Iaincoari dagocan beçala.

13 Halacotz guc-eré esquerrac emaiten drauz-
quiogu Iaincoari paussuric gabe, ceren Iaincoa-
ren hitzáren predicationeá gureganic recebitu
ukan duçuenean, recebitu ukan baituçue, ez gui-
çonén hitz beçala, baina (nola eguiazqui baita,) Iaincoaren hitz beçala, ceinec obratzen-ere bai-
tu çuetan sinhesten duçuenótan.

14 Ecen çuec, anayeác, imitaçale eguin içan
çarete Iaincoaren Eliça Iudéan diradenén Iesus
Christean, nola gauça berac suffritu ukan baiti-
tuçue çuec-ere çuen natione berecoétaric, hec-
ere Iuduétaric beçala:

15 Ceinéc Iesus Iauna-ere hil ukan baituté, eta
berén Prophéta propriác, gu-eré persecutatu u-

kan gaituzté, eta eztirade Iaincoaren gogaraco, eta guicón gucién contrario dirade:

16 Gu empatchatzen gaituztelaric Gentiléy minçatzetic salva ditecençát, bethi compli ditzatencát bere bekatuüc: ecen hetara heldu içan da hirá finerano.

17 Eta gu, anayeác, çuetaric separaturic dembora appur batetacotz ikustez, ez bihotzez, hámbat cineçago emplegatu içan gara çuen begnitharteáren ikustera, desir handirequin.

18 Halacotz ethorri nahi içan gara çuetara (ni Paúl behinçát,) behin eta berriz, baina empatchatu ukan gaitu Satánec.

19 Ecen ceric da gure sperançá, edo bozcarioá, edo gloriagarrico coroá? ala ez çuec-ere Iesus Christ gure Iauaren aitzinean haren advenimenduán?

20 Segur çuec çarete gure gloriá eta bozcarioá.

CAP. III.

1 *Paul Athénesen.*

3 *Nola afflictione suffritzeco or-*

denatuüc garén.

6 *Thessalonikeanoén fedeá.*

12

Caritateán abundoso diraden Pauleç desiratzen.

HALACOTZ guehiagoric ecin pairatuz, on irudi içan çaicu gueuróc Athénesen gueldi guentecen.

2 Eta igorri ukan dugu Timótheo gure anaye eta Iaincoaren ministroá eta Christen Evangelioán gure aiutaçaleá, çuen confirmatzera eta exhortatzera çuen fedeáren gaineán:

3 Nehor trubla eztadinçát afflictione hautan : ecen ceuróc badaquiçue hartaco ordenatuäc garela.

4 Ecen çuec baithan guinenean aitzinetic erraiten guendrauçuen ecen afflictione iragan behar ukanen guenduela, heldu-ere içan den beçala, eta badaquiçue.

5 Halacotz nic-ere guehiagoric ecin pairatuz, *hura* igorri ukan dut çuen fedeá eçagut neçançát, tentaçaleac nolazpeit tentatu centuquezten beldurrez, eta ezdeustu ezlicén gure travailluä.

6 Eta heuráguiric eztuela ethorri cenean Timótheo çuetaric guregana, eta declaratu ce-rauzquigunean çuen fedeá eta caritateá, eta nola duçuen guçaz memorio oná bethiere, desiratzen gaituçuelaric ikustera, guc-eré çuec beçala :

7 Halacotz içan gara consolatu, anayeác, çuetan, gure afflictione eta tribulatione orotan, çuen fedeáz.

8 Ecen orain gara vici, baldin çuec fermu baçaudete Iaunean.

9 Ecen cer remerciamendu Iaincoari renda ahal deçaqueogu çueçaz, gure Iaincoaren aitzinean çuen causaz alegueratzen garén alegrança guciágatic ?

10 Gau eta egun abundantquiago othoitz e-guiten dugula ikus deçagunçát çuen beguithar-teá, eta compli deçagunçát çuen fedeán peitu dena.

11 Bada, gure Iainco eta Aitác, eta Iesus Christ

gure Iaunac chuchent deçala gure çuetaratco bideá.

12 Eta çuec Iaunac multiplica eta abunda eraci çaitzatela elkarganaco eta guciétaraco caritateán, gu-eré çuetara beçala :

13 Confirma ditzançát çuen bihotzác reprotchu gabe saindutassunean gure Iainco eta Aitáren aitzinean, Iesus Christ gure Iaunaren bere saindu guciequilaco advenimenduco.

CAP. IV.

- 1 *Perseveratzera exhortatzen.* 3 *Paillardicari ihes equiteco.* 5 *Gentilén guthiciá.* 6 *Iaincoa mende-quióso.* 8 *Ministroác ez menospreciatzeco.* 9 *Thessalonikeanoén caritateá.* 12 *Conversatione honestá.*
 13, 17 *Resurrectioneá.* 17 *Christen azquen advenimenduá.*

GAINERACOÁZ bada anayeác, othoizten çaituztegu, eta requeritzen Iesus Iaunaz, gureganic recebitu ukan duçuen beçala, nola ebili behar çareten eta Iaincoaren gogaraco içan, guerotic guerora avançago çaitetzen.

2 Ecen badaquiçue cer manamenduác eman drauzquiçuegun Iesus Iaunaren partez.

3 Ecen haur da Iaincoaren vorondatea, çuen sanctificationeá, paillardicataric beguira çaitetzen :

4 *Eta* iaquin deçan çuetaric batbederac bere unciáren posseditzen sanctificationerequin eta ohorerequin :

5 Ez guthiciataco affectionerequin, Gentil Iaincoa eçagutzen eztutenén ançora.

6 Nehorc ezteçala aurizqui edo engana bere anayeá eceinere eguitecotan: ecen Iauna gauça hauen gucién mendecaçale da, nola lehen-ere erran eta testificatu baitrauçegu.

7 Ecen ezgaitu deithu ukan Iaincoac cithalqueriatará, baina sanctificationetara.

8 Bada *gauça hauc* arbuyatzen dituenac, eztu guiçón bat arbuyatzen, baina Iaincoa, ceinec bere Spiritu Sainduá gutan eçarri-ere ukan baitu.

9 Anayetassunezco caritateáz den becembatean, eztuçué mengoarie scriba dieçaçuedan: ecen ceuróc Iaincoaz iracatsiac çarete, elkar onhets deçaçuen.

10 Ecen eguiten-ere baduçué haur Makedonia gucián diraden anaye orotará: baina othoizten çaituztegu, anayeác, guerotic guerora avançago çaitezten,

11 Eta pena eçar deçaçuen baquez içatera, eta çuen eguiteco proprién eguitera, eta çuen escu propriéz languitera, manatu çaituztegun beçala:

12 Campotic diradenétara honestqui perporta çaiteztençát, eta deusen beharric eztuçuénçát.

13 Eta eztut nahi çuec ignorant çareten, anayeác, lo daunçanéç den becembatean, contrista etzaitezençát, berce goitico sperançaric eztutenac-ere beçala.

14 Ecen baldin sinhesten badugu Iesus hil eta

resuscitatu dela, halaber Jesus *Iauncan* lo daunçanac-ere Iaincoac erekarriren ditu harequin.

15 Ecen haur erraiten drauçuegu Iaunaren hitzez ecen gu viciric goitico garatenóc Iaunaren advenimenduän ezgaitzaiztela aitzinduren lo daunçatenéy.

16 Ecen Iauna bera exhortationezco oihurequin, eta Arkángelu-vozequin, eta Iaincoaren trompettarequin iautsiren da cerutic: eta Chriſtean hilác resuscitaturen dirade lehenic:

17 Guero gu viciric goitico garatenóc, harrapaturen garate hequin batean hodeyétan Iaunaren aitzinera airetan: eta halaz bethi Iaunarequin içanen gara.

18 Bada, consola eçaçue elkar hitz hauçaz.

CAP. V.

- 2 *Christen advenimenduüz.* 4 *Arguico eta ilhumbeco haourréz.* 6 *Veillatzeco eta sobre içateco.* 8 *Fidelén harmác.* 10 *Christequin vicitzeco.* 11 *Elkar exhortatzeco.* 14 *Obra caritatezcoác.* 19 *Spirituären dohainác ez iraunguiteco.* 21 *Gauça guciác experimentatzeco, on dena eduquiteco.*

DEMBORÉZ eta momentéz den becembatean, anayeác, ezta mengoarie şcriba dieçaçuedan.

2 Ecen ceuróc badaquiçue ungui ecen Iaunaren eguná ethorriren dela, ohoiná gauáz beçala.

3 Ecen errandeçatenean, Baque eta segurança: orduan gainera ethorriren çaye ustegaberico de-

structioneá, içorra denari erdi miná beçala, eta eztirade itzuriren.

4 Baina çuec, anayeác, etzarete ilhumbeán, non egun harc, ohoinác *eguiten duen* beçala, ardiets çaitzaten.

5 Çuec gucióc arguiáren haour çarete, eta egunáren haour: ezgara gauáren edo ilhumbeáren *haour*.

6 Ezgaunçala bada lo berceác beçala, baina gaudén iratzarri eta garén sobre.

7 Ecen lo daunçanac, gauáz lo daunça: eta hor-ditzen diradenac, gauáz dirade hordi.

8 Baina gu egunáren garenóc, garén sobre, fe-dezco eta caritatezco halacretáz veztituác, eta casquet orde, salvamendutaco sperançáz.

9 Ecen ezgaitu ordenatu Iaincoac hiracotzát, baina salvamenduáren ukaitecotzát Iesus Christ gure Iaunaz,

10 Cein guregatic hil içan baita: bagaude iratzarriric, ala bagaunça lo, harequin batean vici garén.

11 Harren, exhorta eçaçue elkar, eta edifica eçaçue batác berceá, eguiten-ere duçuen beçala.

12 Halaber othoizten çaituztegu, anayeác, eçagut ditzaçuen çuen arteán travaillatzen diradenac, eta çuen gainecodiradenac *gure* Iaunean, eta çuen admonestaçaleác:

13 Eta amorio handitan eduqui ditzaçuen, eguiten dutén obragatic. Auçue baque elkarren arteán.

14 Halaber othoitzeguiten drauçuegu, anayeác,

admonesta ditzaçuen vicitze desordenatutacoác, consola ditzaçuen gogo chipitacoác, sustenga ditzaçuen flaccuác, çareten spirituz patient guciétara.

15 Beguirauçue nehore eztiçón gaitza gaitzagatic nehori renda: baina unguiari bethiçarreitzate, batá berceágana eta guciétara.

16 Bethiere çareten aleguera.

17 Paussu gabe othoitz eguiçue.

18 Gauça guciétan esquerrac eman izquiçue: ecen haur da Iaincoaren çuetaraco vorondateá Iesus Christez.

19 Spirituá ezteçaçuela iraungui:

20 Prophetiác eztiçaçuela menosprecia.

21 Gauça guciác experimenta itzaçue: on denari çatchetzate:

22 Gaizquiären irudi orotaric beguira çaitetzte.

23 Bada Iainco baquezcoác ossoqui sanctifica çaitzatela: eta çuen spiritu guciá eta arimá eta gorputzá hoguen gabe, Iesus Christ gure Iaunaren advenimenduco beguira ditecela.

24 Fidel da çuec deithu çaituztena, eguinenere badu.

25 Anayeác, othoitz eguiçue guregatic.

26 Saluta itzaçue anaye guciác pot saindurequin.

27 Requeritzen çaituztét Iaunaren partez iracur daquién epistola haur anaye saindu guciéy.

28 Iesus Christ gure Iaunaren gratiá *dela* çuequin. Amen.

Thessalonikeanoétaratco lehená

Athénestic scribatu.

S. PAUL APOSTO-
LUÁREN THESSALONI-
KEANOÉTARATCO EPI-
STOLA BIGARRENÁ.

CAP. I.

- 3 *Thessalonikeanoén fedea eta caritateá.* 5 *Paulec
hec consolatzen.* 8 *Iauna infideléz mendecaturen.*
11 *Thessalonikeanoácgatic Paulec othoitz eguiten.*

PAULEC eta Silvanóc eta Timótheoc gure
Iainco Aitán eta Iesus Christ *gure* Iau-
nean Thessalonikeanoén *den* Eliçari :

2 Gratia *dela* çuequin eta baqueá gure Iainco
Aitaganic eta Iesus Christ Iaunaganic.

3 Esquerrac eman behar drauzquiogu Iain-
coari bethiere çuengatic, anayeác, raçoiná den
beçala, ceren haguitz handitzen den çuen fedea
eta *ceren* abundatzen den çuen guciótarie bat-
bederaren elkarganaco caritateá :

4 Hala non gueuróc çuengatic gloriatzen bai-
cara Iaincoaren Elicétan, çuen persecutione eta
iragaiten dituçuen afflictione guciétaco patien-
tiáz eta fedeaáz :

5 Cein baitirade Iaincoaren iugemendu iustoá-

ren seignale, Iaincoaren resumáren digno eguin çaitetzençát, ceinagatic suffritzen-ere baituçue:

6 Ecen gauça iustoá da Iaincoa baithan, çuec affligitzen çaituztenéy, afflictione renda diecén.

7 Eta çuey affligitzen çaretenóy solageamendu gurequin, aguer dadinean Iesus Iauna cerutic bere puissançaco Aingueruëquin,

8 Suzco garrequin, mendecatzen delaric Iaincoa eçagutzen eztutenéz, eta Iesus Christ gure Iaunaren Evangelioári behatzen etzaizquionéz:

9 Cein punituren baitirade punitione eternallez, *condemnaturic* Iaunaren presentiaz eta haren bothereáren gloriáz:

10 Dathorreanean glorificatu dençát bere sainduétan, eta miragarri eguin dadinçát sinhesten duten guciétan (ceren gure çuec baitharaco testimoniageá sinhetsi içan baita,) egun hartan:

11 Causa hunegatic-ere othoitz eguiten dugu bethiere çuengatic, çuec vocationeáren digno gure Iaincoac eguin çaitzatençát, eta compli deçan *bere* ontassunáren placer on guciá, eta fedeáren obrá botheretsuqui:

12 Glorifica dadinçát Iesus Christ gure Iaunaren icená çuetan, eta çuec hartan, gure Iaincoaren eta Iesus Christ Iaunaren gratiáren araura.

CAP. II.

- 2 *Perseveratzeco fedeán.* 4 *Christen advenimenduären signoác.* 5 *Antichristen descriptioneá.* 10 *Incredulén condemnationeá.* 13 *Thessalonikeanoác salvamendutara elegitu.*

OTHOITZ eguiten drauçuegu bada, anayeác, Jesus Christ gure launaren advenimenduáz eta gure harenganaco biltzarreáz.

2 Etzaitetzten bertan adimenduz erauz, eta etzaitetzten trubla ez spirituz, ez hitzez, ez epistolaz, guçaz *scribatuã* baliz beçala, Christen eguná bertan baliz beçala.

3 Nehorc etzaitzatela seduci eceinere maneraz: ecen *egun hura ezta ethorriren* non revoltamenduã lehen ethor eztadin, eta manifesta eztadin bekatutaco guçoná, perditionezco semeá,

4 Cein opposatzen eta alchatzen baita Iainco erraiten eta adoratzen den guciren contra: hala non hura iainco beçala, Iaincoaren temploán iarten baita, bere buruã eracusten duela ecen iainco dela.

5 Ala etzarete orhoit ecen oraino çuequin nincela, gauça hauc erraiten nerauzquiçuela?

6 Eta orain cerc daducan badaquiçue, hura manifesta dadinçát bere demborán.

7 Ecen ia eguiten da iniquitatezco mysterioá: solament orain daducanac, *eduquiren du* ken daiteno artetic.

8 Eta orduán manifestaturen da gaichtoá, cein Iaincoac deseguin en baitu bere ahoco Spirituáz, eta bere advenimenduco claritateáz abolituren.

9 *Hura diot* ceinen ethorteá baita Satánen operationeáren araura, puissance gucirequin eta signorequin eta gueçurrezco miraculurequin:

10 Eta iniquitatezco abusione gucirequin gal-
tzen diradenétan, ceren eguiären amorioá ezpai-
tuté recebitu ukán salvatu icateco.

11 Eta halacotz igorriren drauë laincoac abu-
sionezco operationeá, gueçurrá sinhets deça-
teneçát:

12 Condemna ditecençát eguiá sinhetsi ukan
eztutén guciác, baina iniquitateán placer hartu
ukan dutenac.

13 Baina guc, Iaunaz onhetsi anayeác, behar
drauzquiogu bethi esquerrac eman laincoari
çueçaz, ceren hatseandanic elegitu baitzaituzté
laincoac salvamendutara Spirituären sanctifi-
cationez, eta eguiazco fedeáz:

14 Ceinetara deithu ukan baitzaituzté gure
Evangelioáz Iesus Christ gure Iaunaren gloriä-
ren acquisitionetacotz.

15 Halacotz, anayeác, çaudete fermu eta educ-
açue ikassi duçuen doctriná, bada gure hitzez
bada epistolaz.

16 Bada Iesus Christ gure Iaun berac, eta gure
Iainco eta Aita onhetsi gaituenac, eta eman con-
solatione eternalá eta speranza oná gratiaz,

17 Consola ditzala çuen bihotzác, eta confir-
ma çaitzatela hitz eta obra on orotan.

CAP. III.

1 *Othoitz equiteco Iaunaren hitzác laster daguiançaçát.*

2 *Fedeá.* 6, 10 *Trabaillatu nahi eztiradenéz.* 8

Paul languiten ari içan. 14 *Excommunicationeá.*

GAINERACOÁZ, anayeác, othoitz eguiçue guregatic, Iaunaren hitzác laster dagui-ancát, eta glorifica dadin çuec baithan-ere beçala:

2 Eta gu delivra gaitecen gende desordenatu eta gaichto hautaric: ecen fedeá ezta gucién.

3 Baina fidel da Iauna, ceinec confirmaturen baitzaituzté eta beguiraturen gaichtoaganic.

4 Asseguratzen-ere bagara Iaunean çueçaz, ecen denuntiatzen drauzquiçuegun gauçác eguiten-ere badituçuela eta eguinen.

5 Bada Iaunac chuchent ditzala çuen bihotzác Iaincoaren amoriora, eta Christén beguira egoitera.

6 Anayeác, denuntiatzen drauçuegu halaber Iesus Christ gure Iaunaren iceneán, separa çaitetzen anaye desordenatuqui eta ez gureganic recebitu duen doctrináren araura ebiltén den orotaric.

7 Ecen ceuróc badaquiçuen nola imitatu behar gaituçuen: ecen ezgara desordenatuqui maneyatu içan çuen arteán.

8 Eta eztugu nehoren oguiá dohainic ian: baina travaillurequin eta nequerequin gau eta egun languiten ari guinadela, çuetaric nehoren phorogu ez guinadençát.

9 Ez bothere eztugunez, baina gure buruén çuey exemplutan emaiteágatic, imita gaitzaçuencát.

10 Ecen çuequin guinadenean-ere, haur de-

nuntiatzen guendrauçuen, ecen, baldin cembeit
trabailatu nahi ezpada, ian-eré ezteçan.

11 Ecen ençuten dugu çuen arteán badiradela
batzu desordenatuqui dabilzanic, deus ari ezti-
radelariç, baina curiosqui vici diradelariç.

12 Bada halaco diradenéy denuntiatzen draue-
gu, eta othoitz eguiten Iesus Christ gure Iau-
naz sossegurequin trabailatzen ari diradela be-
re oguiá ian deçaten.

13 Eta çuec, anayeác, etzaitez tela enoya un-
gui eguitez.

14 Eta baldin cembeitec gure hitzá obeditzen
ezpadu, epistolaz hura nota eçaçue : eta ezteça-
çuela conversa harequin, ahalque duençát :

15 Guciágatic-ere etsay beçala ezteçaçuela e-
duqui, baina admonesta eçaçue anaye anço.

16 Bada Iaun baquezcoác bethiere diçuela ba-
queá manera gucián. Iauna dela çuequin gu-
cioquin.

17 Salutationeá ene Paúlen escuz, baita sei-
gnale ene epistola guciétan : hunela scribatzen
dut.

18 Iesus Christ gure Iaunaren gratiá dela çue-
quin gucióquin.

Thessalonikeanoétaratco bigarrena

Athénestic scribatuð.

S. PAUL APOSTO-
LUAREN TIMÓTHEOGA-
NATCO EPISTOLA.
LEHENÁ.

CAP. I.

4 *Genealogiá. Questioneac. Iaincoaren edificatióneá.*
5 *Caritateá.* 7 *Legueco doctorac.* 12 *Paulec es-*
querrac Iaincoari emaiten. 15 *Christ certara ethor-*
ri mundura. 19 *Fedeá. Conscientia oná.* 20 *Hymé-*
neo eta Alexandro Satáni livratu.

PAULEC, Iainco gure Salvadoreáren eta
gure speranza Iesus Christ Iaunaren ma-
namenduz Iesus Christen Apostolu denac,

2 Timótheo *neure* eguiazco semeari fedeán,
Gratia dela hirequin, misericordia eta baqueá
Iainco gure Aitaganic, eta Iesus Christ gure
Iaunaganic.

3 Othoitz eguin drauadan beçala Éphesosen e-
gon andin, Makedoniarát ioaiten nincenean, *e-*
quin eçac, denuntia dieceançát batzuéy ezteça-
ten bercelaco doctrinaric iracats.

4 Eta eztitecen behá elhe çarrétara eta ge-
nealogia fin gabétara, ceinéc lehen questioneac
engendratzen baitituzté, ecen ez Iaincoaren e-
dificatióne fedeáz dena.

5 Bada manamenduären finá duc caritate bihotz chahutic, eta conscientia onetic *dena*, eta fictione gaberico fedetic.

6 Gauça hautaric batzu erauciric convertitu ičan dituc elhe vanotara:

7 Legueco Doctor ičan nahí diradelaric eta aditzen eztituztelaric erraiten eta asseguratzen dituztén gauçac.

8 Eta baceaquiagu ecen oná dela Legueá, baldin nehorc harçaz bidezqui usatzen badu.

9 Daquigularic ecen Legueá eztela iustoágatic iarri, baina gaichtoacgatic eta desobedienciaçatic: Iaincoaren menospreciaçaleacgatic eta vicitze gaichtotacoacgatic, religioneric eztaducatenacgatic eta profanoacgatic, aitaamén hiltzaleacgatic eta guicerhaileacgatic:

10 Paillartacgatic, bugreacgatic, guiça-ebatsleacgatic, gueçurtiacgatic, desperiuruacgatic, eta baldin deus berçeric doctrina sanoären contratacoric bada.

11 *Cein doctriná baita* Iainco benedicatuären Evangelio gloriázco niri cargutan eman ičan çaitadanaren araura.

12 Eta esquer emaiten diarocát ni fortificatu nauënari, *cein baita* Iesus Christ gure launa: ceinec fidel estimatu ukan bainau, *bere* cerbitzuan eçarriric:

13 *Ni*, lehen bainincén blasphemaçale eta persecutaçale eta iniuriaçale: baina misericordia eguin ičan çaitadac: ecen ignorantiaz eguin ukan diát, fedeá eznelaric.

14 Baina garaithu iñan duc gure Iaunaren gratia federequin eta dilectionerequin, cein baita Iesus Christean.

15 *Haur duc* hitz segurá, eta recebi deçagun guciz dignoá, ecen Iesus Christ ethorri iñan dela mundura bekatorén salvatzerá, cein étarico lehená bainaiz ni.

16 Baina hunegatic misericordia eguin iñan caitadác, nitan lehenic eracuts leçañát Iesus Christec clementia guciá, exemplu nincençát hura baithan vicitze eternaleracotzát sinhetsiren çutenén.

17 Bada Regue eternalari, immortalari, invisibleari, Iainco çuhur berari, *dela* ohore eta gloria secula seculacotz. Amen.

18 Manamendu haur gommendatzen drauát, Timótheo *ene* semé, aitzinetic hiçaz iñan diraden prophetién araura, heçaz bataillatze onez batailla adinçát:

19 Duálaric fede eta conscientia oná: hura batzuc iraitzirik, fedeáz galtze eguin ukan dié.

20 Ceinétaric baitituc Hyméneo eta Aléxandro: hec Satáni eman dirautzát, ikas deçatençát *guehiagoric* ez blasphematzen.

CAP. II.

1 *Guiçón guciacgatic othoitz equiteco.* 4 *Iaincoac nahi guciac salva ditecen.* 5 *Arartecoá Christ.* 7 *Paul Gentilén Apostolu eta Doctor.* 8 *Leku guciétan othoitz equiteco.* 9 *Emaztén abillamenduáz eta equimbideáz.* 15 *Nola hec salvatzen.*

EXHORTATZEN aut bada gauça gucién aitzinetic eguin ditecen requestac, othoitzeac, supplicationeac, *eta* remerciamentuac guición guciácgatic :

2 Regueácgatic, *eta* dignitatetan diraden guciácgatic, vicitze baquezcoá *eta* emeá eraman deçagunçát pietate *eta* honestate gucirequin.

3 Ecen haur gauça ona *eta* atseguinetacoa duc lainco gure Salvadoreären aitzinean,

4 Ceinec nahi baitic gende guciác salva ditecen, *eta* eguiären eçagutzera ethor ditecen.

5 Ecen lainco bat *duc* *eta* ararteco bat laincoaren *eta* guiciónén arteán, Iesus Christ guición *equinic* :

6 Ceinec bere buruá eman ukan baitic rançoinetan guciácgatic : testimoniage içateco bere demborán :

7 Ceinen publicaçale *eta* Apostolu ni ordenatu içan binauc (eguiá cioát Christean, *e*tzioát gueçurric,) Gentilén Doctor federequin *eta* eguiarequin.

8 Nahi diát bada guiciónéc othoitz daguiten leku orotan, escuac chahuric altchatzen dituztelaric hira *eta* questione gaberic.

9 Halaber emazteac-ere abillamendu honestez ahalquerequin *eta* modestiarequin acotra ditecen, ez bilo içurtzez, edo urrhez, edo perlaz, edo abillamendu soberanciatacoz :

10 Baina (emazte laincoaren cerbitzatzetz profesionc eguiten dutený dagoten beçala,) obra onez.

11 Emazteac silentiorequin ikas beça suiectio-
ne gucirequin.

12 Ecen emazteari iracasteá eztiarocát per-
mettizen, ezeta guiconáren gaineán authori-
tatez usatzeá, baina den silentiotan.

13 Ecen Adám lehenic formatu içan duc,
guero Eva.

14 Eta Adám eztuc seducitu içan, baina e-
mazteá seducitu içanic, transgressionéaren cau-
sa içan duc.

15 Baina salvatuä içanen duc haour engendra-
tzez, baldin egon badadi fedeán, eta dilectio-
neán, eta sanctificationeán modestiarequin.

CAP. III.

1 *Ipizpicuén officioá.* 11 *Hayén emaztez.* 12 *Dia-
créz.* 15 *Iaincoaren etcheá.* 16 *Pietateáren myste-
rioá.*

HITZ segura duc haur, Baldin nehore Ipiz-
picu içatera desiratzen badic, obra ex-
cellent bat desiratzen dic :

2 Baina behar dic Ipizpicuäc içan irreprehen-
sible, emazte bakoitz baten senhar, vigilant, so-
bre, modest, estrangerén ostatuz gogotic rece-
biçale, iracasteco carazco :

3 Ez mahatsarnoari emaná, ez ukaldicari, ez
irabaizte deshonestáren guthicioso, baina be-
nigno, ez revoltari, ez avaritioso :

4 Bere familia honestqui gobernatzan duela-

ric, bere haourrac suiectionetan eduquiten dutelari honestate gucirequin :

5 (Ecen baldin edoceinec bere etchearen gobernatzan ezpadaqui, nolatan laincoaren Eliçari gogoá emanen drauca ?)

6 Ez apprendiz berri, urguluz hanturic deabruaren condemnationera eror eztadinçat.

7 Behar dic are harc duen testimoniage ona campocoétaric-ere : reprotchutara eta deabruaren laçora eror eztadinçat.

8 Diacréc halaber *behar die içan* honest, ez bi hitzetaco, ez mahatsarno anhitzari emanac, ez irabaizte deshonestaren guthicioso :

9 Eduquiten dutelari fedearen mysterioá conscientia chahurequin.

10 Eta hec-ere phoroga ditecen lehen, guero cerbitza deçaten, baldin reprotchu gabetaco badiuc.

11 Halaber hayén emazteác *diraden* honest, ez gaitzerraile, *baina* sobre, leyal gauça guciétan.

12 Diacreác diraden emazte bederaren senhar, gobernatzan dituztelari honestqui *bere* haourrac eta bere etcheác.

13 Ecen ungui cerbitzatu duqueitenéc grado ona aquisitzen dié beretzat, eta libertate handiá Iesus Christ baithango fedeán.

14 Gauça hauc scribatzen drauzquiát, speranza dudalaric ecen sarri hiregana ethorriren naitela :

15 Eta baldin berancen badiát, daquiançat nola behar den laincoaren etcheán conver-

satu, cein baitue Iainco viciaren Eliçá, eguiáren habeá eta sustenguá.

16 Eta duda gabe, handi duc pietateáren mysterioá: ecen Iaincoa manifestatu içan dela haraguián, iustificatu dela Spirituán, ikussi içan dela Aingueruëz, predicatu içan çayela Genti-léy, sinhetsi içan dela munduán, goiti recebitu içan dela gloriara.

CAP. IV.

1 *Azquen demboréz.* 2 *Deabruén doctriná.* 3 *Ezconçáren eta viandén defendatzeaz.* 7 *Elhe profanoéy ihes eguiteco.* 8 *Pietateá.* 10 *Sperança Iaincoa baithan.*

BADA Spirituác claroqui erraiten dic ecen azqueneco demborétan revoltaturen diradela batzu fedetic, spiritu abusariéy behatzen çaitzela, eta deabruén doctrinéy,

2 Hypocrisiaz gueçurrac iracasten dituztenén *doctrinéy*, ceinén conscienciá cauterizatuá baituc,

3 Defendatzen dutelariç ezconcea *eta* viandetic iatea, cein Iaincoac creatu baitrauzte usatzeco remerciamenturequin fideléy, eta eguiá eçagutu ukan dutenéy.

4 Ecen Iaincoaren creatura gucia *duc* on, eta deus ez iráizteco, baldin remerciamenturequin recebitzen baduc.

5 Ecen *creaturá* sanctificatu dihoac Iaincoaren hitzáz eta orationez.

6 Gauça hauc baldin proposa badietzéc anayéy,

Jesus Christen ministro on aic̄ate, haci içanic fedearen, eta diligentqui iarrei qui atzayón doctrina onáren hitzétan.

7 Baina irazquic fable profanoác eta atsoenác irudiác: eta exerci eçac eure buruã pieta-teán.

8 Ecen exercitatione corporala probetchu gutitaco duc: baina pietatea gauça guciétara probetchutaco duc, presenteco vicitzeáren eta ethortecoáren promessá duelaric.

9 Hitz segura *duc* haur, eta guciz recebi dadin dignoá.

10 Ecen halacotz travaillatzen-ere gaituc, eta escarniatzen, ceren speranza baitiágu lainco vicián, cein baituc guiçón gucién Salvadore, *eta* principalqui fidelén.

11 Gauça hauc denuntia itzac eta iracats.

12 Nehorc hire gaztetassuná ezteçala menosprecia: baina aicén fidelén exemplu hitzeán, conversationeán, caritateán, spirituán, fedeán, puritateán.

13 Ethor nadin artean, aquió iracurtzeari, exhortatzeari, doctrinari.

14 Ezteçala menosprecia hitan den dohainá, cein eman içan baitzaic prophetiaz, Ancianoén compainiaren escuén impositionearequin.

15 Gauça hauc practica itzac, *eta* aicén gauça hautan attento: hire avançamenduã agueri dençát gucién arteán.

16 Gogoa emóc eure buruári eta doctrinari: persevera eçac gauça hautan: ecen baldin haur

badaguic, eure buruã duc salvaturen eta hiri behatzen çaizquianac.

CAP. V.

1 *Batbedera bere qualitateären araura reprehenditzeco eta admonestatzeco.* 3 *Alhargunéz.* 17 *Ancianoéz.* 24 *Bekatuéz.* 25 *Obra onéz.*

GUIÇÓN ancianoá ezteçala dorpequi reprehendi, baina exhorta eçac aita beçala: gazteac, anayeác beçala:

2 *Emazte çaharrác, amác beçala: gazteác, arrebác beçala castitate gucirequin.*

3 *Emazte alhargunác ohora itzac, eguiazqui alhargun diradenac.*

4 Baina baldin cembeit *emazte* alhargunec haourric, edo ilobassoric badic, ikas beçate lehenic *berén* etche propria pietateren eracusten, eta burhassoétara ordaináren rendatzen: ecen haur *duc* on eta placent Iaincoaren aitzineán.

5 Bada eguiazqui alhargun denac eta bera azquendu içan denac speranza dic Iaincoa baitan, eta perseveratzen dic othoitzetan eta orationetan gau eta egun.

6 Baina deliciosqui vici dena, viciric hilá duc.

7 Gauça hauc bada denuntia itzac, irreprehensible diradençát.

8 Eta baldin edoceinec beréz eta principalqui ethecoéz artharic ezpadic, fedeá ukatu dic, eta duc infidela baino gaichtoago.

9 *Emazte* alharguná hauta bedi ez hiruroguey urthe baino gutiagotacoá, senhar baten emazte ičaná:

10 Obra onetan testimoniage duena: eya haourrac haci dituenez, eya estrangerac alogeatu dituenez, eya sainduén oinác ikuci dituenez, eya affligituác aiutatu dituenez, eya obra on orori ardura iarreiqui ičan çayonez.

11 Baina alhargun gazteagoac refusa itzac: e-cen bridá largatu dutenean Christen contrá, ezcondu nahi dituc:

12 Bere condemnationea dutelarie, ceren bere lehen fedea iraitzi ukan baitié.

13 Eta guehiago, alfer egoile-ere diradelarie ikasten dié etchez etche ebilten: eta eztituc solament alfer egoile, baina edasle-ere, eta curioso, behar eztiraden gaucéz dadassatelarie.

14 Nahi diát bada gazteac ezcon ditecen, haour daguiten, etchea governa deçaten, occasioneric batre etsayari eztemoten gaízqui erraiteco.

15 Ecen ia batzu itzuli ičan dituc Satánen ondoán.

16 Baldin edocein fidelec edo cembeit fidelsac bacitic *emazte* alhargunac, aiuta bitza hec, eta eztatdin carga Eliçá, eguiazqui alhargun diradenén asco dençát.

17 Ungui presiditzen dutén Ancianoác ohore doblaren digno estima bitez: principalqui hitzean eta doctrinán travaillatzen diradenac.

18 Ecen Scripturác erraiten dic, Idi bikitzen

ari denari eztraucac ahoä lothuren. Eta, Lan-
guileá bere sariären digno da.

19 Ancianoären contra accusationeric ezteçá-
la recebi, biga edo hirur testimonioren azpián
baicen.

20 Bekatu eguiten dutenac, gucién aitzinean
reprehenditzac, berceác-ere beldur diraden-
çát.

21 Requeritzen aut Iaincoaren eta Jesus
Christ Jaunaren eta Aingueru elegituén aitzinean,
gauça hauc beguira ditzán, bata berceari
preferitu gabe : deus eguiten eztuála alde bate-
ra makurtuz.

22 Escuác eztiétzoála nehorri bertan eçar, eta
ezteçála communica berceren bekatuétan, eure
buruá pur beguireçac.

23 Hemendic harát ezteçála uric edan, baina
mahatsarno guti batez usat eçac, eure estomaca
gatic, eta eure eritassun ussuácgatic.

24 Guicón batzuén bekatuác aitzinean ague-
ri dituc, eta aitzinean dihoaçac condemnatio-
netan : eta batzuéy ondoan-ere iarreiuiten
ciaiztec.

25 Halaber obra onac-ere aitzinean agueri di-
tuc : eta bercelaco diraden obrác, ecin estal dai-
tezqueç.

CAP. VI.

1 *Cerbitzariéz.* 4. 20 *Questione vanoéy ihes egui-
teco.* 6 *Pietateá.* 8 *Contentamenduü.* 10 *Avari-
tiá.* 11 *Perseverança.* 13 *Christen advenimenduü.*
17 *Munduco abratsac.*

UZTARRIREN azpián diraden cerbitzari gu-
ciéc, bere nabussiác ohore ororen digno
estima bitzate: Iaincoaren icená eta doctriná
blasphema eztitecençát.

2 Eta nabussi fidelac dituztenéc, eztitzatela me-
nosprecia ceren anaye diraden: baina aitzitic
cerbitza bitzate, ceren fidelác eta onhetsiác di-
raden, ontassuneán participant diradelaric.
Gauça hauc iracats itzac eta exhorta.

3 Baldin nehorc berce doctrinaric iracasten
badic, eta consentitzen ezpadic Iesus Christ
gure launaren hitz sanoétan, eta pietateáren
arauēzco doctrinán,

4 *Hura* hantuã duc, deus eztaquialaric,
baina erhotzen delaric questionén eta hitze-
zco contentionén ondoán, hetaric sortzen di-
tuc invidiá, guduã, iniuriác, suspicione gai-
chtoác,

5 Guiçón adimenduz corrupituén eta eguia-
tic privatu diradenén disputatione vanoác, esti-
matzen dutelaric pietatea irabazte dela: retir-
adi halacoétaric.

6 Segur, irabazte handiá duc pietateá conten-
tamendurequin.

7 Ecen deus eztiagu ekarri mundura: segura
duc eraman-ere deus ecin deçaquegula.

8 Bainavitançá dugularic eta cerçaz estal ahal
gaitecen, heçaz content içanen gaituc.

9 Ecen abrástu nahi diradenac, erorten dituc
tentationetara eta laçora, eta anhitz desir erho-
tara eta caltetacotara, ceinéc hundatzen bait-

citié guizonac destructionetara eta perditionetara.

10 Ecen gaitz gucién erroá avaritiá duc, cein desiratzen dutelarik batzu erauci iñan baitituc fedetic, eta bere buruác anhitz doloretan nahaspilatu ukan baitcitié.

11 Baina hic, laincoaren guizoná, gauça hæy ihes eguic, eta iarreiqui aquié iustitiari, pietateari, fedeari, caritateari, patientiari, emetassuari.

12 Fedeáren combat oná combati eçac, lot aquió vicitze eternalari, ceinetara deithu-ere baitaiz, eta confessione oná anhitz testimonioren aitzinean eguin ukan duc.

13 Denuntiatzen drauát gauça guciác vivificatzen dituen laincoaren, eta Iesus Christen aitzinean, ceinec testificatu ukan baitic Pontio Pilátoren azpian confessione oná :

14 Manamendu haur beguira deçán macula eta reprotchu gabe, Iesus Christ gure Iaunaren advenimendurano :

15 Cein eracutsiren baitic bere demborán Prince benedicatuác eta bakoitzác, reguén Regueác eta iaunén Iaunac :

16 Ceinec berac baitic immortalitate, nehor hurbil ecin daiten arguián habitatzen delarik, cein ezpaitic guizonac batec-ere ikussi, ez ecin ikus baiteçaque : ceini ohore eta indar seculacotz. Amen.

17 Mundu hunetan abrats diradenéy denuntiaiecéc, eztiraden arrogant, eta ezteçaten bere

sperança eçar fermutate gabeco abrastassuné-
tan, baina lainco vicián, ceinec emaiten bait-
rauzquigu abundosqui gauça guciác usatzeco:

18 Ungui eguin deçaten, obra onez abrats di-
raden, emaile on *eta* communquide onetaco di-
raden.

19 Thesaurizatzen dutelarie beretaco fun-
dament on bat ethorquiçunera, ardiets deça-
tençát vicitze eternala,

20 O Timótheo, deposita beguireçac, ihes e-
guiten draueálarie oihu vañoéy *eta* profanoéy,
eta falsuqui hala deitzen den scientiaco contra-
dictionéy:

21 Cein *scientiáz* professione eguiten çutela-
ric batzu fedetic erauci içan baititue. Gratia
dela hirequin. Amén.

*Timótheoganatco lehená scribatu Lao-
dikéatic, cein baita Phrygiá Paca-
tiánoco hiri principalá.*

S. PAUL APOSTO-
LUÁREN TIMÓTHEO-
GANATCO EPISTOLA
BIGARRENÁ.

CAP. I.

- 1 *Vicitzeco promessá Christean.* 5 *Timótheoren fedea.*
6 *Escuén impositioneá.* 7 *Verthutezco spiritüá.* 8
Christez testimoniage ekarteá. 9 *Vocationeá, Obrac,*
Gratiá Christez. 10 *Haren victoriaá, Vicitzeá, Im-*
mortalitateá.

PAULEC Iesus Christen Apostolu Iaincoaren vorondatez *denac*, Iesus Christ baithan den vicitzeáren promessáren araura,

2 Timótheo *neure* seme maiteari: *gratia*, *misericordia eta* baqueá Iainco Aitaganic, eta Iesus Christ gure Iaunaganic.

3 Esquer diarocát Iaincoari, cein cerbitzatzen baitiát *neure aitzinecoacdanic conscientia* purequin, nola paussu gabe baitiát *memorio* hiçaz *neure orationétan* gau eta egun:

4 Hire ikusteco *desir dudalaric*, hire nigarchortez orhoitic, bozcarioz bethé nadinçát:

5 Orhoitzen naicela hitan den *fictione* gabeco

fedeáz, cein lehenie habitatu içan baituc hire amasso Loída baithan, eta hire ama Euníca baithan: eta segur nauc ecen hi baithan-ere *habitazten dela*.

6 Causahunegaticavisatzen aut vitz deçán ene escuén impositionez hitan den Iaincoaren dohainá.

7 Ecen eztiraucuc eman Iaincoac iciapenetaco spiritu bat, baina verthutetaco, eta dilectionetaco, eta adimendu sanotaco *spiritu bat*.

8 Ezaicela bada ahalque gure Iaunaren testimoniageáz, ezeta niçaz, bainauc haren presoner: baina aicén participant Evangelioco afflictionétan, Iaincoaren puissançáren araura:

9 Ceinec salvatu ukan baiquiaitíc, eta *bere vocatione* sainduáz deithu: ez gure obrén causaz, baina bere ordenançáren eta dembora eterna-lac baino lehen Iesus Christ baithan eman içan çaicun gratiáren causaz.

10 Eta manifestatu içan duc orain Iesus Christ gure Salvadoreáren ethorteáz, ceinec herioá-ere deseguin ukan baitic, eta arguira eman vicitzeá eta immortalitateá Evangelioáz:

11 Ceinen publicaçale ni ordenatu içan bainauc, eta Apostolu eta Gentilén Doctor.

12 Halacotz gauça hauc-ere suffritzen citiát: guciágatic-ere eznauc ahalque: ecen baceaquiat nor sinhetsi dudan: eta segur nauc ecen hura botheretsu dela ene depositáren beguiratzeco egun hartarano.

13 Educac eneganic ençun ukan dituán hitz

sanoén eguiazco formá, federequin eta Iesus Christ baithan den caritaterequin.

14 Deposit oná beguireçac Spiritu Sainduáz, cein habitatzen baituc gutan.

15 Badaquic haur, ecen akdaratu içan diradela eneganic Asian diradenguciác: ceinétaric baitituc Phýgello eta Hermogénes.

16 Iaunac misericordia daguiola Onesiphórorenetcheari: ecen anhitzetan recreatu ukan nic, eta ene cadenáz eztuc ahalquetu içan :

17 Aitzitic Róman içan denean guciz affectio-natuqui bilhatu ukan niauc eta eriden :

18 Demola hari *othoi* Iaunac eriden deçan misericordia Iauna baithan egun hartan: eta cembat anhitz cerbitzu Éphesosén ere eguin drautan, hic guciz ungui daquic.

CAP. II.

3 *Christen gendarmés.* 9 *Paulen estecaduren causá.* 16 *Oihu vanoéy ihes equiteco.* 20 *Unci ohoretacoac eta desohoretacoac.* 23 *Questione erhoéy ihes equiteco.* 24 *Ministroáren equimbideá.*

HI bada, ene semé, fortificadi Iesus Christ baithan den gratián :

2 Eta anhitz testimonioren artean eneganic ençun dituán gauçac, iracats ietzéc gende fideléy, cein bercen-ere iracasteco sufficient içanen baitituc.

3 Hic bada travaillu suffri eçac Iesus Christen gendarmés on anço.

4 Eztuc nehor guerlán empatchatzen vicitze-
co eguitecoéz, guerla eguiteco hautatu duena-
ren gogaraco dençát.

5 Halaber baldin nehere combatic eguiten ba-
dic, eztuc coroatzen baldin bidezqui combatitu
ezpaduc.

6 Laborariac travaillatu behar dic fructuric re-
cebi deçan baino lehen.

7 Consideraitzac erraitenditudan gauçac : Iau-
nac bada eman dieçála adimendu gauça gucié-
tan.

8 Aicén orhoit Iesus Christ resuscitatu içan de-
la hilétaric, Davíden hacitic *celaric*, ene Evan-
gelioären araura :

9 Ceinetan, gaizquiguile anço, affligitzen bai-
nauc estecailluétarano: baina Iaunaren hitzá
eztuc estecatuä.

10 Halacotz gauça guciac suffritzen citiát ele-
gituacgatic, hec-ere obteni deçatençát Iesus
Christ *Iaunean* den salvamendua, gloria eterna-
larequin.

11 Hitz segura *duc* haur: Ecen baldin harequin
hil içan bagara, harequin vicico-ere garela.

12 Baldin suffritzen badiágu, regnaturen-ere
harequin diágu: baldin ukatzen badiágu, harc-
ere gu ukaturen guiaitic :

13 Baldin desleyal bagara, hura *ordea* fidel dia-
goc, uka bere buruä ecin ceçaquec.

14 Arramberri itzac gauça hauc, protestatzen
duálaric Iaunaren aitzinean ezteçan nehorc hi-
tzez iharduqui, *baituc* probetchuric batre ekar-

ten eztuen gauça, *aitzitic* ençuleác erautzen dituena.

15 Diligent adi eure buruären Iaincoari aprobatu presentatzera, confusione gabeco obrero, artezqui eguiären hitzá ebaquiten duála.

16 Oihu vanoác eta profanoác reprimitzac: ceren impietate handiagotara avançaturen baitituc.

17 Eta hayén hitzá gangrená beçala alhaco duc, ceinétaric baitituc Hymenéo eta Philetó:

18 Cein eguiatic erauci içan baitituc, erraiten dutela ia resurrectioneá eguin içan dela, eta erautzen dié edocein batzuén fedeá.

19 Alabaina Iaincoaren fundamenta fermu diagoc, cigulu haur duelaric, Eçagutzen ditu Iaunac cein diraden harenac: eta, Retira bedi iniustitiataric Christen icená invocatzen duen guciá.

20 Eta etche handi batetan eztuc solament urhezco eta cilharrezco unciric, baina çurezcoric eta lurrezcoric-ere: eta batzu ohoretacotz, eta berceac desohoretacotz.

21 Bada nehore baldin bere buruä hautaric chahu badeça, içanen duc unci ohoretacotz sanctificatuä, eta Iaunaren usagetacotz carazcoá, eta Iaunaren obra on orotara appainduä.

22 Gaztetassunären guthiciéy-ere ihes eguiéc, eta iarrei qui aquíó iustitiari, fedeari, caritateari, baqueari, bihotz purez Iauna invocatzen dutenequin.

23 Eta questione erhoác, eta instructione ga-

betacoác iraizquic, daquiálaric ecen hec gudu engendratzen dutela.

24 Bada Iaunaren cerbitzariac eztic revoltari ičan behar, baina eme guciétara, iracasteco carazco, patientqui gaichtoac supportatzen dituelaric:

25 Emetassunequin iracasten dituelaric opinionone contrariotaco diradenac: eya noizpait Iaincoac urriquimendu eman dieçaqueenez eguiáren eçagutzeco,

26 Eta emenda ditecen, haren vorondateáren *eguiteco*, *itzuriric* deabruáren laçotic, ceinez hartzamanac baitaude.

CAP. III.

1 *Azquen demboréz.* 10 *Paulen persecutioné.* 14
Doctrinán perseveratzeco. 16 *Scripturéz den probetchuá.*

HAUR bada iaquic, ecen azquen egunétan ičanen dela dembora perilosic.

2 Ecen ičanen dituc guiçonác bere buruentár, avaritioso, vantari, urgulutsu, disfamaçale, aitamétara desobedient, ingrat, Iaincoaren menospreciaçale,

3 Affectione natural gabe, leyalitate gabe, calumniaçale, moderamendu gabe, crudel, on diradenén gaitzetsle,

4 Traidore, temerario, hantuac, Iaincoari baino voluptatéy hobe erizle.

5 Pietateáren irudiá dutelaric, baina haren ver-

thuteá ukatzen dutelariç : apparta adi bada hetaric.

6 Ecen hautaric dituc etchetara forratzen diradenac, eta gathibu dadutzatenac emazteto bekatuz cargatuäc, guthicia diversez erabiliäc,

7 Bethiere ikasten dutelariç, eta behinere eguiären eçagutzera hel ecin daitezquelariç.

8 Eta hala nola Iannésec eta Iambrésec resititu baitraucate Moýsesi : halaber hauc-eré eguiari resititzen diraucoé : guiçón adimenduz corrupituäc, fedeáz den becembatean reproboac.

9 Baina eztié guehiagoric avançaturen : ecen hauén erhogoá claro içanen duc guciétara, hayena-ere içan den beçala.

10 Baina hic complituqui eçagutu ukan duc ene doctriná, governuä, intentioneá, fedeá, emetassuná, caritateá, patientiá :

11 Persecutioneác, afflictioneác, cein niri heldu içan baitzaizquit Antiokían, Icónion, Lýstran : nolaco persecutioneác suffritu ukan ditudan cioát, eta guciétariç idoqui ukan niauc launac.

12 Eta Iaincoaren beldurrean Iesus Christean vici nahi diraden guciéc-ere persecutione suffrituren dié.

13 Baina guiçón gaichtoác eta abusariác avançaturen dituc gaizquiagora seducitzen dutelariç eta seducituäc diradelariç.

14 Bada hiegon adi ikassi dituán eta eman içan

çaizquián gaucétan, daquiálarie norenganic ikassi ukan dituán :

15 Eta nola haourra-danic letra sainduäc eçagutu ukan dituán, ceinéc çuhur ahal baiheça-quete salvamendutacotz Jesus Christ baithan den fedeáz.

16 Scriptura guciá *duc* divinoqui inspiratuä, eta probetchable doctrinatzeco, redarguitzeco, corregitzeco *eta* instruitzeco iustitiatan :

17 Compli dadinçát Iaincoaren guiçoná, obra on orotara complituqui instruituric.

CAP. IV.

1, 5 *Paulec exhortatzen.* 6 *Bere herioá aitzinetic erraiten.* 8 *Fidelén iustitiazco coroa.* 16 *Paul guciéz abandonnatu.* 17 *Eta Iaincoaz aiutatu.*

REQUERITZEN aut bada nic Iaincoaren eta Jesus Christ Iaunaren aitzinean, ceinec bere advenimenduän eta resumán viciác eta hilác iugeaturen baitcitic :

2 Predica eçac hitzá, persevera eçac orduz eta orduz lekora : ari adi redarguitzen, mehatchatzen, exhortatzen, emetassun eta doctrina gucirequin :

3 Ecen içanen duc dembora bat ezpaitié doctrinasanoá suffrituren : baina beharri quillicor-rac dituztelaric, beréc bere desirén araezco iracastunác bilduren baitcitié.

4 Eta eguiatic beharriác itzuliren baitcitié, eta fablétara emanac içanen baitituc.

5 Baina hic veilla eçac gauça guciétan, suffritzac

afflictioneac, eguin eçac evangelistären obra, e-
guic hire administrationeá approbatuä den.

6 Ecen ni ia sacrificatu içatera nihoac, eta ene
partitzeco demborá hurbil duc.

7 Combat oná combatitu diát, *neure* cursuä a-
cabatu diát, fedeá beguiratu diát.

8 Gaineracoaz, beguiratuä diagotac iustitiaz-
co coroá, cein rendaturen baitraut Iaunac egun
hartan, iugeiusto harc: eta ez niri solament, bai-
na haren advenimenduä desiratu ukan duquei-
ten guciéy-ere *bay*.

9 Diligent adi enegana ethortera sarri.

10 Ecen Demásec abandonnatu niauc, pre-
senteco secula haur onhetsiric, eta Thessaloní-
karát ioan içan duc: Créscens Galatiarát, Títo
Dalmatiarát.

11 Luc bera duc enequin. Marc harturic ere-
karrac eurequin: ecen probetchable diát cerbi-
tzucotz.

12 Tykikó-ere igorri diát Éphesoserá.

13 Troásen Cárpo baithan utzi ukan dudan
manteliná, ethoradinean ekarrac eurequin, eta
liburuác, *baina* principalqui pergamioác.

14 Aléxandro cobre-arotzac anhitz gaitz eguin
dirautac: Iaunac bere eguinén arauez renda die-
çola.

15 Harenganic hi-eré beguiradi: ecen haguitz
gure hitzéy resistitu ukan dirauec.

16 Nehor etziaitadac assistitu, *neure* lehen de-
fensán, aitzitic guciéc abandonnatu ukan niaué:
imputa eztaquiela.

17 Baina Iauna assistitu ičan ciaładác, eta fortificatu ukan niauc, niçaz predicationeá complidadinçát, eta hura ençun deçatençát Gentil guciéc: eta delivratu ičan nauc lehoináren ahotic.

18 Eta delivraturen niauc Iaunac obra gaichto gucitaric eta emparaturen bere resuma celestialeco: hari *dela* gloria secula seculacotz. Amén.

19 Saluta itzac Prisca, eta Aquila, eta Onesiphóroren familiá.

20 Érasto guelditu ičan duc Córinthon: eta Tróphimo Miléton utzi diát eria.

21 Diligent adi negu aitzinean ethortera. Salutaten auté Eúbuloc, eta Púdensec, eta Línoc, eta Claudiac, eta anaye guciéc.

22 Iesus Christ Iauna *dela* hire spirituarequin. Haren gratiá *dela* çuequin. Amén.

*Timótheo Éphesoseco Elicaco lehen Ipizpicu
ordenatuáganatco bigarrená Rómari
scribatu, Paúl berriz Késar
Néronen aitzineán
presentatu ičan
cenean.*

* *

S. PAUL APOSTO-
LUAREN TITOGANATCO
EPISTOLA.

CAP. I.

- 1 *Eguiaren eçagutzei.* 2 *Sperança.* 3 *Predicationei.*
5 *Tito ergatic Crétan utzi.* 7 *Ipizpicu egui-
coaren officioá.* 10 *Circoncisionecoéz.* 11 *Irabaciá-
gatic, behar eztiraden gauçac iracasten dituztenéz.*
15 *Deus ez satsuric chahuendaco.* 16 *Obrac gabe-
rico fedeá.*

PAULEC Iaincoaren cerbitzari eta Iesus Christen Apostolu *denac*, Iaincoaren elegituén fedeáren eta pietateáren tenorez den eguiáren araura,

2 Vicitze eternaláren sperançacotzát, cein promettatu ukan baitu Iainco gueçurti eztenac dembora eternalén aitzinetic, eta manifestatu bere demborétan:

3 *Diot* bere hitzá, Iainco *gure* Salvadoreáren ordenançáren tenorez niri cargutan eman içan çaitadan predicationeáz: Tito *neure* seme eguiazcoári *gure arteán* commun den fedeáren araez.

4 *Gratia dela hirequin* misericordia eta baqueá Iainco Aitáganic, eta Iesus Christ Iaun gure Salvadoreáganic.

5 Causa hunegatic utzi ukan aut Crétan, goitico diraden gaucén corrigitzen continua deçançat, eta ordena ditzán hiriz hiri Ancianoac, nic ordenatu drauadan beçala :

6 Baldin cembeit baduc irreprehensibleric emazte bakoitz baten senhar, haour fidelac dituelaric, ez dissolutionez accusatuac, edo rangea ecin daitezquenac.

7 Ecen Ipizpicuäc behar die içan irreprehensible, Iaincoaren etcheären gobernari anço, ez tén porfidioso, ez coleric, ez mahatsarnoari emana, ez ukaldicari, ez irabazte deshonestären guthicioso :

8 Baina estrangerén ostatus gogotic recebiçale, onén onhetsle, çuhur, iusto, saindu, moderatu :

9 Instructionearen araura den hitz fidelären eduquile, doctrina sanoz exhorta-ere ahal deçançat, eta contrastatzen diradenac vençut.

10 Ecen baduc anhitz rangea ecin daitenic eta vanoqui minçaçaleric, eta adimenduén seduciçaleric, principalqui Circoncisionetic diradenac : hæy ahoa boçatu behar ciayec :

11 Hec etcheac ossoqui erautzen citié, behar eztiraden gauçac iracasten dituztela, irabazte deshonestären causaz.

12 Erran die hayén arteco cembeitec, hayén prophéta propriac, Crétatarrac bethi gueçurti, bestia gaitzac, sabel naguiac.

13 Testimoniage haur eguiazcoá due : causa hunegatic reprehenditzac hec viciqui, fedeán sano diradençat :

14 Behatzen eztutelaric Iuduén fablétara, eta eguiatic aldaratzen diraden guiçonén manuétara.

15 Gauça guciác chahuendaco chahu dituc, baina satsuendaco eta infidelendaco eztuc deus chahuric, aitzitic dituc satsu hayén adimenduá eta conscientiá.

16 Professione eguiten dié Iaincoa eçagutzen dutela, baina obraz ukatzen dié, abominable diradelaric, eta desobedient, eta obra on orotara reprobatuac.

CAP. II.

2 Çaharréz. 6 Gaztéz. 7 Exemplaná. 9 Cerbitzariéz. 11 Iaincoaren gratiáz. 13 Sperançáz.
14 Cer finetara Iesus Christec guregatic bere buruá eman.

BAINA hic denuntia itzac doctrina sainduari dagozcan gauçác.

2 Guiçon çaharrac sobre diraden, grave, moderatu, sano fedean, caritatean *eta* patientián.

3 Emazte çaharrác halaber *diraden* saindu-tassunari dagocan continentiataco, ez gaitzer-raile, ez mahatsarno anhitzari emanac, gauça honestén iracatsle:

4 Emazte gazteac instrui ditzatençát moderatu içaten, bere senharrén onhesten, bere haourrén maite ukaiten:

5 Çuhur içaten, chahu, etchean egoile, on, bere senharrén suiet: Iaincoaren hitzá blasphema eztadinçát.

6 Guición gazteac halaber exhorta itzac moderatu diraden.

7 Gauça guciétan eracusten duálaric eure buruã obra onen exemplu, doctrinã *eracusten duálaric* integritate, gravitate,

8 Hitza sano, *eta* condemna ecin daiten *beçalaco*: contrastatzen dena confundi dadinçát, çueçaz gaizquiric cer erran ez ukanez.

9 Çerbitzariac bere nabussién suiet diraden, gauça guciétan hayén gogara eguiten dutelariç, contradiciale eztiradelariç :

10 Deus appartatzen eztutelariç, baina leyalitate on guciá eracusten dutelariç, gauça guciétan lainco gure Salvadoreären doctrinã orna deçatençát.

11 Ecen aguertu içan ciayec guición guciéy laincoaren gratia salvagarriá:

12 Iracasten gaituela, infidelitateaz eta mundo desiréz renuntiaturic, sobrequi, iustoqui, eta religiosqui vici garén presenteco secula huetan :

13 Dohain onetaco sperançaren eta gure lainco handi eta Salvadore Iesus Christen gloriataco advenimendu excellentaren beguira gaudelariç:

14 Ceinec eman baitu bere buruã guregatie, gu redemi guençançát iniquitate gueitaric, eta purifica guençançát bere populu particular, obra onetara affectionatu içateco.

15 Gauça hauc denuntia itzac, eta ari adi exhortatzen eta reprehenditzen autoritate guciquin: nehorc ezeçala hi menosprecia.

CAP. III.

2 *Princiéy eta guehientassuná dutenéy obedientia ekarteco.* 4, 5 *Iaincoaren misericordiáz salbatzen.* 7 *Gratiáz iustificatzen.* 9 *Questionéy ihes equiteco.* 10 *Heretico denaz.* 14 *Obra onéz.*

ADMONESTA itzac Principaltassunén eta Po-
testatén suiet diraden, Gobernadoreac
obedi ditzaten, obra on orotará prest diraden:
2 Nehorçaz gaizquiric ezterraten, diraden
gudu gabe, moderatu, emetassun guciá eracu-
sten dutelarie guición guciétara.

3 Ecen gu-eré noizpait adimendu gabe guen-
tuán, desobediént, abusatuác, anhitz moldetaco
desirac eta voluptateac cerbitzatzén guentuela,
malitiatan eta invidiatan vici guinela, gaitze-
tsiac guinela: *eta* elkarri gaitz erizle.

4 Baina Iainco gure Salvadoreáren benignita-
tea eta guíçonetaraco amorioá aguertu íçan de-
nean,

5 Ez eguin ukan ditugun obra iustoéz, baina
bere misericordiaz salvatu ukan guiaitic rege-
nerationezco garbitzez, eta Spiritu Sainduazco
arramberritzez:

6 Cein eraitsi ukan baitic gutara abundosqui
Jesus Christ gure Salvadoreáz:

7 Haren gratiáz iustificaturic heredero eguin
guentecençát vicitze eternaleraco sperançáren
araura.

8 Hitz segura *duc* haur, eta gauça hauc nahi
diát affirma ditzán, artha dutençát obra onén

entretenitzera Iaincoa sinhetsi dutenéc: huná, guixonén on eta probetchutaco *diraden* gauçác.

9 Baina questione erhoac, eta genealogiac, eta contentioneac, eta Legueazco iharduquiteac empatcha itzac: ecen probetchu gabetaco dituc eta vano.

10 Guixon hereticoá behingo eta berrizco advertimenduären ondoan iraitzac:

11 Daquiálaric ecen eraucia dela halacoa eta huts eguiten duela, bere buru beraz condemnatuá delaric.

12 Igor deçadanean Artemás hiregana edo Tykikó, diligenta albeitendi enegana ethortera Nicópoliserá: ecen han neguären iragaitera deliberatu diát.

13 Zenó Legueco Doctorá eta Apolló diligentqui guida itzac, deusen faltaric eztutén.

14 Bada ikas beçate gurec-ere obra onetan emplegatzen necessario diraden gauçetaco, fructu gabe eztiradençát.

15 Salutatzan auté enequin diraden guciéc. Saluta itzac fedez on darizcutenac. *Iaincoaren gratiá dela* çuequin gucióquin, Amén.

Tito Crétacoén Elicaco lehen

Ipizpicu ordenatuägana

Nicópolis Makedonla-

cotic scribatuü.

S. PAUL APOSTO-
LUAREN PHILÉMONGA-
NATCO EPISTOLA.

CAP. I.

1, 9 *Paul presoner.* 5 *Philémonen fedeá eta caritateá.* 10 *Onésimo Philémonen cerbitzaria Paulen moyenez Christinotu.* 24 *Paulen aiutariac.*

PAULEC Iesus Christen presonerac, eta anaye Timótheoc, Philémon gure maiteari eta lagunari,

2 Eta Aphía maiteari, eta Arkippo gure soldado-quideari, eta hire etheco Eliçari:

3 Gratia dela çuequin eta baqueá gure Iainco Aitáganic eta Iesus Christ Iaunaganic.

4 Esquerrac emaiten dirautzát neure Iaincoari, bethiere hiçaz memorio eguiten dudalaric neure orationétan,

5 Ceren baitançut hire caritateá, eta fedeá cein baituc Iesus Iauna baithara, eta saindu guciác baithara:

6 Hire fedeáren communicationeá botheretsu dençát, eçagut dadinçát çuetan den on guciá Iesus Christez.

7 Ecen bozcario handi diagu eta consolatione hire caritateáz, ceren sainduén halsarrác hiçaz recreatu ican baitituc, anayé.

8 Halacotz, Iesus Christean libertate handi badut-ere hiri eguimbide duánaren manatze-co :

9 *Badere* caritateágatic lehen othoitzez niagoc, hunelaco banaiz-ere, bainaiz Paul ancianoá, eta orain presoner-ere Iesus Christgatic.

10 Othoitzen aut *bada* neure seme Onésimo estecailluétan engendratu ukan dudanagatic :

11 Berce orduz ez hire probetchutaco ican denagatic, baina orain hire eta ene probetchutaco denagatic : cein igorten baitrauát.

12 Hic bada hori, erran nahi baituc, ene halsarrác, recebi eçac.

13 Cein nic nahi bainián neurequin eduqui, hire orde cerbitza nençançát Evangelioáren estecailluétan :

14 Baina hire vorondateá gabe eztiát deus egin nahi ukan, bortchaz beçala ezlicençát hire unguiá, baina gogo onezco.

15 Ecen aguian halacotz hireganic partitu ican duc appur batetacotz, bethierecotz recebi eçançát :

16 Ez engoitic sclabotan, baina sclabo baino conditione hobeagotan, anaye maitetan, principalqui ene : cembatez bada guehiago eure, eta haraguiáren araez, eta launaren araez ?

17 Bada baldin lagunetan banaducac, recebi eçac ni beçala.

18 Eta baldin cerbait bidegabe eguin badrauc, edo çor badrauc, hura niri imputa ieçadac.

19 Nic Paúlec scribatu diát *haur* neure escuz, nic pagaturen diát: eztarradan ecen are eure buruä-ere niri çor drautacala.

20 Bay, anayé, placer *haur* nic hireganic recebi deçadan Iaunean, recrea itzac ene halsarrác Iaunean.

21 Hire obedientiáz segur içanez scribatu drauát, daquidalaric ecen erraiten dudan baino guehiago-ere eguinen duála.

22 Baina are bertaric ostatu appain ieçadac: ecen speranza diát çuen orationéz emanen natzaiçuela:

23 Épaphrás ene presoner-quideác Jesus Christean,

24 Márkec, Arístarkoc, Demásec, *eta* Lúkec, ene aiutariéc, salutatzen auté.

25 Jesus Christ gure Iaunaren gratiá *dela* çuen spirituarequin. Amén.

Philémongana Rómaric Onésimo sclaboarequin scribatuä.

S. PAUL APOSTO-
LUÁREN HEBRAICOÉTA-
RATCO EPISTOLA.

CAP. I.

2. *Iaincoa minçatu içan çaicu bere Semeáz, cein baita haren herederoá, 3 Eta imaginá, haren escuineán iarriá, 4 Excellentago Aingueruác baino, cein baitirade Iaincoaren ministro. 8 Christ Iainco.*

ANHITZETAN eta anhitz maneraz lehen-ago Iaincoa minçaturic *gure Aitéy Prophetéz*, azqueneco egun hautan minçatu içan çaicu guri *bere Semeáz*,

2 Cein eçarri ukan baitu gauça gucién heredero, ceinez munduä-ere eguin ukan baitu :

3 Cein, gloriaren claritate eta haren personáren imagina propriá delaric, eta sustengatzen dituelaric gauça guciác bere hitz botheretsuáz, gure bekatuén purgationeá bere buruáz eguini, iarri içan baita haren maiestateáren escuinean leku goretan.

4 Cembatenaz Aingueruác baino excellentago eguin içan baita, hambatenaz hec baino icen excellentago bat acquisitu ukan du hetaric abantail.

5 Ecen egundano Aingueruëtaric ceini erran ukan drauca, Ene Semeá aiz hi, nic egun engen-

dratu aut hi? Eta berriz, Ni içanen natzayó hari Aitá, eta hura içanen çait niri Semé?

6 Eta berriz *bere* Semé lehen iayoá mundura aitzinaratzen duenean, dio, Eta adora beçate hura Iaincoaren Aingueru guciéc.

7 Eta Aingueruéz den becembatean dio, ceinec bere Aingueruác eguiten baititu haice, eta bere ministroác, su flamma:

8 Baina Semeáz den becembatean *dio*, O Iaincoa, hire thronoá secula seculacotz duc: eta hire resumaco sceptreá *duc* çucenezco sceptroá.

9 On eritzi draucac iustitiari, eta gaitz eritzi draucac iniquitateari: halacotz unctatu ukan au Iaincoac, eure Iaincoac, bozcariotaco olioç, eure lagunétarie abantail.

10 Eta, Hic hatseandanic, Iauná, lurra fundatu ukan duc, eta ceruác hire escuén obrác dituc:

11 Hec deseguinén dituc, baina hi permanent aiz: eta guciác veztidura beçala çaharturen dituc:

12 Eta estalqui baten ançora *hic* dituc hec biribilgaturén, eta muthatzeco diaudec: baina hi hura bera aiz, eta hire urtheác eztituc faltaturren.

13 Eta Aingueruétarie ceini erran ukandrauca egundano, lar adi ene escuineán, eçar ditzaquedano hire etsayác hire oinén scabella?

14 Eztirade guciác spiritu cerbitzu eguiten dutenac, cerbitzuc igorten diradelarie salvamenduc heredero içanen diradenacgatic?

CAP. II.

- 1 *Evangelioären obedientian egoitea.* 9 *Iesus herioco
passioneágatic gloriaz coroatu.* 12 *Christen anaye.*
14 *Herioären iaurgoá.* 17 *Christ sacrificadore su-
birano.*

HALACOTZ behar dugu hobequi gogoá e-
man ençun ukan ditugun gaucétara, ira-
gaitera utzi eztitzagunçát.

2 Ecen baldin Aingueruéz erran içan cen
hitzá fermu içan bada, eta transgressioné eta
desobedientia guciác recompensa bidezcoá re-
cebitu ukan badu,

3 Nolatan gu itzuriren guiaizquió, baldin hain
salvamendu handiáz conturic ezpadaguigu?
cein lehenic launaz beraz declaratzen hassi-
ric, hura ençun ukan çutenéz confirmatu içan
baitzaicu:

4 Testimoniage rendatzen cerauelaric laincoac
signoz eta, miraculuz, eta verthute diversez, eta
Spiritu Sainduären distributionez bere voron-
dateären araura,

5 Ecen eztu Aingueruén suiet eguin ethorte-
co den munduá, ceinez minço baicara:

6 Eta testificatu ukan du nombeit cembeitec,
dioela, Cer da guiçoná, harçaz orhoit aicén?
edocerda guiçonáren semeá. hura visita deçán?

7 Eguin ukan duc hura chipichiago Aingue-
ruác baino: gloriaz eta ohorez coroatu ukan duc

hura, eta ordenatu ukan duc hura eure escuezcó obrén gaineco.

8 Gauça guciác suiet eguin ukan dituc haren oinén azpico. Eta gauça guciác haren suiet eguin dituenaz gueroz, eztu deus utzi haren suiet eztén: baina eztacussagu oraino gauça guciác haren suiet diradela.

9 Baina Aingueruác baino chipichiago eguin ičan cena, ikusten dugu, cein baita Iesús, bere herioco passioneágatic, gloriáz eta ohorez coroatu ičan dela: Iaincoaren gratiáz guciácgatic herioá dasta leçançát.

10 Ecen convenable cen harc, ceinagatic *baitirade* gauça hauc gucióc, eta ceinez *baitirade* gauça hauc gucióc, anhitz haour gloriara eramaiten çuenaz gueroz, hayén salvamenduären Princeá afflictionez consecra leçan.

11 Ecen bay sanctificaçaleá, bay sanctificatzen diradenac, batganic dirade guciác, causa hune-gatic ezta ahalque hayén anaye deitzera,

12 Dioela, Denuntiaturen diraueát hire icená neure anayéy, eta Eliçáren erdián laudaturen aut hi.

13 Eta berriz, Ni fida içanen naiz hartan. Eta berriz, Huná ni eta Iaincoac niri eman drauzquidan haourrác.

14 Ceren bada haourrác participant *baitirade* haraguián eta odoleán, hura-ere halaber participant eguin ičan da hetan beretan, herioáz deseguin leçançát herioären iaurgoá çuena, cein baita deabruü.

15 Eta delivra litzançat herioären beldurrez, bere vici gucián sclabo içatera suiet ciraden guciác.

16 Ecen segur eztitu Aingueruác hartu ukan, baina Abrahámen haciá hartu ukan du.

17 Halacotz behar cen gauça guciétan anayeác irudi licén, misericordioso licençat eta Sacrificadore subirano fidel Iaincoa baitharatco gauçétan, populuären bekatuén pagamenduären eguiteco.

18 Ecen suffritu ukan duenaren gaineán tentatu içanic tentatzen diradenén ere aiutatzebo botheretsu da.

CAP. III.

1 *Christ Apostolu eta Sacrificadore.* 2 *Fidel Iaincoagana.* 5 *Moysés.* 6 *Iaincoaren etcheá.* 7 *Christen fedeán egoiteá.* 19 *Incredulitateá.*

BADA, anaye sainduác, vocatione celestialen participant çaretenác, considera eçaçue gure confessioneco Apostoluá eta Sacrificadore subiranoá, *cein baita* Iesús Christ,

2 Ordenatu ukan duenarençat fidel dena: Moysés-ere haren etche gucián beçala.

3 Ecen *hambatez* haur Moysés baino gloria handiagoren digno estimatu içan da, cembatez ohore handiagotan baita etcheá edificatu duena, ecen ez etcheá bera.

4 Ecen etche oro norbeitez edificatzen da: eta gauça hauc guciác edificatu dituena, Iaincoa da.

5 Eta segur Moysés fidel içan da haren etche

gucían cerbitzari beçala, guero erraiteco cira-
den gaucén testificatzeco:

6 Baina Christ semé beçala da bere etcheán:
ceinen etcheá baicara gu, baldin confidança
eta gloriatzen garén sperança finerano fermu
eduqui baditzagu.

7 Halacotz Spiritu Sainduác erraiten duen be-
çala, Egun baldin haren vozá ençun badeça-
çue,

8 Eztitzaçuela gogor çuen bihotzác, tharrita-
menduän beçala, tentationeco eguneán deser-
tuän:

9 Non tentatu ukan bainauté çuen aitéc, expe-
rimentatu ukan bainauté, eta ikussi baitituzté
ene obrác berroguey urthez.

10 Halacotz enoyatu içan naiz generatione
hunez, eta erran ukan dut, Bethiere huts egui-
ten duté bihotzez, eta eztituzté eçagutu ukan
ene bideác.

11 Bada cin eguin ukan dut neure hirán, Bal-
din *seculan* sarthuren badirade ene reposeán.

12 Gogo auçue, anayeác, çuetaric cembeite-
tan eztén bihotz sinheste gabetaco gaichtoá,
Iainco viciáganic revoltagarri:

13 Baina exhorta eçaçue elkar egun oroz, e-
gungo egun deitzen deno, çuetaric nehor go-
gor eztadinçát bekatuären enganioz.

14 Ecen Christen participant eguin içan gara,
bay baldin hatse hura, ceinez sustengatzen bai-
cara, fermu eduqui badeçagu finerano.

15 Erraiten deno, Egun baldin haren vozá

ençun badeçaçue, eztitzaçuela gogor çuen bihotzác tharritamenduän beçala.

16 Ecen batzuc ençun ukan çutenean, tharrita ceçaten *Iauna*: baina ez Égyptotic Moysésez ilki içan ciraden guciéc.

17 Baina ceinéz enoyatu içan da berroguey urthez? ala ez bekatu eguin ukan çutenéz, ceinén gorputzác erori içan baitirade desertuän?

18 Eta ceini cin eguin cerauen haren reposeán etziradela sarthuren, obeditu ukan etzutenéy baicen?

19 Eta badacussagu incredulitateären causaz ecin sarthu içan diradela.

CAP. IV.

1 *Hitzá fede gabe alfer.* 4, 9 *Sábbath eguiazcoá.* 6 *Incredulitateá.* 12 *Hitzären efficioá.* 14 *Sacrificadore handiá, Jesús.* 16 *Gratiazco thronoá.*

GARÉN bada beldur guertha eztadin çue-
taric cembeit, haren reposeán sartzeco promessá utziric, privatuä eriden eztadin.

2 Ecen guri-ere evangelizatu içan çaicu hæy-
ere beçala: baina etzaye deus probetchatu pre-
dicationeco hitzá, ceren ezpaitzén fedearquin nahassiá ençun ukan çutenétan.

3 Ecen sarthuren gara reposeán gu, sinhetsi ukan dugunóc, erran duen beçala, Bada cin eguin ukan dut neure hirán, Baldin *seculan* sarthuren badirade ene reposeán: munduären hatseandanic *haren* obrác acabatu içan baci-
raden-ere.

4 Ecen nombeit hunela erran ukan du çazpigarren egunáz den becembatean, Eta reposa cedin laincoa çazpigarren eguneán bere obra guciétaric.

5 Eta hunetan berriz, Baldin *seculan* sarthuren badirade ene reposeán.

6 Ikussiric bada oraino batzu sartzen diradela hartan, eta lehenic denuntiatu içan cayenac ez tiradela sarthu içan *bere* incredulitateären causaz :

7 Berriz determinatzen du egun iaquin bat, Egun, David baithan erraiten duela hámbat demboraren buruán, (nola erran içan baita.) Egun baldin haren vozá ençun badeçaçue, ez tizaçuela gogor çuen bihotzác.

8 Ecen baldin Iosué háy eman balaraue reposic, etzatequeen guehiagoric berce egunez minçatu.

9 Halacotz, guelditzen çayó sabbathgoa bat laincoaren populuari.

10 Ecen laincoaren reposeán sarthu içan dena, reposatu içan da hura-ere bere obrétaric, laincoa berétaric beçala.

11 Daguigun bada diligentia repos hartan sartzera : nehor eztadin eror desobedientiazco exemplu berera.

12 Ecen laincoaren hitzá vici *da* eta efficaciotaco, eta den ezpata bi ahotacoric baino penetrantago : eta ardiesten du arimáren eta spirituären, bayeta iuncturén eta hunén divisionerano : eta da pensamenduén eta bihotzeco intentionén iuge.

13 Eta ezta creaturatic batre haren aitzinean agueri eztenic : aitzitic gauça guciác dirade bil-luciác eta irequiác haren beguiétan ceinequin baitugu gure eguitecoá.

14 Bada sacrificadore subiranoá *eta* handiá Ie-sús, Iaincoaren Semeá, ceruác penetratudituena dugunaz gueroz, daducagun confessione *haur*.

15 Ecen eztugu Sacrificadore subirano gure infirmitatéz compassioneric ecin duqueen bat, baina *dugu* manera berean gauça guciétan ten-tatu ičan dena, salbu bekatuän.

16 Goacén bada segurançarequin gratiazco thronora, misericordia ardiets eta gratia eriden deçagunçát aiuta behar demboraco.

CAP. V.

- 1 *Sacrificadore handiären officioá.* 5 *Christ Sacrificadore,* 9 *Eta obeditzen duténen salvamendu eternal.*
12 *Iaincoaren hitzáren elementac.* 13 *Ezneá, eta viandá.*

ECEN Sacrificadore subirano guciá guiçoné-taric hartzen da, eta guiçonégatic ordena-tzen da Iaincoa baitharaco gaucétan : offrenda ditzançát donoac eta sacrificioac bekatuäcga-tic :

2 Ceinec behar den becembat ignorantéz eta falta eguiten dutenéz pietate ahal baituque : ce-ren bera-ere infirmitatez inguratuä baita :

3 Eta *infirmitate* haren causaz behar baitu no-la populuägatic, hala bere buruägatic ere of-frendatu *sacrificio* bekatuäcga-tic.

4 Eta nehorc eztrauca emaiten bere buruäri ohore haur, baina laincoaz deitzen denac, Aaron beçala.

5 Hala Christec-ere eztrauca bere buruäri ohore haur eman ukan Sacrificadore subirano eguin ledin, baina hari erran ukan draucanac, Ene Semeá aiz hi, nic egun engendratu aut hi.

6 Bercetan-ere erraiten duen beçala, Hi aiz Sacrificadore eternalqui Melkhisedéken façoinera.

7 Ceinec bere haraguiären egunétan heriotaric empara ahal ceçaquenari othoitzac eta supplicationeac oihu handirequin eta nigar urirequin offrendatu cerautzanean, eta beldur cenic ençun içan cenean,

8 Semé bacen-ere, ikassi ukan baitu obedientiá suffritu ukan dituen gaucétaric :

9 Eta sanctificatu içanic, eguin içan çaye hura obeditzen dutén guciéy salvamendu eternalaren authór :

10 Iaincoaz icendatu içanic Sacrificadore subirano Melkhisedéken façoinera.

11 Ceinez propos luceá baitugu erraiteco, eta declaratzeco difícilá: ceren ençutera naguitu içan baitzarete :

12 Cereneta demborären araez iracatsle içan behar cinetelaric, berriz iracatsi behar baitzarete cer diraden Iaincoaren hitzetaco lehen hatseco elementác: eta halaco eguin çarete non ezne behar baituque, eta ez vianda cerraturic.

13 Ecen norc-eré eznéz usatzen baitu, harc

iustitiazco hitzáren experiētiaric eztu : ecen haour da :

14 Baina handituentzát da vianda cerratuã, *hala nola* costumatu içanez sensuãc exercitatuãc dituztenén onáren eta gaitzáren beretzeco.

CAP. VI.

1 *Perfectionetara avançatzea.* 7 *Lur fructu ekarten duena eta eztuena.* 10 *Fidelén obrac.* 16 *Iuramenduären finã.* 18 *Sperança fermuã.* 20 *Christ Sacrifadore subirano.*

BADA, utziric Christen hatse emaiten duen hitzá, avança gaitecen perfectionera : berriz ecarten eztugularic obra hilétarico penitentiaren, eta laincoa baitharaco fedeären fundamenta,

2 Baptismoén doctrinazco eta escuén impositionezco, eta hilén resurrectionezco, eta iudicio eternalezco *fundamentá.*

3 Eta haur eguinen dugu, baldin behinçát permetti badeça laincoac.

4 Ecen ezta possible behin illuminatu içan diradenac, eta dohain celestialá dastatu ukan dutenac, eta Spiritu sainduän participant eguin içan diradenac,

5 Eta dastatu ukan dutenac laincoaren hitz oná, eta ethorteco den seculáren verthuteác :

6 Baldin eror baditez, berriz arramberri ditocen penitentiatará, ikussiric ecen laincoaren Semeá berriz crucificatzen dutela hetan den becebatean, eta escarniotara emaiten dutela.

7 Ecen gainera ethorten çayón uriá maiz edaten duen lurrác, eta lancen dutenéy belhar sa-soinezcoric ekarten drauenac, recebitzen du benedictioneá Iaincoaganic :

8 Baina elhorri eta kardu ekarten duena, reprobatuá *da*, eta maledictioneáren hurbil, ceinen finá erre içatera *beha baitago*.

9 Baina seguratzten gara çueçaz den becembatean, maiteác, gauça hobez, eta salvamendua-requin eguitenago denez : hunela minço bagara-ere.

10 Ecen Iaincoa ezta iniusto, ahanz daquiön çuen obrá eta haren icenera eracutsi ukan duçuen travailluzco caritateá, sainduéy aiuta eguin eta eguiten draueçuen becembatean.

11 Baina desir dugu çuetaric batbederac artha bera eracuts deçan, sperañaren segurança be-thecotzát finerano :

12 Nonchalent eguin etzaitztençát, baina fedez eta patientiaz promessác heretatzen dituztenén imitaçale.

13 Ecen Abrahámi promes eguin ceraucanean Iaincoac, ceren berce handiagoz ecin iura baitzeçaqueen, iura ceçan berarçaz,

14 Cioela, Segur benedicatuz benedicaturen aut, eta multiplicatuz multiplicaturen aut.

15 Eta hala patientqui iguriquiric recebitu ukan du promessá.

16 Ecen guiconéc berac baino handiagoz iuratzten duté, eta confirmationetaco iuramenduá, differentia guciáren finetan eduqiten duté.

17 Gauça hunetan Iaincoac abundosquiago promesseco herederoéy bere conseilluären fermetate mutha ecin daitequena eracutsi nahiz, iuramenduz seguratu ukan du :

18 Bi gauçamutha ecin daitezquenez (ceinétan impossible baita Iaincoac gueçurric erran duen,) consolatione segura dugunçát, recursa dugunóc proposatu içan çaicun sperançaren ukaitera :

19 Cein baitaducagu arimären angura segur bat eta fermu bat beçala, eta vela barnean *diradenetarano* sartzen den bat *beçala*.

20 Non Iesús aitzindari guregatic sarthu içan baita Melkhisedéken façoinera Sacrificadore subirano eternalqui eguin içanic.

CAP. VII.

1, 15 *Melkhisedék Christen figura.* 11, 18 *Sacrificadoregoa Leviticoá abolitu eta kendu.* 21 *Christ Sacrificadore eta aliançaren fiadore.* 24, 28 *Eta ararteco fidelén salvatzeco.*

ECEN Melkhisedék haur *cen* Salémgo Regue, Iainco subiranoären Sacrificadore, cein bidera ilki içan baitzayón Abrahámi, haur Reguén deseguitetic itzultzen cela, eta hura ceçan benedica :

2 Hari hamarrena-ere gauça guciétaric particieçón Abrahámec : eta lehenic *hura* da interpretatzen iustitiazco Regue, eta guero Salémgo Regue-ere : cein erran nahi baita baquezco Regue :

3 Aita gabe, ama gabe, leinu gabe : eztuelaric egunén hatseric, ez vicitzeären finic : baina Iain-

coaren Semeären irudico eguin içanic, dago Sacrificadore eternalqui.

4 Considera eçaçue bada cein handi eguin içanden haur, ceini Abrahám Patriarkác despuilletaco hamarrena-ere eman baitzieçón.

5 Eta Levíren semétaric *diradenéc* Sacrificadoregoa dutelaric, manuã baduté populuãganic hamarrenären hartzeco Legueären arauez, erran nahi baita, bere anayétaric, Abrahámen guerruncetic ilki içan badirade-ere.

6 Baina hec *diraden* leinu bereco contatzen eztenac, hamarrena hartu ukan du Abrahámganic, eta promessác cituena benedicatu ukan du.

7 Eta contradictioneric batre gabe chipiéndena guehién denaz benedicatzen da.

8 Eta hemen hiltzen diraden guiçonéc hamarrenac hartzen dituzté: baina han vici dela testimoniage duenac *hartzen ditu*.

9 Eta (hunela minça nadin,) Abrahámtan detchematu içan da Leví bera-ere, ceinec hamarrenac hartzen ohi baititu.

10 Ecen hura oraino *bere* aitären guerrunceán cen, Melkhisedék Abrahámi bidera ilki içan çayonean.

11 Beraz baldin perfectioneá Sacrificadoregoá Leviticoan içan baliz (ecen populuãc Legueáharen azpián recebitu ukan du:) cer behar cen goitiric berce Sacrificadore bat Melkhisedéken façoinera altcha ledin, eta ezladin Aarónen façoinera erran?

12 Ecen Sacrificadoregoären officioá cambia

tu içanic, necessario da Legueáren cambioá-ere eguin dadin.

13 Ecen gauça hauc norçaz erraiten baitirade *haur* berceleinuri appartenitzençayó, cein *leinutaric* nehore ezpaitu aldareá cerbitzatu ukan.

14 Ecen claro da Iúdaren *leinutic* ilki içan dela gure launa, cein leinutan ezpaitu Moysésec Sacrificadoregoáz deus erran.

15 Eta are *haur da* claroago, ceren Melkhisedéken façoinera ilkiten baita berce Sacrificadore bat:

16 Cein ezpaita *Sacrificadore* eguin içan manamendu carnaleco Legueáren araez, baina vicitze immortaleco puissançáren araez.

17 Ecen testificatzen du hunela, Hi *aiz* Sacrificadore eternalqui Melkhisedéken façoinera.

18 Ecen aitzineco manamenduä abolitzen da bere debilitateágatic eta probetchu gabeágatic.

19 Ecen eztu deus perfectionetara eraman ukan Legueác: baina *içan da* speranza hobeagoren preparatione bat ceinez hurbiltzen baicarra laincoagana.

20 Eta iuramendu gabe *içan* eztén becembatean (ecen berceác iuramendu gabe Sacrificadore eguin içan dirade.

21 Baina *haur* iuramendurequin, hari erran ukan draucanaz, Iuratu ukan dic launac, eta e-tziayóc doluturen, Hi *aiz* Sacrificadore eternalqui Melkhisedéken façoinera.)

22 Hambatenaz alliança hobeagoren fiadore eguin içan da Iesús.

23 Eta Sacrificadoréz den becembatean, an-
hitz eguin içan dirade, ceren herioáz empatcha-
tzen baitziraden egoitera.

24 Baina hunec, ceren eternalqui egoiten bai-
ta, Sacrificadoregoa perpetual bat du.

25 Eta halacotz salva-ere perfectoqui ahal di-
tzaque, harçaz Iaincoagana hurbiltzen dirade-
nac, bethi vici delaric hecgatic ararteco içateco.

26 Ecen beharrá guenduen halaco Sacrifica-
dore subirano bat guenduen, sainduä, inno-
centá, macularic gabeá, bekatorétaric separa-
tuä, ceruäc baino gorago althatuä :

27 Ceinec ezluen beharric egun oroz, berce
Sacrificadore subiranoéc beçala, lehenic bere
bekatuäc gatic sacrificioric offrendatu, guero
populuarenäc gatic: ecen *haur* behingoáz eguin
ukan du bere buruä offrendaturic.

28 Ecen Legueác Sacrificadore subirano or-
denatzen ditu guiçón infirmoác: baina iura-
menduco hitz Legueären ondocoác *ordenatzen*
du Semé eternalqui sanctificatuä.

CAP. VIII.

1 *Christ Sacrificadore subirano,* 6 *Ararteco.* 8 *Al-*
liança berriá. 10 *Legue bihotzétan scribatuä.* 12
Bekatuäc edequi. 13 *Alliança çaharrá abolitu.*

BADA erraiten ditugun gaucén sommarioá
haur da, Halaco sacrificadore subirano bat
dugula, cein iarriá baita *Iaincoaren* maiestateco
thronoären escuineán, ceruëtan :

2 Sanctuarioco ministro eta eguiazco Tabernacleco, cein fincatu baitu launac, eta ez guizonác.

3 Ecen Sacrificadore subirano guciá donoén eta sacrificioén offrendatzeco ordenatzen da: bada, necessario da hunec-ere duen cerbait cer offrenda.

4 Ecen baldin lurreán baliz, Sacrificadore-ere ezlitzateque, Legueáren arauéz donoac offrendatzen dituztén Sacrificadoreac irauten luqueiteno.

5 Ceinéc gauça celestialén patroiná eta itzalá cerbitzatzén baituté, Moysési divinoqui ihardetsi ičan çayón beçala, Tabernacleá acabatu behar çuenean, Bada ikussac (dio,) eguin ditzán gauça guciác mendián eracutsi ičan çayán patroináren araura.

6 Baina orain *guz* Sacrificadore subiranoác ministerio excellentagoá obtenitu ukan du, cembatenaz Alliança hobeago baten ararteco baita, cein promes hobeagoén gaineán ordenatu ičan baita.

7 Ecen baldin lehen hura deusen falta ičan ezpaliz, bigarrenari etzaiqueon bilhatu lekuric.

8 Ecen hec reprehenditzen dituelaric, dioste, Huná, ethorri dirade egunác, dio launac, complituren baitut Alliança berri bat Israéleco etcheáren gaineán eta Iúdaco etcheáren gaineán.

9 Ez hayén aitequin eguin ukan nuen Alliançaren araura, hayén escuä hartu nuen eguneán Égyptoco lurretic idoqui nitzançát, ceren ez

paitirade hec ene Alliançán egon, eta nic me-
nospreciatu ukan ditut hec, dio Iaunac.

10 Ecen haur da egun hayén ondoan Israéleco
etchearequin eguinen dudan Alliançá, dio Iau-
nac, Eçarriren ditut neure Legueác hayén adi-
menduän, eta hayén bihotzeán ditut scribatu-
ren: eta içanen naiz hayén Iainco, eta hec iça-
nen dirade ene populu.

11 Eta eztu iracatsiren batbederac bere hur-
coá, ez batbederac bere anayeá, dioela, Eçagut
eçac Iauna: ecen eçaguturen nauté chipienetic
hayén arteco handieneranoco guciéc.

12 Ecen amatigatuä içanen naiz hayén iniqui-
tatétara eta hayén bekatuétara, eta eznaiz gue-
hiagoric orhoit içanen hayén iniquitatéz.

13 Berri bat erraiten duenean, çahartzen du
lehená: eta çahartzen eta ancianotzen dena a-
bolitu içateari hurbil dagoca.

CAP. IX.

1 *Bi Tabernacle.* 9 *Legueco sacrificioác demborataco.*

12 *Christ leku sainduétan behin sarthu.* 14 *Haren*

odolác chahutzen. 15 *Christ Alliançá berriären a-*

rartecoá. 24 *Harc Iaunaren aitzinean guregatic*

comparitzen. 26 *Christ behin offrendatu.*

BERAZ bacituen lehen *Alliançác-ere* cerbitzu
divinoáren ordenançác, eta sanctuario mun-
danoá.

2 Ecen Tabernacleá edificatu içan da, *diot*,
lehena ceinetan *baitziraden* candelerá, eta ma-
hainá, eta propositioneco oguiác, cein deitzen
baita *Leku* sainduác.

3 Eta bigarren velären ondoán *cen* Tabernacleá, Sainduén sainduac deitzen dena :

4 Urrhezco encenser bat çuelaric, eta Alliançaco Arká ossoqui urrhez inguru estaliá: ceinetan baitzén, urrhezco pegar bat, non baitzén Máanna, eta Aarónen cihor lilitu içan cena : eta Alliançaco Taulác.

5 Eta haren gainean gloriázco Cherubinác *ciraden*, Propitiatorioari itzal eguiten ceraucata, ezta gauça hauçaz orain particularqui minçatzeco mengoaric.

6 Eta gauça hauc hunela ordenatuác içanic, lehen Tabernacleán bethiere sartzen *ciraden* Sacrificadoreác cerbitzuären complitzeágatic.

7 Baina bigarreneán, urtheán behin Sacrificadore subiranoá bera *sartzen cen*, ez odol gaberíc, cein offrendatzen baitzuen bere buruágatic eta populuären faltácgatic :

8 Harçaz declaratzen çuela Spiritu Sainduác, oraino etzela irequi sanctuarioco bideá, lehen tabernacleá oraino çutic egoiten ceno, cein *baitzén* dembora present hartaco figurá :

9 Ceinetan donoac eta sacrificioac offrendatzen baitziraden, cerbitzuä eguiten çuenaren conscienciá ecin sanctifica ceçaquetelaric.

10 Solament ianharitan, eta edaritan, eta i-kutze diversetan, eta ceremonia carnaletan, haur corregi çaitaqueen demborarano ordenatuác :

11 Baina Christ içateco *ciraden* onén Sacrificadore subirano ethorriric, Tabernacle handia-

go eta perfectoago batez, ez escuz eguináz, erran nahi baita, ez creatione hunetacoz :

12 Eta ez aker edo aretze odolez, baina bere odol propriáz behin sarthu içan da *leku* sainduétan redemptione eternalá obtenituric. •

13 Ecen baldin cecenén eta akerrén odolác, eta bigären hauts barreyatuác, satsuác sanctificatzen baditu haraguiären puritateáz den cembatean :

14 Cembatez areago Christen odolác, ceinec Spiritu eternaláz bere buruá macularic gabe laincoari offrendatu baitrauca, chahuturen du obra hilétaric çuen conscientiá lainco viciären cerbitzatzeco ?

15 Eta halacotz da Testamentu berriären arrarteco, herioá arteán iarriric, leheneco Testamentuären azpián ciraden transgressionén redemptionetan, deithuéc heretage eternalenco promessá recebi deçatençát.

16 Ecen testamenturic den lekuän, necessario da testamentu eguileären herioá den.

17 Ecen testamentuá hilétan confirmatu da, ikussiric ecen oraino eztuela balio testamentu eguileá vici deno.

18 Bada, lehená-ere ezta odolic gabe dedicatu içan.

19 Ecen iracurri cerautzanean manamendu guciác Legueären araez Moysésec populu guciári, harturic aretzén eta akerrén odolá urarequin, eta escarlatan tintatu ilerequin, eta hyssoparequin, bay liburuá bay populu guciá ihiztá citzan :

20 Cioela, Haur da Iaincoac çuey ordenatu drauçuen Testamentuco odolá.

21 Guero Tabernacleá-ere halaber, eta cerbitzuco unci guciác, odolez ihizta citzan.

22 Eta quasi gauça guciác Legueáren arauez odolez purificatzen dirade, eta odol issurtze gabe barkamenduric ezta eguiten.

23 Behar ičan da beraz ceruëtan diraden gauçén figurác, hunelaco gauça hauçaz purifica litecen, baina celestialac berac *purifica ditecen* hauc diraden baino sacrificio hobe.

24 Ecen Iesús ezta *leku* saindu escuz eguinëtan sarthu, cein baitziraden eguiazcoéy ihardesten cerauecen figurác: baina ceruän berean, orain Iaincoaren beguitharte aitzinean guregatic comparitzeco.

25 Baina ez anhitzetan bere buruä offrenda deçançát, Sacrificadore subiranoá *leku* sainduëtan urthe guciáz berceren odolequin sartzen cen beçala:

26 (Bercela suffritu behar ukan çuqueen anhitzetan munduären fundacioneáz gueroztic:) baina orain behin seculén consummationeän, bekatuären destructionetan, bere buruázco sacrificioáz comparitu ičan da.

27 Eta hala nola ordenatu baitzaye guiçonéy behin hiltzera, eta guero iugemenduä:

28 Halaber Christ-eré behin offrendatu ičan anhitzen bekatuác aboli litzançát, berrizco aldiän bekatu gabe aguerturen çaye haren beguira daudenéy salvamendutacotz.

CAP. X.

- 1 *Legueác ez sanctificatzen.* 6 *Iaincoa ceren esquez egon.* 10 *Sanctificationeá.* 12 *Christ Iaincoaren escuineán.* 14 *Oblatione bakoitx bat.* 16 *Alliança.* 18 *Bekatuén barkamenduä.* 22 *Christgana ioaiteá.* 23 *Sperançazco confessioneá.* 24 *Caritateá.* 26 *Spiritu sainduären contra den bekatuä.* 30 *Mendequioá defendatzen.* 32 *Afflictioneac.* 36 *Patientiá.* 38 *Fedeá.*

ECEN Legueác ethorteco ciraden onén itzalá çuelaric, ez gaucén imagina viciá, urthe oroz ardura offrendatzen cituztén sacrificio heçaz beréz, ethorten ciradenac iagoitic ecin sanctifica citzaqueen.

2 Bercela ala etziratequeen guelditu offrendatu içatetic, ikussiric ecen sacrificatzen çutenéc behin purificatu içanic, bekatutaco conscienciaric batre guehiagoric etzuqueitela ukan ?

3 Bada *sacrificio* hetan bacén urthe oroz bekatuén *commemoratione* arramberritu bat.

4 Ecen impossible cen cecenén eta akerrén odoláz bekatuén kentzeá.

5 Halacotz, munduän sartzeán, dio, *Sacrificioric* ez offrendaric eztuc nahi ukan, baina gorputz bat *appropriatu* ukan drautac niri.

6 Halaber *holocaustác* ez *oblationeá* bekatuägatic etzaizquic placent içan :

7 Orduan erran ukan dut, Huná, ethorten nauc (liburuären hatseán scribatuä da niçaz,) eguin deçadan, o Iaincoá hire vorondateá :

8 Lehen erran çuenaren gaineán. *Sacrificioric*

ez offrendaric, ez holocaustic ez oblationeric bekatuägatic eztuc nahi ukan, ez eztituc approbatu: (cein Legueären araez offrendatzen baitirade,) orduán erran ukan du, Huná, ethorten nauc eguin deçadan, o Iaincoá, hire vorondateá.

9 Kentzen du *beraz* lehená, guerocoá eçar deçançát.

10 Cein vorondatez sanctificatu içan baicara, Iesús Christen gorputzáren behingo oblationeáz.

11 Sacrificadore oroc bada assistitzen çuen egun oroz administratzen eta maiz sacrificio berac offrendatzen cituela, ceinéc iagoitic bekatuác ecin ken baitzitzaqueizten:

12 Baina haur sacrificio bakoitz bat bekatuägatic offrendaturic, eternalqui iarriá da Iaincoaren escuineán.

13 Goitico denaren beguira dagoelaric, haren etsayác haren oinén scabella eçar diteno.

14 Ecen oblatione bakoitz batez consecratu ukan ditu seculacotz sanctificatzen diradenac.

15 Eta testificatzen draucu Spiritu Sainduác berac-ere: ecen aitzinetic erran duenaz gueroz,

16 Haur da egun hayén ondoán hequin eguinen dudan aliançá, dio Iaunac, Emanen ditut neure Legueác hayén bihotzétan, eta hayén adimenduétan hec ditut scribaturen:

17 Eta hayén bekatuéz eta iniquitatéz ez naiz guehiagoric orhoit içanen.

18 Bada gauça hauen barkamenduä den lekuän, ezta guehiago oblationeric bekatuägatic.

19 Ikussiric bada, anayeác, badugula libertate leku sainduétan sartzeco Iesúsen odoláz,

20 Dedicatu draucun bide frescoán eta vicián gaindi, veláz, erran nahi baita, bere haraguiáz:

21 Eta *badugula* Sacrificadore handi bat laincoaren etcheáren carguä duenic:

22 Goacén eguiazco bihotzequin eta fedezco segurançarequin, conscientia gaichtotarie bihotzác chahuturic:

23 Eta ikuciric gorputzá ur chahuz, daducagun *gure* sperançáren confessioneá variatu gabe (ecen fidel *da* promettatu duena:)

24 Eta gogoá demogun elkarri, caritatera eta obra onetara incitatzeco:

25 Utziten eztugularic *gure* congregationeá, batzuc costumá duten beçala, baina exhortatzen dugularic *elkar*: eta haur hambatenaz guehiago cembatenaz baitacussaçue hurbiltzen dela egun hura.

26 Ecen baldin iaquiara bekatu badaguigu eguiáren eçagutzeá recebituz gueroztic, ezta guehiago sacrificoric bekatuäcgetic guelditzen:

27 Baina iudicioären beguira egoite terrible bat, eta suären furia adversarioác iretsiren dituen bat.

28 Baldin cembeitec menospreciatu balu Moyésen Legueá, misericordiaric batre gabe biguen edo hiruren testimoniagetie hiltzen cen.

29 Cembatez uste duçue tormenta borthitzagoa merecitu duqueela, laincoaren Semeá oinén azpian eçarri ukan duqueenac, eta aliançaco odolá, ceinez sanctificatu baitzén, profanotan ustimatu duqueenac: eta gratiazco Spirituari inuria eguin draunqueonac?

30 Ecen badaçagugu erran duena, Ene da mendecatzeá, nic rendaturen dut, dio launac. Eta berriz, launac iugeaturen du bere populuá.

31 Gauça horribleá da Iainco viciáren escuétara erorteá.

32 Orhoit çaitetzte aitzineco egunéz, ceinetan illuminatu içan cinetenaz gueroztic, afflictionezco combat handi suffritu ukan baituçue :

33 Alde batetic gucién monstraçatan escarnioz eta tribulationez eçarri içan çarete : eta berce aldetic statu hartan erabilten ciradenén lagun eguin içan çaretenean.

34 Ecen ene estecaduretaco afflictioneán-ere participanteguin içan çarete, eta çuen onéngaltzeá bozcario requin recebitu ukan duçue : cinaquitelatic ceuróc baithan onhassun hobe bat duçuela ceruétan, eta permanent denic.

35 Ezteçaçuela bada iraitz çuen confidança, ceinec baitu recompensa handiá.

36 Ecen patientia behar duçue, Iaincoaren vorondateá eguin duqueçueñan promessá recebi deçaçuençát.

37 Ecen oraino dembora appurto appurto bat, eta ethorteco dena ethorriren da, eta eztu beranthuren.

38 Eta iustoá fedez vicico da : baina baldin *cembeit* apparta badadi, eztu ene arimác hartan placeric hartzen.

39 Baina gu ezgara perditionetara appartatzen garenac, baina fedeari iarrei quiten guiaiz quionac arimáren salvamendutan.

CAP. XI.

2 *Fedeären excellentiá eta fructuác.* 6 *Fedeö gabe ecin içan Iaincoaren gogaraco.* 16 *Iaincoaren civitateá. Promessác Aitétaric ethorri.*

BADA, fedeá da nehor sperançatan den gaucén fundamentá, eta ikusten eztiraden gauçác eracusten dituena.

2 Écen harçaz aitzinecoéc testimoniage ukan duté.

3 Fedez aditzen dugu Iaincoaren hitzáz mundü eguin içan dela : gauçá invisiblén demonstratione eguin ledinçát.

4 Ábelec fedez Cáinec baino sacrificio excellentagoá Iaincoari offrendatu ukan drauca : cein *fedez* testimoniage obtenitu ukan baitu iusto cela, ceren Iaincoac haren donoéz testificatzen baitzuen : eta oraino *fede* harçaz hil delaric minço da.

5 Fedez Henók eramán içan da, herioá ikus ezleçançát : eta ezta eriden içan, ceren eramán baitzuen Iaincoac : ecen eramán cedin baino lehen, testimoniage ukan ceçan Iaincoaren gogaraco içan cela :

6 Bada impossible da fede gabe *haren* gogaraco içateá : ecen Iaincoaganá ethorten denac, behar da sinhets deçan ecen *Iaincoa* badela, eta hura bilhatzen dutenén recompensaçale dela.

7 Fedez Noéc, divinoqui avertitu içanic oraino ikusten eztiraden gaucéz, beldurturic, appresta ceçan arká bere familiären salvatzeco : cein

arkáz condemna baitzeçan munduä: eta eguin cedin fedeären araez den iustitiären heredero.

8 Fedez Abrahámeç, deithu cenean, obedi ceçan *Iaincoa* heretagetan hartu behar çuen lekuraioan ledinçat, eta parti cedin norat ioaiten cen etzaquialaric.

9 Fedez egon cedin promettatu içan çayón lurreán bercereneán beçala, tabernacletan egoiten cela Isaákequin eta Iacóbequin promes beraren heredero-quidequin.

10 Ecen civitate fundament-dunaren beguira cegoen, ceinen eguileá eta fundaçaleá baita *Iaincoa*.

11 Fedez Sárac-ere haciären concebitzeco indarrá recebi ceçan, eta adinetic lekora erdi cedin, ceren estima baitzeçan hari promes eguin ceraucana fidel cela.

12 Eta halacotz batetaric (etare ia hiláganic,) sorthu içan da *gende handi* cerueo içarrác beçala, eta itsas costaco conta ecin daiten sableá beçala.

13 Fedeán hauc gucióc hil içan dirade promesac recebitu gabe: baina urrundanic hec ikussiric eta sinhetsiric eta salutaturic, eta aithorturic ecen arrotz eta estrangér ciradela lurreán.

14 Ecen gauça hauc erraiten dituztenéc, claroqui eracusten duté ecen *bere* herriären ondoan dabiltzala.

15 Eta segur, baldin harçaz orhoit içan balirade ceinetaric ilki içan baitziraden, itzultzeco dembora baçutén :

16 Baina orain hobeago bat desiratzen duté, erran nabibaita celestialá: hunegatic Iaincoari berari-ere etzayó laido hayén Iainco deitzera, ecen preparatu cerauen civitate bat.

17 Fedez offrenda ceçan Abrahámeç Isaác, enseyatu içancenean, eta semé bakoitzá offrenda ceçan, promessác recebitu ukan cituenac:

18 (Çeini erran içan baitzayón, Isaáctan deithuren çaic haciá:)

19 Estimaturic ecen Iaincoac hilétaric-ere resuscita ahal leçaquela: nondic are hura conformitatez recruba baitzeçan.

20 Fedez ethorteco ciraden gaucéz benedica citzan Isaákeç Iacób eta Esaú.

21 Fedez Iacóbec hiltzeán Ioséphen semétaric batbedera benedica ceçan: eta adora ceçan bere makilá buru gaineán bermaturic.

22 Fedez Iosépheç hiltzeán eguin ceçan mentione Israéleco haourrén ilkiteáz: eta bere heçurréz manamendu eman ceçan.

23 Fedez Moysés sorthu içan cenean, gorde içan cen bere ahaidéz hirur hilebethez, ceren haour ederrá baitzacussaten, eta ezpaitziraden beldur Regueren ordenançáren.

24 Fedez Moyséseç ia handituric refusa ceçan Pharaóren alabáren semé deithu içatera:

25 Hautatzenago çuela Iaincoaren populua-requin affligitu içatera, ecen ez demborá guti batetacotz bekatuzco atseguinén ukaitera:

26 Abrastassun handiago estimaturic Chri-

sten iniuriá, ecen ez Égypton ciradenthesaurác, ecen recompensara beha cegoen.

27 Fedez utzi ceçan Égypto, Regueren hiráren beldurric gabe : ecen invisible dena ikusten balu beçala, fermu eduqui ceçan.

28 Fedez eguin eitzan Bazcoá eta odol issurtzeá : lehen sorthuác deseguiten cituenac, hec hunqui ezlitzançát.

29 Fedez iragan ceçaten itsas gorriá leihorrez beçala : cein gauça enseyaturic, Egyptianoác hundatu içan baitziraden.

30 Fedez Ierikhóco murruác erorcitecen, çazpi egunez inguratuác egonic.

31 Fedez Raháb paillardá etzedin gal incredulequin batean, espiác baquerequin *ostatus* recebitu ukan cituenean.

32 Eta cer erranen dut guehiago ? ecen dembora faltaturen çait, contatu nahi badut Ge-deónez, eta Barákez, eta Samsónez, eta Iephtéz, eta Davídez, eta Samuélez, eta Prophetéz :

33 Ceinéc fedez combatitu ukan baitituzté resumác, *fedez* eguin ukan duté iustitia, obtenitu ukan dituzté promessác, boçatu lehoinén ahoác,

34 Iraungui suären indarrá, itzuri içan çaizté ezpata ahoéy, sendo eguin içan dirade erietaric, borthitz eguin içan dirade guerlán, estrangerén campoác ihessitan irion dituzté,

35 Emaztéce recebitu ukan dituzté resurreccionez bere hilác : eta batzu hedatu içandirade, de-

livratu içatera conturic eguiten etzutelaric resurrectione hobe bat obteni leçatençát.

36 Eta berceác phorogatu içan dirade escarnioz eta ukaldiz, bayeta guehiago estecaduraz eta presoindeguiz :

37 Lapidatu içan dirade, segatu içan dirade, tentatu içan dirade, ezpata-herioz hil içan dirade: hara huna ebili içan dirade ardi eta ahunz larruz veztituric, abandonnaturic, affligituric, tormentaturic.

38 *Eta* ezpaitzén munduä hayén digno: desertuétan errebelatuäc çabiltzala, eta mendiétan, eta lecétan, eta lur çulhoétan.

39 Eta haue guciéc fedez testimoniage obtenituric, eztuté recebitu ukan promessá.

40 Iaincoac cerbait hoberic guretaco probe dituric, gu gabe perfectionetara ethor ezlite cençát.

CAP. XII.

1 *Afflictione suffritzera exhortatzen.* 2 *Christ fedeären capitainä.* 9 *Spirituén Aitá.* 14 *Baqueä.* 22 *Iaincoaren civitateä.* 24 *Iesús ararteco.* 28 *Reverentia eta beldurrá.*

GU-ERÉ bada, hain testimoniozco hodey handiác inguratzen gaituenaz gueroz, carga guciá, eta gu errachqui trabatzen gaituen bekatuä egotziric, constantqui garreitzan proposatu içan çaicun lasterrari:

2 Beha gaudelaric fedeären capitainágana eta complicealeágana, Iesúsgana: ceinec escutan çuen bozcarioären orde suffritu ukan baitu cru-

tzeá, ahalqueá menospreciaturic, eta laincoaren thronoären escuineán iarri ičan da.

3 Considera eçaçue bada diligentqui nor den, halaco contradictioneá bere buruären contra bekatorétaric suffritu ukan duena, çuen gogoétan faltaturic akit etzaitzençát.

4 Oraino eztuçue odolerano resistitu ukan, bekatuären contrá combatitzen çaretela:

5 Eta ahanci çaiçue exhortationeá, ceinec çuey haourrey beçala erraiten baitrauçue, Ene haourrá, ezteçála menosprecia launaren gazti-guá, eta eztaquiála gogoá falta, harçaz corrigitzen aicenean.

6 Ecen maite duena launac gaztigatzen dic, eta recebitzen duen haour guciá cehatzen dic.

7 Baldin gaztigamenduric suffritzen baduçue, laincoa bere haourréy anço presentatzen çaiçue: ecen cein da haourrá aitác gaztigatzen ez-tuena?

8 Bada baldin gaztigamendu gabe baçarete, ceinetan participant baitirade guciác, beraz bastard çarete eta ez semé.

9 Eta gure gorputzén aitác gaztigari ukan ditugu, eta reverentiatan eduqui ditugu: ezgaitzaitza spirituén Aitari unguiz suietago ičanen, eta vicico baicara?

10 Ecen hec egun gutitacotz, beréy irudi çayen beçala, gaztigatzen guentuztén: baina hunec gure probetchutan, haren saindutassuneán participant garençát.

11 Bada gaztigu guciác ordu berean eztirudi bozcariotaco dela, aitzitic tristitiataco : baina guero iustitiazco fructu baquezeoá rendatzen draue harçaz exercitatu diratenéy.

12 Goititzaçue bada çuen escu lachoác, eta çuen belhaun iunctura partituæe chuchent itzaçue :

13 Eta bidescác chuchenác eguinietzeçue çuen oinéy : maingu *den* gauçá bidetic aldara ezta-
dinçát, bainaitzitic sendo dadin.

14 Baqueari çarreitzate guciequin, eta sain-
dutassunari, cein gabe nehorc ezpaitu launa i-
kussiren.

15 Gogoatzen duçuelaric nehor aldara ezta-
din laincoaren gratiatic : cembeit erro karmin
goiti ialguiten denec trubla etzaitzatencát : eta
anhitz harçaz satsu eztitecençát.

16 Eztén nehor paillard edo profano, Esaú
beçala, ceinec vianda batetan sal baitzeçan bere
lehen sortezco primeçá.

17 Ecen badaquiçue are guero heretatzeco be-
nedictioneá desiratzen çuelaric, refusatu içan
dela : ecen etzeçan eriden penitentiataco le-
kuric, nigar urirequin *benedictioneáren* escatu
içan bacen-ere.

18 Ecen etzarete ethorri escuz hunqui ahaldai-
tequeen mendi batetara, ez erratzen den sura, ez
haice buhumbara, ez lanhora eta tempestatera,

19 Eta trompeta soinura, eta hitzén vozera,
cein ençun ukan çutenéc, requeri baitzeçaten
guehiagoric ezlaquién dreça hitzá.

20 (Ecen manatzen cena ecin suffri ceçaque-

ten,) *cein baitzén*, Baldin abre batec-ere mendia hunqui badeça, lapidaturen da edo gueciáz iraganen da.

21 Eta Moysésec (hámbat cen terrible eracusten cena,) erran ceçan, Icitua naiz eta ikaratu.

22 Baina ethorri içan çarete Sióngo mendira, eta Iainco viciaren civitatera, Ierusalém celesstialera, eta Aingueruén anhitz millataco compainiara,

23 Eta ceruëtan scribatuäc diraden lehen sorthuén congregationera, eta gucién iuge den Iaincoagana, eta iusto sanctificatuen spirituëtarata:

24 Eta Iesúsgana aliança berrico Arartecoágana, eta Ábelenac baino gauça hobeac erraiten dituen odol issurira.

25 Beguirauçue refusa ezteçaçuen minço dena: ecen baldin itzuri içan ezpadirade *Iaincoaren icenean* minço cena menospreciatzen çutenac lurreán, gu anhitzez guebiago punituren gara, baldin cerutic minço denaganic erauz bagaitez.

26 Ceinen vozác orduan higuí baitzeçan lurrá: baina orain denuntiatu ukan du, dioela, Oraino behin nic higituren dut ez solament lurrá, baina ceruä-ere.

27 Eta *hitz* hunec, Oraino behin, declaratzen du fermu eztiraden gaucén, hala nola escuz eguin diradenén deseguiteá: fermu diradenac daudecencát.

28 Hunegatic higuí ecin daitequeen resumá hartzen dugularic, daducagun gratiá, ceinez ha-

la cerbitza baiteçaquegu Iaincoa non haren gogaraco baiquirate, reverentiarequin eta beldurrequin.

29 Ecengure Iaincoa su consumitzen duen bat da.

CAP. XIII.

- 1 *Caritateá, Hospitalitateá.* 4 *Ezconçá.* 5 *Avaritia gaberico conditioneac.* 8 *Christ eternal.* 9 *Doctrina estrangerac.* 13 *Christen ignominia.* 15 *Iaincoaren gogaraco sacrificioac.* 18 *Orationeá.* 20 *Christ pastór.*

CARITATE fraternalá egon bedi.
2 Hospitalitateá eztaquiçuela ahanz: ecen harçaz batzuc etzaquitelariç ostaturz recebitu ukan dituzté Aingueruäc.

3 Çaretén orhoit presoneréz, hequin presoner bacinete beçala: affligitzen diradenéz, ceuróc-ere gorputzez affligitzen bacinete beçala.

4 Honorable *da* gucién arteán ezconçá, eta ohe macula gabeá: baina paillartac eta adulteroác iugeaturen ditu Iaincoac.

5 Çuen conditioneác bire avaritia gabe, çareten content presentecoéz: ecen erran ukan du berac, Ezaut utziren, eta ezaut abandonnaturen.

6 Hala non segurançarequin erran ahal baiteçaquegu, Iauna ene aiutaçale, eznaiz beldur içanen guiçonác ahal daididan gauçären.

7 Çareten orhoit çuen guidaçaléz, Iaincoaren hitzá declaratu ukandrauçuetenéz, ceinén fedeá imitatzen baituçue, consideratzen duçuelariç ceric içan den hayén conversationeären finá.

8 Iesús Christ atzo *içan dena* eta egun, hura bera *da* eternalqui-ere.

9 Doctrina diversez eta estrangerez etzaitez-tela hara huna erabil: ecen on da bihotzá gratiaz confirma dadin, ez viandéz, *ceinétan* ezpaituté probetchuric ukan applicatu *içan* diradenéc.

10 Badugu aldare bat ceinetaric iateco çucenie ezpaituté Tabernacleá cerbitzitzen dutenéc.

11 Ecen abrén gorputzác, ceinen odolá ekarten baita bekatuägatic sanctuariora Sacrificadore subiranoáz, erratzen dirade tendétaric lekora.

12 Halacotz Iesúsec-ere, sanctifica leçançát populuä bere odoláz, suffritu ukan du portaleáz campotic.

13 Ilki gaitecen bada harengana tendétaric lekora, haren ignominiá ekarten dugula.

14 Ecen eztugu hemen civitate permanen-tic: baina ethorteco denaren ondoán gabiltza.

15 Harçaz bada offrenda dieçogun ardura laincoari, laudoriozco sacrificio, erran nahi baita, haren icená confessatzen dutén ezpainén fructuä.

16 Bada beneficiá eta communicationeá eztaquizquiçuela ahanz: ecen halaco sacrificio-éz placer hartzen du laincoac.

17 Obeditzaçue çuen guidaçaleäc, eta submet-ti çaquiztéz: ecen hec veillatzen duté çuen arimägatic, contu rendatu behar dutenec beçala: eguiten dutena alegueraqui eguin deçatençát,

eta ez gogoz garaitic: ecen hura ezliçateque çuen probetchutan.

18 Othoitz eguiçue guregatic: ecen assegura-tzen gara conscientia oná dugula, desiratzen du-gularic gauça guciétan honestqui conversatze-ra.

19 Eta hambatez guehiago othoitz eguiten drauçuet haur daguiçuen, sarriago restitui na-quiçuençát.

20 Iainco baquezcoác bada (ceinec hilétaric itzul eraci baitu ardién Artzain handiá alliança etèrnalezco odoláz, Iesús Christ gure Iauna,)

21 Confirma çaitzatela obra on orotan, bere vorondateáren eguitera, eguiten duelaric çue-tan haren aitzinean placent datenic, Iesús Chri-stez, ceini gloria secula seculacotz. Amén.

22 Halaber othoitz eguiten drauçuet anayeác, suffri eçaçue exhortationetaco hitzá: ecen hitz gutitan scribatu drauçuet.

23 Iaquiçue gure anaye Timótheo largatu içan dela, ceinequin (baldin sarri badator,) ikussiren baitzaituztét.

24 Saluta itzaçue çuen guidaçale guciác, eta saindu guciác. Salutaten çaituztéz Italiacoéc.

25 Gratia dela çuequin gucióquin. Amén.

*Hebraicoétara scribatu içan da Ita-
liaric Timótheorequin.*

S. IACQUES APO- STOLUÁREN EPISTO- LA CATHOLICOÁ.

CAP. I.

- 2 *Tentationeá.* 3 *Patientiá.* 5 *Sapientia.* 8 *Gogo
dobleá.* 12 *Vicitzeco coroa.* 14 *Guthiciá.* 18 *Hí-
tzáz engendratu içan gara.* 20 *Iaincoaren iustitiá.*
22 *Legueáren ençuleác.* 26 *Mihiáren bridatzea.*
27 *Religione eguiazcoa.*

IJACQUES Iaincoaren eta Iesús Christ Iauaren
cerbitzariác, hamabi leinu barreyatuéy,
salutatione.

2 Ene anayeác, bozcario perfectotan educ
açue, tentatione diversetara eror çaitetzenean :

3 Daquiçuelaric ecen çuen fedeáren phoro-
gançác patientia engendratzen duela.

4 Baina patientiác obra perfectoá biu, perfecto
eta integro çaretençát, deusen falta etzarete-
laric.

5 Eta baldin çuetaric cembeitec sapientia fal-
taric badu, esca bequió Iaincoari, ceinec emai-
ten baitraue guciéy benignoqui, eta ez reprot-
chatzen : eta emanen çayó.

6 Baina federequin esca bedi, batre dudatzen
eztuela : ecen dudatzen duena, haiceáz erabilten
eta tormentatzen den itsas bagáren pare da.

7 Ezteçala bada estima guiçón harc deus Iau-
naganic recebituren duela :

8 Guiçon gogo doblatacoá inconstant da bere bide guciétan.

9 Gloria bedi bada anaye conditione bachotacoá bere goratassuneán :

10 Baina abrats dena, *gloria bedi* bere bachotassuneán : ecen belhar liliá beçala iraganen da.

11 Ecen *nola* iguzquiá beroarequin goratu eta, erre baita belharrá, eta haren liliá erori, eta haren irudi ederrá galdu : hala abratsá-ere bere bide guciétan chimalduren da.

12 Dohatsu *da* tentatione suffritzen duen guiçoná : ecen phorogatu datenean recebituren duque, launac hura maite dutenéy promettatu drauen vicitzeco coroá.

13 Nehorc, tentatzen denean, ezterralla laincoaztentatzen dela : ecen laincoa ecin tenta daitte gaizquiz, eta nehor eztu tentatzen.

14 Baina batbedera tentatzen da, bere guthicia propriáz tiratzen eta bazcatzen denean.

15 Guero guthiciá, concebitu duenean, ertzen da bekatuz : eta bekatuác, acabatu denean, herio engendratzen du.

16 Etzaitzeltela abusa, ene anaye maiteác.

17 Donatione on oro, eta dohain perfect oro garaitic da, arguién Aitáganic iausten dela, cein baithan ezpaita cambiamenduric, ez aldizcaco itzalic.

18 *Harc* bere vorondatez engendratu ukan gaitu eguiazco hitzáz, haren creaturétaco primitiác beçala guinençát.

19 Halacotz, ene anaye maiteác, biz guiçon

guciá ençutera lehiati, berantcor minçatzera, eta berantcor asserretzera.

20 Ecen guiçonáren asserreác Iaincoaren iustitiá eztu complitzen.

21 Halacotz, iraitziric cithalqueria guciá eta malitiazco superfluitateá, emetassunequin recebi eçaçue çuetan landatu hitzá, ceinec salva ahal baitítzaque çuen arimác.

22 Eta çareten hitzáren eguile, eta ez solament ençule, ceurón buruác enganatzen dituçuela.

23 Ecen baldin norbeit hitzáren ençule bada eta ez eguile, hura miraileán bere beguitharte naturalá consideratzen duen guiçonáren pare da.

24 Ecen consideratu ukan du bere buruá, eta ioan içan da, eta bertan ahanci çayó nolaco cen.

25 Baina miratu datena Legue perfectoán, *cein baita* libertatezcoá, eta hartan perseveratu duqueena, ceren ezpaitate ençule ahanzcor içan, baina obraren eguile : hura dohatsu içanen da bere eguineán.

26 Baldin cembeitec uste badu religioso dela çuen artean, bridatzen eztuelaric bere mihiá, baina bere bihotzá enganatzen duelaric, halacoáren religioneá vano da.

27 Religione pura eta macula gabeá Iainco eta Aita baithan, haur da, çurtzén eta *emazte* alhargunén visitatzeá bere tribulationétan : eta macula gabe bere buruáren beguiratzeá mundu hunetaric.

CAP. II.

2, 9 *Acceptione personéz equitéá.* 8 *Legueáren complitzedá.* 13 *Misericordia gaberico condemnationeá.*
14 *Fedeá obrác gabe ez deus.* 17, 20, 26 *Hilá.*

ENE anayeác, eztuçuela Iesús Christ gure laun gloriázcoáren fedeá personén acceptionerequin.

2 Ecen baldin sar badadi çuen congregationera guicón bat urrhezco erhaztun bat duela, preciosqui veztituric: eta sar dadin halaber edocein paubre charqui veztituric,

3 Eta ikartze duçuen preciosqui veztituã denagana, eta erran dieçoçuen hari, Hi iar adi hemen honestqui: eta paubreari derroçuen, Hi ago çutic han, edo iar adi hemen ene scabella azpián:

4 Eztuçué differentia eguin ukan ceuróc baitan, eta eguin içan baitzarete pensamendu gaichtoezco iuge?

5 Ençuçué, ene anaye maiteác, eztitu laincoac elegitu mundu hunetaco paubreác fedez abrats *içateco*, eta hura maite dutenéy promettatu drauen resumaco heredero?

6 Baina çuec desohoratu ukan duçué paubreá. Ala abratséc etzaituztéz tyrannizatzen, eta etzaituztéz gortetara erekartzen?

7 Eztuté hec blasphematzén çuen gaineán invocatu içan den Icen oná?

8 Badaric-ere baldin Legue realá complitzen

baduque Scripturáren araura, *cein baita*, On eritziren draucac eure hurcoari eure buruári beçala, ungui eguiten duque:

9 Baina baldin personén acceptioneric baduque, bekatu eguiten duque, eta reprehenditzen çarete Legueáz transgrediçale beçala.

10 Ecen norc-eré Legue guciá beguiraturen baitu, eta *punctu* batetan faltaturen, guciétan hoguendun da.

11 Ecen erran duenac, Eztuc adulteraturen, erran du halaber, Eztuc hilen. Bada baldin adulteratzen ezpaduc, baina hiltzen bay, Legueáren transgrediçale eguin aiz.

12 Hala minça çaitzte eta hala eguique nola libertatezco Legueáz iugeatu behar diradenéc.

13 Ecen condemnatione misericordia gabe eguinen çayó misericordia eguin ezтуqueenari: eta gloriatzen da misericordia condemnationeáren contra.

14 Ene anayeác, cer probetchu, baldin norbeittec badarra fede baduela, eta obrác eztituén? ala fede harc hura salva ahal deçaque?

15 Eta baldin anayeá edo arreba billuciác badirade, eta peitu eguneco vitançáren:

16 Eta çuetaric cembeittec hæy erran diecén, Çoazte baquerequin, bero çaitzte eta asse çaitzte: eta eztinguzteçuen gorputzáren necessario diraden gauçac, cer probetchu duqueite?

17 Hala fedeá-ere, baldin obrác ezpaditu, hilá da bere berez.

18 Baina are erranén du edoceinéc, Hic fedeá duc, eta nic obrác citiát, eracuts ieçadác eure fedeá eure obrác gabe, eta nic eracutsiren drauát hiri neure obrétarie neure fedeá.

19 Hic sinhesten duc ecen Iainco bat dela : ungui eguiten duc : deabruéc-ere sinhesten dié, eta ikara diabiltzac.

20 Baina nahi duc iaquin, o guiçón vanoá, ecen fedeá obrác gabe hilá dela ?

21 Gure aita Abrahám ezta obrétarie iustificatu içan, Isaác bere semeá aldare gaineán ofrendatu çuenean ?

22 Badacussac nola fedeác obratzen çuen haren obrétan, eta obrétarie fedeá acabatu içan dela ?

23 Eta complitu içan dela Scripturá, dioela, Sinhetsi ukan du Abrahámec Iaincoa, eta imputatu içan çayó iustitiatara, eta Iaincoaren a-disquide deithu içan da.

24 Badacussaçue bada ecen obrétarie iustificatzen dela guiçóná, eta ez fedetic solament ?

25 Halaber Raháb paillardá-ere ala ezta obrétarie iustificatu içan, recebitu cituenean mandatariác, eta berce bidez idoqui cituenean ?

26 Ecen nola gorputzá spiritu gabe hilá baita, hala fedeá-ere obrác gabe hilá da.

CAP. III.

- 3 *Mihiären descriptioneá.* 13 *Conversatione oná.* 14
Invidia eta tharritamenduá. 15 *Lurreco sapientiá*
eta garaicoá. 18 *Iustitiazco fructuá.*

ENE anayeác, etzaretela magistru anhitz :
daquigularie ecen condemnatione handia-
goá recebituren dugula.

2 Ecen anhitz gauçatan huts eguiten dugu
guciéc Baldin cembeitec hitzeán huts eguiten
ezpadu, hura guiçon perfectoá da, eta bridatan
eduqui ahal deçaque gorputz guciá-ere.

3 Huná, çamariéy bridác ahoétara emaiten
drauztegu obedi gaitzatençát, eta hayén gor-
putz guciá hara huna darabilagu :

4 Huná, barcác-ere, hain handi diradelarie, eta
haice borthitzéz erabilten diradelarie, hara hu-
na erabilten dirade governail chipito batez, no-
rát-ere governaçaleáren placerác nahi baituque.

5 Hala mihiá-ere membro tipito bat da, eta
gauça handiz vantatzen da : huná, su chipito ba-
tec cein egurtze handiá irachequiten duen.

6 Mihiá-ere su bat *da*, eta iniquitatezco mundu
bat : hala *diot* mihiá eçarriá dela gure mem-
broén arteán, ceinec maculatzen baitu gorputz
guciá, eta irachequiten gure naturáren cursuá,
eta irachequiá da gehennáz.

7 Ecen bestién, eta chorién, eta suguén, eta
itsassoco arrainén natura guciá hetzen da, eta
heci içan da natura humanoáz :

8 Baina mihiá eceinere guiçonec ecin hez de-
çaque : ceba ecin daiten gaitz bat *da*, poçoin
mortalez betheá.

9 Harçaz benedicatzen dugu *gure* lainco eta
Aitá : eta harçaz maradicatzen ditugu laincoa-
ren irudira eguinico guiçonác.

10 Aho ber-batetarie ilkiten da benedictione eta maledictione: Ezta behar, ene anayeác, hauc hunela eguin ditecen.

11 Ala ithurri batec çulho beretic emaiten du dulceá eta miná?

12 Ala ficotze batec olivarie ekar ahal deçaque, edo aihenác ficoric? hala ecin ekar deçaque ithurri batec-ere ur gaci eta gueçá.

13 Nor *da* çuhur eta iaquinsu çuen artean? eracuts bitza conversatione onez bere obrác, çuhurtziaco emetassunequin.

14 Eta baldin invidia saminic baduçue, eta tharritamenduric çuen bihotzétan, etzaitzeltela gloria, eta gueçurric ezterraçuela eguiáren contra.

15 *Ecen* çuhurtzia haur ezta garaitic iausten dena, baina *da* lurecoá, sensualá eta deabruze-coá.

16 *Ecen non baira* invidiaric eta tharritamenduric, han nahastecamendu eta obra gaichto guciá.

17 Baina garaitico çuhurtziá, lehenic da pur, guero baquezco, moderatu, maneyoso, misericordiaz eta fructu onez betheá, distinctioneric gabeá, hypocrisia gabeá.

18 Eta iustitiazco fructuá baquerequin ereiten çaye baquezcoéy.

CAP. IV.

- 1 *Guerlác.* 2 *Guthiciác.* 4 *Munduco adisquidetas-*
suná. 6 *Iaincoac resistitzen urgulutsuéy.* 10 *Hu-*
militateá. 11 *Gaitzerraileác.* 12 *Legue eçarle bat,*
 16 *Vantatzed ez on.*

NONDIC guerlác eta guduác çuen arteán?
 eza hemendic, *diot*, çuen voluptate çuen
 membroétan guerla eguiten dutenétaric?

2 Desiratzen duçue eta eztuçue ukaiten invi-
 dioso çarete eta bekaitz, eta ecin ardiets deça-
 queçue : combatitzen çarete eta guerla eguiten
 duçue, baina eztuçue *desiratzen duçuená*, ceren
 ezpaitzarete escatzen.

3 Escatzen çarete eta eztuçue recebitzen : ce-
 ren gaizqui escatzen baitzarete, çuen volupta-
 tétan despenda deçaçuençát.

4 Adulteroác eta adulterác, eztaquiçue ecen
 munduären adisquidetasuná Iaincoaren etsai-
 tassun dela? nor-eré bada nahi içanen baita
 munduarequin adisquide, Iaincoaren etsay
 iarten da.

5 Ala uste duçue ecen Scripturác alferretan er-
 raiten duela, Invidiatará aurthiten du çuetan
 habitatzen den spirituác?

6 Aitzitic du gratia handiagoá emaiten, hala-
 cotz dio, Iaincoac urgulutsuéy resistitzen draue,
 eta humiléy gratia emaiten.

7 Çareten bada suiet Iaincoaren, resisti ieço-
 çue deabruári, eta ihes eguinen du çuetaric.

8 Hurbil çaquitzate Iaincoari, eta hurbilduren çaiçue : garbitzaçue escuác, o bekatoreác, eta purifica itzaçue bihotzác, o gogo doblatacoác.

9 Affligi çaitetze eta eguiçue lamentatione eta nigar : çuen irriá nigarretara converti bedi, eta çuen alegrançá tristitiatará.

10 Humilia çaitetze Iaunaren aitzinean, eta goraturen çaituzté.

11 Elkarren contra etzaitetzela gaizqui minça, anayeác : anayeáren contra minço denac, eta bere anayeá condemnatzen duenác, Legueáren contra gaizqui erraiten du, eta Legueá condemnatzen du : eta baldin Legueá condemnatzen baduc, ezaiz Legueáren eguile, baina iuge.

12 Legue eçarleá bat da, salva eta gal ahal deçaquena : hi nor aiz berceá iugeatzen duaná ?

13 Eya orain erraiten duçuenác, Egun edo bihar ioanen gara hiri batetara, eta egonen gara han urthe bat, eta merkatalgoa eguinen dugu, eta irabaciren dugu :

14 Eztaquiçuelaric biharamuneán *cer içanen den* : ecen cer da çuen viciá ? ecen appur bate-tacotz aguertzen eta guero deseguiten den vapore bat da.

15 Erran behar cindutenaren lekuän, Baldin Iaunac nahi badu, eta vici bagara, eguinen dugu haur edo hura.

16 Baina orain gloriatzen çarete çuen vanti-riétan : horlaco gloriatze guciá gaichto da.

17 Bada ungui eguiten daquianac eta ez eguiten, bekatu eguiten du.

CAP. V.

- 1 *Abratsdc advertitzen cer equiteco dutén.* 7 *Patientia.* 10 *Exemplu Prophetétan hartzeco.* 12 *Ez iuratzeco.* 13 *Orationeá.* 14 *Eriéz.* 16 *Elkarganaco reconciliationeá.*

EYA orain abratsác, nigar eguiçue, urhubi eguiten duçuela çuen miseria helduren çaiçquiçuenacgatic.

2 Çuen abrastassunác usteldu dirade, çuen abillamenduác cerrenez betheác dirade.

3 Çuen urrheá eta çuen cilharrá herdoildu da, eta hayén herdoildurác testificaturen du çuen contra, eta *harc* ditu ianen çuen haraguiác suác beçala: thesaurizatu duçue azquen egunetaco.

4 Huná, çuen landác errequeitatu dituztén languilén alocairu çueçaz defraudatu içan dena oihuz dago, eta errequeitaçalén oihuác armadaén Iaunaren beharriétan sarthu dirade.

5 Deliciotan vici içan çarete lurráren gaineán, eta çuen atseguinác hartu ukan dituçue, eta çuen bihotzác ressasiatu ukan dituçue sacrificiotaco eguneán beçala.

6 Condemnatu *eta* hil ukan duçue iustoá: eta eztrauçue resistitzen.

7 Çareten bada patient, anayeác. Iaunaren advenimendurano. Huná, laborariá lurreco fructu preciosoáren beguira egoiten da, patientqui haren beguira dagoela goiceco eta arratseco uriá recebi deçaqueno.

8 Çareten patient çuec-ere, *eta* confirma itza-

çue çuen bihotzác: ecen Iaunaren advenimenduã hurbil da.

9 Etzaitezteela, arrangura elkarren contra, anayeác, condemna etzaiteztençát: huná, iugea borthaitzineán dago.

10 Ene anayeác, har itzaçue afflictionetaco eta patientiataco exemplutan Prophetác, cein minçatu baitirade Iaunaren iceneán.

11 Huná, dohatsu eduquiten ditugu *afflictione* suffritzen dutenac: Ióben patientiá ençun ukan duçue, eta Iaunaren finá ikussi duçue, nola guciz misericordioso den Iauna eta gogabera.

12 Bada gauça ororen aitzinetic, ene anayeác, iura ezteçacuela ez ceruáz, ez lurráz, ez edo cein berce iuramenduz: baina biz çuen bayá, Bay: eta çuen ezá, Ez: condemnationetara eror etzaiteztençát.

13 Affligitzen da cembeit çuen arteán? othoitz begui: bihotz aleguerataco da cembeit? canta beça.

14 Eri da cembeit çuen arteán? erekar bitza Elicaco ancianoác, eta othoitz beguité haren gatic, unctatzen dutela hura olioz Iaunaren iceneán.

15 Eta fedezco orationeác salvaturen du eria, eta eraiquiren du hura Iaunac: eta baldin bekaturic eguin badu barkaturen çaizquió.

16 Confessa ietzoçue batác berceári çuen faltác, eta othoitz eguiçue batác berceágatic, senda çaiteztençát: *ecen* anhitz balio du iustoáren efficaciorequin *den* orationeác.

17 Elías cen gu bay passionén suiectio netaco guiconá, eta othoiztez othoitz eguin ceçan, ezlaguian uriric, eta etzeçan eguin uriric lurráren gaineán hirur urthez eta sey hilebethez.

18 Eta berriz othoitz eguin ceçan, eta ceruác uri eman ceçan, eta lurrác bere fructuá ekar ceçan.

19 Anayeác, baldin çuetaric cembeit eguiatic errebela badadi, eta hura converti badeça cembeitec,

20 Iaquin beça ecen, converti eraci duqueenac bekátore bat bere bideco errebelamendutic, salvaturen duqueela arima bat heriotaric, eta bekatu mulçoá estaliren duqueela.

S. P I E R R I S A P O -
S T O L U Á R E N L E H E N
E P I S T O L A C A T H O -
L I C O Á .

C A P . I .

2 *Iaincoaren electioneá.* 3 *Haren misericordiá.* 4 *Heretage incorruptibleá.* 5 *Salvamenduá.* 6 *Bozcarioá.* 7 *Fedeären phorogança eta finá.* 10 *Propheetac.* 12 *Evangelioá.* 14 *Obedientiá.* 15 *Conversatione sainduá.* 17 *Personén acceptioeric ez Iaincoac.* 19 *Christen odolá,* 20 *Munduá baino lehen ordenatu.* 21 *Iaincoa baithango fedeá eta sperança.* 22 *Caritate anayetassunezcoá.* 25 *Iaunaren hitz viciá.*

PIERRISEC, Iesús Christen Apostoluác, Pónton, Galatían, Cappadokían, Asian, eta Bithinían gaindi barreyatuác çareten estrangeréy,

2 Iainco Aitáren providentiären arauez Spirituären sanctificationetan elegituéy, obeditzeco eta Iesús Christen odoláz ihiztatu içateco : Gratia eta baque multiplica daquiçuela.

3 Laudatu *dela* Iaincoa *cein baita* Iesús Christ gure Iaunaren Aitá, ceinec bere misericordia handiáz regeneratu ukan baiquaitu sperança vicitara, Iesús Christen hilétarico resurrectioneáz,

4 Heretage corrumpti ecin daitenera, ez macula, ez chimal, ceruétan çuençát conservatura,

5 Iaincoaren verthuteán fedez beguiratzen çaretenençát, azquen demborán revelatu içateco prest den salvamendutacotz.

6 Cein gauçatan alegueratzen baitzarete, dembora appur bat orain (baldin behar bada,) tristetuác çaretelarie tentatione diversetan :

7 Çuen fedeáren phorogança unguiz preciosoagoá ecen ez urrhearená, (cein galtzen baita eta halere suz phorogatzen,) eriden dadinçát, çuen laudoriotan eta gloriatan eta ohoretan *dela*, Iesús Christ aguer dadinean :

8 Cein ikussi eztuçuelarie maite baituçue : ceinetan orain ikusten eztuçuelarie, baina sinhesten duçuelarie, alegrança erran ecin daitenez eta gloriosoz alegueratzen baitzarete.

9 Eramaiten duçuelarie çuen fedeáren finá, *cein baita arimén salvamenduä*.

10 Salvamendu hunez informatu içan dirade, eta *haur* diligentqui bilhatu ukan duté, çuetara *ethorteco cen gratiáz* prophetizatu ukan dutén Prophetéc.

11 Informatzen ciradelarie noizco edo cer demborataco, Christen Spiritu prophetiazco hetan cenac, declaratzen cituen Christi *ethorteco çaižcan* suffrançac eta hayén ondoco gloriác :

12 Eta revelatu içan çaye, ez bere buruény, baina guri administratzen cerauzquigutela orain çuey denuntiatu içan çaižquien gauçac çuey

Evangelioá predicatu drauçuetenéz, cerutic igorririco Spiritu Sainduáz, cein gaucén contemplatzeco desira baituté Ainguerué.

13 Halacotz çuen adimenduco guerrunceá guerricaturic, sobrietaterequin, auçue perfectoqui speranza çuey presentatzen çaiçuen gratián Iesús Christ aguer daiteno.

14 Eta *haur*, haourobedientéc beçala, çuen buruác conformatzen ez tituçuelaric lehenago çuen ignorantían *centuxtén* desirétara:

15 Baina çuec deithu çaituztena saindu den beçala, çuec-ere çaretén saindu çuen conversatione orotan.

16 Halacotz da scribatuá, Çaretén saindu: ecen ni saindu naiz.

17 Eta baldin Aitatan invocatzen baduçue, personén acceptioneric gabe batbederaren obráren araez iugeatzen duena, beldurrequin conversa çaitetze çuen egoitza hunetaco demborán.

18 Daquiçuelaric ecen redemitu içan çaretela çuen conversatione vano aitén ordenancétaric hartutic: ez gauça corruptiblez, nola baita, cilharrez edo urhez:

19 Baina Christen odol preciosoáz, bildots macula eta satsutassun gabe batenáz beçala:

20 Ia munduären fundacioneá baino lehen ordenatuarenáz, baina azquen dembora hautan manifestatuarenáz çuengatic,

21 Eta harçaz sinhesten duçue hura hilétaric resuscitatu duen eta hari gloria eman draucan

Iaincoa baithan, çuen fedeá eta sperança Iaincoa baithan licençát.

22 *Bada* çuen arimác purificatu içanic, obeditzen duçuela eguiá Spirituáz, anayetassunezco caritate fictione gabecorequin, bihotz çahuz elkarri on eritzoçue affectionatuqui :

23 Regeneraturic ez haci corruptibleáz, baina incorruptibleáz, Iaincoaren hitz viciáz, eta eternalqui egoiten denáz.

24 Ceren haragui guciá *baita* belharrá beçala, eta guiçonáren gloria guciá belhar liliá beçala : eyhartu da belharrá, eta haren liliá erori :

25 Baina Iaunaren hitzá badago eternalqui : eta haur da çuey evangelizatu içan çaiçuen hitzá.

CAP. II.

2 *Adimenduzco ezneá.* 4, 6 *Christ harri viciá.* 5 *Sacrificio spiritualac.* 8 *Behaztopamendutaco harriá.* 9 *Sacrificadoregoa realá.* 11 *Haraguiären guthiciác.* 12 *Conversatione honestá.* 13 *Magistratuëy obedientia ekarteco.* 16 *Libertateá.* 18 *Cerbitzarién eguimbideá.* 20 *Afflicciónéz.* 21 *Christ gure exemplu.* 24 *Christec gure bekatuác egari.* 25 *Arimén Artzainá eta Ipizpicuá Christ.*

BERAZ utziric malitia guciá, eta enganio guciá, eta hypocrisiác, eta invidiác, eta gaitzerraite guciác,

2 Desira eçaçue, haour heuraguiric eztuela sorthuen ançora, adimenduzco eta enganio gabeco ezneá, harçaz haz çaitezençát.

3 Baldin dastatu baduçue ecen benigno dela Iauna.

4 Harengana hurbiltzen çaretelarie cem baita

harri viciá, guizonéz arbuyatuá, baina Iaincoa baithan elegituá eta preciosoá.

5 Çuec-ere harri vici anço edifica çaitetze, etche spiritual, Sacrificadoregoa saindu, Iesús Christez Iaincoaren gogaraco sacrificio spiritualac offrendatzeco.

6 Halacotz contenitzen-ere da Scripturán, Huná, eçarten dut Siónen, har cantoin principalá, elegituá *eta* preciosoá: eta hartan sinhesten duena ezta confus içanen.

7 Hurá da bada ohore çuen sinhesten duçuenón: baina sinhesten eztutenén, harri edificaçaléc arbuyatu ukan dutena cantoineco principal eguin içan da, eta behaztopamendutaco harri, eta trebucamendutaco harri.

8 Cein trebucetzen baitirade hitzáren contra desobedient diradelaric: hartaco ordenatu-ere dirade.

9 Baina çuec *çarete* generatione elegituá, Sacrificadoregoa realá, gende sainduá, populu adquisituá: ilhumbetic bere miragarrizco arguira deithu ukan çaituztenaren verthuteác denuntia ditzaçuençát.

10 Noizpait cinetenac ez populu, orain *çarete* Iaincoaren populu: çuec misericordia obtenitu etzendutenóc, orain misericordia obtenitu ukan duçue.

11 Maiteác, othoitz eguiten drauçuet, estrangerén eta bideazcoén ançora, beguira çaitetzen haraguiáren guthiciétaric, ceinéc guerla eguiten baituté arimáren contra:

12 Çuen conversationeá duçuelaric honest Gentilén arteán çueçaz gaizquiguilez beçala minço diraden gaucétan, ikussi dituqueizten obra onétaric glorifica deçatençát Iaincoa visitationeco eguneán.

13 Çareten bada suiet gobernamentu humano guciáren launagatic: edo Regueren, superioráren beçala:

14 Edo gobernadorén, harçaz igorri içan diradenén beçala, gaizquiguilén mendequiotan eta unguiguilén laudoriotan.

15 Ecen hunela da Iaincoaren vorondateá, ungui eguitez guiçón erhoén ignorantari ahoá boça dieçoçuen:

16 Libertatetan çaretenéc beçala, eta ez libertateá malitiaren estalquitan bacendute beçala, aitzitic Iaincoaren cerbitzariéc beçala.

17 Guciác ohora itzaçue: anayetassunari on eritzoçue. Çareten Iaincoaren beldur. Regue ohora eçaçue.

18 Cerbitzariác, çareten beldur gucirequin nabussién suiet, ez solament onén eta humanoén, baina dorpén-ere.

19 Ecen haur da gogaraco, baldin norbeitec Iaincoaganaco conscienciagatic fascheriaric suffritzen badu, iniustoqui suffritzen duelaric:

20 Ecen cer laudorio da, baldin falta eguinic buffetatzen çaretenean pairatzen baduçue? baina baldin ungui eguiten duçuelaric eta affligitzen çaretelaric pairatzen baduçue, haur da Iaincoaren gogaraco.

21 Ecen hunetacotzát deithu içan çarete: ecen Christec-eré suffritu ukan du guregatic, guri exemplu utziten draucula, haren oin hatzény iarreiqui çaquiztençát:

22 Ceinecezpaitu bekaturic eguin ukan, eta ecinere enganioric ezta eriden içan haren ahoán.

23 Ceinec, iniuriatzen cenean, ezpaitzuen iniuriatzen: gaizquieguiten ceraucatenean, ezpaitzuen mehatchuric eguiten: baina remettitzen cen iustoqui iugeatzen duenagana.

24 Ceinec gure bekatuác ekarri ukan baititu bere gorputzeán çur gaineán: bekatuéy hilic, iustitiari viciguiaizquionçát: ceinen ukalduráz sendatu içan baitzarete.

25 Ecen ardi errebelatuác beçala cineten, baina orain convertitu içan çarete çuen arimén Artzainágana eta Ipizpicuägana.

CAP. III.

- 1 *Emaztén equimbidea.* 7 *Senharrena.* 8 *Guciác gogo batetaco içateco.* 9 *Mendequioari eta gaitzerraitari ihes eguiteco.* 14 *Ungui equiteágatic suffritzea.*
 16 *Conscientia oná.* 18 *Christ passionaturic,* 22 *Iaincoaren escuineán.*

HALABER emazteác suiet *diraden* bere senharrén, baldineta batzu hitzáren desobedient badirade, emaztén conversationeáz hitzá gabe irabaz ditecençát,

2 Ikussi duqueitenean çuen conversatione caste beldurrequin dena:

3 Ceinén ornamenduä eztén lekoreco bilo

içurduratan, edo urrhezco paramendutan, edo abillamenduetaco habitutan:

4 Baina bihotzeco guiçón gordeá, spiritu eme eta sossegu batetaco incorruptionean consistitzen dena, cein baita Iaincoaren aitzinean precioso.

5 Ecen hunela lehenago emazte saina Iaincoa baithan speranza çutenac-ere appaincen ciraden suiet ciradelaric bere senharrén:

6 Sárac Abrahám obeditzen çuen beçala, hura iaun deitzen çuela, ceinen alabá eguin içan baitzarete, ungui eguiten duçuela, eta eceinere iciapenen beldur etzaretela.

7 Senharrác, halaber conversa eçaçue hequin discretoqui emaztezco unci fragilagoarequin beçala, ohore emaiten draucaçuela, elkarrequin vicitzeco gratiären herederó-quide-ere çaretenoc beçala, çuen orationeac empatcha eztitecençát.

8 Eta finalqui guciác çareten consentimendu batetaco eta compassione batetaco, fraternalqui onhetsle çaretelaric misericordioso, gratioso:

9 Gaitzá gaitzágatic rendatzen eztuçuela edo iniuria iniuriagatic, baina contrariora, benedicatzen duçuela: daquiçuelaric ecen hartara deithuác çaretela, benedictionezco heretageá possedi deçaçuençát.

10 Ecen nahi duenac onhetsi viciá, eta ikussi egun onac, beguira beça bere mihiá gaitzetaric, eta bere ezpainác enganioren pronuntiatzetic:

11 Itzul bedi gaizquitic, eta begui ungui: bilha beça baqueá, eta iarrei qui bequió hari.

12 Ecen Iaunaren beguiác iustoén gainera *beha daude*, eta haren beharriác hayén othoitzéta-
ra, eta Iaunaren beguitharteá *da* gaizquiác egui-
ten dituztenén gaineán.

13 Eta nor da çuey calteric eguinen drauçue-
na, baldin unguiari baçarreitzate ?

14 Baina baldin cerbait suffritzen baduçue
ungui eguinágatic, dohatsu çarete. Baina hayén
beldurrez icit etzaitzela, ezeta trubla :

15 Aitzitic lainco Iauna sanctifica eçaçue çuen
bihotzétan: eta çareten bethi prest ihardestera
çuetanden sperañáz raçoin galde eguiten duen
guciári, emetassunequin eta reverentiarequin,

16 Conscientia oná duçuelaric: çuen contra
gaizquiguiléz beçala minço diraden gauçán,
confus diradençát, çuen conversatione Christ
baithango oná calumniatzen dutenac.

17 Ecen hobe *da* ungui eguiten duçuela affligi
çaitetzen, baldin laincoaren vorondateác hala
nahi badu, ecen ez gaizqui eguiten duçuela.

18 Ecen Christec-ere behin bekatuácgatic suf-
fritu ukan du, iustoác iniustoácgatic: gu lain-
coagana eramán guençançát, haraguiz mortifi-
caturic, baina vivificaturic Spirituáz.

19 Cein *Spirituz* carceleco spirituéy-ere parti-
turic predicatu ukan baitraue.

20 Lehenago desobedient ciradenéy, behin
beha cegoenean laincoaren patientiá Nóeren
egunétan, appaincen cenean arká: ceinetan
gutiac, da iaquiteco, çortzi arima salva baitzi-
tecen urez :

21 Ceini orain ihardesten draucan baptismoáren figurác gu-eré salvatzen gaitu : ez haragui-co satsutassunác chahutzen dituenac, baina conscientiá onáren attestacioneác Iaincoaren aitzi-nean Iesús Christen resurrectioneáz :

22 Cein baita Iaincoaren escuineán, cerurat ioanic, ceini suiet eguin baitzaitza Aingueruác, eta puissançac eta verthuteac.

CAP. IV.

2 *Iaincoaren vorondateáren araura vicitzeco.* 6 *Hilley evangelizatu.* 7 *Veillatzeco eta othoitz equiteco.* 8 *Caritate affectionezcoa.* 9 *Hospitalitatea.* 10 *Iaincoaren anhitz aldezco gratia.* 12 *Phorogança.* 14 *Gloriáren eta Iaincoaren Spirituá.* 17 *Iaincoaren etchedá.*

BADA Christec guregatic suffritu ukan duenaz gueroz haraguián, çuec-ere pensatze hunez beraz harma çaitetze, nola haraguián suffritu duena bekatutaric cessatu den,

2 Guehiagoric ez guionén guthicién araura, baina Iaincoaren vorondateáren araura goitico haraguián den demborán vici dençat.

3 Ecen asco icateco çaicu ceren *gure* vicico dembora iraganean Gentilén vorondateá complitu dugun, conversatzen guenduenean insolentiétan, guthiciétan, hordiqueriétan, gorman dicétan, edatétan, eta idolatria abominablétan.

4 Halacotz bere buruác estranger iruditzen çaitzé dissolutionezco insolentia berera hequin

laster eguiten eztuquenean, çuec gaitzerraiten çaituztela.

5 Ceinéc contu rendaturen baitraucate vicién eta hilén iugeatzeco prest dagoenari.

6 Ecen hunetacotz hiléy-ere evangelizatu içan çaye: condemna litecençát guiçonén arauez, haraguiz: eta viciliraden Iaincoaren arauez spirituz.

7 Bada gauça gucién finá hurbiltzen da. Çareten beraz sobre eta iratzarri othoitz eguitera:

8 Eta gauça gucién gainetic çuen arteán caritate affectionezcoá duçuelaric: ecen caritateác estaliren du bekatuén anhitztassuná.

9 Çareten elkarren ostatuz recebiçale, murationereric gabe.

10 Batbederac dohainá recebitu duenaren arauez bercéy administra biecé, Iaincoaren anhitz aldezco gratiären dispensaçale onéc beçala.

11 Baldin norbeit minço bada, *minça bedi* Iaincoaren hitzéz beçala: baldin norbeit administratzen ari bada, *administra beça* Iaincoac administratzen duen puissançáren araura: gauça guciétan glorifica dadinçát Iaincoa Iesús Christez, ceini gloria eta indar secula seculacotz. Amén.

12 Gucizco maiteác, ezteçaçuela estranio eriden, labeán beçala çaretenean çuen phorogatzéagatic, cerbait gauça uste gabereric ethorten balitzeiçue beçala:

13 Aitzitic Christen afflictionétan communi-
catzen duçuen becembatean, aleguera çaitetze:
haren gloriären revelationeán-ere, atseguin har-
tzen duçuela aleguera çaitetzençát.

14 Baldin Christen iceneán iniuriatzen ba-
çarete, dohatsu çarete: ecen çuen gaineán repo-
satzen da gloriären eta Iaincoaren Spirituä, he-
çaz den becembatean blasphematzten dena,
baina çueçaz den becembatean glorificatzen
dena.

15 Bada çuetaric nehor eztadila affligi gui-
cerhaile, edo ohoin, edo gaizquiguile, edo ber-
ceren onén guthicioso beçala:

16 Baina baldin Christino beçala *affligitzen*
bada, etzayola laido, aitzitic glorifica beça Iain-
coa alde harçaz.

17 Ecen ordu da has dadin ingemenduä Iain-
coaren etchetic: eta baldin lehenic gureganic
hatsen bada, ceric içanen da Iaincoaren Evan-
gelioá obeditzen eztutenén finá?

18 Eta baldin iustoá nequez salvatzen bada,
infidelá eta bekatoreá non comparituren da?

19 Halacotz bada Iaincoaren vorondatez af-
fligitzen diradenéc, creaçale fidelari beçala be-
re arimác gommenda bietzote ungui eguinéz.

CAP. V.

2 *Ministroác bere eguimbideären equitera exhortatzen.*

5 *Gazteác instruitzen.* 8 *Sobre eta iratzarri içate-*

co. 9 *Fedeären fermetateá.* 10 *Christean deithuüc.*

12 *Iaincoaren gratiá.* 14 *Caritatezco potá.*

ÇUEN arteán diraden Ancianoéy othoitz eguiten drauet nic, *bainaiz* hayén Ancianoquide: eta Christen afflictionén testimonio, eta manifestatzeco den glorián participant:

2 Bazca eçaçue Iaincoaren arthalde cargutan eman çaiçüena, harçaz artha duçuelaric, ez gogoz garaitie, baina gogotic: ez irabazte deshonestágatic, baina gogo prest batez.

3 Eta ez *Iaunaren* heretagén gaineán seignoriätzen bacendute beçala, baina arthaldeáren exemplu çaratezten beçala.

4 Eta aguer dadinean Pastór principalá, recibituren duqueçue gloriázco coroá incorruptibleá.

5 Halaber gazteác, çareten çaharrén suiet, eta guciác çareten batá berceáren suiet: çareten humilitatez barnetic appainduác: ecen Iaincoac urgulutsuéy resistitzen draue, eta humiléy gratia eguiten.

6 Humilia çaitetze bada Iaincoaren escu botheretsuáren azpián, ordu datenean goiti çaitzatençát:

7 Çuen artha guciá haren gainera egoizten duçuela: ecen harc artha du çueçaz.

8 Çareten sobre, eta veilla eçaçue, ecen çuen etsay deabruä, lehoin marrumalari bat beçala, çuen inguru dabila, cein irets deçaqueen bilha:

9 Resisti ieçoçue, fedez fermu *çaretelaric*: daquiçuelaric ecen afflictione berac çuen anayén compainia munducoán complitzen diradela.

10 Baina gratia guciáren Iaincoac, ceinec dei-
 thu baiquaitu bere gloria eternalera Iesús Christ
Iaunean, appur bat suffritu dugunean, compli
 confirma, fortifica eta finca çaitzatela.

11 Hari gloria eta indar secula seculacotz.
 Amén.

12 Sylváno *gure* anaye, uste dudan becemba-
 tean, fidelarequin, laburqui scribatu drauçuet:
 exhortatzen çaituztedalaric, eta testificatzen
 dudalarichaurdela Iaincoaren gratia eguiazcoá,
 ceinetan baitzaudete.

13 Salutaten çaituzté Babylóneco *Eliça* çue-
 quin batean elegituác, eta ene semé Márkec.

14 Saluta eçaçue elkar caritatezco potez.
 Baqueá *dela* çuequin gucioquin, cein baitzare-
 te Iesús Christean, Amén.

S. PIERRIS APO- STOLUÁREN BIGARREN

EPISTOLA CATHO- LICOÁ.

CAP. I.

- 1 *Iaincoaren iustitiá eta eçagutzeá.* 4 *Promessác.* 5
Fedeá. Verthuteá. Scientiá. 6 *Temperantiá. Pa-*
tientiá. 7 *Iaincoaren beldurrá. Caritateá.* 10 *Vo-*
cationeá eta electioneá. 11 *Christen resumá.* 14 *Ai-*
tzinetic Pierrisec bere herioá ikusten. 19 *Prophetén*
hitzác. 21 *Prophetia.*

SÍMEON Pierrisec Iesús Christen cerbitzari
eta Apostoluác, precio bereco fedeá gure
Iaincoaren eta Iesús Christ Salvadoreáren iusti-
tiáz gurequin obtenitu dutený:

2 Gratia eta baque multiplica daquiçuela Iain-
coaren eta Iesús gure Iaunaren eçagutzeáz:

3 Nola haren puissança divinoác eman bai-
trauzquigu vicitzeco eta pietatezco *diraden*
gauça guciác, gu bere gloriara eta verthutera
deithu gaituenaren eçagutzeáz:

4 Ceinéz promes handiác eta preciosoác eman
içan baitzaizquigu, heçaz natura divinoán par-
ticipant eguin çaitetzençát, munduän guthicia-
menduz den corruptionetic.

5 *Çuec-ere* bada hunetara berera diligentia

guciá ekárten duçuelaric, eratchequi ieçoçue gainera çuen fedeari verthute, eta verthuteari scientia:

6 Eta scientiari temperantia, eta temperantiari patientia, eta patientiari pietateá:

7 Eta pietateari anayetassunezco onherizteá, eta anayetassunezco onherizteari caritateá.

8 Ecen baldin gauça hauc çuetan badirade, eta abundatzen badirade, etzaituzté lacho ez fructu gabe utziren Iesús Christ gure Iaunaren eçagutzeán.

9 Baina gauça hauc eztituena, itsu da, deus urrundanic eztacussalaric, ahanciric bere bekatu çaharrétaric purificatu içan dela.

10 Halacotz, anayeác, emplega çaitetze affectionatuqui çuen vocationeáren eta electioneáren fermu eguiten, ecen gauça hauc eguiten dituçuela, etzarete nehoiz-ere eroriren.

11 Ecen hunela Iesús Christ gure Iaunaren eta Salvadoreáren resuma eternaleratco sartzeá abundosqui administraturen çaiçue.

12 Bada, eznaiz nagui içanen gauça hauçaz bethiereçuen orhoit eracitera, iaquinsu eta confirmatuác baçarete-ere eguia hunetan.

13 Ecen gauça iustoá estimatzen dut, tabernacle hunetan naiceno, advertimenduz çuen iratzartzeá:

14 Daquidalaric ecen ene tabernacle hunen utziteá sarri içanen dela, Iesús Christ gure Iau-nac declaratu-ere drautan beçala.

15 Baina pena-ere eçarriren dut çuec ene par-

ti ondoán gauça hauçaz mentione eguin ahal deçaçuen.

16 Ecen eztrauçuegu eçagutzera eman Ie-
sús Christ gure launaren bothereá eta adveni-
menduá, fable artez desguisatuéy iarreiquiz:
baina gure beguiez haren maiestateá ikussi du-
gunóc beçala:

17 Ecen recebitu ukan çuen Iainco Aitáganic
ohore eta gloria, hunelaco voz bat hari igorri
içanic gloria magnificotic, Haur da ene Semé
maiteá, ceinetan neure atseguin oná hartzen
baitut:

18 Eta guc voz cerutic igorri haur ençun ukan
dugu, harequin batean guinadela mendi sain-
duän.

19 Eta badugu Prophetén hitz gucizco fer-
muá, ceini behatzeáz ungui eguiten baituçue,
leku ilhunetan arguitzen duen candela bati be-
çala, egunác arguitzen has deçaqueno, eta ar-
tiçarrá ilki daiteno çuen bihotzétan.

20 Baldin lehenic aditzen baduçue haur, e-
cen Scripturaco prophetiaric batre eztela decla-
ratione particularetacoric.

21 Ecen prophetiá ezta guiçonén vorondatez
ekarriá içan lehenago: baina Spiritu sainduáz
inspiraturic minçatu içan dirade Iaincoaren
guiçon sainduác.

CAP. II.

1 *Prophéta falsuác.* *Perditionetaco sectác.* 2 *Egui-
azco bideá blasphemätzen.* 5 *Noé.* 6 *Sódoma eta
Gómorrha.* 7 *Lot.* 15 *Balaám.* 19 *Libertateá.
Suiectioneá.*

BAINA propheta falsuäc-ere ičan dirade populuären arteän, çuen arteän-ere doctor falsuäc ičanen diraden beçala, ceinéc secretu-qui sar eraciren baitituzté perditionetaco sectäc: eta hec redemitu dituen launa ukaturen baituté, bere buruén gainera perditione laster-rá erekarten duqueitelaric.

2 Eta anhitz iarreiquiren çaye hayén insolentiéy: ceineçaz eguiazco bideá blasphematurén baita.

3 Halaco maneraz non avaritiaz enganiotaco hitzez merkatalgoa çueçaz eguinen baituqueite: ceinén gainera condemnationeác ia aspaldidanic ezpaitu berancen, eta ceinén perditioneác ezpaitatza lo.

4 Ecen, baldin Iaincoac Aingueru bekatu e-guin ukan dutenac guppida ukan ezpaditu: baina ilhundurataco cadenez abysmaturic livratu ukan ditu, iudicioco reservaturic:

5 Eta lehenagoco munduä eztu guppida ukan, baina Nóe, iustitia-trompettaria bera çortzi-garren beguiratu ukan du, dilubioá gaichtoen mundura erekarriric:

6 Eta Sódomaco eta Gómorrhaco civitateác ilhaunduric subversionetara condemnatu ukan ditu, eta eguin ukan du exemplu liraden gaichtoqui vici liradenén:

7 Eta Lot iustoá abominablén conversatione dissolutionezcoáz fatigatuä delivratu ukan du,

8 (Ecen iusto hunec, hayén arteän habitatzen

celaric, ikustez eta ençutez egunetic egunera tormentatzen çuen *bere* bihotz iustoá, *hayén* obra gaichtoén causaz:)

9 Badaqui Iaunac fidelén tentationetaric delivratzen: eta iniustoén iudicioco eguneco tormentatu diradençát reservatzen:

10 Eta principalqui haraguiari darreitzala, guthicia satsutara erorten diradenén eta guehientassuná menospreciatzen dutenén: *hec* audacioso *eta* *bere* buruéz pagu *icanez*, eztirade beldur dignitatéz gaizqui minçatzera.

11 Aingueruéc, indarrez eta puissançaz handiago badirade-ere, eztuté hayén contra Iau-naren aitzinean gaitzerraitezco sententiaric emaiten.

12 Baina hauc, animal brutal bere sensualitateari darreitzanac beçala, hatzamaiteco eta deseguiteco eguinac dirade, aditzen eztituztén gauçác vituperatzen dituztela, bere corruptione beraz deseguinén dirade:

13 Recebitzen dutela iniustitiazco sariá, voluptatetan estimatzen dituztela egun orozco delicioác, thachác eta maculác, dostatzen diradela bere enganioétan çuequin banquetatuz.

14 Beguiac adulterioz betheac dituztela, eta bekatu eguitetic guelditzen eztaquitela, arima inconstantac bazcatzen dituztela, bihotzá avaritiatara exercitatuá dutela, maledictionezco haour diradela:

15 Bide çucená utziric errebelatu içan dirade,

Balaám Bosóren *semeáren* bideari iarreiqui iça-
nic, ceinec iniquitatezco sariari on eritzi baitza-
raucan: eta bere iniquitateáz vençutu içan
cen:

16 *Ecen* asto eme uztarrico batec voz huma-
noz minçaturic reprimi ceçan Prophetáren fre-
nesiá.

17 Hauc dirade ithurri ur gabeac, hodey haice
buhumbaz erabiliac, eta ilhumbezco lanhoá
seculacotz beguiratzen çaye.

18 *Ecen*, vanitatezco propos guciz arrogantac
pronuntiatzen dituztela, bazcatzen dituzté ha-
raguiáren guthiciéz eta insolentiéz, erroretan
conversatzen dutenétaric eguiatzqui ihes eguin
çutenac:

19 Libertate hæy promettatuz berac corru-
ptioneáren sclabo diradelaric, ecen norçaz ne-
hor vençutu içan baita, hura haren sclabo eguin
içan da.

20 *Ecen* baldin munduco satsutassunetarie
retiratu diraden ondoán Iesús Christ Iaunaren
eta Salvadoreáren eçagutzeáz, guciágatic-ere
berriz hetan nahassiric vençut baditéz, hayén
azquen conditioneá lehená baino gaichtoago
eguin içan da.

21 *Ecen* hobe ukan çuqueiten iustitiazco bi-
deá ez lutén eçagutu, ecen ez eçaguturic *hura*,
eman içan çayen manamendu saindutic guibe-
leratzeá:

22 Baina hæy heldu içan çaye proverbio e-
guiazcoz erraiten obi dena, Orá itzuli içan

da bere issurtze proprira: eta, Ahardi ikuciá itzuli ičan da istilera iraulzatzera.

CAP. III.

3 Azquen demboretaco truffariéz. 7 Ceruác suco reservatu. 9 Iauna patient. 12 Haren eguná. 13 Ceru berriác eta lur berriá. 15 S. Paulen epistoléz.

MAITEÁC, ia bigarren epistola haur scribatzen drauçuet, ceinez iratzartzen baitut advertimenduz çuen adimendu chahuá.

2 Orhoit çaretencát Prophéta sainduéz aitzinetic erran ičan diraden hitzéz, eta gure manamenduáz, cein baicara Iaunaren eta Salvadoreáren Apostolu.

3 Haur lehenic daquiçuelaric: ecen ethorriren diradela azqueneco egunétan truffariac, bere guthicia proprién araura ebilten diradela.

4 Eta dioitela, Non da haren advenimenduco promessá? ecen Aitác lokartu ičan diradenaz gueroztic, gauça guciéc hunela continuátzen duté creationeáren hatseandanic.

5 Ecen haur bere nahiz ignoratzen duté, nola ceruéc lehenagodanic bere içateá ukan dutén, eta lurrá consistitzen celaric ur barneán eta ur arteán, Iaincoaren hitzáz.

6 Halacotz orduco munduá ur dilubio batez estali içanic galdu ičan da.

7 Baina orain diraden ceruác eta lurrá hitz bezaz reservaturic suco beguiratzen dirade iudicioáren eta guiçón gaichtoén destructioneáren eguneco.

8 Baina hunez etzaretela ignorant, maiteác, ecen egun bat Iauna baithan milla urthe beçala, eta milla urthe egun bat beçala *diradela*.

9 Eztu berancen promettatu duen Iaunac (batzuc berance estimatzen dutén beçala.) baina patient da guregana, ez nahiz nehor gal dadin, baina guciác emendamendutara datocen.

10 Baina ethorriren da Iaunaren eguná, o-hoiná gauáz beçala, ceinetan ceruác habarrotsequin iraganen baitirade: eta elementác beroz deseguinén dirade, eta lurrá, eta hartaco obra guciác choil erreren dirade.

11 Beraz gauça hauc guciác deseguin behar diradenaren gaineán, nolaco behar duçue içan conversatione saindutan eta pietatezco obratan?

12 Beguira çaudetela, eta lehiatzen çaretela laincoaren egunáren advenimendura, ceinetan ceruác irachequiric deseguinén baitirade, eta elementác beroz urthuren?

13 Baina promessáren araura ceru berrién eta lur berriáren beguira gaude, ceinétan iustitia habitatzen baita.

14 Halacotz, maiteác, gauça hauén beguira çaudetela, diligentia eçarçue macula gabe eta reprotchu gabe harçaz eriden çaitetzen baquerquin.

15 Eta gure Iaunaren patientiá salvamendu estima eçaçue: Paúl gure anaye maiteác-ere ha-

ri eman içan çayón sapientiären araura scribatu ukan drauçuen beçala:

16 Quasi bere epistola guciétan nola punctu hauçaz minço baita: ceinétan baitirade batzu aditzeco gaitzic, ignorantéc eta fermutate gabéc makurtzen dituztenic, berce Scripturácere beçala, bere buruén destructionetan.

17 Çuec beraz, maiteác, engoitic advertituác çaretenaz gueroztic, beguirauçue, abominablén enganioz bercéquin eraman içanic, çuen fermutatetic eror etzaitezten.

18 Baina avança çaitetze Iesús Christ gure Iaunaren eta Salvadoreären gratián eta eçagutzeán: ceini *dela* gloria orain eta eternitateco egunerano. Amén.

S. IOAN APOSTO-
LUÁREN LEHEN EPI-
STOLA CATHO-
LICOÁ.

CAP. I.

- 1 *Vicitzeco hitza.* 3 *Communione Iaincoarequin eta*
Iesus Christequin. 7 *Arguián eбилtea.* *Christen o-*
dolá. 8 *Guciác bekatore.*

HATSEAN-DANIC cena, ençunukan duguna,
gure beguiéz ikussi ukan duguna, contem-
platu ukan duguna, eta gure escuéc hunqui
ukan dutena vicitzeco Hitzáz:

2 (Ecen vicitzeá manifestatu içan da, eta i-
kussi ukan dugu, eta testificatzen dugu eta de-
nuntiatzen drauçuegu vicitze eternalá, cein bai-
tzen Aitá baithan, eta aguertu içan baitzaicu.)

3 Eta ikussi eta ençunukan duguna, *diot*, denun-
tiatzen drauçuegula, çuec-ere communionē du-
çuençát gurequin, eta gure communionēá *da* Ai-
tarequin eta Iesus Christ haren Semearequin.

4 Eta gauça hauc scribatzen drauzquiçuegu,
çuen bozcarioá compli dadinçát.

5 Haur da bada harenganic ençun ukan dugun

mandatalgoá, eta denuntiátzen drauçneguna, Ecen laincoa dela arguiá, eta ilhumberic batre hura baithan eztela.

6 Baldin erran badeçagu ecen communione dugula harequin, eta ilhumbeán bagabiltza, gueçurrá erraiten dugu, eta eztugu eguiten eguiá.

7 Baina baldin arguián bagabiltza, hura arguián den beçala, communione dugu elkarrequin harequin batean, eta Iesús Christ haren Semeáren odolác purgatzén gaitu bekatu orotaric.

8 Baldin erran badeçagu ecen bekaturic eztugula, gure buruác seducitzen ditugu, eta eguiá gutan ezta.

9 Baldin confessa baditzagu gure bekatuác, fidel da eta iusto, guri gure bekatuén barkatzeco, eta iniquitate orotaric gure purgatzeco.

10 Baldin erran badeçagu ecen eztugula bekaturic eguin: gueçurti eguiten dugu hura, eta haren hitzá ezta gutan.

CAP. II.

- 1 *Gure advocatá Christ.* 3 *Iaincoaren eçagutzea.* 5 *Haren hitzáren beguiratzea.* 7 *Manamendu çaharra eta berriá.* 11 *Bere anayeri gaitz eritziteá.* 12 *Bekatuác nola barkatzen.* 15 *Munduari ez on eritziteco.* 16 *Guthiciá.* 17 *Iaincoaren vorondatea.* 18 *Antichrist.* 20 *Uctioneá.* 22 *Gueçurti nor.* 23 *Vicitze eternalá.* 29 *Iaincoáganic iayoá cein.*

ENE haourtoác, gauça hauc scribatzen drauzquiçuet, bekaturic eztaguiçuençát: eta baldin cembeitec eguin badu bekaturic, badugu advocat bat Aitá baithara, Iesús Christ iustoá.

2 Eta hura da appoinctamenduá gure bekatuác-gatic, eta ez gureácgatic solament, baina mundu guciarenácgatic-ere.

3 Eta hunetan daquigu ecen hura eçagutu dugula, baldin haren manamenduác beguira badi-tzagu.

4 Norc erraiten baitu, Eçagutu dut hura: eta haren manamenduác ezpaititu beguiratzen, gueçurti da, eta eguiá ezta hura baithan:

5 Baina norc beguiratzen baitu haren hitzá, e-guiazqui hura baithan Iaincoaren amorioá com-plitu da: huneçaz daquigu ecen hura baithan garella.

6 Norc erraiten baitu hura baithan dagoela, be-har da, nola hura ebili baita, hala haina-ere ebili.

7 Anayeác, eztrauçuet manamendu berri bat scribatzen, baina manamendu çahar hatseandanic ukan duçuená: manamendu çaharrá hatsean-danic ençun ukan duçuen hitzá da.

8 Berçalde manamendu berri bat scribatzen drauçuet, cein baita eguiazco hartan eta çuetan: ceren ilhumbeá iragan baita, eta eguiazco ar-guiác ia eguiten baitu argui.

9 Norc erraiten baitu ecen arguián dela, eta be-re anayeri gaitz baitaritzá, hura ilhumbeán da oraindrano.

10 Bere anayeri on daritzana arguián dago, eta scandaloric ezta hura baithan.

11 Baina bere anayeri gaitz daritzana, ilhum-beán da, eta ilhumbeán dabila, eta eztaqui norát

ioaiten den: ecen ilhumbeác haren beguiác itsutu ukan ditu.

12 Scribatzen drauçuet, haourtoác, ceren çuen bekatuác barkatu baitzaizquiçue haren icená-gatic.

13 Scribatzen drauçuet, aitác, ceren eçagutu baituçue hatsean-danic dena. Scribatzen drauçuet, gazteác, ceren gaichtoari garaithu baitzaizquiote. Scribatzen drauçuet, haour chipiác, ceren eçagutu ukan baituçue Aitá.

14 Scribatu ukan drauçuet, aitác, ceren eçagutu baituçue hatsean-danic dena. Scribatu drauçuet, gazteác, ceren borthitz baitzarete, eta Iaincoaren hitzá çuetan egoiten baita, eta gaichtoari garaithu baitzaizquiote.

15 Eztuçuela maite munduä, ez munduco gauçác: baldin cembeitec maite badu munduä, ezta Aitáren amorioä hura baithan.

16 Ecen munduän den gauça guciá, (*hala nola*, haraguiären guthiciá, eta beguién guthiciá, eta vicitzeären arrogantia,) ezta Aitáganic baina da munduäganic.

17 Eta munduä iragaiten da, eta haren guthiciá, baina Iaincoaren vorondateá eguiten duena dago seculacotz.

18 Haourtoác, azquen demborá da: eta nola ençun ukan baituçue ecen Antichrist ethortecodela, oraindanic-ere Antichristac anhitz dirade: nondic baitaquigu ecen azquen demborá dela.

19 Gure artetic ilki içan dirade, baina etzira-

den gutaric: ecen, baldin gutaric ičan balirade, gurequin egon ciratequeen: baina *haur eguin ičan da* manifesta ledinçat ecen guciác eztirade-la gutaric.

20 Baina çuec baduçue unctioneá Sainduäganic, eta eçagutzen dituçue gauça guciác.

21 Eztrauçuet scribatu ukan, eguiá eçagutzen eztuçuelacotz: aitzitic ceren hura eçagutzen duçuen, eta gueçurric batre ezpaita eguiatic.

22 Nor da gueçurti, Iesús dela Christ ukatzen duena baicen? hura da Antichrist, ceinec Aitá eta Semeá ukatzen baititu.

23 Norc-eré ukatzen baitu Semeá, hanc Aita-ere eztu: norc-eré aithortzen baitu Semeá, hanc Aitá-ere badu.

24 Beraz hatsean-danic ençun ukan duçuen a çuetan bego: ecen baldin çuetan badago hatseandanic ençun ukan duçuen a, çuec-ere Semeá baithan eta Aitá baithan egonen çarete.

25 Eta haur da berac guri promettatu draucun promessá, *baita* vicitze eternala.

26 Gauça hauc scribatzen drauzquiçuet, çuec seducitzen çaituztenéz.

27 Baina haren ganic recebitu ukan duçuen unctioneá dago çuetan, eta eztuçue mengoarie nehorciracats çaitzaten: baina unctione berac gauça guciéz iracasten çaituztén beçala, eta eguiatic la, eta ezta gueçurti: eta *unctioneác* iracatsi çaituztén beçala, hartan egonen çarete.

28 Orain bada, *ene* haourtoác, çaudete hartan: aguerdadinean, assegarança dugunçat, eta haren

aitzinean confus ezgarençát haren advenimenduän.

29 Baldin badaquiçue ecen hura iusto dela, iaquiçue ecen norc-eré iustitia eguiten baitu, *hura* harenganic iayo dela.

CAP. III.

1, 16 *Iaincoaren eta Christen caritateá.* 2 *Iaincoaren haour.* 3 *Sperança duena.* 4 *Bekatuä.* *Iusto nor.* 9 *Iaincoaren haciá.* 10 *Deabruären haourrac.* 11 *Elkarganaco amorioá.* 12 *Cáin.* 15 *Guicerhaile nor.* 17 *Hurcoáganaco amorioá.* 19 *Bihotzeco segurança.* 23 *Iaincoaren manamenduä eta Spirituä.*

IKUSS AÇUE nolaco caritateá guri emandraucun Aitác, *baita* Iaincoaren haour deitha gaitecen: halacotz munduác ezgaitu eçagutzen, ceren ezpaitu hura eçagutzen.

2 Maiteác, orain Iaincoaren haour gara, baina oraino ezta aguertu içanen garena: badaquigu ordea ecen, *hura* aguer dadinean, hura irudico dugula: ecenden beçala ikussiren duquegu hura.

3 Eta norc-eré sperança haur baitu hura baithan, purificatzen du bere buruä, hura-eré purden beçala.

4 Norc-eré bekatu eguiten baitu, Legueären contra-ere eguiten du: eta bekatuä da Legueären contra dena.

5 Eta badaquiçue ecen hura aguertu içan dela gure bekatuác ken litzançát, eta bekaturic hura baithan eztela.

6 Hura baithan egoiten denec, eztu bekaturic eguiten : norc-eré bekatu eguiten baitu, eztu ikussi hura, eta eztu eçagutu hura.

7 Haourtoác, nehorc seduci etzaitzatela : iustitia eguitenduena, iusto da, hura iusto den beçala.

8 Bekatu eguiten duena, deabruáganic da : ecen hatseandanic deabruác bekatu eguiten du : hunetacotz aguertu içan da Iaincoaren Semeá, deseguin litzançát deabruären obrác.

9 Nor-eré iayo içan baita Iaincoáganic, *harc* bekaturic eztu eguiten : ecen haren haciá haina baithan dago, eta ecin daidi bekaturic, ceren Iaincoáganic iayo içan baita.

10 Hunetan agueri dirade Iaincoaren haourrác eta deabruären haourrác : norc-eré iustitia ezpaitu eguiten, eta ezpaitu bere anayeá onhesten *hura* ezta Iaincoaganic.

11 Ecen haur da hatseandanic ençun ukan duçuen mandatalgoá, Elkarri on eritzi dieçogun.

12 Ez Cáinec beçala, cein baitzén Gaichtoáganic, eta *ceinec* hil baitzuen bere anayeá. Eta cergatic hil ukan çuen ? ceren haren obrác gaichto baitziraden, eta haren anayearenác iusto.

13 Ene anayeác, ezteçaçuela mirets baldin çuey gaitz badaritzue munduác.

14 Guc badaquigu ecen iragan garela heriotic vicitzera, ecen on dariztegu anayéy : anayeari on eztaritzana, herioán dago.

15 Norc-eré gaitz baitaritzza bere anayeri, *hura* guicerhaile da : eta badaquique guicerhailec

batec-ere eztuela vicitze eternal bere baithan dagoena.

16 Hunetan eçagutu ukan dugu caritateá, ceren hanc bere viciá guregatic eçarri ukan baita, guc-ere beraz gureviciác anayeácgatic eçarri behar ditugu.

17 Bada norc ukanen baituque munduco onetarie, eta ikussiren baituque haren anayeác necessitate duqueela, eta ertsiren baitrautza bere halsarrác, nolatan Iaincoaren caritateá egoiten da hura baithan?

18 Ene haourtoác, ezteçagula on eritzi hitzez ezeta mihiz, baina obraz eta eguiaz:

19 Eta hunetan eçagutzen dugu ecen eguiatic garela, eta haren aitzinean seguraturen ditugu gure bihotzác.

20 Ecen baldin condemna baguitza gure bihotzác, handiago da Iaincoa gure bihotza baino, eta eçagutzen ditu gauça guciác.

21 Maiteác, baldin gure bihotzác condemnatzenepagaitu, segurança dugu Iaincoa baithan.

22 Eta ceren-ere esca bagaitz, recebitzen dugu harengatic: ecen haren manamenduác beguiratzen ditugu, eta haren aitzinean placént diraden gauçác eguiten ditugu.

23 Eta haur da haren manamenduá, Sinhets deçagun Iesús Christ haren Semeáren iceneán, eta elkarrri on daritzogun, manamendu eman draucun beçala.

24 Eta haren manamenduác beguiratzen dituená, hura baithan egoiten da, eta hura haina

baithan: eta huneçaz eçagutzen dugu ecen hu-
ra egoiten dela gutan, *da iaquiteco*, eman ukan
draucun Spirituaz:

CAP. IV.

- 1 *Spirituac nola ditugun phorogatzeco.* 2 *Iaincoaren Spirituü, eta Antichristena: equiazcoa, eta errorezcoa.* 10 *Iaincoaren gureganaco caritatea.* 14 *Christ munduären Salvadore.* 15 *Iaincoaren Semeü.* 16 *Iaincoa caritate.* 20 *Anayetassunezco onheriztea.*

MAITEÁC, spiritu guciá ezteçaquela sinhets,
baina phoroga itzaçue spirituac eya Iain-
coaganic diradenez: ecen anhitz prophéta falsu
ethorri içan dirade mundura.

2 Hunetan eçagut eçaçue Iaincoaren Spirituä.
Iesús Christ haraguitara ethorri dela confessa-
tzen duen spiritu guciá, Iaincoaganic da.

3 Eta cein-ere spirituc ezpaitu confessatzen Ie-
sus Christ haraguitara ethorri içan dela, *hurçez-*
ta Iaincoaganic: eta halaco *spirituä* Antichriste-
na da, ceinez minçatzen ençun ukan baituçue;
ecen ethorteco dela, eta ia orain munduän da.

4 Haourtoác, çuec Iaincoaganic çarete, eta ga-
raithu zatzayezte hæy: ecen handiago da çue-
tan dena, ecen ez munduän dena.

5 Hec mundutic dirade, halacotz munduaz
minço dirade, eta munduä hæy behatzen çaye.

6 Gu Iaincoaganic gara: Iaincoa eçagutzen

duena, guri behatzen çaicu : Iaincoaganic ezte-
na guri etzaicu behatzen : hunetan eçagutzen
dugu eguiazco Spirituä, eta errorezo spirituä.

7 Maiteác, elkarri on eritzi dieçogun : ecen ca-
ritateá Iaincoaganic da : eta norc-eré onhesten
baitu, *hura* Iaincoaganic iayo da, eta eçagutzen
du Iaincoa.

8 Onhesten eztuenac, eztu eçagutzen Iaincoa :
ecen Iaincoa caritate da.

9 Hunetan manifestatu içan da Iaincoaren gu-
reganaco caritateá, ceren bere Semé bakoitzá
igorri ukan baitu Iaincoac mundura, harçaz vi-
ci garençát.

10 Hunetan da caritateá, ez ceren guc onhetsi
dugun Iaincoa, baina ceren harc onhetsi bai-
quaitu gu, eta igorri ukan baitu bere Semeá gu-
re bekatuäc gatic appoinctamendu licençát.

11 Maiteác, baldin hunela Iaincoac onhetsi
baiquaitu, guc-eré behar dugu elkar onhetsi.

12 Iaincoa eztu nehorc ikussi egundano : bal-
din elkar maite badugu, Iaincoa gutan dago, eta
haren caritateá complitu da gutan.

13 Hunetan eçagutzen dugu ecen hartan egoi-
ten garela, eta *hura* gutan, ceren bere Spiritutic
eman baitraucu.

14 Eta guc ikussi ukan dugu, eta testificatzen
dugu ecen Aitác igorri ukan duela Semeá mun-
duären Salvadore *icáteco*.

15 Norc-eré confessaturen baitu ecen Iesús dela
Iaincoaren Semeá, Iaincoa *hura* baithan dago,
eta *hura* Iaincoa baithan.

16 Eta guc eçagutu eta sinhetsi dugu Iaincoac gureganá duen caritateá. Iaincoa caritate da: eta caritateán egoiten dena, Iainco baithan egoiten da, eta Iaincoa hura baithan.

17 Huneçaz complitu içan da caritateá guregana, iudicioco eguneánsegurança dugunçát, ceren hura den beçalaco baicara gu-eré mundu hunetan.

18 Beldurric ezta caritateán: aitzitic caritate perfectoac campora egoizten du beldurrá: ecen beldurrác tormenta du: eta beldur dena ezta complituã caritateán.

19 Guc hari on daritzagu, ceren harc lehenic onhetsi baiquaitu gu.

20 Baldin nehorc erran badeça, Maite dut Iaincoa: eta bere anayeari gaitz badaritza: gueçurti da: ecen bere anaye dacussana maite eztuenac, ikusten eztuen Iaincoa nola maite ahal duque?

21 Eta manamendu haur dugu harenganic, Iaincoa maite duenac, maite duen bere anayeá-ere.

CAP. V.

- 1 *Iaincoaganic iayoá cein.* 3 *Iaincoaren manamenduác.* 4 *Victoria.* 5 *Fedeá.* 7 *Iaincoaren testificacioneá eta guiçonená.* 10 *Iaincoaren Semeá baithan sinheteá.* 11 *Vicitze eternala Iaincoaren Semeán.* 14 *Fedezco othoitzá.* 16 *Heriotara den bekatuá.* 18 *Bekaturic eguiten eztuena cein.* 20 *Christ Iainco eguiazco.* 21 *Idolác.*

NORC-ERÉ sinhesten baitu ecen Iesús dela Christ; *hura* laincoaganic iayoá da: eta norc-eré on baitaritzá engendratu duenari, on daritzá harenganic engendratu ičan denari-ere.

2 Hunetan eçagutzen dugu ecen on darizte-gula laincoaren haourréy, laincoari on daritzagunean, eta haren manamenduác beguiratzen ditugunean.

3 Ecen haur da laincoaren caritateá, haren manamenduác beguira ditzagun, eta haren manamenduác gaitzac eztirade.

4 Ecen cer-eré laincoaganic iayo baita, garaitzen çayó munduari: eta haur da victoria munduari garaithu çayona, gure fedeá.

5 Nor da munduari garaitzen çayona, Iesús dela laincoaren Semeá sinhesten duena baicen?

6 Haur da Iesús Christ urez eta odolez ethorri ičan dena: ez urez solament, baina urez eta odolez: eta Spirituá da testificatzen duena ecen Spirituá eguiá dela.

7 Ecen hirur dirade testificatzen dutenac ceruán, Aitá, Hitzá, eta Spiritu Sainduá: eta hauc hirurac bat dirade.

8 Eta hirur dirade testificatzen dutenac lurreán, Spirituá, eta urá, eta odolá: eta hirur hauc batetan dirade.

9 Baldin guizonén testificationeá recebitzen badugu, laincoaren testificationeá handiagoda: ecen haur da laincoaren testificationeá, cein testificatu ukan baitu bere Semeáz.

10 laincoaren Semeá baithan sinhesten due-

nac, badu Iaincoaren testificacioneá bere baithan: Iaincoa sinhesten eztuenac, gueçur tiegui ten du hura: ecen eztu sinhetsi ukan Iaincoac bere Semeáz testificatu ukan duen testificacioneá.

11 Eta haur da testificacioneá, ecen vicitze eternalá emandraucula Iaincoac: eta vicitze haur haren Semeán da.

12 Semeá duenac, badu vicitzeá: Iaincoaren Semeá eztuenac, eztu vicitzeá.

13 Gauça hauc scribatu ukan drauzquiçuet çuey, Iaincoaren Semeären icená baithan sinhesten duçuenóy: daquiçuençát ecen baduçuela vicitze eternalá, eta sinhets deçaçuençát Iaincoaren Semeären icená baithan.

14 Eta haur da Iaincoa baithan dugun confiançá, ecen, baldin cerbait esca bagaitez haren vorondateären araura, ençuten gaituela.

15 Eta baldin badaquigu ecen hanc ençuten gaituela, cer-eré esca bagaitez: badaquigu ecen baditugula galdeguiten drauzquiogun esqueác.

16 Baldin cembeitec ikusten badu bere anaye bekatu eguiten duela heriora ezten bekatuz, escaturen çayó *Iaincoari*, eta emanen drauca hari vicitze: bekatu eguiten dutenéy, *diot*, ez heriora. Bekatuä denean heriora, eztiát erraiten harengatic othoitz daguián.

17 Iniquitate guciá bekatu da: baina bada bekatu heriora eztenic.

18 Badaquigu ecen nor-eré Iaincoaganic iayo baita, *hanc* eztuela bekaturic eguiten: baina Iaincoaren

incoaganic engendratu içan denac, beguiratzen du bere buruä, eta Gaichtoác eztu hunquitzen hura.

19 Badaquigu ecen Iaincoaganic garela : eta mundu guciá gaichtoán datzala.

20 Baina badaquigu ecen Iaincoaren Semeá ethorri içan dela, eta eman draucula adimendu eguiati denaren eçagutzeco: etagara eguiatian, Iesús Christ haren Semeán: haur da eguiazco Iaincoa, eta vicitze eternalá.

21 Haourtoác, beguira çaitetze idolétaric. Amén.

S. IOANNEN BIGARREN EPISTOLA.

5 *Elkarganaco amorioá.* 6 *Iaincoaren manamenduä.*

7 *Antichrist.* 9 *Christen doctriná.* 10 *Hereticoequin ez communicatzeco.*

ANCIANOÁC andre elegituari, eta haren haourréy, cein nic eguiáz maite baititut, eta ez nic neurorrec *solament*, baina eguiá eçagutu ukan dutén guciéc-ere:

2 Gutan dagoen eta seculacotz gurequin içanen den eguiären causaz:

3 Gratia, misericordia, baqueá dela çuequin Iainco Aitaganic, eta Aitáren Semé Iesús Christ Iaunaganic, eguiarequin eta caritaterequin.

4 Alegueratu içan naun haguitz, ceren eriden dudan hire haourrétaric eguián dabiltzala, manamendurecebitu ukan dugun beçala Aitaganic.

5 Eta orain othoitz eguiten draunat, andreaá, ez manamendu berriric scribatzen banaraun beçala, baina hatseandanic ukan duguna, elkarri on daritzogun.

6 Eta haur da caritateá, ebil gaitecen haren manamenduén araura: haur da manamenduá hatseandanic ençun ukan duçuen beçala, hartan ebil çaitezten.

7 Ecen anhitz abusari sarthu içan da mundura, ceinéc ezpaituté confessatzen Iesús Christ haraguitan ethorri içan dela: halacoá abusari da eta Antichrist.

8 Gogo auçue çuen buruëtara, gal eztitzagunçát eguin ditugun gauçac, baina sari betheá recebi deçagunçát.

9 Norc-eré iragaiten baitu, eta ezpaita egoiten Christen doctrinán, Iaincoa eztu: Christen doctrinán egoiten denac Aitá eta Semeá baditu.

10 Baldin cembeit ethorten bada çuetara, eta doctrina haur ezpaitu ekarten, hura ezteçaçuela recebi etchera, ezeta saluta.

11 Ecen hura salutatzan duenac, communica-tzen du haren obra gaichtoequin.

12 Anhitz gauça bannen-ere çuey scribatzeticoric, eztitut paperez eta tintaz scribatu nahi

ukan, baina speranza dut ethorriren naicela çuetara eta ahoz aho minçaturen, gure bozcarioá complituä dençát.

13 Hire ahizpa elegituären haourrésalutatzen auté.

S. IOANNEN HIRUR- GARREN EPISTOLA.

4 *Integroqui ebilteá.* 8 *Affligituäic recebitzeco.* 9
Diotrephés. 11 *Ungui eguiten duena Iaincoaganic.*
 12 *Demétrios.*

ANCLANOÁC Gáyo maite nic eguiazqui on daritzadanari.

2 Maiteá, desiratzen diát gauça guciétan prospera deçán, eta sendo aicén, hire arimá prospero den beçala.

3 Ecen alegueratu içan nauc haguiz ethorri içan diradenean anayeác eta testificatuukan dutenean hire integritateáz, nola integroqui ebilteten baitaiz.

4 Haur baino bozcario handiagoric eztiát, *cein baita* ençuten dudanean ene haourrác integroqui dabiltzala.

5 Maiteá, fidelqui eguiten duc cer-eré eguiten baituc anayétara eta estrangerétara.

6 Ceinéc testificatu ukan baituté hire caritateáz Eliçáren presentían: hec baldin guida badi-tzac Iaincoari dagocan beçala, ungui daidiquec.

7 Ecen haren icenágatic partitu içan dituc, deus hartzen etzutela Gentilétarie.

8 Guc beraz behar citiagu recebitu halacoác, eguiá aiuta deçagunçát.

9 Scribatu diarocát Elicari: baina hayén arteán lehen içan aiher denac, Diotrophésec ezguiaitic recebitzen.

10 Halacotz, baldin ethor banadi aippaturen citiát harc eguiten dituen obrác, elhe gaichtoz dadassala gure contra: eta hauçaz ez contentez, eztitic berac anayeác recebitzen, eta *recebitu* nahì dituztenac empatchatzen citic eta Elicatic egoizten.

11 Maiteá, ezteçála imita gaitzá, baina oná: ungui eguiten duena, laincoaganic due: baina gaizqui eguiten duenac, eztic ikussi laincoa.

12 Demétriosez guciéc testificatzen dié, eta e-guiác berac-ere: baina guc-eré testificatzen diagu, eta eçagutu ukan duçue ecen gure testificatióneá eguiazco dela.

13 Banián anhitz gauça scribatzecoric, baina eztrauát tintaz eta hegatsez scribatu nahì.

14 Baina speranza diát sarri ikussiren audala, eta ahoz aho minçaturen garela.

15 Baqueá *dela* hirequin. Salutatzén auté adisquidéc. Saluta itzac adisquideác icenguilatuqui.

S. IUDA APOSTO- LUÁREN EPISTOLA CATHOLICOÁ.

1 *Sanctificatuác Iainco Aita Iaunean.* 2 *Bihotz hartzeco fedeágatic.* 3 *Iaincoa eta Christ renuntiatzen dituztenac.* 4 *Iaincoa eta Christ renuntiatzen dituztenac.* 11 *Cáin, Balaám, Coré.* 17 *Apostoluén hitzéz orhoit ícateco.* 20 *Fedeá eta orationeá.* 23 *Gaizqui doacenac harrapatzeco.*

IÚDA Iesús Christen cerbitzari eta Iacquesen anayeác, Iainco Aitáz sanctificatu, eta Iesús Christez conservatu diraden deithuéy,

2 Misericordia eta baque eta caritate multiplica daquiçuela.

3 Maiteác, artha handi dudalaric çuey scribatzera salvamendu communaz, necessario íçan çait çuey scribatzera, exhorta çaitzatedançát bihotz hartzera behin sainduéy eman íçan çayen fedeágatic.

4 Ecen ichilic sarthu íçan dirade guiçón batzu, lehen ia aspaldián damnatione hunetacotz enrolatuác, gende Iaincoaren beldur gabeac, gure Iaincoaren gratiá cambiatzen dutela dissolutionetara, eta Iainco Iabe bakoitzá, eta Iesús Christ gure launa renuntiatzen dituztela.

5 Bada *gauça hauc* aippatu nahi drauzquiçuet, ikussiric ecen haur behin badaquiçuela, ecen

launac populuä Égyptotic delivratu çuenean, sinhetsi ukan etzutenac guero deseguin ukan cituela.

6 Eta Aingueru bere hatseá beguiratu ukan etzutenac, baina bere principaltassuná utzi ukan çutenac, ilhumbe azpián seculaco estea-duretan egun handico iudiciorano reservatu ukan dituela.

7 Sódoma eta Gómorrha, eta hayén aldirietaco hiri hayén moldera paillardatu çutenac, eta berce haraguiären ondoán ioanciradenac, exemplutan proposatu içan diraden beçala, su eternaleco pená suffritzen dutela.

8 Halaber ordea hauc-eré lokarturie bere haraguiá satsutzen duté eta seignoriá menosprecia-tzen eta dignitatéz gaizqui erraiten duté.

9 Guciágatic-ere Mikhél Arkangeluä, dea-bruären contra ciharducanean, disputatzen cela Moysésen gorputzáz, etzedin ventura maledictionezco sententiaren emaitera, baina erran ceçan, launac mehatch açala.

10 Baina hauc, aditzen eztituztén gauça guciéz gaizqui erraiten ari dirade, eta naturalqui abre brutalec beçala eçagutzen dituztén gauça guciétan corumpitzen dirade.

11 Maledictione hayén gaineán: ecen Cáinen bideari iarreiqui içan çaiçquió, eta Balaám enganatu içan den alocairuären enganioz abandonatu içan dirade, eta Coréren contradic-tioneären araura deseguin içan dirade.

12 Hauc dirade çuen caritatezco othorance-

taco maculác, çuequin banquetatuz, nehoren beldur gabe bere buruác bazcatzen dituztela: hodey ur gabe haicéz hara huna erabiliac: arbore çumel fructu gabeac, biguetan hilac, erroétaric ilkiac:

13 Itsassoco бага dorpeac, bere vileniéz hagon eguiten dutela, içar errebelatuác, ceinéy apprestatuä baitzaye tenebretaco ilhumbea eternalqui.

14 Eta prophetizatu ukan du hauçaz-ere Adámen ondoco çazpigarren guiçonác, Enókhec, cioela,

15 Huná, ethorri ičan da Iauna bere millioñezco sainduequin, gucién contra iugemendu emaitera, eta hayén arteco gaichto gucién vençutzerá obra gaichto gaichtoqui eguin dituzten guciéz, eta bekatore gaichtoéc haren contra erran dituzten hitz gogor guciéz.

16 Hauc dirade murmuraçale, revoltari, bere guthiciétan dabilzanac, eta hayén ahoa propos gucizco hantuz minço da, personac admirationetan dituztela *bere* probetchuägatic.

17 Baina çuec, maiteác, çareten orhoit Iesús Christ gure Iaunaren Apostoluéz aitzinetic erran ičan diraden hitzéz:

18 Écen erran ukan drauçuela, nola azquen demborétan ičanen diraden abusariac, *bere* gaichtaquerietaco guthicién araura ebiliren diradenac.

19 Hauc dirade bere buruác separatzen dituztenac, gende animalac, Spirituä eztutenac.

20 Baina çuec, maiteác, çuen fede gucizco sainduären gainera çuen buruác edificatzen dituçuela, eta Spiritu sainduáz othoitz eguiten duçuela,

21 Elkar Iaincoaren caritateán conserva eçaçue, Iesús Christ gure Iainaren misericordiaren beguira çaudetela vicitze eternalecotzát.

22 Eta auçue batzuez pietate, discretionez usatzen duçuela.

23 Eta berceac iciduraz salva itzaçue, sutic arapatzen dituçuela, haraguiáz maculatu arropari-ere gaitz daritzoçuela.

24 Gaineracoaz, trebucatu gabe beguira, eta bozcariorequin irreprehensible bere gloria aitzinera eraman ahal çaitzaizqueten Iainco çuhur bakoitzari, *eta* gure Salvadoreari, *dela* gloria, *eta* magnificentia, *eta* indar, *eta* puissança, *eta* orain *eta* secula gucietacotz. Amén.

IOÁNNES THEO-
LOGIANOÁREN APO-
CALYPSEÁ EDO RE-
VELATIONEÁ.

CAP. I.

4 *Ioánnesec çazpi Elicéy scribatzen.* 5, 8, 11, 17
Christ da hatsed eta finá. 16 *Bi ahotaco ezpatá.* 18
Iffernuären eta herioären gakoác.

IESÚS CHRISTEN Apocalypseá, cein eman ukan baitrauca hari Iaincoac, declara die-tzençát bere cerbitzariéy sarri eguin behar di-raden gauçac: eta *harc* bere Ainguëruärequin igorriric Ioánnes bere cerbitzariari significatu ukan drautza.

2 Ceinec testificatu ukan baitu Iaincoaren hitzáz eta Iesús Christen testimoniageáz eta ikussi ukan dituen gauça guciéz.

3 Dohatsu *da* iracurtzen duena, eta *dohatsu dirade* prophetia hunetaco hitzác ençuten, eta hartan scribatuác diraden gauçac beguiratzen dituztenac: ecen demborá sarri da.

4 Ioánnesec Asían diraden çazpi Elicéy, Gra-tiá *dela* eta baqueá çuequin Denaren eta Ce-

naten eta Ethortecoaren partez: eta haren thro-
no aitzineán diraden çazpi spirituén partez,

5 Eta Iesús Christen partez, *cein* baita testi-
monio fidelá, hiletarico lehen iayoá, eta lurre-
co reguén Princeá,

6 Ceinec onhetsi baiquaitu eta ikuci gure be-
katuétaric bere odoláz: eta eguin baicarauz-
quió Regue eta Sacrificadore lainco bere Ai-
tári: hari *bada* dela gloria eta indar secula se-
culacotz. Amén.

7 Huná, ethorten da hodeyéquin eta ikussiren
du hura begui oroc, hura çulhatu ukan dutenéc-
ere: eta plagnituren dirade haren aitzineán lur-
reco leinu guciác; bay, Amén.

8 Ni naiz *a* eta *ω*, *erran nahi baita* hatseá e-
ta finá, dio Iaunac, Denac, eta Cenac, eta E-
thorteco denac, *diot*, Bothere gucitacoác.

9 Ni Ioánnes, eta Iesús Christen afflictioneán
eta resumán eta patientián çuen anayeá eta la-
guná, Pátmos deitzen den Islán nincén, lain-
coaren hitzágatic, eta Iesús Christen testimo-
niageágatic.

10 Nincén Spiritutan Igande egun batez, eta
ençun neçan neure guibeleán voz handi bat
trompetta batena beçala, cioela,

11 Ni nauc *a* eta *ω*, lehená eta azquená, eta
ikusten duána scribeçac liburu batetan, eta
igor eçac Asian diraden çazpi Elicétara, *cein*
baitirade Éphesosen, eta Smýrnan, eta Pérga-
monen, eta Thyátiran, eta Sárdeisen, eta
Philadélphian, eta Laodikéan.

12 Orduän itzul nendin enequin minçatu içan cen vozären ikustera: eta itzuliric ikus nitzan çazpi candelér urrhezcoric:

13 Eta çazpi urrhezco candelerén arteán guiconáren Semeá irudi çuem bat, *arropa* luce batez veztituä, eta urrhezco guerrico batez uga-tzén aldeán guerricatuä.

14 Eta haren buruä eta biloác *ciraden* churi, ille churiá beçala, eta elhurrá beçala: eta haren beguiác suären garrá beçala:

15 Eta haren oinác cobre finá beçalaco, labeán beçala çachetéla: eta haren vozá ur handiэн hotsá beçala.

16 Eta cituen bere escu escuineán çazpi içar, eta haren ahotic bi ahotaco ezpata çorrotz bat ilkiten cen: eta haren beguitharteá *cen argui*, iguzquiác bere indarreán argui eguiten duen beçala.

17 Eta hura ikussi ukan nuenean, eror nendin haren oinétara hilá beçala: eta eçar ceçan bere escu escuiná ene gaineán, ciostala, *Estuála* beldurric: ni nauc lehená eta azquená, eta vici naicena:

18 Baina hil içan nauc, eta huná, vici nauc secula seculacotz, Amén: eta citiát iffernuären eta herioären gakoác.

19 Scriba itzac ikussi ukan dituán gauçác, eta diradenac, eta hauén ondoán eguin behar diradenac:

20 Ene escu escuineán ikussi ukan dituán çazpi içarrén mysterioá, eta çazpi candelér urrhez-

coác. Çazpi içarrác, çazpi Elicetaco Aingueruäc dituc eta ikussi dituan çazpi candelerác, çazpi Eliçác dituc.

CAP. II.

2 *Apostolu falsuác.* 5 *Penitentia.* 6 *Nicolaitác.* 7
Vicitzeco arboreá. 11 *Bigarren herioá.* 13 *Antipas.* 14 *Balaám.* 16 *Ezpatá.* 20 *Iesábel.* 28
Artiçarrá.

EPHESEN den Eliçaco Aingueruari scriba ieçóc, Çazpi içarrác bere escu escuineán dadutzanac, çazpi candeler urhezcoén arteán dabilanac, gauça hauc erraiten citic:

2 Baceaquizquiát hire obrác, eta hire travail-luä, eta hire patientiá, eta nola gaichtoac ecin suffri ditzaqueán, eta experimentatu dituan Apostolu erraiten diradenac eta ezpaitirade: eta eriden duc hec *diradela* gueçurti.

3 Eta suffritu ukan duc, eta patientia duc, eta travaillatu içan aiz ene icenágatic, eta ezaiz enoyatu içan.

4 Baina badiát *cerbait* hire contra, ceren eure leheneco caritateá utzi ukan baituc.

5 Bada orhoit adi nondic erori aicén, eta dolu bequic, eta leheneco obrác eguin itzac: ezpere ethorriren nauc hire contra sarri, eta kenduren diát hire candelerá bere lekutic, baldin dolu ezpadaquic.

6 Baina haur baduc, Nicolaitén obréy gaitz baitariztec, hæy nic-ere gaitz diarizteát.

7 Beharriric duenac ençun beça cer Spirituäc

erraiten drauen Elicéy, Victoriousoari emanen draucat iatera vicitzeco arboretic cein baita laincoaren paradisoáren erdián.

8 Smýrnan *den* Elicaco Aingueruári-ere scriba ieçóc, Lehenác eta azquenác, hil içan denac eta viztu içan denac, gauça hauc erraiten citic :

9 Baceaquizquiát hire obrác, eta tribulationeá, eta paubreciá (baina abrats aiz:), eta bere buruác Indu eguiten dituztenén blasphemioá, eta ezpai-tirade, baina *dituc* Satánen synagogá.

10 Ezaicela suffritzeco dituán gaucén beldur: huná, deabruác çuetarie batzu presoinean eçarteco citic phoroga çaitetztençát, eta ukanen duçue tribulatione hamar egunez: aicén fidel heriorano, eta emanen drauát vicitzeco coroá.

11 Beharriric duenac ençun beça cer Spirituác erraiten drauen Elicéy, Victoriousoari etzayó calteric eguinen bigarren herioáz.

12 Pérgamonen *den* Elicaco Aingueruári-ere scriba ieçóc, Bi ahotaco ezpata çorrotzá duenac, gauça hauc erraiten citic,

13 Baceaquizquiát hire obrác, eta non habitatzen aicén, Satánen thronoá den lekuán: eta ene icená badaducac, eztuc renunziatu ukan ene feçdeá: Are Antípas ene martyr fidelá heriotara eman içan den eguneán-ere çuen arteán, non habitatzen baita Satán.

14 Baina cerbait gauça appur badiát hire contra, ecen baduála hor Balaámen doctriná edukiten dutenétaric, ceinec iracasten baitzuen Balác Israéleco haourrén aitzineán scandalo e-

çartera, idoléy sacrificatzen çaiztén gaucétaric iatera, eta paillardatzera.

15 Halaber baduc *hic* Nicolaitén doctriná ducatenétaric-ere, cein baita nie gaitz daritzadan gauçá.

16 Dolu bequic: ezpere, ethorriren nauc hire contra sarri, eta bataillaturen nauc hayén contra neure ahoco ezpatáz.

17 Beharric duenac ençun beça cer Spirituác erraiten drauen Elicéy, Victoriousoari emanen draucat iatera gordeá dagoen Mánnatic, eta emanen draucat harri churi bat: eta harrián icen berri bat scribaturic, cein nehorc ezpaitu eçagutzen, recebitzen duenac baicen:

18 Thyátiran *den* Eliçaco Aingueruári-ere scriba ieçóc, Iaincoaren Semeác, ceinec baititu beguiác suären garrá beçala, eta ceinen oinéc cobre finá irudi baituté, gauça hauc erraiten eitic,

19 Baceaquizquiát hire obrác, eta hire caritateá, eta cerbitzuá, eta fedeá, eta hire patientiá eta hire obrác: eta hire azquen obrác lehenác baino guehiago *dituc*.

20 Baina cerbait gauça appur badiát hire contra: ceren permtitzen baituc Iezabél emazteac (ceinec eguiten baitu bere buruá prophe-tessa,) iracats deçan, eta ene cerbitzariác seduci ditzan, paillardatzera, eta idoléy sacrificatzen zaiztenétaric iatera.

21 Eta eman diarocát demborá, bere paillardaçatic emenda ledinçát: eta eztuc emendatu.

22 Huná, nic diát hura eçarten oheán : eta ha-
requin adulteratzen dutenac gucizco tribula-
tione handitan, baldin bere obrétaric emenda
ezpaditez.

23 Eta haren haourrác herioz hilen citiát, eta
iaquinen dié Eliça guciéc ecen ni naicela guel-
çurrunác eta bihotzác examinatzen ditudana :
eta çuetaric batbederari emanen diarocát bere
obréñ araura.

24 Baina çuey goitico Thyátiran çaretenóy
erraiten drauçuet, Nor-eré *baitirade* doctrina
haur eztutenac, eta Satánen barnatassunác eça-
gutu eztituztenac, dioiten beçala : ez tut çuen
gainera berce cargaric eçarriren.

25 Baina duçuena, educ açue ethor nadino.

26 Ecen victoria ukan duqueenari, eta ene o-
brác finerano beguiratu dituqueenari, emanen
draucat bothere Gentilén gaineán.

27 Eta gobernaturen dituque burdinazco ci-
horrez : eta chehecaturen dirade lurrezco un-
ciác beçala, nic-eré Aitáganic recebitu ukan du-
dan beçala :

28 Eta emanen draucat hari articarrá.

29 Beharriric duenac, ençun beça cer Spirituác
erraiten drauen Elicéy.

CAP. III.

1 Iaincoaren çazpi spirituác. 5 Vicitzeco liburuá. 7
Daviden gakoá. 12 Promessac. 15 Eppel. 19
Iaincoaren gatzigamenduá. 21 Christ Aitären
Thronoán.

SÁRDEISEN *den* Elicaco Aingueruari-ere scriba iecóc, Iaincoaren çazpi spirituác eta çazpi içarrác dituenac gauça hauc erraiten citic, Baceaquizquiát hire obrác, ecen icená duc vici aicela, eta hilá baitaiz.

2 Aicén iratzarri, eta confirma itzac goitico hiltzera doacenac: ecen hire obrác etzitiát perfect eriden Iaincoaren aitzineán.

3 Aicén bada orhoit nola recebitu eta ençun ukan duán: eta beguireçác, eta dolu bequic. Bada baldin veilla ezpadeçac, ethorriren nauc hiregana ohoiná beçala, eta eztuc iaquinen cer orenez ethorriren naicén hiregana.

4 Cembeit persona-ere badituc *hic* Sárdeisen bere abillamenduác satsutu eztituztenic, eta ebiliren baitirade enequin abillamendu churitan: ecen digno dituc.

5 Garaita ukanen duena, hala veztituren datec abillamendu churiz, eta eztiát haren icená iraunguiren vicitzeco liburutic, eta aithorturen diát haren icená neure Aitáren aitzineán, eta haren Aingueruén aitzineán.

6 Beharriric duenac, ençun beça cer Spirituác erraiten drauen Elicéy.

7 Eta Philadélphian *den* Elicaco Aingueruári scriba iecóc, Sainduác eta Eguiatiác, ceinec baitu Dáviden gakoá, ceinec irequiten baitu, eta nehore ez ersten: eta ersten baitu, eta nehore ez irequiten, gauça hauc erraiten citic:

8 Baceaquizquiát hire obrác: huná, eman ukan

drauát eure aitzinera bortha irequiá, eta nehorc ecin erts cecaquec hura: ceren indar guti bat baituc *hic*, eta beguiratu baituc ene hitzá, eta ezpaituc renunziatu ene icená.

9 Huná, ecarriren citiát Satánen synagogatic diradenac, bere buruác Iudu eguiten baitituzté eta ezpaitirade, aitzitic gueçurrá cioé: huná *badá*, eguinen diát ethor ditecen, eta adora deçaten hire oinén aitzineán, eta eçagut deçaten ecen nic maite audala :

10 Ceren *hic* beguiratu ukan baituc ene patientiazco hitzá, nic-eré hi beguiraturen aut tentationeco oren mundu guciáren gainera ethorteco denetic, lureco habitantén phorogatzera.

11 Huná, baniatorquec sarri: educac duána, nehorc har ezteçançát hire coroá.

12 Garaita ukanén duena, neure Iaincoaren temploán habe eguinen diát, eta eztuc guehiagoric camporát ilkiren, eta scribaturen diát haren gaineán neure Iaincoaren icená, ita neure Iaincoaren civitateáren icená, *cein baita* Ierusaléme berriá, ene Iaincoaganic cerutic iautsiá, eta neure icen berriá.

13 Beharriric duenac, ençun beça cer Spirituác erraiten drauen Elicéy.

14 Laodikéan *den* Elicaco Aingueruári-ere scriba ieçóc, Gauça hauc erraiten citic Améneç, testimonio fidelác eta eguiatiác, Iaincoaren creaturáren hatseác:

15 Baceaquizquiát hire obrác, ecen ezaicela ez hotz ez eraquin: aihinz hotz edo eraquin.

16 Baina ceren eppel baitaiz, eta ezpaitaiz hotz ez eraquin, vomituren aut neure ahotic.

17 Ecen badioc, Abrats naiz, eta abrastu naiz, eta eztut deusen beharric : eta eztuc eçagutzen ecen dohacabe, eta gaicho, eta paubre, eta itsu, eta billuzgorri aicela.

18 Conseillatzen aut eros deçán eneganic urhe suz phorogatutic, abrats adinçát : eta abil lamendu churiric, vezti adinçát, aguerri ez tençát hire billuzgorritassunáren laidoá : eta collyrioz uncta ditzán eure beguiác, ikus de çáncat.

19 Nic maite ditudan guciác reprehenditzen eta gatzigatzen citiát : har eçac beraz zelo, eta dolu bequic.

20 Huná, borthán niagoc, eta bulkatzen diát : baldin cembeitec ençun badeça ene vozá, eta borthá irequi badieçat, sarthuren nauc haren gana, eta affalduren nauc harequin, eta hura ene quin.

21 Garaita ukanen duena, iareraciren diát neurequin, neure thronoán : nola nic-eré garaitu ukan baitut eta iarriá bainago Aitarequin haren thronoán.

22 Beharriric duenac ençun beça cer Spirituác erraiten drauen Elicéy.

CAP. IV.

1 *Bortha irequiá ceruän.* 2 *Christ bere thronoán iar- riric.* 4 *Hoguey eta laur Anciano.* 6 *Laur animal.*

GAUÇA hauén buruän beha neçan, eta huná, bortha bat irequiá ceruän: eta lehen ençun ukan nuen vozá, *cen* enequin minço liçaten trompetta batena beçalaco, cioela, Iganadi huna, eta eracutsiren drauát cer gauça eguin behar diraden hemendic harát:

2 Eta bertan nincén spiritutan: eta huná, throno bat cen eçarriá ceruän: eta *norbeit* throno gaineán iarriric.

3 Eta iarriric çegoenac beth-ikartzez iaspe eta sardoin harriá cirudien: eta cen thronoáren inguruän orçadarrá smarauda cirudiela.

4 Eta thronoáren inguruän ciraden hoguey eta laur alki: eta alki gainetan ikus nitzan hoguey eta laur Anciano iarriric abillamendu churiz veztituác: eta cituztela bere buru gainétan urhezco coroác.

5 Eta thronoticilkiten ciraden chistmistac: eta *ciraden* çazpi lampa suz çachetenic throno aitzinean, cein baitirade laincoaren çazpi spirituác.

6 Eta cen throno aitzineán beirazco itsasso crystalá irudi çuen bat: eta thronoáren erdián, eta thronoáren inguruän laur animal beguiz bethéac aitzineán eta guibeleán.

7 Eta lehen animalác lehoiná irudi çuen, eta bigarren animalác aretzeá irudi çuen, eta hirugarren animalác çuen guçonac beçalaco beguitharteá, eta laugarren animalá hegaldaz dabilan arranoá beçalaco cen.

8 Eta laur animaléc çuten batbederac ceinec bere alde seirá hegal inguruän, eta barneán be-

guiz betheác ciraden eta etzutén paussuric egun ez gau, cioitela, Saindu, saindu, saindu, Iainco Iaun bothere-gucitacoá, Cena, eta Dena, eta E-thorteco dena.

9 Eta animal hec emaiten ceraucatenean gloria eta ohore eta remerciamendu thronoán iarriá cenari, secula seculacotz vici denari:

10 Egoizten cituztén bere buruác hoguey eta laur Ancianoéc thronoán iarriá cenaren aitzinera, eta adoratzen çutén vici dena secula seculacotz, eta eçarten cituztén bere coroác throno aitzineán, erraiten çutela,

11 Digno aiz Iauná recebi decán gloria eta ohore eta puissança: ecen hic creatu dituc gauça guciác, eta hire vorondateágatic dituc, eta creatu içan dituc.

CAP. V.

1 *Liburu scribatuä.* 5 *Iudaren leinutico lehoiná.* 6 *Bildotsá hil.* 8 *Sainduén orationeác.* 9 *Cantu berriá.* 12 *Laudorio Christi.*

GUERO ikus neçan thronoán iarriric cegoenaren escu escuineán liburu barnetic eta campotic scribatu bat, çazpi ciguluz ciguilatuä.

2 Eta ikus neçan Aingueru borthitz bat predicatzen çuela ocengui, Nor da digno irequi deçan liburuä, eta lacha ditzan haren ciguluác?

3 Eta nehore, ez ceruän, ez lurreán, ez lurráren azpián ecin irequi ceçaqueen liburuä, ezeta hartara beha.

4 Eta nie anhitz nigar eguiten nuen, ceren ez-

paitzén nehor dignoric eriden ičan liburuären irequiteco, ez iracurtzeco, ez hartara behatzeco.

5 Eta Ancianoétaric batec erran cieçadan, Eztaguiála nigarric: huná, garaita dié Iúdaren leinutico Lehoinác, Daviden çainác, liburuären irequiteco, eta haren çazpi ciguluén lachatzeco.

6 Eta beha neçan, eta huná thronoären eta laur animalén arteán, eta Ancianoén arteán Bildots bat cegoela; *nehorc* hilá beçala, cituela çazpi adar eta çazpi begui: cein baitirade Iaincoaren çazpi spiritu lur gucira igorriác.

7 Eta ethor cedin eta har ceçan liburuä thronoán iarriric cegoenaren escu escuinetic.

8 Eta liburuä hartu çuenean, laur animaléc eta hoguey eta laur Ancianoéc bere buruác egotz citzaten Bildotsären aitzinera, cituztela ceinec bere guittarrác eta urrhezco ampolác perfumez betheác, cein baitirade sainduén orationeác:

9 Eta cantatzen çutén cantu berri bat, cioitela, Digno aiz liburuären hartzeco, eta haren ciguluén irequiteco: ecen sacrificatu ičan aiz, eta redemitu garauzac Iaincoari eure odoláz, leinu, eta mihi, eta populu, eta natione orotaric.

10 Eta eguin guerauzcac gure Iaincoari Regue eta Sacrificadore: eta regnaturen diagulurrären gaineán.

11 Orduán ikus neçan, eta ençun neçan thronoären eta animalén eta Ancianoén inguruán, anhitz Aingueruren vozá, eta cen hayén contuä hamar millatan hamar milla, eta millatan milla:

12 Cioitela ocengui, Digno da sacrificatu ičan den Bildotsá har dečan puissança, eta abra-stassun, eta sapientia, eta indar, eta ohore, eta gloria, eta laudorio.

13 Eta ceruän den creatura guciá, eta lurráren gaineán, eta lurráren azpián, eta itsassoán, eta hetan diraden gauça guciác ençun nitzan, erraiten çutela, Thronoán iarriá denari eta Bildotsari laudorio, eta ohore, eta gloria, eta puissança, secula seculacotz.

14 Eta laur animaléc erraiten çutén, Amén: eta hoguey eta laur Ancianoéc egotz citzaten bere buruác bere beguithartén gainera, eta adora ceçaten vici dena secula seculacotz.

CAP. VI.

1 *Ciguluétaric bat irequi.* 2 *Çaldi churiá.* 4 *Gor-rhatsá.* 5 *Beltzá.* 8 *Pherdatsá.* *Herioá.* 9 *Martyrioén arimác.* 15 *Lurreco reguén iciapená.*

GUERO beha neçan, irequi ukan çuenean Bildotsác ciguluétaric lehená, eta ençun neçan laur animalétaric bat, cioela, igorciri voz anço, Athor eta ikussac.

2 Eta beha neçan, eta huná, çaldi churi bat: eta haren gaineániarririç cegoenac çuen fletcha bat, eta eman cequiön hari coroa bat, eta ilki, cedin garaitzen çuela, eta garaita luençát.

3 Eta irequi ukan çuenean bigarren ciguluá, ençun neçan bigarren animalá, cioela, Athor eta ikussac.

4 Eta ilki cedin berce çaldi gorrhats bat, eta ha-

ren gaineán iarriá cenari eman cequiún lurretic baqueá ken ahal leçan, eta elkar hil leçaten: eta eman cequiún hari ezpata handi bat.

5 Eta irequi ukan çuenean hirugarren ciguluä, ençun neçan hirugarren animalá, cioela, Athor eta ikussac. Eta beha neçan, eta huná, çaldi beltz bat: eta haren gaineán iarriric cegoenac çuen balença bat bere escuán.

6 Eta ençun neçan voz bat laur animalén arteán, cioela, Chenica bat ogui bihi dinero batetan, eta hirur chenica garagar dinero batetan: eta mahatsarnoari eta olioari ez tieceála calteric eguin.

7 Eta irequi ukan çuenean laur garren ciguluä, ençun neçan laur garren animaláren vozá, cioela, Athor eta ikussac.

8 Eta beha neçan, eta huná, çaldi pherdats bat, eta haren gaineán iarriric cegoenaren icená cen Herioá: eta Iffernuä çarrayón hari, eta hæy eman cequién bothere lurráren laurdenáren gaineán, hiltzeco ezpataz, eta gossetez, eta heriotzez, eta lurreco bassa bestiéz.

9 Eta irequi ukan çuenean borzgarren ciguluä, ikus nitzan aldare azpián, Iaincoaren hitzágatic eta mantenitzen çutén testimoniageágatic heriotara eman içan ciradenén arimác:

10 Eta ceuden oihuz ocengui, cioitela, Noiz arteán, Iaun Sainduá eta eguiatiá, eztuc iugeatzen eta mendecatzen gure odolá lurreán habitatzen diradenétaric?

11 Eta eman cequiztén bat bederari arropa churriac, eta erran cequién reposa litecen oraino

dembora appur bat, hayén cerbitzari-quideác, eta hayén anaye hec-eré beçala heriotara eman behar ciradenac compli litezqueno.

12 Guero beha neçan irequi ukan çuenean seigarren ciguluä, eta huná, lur ikaratze handi bat eguin cedin, eta iguzquiá beltz cedin bilozco çacu bat beçala, eta ilhargui guciá odol beçalaca cedin.

13 Eta içarrác cerutic eror citecen lurrera, ficotzeác bere fico chimalác iraitzen dituen beçala, haice handiz erabilten denean.

14 Eta ceruä retira cedin liburu itzultzen den bat beçala: eta mendi eta isla guciác bere lekuétaric alda citecen.

15 Eta lurreco Regueác, eta Princeác, eta abratsác, eta capitainác, eta potentác, eta sclaboguciác, eta libre guciác gorde citecen lecétan eta mendiétaco harroquétan:

16 Eta erraiten cerauecen mendiéy eta harriéy, Eror çaitetze gure gainera eta estal gaitzaçue throno gaineán iarriá denaren beguithartetic, eta Bildotsären hiratic.

17 Ecen ethorri da haren hiráren egun handiá: eta nor da iguriquiren ahal duena?

CAP. VII.

1 Aingueruéc haiceác eduquiten. 3 Iaincoaren cerbitzariác seignalatu. 14 Bildotsären odoleán arropén ikutzea. 17 Iaincoac bere haourrén nigarra ichucatzen.

ETA gauça hauén ondoán ikus nitzan laur Aingueru ceudela lurráren laur cornerétan, çaducatzatela lurreco laur haiceác, haiceric ezlaguiançát lurráren gaineán, ez itsassoáren gaineán, ez arbore baten-ere gaineán.

2 Guero ikus neçan berce Aingueru bat igaiten cela iguzqui ialguitetic lainco viciáren ciguluã çuela: eta oihu eguin ciecén ocengui laur Aingueru lurrari eta itsassoari calte eguiteá eman içan çayenéy,

3 Cioela, Eztaguieçuela calteric lurrari, ez itsassoari, ez arboréy, gure laincoaren cerbitzariác bere belarrétan seignala ditzaqueguno.

4 Eta ençun neçan seignalatu içan ciradenén contuã, ehun berroguey *eta* laur milla seignalaturic Israéleco haourrén leinu guciétaric:

5 Iúdaren leinutic, hamabi milla seignalaturic: Rubénen leinutic, hamabi milla seignalaturic: Gáden leinutic, hamabi milla seignalaturic:

6 Aséren leinutic, hamabi milla seignalaturic: Nephthalíren leinutic, hamabi milla seignalaturic: Manasséren leinutic, hamabi milla seignalaturic:

7 Simeónen leinutic, hamabi milla seignalaturic: Levíren leinutic, hamabi milla seignalaturic: Isakháren leinutic, hamabi milla seignalaturic:

8 Zabulónen leinutic, hamabi milla seignalaturic: Ioséphen leinutic, hamabi milla seignalaturic: Beniamínen leinutic, hamabi milla seignalaturic:

9 Gauça hauén ondoán beha neçan, eta huná, tropela handi nehorc conta ecin ceçaqueen bat, gende eta leinu eta populu eta mihi guciétarie, throno aitzineán eta Bildotsáren presentían ceudela, arropa luce churiz veztituác, eta palmác bere escuétan :

10 Eta oihuz ceuden ocengui, cioitela, Salvamenduä gure Iainco throno gaineán iarriá denaganic eta Bildotságanic.

11 Eta Aingueru guciéc assistitzen çutén thronoáren, eta Ancianoén, eta laur animalén inguruán : eta bere buruác egotz citzaten throno aitzinera bere beguithartén gainera, eta adora ceçaten Iaincoa,

12 Cioitela, Amén: laudorio, eta gloria, eta sapientia, eta esquer, eta ohore, eta puissança, eta indar gure Iaincoari secula seculacotz. Amén.

13 Orduán har ceçan hitzá Ancianoétarie battec, ciostala, Arropa luce churiz veztitu hauc nor dirade, eta nondie ethorri dirade ?

14 Eta erran nieçón, Iauná, hic badaquic. Eta erran cieçadan, Hauc dituc afflictione handitarie ethorri içan diradenac : eta ikuci ukan citié bere arropa luceác eta churitu Bildotsáren odoleán.

15 Halacotz dituc Iaincoaren throno aitzineán, eta hura cerbitzaten dié egun eta gau haren temploán : eta thronoán iarriá dena habitaturren duc horiequin.

16 Eztatuc gosseturen ez egarrituren guehia-

goric, ez horiën gainera eztic ioren iguzquiác, ez beroc batec-ere.

17 Ecen thronoären erdián den Bildotsác bazcaturen citic eta guidaturen uretaco ithurri vi-ciétara : eta ichucaturen dic Iaincoac nigar ur guciá horiën beguiétaric.

CAP. VIII.

3 *Sainduén orationeác.* 6 *Çazpi Aingueruéc trompettác ioiten.*

ETA irequi ukan çuenean çazpigarren cigu-luã, silentio eguin cedin ceruän oren erditsu bat.

2 Eta ikus nitzan çazpi Aingueru Iaincoaren aitzineán assistitzen dutenac, eta eman cequiz-tén çazpi trompetta.

3 Eta berce Aingueru bat ethor cedin eta egon cedin aldare aitzineán, urhezco encenser bat çuela: eta eman cequión anhitz perfum, Saindu guciën orationequin offrenda litzançát, throno aitzineán den aldare urhezcoären gaineán.

4 Eta igan cedin perfumén keá, Sainduén ora-tionequin, Aingueruären escutic Iaincoaren aitzinera.

5 Eta har ceçan Aingueruác encensera, eta be-thé ceçan hura aldareco sutic, eta egotz ceçan lurrera : eta eguin citecen igorciriác eta vozac eta chistmistac eta lur ikaratze.

6 Eta çazpi trompettác cituztén çazpi Aingue-ruác prepara citecen trompettáz ioitera.

7 Eta lehen Aingueruác io ceçan trompettáz, eta eguin ceçan babaçuça eta su odol nahasteca, eta egotz citecen lurrera, eta arborén herén parteá erre cedin, eta belhar pherde guciá erre cedin.

8 Eta bigarren Aingueruác io ceçan trompettáz, eta mendi handi suz erratzen cen bat beçala egotz cedin itsassora: eta itsassoären herén parteá odol eguin cedin.

9 Eta hil cedin itsassoán ciraden creatura vitze çutenén herén parteá: eta uncién herén parteá deseguin cedin.

10 Guero herén Aingueruác io ceçan trompettáz, eta eror cedin cerutic içar handi irachequi bat, çuci bat beçala, eta eror cedin fluvioén herén partera, eta ithur urétara.

11 Eta içarrären icená erraiten da, Ábsintho: eta urén herén parteá Ábsintho bilha cedin: eta anhitz guiçón hil cedin urétaric, ceren karmindu içan baitziraden *urác*.

12 Guero Laugarren Aingueruác io ceçan trompettáz, eta io cedin iguzquiären herén parteá, eta ilharguiären herén parteá, eta içarrén herén parteá: hala non hayén herén parteá ilhun baitzedin, eta egunären herén parteác etzuen arguiric eguiten, ez gauärenac halaber.

13 Orduán ikus eta ençun neçan Aingueru bat hegaldatzen cela ceruären erdiáz, cioela ocenqui, Maledictione, maledictione, maledictione lurreco habitantéy, berce hirur Aingueruec ioren dituztén trompetta soinuácgatic.

CAP. IX.

2 *Abysmoco putzuä.* 3 *Othiac.* 14 *Aingueruäc lachatu.* 16 *Çamaldunac gaichtoén punitzera igorri.* 17 *Çaldiäc eta hayén puissança.*

ORDUÄN borzgarren Aingueruäc trompettáz io ceçan, eta ikus neçan içar bat cerutic lurrera eroriá, eta eman cequiön abysmoco putzuären gakoá.

2 Eta irequi ceçan abysmoco putzuä, eta altcha cedin putzuco keá, labe handi batetaco keá beçala: eta ilhund cedin iguzquiá eta aireá putzuco ketic.

3 Eta ketic ilki citecen othiac lurrera, eta bothere eman cequién, lurreco scorpionéc dutén beçalaco bothereá.

4 Eta erran cequién ezlaguioten calteric lurreco belharrari ez eceinere pherderi, ez eceinere arboreri: baina solament laincoaren seignaleá bere belarrétan etzutén guiçonéy.

5 Eta eman cequién ez hec hil litzaten, baina tormenta litzaten borz hilebethez, eta hayén tormentá *licen* scorpionezco tormentá guiçoná io duqueeneco beçala.

6 Eta egun hetan guiçonéc herioá bilhaturen duté, eta eztuté eridenen: eta desiraturen duté hiltzera, eta herioác ihes eguinen du hetaric.

7 Eta othién formá *cen çaldi* bataillara apprestatuén irudico, eta *ciraden* hayén buru gainétan urrheá ciruditen coroac beçalacoac: eta hayén beguitharteác *ciraden* guiçonén beguitharteac beçala.

8 Eta cituztén biloác, emaztén biloac beçala : eta hayén hortzác ciraden lehoinenac beçala.

9 Eta cituztén halacretac burdin halacretac beçala : eta hayén hegalén hotsá, anhitz çaldic combatera laster eguiten duteneco carreta-hotsa beçala.

10 Eta cituztén buztanác scorpionenac irudi : eta cituztén eztenac bere buztanétan : eta hayén bothereá *cen* guixonéy calte eguiteá borz hilebethez.

11 Eta çutén bere gaineco Reguetzát abysmo-co Aingueruä, ceinec baitu icen Hebraicoz, Abaddón, eta Grekez Apollyón, *erran nahi baita deseguiléa.*

12 Maledictione bat iragan da, eta huná, ethorten dirade oraino bi maledictione guero.

13 Orduän seigarren Aingueruäc io ceçan trompettáz, eta ençun neçan voz bat laincoaren beguén aitzineán den aldare urhezcoären laur adarrétaric *proceditzen cenic,*

14 Ciotsala seigarren Aingueru trompettá çuenari, Lacha itzac laur Aingueru Euphráteco fluvio handi gaineán estecatuäc diradenac.

15 Lacha citecen bada laur Aingueruäc, baitziraden appainduäc orenecotz eta egunecotz eta hilebethecotz eta urthecotz, hil deçatençat guixonén herén parteá.

16 Eta çaldizco armadären contuä cen hoguey millatan hamar milla : eta ençun neçan hayén contuä.

17 Eta hunela ikus nitzan çaldiaç visionean :

eta hayén gainétan iarriác ciradenéc, cituztela suzco eta hyacinthezco eta suphrezco halacretac: eta çaldién buruác ciraden lehoinén buruác beçala: eta hayén ahoétarie ilkiten cenu, eta ke, eta suphre.

18 Eta hirur gauça hauçaz hil içan cen guiçonén herén parteá, *diot*, suáz, eta keáz, eta hayén ahotic ilkiten cen suphreáz.

19 Ecen hayén bothereá cen hayén ahoán eta hayén buztanétan: ecen hayén buztanác sugueac irudi ciraden, cituztela buruác, ceinéz calte eguiten baitzutén.

20 Eta goitico guiçon plaga hauçaz hil etziradenac bere escuezco obrétarie etzitecen emenda, adora ezlitzatençát deabruác eta urrhezco eta cilharrezco eta cobrezco eta harrizeco eta çurezco idolác, ceinéc ecin ikus baiteçaquete ez ençun, eta ecin ebil baititezque:

21 Eta etzitecen emenda bere guiça-erhaitequétarie, ez bere poçoinqueriétarie, ez bere pailardicétarie, ez bere ohoinqueriétarie.

CAP. X.

Ioánneseç iretsi ukan çuen liburuá çaducan Aingueruáz minçaturic, nola munduären finá içanen den eracusten, eta nola çazpi igorcirien hotsac ciguilatu içan diraden declaratzen.

ORDUÁN ikus neçan berce Aingueru borthitz bat cerutic iausten cela, hodei batez inguratuá, ceinen buruán baitzén orçadarrá: eta haren beguitharteá cen iguzquiá beçala, eta ha-

ren oinác suzco habeac beçala. Eta çuen bere escuän liburutcho irequi bat : eta eçar ceçan bere oin escuiná itsas gaineán, eta ezquerrá lur gaineán.

2 Eta oihu eguin ceçan ocengui, lehoin batec orroá eguiten duenean beçala : eta oihu eguin ukan çuenean, çazpi igorciric bere vozác pronuntia citzaten.

3 Eta çazpi igorciriéc bere vozác pronuntiatu ukan cituztenean, nic nahi nituen scribatu : baina ençun neçan voz bat cerutic ciostala, Señala itzac çazpi igorciriéc pronuntiatu dituztén gauçác, eta hec eztitzála scriba.

4 Eta itsassoáren gaineán eta lurráren gaineán cegoela ikussi ukan nuen Aingueruác, altcha ceçan bere escuá cerura,

5 Eta iura ceçan secula seculacotz vici denaz, ceinec creatu baititu ceruã eta hartan diraden gauçác, eta lurrá eta hartan diraden gauçác, eta itsassoá eta hartan diraden gauçác, ecen guehiago demboraric eztela içanen :

6 Baina çazpigarren Aingueruären vozeco e-gunétan trompettáz ioiten hassiren denean acabaturen datela Iaincoáren mysterioá, bere cerbitzari Prophetéy declaratu ukan drauen beçala.

7 Eta cerutic ençun ukan nuen vozá, berriz minça cedin enequin, eta erran ceçan, Habil, eta har eçac itsassoáren gaineán eta lurráren gaineán dagoen Aingueruären escuco liburutcho irequiá.

8 Eta ioan nendin Aingueruägana, niotsala li-
dan liburutchoá. Eta erran cieçadan, Har eçac,
eta irets eçac: eta hire sabelá karminduren die:
baina hire ahoán ezti içanen duc eztiá beçala.

9 Har neçan bada liburutchoá Aingueruären
escutic, eta irets neçan: eta cen ene ahoán eztiá
beçala ezti: baina iretsi ukan nuenean, ene sa-
belá karmin cedin.

10 Orduän erran cieçadan, Prophetizatu be-
har drauec berriz anhitz populuri, eta genderi,
eta mihiri, eta Regueri.

CAP. XI.

1, 19 *Iaincoaren temploá irequi.* 3, 7 *Iaunarenic bi
testimonio bestiác hil,* 3, 11 *Guero resuscitatu içan
dirade.* 8 *Sódoma eta Égypto.* 12 *Resumác Christen-
du.* 16 *Ancianoéc Iaincoa laudatzen.*

ETA eman cequidan canabera bat berga bat
irudiric, eta presenta cedin Aingueru bat,
ciostala, laiqui adi, eta neurt itzac Iaincoaren
temploá eta aldareá, eta hartan adoratzen du-
tenac.

2 Baina iraitzac campora templo lekoretic den
salá, eta ezteçála hura neurt: ecen eman içan
ciayec Gentiléy, eta Civitate sainduä ohondica-
turen dié berroguey eta bi hilebethez.

3 Baina emanen diraueát hura neureric bi te-
stimoniori, ceinée prophetizaturen baituté mil-
la eta ber-ehun eta hiruroguey egunez, çacuz
veztituác diradela.

4 Hauc dituc bí olivác eta bi candelér lurreco launaren presentían daudenac.

5 Eta baldin nehorc hæy gaizquiric eguin nahi badraue, suä ilkiten duchayén ahotic, eta iresten citichayén etsayác: ecen baldin nehorc gaizquiric eguin nahi badraue, harc hunela heriotara eman behar die.

6 Hauc dié bothere ceruären ersteco, uriric eztaguian hayén prophetiazco egunétan: eta dié bothere urén gaineán, hayén odolétara convertizeco, eta lurrären açotatzeco plaga oroz noizere nahi baituqueite.

7 Eta acabatu duqueitenean bere testimonia-geá abysmotic igaiten den bestiác, guerla eguinen die hayén contra, eta garaithuren citic eta hilen.

8 Eta hayén gorputzác etzanen dituc Civitate handico placétan, cein deitzen baita spiritualqui Sódoma eta Égypto, non gure launa-ere crucifiatu içan baita.

9 Eta ikussiren citié leinuétacoéc, eta populuétacoéc, eta mihiétacoéc, eta nationétacoéc, hayén gorputzác hirur egun eta erdiz, eta eztiquee permttituren hayén gorputzác eçar ditecen sepulturatan.

10 Eta lurreco habitantéc bozcario ukanen dié hayén gaineán, eta atseguin harturen dié: eta presentac igorriren dirauecé élkarri: ceren bi Prophéta hauctormentatuduqueizten lurreán habitant diradenac.

11 Baina hirur egun eta erdiren buruän vici-

tzeco spiritu Iaincoaganicoá hetara sarthuren datec, eta egonen diratec bere oinén gaineán, eta iciapen handi eroriren datec hec ikussiren dituqueiztenén gainera.

12 Guero ençun dié voz handi bat cerutic, hæy diostela, Igan çaitetzte huna: eta igan dituc cerura hodey batetan: eta ikussi citié bere etsayéc.

13 Eta oren hartan lur ikaratze handi eguin içan duc: eta Civitateären hamargarren parteá erori içan duc, eta hil içan dituc lur ikaratze hartan çazpi milla guiçón, eta berceác icitu içan dituc, eta eman diraucoé gloria ceruco Iaincoari.

14 Bigarren maledictioneá iragan içan da: eta huná hirugarren maledictioneá ethorriren da sarri.

15 Eta çazpigarren Aingueruác io ceçan trompettáz, eta voz handiac eguin citecen ceruän, cioitela, Eguin içan dirade mundu hunetaco resumác, gure Iaunaren eta Christ harenáren *resumá*, eta regnaturen du secula seculacotz.

16 Orduän hoguey eta laur Anciano Iaincoaren aitzinean bere alkiétan iarriric ceudenéc, egotz citzaten bere buruác bere beguithartén gainera, eta adora ceçaten Iaincoa,

17 Cioitela, Esquerrac drauzquiágu hiri Iainco Iaun bothere-gúcitacoá, Cein Baitaiz, eta Baihincén, eta Ethorteco baitaiz, ceren hartu duán eure puissança handiá, eta *ceren* hassi duán *eure resumá*:

18 Eta aasserretu ičan dituc Gentilác, eta ethorri ičan duc hire hirá, eta hilén demborá, iugea ditēcencát, eta eman dieceánçat sariá eure cerbitzari Prophetéy, eta sainduéy, eta hire icenáren beldur diraden chipiéy eta handiéy: eta desequin ditzánçat lurrá deseguiten dutenac.

19 Orduän irequi cedin Iaincoaren temploá ceruän, eta ikus cedin haren alliançazco Arká haren temploán: eta eguin cedin chistmist, eta hots, eta lur ikaratze, eta babaçuça handi.

CAP. XII.

Emazte ertzen cenaren celata cegoen dragoinären contra Mikhélec victoria irabaci fidelén probetchutan.

ETA ikus cedin signo handibat ceruän, Emazte iguzquiáz inguratu bat, ceinen oinén azpián baitzén ilharguiá, eta buruän hamabi içarrezco coroa bat.

2 Eta içorrá içanez heyagoraz cegoen erdi beharrezco minez, eta tormenta iragaiten çuen erdi cedinçát.

3 Ikus cedin berce signo bat-ere ceruän, eta huná, dragoin gorrharats handi bat, çazpi buru cituenic eta hamar adar: eta bere buruëtan çazpi diadema.

4 Eta haren buztanác tiratzen çuen ceruco içarren herén parteá, eta egotz citzan hec lurrera: eta gueldi cedin dragoiná emazte erdi behar çuenaren aítzineán, erdi çatenean, haren haourrá irets leçançát.

5 Eta erdi cedin semé ar batez ceinec gobernatu behar baitzituen natione guciác burdinazco berga batez : eta harrapa cedin haren haourrá laincoagana eta haren thronora.

6 Eta emazteác ihes ceguián desertu batetará, non baitu lekuá laincoaz appaindurie, han hura haz deçatençát milla eta ber-ehun eta hiruroguey egunez.

7 Eta eguin cedin batailla bat ceruän : Mikhéle eta haren Aingueruác bataillatzen ciraden dragoináren contra, eta dragoiná combatitzen cen eta haren Aingueruác :

8 Baina etziraden borthitzenac içan, eta hayén lekuá etzedin guehiagoric eriden ceruän.

9 Eta iraitz cedin dragoin handiá, sugue çahar hura, Deabru eta Satán deitzen dena, ceinec mundu guciá seducitzen baitu : iraitzi içan da *bada* lurrera, eta haren Aingueruác harequin iraitz citecen.

10 Eta ençun neçan voz handi bat cioela ceruän, Orain eguin da salvamenduá, eta indarrá, eta gure laincoaren resumá, eta Christ harenáren bothereá : ecengure anayén accusaçaleá iraitzi içan da, ceinec accusatzen baitzituen gure laincoaren aitzinean egun eta gau.

11 Baina hec garaithu içan çaiçquió Bildot-sáren odoláren causaz, eta bere testimoniageco hitzáren causaz, eta bere viciác eztituzté gup-pida ukan heriorano.

12 Halacotz çaitetzte aleguera, ceruác eta hetan habitatzen çaretenác. Maledictione lurreco

eta itsassoco habitantéy: ecen iautsida deabruã çuetara, hira handiz betheric, nola baitaqui ecen dembora appur bat baduela.

13 Ikussi ukan çuenean bada dragoinác ecen iraitzi içan cela lurrera, persecuta ceçan arraz erdi içan cen emazteá.

14 Baina eman içan çaicán emazteari arrano handi batenic bi hegal, hegaldaledinçát sugueá-renaitzinetic desertura, bere lekura, non hatzen baita dembora batetacotz eta demborétacotz eta demborären erditacotz.

15 Eta iraitz ceçan sugueác emazteären ondoán bere ahotic ur fluvio bat beçala, hura har-rapa eraci leçançát fluvioáz.

16 Baina aiuta ceçan lurrác emazteá, eta irequi ceçan lurrác bere ahoá, eta hurrupa ceçan dragoinác bere ahotic iraitzi ukan çuen fluvioá.

17 Orduán asserre cedin dragoiná emazteären contra, eta ioan cedin guerla eguitera haren haco goiticoén, laincoaren manamenduác be-guiratzen dituztenén eta Iesus Christen testi-moniageá dutenén contra.

18 Eta gueldi nendin itsassoco sable gaineán.

CAP. XIII.

- 1 *Antichristen guehientassuná.* 7 *Baina eztitu ele-gituác seducituren.* 13 *Haren signodic eta authori-tateá.* 18 *Gauça hauén declarationea.*

ORDUÄN ikus neçan bestia bat itsassotic
igaiten cela, çazpi buru eta hamar adar
cituenic, eta bere adar gainétan hamar diade-
ma: eta bere buru gainétan blasphemiotaco
icen bat.

2 Eta *nic* ikussi ukan nuen bestiác leoparta iru-
di çuen, eta haren oinác *ciraden* hartzarenac be-
çalaco: eta haren ahoá lehoináren ahoá beçala-
co: eta eman cieçon hari dragoinác bere puis-
sançá, eta thronoá, eta bothere handi.

3 Eta ikus neçan haren buruétarie bat heriotar-
raçauria beçala, baina haren heriotaracoçauriá
sendatu içan cen: eta miraculuz cegoela lur gu-
ciá iarreiçui cequiön bestiari.

4 Eta adora ceçaten, bestiari bothere eman ce-
raucan dragoiná, eta adora ceçaten bestiá, cioi-
tela, Nor *da* bestiá irudi duenic? haren contra
nor combati ahal daite?

5 Eta eman cequiön aho gauça handiac eta
blasphemioac pronuntiatzen cituena, eta eman
cequiön bothere berroguey *eta* bi hilebetheren
complitzeco.

6 Eta irequi ceçan bere ahoá blasphematzera
laincoaren contra, blasphema litzançát haren
icená, eta haren tabernacleá, eta ceruän dira-
denac.

7 Eta eman cequiön sainduén contra-ereguerla
eguiteá, eta hæy garaitzeá: eta eman cequiön bo-
there leinu, eta mihi, eta natione ororen gai-
neán.

8 Eta adoratzen çutén hura lurreco habitant

guciéc, ceinén icenác ezpaitirade scribatuác, munduären fundationetic hil ičan den Bildotsáren vicitzeco liburuän.

9 Baldin nehore beharriric badu, ençun beça.

10 Baldin nehore captivitatera eramaiten badu, captivitatera eramanen da *bera*: baldin nehore ezpataz hil badeça, behar da hura ezpataz hil dadin: hemen da sainduén patientiá eta fe-deá.

11 Guero ikus neçan, berce bestia bat igaiten cela lurretic, eta cituen bi adar Bildotsarenac irudi: baina dragoiná beçala minço cen.

12 Eta harc lehenbestiären bothere guciá exercitzen çuen haren presentían: eta eguiten çuen, lurrác eta hartaco habitantéc adora leçaten leheneco bestia hura, ceinen heriotaraco çauriá sendatu ičan baitzén.

13 Eta signo handiac eguiten cituen, hámbat non suá cerutic lurrera eraits eraciten baitzuen guiçonén aitzineán.

14 Eta seducitzen cituen lurreco habitantac signoén causaz, ceinén eguiteá eman ičan baitzayón bestiären aitzineán: ciostela lurreco habitantéy, eguin lieçoten imagina bat bestia hari, cein ezpataz çauri ičan baitzén, baina viztu ičan da.

15 Eta hari eman cequiön, bestiären imaginari spiritu eman lieçón, eta bestiären imaginá minça ledin, eta eguin leçan, bestiären imaginá adorätzen ezluten guciác, hil litecen.

16 Eta eguiten çuen, guciéc, chipiéc eta han-

diéc, abratséc eta paubrec, librec eta sclaboéc hartzen baitzutén merca bat bere escu escuineán, edo bere belarrétan.

17 Eta nehorc ecin eros leçan edo sal, mercá luenec baicen, edo bestiären icená, edo haren icenáren contuá.

18 Hemen da sapientiá : adimenduric duenac conta beça bestiären icená : ecen contuá guizonarena da, eta haren contuá, sey ehun *eta* hiruroguey *eta* sey.

CAP. XIV.

3 *Iaincoaren haourrén consolationeá.* 8 *Babylóneren erorteá.* 9 *Bestiären bandacoén punitioneá.* 13 *Fidelén herioá dohatsu.* 15 *Uztá errequeitatzeá, eta mendematzeá.*

ORDUÁN beha neçan, eta huná, Bildotsá cegoen Sióngo mendi gaineán, eta harequin ehun *eta* berroguey *eta* laur milla, çutela haren Aitären icená scribatuá bere belarrétan.

2 Eta ençun neçan voz bat cerutic ur handiэн hotsá beçala, eta igorciri handi baten hotsá beçala : eta ençun neçan bere guittarrác ioiten cituztén guittarrarién soinu bat :

3 Eta cantatzen çutén quasi cantu berri bat

throno aitzineán, eta laur animalén, eta Ancia-noén aitzineán : eta nehorc ecin ikas ceçaqueen cantuä, ehun *eta* berroguey *eta* laur milléc baicen, cein baitirade lurretic erossiác :

4 Hauc dirade emaztequin satsutueztiradenac: ecen virgina dirade: hauc dirade Bildotsari darreitzanac norát-ere ioan baitadi: hauc dirade guçonén artetic erossiác, primitia laincoari eta Bildotsari *sanctificatuäc*.

5 Eta hayénahoán ezta eriden enganioric: ecen macula gabe dirade laincoaren throno aitzineán.

6 Guero ikus neçan berce Aingueru bat ceruären arteáz hegaldatzen cela, Evangelio eternalá çuela, evangeliza liecençát lurreco habitantéy, eta natione, eta leinu, eta mihi, eta populu guciari :

7 Cioela ocengui, Çareten beldur laincoaren, eta hari gloria emoçue : ecen ethorri da haren iugemenduären orduä : eta adora eçaçue ceruä, eta lurrá, eta itsassoá, eta urt hurriác egin dituena.

8 Eta berce Aingueru bat iarreiqui cequiön, cioela, Erori da erori Babylón, civitate handi hura, ceren bere paillardicaren hirataco mahatsarnoáz natione guciác edaran ukan baititu.

9 Eta herén Aingueruä iarreiqui cequién, cioela ocengui, Baldin nehorc adora badeça bestia eta haren imaginá, eta har badeça haren mercá bere belarreán edo bere escuän,

10 Harc-eré edanen du Iaincoaren hiraco mahatsarnotic, *bay*, mahatsarno pur haren hiraco copara hustutic : eta tormentaturen da suz eta suphrez Aingueru sainduén aitzineán eta Bildotsáren aitzineán.

11 Eta hayén tormentaco keá altchaturen da secula seculacotz : eta eztuté ukanen paussuric ez egun ez gau, adoratzen dutenéc bestiá eta haren imaginá, eta baldin nehore har badeça haren icenáren mercá.

12 Hemen da sainduén patientiá: hemen *dirade* Iaincoaren manamenduác eta Iesúsen fedeá beguiratzen dituztenac.

13 Orduán ençun neçan voz bat cerutic, ciostala, Scriba eçac, Dohatsu *dirade* Iaunean hiltzen diraden hilác hemendic harát. Bay, dio Spirituác: ecen reposatzen dirade bere nequétaric, eta bere obrác iarreiquiren çaizté.

14 Eta beha neçan, eta huná hodey churi bat: eta hodey gaineán *norbeit* cegoen iarriric guioná irudi çuenic, çuela bere buru gaineán urhezco coroa bat, eta bere escuán iguitey çorrotz bat.

15 Eta berce Aingueru bat ilki cedin templo-tic, oihuz çayola ocengui, hodey gaineán iarriric cegoenari, Eçarrac eure iguiteyá, eta uztá errequeita eçac: ecen ethorri çaic errequeitatzeco orduá: ecen lurreco uztá çorhitu duc.

16 Orduán eçar ceçan hodey gaineán iarriric cegoenac bere iguiteya lurrera: eta errequeita cedin lurrá.

17 Eta berce Aingueru bat ilki cedin ceruco templotic, çuela harc-eré iguitey çorrotz bat.

18 Eta berce Aingueru bat ilki cedin aldaretic, çuela bothere suären gaineán, eta ocengui oihu eguin cieçón iguitey çorrotzá çuenari, cioela, Eçarrac eure iguitey çorrotzá, eta mendema itzac lurreco mahastico mulkoác: ecen hartango mahatsác onthu dituc.

19 Eta eçar ceçan Aingueruác bere iguitey çorrotzá lurrera, eta mendema ceçan lurreco mahastiá, eta igor ceçan Iaincoaren hirären laco handira.

20 Eta lacoá aurizqui cedin Civitatetic campoán: eta ilki cedin odol lacotic çamarién bridétarano, milla *eta* sey ehun estadiotan.

CAP. XV.

- 1 *Iaincoaren hirären plagác.* 2 *Bestiären abominatiónetaric preservatu içan diradenén esquer emaitéa.* 6 *Çazpi Aingueru, çazpi plaga, çazpi ampola.*

GUERO ikus neçan berce signo bat ceruän handiric eta miraculuzcoric, Çazpi Aingueru, cituztela azquen çazpi plagác, ecen heçaz da Iaincoaren hirá complitu.

2 Eta ikus neçan beirazco itsasso bat beçala suz nahastecatuá: eta victoria eraman ukan çutenac bestiáganic, eta haren imagináganic, eta

haren mercáganic, eta haren icenáren contuāganic, ceudela itsasso beirazco *irudián*, eta ci-tuztela Iaincoaren guittarrác :

3 Eta cantatzen çutén Iaincoaren cerbitzari Moysésen canticoá, eta Bildotsáren canticoá, cioitela, Handi eta miraculuzco dituc hire obrác, Iainco laun bothere gucitacoá: iusto eta eguiazco dituc hire bideác, sainduén Regueá.

4 Nor ezta hire beldur içanen, Iauná, eta *norc* eztu glorificaturen hire icená? ecen saindu ba-koitzá *aiz hi*: ecen gende guciác ethorriren di-tuc, eta adoraturen dié hire aitzineán: ceren hi-re iugemenduác manifestatu içan baitirade.

5 Eta gauça hauén buruán beha neçan, eta huná, irequi cedin testimoniageco Taberna-cleáren temploá ceruän.

6 Eta ilki citecen templotic çazpi plagác ci-tuztén çazpi Aingueruác, veztituric liho purez eta churiz, urrhezco guerricoez bulhar inguruëtan guerricatuác.

7 Eta laur animalétaric batec eman cietzén çazpi Aingueruéy çazpi ampola urrhezcoric, Iainco secula seculacotz viciáren hiráz betheác.

8 Eta bethé cedin temploá, Iaincoaren maie-statetic, eta haren puissançatic *ilkiten cen* keáz: eta nehor ecin sar ceiten temploán çazpi Ain-gueruén çazpi plagác compli litezqueno.

CAP. XVI.

2 Çazpi Aingueruäc, eta Iaincoaren hirazco çazpi ampolác. 5 Iaincoaren haourrén erhailén gaineán Iaincoaren iugemenduä. 9 Infidelén blasphemioá. 10 Bestiären thronoá ilhundu. 13 Princeác seducitzen dituzten spirituäc. 17 Hirién eta herrién obstinationeá eta sunsimenduä. 18 Chistmist, igorciri, lurikaratze eta babaçuça infidelén gainera, 19 Eta principalqui Babylóneren gainera mendequiorequin.

ORDUÄN ençun neçan voz handi bat templotic, ciostela çazpi Aingueruëy, Çoazte eta issur itzaçue Iaincoaren hiráren çazpi ampolác.

2 Ioan cedin bada lehen Aingueruä, eta issur ceçan bere ampolá lurrera, eta eguin cedin plaga bat gaitzic eta damutaçoric bestiären mercá çutén guiçonén contra, eta haren imaginá adoratzen çutenén contra.

3 Eta bigarren Aingueruäc issur ceçan bere ampolá itsassora, eta sarrasqui baten odolá beçalaca cedin, eta itsassoco arima vici guciá hil cedin.

4 Eta herén Aingueruäc issur ceçan bere ampolá fluvioétara eta ur ithurriétara, eta odol bilha citecen.

5 Eta ençun neçan urétaco Aingueruä, cioela, lusto aiz launá, Aicená eta Hincená eta Sainluá: ceren gauça hauc iugeatu baitituc:

6 Ceren Sainduén eta Prophetén odolá issuri

ukan baituté, *hic*-eré odol eman ukan drauec edatera: ecen digno dituc.

7 Eta ençun neçan berce bat Sanctuariotic, cioela, Segurqui, Iainco Iaun botheregucitacoá, eguiazco eta iusto dituc hire iugemenduác.

8 Guero laugarren Aingueruác issur ceçan bere ampolá iguzquirá, eta hari eman cequión guiçonén suz erratzeá.

9 Eta erre citecen guiçonác bero handiz, eta blasphema ceçaten, plaga hauén gaineán bothere duen Iaincoaren icená: eta etzitecen emenda hari gloria eman lieçotençát.

10 Guero borzgarren Aingueruác issur ceçan bere ampolá, bestiären throno gainera: eta egincedin haren resumá ilhumbeçu: eta mastacatzen cituztén bere mihiác doloreären handiz.

11 Eta blasphema ceçaten Iainco cerucoá bere doloreácgatic eta çauriácgatic: eta etzitecén emenda bere obrétaric.

12 Guero seigarren Aingueruác issur ceçan bere ampolá Euphrátesco fluvio handira: eta agor cedin hartaco urá, appain ledinçát iguzqui ilkite aldeco Reguén bideá.

13 Eta ikus nitzan *ilkiten* dragoinären ahotic, eta bestiären ahotic, eta prophéta falsuén ahotic, hirur spiritu satsu iguelén irudicoric:

14 Ecen badirade deabruén spiritu, signoac e-guiten dituztenac, eta lureco eta mundu orotaco Reguétara ioaiten diradenac hec bil ditzençát Iainco botheregucitacoären egun handi hartaco bataillara.

15 (Huná, ethorten naiz ohoiná beçala: do-hatsu *da* iratzarri dagoena, eta bere abillamen-duác beguiratzen dituená, billuzgorric ebil eztadinçát, eta nehorc haren laidoá ikus ezte-çançát.)

16 Eta bil citzaten Hebraïcóz Arma-geddón deitzen den lekura.

17 Guero çazpigarren Aingueruác issur ceçan bere ampolá airera: eta ilki cedin voz handi bat ceruco templotic throno aldetic, cioela, Eguin da.

18 Orduán eguin cedin chistmist eta hots eta igorciri: eta lur ikaratze handiá eguin cedin, nolacoric ezpaita içan guiçonác lurráren gai-nera diradenaz gueroztic, lur ikaratzeric, *diot*, hain handiric.

19 Eta eguin cedin civitate handi hura hirur partetara, eta Gentilén civitateác eror citecen, eta Babylón handiá ethor cedin memoriotara laincoaren aitzineán, hari bere hiráren indi-gnationezco mahatsarno copáren emaiteco.

20 Eta isla oroc ihes eguin ceçan, eta mendiac etzitecen guehiagoric eriden.

21 Eta harriabar handiric talent bat beçalaco-ric iauts cedin cerutic guiçonétara: eta blasphe-na ceçaten laincoa guiçonéc harriabarrezco plagáren causaz: ecen hanc eguin çuen plagá gucizco handiá içan da.

CAP. XVII.

- 1 Paillarda handiären descriptioneä etä abominati-
oneä. 7 Haren declarationeä, etä nola desequin ičan
den. 13 Lurreco regue, hura abrastu çutenéz.

ORDUÄN ethor cedin çazpi ampolác cituztén
çazpi Ainguernétaric bat, etä minça ce-
din enequin, ciostala, Athor, eracutsiren drauát
anhitz urén gaineán iarriric dagoen paillarda
handiären damnationeä:

2 Ceinequin paillardatu baituté lurreco Re-
guéc, etä haren paillardaçazco mahatsarnoáz
horditu ičan baitirade lurreco habitantác.

3 Eta spirituz desertu batetara eraman nençan:
etä ikus neçan emazte bat, bestia escarlata colo-
retaco, blasphemiotaco icenez bethé, çazpi bu-
ru etä hamar adar cituen baten gaineán iarriä.

4 Eta emazteä cen abillatuä pourpraz etä escar-
lataz, etä urrhestatuä urrhez, etä *appainduä*
harri preciatuz etä perlaz, copa urrhezco bat
bere paillardaçaco abominationez etä satsutas-
sunez betheä bere escuän çuela.

5 Eta bere belarreán icen bat scribaturic, My-
stério, Babylón handiä, lurreco paillardicén etä
abominationén amä.

6 Eta ikus neçan emazteä Sainduén odoláz, etä
Iesúsen martyroén odoláz hordituä, etä hura
ikussiric, mireste handiz mirets neçan.

7 Eta erran cieçadan Aingueruäc, Cergatic mi-
resten duc? nic erranen drauát emazteären, etä

hura ekarten duen bestia çazpi burutacoären eta hamar adarretacoären mysterioá.

8 Ikussi ukan duán bestiá, içan duc, eta eztuc *quehiagoric*: eta igaiteco duc *abysmotic*, eta *perditionetara* ioaiteco: eta miretsiren dié lurreco habitantéc (ceinén icenác ezpaitirade scribatuác vicitzeco liburuän munduären hatseandanic,) dacussatenean bestiá, cein baitzén, eta ezpaita, eta alabaina baita.

9 Hemen da adimendu sapientiá duena. Çazpi buruác, çazpi mendiác dirade ceinén gaineán emazteá iarriá baita.

10 Eta Regueác çazpi dirade: borzác erori dirade, eta bat bada, berceá ezta oraino ethorri: eta dathorreanean behar du harc *dembora* appur bat egon.

11 Eta bestiá cein baitzén, eta ezpaita, hura çortzigarren *Regueá* da, eta çazpiétaric da, eta galtzera doa.

12 Eta hamar adar ikussi dituánac, hamar Regue dituc ceinéc resumá ezpaituté oraino hartu, baina bothere Reguec beçala oren batez harturen dié bestiarequin.

13 Hauc conseillu ber bat dié, eta bere puisança eta *authoritateá* bestiari emanen diarocoé.

14 Hauc Bildotsáren contra combatituren dituc, eta Bildotsá garaithuren ciayec: ecen iaunén Iaun duc, eta reguén Regue: eta harequin diradenac dituc deithuác eta elegituác eta fidelác.

15 Guero erran cieçadan, Ikussi dituán urác,

non paillardá iarriá baita, dituc populuac, eta tropelac, eta gendeac, eta mihiac.

16 Eta bestián ikussi dituán hamaradarrác, dituc paillardari gaitz eritziren draucatenac, eta hura desolaturendié, eta haren haraguiá ianen, eta bera suán erreren dié.

17 Ecen Iaincoac eçarri dic hayén bihotzétan, eguin deçaten hanc placer duena, eta consenti ditecen, eta eman dieçoten bere resumá bestiari, Iaincoaren hitzác compli daitezqueno.

18 Eta ikussi ukan duán emazteá duc Civitate handi hura, ceinec baitu bere resumá lurreco Reguén gaineán.

CAP. XVIII.

2 *Babylóneren erorteá eta deseguiteá.* 9 *Infidelén harçazco urthueriá,* 15 *Principalqui hanc abrastu dituqueenena.* 20 *Baina fidelác alegueraturen dirate.* 21 *Haren deseguiteá nolaco içanen.* 24 *Hartan eridenén heriotara eman diratenén odolá.*

ETA gauça hauén ondoán ikus neçan berce Ainguèru bat iausten cela cerutic, bothere handiá çuela : eta argui cedin lurra haren gloriáz :

2 Eta oihuz iar cedin botheretsuqui voz handiz, cioela, Erori da, erori da Babylón handi hura, eta eguin içan da deabruén habitatione, eta spiritu satsu ooren, eta hegaztina satsu eta execrable ooren retiragune :

3 Ecen haren paillardicären hirazco mahatsar-notic edan ukan duté gende guciéc, eta lurreco Reguéc harequin paillardatu ukan duté : eta lurreco merkatariác haren deliciétaco abra-stassunétic abrastu içan dirade.

4 Eta ençun neçan berce voz bat cerutic, cioela, Ilki çaitzte hartaric ene populuá, haren bekatuétan participant etzaretençát, eta haren plaguétaric recebi ezteçaçuençát.

5 Ecen haren bekatuác elkarri iarreiçui içan çaiçca cerurano, eta orhoit içan da Iaincoa haren iniquitatéz.

6 Renda ieçoçue harc eguin ukan drauçuen beçala : eta paga ieçoçue dobleá bere obren a-raura : harc erautsi ukan drauçuen copán eman ieçoçue dobleá.

7 Cembat bere buruá glorificatu ukan baitu, eta deliciotan içan baita, emoçue hámbat tormenta eta nigar : ecen bere bihotzeán erraitendu, Iarriá nago Reguina, eta eznaiz alhargun, eta urthueriaric eztacusquet.

8 Halacotz egun batez ethorriren dirade haren plagác, herio eta urthueria eta gossete : eta suz erreren da : ecen Iainco Iauna borthitz da, ceinec iugeaturen baitu hura.

9 Eta nigar eguinen duté harçaz eta deithore haren gaineán lurreco Reguéc, harequin paillardatudenéc eta deliciosquiçici içan diradenéc, dacusqueitenean haren erratzeco keá :

10 Urrun daudela haren tormentáren beldurrez, dioitela, Elas, elas, Babylón civitate handiá,

civitate borthitzá, nola hire condemnationeá oren batez ethorri ičan den!

11 Lurreco merkátariéc-ere nigar eguinen duté eta deithore haren gaineán, ceren nehore ezpaitu hayén marchandiçatic erosten guehiagoric :

12 Marchandiça urrhezcoric, eta cilharrezcoric, eta harri preciatuscoric, eta perlazcoric, eta crespazcoric, eta pourprezcoric, eta cetazcoric, eta escarlatazcoric, eta ussain onetaco çur mota gucitacoric, eta yvoirezco unci gucitacoric, eta unci gucizco çur preciatuscoric, eta cobrezcoric, eta burdinazcoric, eta marbrezcoric :

13 Eta canela, eta ussain on, eta unguentu, eta encensu, eta mahatsarno, eta olio, eta irin flore fin, eta ogui bihi, eta behor, eta ardi, eta çaldi, eta carriot, eta sclabo, eta guiçonén arimac.

14 (Hire arimáren desirezco fructuác ioan ditun hireganic, eta gauça delicatu eta excellent guciác galdu ičan çaiçquin : eta eztitun guehiagoric gauça hec eridenen.)

15 Gauça hauén merkátariác *bada* abrastu içanic urrun harenganic egonen dirate haren tormentáren beldurrez, nigarrez eta deithorez daudela.

16 Eta dioitela, *Elas, elas, Civitate handiá, cein baitzén crespaz veztituá, eta pourpraz, eta escarlataz, eta baitzén urrhestatuá urrhez, eta appainduá harri preciatus eta perlaz : nola oren batez desolatu ičan dirade hain abrastassun handiac ?*

17 Unci pilotu guciác-ere, eta uncietaco compainia guciá, eta marinerac eta cembatec-ere itsassoán baitiharducate, urrun egonen dirade.

18 Eta haren erratzeco keá dacussatenean, heyagoraz iarriren dirate, dioitela, Cein *civitate cen* civitate handi hunen pareric ?

19 Eta errhauts egotziren duqueite bere buru gainétara, eta heyagora eguinen duqueite nigarrez eta deithorez daudela, eta dioitela, Elas, elas, civitate handiá, ceinetan abrastu içan baitziraden itsassoán unciric çutén guciác, haren magnificentia handitic, nola oren batez deseguin içan den !

20 Alegueradi haren gaineán ceruá, eta *çuec* Apóstolu eta Prophéta sainduác : ecen Iaincoac iugeatu ukan du çuen causá, harçaz den becembatean.

21 Guero har ceçan Aingueru borthitz batec harri bat, errota harri handi bat beçalacoric, eta iraitz ceçan itsassora, cioela, Hunelaco indarrez iraitziren da Babylon civitate handiá, eta ezta guehiagoric eridenen.

22 Eta guittarrarién, eta musicianoén, eta chirula, eta trompeta soinularién vozic eztatec hitan guehiagoric ençunen : ez cer-eré officiotaco den officieric batre eztatec guehiagoric hitan eridenen : eta errota harriären hotsá eztatec guehiagoric hitan ençunen :

23 Eta candela arguiác eztic arguiric eguinen hitan guehiagoric, eta sposoären eta sposären vozá eztuc hitan guehiagoric ençunen, ceren

hire merkatariác lurreco prince baitziraden, ceren hire poçoinqueriéz seducitu içan baitirade natione guciác.

24 Baina hartan Prophetén eta Sainduén odolá eriden içan da, eta lurráren gaineán heriotara eman içan diraden guciena.

CAP. XIX.

1 *Laudorio Iaincoari.* 7 *Elegituén bozcarioá eta dohainontassuná.* 10 *Aingueruác adóratu içateá refusatzen.* 11 *Christen gloriá eta maiestateá.* 17 *Iaincoaren banquet handiratco deýá.* 20 *Bestiáren eta harenén deseguiteá.*

GAUÇA hauén ondoán ençun neçan tropel anhitzen voz handi bat ceruán, cioela, Hallelúia: salvatione, eta gloria, eta ohore, eta puissança gure Iainco Iaunari dagoca.

2 Ecen eguiazco dirade eta iusto haren iugemenduác: ceren bere paillardicáz lurrá corruptitu ukan duen paillarda handiáz iustitia eguin ukan baitu, eta bere cerbitzarién odolá haren escuétan mendecatu ukan baitu.

3 Eta berriz erran ceçaten Hallelúia: eta haren keá igan cedin seculá seculacotz.

4 Eta hoguey eta laur Ancianoéc eta laur animaléc egotz citzaten bere buruác bere beguihartén gainera, eta adora ceçaten throno gaineán iarriric dagoen Iaincoa, cioitela, Amén, Hallelúia.

5 Eta voz bat thronotic ilki cedin, cioela, Lau-da eçaçue gure Iaincoa haren cerbitzari guciéc, eta haren beldur çareten chipiéc eta handiéc.

6 Guero ençun neçan tropel handi baten hotsá beçala, eta ur handiën hotsá beçala, eta igorciri handiën hotsá beçala, cioitela, Hallelúia, ecen regnatu ukan du gure Iainco Iaun bothere gucitacoác.

7 Boz eta aleguera gaitecen, eta demogun hari gloria: ecen ethorri dirade Bildotsáren ezteyác, eta haren emazteá appaindu da.

8 Eta eman içan çayó crespá purez eta arguitzen duenez vezti ledin: ecen crespá, Sainduën iustificationeác dirade.

9 Orduän erran cieçadan, Scriba eçac, Dohatsu dirade Bildotsáren ezteyétaco affarira deithuác. Erran cieçadan halaber, Iaincoaren hitz hauc eguiazco dituc.

10 Eta egotz neçan neure buruä haren oinén aitzinera hura adora neçançát: eta erran cieçadan, Beguirauc eztaguián: hire cerbitzari-quide nauc, eta hire anayén, ceinéc baituté Iesúsen testimoniageá. Iaincoa adora eçac: ecen Iesúsen testimoniageá duc prophetiazco Spirituä.

11 Guero ikus neçan ceruä irequiric, eta huná, çaldi churi bat, eta haren gaineán iarriric cegoena deitzen cen Fidelá eta Eguiatiá, eta iustoqui iudicatzen duena eta combatitzen dena.

12 Eta haren beguiác *ciraden* su-garrá beçala, eta haren buru gaineán cen anhitz diadema, eta çuen scribuz icená, harc berac baicen eçagutu ukan eztuena:

13 Eta cen odolez tintatu arropa batez vezti tuä: eta haren icená deitzen da **LAINCOAREN HITZÁ.**

14 Eta ceruän diraden armadác iarreiquiten çaizquiön çaldi churiz, veztituric crespá churiz eta purez.

15 Eta haren ahotic ilkiten cen ezpata çorrotz bat, harçaz io ditzançát nationeác: ecen harc gobernaturen ditu hec burdin berga batez: eta hura da Iainco bothere gucitacoären hissizco eta hirazco mahatsarno lacoá aurizquiren duena.

16 Eta çuen bere veztidurán eta ichterreán scribuz icen haur, **REGUÉN REGUEÁ, ETA IAUNÉN IAUNÁ.**

17 Guero ikus neçan Aingueru bat iguzquián barna cegoela, ceinec oihu eguin baitzeçan ocengui, ciostela ceruären arteáz hegaldatzen ciraden chori guciéy, Çatozte, eta bil çaitetzte Iainco handiären affarira,

18 Ian deçaçuençát Reguén haraguiá, eta capitainén haraguiá, eta borthitzen haraguiá, eta çaldién haraguiá, eta hayén gaineán iarriric daudenena, eta libre eta sclabo, chipi eta handi gucién haraguiá,

19 Guero ikus nitzan bestiá, eta lurreco Regueác, eta hayen armadác bilduric guerla eguitera çaldi gaineán iarriric cegoenaren contra, eta haren armadáren contra.

20 Eta bestiá hatzaman cedin, eta prophéta falsu haren aitzineán signoac eguin cituena harquin, ceinéz seducitu baitzituen bestiären mercá hartu ukan çutenac, eta haren imaginá adonatu ukan çutenac: viciric iraitzi içan dirade

bi hauc suzco stagno suphrez çacheçan bate-
tara:

21 Eta goiticoác hil içan ciraden çaldi gaineán
iarriric cegoenaren ahotic ilkiten cen ezpatáz:
eta chori guciác asse citecen hayén haraguié-
taric.

CAP. XX.

1 *Satán estecatu.* 7 *Guero lachatu.* 4 *Iaincoaren hi-
tzágatic hil içan diradenén arimác.* 12 *Vicitzeco
liburuä.* 13 *Iudicioä.*

GUERO ikus neçan Aingueru bat iausten
cela cerutic abysmoco gakoá çuela, eta
cadena handi bat bere escuän.

2 Eta hatzaman ceçan dragoiná, sugue çaharrá,
cein baita deabruä eta Satán, eta esteca ceçan
hura milla urthetacotz.

3 Eta irion ceçan hura abysmora, eta erts ceçan
hura, eta ciguila ceçan haren gaineán, gendeác
guehiagoric seduci eztitzançát, milla urtheác
compli daitezqueno: eta guero behar da lacha
dadin dembora guti batetacotz.

4 Gueroikus nitzan alkiac, eta iär citecen hayén
gainétangendeac, eta iugemenduä eman cequién:
eta Iesúsen testimoniageágatic, eta Iaincoaren
hitzágatic buruác edequi içan çaiztenén ari-
mác, eta ceinéc ezpaitzutén adonatu bestia ez
haren imaginá, eta ezpaitzutén hartu ukan ha-
ren mercá bere belarrétan edo bere escuétan,
eta vicico dirade eta regnaturen duté Christe-
quin milla urthez.

5 Baina goitico hilác eztirade resuscitaturen

milla urthe compli daitezqueno : haur da lehen resurrectioneá.

6 Dohatsu eta saindu da, lehen resurrectioneán parte duena : hayén gaineán bigarren herioác ez-tu bothereric, baina içanen dirade Iaincoaren eta Christen Sacrificadore, eta regnaturen duté harequin milla urthez.

7 Eta complitu diratenean milla urtheác, lachaturen date Satán bere preso indeguitic.

8 Eta ilkirendate seduciditzançát lurráren laur cornerétan diraden nazioneác, Gog eta Magóg, hec congrega ditzançát bataillara : ceinén con-tuá baita itsassoco sableá beçala.

9 Eta igan citecen lurráren çabaltassunera, eta ingura ceçaten Sainduén campoá, eta Civitate maiteá : baina iauts cedin suá Iaincoaganic ceru-tic, eta irets citzan hec.

10 Eta hec seducitzen cituen deabruá, iraitz ce-din suzco eta suphezco stagnora, non *baitirade* bestiá eta propheta falsuá : eta tormentaturen baitirade egun eta gau secula seculacotz.

11 Guero ikus neçan throno handi churi bat, eta norbeit haren gaineán iarriá, ceinen aitzine-tic ihes eguin baitzeçaten lurrác eta ceruác, eta etzedin hayendaco lekuric eriden.

12 Eta ikus nitzan hilác, chipiác eta handiác Iaincoaren aitzineán ceudela, eta liburuác ire-qui citecen : eta berce liburu bat irequi cedin, cein baita vicitzeco *liburuá* : eta iugea citecen hi-lácliburuétan scribatuác ciraden gaucétaric, be-re obrén araura.

13 Eta renda citzan itsassoác hartan ciraden hilác: herioác-ere eta iffernuác renda citzaten hetan ciraden hilác: eta iugemenduã eguin cedin batbederaren obrén araura:

14 Eta iffernuã eta herioá egotzi ičan ciraden suzco stagnora: haur da bigarren herioá.

15 Eta nor-eré ezpaitzedin eriden vicitzeco liburuãnscribaturic, suzcostagnora iraitz cedin.

CAP. XXI.

3 *Salvatuén dohainontassuná.* 7 *Fideléy eguiten çaiztén promessác.* 8 *Gaichtoéy eguiten çayen mehatchuã.* 9 *Bildotsären sposá.* 11, 16 *Civitate sainduären descriptioneá eta neurriá:* 22 *Hartaco templeá, arguiá, gloriá eta habitantác.*

GUERO ikus neçan ceru berri bat eta lur berri bat: ecen lehen ceruã eta lehen lurrá ioan ičan cen: eta itsassoá etzén guehiagoric.

2 Eta nic Ioánneseç ikus neçan Ierusaléme berrico Civitate sainduã iausten cela Iaincoaganic cerutic, appainduã sposa bere senharrarençát appaindu bat beçala.

3 Eta ençun neçan voz handi bat cerutic, cioela, Huná, Iaincoaren tabernacleá guiçonequin da, eta habitaturen da hequin, eta hec haren populu ičanen dirade, eta Iaincoa bera hequin ičanen da hayén Iainco.

4 Eta ichucaturen du Iaincoac nigar chortaguciá hayén beguiétaric: eta herioá guehiagoric ezta ičanen, ez urthueriaric, ez heyagoraric, ez nequeric: ecen leheneco gauçac iragan dirade.

5 Eta erran ceçan throno gaineán iarriá cenac, Huná, gauça guciác berri eguiten ditut. Eta erran cieçadan, Scriba eçac: ecen hitz hauc fidelác dituc eta eguiazcoác.

6 Eta erran cieçadan, Eguin da: ni naiz α eta ω , hatseá eta finá. Nic egárridenari emanen draucat vicitzeco ithur uretic, dohainic.

7 Garaithuren duenac, heretaturen ditu gauça guciác: eta içanen natzayó hari Iainco, eta hura içanen çait niri semé.

8 Baina beldurtiéy, eta increduléy, eta execrabléy, eta guça-erhailéy, eta paillartéy, eta poçoçaléy, eta idolatréy, eta gueçurti guciéy parteá *assignatuã* dagote suz eta suphez dachecan stagnoán, cein baita bigarren herioá.

9 Orduán ethor cedin enegana çazpi ampola azquen çazpi plaguéz betheác ukan cituztén çazpi Aingueruétaric bat, eta minça cedin enequin, cioela, Athor, eracutsiren drauát Bildotsáren emazte sposá.

10 Eta eramán nençan spiritutan mendi handi eta gora batetara, eta eracuts cieçadan Ierusalémeco Civitate saindu handiá, iausten cela cerutic Iaincoaganic:

11 Iaincoaren gloria çuela: eta haren arguiá cen harri gucizco preciatuã irudi, iaspe harri crystalera tiratzen duena beçala.

12 Eta çuen murrailá handi bat eta gora bat, cituela hamabi bortha, eta borthétan hamabi Aingueru: eta icenác scribatuác: cein baitirade Israéleco hamabi leinuétaco haourrén icenác.

13 Orient aldetic, hirur bortha : Aquilonetic hirur bortha : Egu-erditic hirur bortha : eta Occidentetic, hirur bortha.

14 Eta Civitateáren murreillác cituen hamabi fundament, eta hetan Bildotsáren hamabi Apostoluén icenác.

15 Eta enequin minço cenac çuen urrhezco canabera bat, Civitateáren eta haren borthén eta haren murreilláren neurtzeco.

16 Eta Civitateá bera cen quarratuä, eta haren lucetassuná cen hámbat nola çabaltassuná: eta neurt ceçan Civitateá urrhezco canaberáz, hamabi milla stadiotaco, eta ciraden haren lucetassuná, eta çabaltassuná eta goratassuná bardin.

17 Guero neurt ceçan haren murreillá ehun eta berroguey eta laur bessotaco, guiçonáren neurritz, cein baita Aingueruárena.

18 Eta cen haren murreillaco bastimenduä iaspez : baina Civitateá bera cen urrhe purez, beira pura irudi.

19 Eta Civitateáren murreillaco fundamentác ciraden harri preciatu guciáz ornatuác: lehen fundamentá cen iaspez : bigarrená, sapphirez : herená, kalkedonez : laugarrená, smaraudez :

20 Borzgarrená, sardonýxerez : seigarrená, sardoinez : çazpigarrená, chrysolitez : çortzigarrená, beryllez : bedratzigarrená, topazez : hamargarrená, chrysoprabez : hamecagarrená, hyakinthez : hamabigarrená, amethystez.

21 Eta hamabi borthác ciraden, hamabi perla, batbederatan bat: eta borthétaric batbedera cen

perla bederaz. Eta Civitateco plaçá cen urrhe purez, beira gucizco arguiá beçala.

22 Eta ezneçan temploric ikus hartan: ecen lainco Iaun bothere gucitacoá da hartaco temploá, eta Bildotsá.

23 Eta Civitateác eztu iguzquiren edo ilharquiren beharric, hartan arguitzeco: ecen laincoaren gloriác arguitu du hura, eta haren arguiá da Bildotsá.

24 Eta salvatu içan diraten nationeác haren arguián ebiliren dirade: eta lurreco Reguéc bere gloriá eta ohoreá hartara ekarriren duté.

25 Eta hartaco borthác eztirade ertsiren egunáz: ecen ezta gauic han içanen.

26 Eta ekarriren da Gentilén gloriá eta ohoreá hartara.

27 Ezta sarthuren hartara gauça satsutzen duenic batre, edo abominationeric eta falseriaric eguiten duenic: baina solament Bildotsáren vicitzeco liburuän scribaturic daudenac.

CAP. XXII.

1 *Ur vicizco fluvioá.* 2, 14 *Vicitzeco arboreá.* 8 *Aingueruác adóratu içateá refusatzen.* 14 *Fidelén dohainontassuná, eta infidelén iráizteá.* 18 *Prophe-tia huni deus eratchequi eztaquión defendatzen.*

GUERO eracuts cieçadan ur vicizco fluvio pur bat, crystalác beçala arguitzen çuenic, laincoaren eta Bildotsáren thronotic heldu cela.

2 Eta haren plaçáren erdián eta fluvioáren alde

biëtaric *cen* vicitzeco arboreá ekarten cituela hamabi fructu, hilebethe oroz emaiten çuela bere fructuá, eta arboreáren hostoác Gentilén ossasunetacotz.

3 Eta gauça maradicaturic batre ezta içanen guehiagoric: baina Iaincoaren eta Bildotsáren thronoá hartan içanen da, eta bere cerbitzariéc cerbitzaturen duté hura.

4 Eta ikussiren duté haren beguitharteá, eta haren icená hayén belarrétan *içanen da*.

5 Eta gauic han ezta içanen, eta candela arguiren, ez iguzqui arguiren beharric eztuté: ecen Iainco Iaunac arguitzen dituhec: eta regnaturen duté secula seculacotz.

6 Guero erran cieçadan, Hitz hauc fidelác *dituc* eta eguiazcoác: eta Prophéta sainduén Iainco Iaunac igorri ukan dic bere Aingueruá, bere cerbitzariéy eracuts dietzençát sarri eguin behar diraden gauçac.

7 Huná, heldu naiz sarri: dohatsu da liburu hunetaco prophetiazco hitzác beguiratzen dituená.

8 Eta ni *naiz* Ioánnes gauça hauc ençun eta ikussi ditudana. Eta ençun eta ikussi ondoán, egotz neçan neure buruá gauça hauc eracusten cerauzquidan Aingueruáren oinén aitzinera adora neçançát:

9 Eta erran cieçadan, Beguirauc eztaguián: ecen cerbitzari-quide nauc hire, eta hire anaye Prophetén, eta liburu hunetaco hitzác beguiratzen dituztenén: Iaincoa adora eçac.

10 Guero erran cieçadan, Eztitzála ciguila li-

buru hunetaco prophetiazco hitzác : ecen demborá hurbil duc.

11 Iniusto dena biz iniusto oraino : eta satsu dena satsu biz oraino : eta iusto dena iustifica bedi oraino : eta saindu dena sanctifica bedi oraino.

12 Eta huná, ethorten naiz sarri : eta ene alocairuá enequin da, renda dieçodançát batbederari haren obrá içanen den beçala.

13 Ni naiz α eta ω , hatseá eta finá, lehená eta azquená,

14 Dohatsu *dirade* haren manamenduác beguiratzen dituztenac : çucen dutençát vicitzeco arbo-reán, eta borthétaric sar ditecençát Civitatera.

15 Baina campoán *içanen dirade* orác, eta poçoaçaleác, eta paillartác, eta guiça-erhaileác, eta idolatroác, eta norc-eré maite baitu eta eguiten falseria.

16 Nic Iesúsec igorri ukan dut neure Aingueruá gauça haur testifica lietzaçuençát Elicétan. Ni naiz Davíden çainá eta generationeá, içar arguitzen duena eta goicecoá.

17 Eta Spirituác eta Sposác erraiten duté, Athor. Eta ençuten duenac, erran beça, Athor. Eta egarri dena, bethor : eta nahi duenac, har beça vicitzeco uretic dohainic.

18 Ecen protestatzen draucat liburu hunetaco prophetiären hitzác ençuten dituen guciari, Baldin nehorc gauça hauey eratchequi badiecé, eratchequiren drautza hari Iaincoac liburu hunetan scribatuác diraden plagác.

19 Eta baldin nehorc ken badeça *deus* prophe-

tia hunen liburuco hitzétaric, kenduren du Iaincoac haren parteá vicitzeco liburutic, eta Civitate saindutic, eta liburu hunetan scribatuác diraden gaucétaric.

20 Gauça hauçaz testificatzen duenac dio, Segur banatorque sarri: Amén. Bay, athor Iesús Iauná.

21 Iesús Christ gure Iaunaren gratiá dela çuequin gucióquin. Amén.

Testamentu berriären finá.

Rochellan 1571-garren urtean, eta
berriz Elsassoko Strasburgen
1900 - garrenean, argira ilki
zen translatione hunen
egilearen izena da

I O A N N E S

LEIZARRAGA,

Berascoizcoa.

J O H N L E I Z A R R A G A,
of Berascoitz, is the name
of the author of this
translation: which
came to light at
La Rochelle in the
year 1571, and
anew in 1900
at Strasburg
in Elsass.

Se halla en el Depósito Central de la Sociedad
Bíblica Trinitaria,
Calle de Cervantes, 82-86,
Figueras, Cataluña.

Société Biblique de France, 48 Rue de Lille, Paris.

1908.

